AVGVSTINVS

SVESSANVS SVPER POSTERIORA ARISTOTELIS

EVTYCHI AVGVSTINI

NIPHI MEDICES SVESSANI

Philoſophi noſtro æuo pene diuini in Libros Poſteriorum Ariſtote. Commentaria.

QVIBVS ACCESSERVNT EA Indicis fragmenta quibus hanc noſtram Gallica Impreſſio præcelluerat.

Venetijs Apud Octauianum Scotum D. Ama Dei.

M. D. XLVIII.

INDEX SEV TABVLA SVper cõmentarĳs Augustini Niphi Medices suesſa. in libros posteriorum Analiticorum Aristotelis.

Ne quid hac in nr̄a æditione desyderes candide lector, uisum est nobis ea Indicis fragmenta seorsum cudere, quibus Gallica impressio nr̄am excelluerat.

Indicis Additio.

FINIS.

A

AVGVSTINI NIPHI MEDICES in Libris Posteriorum, Cōmentariorū Liber Primus.

MNIS doctrina, omnisque disciplina intellectiua ex antecedenti cognitione fieri solet.

Omnis doctrina, & omnis disciplina discursiua, ex præexistenti fit cognitione.

Cō. pri. De ordie huius lib.

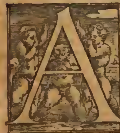

NTEQVAM ad textus expositionē veniā Primo de ordie huius libri ad cæteros agendū nobis erit. Secundo agendū de demōstratione, de qua liber iste agit: necessitate: quibus exploratis ad textum reuertemur. ¶ Quantū ad primū in cōmentarijs Philoponi videt̄ magna controuersia atq; incōstantia. Primo.n. asserit hunc librū esse finē totius logici negocij. Secundo asserit hunc librum esse ante Sophisticos: & Topica Inquātū.n. ait hunc librū totius negocij logici esse finē: videt̄ eū ponere vltimū. Inquantū vero eum ponit ante Sophisticos: & Topica: vr̄ eum nō ponere vltimū sed quartū: qm̄ post librū priorū. Ergo non est certū quem locū teneat liber iste. ¶ Dicendū ergo hunc librum esse finem & vltimū scd̄m ordinē cāæ finalis: vt exponit Philoponus: qm̄ syllus simplr̄ est gr̄a syllogismi demōstratiui: & gr̄a sylli demonstratiui sunt ꝓpōnes: & gr̄a propōnum sunt decē simplices voces ergo liber p̄dicamētorū ē gr̄a libri de interp̄tatiōe et lib. de interp̄tatiōe ē gr̄a lib. priorū: q ē de syllo simplr̄: & liber priorū est gr̄a huius libri: q est de demōne. Præterea sylls dialecticus: de quo agit liber topicorū: est gr̄a huius: qm̄ dialecticus sylls est gr̄a demr̄atiui: veluti ꝓbabilia sunt gratia verorū & necessariorū. Amplius sophisticorū liber est gr̄a huius libri: qm̄ obliquū est gratia recti. Ergo ordine cāæ finalis hic liber ē finis totius negotij logici. Ordine vero doctrine est q̄rtus. Primus.n. ē de decē vocibus. s. liber p̄dicamētorū. Scd̄s est liber de ꝓpositionibus. qui est perihermenias. Tertius liber priorū: qui est de syllo simplr̄. Quartus est liber posteriorū: q est de syllo demōstratiuo. Quintus est liber topicorū, qui est de syllo dialectico. Vltimus est liber elenchorū: qui est de sylls sophisticis. Quod aūt liber de syllo demr̄atiuo p̄cedat librū de syllo dialectico: patet. qm̄ essentialius ipsi syllogismo est demr̄atiuū: q̄ ꝓbabile vt nunc supponatur. Quod ēt liber topicorū sit prior libro sophisticorū: eo patet: quia rectū est prius obliquo. ¶ Sed occurres: liber topicorū est de inuētione: liber posteriorū est de resolutione. Sed inuētio est prior resolutione. Ergo liber topicorū est prior libro posteriorū. ¶ Dicendū ꝙ inuētio dialectica est prior resolutione dialectica: & inuentio demr̄atiua est prior resolutiōe demr̄atiua. At inuētio demr̄atiua ē prior inuētione dialectica: & sic liber posteriorū: qui est de inuētiōe & resolutiōe demr̄atiuis: erit prior lib. topicorū: q est de inuētione & resolutione dialecticis: Quando ergo dicunt inuētionem esse priorē resolutione: verū est comparando inuentionem ad eius resolutionem: quæ attinet ad ipsam. Hactenus de ordine.

B

Contradictio in dictis Phil.

C

Solo cōtradictionis.

D

Iste liber ordine cāæ finalis est vltimus ordine autē doctrine est quartus. Ordo librorum dialecticæ

Obiectio

Solutio.

E

¶ Post hæc de necessitate dicamus. Nā Philosophi egent demr̄one vt dirigant̄ ad partes pħiæ speculatiuę & practicæ. Vt.n. faber discernit lignū rectū a tortuoso rubricā vtēs. Ita Philosophus scd̄m speculationē discernit verū a falso. Scd̄m praxim aūt bonū a malo demr̄atione. Quare demr̄one Pħis opus est ad directionē vtriusq; pħię partis: hæc de necessitate. ¶ Sed dubitabis nā resolō esse non pōt: nisi p̄cedat inuētio: ergo liber iste est de inuētione & resolōne: nō ergo bn̄ inscribit̄ liber analyticorū: hoc est resolutiuorū. ¶ Dicendū a fine vnūquodq; denominari iustū esse. Et q̄a in sciētificis resolō est finis inuentionis. In ꝓbabilibus & dialecticis inuentio est finis resolōnis. Iure hic liber cū ad sciētias ordinet̄: Analyticorū inscribit̄. Liber vero topicorū: cū ordinet̄ ad disputationes: vbi finis est inuētio topicorū inscribit̄: hoc est locorū: quibus dialecticus vtit̄ ad disputandū. Post hæc ad textus expōnem venio, vbi Aristoteles hāc conclusionē intendit Omnis doctrina: & omnis disciplina discursiua fit ex p̄existenti cognitione. Vbi animaduertēdū (vt ex cōmētarijs Philoponi colligit̄) ꝙ Arist. intendit declarare ex q̄bus est sylls demr̄atiuus: vt parte illa patebit. (Si igit̄ est scire: vt posuimus) Intēdēs ergo hoc ꝓcedit scd̄m suū ordinē ex magis vlibus ad minus vlia: & primo declarat ꝙ demr̄atio sit ex q̄busdā p̄cognitis: quo declarato: mox q̄ nā sint hæc declarabit. Volens vero declarare ꝙ demr̄atio sit ex quibusdā p̄cognitis. Primo vr̄ demōstrat: ꝙ omnis doctrina & omnis disciplina discursiua fiat ex p̄existēti cognitiōe: & ita ex quibusdā p̄cognitis cui vult esse subintelligendā minorē: vt tota rō sit hæc. Omnis doctrina: & disciplina discursiua est ex q̄busdā p̄cognitis subaudi tu. Sed demōstratio est doctrina vel disciplina discursiua. Ergo demōstratio fit ex quibusdā p̄cognitis. Ergo ordo secundū suū modū est iste: vt primo habeat̄ ꝙ omnis doctrina: & omnis disciplina discursiua fiat ex quibusdā p̄cognitis. vt ex hac habeat̄: ꝙ omnis demr̄atio fiat ex quibusdā p̄cognitis. Postea declarat quotupliciter sint illa præcognita: & qualia sint: vt ex his habeat̄ ex quibus & q̄libus p̄cognitis sit demr̄o. Hæc de ordine ex cōmentarijs Philoponi colligunt̄: & de sensu cōclusiōis ꝓpositæ. ¶ Sed quo ad verba attinet: disputat Philoponus cū Alexādro q̄d Aristoteles per cognitionē intelligat: cū asserit oēm doctrinā: & oēm disciplinā discursiuā fieri ex p̄existēti cognitione. Alexan.n. per cognitionē inuētionē intelligit. Vbi animaduertendū (vt Plato inquit) discentiā duplicē esse. Alterā: quæ inuētio dr̄: vt q̄n per nosipsos sine libris & p̄ceptoribus aliq̄d discimus ut primi Pħophātes ex admiratione didicerūt. Alterā q̄ disciplina vel doctrina dr̄: vt q̄n discimus ab altero. s. vel libro: vł p̄ceptore. Vult igr̄ Alex. ꝙ omnis doctrina & omnis disciplina discursiua fiat ex p̄existēti cognitione: hoc est ex p̄existēti inuētiōe. ¶ Obijcit aūt Philopo. primo q̄a Arist. infra ōndit ēt inuentionē fieri ex p̄existēti cognitione: & sic vult inuētionē sub doctrina & disciplina hr̄i. Scd̄o siue Aristoteles dicat: siue nō: verū est ꝙ inuētio q̄dā disciplina est: q̄ fit ex p̄existēti cognitione sensitiua: q̄re si omnis disciplina ex p̄existēti fit cognitione: erit ꝓcessus in infinitū: si per cognitionē inuentionē intelligit̄. Propterea Philoponus vult Aristo. p cognitionē intelligere simplr̄ cognitionē: q̄cūq; sit illa: satis.n. sibi est: vt omnis discursiua doctrina vel di-

De necessitate huius libri.

dubitatio

Solutio. Quare dicatur liber Analyticorū.

F

cōcl. tex. expō phil lop. T. 5. hui'.

G

sylls tex.

H

Disputatio Philo cū Alex. circa verba text. Quid Alexan. Discētia duplex.

Obiectiōes Philop. 1. obiō. 2. obiō.

Opio sua

I sciplina fiat ex aliq̃ quauis p̃existẽti cognitione: nã statim
Qualiter Alexã. defendi põt. expõ et speciatim: q̃dnã illa sit. ⁋ Siqs vellet posset Alex.
defendere: q̄ Alex. loquutus ē de doctrina & disciplina q̃
in discipulo fit p̱ auditũ: & ab alio. tenẽdo ergo sic: tunc
verũ ē qđ dicit: q̄ oĩs doctrina & oĩs disciplina fit ex in-
uẽtione: qm̃ primi philosophãtes ex inuẽtiõe cœperũt do
ctrinas ad vnũ librũ colligere. Philop. vero vlius intelle-
xit p̱ doctrinã & disciplinã discursiuã, oẽm sciam siue ab
alio, siue a se habitã & sic p̱ cognitionẽ intelligit qd vlius
Quid doctrina & disciplina q̃p sit inuẽtio, vt dictũ est. Præterea doctrina & disciplina
vt Philop. monet, subto q̃dẽ eadẽ sunt, dĩnt aũt solũ ha-
bitudine, velut. n. via ab Athenis ad Thebas, & a Thebis
K ad Athenas habitudine q̃dẽ differũt, subto vero eędẽ sũt,
ita in disciplina & doctrina, a p̃ceptore. n. in discipulũ, q̃
vt actio intelligit, doctrina noiat a discipulo vero, vt q̃-
dã passio, q̃ in ip̃o existat, disciplina dicit. Dixit aũt recte
q̄ omnis doctrina: & oĩs disciplina fiat ex p̃exñti cogni-
tione & nõ ex p̃exñti disciplina, qm̃ in infinitũ sermo p̱-
Ad cuius differẽtiã ponatur discursiua Philop. grederet. ⁋ Præterea. Recte addidit verbũ illud dianoeti-
ca: hoc ē discursiua, nõ vt Philop. scđm alterã expõnẽ di
cit ad cõtradictionẽ sensitiuæ cognitionis, q̃ nõ sp̱ fit ex
p̃exñti cognitione (qđ. n. nix sit albior margarita, nõ fit
ex p̃exñti cognitione, qm̃ sensus docet, dato q̄ nulla p̃sit
Contra Philop. cognitio). Nã cognitio sensitiua ñ ē doctrina nec discipli
na. Mõ nihil differt p̱ aliq̃d ab aliq qđ nõ ē in gñe. Quare
cũ sensitiua cognitio nõ cõtineat sub doctrina, nõ põt p̱ti
L cula illa discursiua eẽ id p̱ qđ differt a cognitione sensiti-
ua vel facilius. Per dĩam gñi additã ñ dĩnt, nisi q̃ sub gñe
sunt, & nõ ea, q̃ sunt extra genus. At sensuaria notitia, sub
Opinio propria. doctrinę gñe vel disciplinæ nõ cõtinet. ⁋ Aliter dicendũ
verbũ illud eẽ additũ, nõ q̃dẽ dĩæ cã sed, vt vlius eẽt qđ
dicit, nã est discursus multiplex vt enthymema. Exẽplũ,
Inductio, & Sylls, vt cõplecteret oẽm discursum, dixitq̄
oĩs doctrina & oĩs disciplina discursiua hoc ē q̃ ē aliqs di-
scursus, vel sciẽtia habita p̱ quẽuis discursum, fiat ex p̃exñ
ti cognitione. Aut fortasse hoc dixit ad dĩã doctrinæ de
Dubiũ. finitiuæ, de q̃ nõ est nũc sermo. ⁋ Sed q̃rit cur Arist. cœpit
ponere hãc cõclõnẽ simplr sine aliq̃ p̱ticula denotãte, aut
principiũ, aut cõtinuationẽ ad p̃cedẽtẽ librũ. Preterea cur
p̃termisit p̱œmiũ, cũ sit p̃uiatio ad sequẽtia tertio Rheto
ricorũ. Quidã Anonymus gręcus Arist. interp̃s asserit co
Sol. Anonymi. dicẽ eẽ fragmẽtatũ: & ita asserit eẽ credẽdũ in textu defice
M re p̱ticulã executiuã q̃ est igr̃, vel ergo, cuius cãm affert,
qm̃ in primo priorũ posuit p̱œmiũ, cũ inq̃t, p̱pe prin-
cipiũ. (His vero determinatis. Dicẽdũ est p̱ quæ, & q̃ñ, et
quo mõ fit oĩs sylls, postea vero dicemus de oĩ demrõ-
ne.) Ecce q̄ in libro priorũ huius libri p̱œmiũ fecit. Qua-
re cũ p̃misit p̱œmiũ nũc exeq̃t, & debet sic legi. Oĩs igit
Qualis sit solutio. doctrina & reliq̃. Hęc q̃ Anonymus Arist. interp̃s fingit:
an verũ sit, dubito. nã alij græci Arist. interp̃tes nihil dixe
Error aliquorum. rũt, bñ aũt arbitror cõsideratiõe eẽ dignũ. Hinc patet eo-
rũ error, q̃ dicũt Arist. p̃mittere q̃d ip̃m scire sit. Nã ip̃m sci
re ē hic p̃cognitũ, atq̃ cõcessũ, ergo nõ q̃sitũ, ñ. n. fieri põt
vt idẽ sit nobis p̃cognitũ, & q̃sitũ. Qđ vero scire sit nobis
p̃cognitũ hic: eo patet: q̃a scire demrõne colligit: q̃ ē su-
biectũ & cõcessum: & p̃cognitũ in hoc libro. Decepit aũt
Cæteris eos: q̃a Arist. ip̃m scire nõ p̱bat: sed defendit soluẽs. Me-
nõis cauillũ: ac defendere possimus aliq̃d. qđ ñ p̱babimus.
*⁋ Id si omnes quo sunt pacto considerabimus manifestum profe
cto fiet. Mathematicæ nãq; scientiæ illo comparantur modo, et
queq; cæterarum artium.*

⁋ Manifestum autem hoc speculantibus in omnibus. Mathemati- N
cæ enim scientiæ per hunc modũ fiunt, et aliarũ vnaquæq; artiũ.
⁋ Oẽs asserũt Arist. nũc p̱bare eã cõclõnẽ: quã p̱posuit:
qđ ēt Philop. Alexã. & Them. annuũt: sed de mõ p̱bãdi Cõ. scđa Cõuenientia & discordia inter doctores iuxta text.
nõ oẽs eodẽ mõ sentiũt: vñ vt ad Iuniores descendã. ⁋ Egi
dius romanus bonus Arist. interp̃s ait Aristotelẽ eã cõclõ
nẽ sic inductione p̱bare. Principiorũ doctrina ac discipli
na ex p̃exñti fit cognitione: & cõclusionũ doctrina vel di Egidius de p̱batione propositionis
sciplina fit ex p̃exñti cognitioẽe. Ergo omnis doctrina &
omnis disciplina fit ex p̃exñti cognitione: nã nulla alia ē
p̃ter has. ⁋ Sed Iuniorũ nõnulli obijciũt. Primo q̄ indu- Obiectiões Iuniorũ & primo.
ctio nõ sit sufficiẽs: nã cognitio rei singularis: q̃ p̱ phãtas-
ma habet: & cuiusq̄ rei definitio doctrinæ & discipline
sunt: & tñ neutra ē aut principiorũ: aut cõclõnũ. Scđo fal Secundo.
sum est qđ assumit: nã licet cognitio conclõnis ex p̃exñti O
fiat cognitiõe: nõ q̃libet principiorũ notitia fit ex p̃exñti
cognitione: qm̃ nã notitia primorũ principiorũ: nec q̃ do
ctoris traditiõe: nec q̃ p̱prijs iuẽtis fit. ⁋ Sed pace horũ di Defensiones pro Egi.
xerim hæc friuola sunt. Primũ q̃dẽ: qm̃ ea singularis noti Ad primũ
tia: q̃ p̱ phãtasma fit: nec doctrina: nec disciplina ē discursi
ua: de q̃ cõclõ loq̃t. Scđm vero: qm̃ definitiua notitia nõ Ad scđm
discursiua ē: vel dato q̄ eẽt discursiua: de ea in lib. 2. dicet:
& est principij: est. n. definitio omnis demrõnis principiũ
Tertiũ iterũ friuolũ ē: nã principia oĩa memoria: & ob Ad tertiũ
seruationibus colligunt. Doctrina ēt q̃ a doctore: & in-
uẽtio q̃ est abs re: vtraq; ex p̃exñte cognitiõe fit vel in ip̃o
doctore: vel in ip̃o inuẽtore. ⁋ Sed licet hęc expõ a Iunio Quod expõ Egid. non sit ad mentem Arist.
rũ cauillis defendi possit: nõ tñ est ad Arist. mẽtẽ. Aristo.
n. de oĩ ea doctrina vel disciplina loq̃t: q̃ dianoetica, hoc
est discursiua vł argumẽtatiua ē: sub q̃ primorũ principio P
rũ nulla cõtinet. Præterea. Aristo. in eius inductione nec
principiorũ: nec cõclõnũ meminit aliquo pacto. ⁋ Alij ve Alia opi. quorũdã de p̱batiõe Arist. Cõfutatio
ro Iuniorũ: q̃ his tp̃ibus parũ ante nos fuerũt. aliter dixe
rũt: asserunt n. Arist. eã p̱bare tribus exẽplis. Qđ q̃dẽ mi
hi nõ placet. Tũ primo q̃a exẽplũ argumẽtũ rhetoricũ ē:
quo raro analyticus vtit. Tũ scđo: qm̃ Arist. cõclõ vłis ē:
mõ vłis p̱põ vel cõstruit: vel destruit: si destruit valet exẽ
plũ qm̃ ad destruẽdũ sufficit vnũ: vt. 2. topic. lib. tradit: at Cap. pri.
si cõstruit: nõ nisi p̱ oĩa singularia cõstruet: & hoc p̱ in-
ductionẽ habet. Quia igit Arist. cõclõ est vłis: & ab eo ñ
destruit: sed cõstruit: recte ergo Philop. & cæteri græci p̱ Propria opi. & eã Philop.
inductionẽ Arist. eã p̱bare asserunt. ⁋ Sed q̃ sit hæc indu
ctio: Rñdẽt q̃dã fortasse. Themistij auctoritate freti: indu Q
ctionẽ esse in oĩbus sciẽtijs speculatiuis: & in omnibus me Qualis sit inductio.
chanicis artibus. ⁋ Sed hoc nõ vr̃ bñ dcm̃: qm̃ Arist. loq̃t Themi. Cõfutatio opinionis Themiũ.
de doctrina argumẽtatiua: cuius q̃tuor sp̃ẽs sunt: sylls: in-
ductio: enthymema: & exẽplũ. Ergo si debet inductio eẽ
cõueniẽs: oportet vt inducant oẽs sp̃ẽs doctrinæ argumẽ
tatiuæ. Et si reperit oẽm talẽ ex p̃exñti cognitiõe fieri: tũc
vłr oĩs doctrina: & oĩs disciplina argumẽtatiua fiet ex p̃e
xistẽti cognitiõe. In hũc modũ Arist. 6. ethico. p̱bauit i c Cap. 4.
& scđo retho. & Philop. ēt. Quare inductio est. Sylls fit Inductio secũdum propriam mentem.
ex p̃exñti cognitiõe: & inductio & Enthymema: & Exẽ-
plũ silr: & nulla alia p̃ter has ē argumẽtatiua doctrina. Er-
go oĩs argumẽtatiua doctrina fit ex p̃existẽti cognitiõe.
⁋ Tũc venio ad verba. inq̃t. n. Manifestũ aũt hoc speculã Expõ verborum
tibus in omnibus doctrinæ ac disciplinæ sp̃ebus. Cuius
cãm affert: nã sciẽtiæ hoc est doctrinæ & disciplinæ ma-
thematicæ: hoc est logicæ: & sciẽtificæ: fiũt p̱ hũc modũ:
& vnaquæq; doctrina vel disciplina aliarũ artiũ mecha-
nicarũ ēt per hũc modũ fit. Ergo omnis doctrina & om-

A nis disciplina argumẽtatiua ex p̃exñti fit cognitione.vbi
Quid per math. Arist. intelligat sũm philop. (vt Philop.inqt) ꝑ mathematicas sciẽtias logicas intelligit
ꝯ. q̃ logicæ partes sunt:sed q̃ logica vtunt̃:q̃les sunt sciẽ
speculatiuæ,q̃ logica vtitur:& addit:& aliarũ vnaquæq;
artiũ.s.mechanicarũ ꝑ hũc modũ.s.ex p̃exñti cognitione
fiũt:& qm̃ Arist.vr̃ descẽdere ad sciẽtias:& ad artes:qdã
Error quorundam. crediderũt inductionẽ Arist.eẽ ex sciẽtijs & artibus: non
aũt ex doctrinis:qbus artes & sciẽtiæ vtunt̃:qd̃ falsum ẽ:
vt p̃ sequẽtẽ textũ patebit. Vbi inducit in doctrinis argu
mẽtatiuis,qbus artes vtũtur. Quo vero mõ artes doctria
argumẽtatiua vtatur,q̃ ex p̃exñti fiat cognitione,Them.
ꝑpulchre exponit.Nã(vt inqt)discimus ędificare,sed nõ
nũcq; quid lapides,quid itritũ,quid macera eẽt nossemus,
simili ratione & de sutoria,& de naufactiua exponit.

¶ Sane circa quęq; rõnes cũ per rõcinationes aut inductionẽ pro ceditur idẽ seruari modus uidetur.In utriq; nãq; per antea nota
B *doctrina nimirũ fit. Quippe cum in altera tãquam a cognoscentibus propositiones accipiantur:in altera per singularia iam notũ ipsum ostendatur uniuersale.*

¶ Similiter autẽ & circa orationes: & quæ per syllogismos: & quæ per inductionẽ.Vtreq;.n.per prius nota faciunt doctrinã: hę quidem accipientes tanquã a notis. Illę uero demonstrantes uniuersale per id:quod manifestum est singulare.

Cõmẽ. 3. ¶ Quia induxit cõclõnẽ ꝑpositã in doctrinis argumẽta
tiuis qbus artes & sciẽtiæ speculatiuæ vtũtur.Idẽ inducit
in sermocinalibus artibus,q̃ vtũtur:& Syllõ,& Inductio
ne,& inqt.¶ Silr̃ aũt & circa orões doctrinæ argumẽta
tiuæ fiũt ex p̃exñti cognitiõe,Dico circa orões,& q̃ per
syllõs,& q̃ per inductiõẽ. Vtreq;.n.p prius nota faciũt
C doctrinã,nõ tñ eodẽ mõ,nã hæ quidẽ.s.syllogisticæ acci
piẽtes tãq̃ a notis.Illæ vero.s.inductoriæ demõstrantes vlẽ
p id,qd̃ manifestũ ẽ singulare. Vñ(vt Philop.inquit).In
syllis,necesse est q̃ oẽs ꝑpõnes p̃cognoscãtur,& simul cõ
cedãtur.Et postea ex illis p̃cognitis & cõcessis cõclõnẽ de
Inductio ducat. In inductionibus vero p̃cognita sunt singularia.
verbi gratia.Si volumus scire q̃ oẽ animal inferiorẽ mã
dibulã mouet,deducã,qm̃ & hõ:& bos,& canis,& reliq̃
inferiorẽ mandibulã mouent.Et sic p̃exñs cognitio erit
cuiusq; particularium notitia, ex qua p̃exñte vlẽ deduci
mus.Ex his patet q̃ cũ Aristoteles induxisset in demõ
nibus,quibus vtũtur scientiæ,& artes,hic induxit in syl
Expõ uerborum. logismis,& inductiõibus qbus vtunt̃ facultates rõnales,
quæ sunt partes logicæ.¶ Quo vero ad verba attinet,ꝑ
eas,q̃ sunt circa orões,intelligit oẽs logicæ partes,nã hę
possunt,& inductione,& syllõ vti. Dixit aũt per syllõs
D in numero plurali,& per inductionẽ in numero singulari
(vt puto)vt innuat ad idem fieri posse plures syllõs,non
autẽ plures inductiones.Et licet in ipsa inductione plura
singularia inducant̃,tñ dixit per id quod manifestum est
singulare,dans intelligere omnia singularia vnius singula
ris medij vim habent. Addidit vero has quæ syllogismis
fiũt,fieri tãq̃ a notis,qa in syllõ ꝑpõnes, vt notæ & cõ
In .1. posterum. cessæ sumũtur,vt ex sylli definitione patet.Quæ vero in
ductione perficiunt̃,dixit fieri p id q̃d manifestũ est sin
gulare,quia inducẽs vtit̃ p̃ceptis singularibus vt vere
notis sensu,aut obseruatione,per quæ dat intelligere tam
syllogismos q̃ inductionẽ ex p̃existenti cognitione.

¶ Simili profecto modo & oratoriæ rõnes suadẽt. Aut enim exẽplis quod est inductio,aut enthymematibus quod quidem est ratiocinatio:facultas ipsa solet oratoria suadere.

¶ Similiter autẽ & rhetoricæ persuadẽt.aut.n.per exẽpla:quod est inductio:aut per enthymemata:quod quidem est syllogismus.
E
Cõmẽ. 4. ¶ Postq̃ induxit in syllis,& inductione,nũc (vt Philop.
placet).Inducit in exẽplis,& enthymematibus,qbus vtũ
tur rhetorici,& inqt.Silr̃ aũt cũ Phõrũ sylls,& rhetoricę
persuadẽt.s.ex p̃exñti cognitione.Nã & exẽplũ:& enthy
mema,quibus rhetor vtit̃,ex p̃exñti cognitione fiũt.En-
Enthymema. thymema quidẽ,nã hoc est enthymema, Socrates se pul
chre ornat,atq; comat:ergo est adulter. Vbi patet hoc p̃
cognosci,q̃ pulchre se ornare,ac sese comare, criminat̃,
Exẽplũ. vitioq; dat̃.hoc.n.mẽti derelinquit ac p̃cognoscitur. Exẽ
plũ vero,nã hæc est exẽplũ:Pisistratus capiens custodes:
Tyrãnidẽ exercuit:Ergo custodes nõ sunt dãdi Eschino.
Vbi patet p̃cognosci cuicũq; custodes dãtur:Tyrannidẽ
exercere Dicit igr̃ Aristo.Similiter aũt.s.ex p̃existenti co
gnitione & rhetoricæ persuadẽt:aut.n.per exẽpla : quod
subaudi persuadere per exẽpla est inductio:nõ quidẽ sim
F pliciter:sed ad rhetorẽ cõparãdo.Habet.n. apud rhetorẽ
tantã vim psuasio per exẽpla,quantã apud logicũ psua-
sio per inductionẽ. Aut persuadẽt per enthymemata: qđ
quidẽ persuadere per enthymemata est sylls:qa eandem
vim habet ad rhetorẽ enthymematica persuasio: quã &
syllogistica ad dialecticũ.Sic.n.Arist.in rhetoricis locum
istũ exposuit.Non.n.exẽplũ est simpliciter inductio: nec
enthymema simplr̃ sylls sed ꝑportionabiliter:qm̃ vt Ari
stoteles inquit in rhetoricis . Exẽplũ apud rhetores tantã
1.rhet.c. 4 vim habet,quantã apud Phõs inductio ipsa.Præterea et
enthymema tantũ valet apud rhetores:quantũ apud Phi
Q6 & ẽ quatuor sint doctrinæ. losophos sylls.¶ Sed q̃res vtrũ tñ q̃tuor sint doctrinæ,
& vr̃ q̃ non:qm̃ cõpositio:& diuisio sunt doctrinę: Ergo
Sol. Boe. non tm̃ quatuor. Amplius definitio est doctrina. ¶ Dicen
G dũ secundũ Boe.doctrinas dianoeticas: hoc est rõnales eẽ
tm̃ q̃tuor:& primo quidẽ ex parte modi discurrendi:qm̃
vel demõratiue discurrimus:& sic habetur sylls:vel ꝑbati-
ue:& sic habet̃ ipsa inductio:vel psuasiue:& sic est enthy
mema:vel suasiue:& sic est exemplũ. Aut discurrimus ex
parte materiæ:qm̃ vel ab vniuersali: & si ab vlĩ perfectę:
sic est sylls:vel abvlĩ imperfecte:& sic est enthymema. Vr̃
discurrimus a particulari:& si perfecte:est inductio:sinaũt
imperfecte:est exemplũ. Patet ergo quatuor esse dianoeti
cas doctrinas Cõpositio vero & diuisio.& definitio non
sunt dianoeticæ nec discursiuæ.¶ Scdo q̃ritur cur hæc cõ
clusio ab Aristotele inductione ꝑbetur. ¶ Dicendũ q̃ cũ
De modo ꝑbandi q6 scda. Solutio. cõclusio ꝑbata sit vlis:non potuit ꝑbari enthymemate:
qm̃ enthymema est ab vlĩ nõ simpliciter : ad particulare.
H Etiã cũ ꝑbetur cõstructiue:nõ põt exẽplo ꝑbari:quo vti
mur ad destruendũ. Rursum cũ hæc conclusio: vt suppo
sitio sumatur in hoc libro:syllogismo ꝑbari non potest.
Quare cũ nullus sit alius ꝑbandi modus:licuit inductiõe
ꝑbari.¶ Quærũt tertio:qm̃ i hac ꝑbatiõe vr̃ petitio prin
Tertia q6 cipij.Per hanc.n.syllogizat omnẽ demõstrationẽ fieri ex
quibusdã pręcognitis:vt placuit Philopono.Et tamen ad
probandũ oẽm dianoeticã doctrinã fieri ex quibusdã p̃
cognitis:sumit in mathematicis: quæ demõrationes & syl
logismo vtuntur: demõnẽ fieri ex p̃cognitis quibusdã.
¶ Dicendũ q̃ doctrina demõratiua:vt vniuersaliter sumit̃:
Solutio. probatur.Particulariter vero sumpta probat:& sic tolli-
tur principij petitio. ¶ Quarto q̃ritur:quia Arist.hic velle
vr̃ logicã & rhetoricã esse spẽs sermonis diuersas. At pri
Quarta quæstio. Cap. pri. Solutio. mo rhetoricorũ magnorũ asserit . Rhetoricam esse spẽm
logicæ. ¶ Forte Aristoteles loquitur secundum eorũ po-
sitionẽ,qui rhetoricã a logica diuiserunt, at libro rheto-

I[b] rice loquitur secūdū veritatē, & propriā opionē. ¶ Quinto quæritur quia nō vr̄ q rhetorica debeat vti enthymemate, qm̄ enthymema est syllogismus secūdū sui naturā: Nec videtur q logicus inductione vti debeat, qm̄ inductio est argumentū imbecille, quū petat quasi principiū, vt. 2. topicorū. ¶ Dicendū q cū logica sit facultas ad rhetoricam superior, quocunq; rhetorica vti potest, & logica vti poterit. Ergo cum rhetor enthymemate, & exemplo vti possit, etiam logica eisdem vti poterit. Tunc dico q logica secundum rationem propriam, qua est efficax facultas, syllogismo & inductione vtitur, quæ potiora argumenta sunt. Qua vero ratione est facultas efficacissima, syllogismo solo vtitur. Qua ratione deniq; est communis facultas, omnibus vti potest. Cur vero rhetorica vti possit enthymemate, licet sit naturaliter syllogismus. In rhetoricis ludicris dictum est. Diximus enim enthymema esse facile quo est curtum argumentum, quo vero ad syllogismnm reducitur, esse difficile. ¶ Quæres vero obiter, vtrum, vt enthymema est syllogismus diminutus. sic exemplum possit dici, enthymema inductionis. ¶ Dicendum q potest: quoniam vt enthymema respectu syllogismi est argumentum ab vno, Sic exemplum respectu inductionis est argumentum ab vno. Hæc de probatione Aristotelis. ¶ Vbi animaduertendum q Philoponus in sequenti textu velle videtur q Aristoteles probauerit omnem doctrinam discursiuam fieri ex præexistenti cognitione dupiici inductione, Altera quidem ex scientijs, & artibus, Altera vero ex speciebus doctrinæ argumentatiue, q̄ expō non est spernenda. Verū de his hactenus.

5. quæstio. — Cap. 10. Solutio. — Quō logica utatur syllogismo enthymeme &c. — Li. 2. c. 2. Sexta qō — K — Solutio.

¶ Dupliciter autem oportet præcognoscere. Quædam. n. esse quædam quid dictum significent, quædam utroque modo antea percipiamus oportet. Veluti de quouis quidem affirmationem aut negationem dici uerum esse: triangulum autem hoc significare, Vnitatem uero utroq; modo & quid significet & etiam esse. Non. n. unumquodq; istorum simili modo nobis est manifestum.

L

¶ Dupliciter autem necessariū est præcognoscere. Alia nāq; quia sunt, preaccipere necessarium est. Alia uero quid est, quod dicitur intelligere oportet. Quædam autem utroq; modo. Vt quoniam quidem omne aut affirmare: aut negare, uerum est: quia est. Triāgulum autem, quoniam hoc significat. Sed unitatem, utroque modo, & quid significat, & quia est. Non enim similiter horum unū quodq; manifestum est nobis.

¶ Sunt qui libros Aristotelis per conclusiones dissecarūt, ideo hic quartam conclusionem designarunt, qui videlicet tria sint præcognita, duæ præcognitiones, atq; tres p̄cognoscendi modi, quæ vero sint præcognita, quæ etiā præcognitiones, & qui præcognoscendi modi, licet ipsi dicant, nos etiam postea dicemus, quæ expositio nullatenus verbis Aristotelis accommodari potest: vt ex his patet, quæ græci Aristotelis interpretes dixerunt. Proptetea cum Philopono mihi dicendum esse videtur, q cum dixisset omnem doctrinam, & omnem disciplinam argumentatiuam, & dianoeticam fieri ex præexistenti cognitione, Vult nunc assignare, quæ nam sint præcognoscenda ante demōstratiuam doctrinam vel disciplinam. ¶ Sed dices cur non ostendit, quæ nam sint præcognoscenda autem vnamquanq; argumentatiuam doctrinam, cum doctrina argumentatiua sit quadruplex, sed solum ostendit quænam sint præcognoscenda ante doctrinam demōstratiuam. ¶ Innuit solutionem Philoponus, quoniam nō de particularibus scientijs est nobis propositum, sed simpliciter de demonstratiua methodo, & ideo non oportuit declarare quænam sint secundum vnamquanq; scientiam præcognoscenda, sed solum quænam præcognoscēda sint ante demonstratiuam. Hæc de intentione generatim, sed quoniam (vt Philoponus inquit) quænam præcognoscenda sint, cognoscere non possumus, nisi nouerimus quot modis præcognoscantur: quæ præcognoscuntur: ideo speciatim exponit quot modis sit præcognoscere. Hæc speciatim de intentione. Pro declaratione vero intentionis: id apud omnes supponendum: ante demonstrationem demonstratiuamq; methodum tria esse necessario præcognita: duas vero præcognitiones. ¶ Sed quæ sint illa p̄cognita: & cur tria? Itēq; quæ præcognitiones: & cur duæ? non eadem rōne exponunt omnes. ¶ Recentiores dixerunt pręcognita esse tria. videlicet subiectū: passionem: & eam propositionem: quam græci axioma. Dignitatem vero latini appellant. Subiectum quidē: de quo quæritur: vt animus. Passionem vero: quæ quæritur: vt immortale. Dignitatem vero: quā cōmuniter omnes veram esse supponunt: videlicet de quolibet dicitur esse vel non esse: & de nullo simul. ¶ Huius rei causam tradunt: qa cum demonstratio sit effectus quidam: eius quatuor erūt causæ: vt ages: vt finis: ut materia: vt forma. a parte, quidē finis: quod est ipsum scire: nullum præcognitū accipitur: quoniam præcognitū demrōnē præcedit. At ipsum scire: quod est finis: vult esse vltimū. Materia autē est subiectū: forma est passio ipsa: efficiens p̄positiones: a parte ergo materiæ sumitur præcognitum quod dicitur subiectū: a parte formæ sumitur aliud quod dicitur passio: a parte autem efficientis: sumitur dignitas. Quare cum quatuor sint causæ: & a fine præcognitum nullum sumatur: tria relinquentur præcognita: Dignitas a parte efficientis: Subiectum a parte materiæ: Passio a parte formæ: Præcognitiones autem duas esse tradunt: videlicet quid nominis: & quia est: aut quoniam est: aut q sit, Huius causam assignant dignitatis præcognitio est: quia vera est. quid vero sit: aut eius nomen significat: haberi non potest. Est. n. quoddā complexum verbo: cuius nulla pręcognitio habetur. Passionis vero quid nominis: nam ipsum esse est ipsam inesse: hoc autē quæritur. Subiecti autem duæ sunt: & q sit: & quid eius nomē sit: quomō dicitur. Quare duę sunt præcognitiones: & quid nominis: & quia est. Hęc ex commentarijs Linconiensis Grossatestæ colligunt. ¶ Sed pace horum dixerim hæc multipliciter ambigua videntur. Primo quidem: quia aliqua est demonstratio: cuius licet vnū pręcognitorū sit dignitas: eius tn̄ nec subiectū: nec passio sunt præcognita: vt huius oē coloratū ē corpus: oē album coloratū. Igitur omne albū est corpus. Huius enim album ip̄m subiectum corporis non est: nec corpus albi

Cōnt. 5. Cōsa ex pōnē quorundam. — M — Continuatio. Philopo. — Dubiū. — Sol. Phil. — N — Quę pcognita secūdū Linc. — O — causæ. — P — Refutatio expōnis. & primo. — Q

corpus coloratū album

passio, vt suo loco dicitur. Scdo qa nō vr̄ iō tria esse p̄cognita, qa q̄tuor sunt caę, & a fine nō potest accipi præcognitū, qa finis vult esse vltimum, nam licet finis sit vltimus. tamē secūdū intentionē artificis est primus, & sic quatenus primus pōt hr̄e rōnē p̄cogniti. Præterea. a parte efficientis

Secundo

A nõ magis accipitur q̈ dignitas sit p̄cognitũ q̃ maior, vel
Tertio. minor ꝓpõ, qm̃ dignitas est agẽs, & maior & minor ꝓ-
Quarto. põ etiã agẽs est. Praeterea, passio nõ põt esse p̄cognitũ, q̃a
est forma, quia nõ demr̃onis forma est, sed subiecti. Demr̃a
tionis.n forma cõclõ est, vt Philop. inquit primo priorũ.
Vltimo. Demũ haec expõ licet declaret dignitatẽ nõ posse p̄cogno
sci quid, & passionẽ nõ posse p̄cognosci q̈ sit, ex hoc nõ
Propria põ & est Philopo. video sequi duas tm̃ esse p̄cognitiones. ¶ Melius ergo cũ
Philopono dicendũ est, qui ante oẽm demr̃onẽ tria sint
p̄cognita, duae vero p̄cognitiones. Praecognita quidẽ sũt
cõcessum, quaesitũ, & dignitas. Est.n. cõcessum in plus q̃
subm, in demr̃one enim quã diximus, Albũ est cõcessum
& nõ subiectũ. Corpus vero est quaesitũ de albo, & nõ al
bi passio, dignitas etiã est ꝓpõ vlior & maiore & mino-
re ex quibus est demr̃o, qm̃ eã quilibet docendus necessa
B rio p̄habeat. Maiorẽ vero & minorẽ, ex quibus demr̃o
cõstat. nõ necessario quilibet docẽdus necessario p̄haber.
Causa. Quare vero tria sint dicamus, nã cõclusio demr̃onis in fi-
nẽ cõclusio est, in principio vero qõ. Quaestionis autem
duo sunt, quod quaeritur, & sic ante demr̃onẽ vnũ p̄co-
gnitũ est quaesitũ, & e it id de quo quaeritur, quod cõces
sum dicitur. Quare ex parte qõnis duo p̄cognita erunt.
Ex parte aũt ꝓpõnũ, ea ꝓpõ quae simul cũ cõclusione co
gnita est, vt minor, p̄cognita esse nõ põt. Maior vero licet
ante cõclusionẽ suã p̄cognita sit, vt dicemus, nõ tamẽ ante
omnẽ demr̃onẽ, ergo p̄cognita ante oẽm demõstrationẽ
erit dignitas. Ante vero particularem demr̃onem erit sua
maior, sub qua accipitur minor, ergo ex parte ꝓpõnum
tertium cõe praecognitũ est dignitas, ea videlicet quã qui
libet docendus praehabere debet, veluti quandã metam,
ad quam omnis demõstratiua deductio resoluitur. Erunt
C ergo p̄cognita tria, ex parte quidẽ quęstionis concessum,
& quaesitum, ex parte vero propositionũ, dignitas. Prae-
cognitiones vero duae quia est, quid nomẽ est quo dicit.
Quaesitũ praecognitio est quid nominis, nã ipsum esse q̃-
ritur. Dignitatis autẽ, quia vera est, quid enim nominis nõ
dignitatis p̄cognitio est, sed terminorũ, ex quibus constat
dignitas, sunt autem hae duae. Primo, quia oẽ quo aliqd
cognoscitur, est aut esse, aut nomẽ. Ab esse quidẽ, quia est
p̄cognitio accipit. A nomine autem, quid est quo dicitur.
Secũdo, quia plures p̄cognitiones superfluũt, pauciores
non sufficiũt. Sic.n. probat Aristoteles syllm̃ ex duabus
ꝓpõnibus tm̃ cõstare, sic etiã tria esse rerũ naturaliũ prin
cipia, de cõcesso vero p̄cognoscimus quia & quid ẽ quo
dicitur. Nã licet possim ante demr̃onẽ p̄cognoscere quid
nõ sit, vt q̈ nõ sit cęlũ nõ sit deus, tñ nõ necessario haec p̄-
cognoscere necesse est, sed solũ quia est, & quid est, quo
D dicitur. Inquit. ¶ Dupliciter autẽ necessariũ est p̄cognosce-
re, alia nãq; quia sunt, praecipere necesse est, alia vero qd'
est, quod dicitur, intelligere oportet, quaedã autẽ vtroq;
modo, & dixit necessarium, qm̃ vtile est multa alia pręco
gnoscere, vt quid nõ est, & alia (vt diximus). Deinde po-
nit exẽpla, & primo eius, quod solum quia est, p̄cogno-
scitur, & inquit, Vt quoniã quidẽ oẽ aut affirmare, aut
negare, verũ est quia est, hoc est dignitatis exemplũ. De-
inde ponit exemplũ quaesiti, & inquit. Triangulũ aũt p̄co
gnoscere oportet, qm̃ hoc significat. & istud quaesitũ est
ante demonstrationẽ primo Euclidis. Deinde affert exẽ-
plũ concessi, quod dupliciter p̄cognoscitur, & inquit. Sed
vnitatem vtroq; mõ, & quid significat, & quia est, & hoc
7. Euclidis propõne. 16. assignat autẽ cãm, & inqt. Non
enim similr̃ horũ vnũquodq; manifestũ est nobis. nã de B
triãgulo q̃sito quid est quod dicit, de dignitate q̃ est qm̃
oẽ aut affirmare, aut negare verũ est, quia vera est de cõ-
cesso vero quod est vnitas quid est quod dicitur, & quia
est, per quae Arist. dedit intelligere haec exẽpla non ẽẽ re
spectu eiusdẽ demr̃onis, vt nõnulli crediderunt. Sed (vt Error aliquorum.
Philoponus autumat) haec exempla sunt in diuersis demõ 1. dubiũ.
strationibus, in mathematicis diuersas cõclusiones demõ Solutio
strãtibus. ¶ Dubitat primo vtrũ de dignitate oporteat p̄- al quaest. Cap. 4.
cognoscere quid nominis. ¶ Respondent quidã simplici- Cõmen.
ter quod nõ, qm̃ est verbale cõplexũ, quae responsio vr̃ Propria solutio.
contra Themistiũ, qui dicit, p̄cognosci has necesse est, nõ 2. dubiũ.
solũ vno mõ quid indicent nomina, sed etiã illo cognitio Solutio.
ne, videlicet quid sint. nã in hoc veritas sita est. Idẽ Auer.
in paraphrase. ¶ Ego vero cũ Philopono dico dignitatis
praecognosci quid nominis terminorũ, quibus cõstat, nõ
autem eius vt quid complexum est. ¶ Dubitant secundo, F
vtrũ duae tm̃ sint p̄cognitiones. ¶ Omnes dicunt tria esse
p̄cognita, duas vero praecognitiones, tres deniq; modos
p̄cognoscendi, sunt tria praecognita, qm̃ dignitas, conces-
sum, & quaesitũ. Duae vero p̄cognitiones, qm̃ quid nomi
nis & quia est. Tres deniq; p̄cognoscendi modi, qm̃ duo
simplices quia est dignitatis, & quid nominis concessi.
Vnus autẽ cõpositus subiecti, videlicet qm̃ quia est, & qd
dicitur. ¶ Tertio dubitant, vtrũ inter p̄cognitiones sit or-
do aliquis. ¶ Põt dici quo ad nos. Primũ praecognitũ esse 3. dubiũ. Solutio.
dignitatẽ, quia est cõpositũ ex primis cõceptibus. Scdm
esse q̃situ, quia plerunq; accñs est, quod nobis notius est.
Tertiũ vero est concessum, qm̃ plerũq; substantia & su-
biectũ est. Ordine vero naturae, primũ est subiectũ, quae G
situ secundo, dignitas, seu ꝓpositio tertium. ¶ Quarto du 4. dubiũ.
bitant, quid velit Arist. per quia est, quo concessum prae
cognoscitur, & quid per quid, quo cognoscitur quaesitũ.
¶ Respondent recentiores q̈ praecognitio cõcessi siue su- Rñ. Iunl.
biecti est ipsum esse tale, de quo aliquid est demonstrabi Refutatio & prima.
le. ¶ Sed haec expositio videtur cõtra textũ, nã Aristo. in
quit, alia namq; praecognosci: qm̃ sunt. Vbi Auerroes as
serit subiectũ praecognosci: quoniã est inuentũ: proposi-
tionẽ autẽ: quia vera. Idem Themistius & Philoponus sen Secundo
tiunt. Praeterea. Subiectum & passio sunt relatiua: igitur si
de subiecto oportet praecognoscere: quoniã est tale, de
quo aliquid est demonstrabile: etiã de passione: vel quaesi
to oportet p̄cognoscere ipsum esse tale: quod est de alio
demõstrabile: & sic quaesiti erit p̄cognitio quia est. Pro- Tertio.
pterea graeci omnes per quia est: intelligunt ip̄m subiectũ
debere praecognosci: quoniam est ens: non quidem exi- H
stens per se: sed quod in virtutibus causarum continetur. Obiectio Cap. pri.
¶ Sed dices quia est hoc modo: est quaesitum & quaestio Solutio.
secundo huius. ¶ Dicendum per se esse quaesitum. Respe- Necessitas quid
ctu vero subiecti vel passionis esse praecognitum. ¶ Ani- nominis.
maduerte q̈ praecognoscere quid per nomen dicatur: est 1. necessitas.
necessarium. Primo quidẽ ob ignota nomina: quibus ma 2. necessitas.
thematici ipsi vtuntur: vt sunt. a. b. c. & id genus: quae no-
mina cum sint quaesiti & concessi: nisi intelligantur quid
ipsa significent proculdubio demõstratiua methodus nõ
intelligetur. Secundo propter nomina nota apud Philoso
phos: nam licet termini: quibus Philosophi vtuntur: ipsis
doctoribus noti sint: discipulis tamen sunt ignoti: quibus
nisi pateant: demonstratiua methodus ignorabunt. Prae-
terea. Nomina semper non sunt eadem apud omnes: siqui 3. necessitas.
dem alia sint apud graecos: alia apud haebreos apud nos

I vero alia. Quare in omni doctrina argumentatiuã: in qua quis ab alio discit traditione: opus est: vt nominũ significationes pcognoscat. ¶ Sed circa hæc adhuc dubitabis: nã

Dub§. cũ dianoetica doctrina sit quadruplex: Syllogismus, videlicet enthymema: inductio: & exẽplũ: ppter quid Aristoteles solũ de pcognitis in syllo demõstratiuo locutus est: &

Sol. Phi. non in cæteris. ¶ Dicendũ (vt ex Philopono colligit) Aristotelẽ hic non loqui de particularibus sciẽtijs: sed de demõstratiua methodo: ppterea nõ debuit qrere q̃ in vnaquaq; sciẽtia pcognosci debeant: sed solũ in demõstratiua.

alia dub§. ¶ Rursus dubitabis: nã cũ quatuor sint qõnes an res sit: qd res sit: qlis res sit: & ppter quid talis res sit: cur pcognita & præcognitiones solũ docuit in demõstratiua doctrina: q̃ quæstio qualis res sit: & ppter quid talis res sit: accipitur

Rñ. The. & nõ in cæteris. ¶ Rñdet Them. quia per hęc: quæ dicit in

K demõstratiua: facile in alijs intelligi põt. Nã in quæstione illa qua quęrit an vacuũ sit: concessum est quid ipsum vacuũ significat: quæsitũ vero est ipsum esse. In quæstione vero quid deus sit: cõcessum est deũ esse: & quid significat hoc nomẽ deus: quæsitũ autẽ est quid deus sit an animal sempiternũ a quo cœlũ & tota natura depẽdet. In doctrina vero demõstratiua per quã demõstraſ qualis res sit: vel ppter quid talis sit: pcognita sunt: cõcessum: quęsitum &

Alia solo. dignitas. Patet ergo illa nõ ab rõne esse prætermissa. Præterea. Fortasse hic illa pmisit vsq; ad librũ xli. vbi de q̃stionibus illis plane repetit. ¶ Tertio adhuc quæres: vtrum

3. dub§. ppositiones videlicet maior: & minor sint præcognitæ.

Solutio. ¶ Dicendũ q̃ si comparent cõclusioni ex parte ppositionũ præcognita erunt omnia illa: quæ ante conclusionem saltẽ natura præcognoscuntur: & sic dignitates remotæ: & ppositiones pro syllogismi demonstrantis alteram ppositionũ: & ppositiones ipsæ: quibus cõficitur demõstratio dicuntur pcognita. At si cõparentur ipsi demonstratiuæ methodo: præcognitum est id: quod græce dicit axioma: latine dignitas: quæ triplex est. Alia quidẽ omnibus

L

Dignitas triplex. sciẽtijs cõis. alia cõmunis quibusdã. Alia ppria vni sciẽtiæ: sed cõis omnibus cõclusionibus illius, vt suppositio: vel cõis animi cõceptio. Alia proxima & ppria vni demonstrationi vt ppõ maior: & ppositiones pro syllogizantes: hæc quidẽ in omnibus affirmatio vel negatio vera est: in omnibus sciẽtijs locũ habet. Hæc vero quæ vni & idẽ sunt æqlia, & sibinuicem sunt æqlia: & si ab æqualibus ęqualia demas: cætera quæ remanent sunt æqualia. pluribus sciẽtijs cões sunt: vt musicę: geometriæ, & arithmeticæ. Hæc autem quæ sibi inuicẽ cõueniũt: sibinuicem

M

Quõ minor non põt pcognosci. Pria cã. Secunda. sunt æqlia: soli perspectiuæ est cõis. Minor aũt ppõ respectu demõstratiuæ methodi nõ potest esse pcognita. Primo quidem quia minores sub eadẽ maiore possunt esse infinitæ. Secundo quoniam minor est cum conclusione aliquando simul cognita: & sic non ante demonstrationem: sed quasi in ipsa demonstratione cognoscitur.

¶ Fit autem ut cognoscamus quædam prius cognoscentes. Quorundam etiã simul accipientes cognitionem, veluti quæcunq; sunt sub uniuersali quorum habetur cognitio. Nam omnem triangulũ tres angulos duobus rectis equales habere antea sciuimus. At id quod est in semicirculo triangulum esse simul inducentes agnouimus. Hoc enim pacto nonnullas discimus rerum, & non per medium extremum cognoscimus, quæcunq; iam singulares sunt, & de nullo prædicantur subiecto.

¶ Est autem cognoscere alia quidem prius cognoscentem, aliquorum autem & simul accipere notitiam, ut quæcunq; contingunt esse sub uniuersalibus, quorum habent cognitionem. Quod enim omnis triangulus habeat tres angulos duobus rectis equales, præsciuit. q. uero hic, qui est in semicirculo. Triangulus sit: simul inducẽs cognouit. Quorundã enim hoc modo disciplina est: & non per medium: ultimum cognoscitur. Vt quæcunq; iam singularium contingunt esse: & non de subiecto aliquo. N

Disciplina Notitia.

Cõmẽ. 6. ¶ Hic textus obscurus est: ideo recentiores dicũt Aristotelem: nũc declarare quanã ratione propositiones: videlicet maior & assumptio possunt esse præcognitæ: & quo mõ nõ. ¶ Vnde Linconiensis Grossatesta ait. præcognita ipsa

Expõ lin coniẽ. esse duplicia. Alia quidẽ quæ prius tẽpora ante conclusionẽ præcognoscuntur. Alia autẽ: quæ simul tẽpore: quam

Expõ Them. differentiã Aristotelẽ ait hic edocere. ¶ Themistius: quem Auerroes imitatur: Aristotelẽ tradere differentiã inter ipsum cognoscere: & discere asserit: & hoc: aut quia per eiusmodi dñam optimã partẽ Caulli Menonis resoluet: aut

O quia bona cõiectura ex dictis sequitur: vt quasi necessitate materiæ: hãc adeat dñam. Ex hac quoq; dña poterit intelligi: quonã pacto cõclo ipsa ante demonstrationẽ: partim sciri: partim nesciri poterit. Sed quæ inter ipsum cognoscere: & ipsum discerę differẽtia sit: nec Arist. satis explicat: nec Themistius edocendo verbis Aristo. supplet. Ab Arist. n. tria dũtaxat habemus. Primũ q̃ nos cognoscere: possumus aliqua: quæ prius cognouimus: & nec exponit quõ modo: sed solũ inquit. (Est autem cognoscere aliqua quidẽ prius cognoscentẽ). Ecce quo mõ solũ tradit nos posse aliqua cognoscere: quæ quidẽ prius cognouimus. Secundũ quod habemus: est quædã posse nos simul de nouo cognoscere & discere: & inquit: (Aliquorũ autẽ & simul accipere notitiã). Intelligẽs & simul accipere notitiã discẽdo: & illa cognoscẽdo: huius secundi declarationẽ subscribit per exemplũ: & inquit: subaudi eorum

P simul notitiã & cognitionem nos habere cõtingit: vt sunt ea quæcunq; sub vlibus cõtingunt esse: quorũ vlium ipse cognoscẽs: vel discẽs habet cognitionẽ: quare si discens aliquorũ vlium cognitionẽ phabuit: & obiter occurrit aliq bus particularibus quæ sub illis vlibus pcognitis sunt: hic particularia illa suo occursu simul & discit: & cognoscit. Hæc autẽ quæ simul cognoscit & discit: exponit exẽplo q̃ sint assumptiones: quas ppões Arist. vocat minores: ea vero quæ cognoscimus: & quæ prius cognouimus: indicat esse ppositiones: quæ dignitates sunt: vel maiores: & inquit. Nã q̃ omnis triangulus quidẽ habeat duobus rectis æqles psciuit: & hæc est maior: quam cognoscimus: & eã prius cognouimus. Quod autẽ hoc quod in semicirculo est. s. lineatũ & descriptũ: triãgulus sit: simul inducẽs hoc est discens cognouit: & sic assumptio in singularibus

Q ipsis est: quã simul cognoscit & discit: & sic hucusq; habemus nos posse cognoscere aliqua: quæ prius cognouimus: vt sunt dignitates: siue maiores: & nos posse simul cognoscere & discere aliqua, vt sunt assumptiones, siue minores. Sed qm assumptiones sunt multiplices, exponit, quæ sunt, quas simul cognoscimus & discimus, & inquit. Aliquorũ. n. hoc mõ disciplina est, hoc mõ dico, & disciplina, & cognitio, & nõ per mediũ, sed sensu cognoscit vltimũ. i. assumptio, q̃ dr minor ppositio, & qa dixit cognitionẽ simul & disciplinã aliquorũ hri: exponit quorũ & inquit. (Quæcũq; videlicet singularia esse cõtingũt, & nõ de subiecto aliquo.) Ecce quõ ex verbis Arist. nihil plus habemus, nisi tria, videlicet q̃ sunt quædã, quæ cognoscimus, quæ prius cognouimus, vt dignitates siue ppones in

A nes in maiores. q̄dã, quæ simul cognoscimus & discimus,
scimus, vt assumptiones. & tertio ꝙ hęc quæ simul cogno
scimus & discimus, sunt assumptiones quæ sensu sine me
dio nobis obiter occurrũt, vt singulares ꝓpõnes, quæ ex
his sunt, quæ sunt singularia, & nõ de sub̃o aliquo p̄dica
bilia. nec plura ab Arist. nacti sumus de dr̃ia inter cogno
scere & discere, quã græci expositores Arist. velle trade-
Verborũ expositio
re affirmant. ¶ Quo aũt ad verba attinet, Arist. vocat sin-
Obiectio text.
gularia ea q̄ sub vl̃ibus cõtingunt esse, quod nõ vr̃ verũ,
Solutio
nã singularia necessario sunt sub vl̃ibus, necessario .n. om-
Alia solu.
ne currens mouet̃, & oẽ albũ est coloratũ: & omnis homo
est animal. ¶ Fortasse ad nos retulit Arist. nã singularia cõ
tingũt esse sub vl̃ibus, occursu nr̃o, q̄a obiter illis occurri-
mus, & sensu sub vl̃ibus ipsis cõtineri cognoscimus. ¶ Vel
dixit illa cõtingenter sub vl̃ibus esse, quia cõtingunt mu-
tari vl̃ibus sp̃ manẽtibus, nõ ꝙ dũ sint, possint non esse
B
sub vl̃ibus, dũ .n. sunt, necessario sunt sub vl̃ibus, nã om-
nis hõ est animal necessario dũ est hõ. siquidẽ oẽ quod est,
necesse est esse, dũ est, vt in libro de interp̃tatione dr̃. ¶ As
Pri. pthe. cap. vltio
sumptiões ẽt quas simul cognoscimus & discimus, ait es
Quare di- xit. & nõ de subto aliquo.
se eorũ, q̄ sunt singularia: & nõ de sub̃to aliquo p̄dicata
qđ esse põt: quia singulare duplex est: quoddã de sub̃o
aliquo: vt in accñtibus hoc albũ de sub̃to aliquo corpo-
Respon.
re dr̃. Quoddã singulare: qđ non de sub̃to aliquo dr̃: vt
Singulaŕ duplex.
hic hõ: & singulare in substãtijs: & tũc vult ꝙ eas assum-
Cõfutatio respon.
ptiones simul discimus & cognoscimus: quare subiecta
ꝑpa ttt.
sunt singularia in gñe substãtiæ: quod quidẽ mihi nõ pla-
cet. potest .n. assumptio esse ex sub̃to in genere accñtium:
vt hæc hoc albũ est lignũ. Melius igitur Aristotelẽ adiecis
se: & nõ de sub̃to aliquo: ꝓpter particularia: q̄ quidẽ sin-
gularia sunt in re: vt quidã hõ: & aliquis equus: sed de su
biecto aliquo nã Socrates est quidã hõ: & Plato est ali-
C
quis hõ. assumptiões: q̄s simul discimus: & cognoscimus
ex singularibus sunt: q̄ non sunt particularia: sed de nullo
subiecto dicta: hæc sine medio sensu ipso discimus: & co
gnoscimus. Particularia autem cũ quodã mõ sint vl̃ia sen
Dubiũ.
sum transcendũt. ¶ Sed occurres: quia doctrina & discipli
na idẽ est: eadẽ .n. cognitio vt a doctore doctrina est: vt in
discipulo disciplina: sed doctrina est ꝓpositionũ siue di-
Solutio.
gnitatũ vl̃ium & singulariũ: igitur & disciplina. ¶ Dici po
test ꝙ omnis doctrina est disciplina: nõ tñ omnis discipli-
na est doctrina. Inuẽtio .n. quæ singulariũ, est disciplina,
& nõ est doctrina quare hic per disciplinã intelligit inuẽ-
tionẽ: inuẽtio .n. quædã disciplina est: quatenus ipse inue-
niẽs discit saltẽ a se: quia .n. discẽs vt discens: & a se: & ab
alio discere põt: iõ disciplina & de doctrina: & de inuen-
tione dr̃. Quare discere si cõiter sumat̃: erit vl̃ium: & sin-
gulariũ: sed si ꝓprie: vt hic loquitur Arist. discere nõ nisi
Digressio
D
singulariũ assumptionũ vel cõclusionũ erit. ¶ Sed reputa
mus nũc dr̃ias inter discere: qđ hic pro inuẽtione intelligi
tur: & cognoscere. sic .n. quæ Arist. nobis reliquit: supple-
bimus. Nã ab Arist. ipsius cognoscere duas habemus dif
ferentias tñ: qm̃ dupl'r cognoscimus. Alia quidẽ: q̄ prius
nouimus vt dignitates seu maiores ꝓpõnes. Alia vero: q̄
non prius nouimus: sed simul discimus & cognoscimus:
vt assumptiones: q̄ ꝓpõnes minores sunt: & vltimæ: quę
que sensu apprehenduntur: & nõ per mediũ: & q̄ singu-
Octo cõbinatiões eorũ quæ discimus & cognoscimus.
lares sunt. ¶ Dicamus igit̃ octo esse eorũ: q̄ discimus & co
gnoscimus cõbinationes: quarũ septẽ veræ sunt: & octa-
ua falsa. Nã quędã cognoscimus: quę prius cognouimus:
1. cõbinat.
Primo vt si aliq̃ nudiustertius nouimus: heriq; obliti fui-

mus: & hodie reminiscimur. hæc enim quæ nunc remini- L
scimur: hodie cognoscimus: quæ nudiustertius cognoui-
mus. Secundo vt si nudiustertius actu cõsiderauimus: heri
somno sopiti nõ actu cognouimus: hodie experrecti rur-
sus actu cognoscimus. hæc profecto nũc cognoscimus, q̄
prius cognouimus. Tertio vt particularia: quorũ vl̃ia p̄co
gnouimus: hæc .n. cognoscimus in particulari: quæ prius
cognouimus in vl̃i: hæc quæ cognoscimus: prius cogni-
ta: sunt dignitas: ꝓpõnes primæ: quæ maiores dicuntur:
ac vl̃es notiones a Themistio. ¶ Secũda cõbinatio est: qm̃ 2. cõbinatio.
q̄dã cognoscimus: q̄ prius nõ cognouimus: vt particula 3. cõbinatio.
ria: q̄ sil' de nouo cognoscimus: & discimus. sunt aũt hæ
assumptiões: q̄ minores: ac vltimæ ꝓpõnes dicunt̃. ¶ Ter
tia est: qm̃ quædã cognoscimus: quæ prius didicimus: vt
particularia: quę nudiustertius didicimus: heri ãt obliti: ho
die rursus reminiscimur: hæc nãq; cognoscimus: q̄ prius F
didicimus. sunt aũt hæ assumptiones. ¶ Quarta est: qm̃ co 4. cõbinatio.
gnoscimus q̄dã: q̄ prius nõ didicimus: vt vl̃ia: quorũ heri
obliti vel in habitu posita hodie cognoscimus: hæ sunt di
gnitates & vl̃es ꝓpõnes. ¶ Quinta est: qm̃ discimus: quæ 5. cõbinatio.
prius cognouimus: vt particularia: quæ nũc in particula-
ri discimus: & in vl̃i p̄cognouimus: & hæ sunt ipsæ cõclu
nes singulares. ¶ Sexta est: qm̃ discimus: q̄ prius nõ cogno 6. cõbinatio.
uimus: vt particularia: q̄ nec in particulari nec in vl̃i p̄co-
gnouimus. hæ sunt assumptiones. ¶ Septima est: qm̃ disci 7. cõbinatio.
mus: q̄ prius nõ discimus: vt particularia: q̄ nũc discimus.
Hæ sunt cõclusiones & assumptiones. ¶ Octaua vero cõ- 8. cõbinatio.
binatio est impossi: qm̃ impossibile ẽ nos discere: q̄ prius
didicimus. Nã discere est singulariũ & particulariũ: q̄re si Corol. 1.
disceremus nũc: quod prius didicimus: tũc idẽ sciremus: &
nesciremus in particulari. Ex his patẽt dr̃ię inter discere et
cognoscere. Nã cognoscere est de nouo: & nõ de nouo: Dr̃iæ inter discere & cognoscere.
vl̃ia seu in vl̃i: & particularia vel in particulari. est ẽt aliter
nostrũ cognoscere reminisci. At discere est de nouo tñ in G
particulari tñ. & nullo mõ reminisci: qm̃ si esset remini-
sci: tũc disceremus aliqua: quæ prius didicimus. Patet secũ
do ꝙ quæcunq; discimus: cognoscimus: nõ aũt q̄cunq; 2. corol.
cognoscimus discimus. Tertio patet nos assumptiones et 3. corol.
cõclusiones posse discere nñ: quia solę eę põt esse singula-
res. Dignitates siue ꝓpõnes vl̃es: q̄ maiores sunt: nõ disce
re. sed cognoscere posse Has dr̃ias Arist. & Themistius in
tellexerunt: quas si verbis Aristo. supplebis: relinqtur ex-
põ Themistij. ¶ Verũ Philoponus hũc locũ facilius expo expõ philop.
nit. Ideo nõ p̄tereũdo eius expõnẽ: aliter dicamus: ꝙ cum
dixit oẽm doctrinã fieri: & oẽm disciplinã ex p̄existenti
cognitione: nunc de inuẽtione loquitur: & ꝓponit oñde
re hanc etiã fieri ex p̄existẽti cognitione. Quod vero hoc
rõnabiliter Arist. facere debeat: ꝓbatur: q̄a cognitio dia-
noetica: siue rationalis dupliciter nobis aduenit: aut p̄ do H
ctrinã: & disciplinã: aut per inquisitionẽ: q̄ inuentio dicit̃.
Cõstat aũt in vtroq; mõ ex p̄cognitis quibusdã fieri co
gnitionẽ: quare postq; oñdit alterũ modũ in doctrina vel
disciplina: reliquũ est vt alterũ in ipsa inquisitione vel inuẽ
tione aggrediat̃: vt manifesto liqueat oẽm rõnalẽ cogni-
tionẽ ex p̄cognitis quibusdã accedere. Et in exequendo
hæc anteq̃ de inuentione disputet: ꝓponit prius dicere
de eo quod est cognoscere, vtpote quod vniuersalius est
ipso inuenire: immo vt genus illius, vt dicemus. Proponit
igitur duos esse cognoscẽdi modos. Alterũ quidẽ qñ ali-
quid ante cognitũ hñtes, rursus huic occurrimus obliuio
ne põ intercipiẽte, Sicut cũ aliquẽ vidimus primũ, dein-

I de eius memoriã tenẽtes, rursus hũc videamus, dicimus eũ cognoscere. Quia si obliuio intercipiet, deĩn rursus pšti nã eius cognitionẽ habemus, nõ iã (vt inqt Philoponus) hũc cognoscere dicimus, sed reminisci, & tu intellige Philop. hĩc nõ nos cognoscere tñ, sed simul cognoscere & reminisci, sic igr vnus modus est. ¶ Sed qres vtrũ in hoc mõ oportet si nõ intercipit obliuio, saltem intercipi habitus. ¶ Dicas ꝙ oportet vt habitus intercipiat, & sic primus modus erit, quo aliqd nunc actu cognoscimus, qd prius actu cognouimus intercipiẽte habitu. Secũdus aũt, vt qñ vlis notionẽ hñtes, alicui particulari occurrimus, qd non prius vidimus, deĩn hoc adaptemus vli ipsi, cuius notionẽ tenemus. vt si qs videat magnetẽ lapidẽ ferrũ trahere, siq dẽ nõ pcognouerit prius ꝙ oĩs magnes trahit ferrũ, talis hic nõ dicet cognoscere ꝙ magnes lapis est, qui hoc operatur, Sed primũ discit, si doctorẽ habebit paratũ q doceat

K ꝙ magnes oĩs ferrũ trahat. Si vero hoc pcognouerit, occurrẽs pticulari lapidi, statim cognoscit, qm hic est, q sub illã vlem reducit spẽm. Igit cũ duo hi sunt modi cognitionis. Scđo mõ inqt Arist. inuentionẽ fieri qñ pticularibus quibusdã Theorematibus nõ ante a nobis cognitis primũ incurrimus ab vlioribus qbusdã & nobis pcognitis ipsorũ notionẽ tenẽtes. Ex hisce liquet scire q sit inuẽtio. Est. n. inuẽtio cognitio qdam alicuius cõclonis singularis cuius vlis notio qdã pfuit. Fit aũt hæc hoc pacto, ꝙ pcognita vli notione vt illa omnis magnes trahit ferrũ, & occurrimus huic particulari lapidi, quẽ oculis cernimus esse magnetẽ. Mox damus hãc cõclonẽ ꝙ hic ferrũ trahit, & hęc est inuẽtio & secũda spẽs cognitionis est. n. inuenire cognoscere aliquã notionẽ singularẽ mediatẽ aliquo nobis occurrẽte, q notio singularis pcognita fuit ĩ vli nobis prius

L cognito. Et tũc iuxta ex põnẽ hãc oportet dicere ꝙ discere nõ est inuenire. Sed discere est vlium. nã si hic magnes occurrit nobis, quẽ oculis cognoscamus esse magnetẽ, & antea nõ cognoscebamus oẽm magnetẽ ferrũ trahere, sed a doctore parato cognoscimus, hoc dicimus discere, & ita discere est cognoscere aliqd vle, quod prius nõ nouimus. Quare qtuor sunt, cognoscere, reminisci, discere, & inuenire scđm Philoponũ, est. n. discere de nouo solũ vniuersaliũ q prius nõ nouimus. Cognoscere est vlium tã eorũ q prius nõ nouimus ꝗ eorũ q prius nouimus. Reminisci est cognoscere, q prius nouimus intercipiẽte obliuione. Inuenire est singulariũ, & eorũ quorũ vlia pcognouimus. Quare cognoscere est vt genus ad hæc, põt & his

M addi & sensus, q videlicet est singulariũ assumptionũ qbus obiter inueniẽs occurrit, vt illius videlicet ꝙhic sit magnes. Quo vero ad verba attinet, Philoponus, verba hęc textus aptat dupliciter. Primo vtrisq; cognoscẽdi modis. Secũdo aptat tm secũdo cognoscendi mõ. Mihi aũt vr ꝙ verba hæc debẽt aptari vtrisq; cognoscẽdi modis hoc pacto. Est aũt cognoscere aliq quidẽ prius cognoscẽtẽ, hic est primus modus, quo videlicet aliqd cognoscimus, qd & prius nouimus. Aliquorũ aũt & simul accipientẽ notitiã. Hic est scđs modus, quo videlicet aliquã particularẽ notionẽ accipimus, cuius pcessit cognitio in vli, quã diximus esse inuẽtionẽ. deinde ponit exẽpla secundi modi, & inquit. Vt qcunq; sub vlibus cõtingũt esse, hoc est ea dico secũdo mõ cognosci, q sub vlibus sunt quorũ inueniẽs phabuit cognitionẽ, & adhuc clarius in terminis exponẽs. Primo exponit qũo cognoscitur assumpto, & inqt. Nã ꝙ omnis triãgulus quidẽ habeat duobus rectis æqua

Dubi.

Solutio.

Quid inuẽtio. Quõ fit inuentio.

Discere non est inuenire.

Quatuor cognitiones & qd sint.

expositio uerborũ secundum Philopo.

les pšciuit, hoc. n. cognouit antea non de nouo a parato doctore. Qd aũt hoc, qd in semicirculo est, triangulus sit, simul inducens cognouit. Inducẽs hoc est illi occurrẽs, scđm sensum agnouit. dixit aũt notanter inducẽs, qa cognitio per particularia inductio dicit. at p sensum cognoscimus particularia, vnde siue per plura siue per vnũ particulariũ cognitio semper inductio dr, & p semicirculũ intelligit in manu, qre triãgulus qui est in manu, vt triangulus est, per vniuersale cognouit, at talẽ autẽ triangulũ per inductionẽ ac supraueniẽtionẽ nõ ex quibusdã antepositis cognoscimus, est. n. omnis sensitiua notitia talis, quã nõ cognitionẽ sed simpliciter notitiã appellamus, hoc mõ cognoscitur assumptio, quæ est minor. at inuẽtio videlicet ꝙ tres angulos habeat duobus rectis æqles sine inductiõe & supraueniẽtiõe cognouit, qa in seipso habuit pexistẽ tem rõnẽ vlis illius, videlicet ꝙ omnis triangulus tres angulos duobus rectis hẽt æquales. Igitur simul & semel p sensum inducẽs nouit hoc quod est in manu, esse triangulũ, & statim ipm hr̃e angulos duobus rectis æquales, qa dixit hoc qd in manu est: esse triangulũ: & per sensum deductũ cognosci. Addit. Quorundã. n. hoc mõ disciplina est: quia assumptionũ singulariũ est disciplina hoc mõ: vnde ꝙ hic sit triangulus: aut hic sit circulus: aut aliud quod cunq; nõ nisi per sensum cognoscimus. Propterea subdit: & non per mediũ cognoscit quod est postremũ: assumptiones. n. singulares cognoscunt nõ per mediũ: sed per deductionẽ ex sensu. ¶ Sed dices: dictũ est disciplinã eẽ vniuersaliũ at tũc ait disciplinã esse singulariũ. ¶ Dici põt eũ non dixisse disciplinã esse singulariũ absolute sed hoc mõ hoc est quodã mõ: & large accipiendo ipsam disciplinã: & quia dixit aliquo mõ singulariũ esse disciplinã: quatenus singularia per sensum cognoscuntur: declarat illa eẽ singularia: & inquit. Quæcunq; videlicet singularia eẽ cõtingit: & nõ de subiecto aliquo: & sic patet syllogismũ inuentiuũ fieri quando nos prius nouimus vle: deinde qd' est postremũ siue minor: non per mediũ: sed per sensum cognoscimus: & ipsum vli præcognito applicamus: tunc enim per mediũ ex sensu deductum & sub vniuersali applicatũ concludimus inuentionem: vt ꝙ omnis triangulus tres habeat angulos duobus rectis æquales pcognouimus: quod autẽ hoc quod est in manu: triangulus sit: & per sensum deducimus: & sub illo vniuersali applicamus: quare per hoc medium concludimus: hoc quod in manu est: habere tres angulos duobus rectis æquales. Hoc pacto inuentio fit: & ita ex præexistenti cognitione: cum sit in vniuersali præcognita. Vlterius patet (vt Philoponus inquit) in inuentionibus solũ singularia cognosci: vniuersalia vero minime: sed vel per doctrinam; vel disciplinã. Tertio patet inuentionem ipsam fieri in post assumendo: nam qui inuenit post assumit sub præcognitis vniuersalibus. ¶ Sed occurres & recte: quia multa vniuersalia per nos ipsos inuenimus: quæ non a doctoribus accipimus. Aristoteles enim (vt puto) multas vles notiones adinuenit quas nec a Socrate: nec Platone doctoribus accepit. Igitur inuẽtio nõ est singularium dũtaxat. ¶ Aliqñ nõ diximus demonstratiuã inuentionem, de qua nunc loquitur Arist. nõ esse nisi singulariũ tm, nam inuentio vt hic loquitur, pariter ex vna vli prius nota per doctrinã, vel disciplinam, & ex singulari deducta ex sensu, & sub vli prius nota, accepta. At inuentio dialectica quæ est per probabilia & coniecturalia potest esse vniuersalium: & singulariũ nam

N

O

Subiectio. Solutio.

P

Corola.

Secundũ. Q

Tertiũ.

Obiectio.

Solutio.

A excerptū nā quę dialectice inuenimus vel cōiecturabilr,nō per sen sum deducimus. ¶ Ex his apparet demonstratiuam inuen tionem solū fieri in naturalibus & mathematicis,quoniā solū in illis pñt vniuersalia prius cognosci , & sub vlibus possumus per sensus assumi singularia,vt inde concluda- mus inuentionē.In cæteris aūt sciētijs , in quibus sensibus non vtimur,inuētio demōstratiua non est , sed dialectica

Dubō. tantū . ¶ Sed occurrēs nōne cām per effectū inuenimus,

Solutio. modo causa est vlē quoddā . ¶ Iā diximus & dicemus in naturalibus cāæ inuētionē esse cōiecturalē , & per syllm dialecticū,& ppea in naturalibus inuētio demratiua non fit nisi per sensum in post assumēdo,nā cū cā ipsa inuenit, nō nisi cōiecturabiliter inuenit.Vnde ipsa inuētio multi-

Inuentio multiplex B plex est,est:n.inuentio artiū,& inuētio syllogistica,& hęc est aut dialectica,aut demratiua. Arist.igitur solū de syllo gistica loquit,& nō de omni, sed de demratiua , q̄ fit ab vna vli prius nota,& vna sensuali occurrēte,vt diximus, huius voluit vnū esse pcognitū,& vnā pcognitionē,ē.n. pcognitū axioma siue maior,est aūt pcognitio ,qa vera ē: vel a doctore,vel a seipso p experientiā.Pulchrū est,vi- dere quo nā mō inuētiones artiū rōnaliū vt logicæ & rhe toricæ factæ siut,nā de inuētione artiū operatiuarū Aris. satis dixit in pœmio metaphysicæ.Sed quia hoc transcē dit pñtem librū,iō satis nobis sit locum monstrasse.

¶ Antea uero quā fit inductio uel ratiocinatio facta partim for- tasse dicendū est scire:partim nescire. Quod enim non sciuit si sit simpliciter:id quoquo modo scit. Duobus rectis equales habere patet hoc pacto quidem scire:quia uniuersaliter scit, simpliciter uero nescire.

Aātigit. C *¶ Antequam autē sit inducere,aut accipere syll'gismum:quodam quidem modo fortasse dicendum est scire:modo autem alio non, quod.n.nesciuit si est simpliciter.Hoc quodā modo sciuit,q. duos*

Scd'igitur *rectos habet simpliciter. Sed manifestum est:q. sic quidem scitur, quoniam uniuersaliter scitur. Simpliciter autem non scitur.*

Cōnt. 7. ¶ Verbū qd facit in textu pñti difficultatē est particula aūt quæ græce est ιυρ ,nā hæc particula est aduersatiua,et ita videtur quasi aliquid de nouo insinuare. Sed non ob- stante hoc, videtur mihi Aristo. ex dictis mō vnū quod dā inferre,quo sophisma Menonis soluetur. Et ita parti- cula illa fortasse græce legitur ὦν , quæ latine sonat ergo vel igitur,dictū est enim doctrinā & disciplinā fieri ex p̄ existenti cognitione,& vltimo q̄ etiā inuentio fit ex quo dā vli præcognito,ideo ex his concludēdo, inquit. ¶ An teq̄ igitur fit inducere hoc est inuenire,aut accipere syllo gismū, hoc est doctrinam vel disciplinā sumere per syllo gismum,quodam quidem modo supple ipsum discentē vel inuenientem,fortasse dicendum est scire , modo autē

D alio non, supple dicendum est eum scire. Et hoc declarat solum in inuentione,& supple tu, vt Philoponus supple uit,nam anteq̄ sensu ipso occurrimus occulto triangulo, inueniens nesciuit si est simpliciter supple hoc occultum, triangulus,hoc ignorauit hoc absconsum esse triangulū, hoc quodā modo sciuit,videlicet q̄ occultus triangulus duos rectos habeat simpliciter.igitur tale absconsum par tim scitur,partim nescitur.nescitur quidem an sit omnino triangulus.scitur autem q̄ duos rectos habeat. Ex his vl- terius seipsum exponens concludit. . Sed manifestum est q̄ sic quidem scitur, quoniā vniuersaliter scitur,sciebatur enim omnem triangulū habere duos rectos æquales,igr̄ quo ad hoc scitur tale absconsum. Simpliciter autem nō

Verborū expositio scitur,quia ignoratur absconsum esse triangulum. ¶ Quo vero ad verba attinet,verbum sed illatiue intelligitur, vt E

alibi Arist.sæpe fecit.Potest & hęc lrā,vt Philopono vr̄, expō philop. aliter intelligi,vt solū de inuētione loquat,& sic erit sen- sus,anteq̄ igitur vt inducere supple per sensum , q̄ hoc absconsum sit triangulus. aut syllm per quē sit inuentio, accipere,hoc est anteq̄ fit per syllm facta inuentio, est id quod inuenitur syllō,partim scitū, partim ignoratū.sci- tū quidē vlr,ignoratū vero particulariter. Vnde hoc ab sconsum habere tres,scitur in illo vli præcognito omnis triangulus habet tres.non scitur autē in seq̄a nondū pa- tet esse triangulū.Expō hæc magis placet,quia per hæc q̄ hic ait,soluet Menonis cauillus.¶ Sed dubitabis fortasse. Dubō. quia sequitur de scito omnis triangulus habet tres. Abscō sum in manu est triangulus. Igitur de scito absconsum in manu habet tres . Sicut sequitur de necessitate omne ani- F mal est substantia.Socrates est animal.Igitur de necessita- te Socrates est substantia. ¶ Auer.in paraphrasi tenuit ali- Opinio Auerro. quam vlem posse esse notā vel scitam, qualibet singulari existente ignota,quia stat me scire omnē mulā esse sterilē, & ignorare hanc:quæ in vtero est esse sterilē. ¶ Recentio Rñ. Iuni. in primo res addiderunt posse ,ppōnē vniuersalē aliquā esse necessa riā,quēlibet eius singulari existente contingente, nā hæc vniuersalis omnis homo est animal est necessaria: & tñ quælibet singularis huius est contingens : etiā pōt aliqua ,ppō vlis esse contingēs: qualibet eius singulari existente impossibili:vt hæc est contingens omne animal exñs in domo est leo:dato q̄ hodie sint solū homines:& cōplura alia addūt,Ad regulā aūt Arist.dicūt q̄ ex maiori de ne priorum. cessario in sensu diuiso:& minori de inesse:sequitur cōclō G de necessario eodē sensu,quia qñ maior est in sensu diuiso: subiectū eius supponit cōfuse distributiue mobiliter:& sic sub medio:quod est subm maioris ,ppositionis: pōt sub accipi:at quādo maior est de sensu cōposito:& minor de inesse:non sequitur cōclusio de necessario:qm quādo ma ior est de sensu cōposito:subiectū supponit cōfuse distri- butiue immobiliter:& sic cū non possit sub medio accipi: syllō non erit regulabilis per dictū de omni.Eodē modo dicunt ex maiori de scito credito vel dubitato non se- qui conclusionem de scito credito vel dubitato cū minori Cōfutatio absoluta:nisi qñ maior est in sensu diuiso : & hoc ,pter eandē cām. ¶ Sed licet hæc refelli non possint:non sunt ne cessaria:nec puto esse peripatetica:vt in libro priorū dixi Rña rā. mus:& libro elenchorū. ¶ Propterea dicendū ex maiori de scito credito vel dubitato:& minori absoluta:sequi cō H clusionē de scito credito vel dubitato cōditionatā. Nā vt maior intelligitur:sic debet intelligi conclusio : cū.n. dicit de scito omnis mula est sterilis.Mula accipitur formali- ter vt mula:est.n.sensus de scito omnis mula est sterilis in eo q̄ mula tūc si addatur:hæc quæ in vtero est est mula: sequitur de scito q̄ sit sterilis:non simplr: sed in eo q̄ mu la.sicut sequit necessario oē currens mouet.Socrates cur- rit.Igitur necessario Socrates mouetur in eo q̄ currit. Sic enim accipiebatur maior de necessitate.n. omne currens mouetur sumendo ipsum currens formaliter non pro su biecto currente: nam animal quod est subiectum cursus contingenter mouetur.Sed accipiendo ipsum currens for maliter : sumitur in eo q̄ currens : & sic sequitur Socra- tem necessario moueri:vt currens est.hæc Alexan.& Phi lop.& Auer.primo priorū. Verū hęc raptim sint dicta.

¶ Quod nisi ita sit eueniet ea proficto quæ est in Menone dubi tatio.Aut enim nihil quisquam discet:aut ea quæ scit.

I *¶ Sinautem non, quæ in Menone dubitatio est. Contingit. aut .n. nihil discet: aut quæ nouit.*

Com. 8. Cauillus Menōis secundū quosdā. ¶ Quidā recentiorū cauillū Menonis, quo ipsum scire, tā per doctrinā q̄ per disciplinā destruebatur, sic cōposuerunt. Quod quis discit, vel prius sciuit, vel nō si prius sciuit, igitur nō discit, & ita quod quis discit, nō discit. Sinautē nō prius sciuit, tunc cū ei occurret, nesciet an illud sit, vel ne. Cui expōni Auer. 9. metaphysicæ assentit. Cōm. 9. expō philop. ¶ Sed reuera (vt Philop. inquit) hic dissoluit ambiguitatē, quæ est in eo libro Platonis, qui Menō inscribitur. Ibi. n. Socrate ꝓponēte quoddā theorema, & iubēte definire virtutē illo aūt nequeunte, deinde Socrate inquiēte, quod si q̄rimus, omnino inueniemus, Menō huic sermoni addubitat, & ait ꝙ nulla sit inuētio, nā (vt inq̄t) quod q̄ritur, necesse est aut p̄cognosci, aut minime. Si igitur non sit quod quærit̄ p̄cognitū, neq; si illi occurremus cognoscere po-
K tuerimus, ꝙ hoc sit id quod quærimus. Si. n. Socratē non nouimus, neq; si ei occurremus, ip̄m possimus cognoscere. Sinautē eū ante nouerimus, neq; ipsum dicimur quærere, neq; inuenire, qd' iā sciuimus, q̄re neq; est ipsum q̄rere, nec inuenire ip̄m. Ex his patet, quod Menon inuentionē cauillauit, & nō ipsum scire, quod sit doctrina vl' disciplina. Ad hæc respōdit Socrates, ꝙ inuētio fit ex quibusdā ante cōcessis & assensis, & ita ex p̄cognitis quibusdam, & probauit hoc Socrates per Menonis famulū, quē per interrogationē inuenire fecit theorema quoddā, qd' nesciebat prius ex quibusdā ante cognitis ip̄m ad q̄situ adducēs. Ad formā autē respōdit Aristo. ex his, q̄ Socrates dixit ꝙ nō eadē necesse est noscere, & discere vestigan-
L tē & inuenientē, sed alia quidē quærere, ex alijs vero p̄assensis quæsitorū adipisci inuentionē, & sic Menonis ambiguitas locū nō habet, inquit. ¶ Sinautē nō, hoc est si nō esset, vt diximus, quod contingit idē scire, & nescire. Scire quidē vniuersaliter, particulariter aūt ignorare, q̄ in Menone dubitatio est, cōtinget, & sic haberet locū. Ecce ꝙ Arist. approbat solutionē Socratis, quia ait, si illa solutio nō esset vera, Menonis cauillus relinqueretur insolutus, quē breuibus reperit, & inquit. Aut enim nihil discet, supple si detur ꝙ ante inuentionē id quod inuenitur nō fuit p̄cognitū. aut si detur ipsum esse p̄cognitū, qui inuenit, nō nisi ea, q̄ nouit, discet. Verborū expositio. ¶ Quo vero ad verba attinet, ꝓ discere Arist. hic intelligit ip̄m inuenire, quia vt superius dixit, inuētio est disciplina quædā, saltē largo nomine, & ita per ipsum discere nō intellexit disciplinā, quod ē idē,
M quod doctrina. Cauillus & sophisma, q̄ quo differant. ¶ Dubitatio greçe est aporema, latine cauillus ē. differt autē Cauillus, & Sophisma, sicut ꝓblema & syll's dialecticus: & sicut qō, & demr̄o; est. n. qō: q̄ in fine est conclusio: Demr̄o aūt syll's demonstratiuus, ꝓblema est quādo ꝓ vtraq; sui parte habet syllogismos at syllogismus dialecticus est: qui sumit. Sophisma ergo est: quod habet pro vtraq; sui parte cauillos: qui græce paralogismi dicuntur. Fuit igitur Menonis dubitatio cauillus: & non sophisma: hæc quo ad verba.

¶ Non. p. ita dicendum est: ut quidam soluere enituntur, Scis ne oēm dualitatē esse parem. Annuēti uero interrogato offerunt ei dualitatem quandam: quam quidem non putabat esse: quare nec parem esse. Soluunt igitur non oēm se scire dicentes esse parem dualitatem, sed eam quā sciunt esse dualitatē. Et tamen sciunt quidem id cuius habent demonstrationem acceperunt. Acceperunt autē non omnis eius, quod sciunt esse triangulum: aut numerum: sed simpliciter de omni numero atq; triangulo demonstrationē. Nul-
N *la enim huiuscemodi propositio sumitur: quē tu scis numerū: aut quam scis rectarum linearum figurā: sed absolute de quolibet. ¶ Non. n. utiq; (ut quidā conantur soluere) dicēdum est: nunquid sciuisti omnē dualitatē: quoniam parē: aut non? dicente autē attulerant aliquam dualitatē: quam non opinatus est esse: quare neq; parem. Soluunt. n. dicentes non cognoscere omnem dualitatem parē esse: sed quam sciunt q. dualitas sit. Attamē sciunt quidem id: cuius demonstrationem quidem habent: & cuius acceperunt: acceperunt autē non de omni, de quo utiq; sciunt q. triangulus aut q. numerus sit, sed simpliciter de omni numero, & triangulo. Neq; enim una propositio accipitur eiusmodi: q. quem tu nosti numerum: aut quem tu nosti rectilineum: sed de omni.*

Com. 9. ¶ Alij sophistæ destruxerūt ip̄m scire quod dr̄ doctrina vel disciplina: & vtebantur hoc cauillo: vt placet Philop. si aliquid contingat nos scire: sit istud. Omnis dualitas est par. Sed hoc nō scitur: igitur nihil contingit nos scire: ꝙ
O hoc non sciatur: probabant: & sic. Absconsum in manu triangulus: vel dualitas: vel numerus: vel aliquid tale: sed sit gratia exēpli dualitas. Cauillus. ¶ Et arguūt nos scimus omnem dualitatē ꝙ sit par. Hoc quod in manu est absconsum: ē dualitas. Igitur scimus hoc absconsum ꝙ sit par: cōclo est falsū: quia hoc absconsum nō scitur esse dualitatē: & ita nō pōt sciri ꝙ sit par vel impar: & nō ꝓ minori: quia minor est vera per casum: posuimus n. ꝙ absconsum sit dualitas: igitur pro maiori: sed maior est ꝙ nos scimus oēm dualitatē parē esse igitur cū sit hoc falsum: nō scimus omnem dualitatē esse parē, quod ponebatur: quare nihil nos cōtingit scire. Ex his patet ꝙ sophistæ hoc cauillo destruxerunt ipsum scire: quod disciplina vel doctrina est. Dubitatio vero Menonis destruxit ipsum inuenire. P ¶ Soluunt quidam hunc cauillū: & cōcedūt nos scire omnē dualitatē esse parē. vel oēm triangulū hr̄e tres: & cætera id genus: & tunc ad cauillū dicūt: ꝙ cōclusio debet inferri non simpliciter hāc dualitatē nos scire esse parē: vel hūc triangulū hr̄e tres: sed addito quodā: videlicet quā scimus esse dualitatē: vel quē scimus esse triangulū. Et sic cōcedūt nos scire omnē dualitatē esse parē: & ꝙ hoc absconsum sit aliq̄ dualitas: vt ponebatur per casum: tn̄ ex his nō sequit̄ nos scire hāc dualitatē esse parē. sed quā scimus esse dualitatē: & ita volūt ex maiori absoluta de scito: & minori absoluta sine scito: cōclōnē sequi non simpliciter de scito: sed secū dū quid aliquo addito: vt visum est: inquit. Solo cauilli secūdum antiquos. ¶ Nō. n. vtiq;: vt quidā conātur soluere supple aliū cauillū: quo sophiste destruūt ip̄m scire: dicendū est: & ponit breuiter cauillū: &
Q inquit. Nunquid sciuisti oēm dualitatē. ꝙ sit par: supple si aliquid cōtingat nos scire: aut nō: ꝓbat ꝙ nō contingit nos scire omnē dualitatē esse parē: quia si detur ꝙ nō: iā relinquitur propositū: & inquit: dicente aūt & affirmāte: attulerant aliquam dualitatem quā non opinatus est esse: quare neq; parem ipsam esse contingit nos scire: quia q̄d non scitur esse: non pōt sciri aliquid esse: vt: a: vel: b: esse. Hic breuis erat cauillus: cui adducit solutionē sophistarū: & inquit. Soluūt enim dicentes per syllogismum illū ex maiori de scito simpliciter & minori de esse absoluto: nos non cognoscere omnem dualitatem parem esse: sed quā sciunt ꝙ dualitas sit. Et ita volunt sequi cōclusionē de scito cōditionato: vt ꝙ nos scimus hanc duitatē esse parē: quā scimus esse duitatē. Obiectiones Arist. cōtra antiquos. 1. obiec. ¶ Huic Arist. obijcit dupliciter primo posterioristice sic. Eodē mō scitur cōclusio, quo & ꝓpōnes. Sed nos scimus simpliciter omnē dualitatem esse parem: & nō oēm quam scimus esse dualitatē: & simplr

haec

A haec dualitas absc͠ōsa est dualitas. Igit̃ cōclōnē cōtingit nos scire simplr̃, videlicet ꝙ haec dualitas sit par, & nō illo ad dito quā scimus esse dualitatē (inqt). Attamē sciūt q̄d id cuius demr̃onē q̄dē habēt, & cuius acceperūt demr̃onē, dixit habēt, qa nos scimus q̄dā ꝑ nosmetipsos, dixit acceperūt, quia discimus ex doctore. Verū quouis mō sit sic re eo mō est, quo accepimus vel habemus demr̃onē. Acceperūt aūt vel habuerūt nō de omni, de quo vtrūq; sciūt ꝙ triāgulus, aut ꝙ nūerus sit, sed simplr̃ acceperūt de oī nūero supple ꝙ sit par vel impar, & de oī triāgulo ꝙ sit habēs tres, & supple tu. Minor ēt absoluta fuit ꝙ hoc sit

B triāgulus vel dualitas. Igit̃ cōclusio nō debet eē de scito cōdonato. Haec posterioristice. ⁋ Scđo obijcit huic opinioni prioristice, ē. n. dom in prioribus ꝙ cōclusio debet assimilari alicui ꝓpōni. Mō nulla ꝓpō assumpta est talis q̄lis est cōclo. Cōclo. n. est de scito cōditionato, & nulla ꝓpōnū sit accipit̃ (inqt). Neq;. n. vna ꝓpō accipit̃ eiusmodi, qa nec maior nec minor, ꝙ quē tu nosti numerū, aut quē tu nosti rectil' eū: sed maior accipit̃ de oī simplr̃, & minor ēt accipit̃ nullo adito, q̄re cōclusio debet accipi eodē mō nullo addito, & haec expō ē pulchra, quā Philop. nō cōpleuit. Animaduerte ꝙ fortasse solo horū est data a sophistis ad eundē Menonis cauillū, quo inuētio destruebatur vt per textū proximū patet, & sic graeci intelligūt.

⁋ Sed nihil (ut arbitror) obstat, ut id sciat parti quis quod discit. Sed si hoc pacto uelut ea ratione qua discit eodem modo scirtt.

C *⁋ Sed nihil (ut opinor) prohibet: quod quis discit, sit ut scire, sit autem ut ignorare. Inconueniens. n. non est, si scit, quodam modo, quod discit. Sed si hoc modo, ut discit, sic etiam sciat.*

cō. 10. ⁋ Cū increpauisset hos, ipse uerā ponit pdictorū solutionē, volēs nō esse incōueniens idē ipsum partim quidē nos scire, partim aūt nos ignorare. Triangulū quidē in manu abscōditū in vlī ꝙ duos rectos hēat, sciuimus. In particulari aūt discimus vel scimus de nouo. Cuius exēplū ponit Philop. de hominibus, nā oēs homines in vlī scimus, particulares vero, quos nō vidimus, ignoramus (inqt.) ⁋ Sed nihil (vt opinor) ꝓhibet, quod quis discit, sic supple vno mō, vt scire, alio aūt supple mō, vt ignorare, cuius cām subscribit, & inqt. Incōueniēs. n. nō est, si scit q̄dammodo, q̄d discit, vt si scit vlīter, & discit particulr̃. Sed absurdū est supple sic hoc mō, vt discit, sic ēt sciat. Sic. n.

D idē scđm idē scieret̃, & ignoraretur. ⁋ Quo vero ad verba attinet, verbū sciat, suppletū est, quia Arist. plerūq; more attico ꝓtermittit verbū. ⁋ Iuniores dicunt ꝓ regula ex maiori modali de scito credito vel dubitato, & minori de inesse nō semp sequi cōclusionē modalē de scito credito vel dubitato, q̄m nō quādo maior modalis est de sensu cōposito, nō. n. valet, tu scis oēm mulā esse sterilē, haec est mula. igit̃ scis hanc esse sterilem. Nā sensus maioris est haec ꝓpō est scita a te, omnis mula ē sterilis. Mō sub hac nō pōt accipi haec minor, videlicet haec mula est sterilis, q̄m maior nullius est q̄titatis. Quādo vero maior est in sensu diuiso, tūc syllogismus est vtilis, qa sequr oēm mulā scis esse sterilē, haec est mula, igitur scis hāc esse sterilē. Nā maiori illo mō sumpta pōt sub medio subaccipi minor. ⁋ Sed certe haec nō cōueniunt Arist. verbis, nec alio rū peripateticorū, nā si ita esset. Arist. nō debuisset tm̄ laborare in soluendo cauillū sophistarū, potuisset. n. dicere maiorē esse verā de sensu cōposito, & sic syllm̄ ex ea fieri nō posse, atq̄ ipse cōcessit maiorē, & minorē, & dixit cōclusionē valere ꝓ tāto, quia tu scis hanc mulā absc͠ōsam

E esse sterilē, & ignoras hāc esse sterilē, scis hāc esse sterilem sciētia vlī, qua scis vlīter oēm mulā esse sterilē, in eo ꝙ mula: & ignoras hāc particulariter esse sterilē: q̄tenus est haec: & ita si esset: vt recētiores dicūt. solutio Arist. esset nulla. Vnde pōt q̄ri cū Arist. cōcedit maiorem illā: tu scis oēm mulā esse sterilē: vel cōcedit eā de sensu diuiso: & sic sequr hanc mulā te scire esse sterilē sciētia particulari: & nō tm̄ sciētia vlī. Sin aūt cōcedit illā de sensu cōposito: cū cōiugatio sit inutilis: ex ea nec sequitur te scire hanc mulam esse sterilē sciētia vlī. nec particulari: cū nihil sequat̃. Propterea haec quae isti dicunt: vt mihi v̄r: nō sunt pipateti-

Dub. 1. Solutio. ca. ⁋ Quaeres fortasse vtrū cōtra stet nos scire aliquod sciētia particulari: & nescire sciētia vlī. An ꝙ fieri pōt: nā sciri

F pōt. ⁋ Aequicruri triāguli duo latera reliquo sunt maiora: nequaq; triāguli omnis. Et sic particulare cognoscit: vlē minime. ⁋ Quaeres secūdo: vtrū sicut cōtingit aliqd

Scđa dubitatio. Solutio. sciri & ignorari secūdū diuersos modos: cōtingat idē sciri & nesciri scđm eundē modū cognitionis. ⁋ An cōtingit qa idē pōt sciri demr̃one directa: & nesciri demr̃one ducēte ad impoē: & ecōuerso. Nā oēm Diametrū cōmēsurabilē esse costę demr̃one ad impoē sciri pōt: recta aūt demōstratione & ostēsiua nōdū attētatū est. Quare idē Theorema scit̃ demr̃atiue: & nescitur demr̃atiue: sed scđm diuersam spēm demr̃onis. Praeterea idē scitur sciētia an sit: & nescitur sciētia quid sit: vt aliquis scit astra eē: quid sint

G ignorat. Quo vero ad graeca verba attinet: debes scire ꝙ in graecis codicibus sic est. Absurdū enim si quod nequaq̄ nouit addiscit. Sed si ita plane sicut q̄tenus addiscit: & q̄ō. Quā literā Philoponus legit particula negatiua ꝓposita ad verbum illud absurdū: hoc modo. Non absurdum enim est: & hoc transtulimus.

⁋ Scire autē unumquodq; rē simpliciter, sed non ut sophistae per accńs arbitramur. Cū cām ob quam res est, illius cām esse, & fieri non posse, ut res aliter sese habeat, cognoscere arbitramur.

⁋ Scire autē opinamur unumquodq; simpliciter. Sed non sophistico modo: quod est secundum accidens. Cum causam arbitramur. cognoscere, propter quam res est, quoniam illius est causa, & non est contingere aliter se habere.

H ⁋ Cum declarasset doctrinā siue disciplinā & inuentionē fieri ex pexñti cognitione: & soluisset cauillos Menonis: & sophistarū nunc trāsit ad tractandū de demr̃one ipsa: vt quid nā sit demr̃o: & ex quibus. Prius tamē definit ipsum scire, vbi primo animaduersione dignū ipsum scire siue scientiā multifariā ab ipsa demr̃one differre. Primo quia ipsum scire notius est, nā multi sunt, qui scire se opinantur. Ignorant autē quid sit demonstrare. Secundo scire est affectio quaedam, quae de rebus nobis accrescit, demōstratio autē via, qua haec affectio de rebus accrescit. Tertio scientia est vniuersalior demonstratione, nam demonstratio omnino est scientia, non aūt omninō sciētia demr̃o est, nā cōes notiones scientiae sunt quidē, demr̃ones aūt minime, quippe cū cōes notiones indemr̃abiles sint scientiae. Secūdū igitur Philoponū hic sumit scire ꝓ demr̃one, nā secūdū ipsum idē est scire quod hic definitur, & demr̃o. Ego vero bene volo ꝙ ipsum scire hic definitū est demr̃atiuū, non tamen demonstratio, quia scire est affectio, demonstratio est via ad illā, vt ipsemet dicit. Definit igitur ipsum scire prius q̄ ipsum demonstrari, qa notius est, nam multis videt̃ aliquid scire, nō aūt demr̃are, quia ignorāt, quid sit demr̃atio (inquit). ⁋ Scire autē simpliciter, sed non sophistico modo, quod est secundū

Marginal notes (left): Secunda obiectio. Primo po rū. 17. & 39. — cō. 10. — Verborū expositio — Quae iun. — Cōfutatio

Marginal notes (right): Cōml. xi. Cōtinuatio. Scire a demōstratio ne q̄ō differat. Prima differentia Secūda. Tertia. — Oplo Ph. Propria positio.

I accn̄s, opinamur vnūquodq; simpliciter.i.proprie, vnūquodq; idest q̄situ̅, qđ in fine erit conclusio, q̄si dicat. Scire aūt simplr̄.i. ꝓprie, quod scire ꝓprie, nō est scire sophistarū more, qui sciūt scđm accn̄s. Opinamur vnūquodq; q̄sitorū scibiliū. Cū cām pp̄ quā res est, idest cū cām, qua res idest q̄situ̅ est, arbitramur cognoscere, qm̄ illius est cā: & ꝓpter quā supple nō est cōtingere aliter se hr̄e, res illa siue quaesitū illud. ⸿Quo vero ad uerba, attinet, debes scire syllorū esse triplicē dr̄iam, alij enim sunt sciētifici, alij captiosi, alij inter hos medij de sciētificis nūc dicit, At medij sunt, vt qui ex verisimilibus astruunt, nec scientifici, nec captiosi, vt ille vir cōptus adornatusq; est. Igit̄ mechus. Prę terea ille uir noctu vagatur, igit̄ fur est. Insuper lac habet haec mulier, igitur peperit. Hi.n. syllogismi

Expositio uerborū. Triplex dr̄ia syllogismorum. Syll̄i ex verisimilibus.

K iudiciarij sunt ac ex verisimilibus, non autem scientifici, quia possibile est aliquē cōptum esse, & non mechū, & noctiuagū, nō aūt furē, & habere lac & non pepe risse. Captiosi sunt dupliciter, vt quando qđ substātiae inest, putatur inesse accn̄ti, vt si animal insit ipsi Cygno credatur inesse ip̄i albo sic. Omnis Cygnus aīal, Omnis Cygnus albus.

Captiosi syll̄i dupliciter.

L Igitur albū animal. Vlterius albū animal, omne albū color, igr̄ color animal. Aut quādo cōtra creditur qđ accidēti inest, substantiae inesse. Vt oē albū color, albū pomū, igitur pomum color. Itemq; motus est in mobili: Tempus ē in motu. Igitur tēpus ē in mobili. Ex his patet captiosos syllogismos esse qui ab accn̄te faciūt

M delusionē. Nō autē omnis syll̄s qui ē ab accn̄te est sophisticus, nā si dixero fumus hic est, igit̄ ignis, ab accn̄te est, non tn̄ sophisticus, sed probabilis a verisimili, sed quia tā captiosi q̄ probabiles ab accn̄te ꝓficiscuntur iō captiosi, qui paralogismi sunt, captiosi sunt. Alij vero sophistico more proficiscentes, nō tn̄ captiosi, de more quidē sophistico, quia ab accn̄te, non aūt captiosi, quia non deludunt, & qm̄ syll̄i ab effectu sunt ēt ab accn̄te, est.n. effectus ve-

Syll̄i ab effectu sunt ab accidēte.

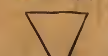

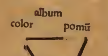

lut accn̄s cāe, vt cū dixero hic fumus est, igit̄ ignis. Iccirco inquit. ⸿Scire simplr̄ hoc est demr̄atiuū, qđ est scire ꝓprie, nō ab accn̄te vel effectu ipso, qđ est sophistico mō, licet non oē sophisticū, quasi dicat: scire aūt simplr̄.i. propriae, sed nō sophistico mō, qđ est ab accn̄te: nā scire ab effectu, & scire a verisimilibus: & scire sophisticū: omne tale est scire more sophistico, quia ab accn̄te: licet nō oē sit scire sophisticū. Scire dico tale demr̄atiuū: est quo nos arbitramur cognoscere vnūquodq; quaesitū per cām, qua illud est: & qua illud est necessariū: q illius q̄siti sit cā. Ex his patet q a definitione ipsius scire excludit scire per effectū siue p̄ signū: qa oē tale est ab accn̄te: & de more sophistico: nō tn̄ sophisticū. Addit cū cām arbitramur cognoscere: pp̄ quā res est. Qm̄ cā duplex est: remota ut O esse animal ē cā respirādi: & ꝓpinq̄ vt hr̄e pulmonē: cā quidē remota nō est: ꝓpter quā res est: non.n. equus respirat: qa animal est: sed qa pulmonē hēt: uerū est tn̄ q si nō est aīal: nō respirat. Addit q illius sit cā: qa ꝓprie idest scire: qn̄ videlicet per cām ꝓpriā scimus ip̄m q̄situ̅ q illius q̄siti sit cā qa nisi cā ad q̄situ̅ referat̄: nunq̄ q̄spiā sciet. Et qm̄ duplex est q̄situ̅ vt quod est: & cōtingit aliter se hr̄e: vt terra mouet̄: mouet̄.n. de inesse nūc & hinc ad horā cessante terre motu nō mouebit̄. Aut qđ est: & nō cōtingit aliter se hr̄e: vt triāgulus hēt tres: iō addit pp̄ quā res est: vt sunt q̄sita physica: & pp̄ quā nō cōtingit aliter se hr̄e: vt sunt q̄sita mathematica. Scire igit̄ est per cām qua res ē: vt in physicis: & qua res ipsa est necessaria: vt in mathematicis. ⸿Dubitabis fortasse cū triplex sit demr̄o: vt Auer. P vbiq; sentit: videlicet qa: siue demr̄atio signi: ꝓpter quid quaeq; dr̄ demr̄o cāe: & demr̄o simplr̄: cuius mediū ē nobis & naturae primo notū. ēt triplex erit scire: iō q̄rit̄ vtrū hic vl̄iter definiat̄ ip̄m scire. ⸿Them̄. & Philop. hic autumāt Arist. hic definire scire ip̄m simplr̄ hoc est ꝓprie: & cū dr̄ [sed nō sophistico more] excludit solū scire sophisticū igit̄ oē aliud describit. Dicas q excludit oē scire qđ sit more sophistico: qđ ē ab accn̄ti: mōstrat aliqd sciri more sophistico: & nō eē scire sophisticū. Scire igr̄ qa ē scire more sophistico: qa ab effectu: q videt̄ accidere cāe. Quare scire hic definitū est scire ꝓpter qd: vel simpliciter cuius mediū est nobis & naturae primo notum.

Cā dupl. remota et ꝓpinqua

Duplex q̄situm.

Demr̄o triplex. Auer. 2. cell.35.et pe.mo phy.2. Quęstio pulchra. Rñ. The. & Philo.

⸿*Patet igitur ipsum scire tale quid esse. Nam & hi qui nesciunt: & hi qui sciunt: ita sese habere putant, quorum ipsi scientes & ita sese etiam habent.*

⸿*Manifestum itaq; quod tale quid ipsum scire est & nāq; non scitentes, & scientes opinantur ipsum sic se habere, Verum scientes habent quoq;.* Q

⸿Nūc dictā de ipso scire definitionem probat eo iudicio quo significationes nominum probatur: quia vt secundo topicorum dicitur: Loquendū vt plures: sentiendū vt medici & sapientes: & ita probat per consensum omnium: tam eorum qui arbitrantur se scire: & non sciunt: vt sophistae: q̄ eorum: qui arbitrantur se scire: & sciunt: vt sapientes: & inquit. ⸿Manifestum itaq; q tale quid ipsum scire est: vt supple definiuimus: & nāq; non scientes vt sophistae: & scientes: vt sapientes opinatur ipsum scire sic se hr̄e. Verū scientes habent quoq; sophistae autem arbitrantur habere: & nō habēt. Quare cōsensu scire erit (vt dictum est) per causam propriam: qua res est cognoscere. Sophistarum & non scientium duo sunt exempla: quaeritur aliqn̄ cur plebs: quae graece laos est: dicta est a graecis laos: causam huius arbitrantur assignare: quia post diluuium

com.13.

Deucalion

A Deucalion Ioue imperāte ad homines regenerandos re-
tro post terga iecerit lapides, qui græce laæ dicunẽ: quare
plebs dicitur laos græce, qa a lais genita fuit, hāc putant
cām, verū nō ē hæc cā. Alij putāt terrā cōsistere ob rapi-
dā cœli circūuolutionē, asserētes se scire. ⁋ Iuniores aūt ꝓ
Quæ iuniores. Egi. &c. bare enitunẽ hāc definitionē, quā Arist. dedit, esse de ipso
scire definitionē. quā Arist. dedit, esse de ipso scire defini-
tionē. Primo, qa scire ipm est rerū, q̄ sunt. Oē aūt qd est,
eo quidē mō scit, quo mō est. Quare si sua ꝓpria cā est,
sua ꝓpria cā scietur, q̄re ipm scire erit p cām cognoscere.
Secundo Secūdo, intellectus noster in sciēdo causat a rebus. res ip-
se aūt a ꝓprijs causis. Igitur intellectus in sciēdo causabit
a rerū causis, nā qcquid est cā causæ, erit etiā causari cā.
Tertio. Tertio, veritas est ęquatio q̄dā intellectus ad rē. mō intel-
lectus nunq̄ æquabit rei, nisi ipse ad eius rei principia ac
B cās redeat. igitur scire erit per cām. ⁋ Sed circa hæc occur
cōfutatio & primo. Cap. 2. res, qa vt dr̄ secūdo huius, aliud est demr̄are rē esse ita, &
aliud definitionē rei. Possum. n. demonstrare hominē esse
animal rōnale sine petitione principij: sed hominē eē ani-
mal rōnale in eo quod qd est, nō pōt demr̄ari nisi petēdo
principiū. Et ita licet fortasse viri isti possent demr̄are ip-
sum scire eē p cām cognoscere, nūq̄ habebūt, ꝓpter hoc
ipm quod dico, cām cognoscere, esse definitionē ipsius
scire, nisi petāt qd est in principio, vt in principio secūdi
Ad primū huius videbit. ⁋ Preterea, Rōnes horū petere videtur aliā
ob cām, quia cū sumunt ipm scire esse rerū quæ sunt, hoc
petitur, quia aduersarius dicet cognitionē rerū quæ sunt,
nō esse nomine ipsius scire, sed nomine opiniōis dicēdū.
Ad scdm. ⁋ Insuper cū accipiūt intellectū nostrū in sciēdo causari a
rebus, hoc est petere, aduersarius enim dicet cāri intellectū
C a rebus nō esse scire siue nomine ipsius scire appellandū,
sed alio nomine videlicet: opinionis vel cognitionis. ⁋ Ad
huc dato q̄ veritas sit ęquatio intellectus ad res, nō ꝓpter
Ad tertiū hoc patet hāc æq̄tionē dici nomine ipsius sciētiæ: & sic re
cte Arist. cōsensu omniū quasi iudicio ꝓbauit ipm scire
esse per cām cognoscere, quia nō aliter possunt nominū
Cur dixit q̄m illius est causa. significationes ꝓbari. ⁋ Vlterius quæres cur addidit qm̄
illius est cā. Videtur. n. sufficiēs dicere ipm scire esse p cām,
quares est, cognoscere. Nā sic sensus est, ipm scire esse per
cām propriā, igitur superfluit addere quoniā illius est cā.
Rūsio quorundam. ⁋ Nonnulli dixerūt posse fieri vt aliquis sciatur cām pp
quam res est, & non rē illā scire. Plurimi enim sciunt radiū
solis, qua putrida animalia exoriūtur, & tamē ignorant
quo modo animalia illa exoriantur, & huius cā est quia
licet sciant cām propter quā putrida animalia sunt, cū nō
sciant, quoniam ille radius est cā illorum, non dicuntur sci
D re. igitur requiritur q̄ cognoscamus cām ꝓpter quā res
est, quoniam illius est cā, ad hoc vt scientes dicamur. Quę
res profecto nobis non displicet.

⁋ *Quare cuius simpliciter est scientia id ut aliter sese habeat fie-
ri omnino non potest.*

⁋ *Quare cuius simpliciter est scientia, hoc est impossibile ali-
ter se habere.*

Cōmē 13. ⁋ Descripsit ipm scire, at nunc describit ipm scibile, quod
dicitur etiā ante demr̄onem quæstio siue quæsitū: huius
cā est: quia dixit. scire autē opinamur vnūquodq̄ simpli-
citer, & reliqua: & per vnūquodq̄ intelligit scibile siue q̄-
situm scientificū: hoc est id cuius est simpliciter & ꝓprie
sciētia: ꝓpterea vt dicta definitio pateat: declarat nūc qd
per vnūquodq̄: hoc est qd per scibile intelligit: accidit ad
hæc q̄ scire ipsum est in anima: vt in subiecto: est in demon
stratione: vt in cā: est in ipo scibili siue q̄sito vel cōclōne: E
vt in signo: p̄termittit de anima dicere: tāq̄ de re huic li-
bro aliena: spectat. n. de ipsa dicere in libro de aīa: ꝓpterea de
ipso scibili: in quo ipm scire est: vt in signo: & de ipsa de-
monstratione in qua ipm scire: vt in cā est: ꝑtractat: & in
quit de ipo scibili primo. Quare cuius simplr̄ id est ꝓprie
est scientia: hoc est impoīe aliter se hr̄e: idest scibile ꝓprie
dictū est cōplexū qd necessariū: addidi cōplexū: quia du duplex necessariū
plex est necessariū: in cōplexū, videlicet & cōplexū: incō-
plexū vt deus: eo q̄a est: & nō pōt nō esse: & chimera est
necessariū nō esse: qa nō est & nō pōt eē: At necessariū cō
plexū qd dr̄ scdm inhęrentiā est qō vel quæsitū in quo
prædicatū inest subiecto: & nō cōtingit nō inesse: vt ignis
est calidus: vel in quo prędicatū nō inest subiecto: nec con
tingit inesse: vt ignis nō est frigidus: q̄re scibile ꝓprie dictū F
erit quoddā cōplexū necessariū: quod nō potest aliter se
hr̄e. ⁋ Quo vero ad verba attinet: Aristo. apposuit quare Verborū expositio
quasi illatiue: nō vt quare esset nota illationis: sed cōtinua
tionis. Nā cū dixisset de scire: opportunū erat ei dicere de
ipso scibili: Tū primo: quia ipm scibile ponebatur in defi
nitione ipsius scire: Tū secūdo: quia ipm scire est in ipso
scibili: vt in signo: & ita verbū q̄re cōtinuatiuū est. ⁋ Vl- Impoīe aliter se habere dupliciter
terius impoīe aliter se habere: potest dupliciter esse. Aut
ex hypothesi: vt terra tremit: hoc enim impoīe aliter se
habere est: dū ex exhalatio intra cauernas terræ mouetur.
Aut absolute: vt solē oriri: quia nō pōt esse quin sol oria
tur. Aristo. igitur per impossibile aliter se habere intelligit
necessariū ex hypothesi, quod est necessariū causis posi-
tis, & hoc mō quæsita physica sunt necessaria: non enim
possunt suis per se causis positis: nō esse: cōtra autē ipsa cō
tingētia: sunt. n. quæ positis causis: possunt nō esse: quoniā
possunt impediri. ⁋ Occurres fortasse ex eo: quia vr̄ defini G Obiectio
tio in plus ipso definito quia multa nō possunt aliter se ha
bere: quæ nō sunt scibilia: vt prima principia: q̄ dignita-
tes dicuntur. ⁋ Themistius & Philop. cōcedunt illa esse sci Rū. The. & Philo.
bilia: quia vt dicetur eorū est alius sciendi modus: de quo
posterius dicet. Sed si ita esset: vt exponit Philoponus:
tūc hic nō esset definitū quęsitū scibile: sed oē scibile. ⁋ Pro
pterea dicamus q̄ definitio debet sic intelligi: scibile pro ꝓpria rū.
prie est qd positis suis per se causis non contingit aliter se
habere. Mō licet dignitas nō cōtingat aliter se hr̄e: tamen
hoc non est alijs quibusdā positis: vt causis proprijs & p
se: & ita definitio est æqualis & optima.

⁋ *Si igitur & alius sciendi sit modus, posterius explicabimus.
Addidimus etiam per demonstrationem etiam scire.*

⁋ *Si quidem igitur et alius est sciendi modus posterius dicemus.
dicimus autem & per demonstrationem scire.*

H ⁋ Duplex est scientia: vt placet Philopono: & Themistio: Cō. 14. duplex scia esse
altera quidem demonstratiua: quæ est per demonstratio
nem ipsam. Altera vero spēs est: quæ demonstratiua non
est: sed ex sese fidē habens etiā sine syllogismus: vt cogni
tio dignitatum: hæc enim nō per demonstrationem no-
bis accedit: sed ex seipsa fidē habet. Aristoteles igitur nūc
limitando se ad dicenda: & ad ea quæ dixit: inquit: Si-
quidē igitur & alius est sciēdi modus: hoc est: quia ita est
q̄ est alius modus siue spēs scientiæ: posterius dicemus:
autē sed supple nūc. Et per demōstrationē scire dicimus.
Sic igitur posterius de alia scientia specie dicemus: nunc
de demonstratiua dixisse volumus. Bn̄ igitur dictū est q̄
nō de vl̄i sciētia loquitur Arist. dū definit ipm scire: sed
de ea quæ ęquipollet demr̄oni, hoc est de demōstratiua.

I Verborũ expositio ¶ Quo vero ad verba attinet:animaduersione dignũ. In nõnullis codicibus textũ sic haberi. Dicimus autẽ & noscere per demrõnẽ, vbi Philoponus per noscere intelligit scire, quasi dicat, at nunc dicimus & definimus ipsum no expõ aliquorum. scere per demrõnẽ, quod reuera ẽ scire. ¶ Nõnulli Aristotelẽ aliter definire ipm scire opinanẽ, quia in eorũ translationibus sic habebatur, dicimus aũt & scire per demõstrationẽ intelligere. Tu vero hæc si placẽt, cõsidera. ¶ Nõ de Quid intelligat a. rist.p aliũ sciẽdi modũ quoslam, alia expõ sunt, qui velint Arist.per aliũ sciẽdi modũ, intelligere eũ modũ, quo mediate scitur. vt per demonstrationem ad impossibile, & per demõstrationem quia. ¶ Aliĵ vero nõ ignari per aliũ sciẽdi modũ intelligũt, qui est per definitionẽ, de quo in sẽcũdo libro disputabit. Sed de his hactenus.

¶ Demonstrationem autem dico, ratiocinationem eam quæ scientiam efficit. Eam uero scientiam efficere dico, qua scimus eam ipsam habendo.

K *¶ Demonstrationem autem dico, syllogismum pistemonicon, idest scientificum. Epistemonicon uero dico secundum quem (in habendo ipsum) scimus.*

Cõ.15. ¶ Hæc quæ hic inquit, cõtinuatione non indigẽt:nã cum dixisset se esse locutũ de scire, quod est per demonstrationẽ, declarat quid ipse velit per demonstrationẽ. ¶ Philopo Philopo. nus ait Aristotelẽ hoc facere, vt ostenderet ipsum scire et demonstrationẽ idẽ esse. Vel accuratius (vt inquit) hoc facit, vt ostendat sciẽtiã esse demrõnis finem: aut habitum: qui ex demonstratione animæ ipsi accrescit. Demõstrationẽ autẽ quæ sit ad scientiam ipsam syllogisticam vt via. ¶ Fortasse etiam Arist. transit ad declarandũ quid per demonstrationem velit, quia etiam de demonstratione est Demrõ duplex cõsiderari potest. huius libri intentio, sed quia demonstratio potest dupliciter considerari, vno modo quo ad formam, hoc est vt syllogismus est, & quo ad materiam, idest quo ad ea, ex

L quibus, & de quibus est, & tractare de forma demonstrationis spectat magis ad librum priorũ, qui est de syllogismo, ideo raptim quasi hæc transiens, inquit. ¶ Demõstrationẽ aũt dico syllogismum epistemonicon, latine vero scientificum. dixit syllogismum loco generis. addidit epistemonicon loco differentiæ, qm captiosus syllogismus non epistemonicus est, nec dialecticus est epistemonicus, exponit quid velit ipse per epistemonicon, & inquit. Epistemonicon vero dico, secundũ quẽ (in habendo ipsum) scimus. Hoc autẽ dupliciter exposuit, Tũ vt definitio demonstrationis pateret, in qua ponitur illa differentia epi Scientificũ duplex. stemonicon. Tũ etiam. quia sciẽtificũ est duplex, quod videlicet scientiam facit principaliter, vt intellectus ipse agẽs & quo sciẽtia ipsa fit vt instrumento, quia igitur dixerat demonstrationem esse syllogismum facientem scire, ap-

M Verborũ expositio posuit secundũ quẽ (in habendo ipsum) scimus, vt innueret demonstrationem, facere scientiam, vt instrumentum, & non vt principale mouens. ¶ Quo vero ad verba attinet, debes scire in nonnullis translationibus loco verbi epistemonicon legi Apodicticon, quod vnde sit ignoro. Apodicticus enim græce, sonat latine demonstratiuus. modo dicere demonstrationem esse syllogismum apodicticon est dicere demõstrationem esse syllogismum demonstratiuum, & sic idem per idem definisset. Quare (vt puto) textus corruptus est.

¶ Si igitur ipsum scire tale est quale posuimus necesse est & demonstratiuam scientiam, ex ueris & primis medioq; uacantibus & ex notioribus & prioribus ipsa conclusione causisq; eiusdem esse. Sic enim erunt & ipsa principia propria eius quod demonstratur. Nam ratiocinatio quidem sine his erit, demonstratio uero non erit, scientiam enim non faciet. N

¶ Si igitur ipsum scire est, ut posuimus, necesse est & demonstratiuam scientiam & ex ueris esse, & ex primis & immediatis, & notioribus, & prioribus & causis conclusionis. Sic enim erunt & principia propria eius, quod demonstratur. Nam syllogismus quidem erit & sine his. Demonstratio autem non erit: non enim faciet scientiam.

¶ Partim ex definitione ipsius scire, partim ex his, quæ Cõ.16. de demrõne adĭjcit, ex quibus qualibetue sit ipsa demon Syllogiz. stratiua scientia, concludit, quasi sic syllogizãs, Scire ẽ ex veris, & ex primis, immediatisq;: ex notioribus & ex prioribus causis conclusionis, est quidẽ ex veris, quia de veris cõclusionibus, quæ demõstratiuæ nõ nisi ex veris proficiscuntur. Est.n. scire q̃ſi quod est, & nõ põt aliter se hře, & ita de veris, & ex veris. Primis immediatis, qm̃ scire est per cãm, qm̃ illius est cã. Prioribus causis, quia est p cãm O propter quã res est. Est deniq; ex notioribus, quia scire arbitramur cognoscere. Igitur scire est ex veris, primis immediatis, notioribus, prioribus causis cõclusionis. Sed acceptũ est demrõnem esse scire, nam scire dicimus per demõstrationẽ. Igitur demrõ siue demonstratiua scientia est ex veris, primis immediatis, notioribus, prioribus causis cõclusionis. ¶ Philoponus enim hæc reduxit ad quatuor, Qũt Phi. iuxta quatuor, quæ ponebantur in definitione ipsius scire. Nam ex illa particula q scire sit de re quæ est, & non potest aliter se hře, habetur q ipsa demõstratio est ex veris, & de veris. Ex illa particula, q scire esse, quoniam illius est causa, habeẽ q demonstratio sit ex primis immediatis. Ex illa particula q scire est propter causam, qua res est, habetur q demõstratio sit ex prioribus causis cõ P clusionis. Ex illa particula q scire est cognoscere, habetur q demonstratio est ex notioribus. Recte igiẽ inquit. ¶ Si igitur ipsum scire est, vt posuimus, necesse est & reliqua, quia syllogistice demonstratiuã scientiam esse ex his, facile deducitur. Vt vero intelligatur dr̃ia eorum ex quibus est demonstratio, ab his ex quibus est sylls, dicamus demõstrationẽ quidẽ nõ esse nisi de veris:& ex veris, nã syllogismus verus esse põt, qm̃ hõ est animal, & ex falsis vt si omnis lapis sit aial:& oĩs hõ sit lapis: relinqueẽ syllogisticæ: q omnis hõ est animal: verũ hic sylls erit: nõ aũt demõstratio. dixit ex primis immediatis q̃ſi sit vna particula: apposuit.n. verbo primis verbũ immediatis: qa si sum psero q aia immortalis:& ex hoc syllogizauero q nõnulle aie in inferno sint: ex primis qdẽ syllogizaui: nõ aũt ex immediatis: qa aĩam eẽ immortalẽ indiget demrõne: et Q sic oportet demrõnẽ esse ex primis immediatis hoc est in demrãbilibus:& p se creditis: aut oportet ire in infinitũ. Additũ pterea ẽ ad verbũ immediatis: verbũ primis: nam Aliqua sunt immediata quæ non sunt prima. sunt q̃ dã immediata nõ tñ prima: vt q hęc cerusa sit alba: hæc.n. immediata ẽ: nullo termino indigẽs ad sui fidẽ. Silr hic Socrates est & eiusmodi: ex his autẽ nõ fit demrõ sed ex primis.i. cõibus, immediatis. Dixit & notioribus: oportet.n. nõ tm̃ q̃ assumunẽ in demrõne esse vera prima immediata: sed notiora: nã pñt dignitates aliquibus experiẽtiæ inopia nota nõ esse: velut q q̃ eidẽ æqualia:& sibĳmuĩ cẽ sunt æqualia: hoc enim ex sese fidẽ hẽt: multis tñ nõ patet: ppea addit illa esse notiora. Dixit prioribus causis cõclusiõis:& p priores cãs intelligit cãs cõtinuas: nõ longinquas: nã demrõ eẽ põt ex veris: primis immediatis: non notioribus: quæ tñ non erit ex proximis causis. Vt siquis velit demrãre

A demrãre q̃ aĩa immortalis, & sumat q̃ eidẽ sunt ęq̃lia, & sibinuicẽ sunt æq̃lia, accepit.n. vera, prima immediata, & notiora, nõ aũt q̃ sint effectricia cõclõnis, & ita p priores cãs cõclõnis, ꝓximas cãs intelligit, & ita priores ꝓ ꝓximis ac cõtinuis intelligit, q̃si innuẽs hæc duo facere vnã particulã, & q̃a p priores cãs cõclõnis intelligit ꝓximas siue ꝓprias cãs, iõ subscribit. Sic.n. erũt & principia propria eius, qđ demrãt, q̃re inter hæc nõ oportet addere ex ꝓprijs demrõnẽ eẽ, q̃a si ẽ ex prioribus cãis cõclõnis. igr ex ꝓprijs, & hęc patet nõ accipi ꝓ eodẽ primis, & prioribus, sed ꝓ diuersis, q̃ rõne alterũ horũ nõ sup̄fluit, q̃si igr recolligẽs drĩa inter syllm̃ & demrõnẽ, inq̃t. & supple tu demrõ ex veris & reliq̃s ẽ, nã & syll̃s q̃dẽ erit, & sine his, demrõ aũt nõ erit, q̃a nisi ex his sit demrõ, nõ faciet sciẽtiã. ℣ Aduersione dignũ q̃ Auer. in paraphrasi ex definitione demrõnis ꝓxime assignatę: vt̃ syllogizare definitionẽ pñtẽ. ℣ Qua rõne Grossatesta dixit Aristo. definitionẽ materialẽ demrõnis demõstrare p formalẽ. ℣ Nõ desũt q̃ dicũt Arist. p verba illa. Sic.n. erũt & principia ꝓpria, eius qđ demõstrat̃ remouere q̃õnẽ, nã dixit demrõnẽ eẽ ex prioribus & immediatis, q̃ videnẽ repugnare, q̃a priora nõ sunt immediata, q̃si rñdẽs. Illa tria priora prima & ĩmediata nõ aduersari: q̃a sic erũt ꝓpria pricipia. ℣ Them. aũt (si recte intellexi) vult Arist. ponere drĩa inter demõstrationẽ & syllm̃. In hoc q̃ ꝓpõnes demrõnis sunt cãæ cõclõnis in essendo, cognoscẽdo, & inferẽdo. syllogisticę aũt cõclõnis tm̃ in inferẽdo. P. inq̃t. Sic.n. erũt & pricipia ꝓpria eius, qđ demõstrat̃, hoc ẽ in essendo nã syll̃s quidẽ erit & sine his, q̃bus (vt mihi videt̃) Auer. cõsentit.

℣ Vera igitur esse oportet: quia fieri nequit ut id quod non est, sciatur, uelut diametrum commensurabilem esse.

℣ Vera quidem igitur oportet esse, quoniam quod non est: nõ est scire: Vt quoniam diameter commensurabilis.

C ℣ Nũc singulas particulas acceptas in definitiõe demõstratiuæ sciẽtiæ exponit. iõ inq̃t, diximus oportere ex veris esse demrõnẽ, q̃m si ex veris nõ sit, neq̃ cõtingit fieri sciẽtiã. & hoc ait. ℣ Vera q̃dẽ igr oportet eẽ. sup. ea, ex q̃bus ẽ demõstratio, q̃m qđ nõ est, nõ est scire. Vt q̃m diameter cõmẽsurabilis sit sup. costę. Hęc rõ põt ad Enthymema sic reduci, Quod nõ est, nõ ẽ scire. igr ea ex q̃bus est demrõ oportet esse vera, & p qđ nõ est, intelligit falsum, & ita Enthymema erit, Falsum nõ põt sciri, igr oportet principia ex q̃bus ẽ demõstratio, esse vera. Enthymema istud ẽ obscurũ, & vñ valeat, nõ facile patet, iõ vno mõ dici põt q̃ tenet ex differẽtia inter syllm̃ & demõstrationẽ, q̃a falsum ex falsis syllogizari põt, verũ aũt & ex veris, & ex falsis, at demõstrari minime põt nisi ex veris. Aut fortasse sequit̃. q̃a dcm̃ ẽ id cuius sciẽtia est: impõe est alr̃ se habere. igr vera oportet eẽ principia: q̃a def oppositũ: tũc cõ
D clusio põt eẽ falsa. ℣ Aut melius fortasse nõ recedendo a verbis Arist. sic arguat̃. Falsa nõ pñt sciri, igr principia demõstrationis sunt vera necessario: q̃a si nõ sunt vera, sint igr falsa: igr ex illis pñt seq̃: & vera & falsa: q̃a ex falsis & verũ & falsum sequit̃. demõstret̃ itaq̃ ex falsis falsum; igr falsum sciet̃, q̃a demõstratio est syll̃s epistemonicus: hoc ẽ faciẽs scire: q̃re si falsa nõ pñt sciri: oportet demõstrationis principia vera esse: aliter .n. vt ꝓbauimus falsa demõstrari ac sciri pñt. ℣ Sed occurres: nõne nõ entis sciẽtia est: q̃m nõ est ens: & falsi: q̃m nõ est verũ. ℣ Rñdet Philop. & recte: q̃ nõ entis ẽ sciẽtia: q̃m nõ est ens: & falsi q̃m nõ est verũ: sed Arist. hoc nõ dicit: sed vult ens nõ sciri tanq̃ ens nec falsũ sciri tanq̃ verũ: & hoc ait in exẽplo cũ inq̃t. Vt q̃m diameter sit costæ cõmẽsurabilis. Hoc.n. falsum ẽ: iõ sciri non põt q̃ sit verũ. ℣ Ex his patet q̃ões aliquorũ hic nõ moueri ad rẽquũ quærũt vtrũ de nõ ente sit scia: nã (vt recte Philop. inquit) per non ens: falsum intelligit.

℣ Ex primis autẽ & indemonstrabilibus esse, quia non sciet non habens demonstrationẽ ipsorũ. Scire.n. non per accñs ea quorũ est demonstratio, nihil aliud est sane: quam demonstrationẽ habere.

℣ Ex primis autem indemonstrabilibus, quia non sciet, non habẽs demonstrationem ipsorum. Scire enim quorum demonstratio est non secundum accidens, est habere demonstrationem.

℣ Quod ex primis immediatis sit demonstratiua scientia (quod erat secũda particula) nũc exponit. & inquit. ℣ Ex primis autẽ indemrãbilibus: sciẽtia demrãtiua est: q̃m supple si indemrãbilia nõ sunt: sed demõstrabilia: q̃ ad demõstrationẽ assumũtur: nõ sciet. nõ hñs demõstrationẽ ipsorũ: non dico ꝓblema siue q̃sitũ: qđ ex demõstrabilibus syllogizat opus enim est si non firmiter nouit ꝓpõnum demrãtiones: q̃rere iterũ demõstrationes: quo fit vt idẽ sit indemõstrabile: & immediatũ: q̃m vt diximus: omnis demõstratio p quosdã medios terminos conficit̃, ꝓpterea inquit. Diximus demõstratiuã sciẽtiã ex primis esse indemõstrabilibus: q̃m si demõstrabilia sunt: q̃ ad demõstrationẽ assumunt̃: nõ fit demõstratio: nisi vt illa antea fuerint demõstrata: atq̃ alias q̃ in illorũ demõstrationẽ assumũt̃: aut prima sunt: immediataq̃: aut demõstrabilia. ac necesse est: aut ad infinita ꝓcedere: aut occurrere in aliq̃ prima immediata: ex quibus syll̃s cõficit̃ sciẽtificus: nã (vt inq̃t) Scire ea: quorũ demõstratio est nõ p accñs: est demonstrationẽ habere. ℣ Quo vero ad verba attinet: dixit. quorũ est demõstratio: q̃m (vt diximus) scimus & notiones cões: sed nõ earũ habẽdo demõstrationẽ: habẽt.n. p seipsas fidẽ: nã earũ potior est sciẽtia q̃ per demõstrationẽ: addidit nõ per accñs: q̃m cõtingit scire nõ per se: sed p accñs: quemadmodũ superficies dr̃ visibilis eẽ: at nõ per se: sed q̃tenus ei color accidit: qui per se visibilis est: & luna q̃ sit sphęrica scire dicimus: sed nõ per se: sed q̃tenus accidit ipsi taliter illustrationes hr̃e: vnde tanq̃ a posterioribus & causatis ad prima atq̃ causantia recurrimus: hæ quidẽ ostẽsiones nõ sciẽtificæ: sed ex accidẽtibus. ac nõ ex his q̃ p se insunt rebus sunt: oportet aũt demrões ex his: q̃ p se insunt rebus cõflari. ℣ Quæret q̃spiã syll̃s ex veris & demõstrabilibus ẽ demõstratio aliquo pacto. ℣ Philop. vr̃: q̃ sic: sed post demõstrationẽ eorũ q̃ assumunt̃: antea nõ erat demõstratio: sed syll̃s tm̃. ℣ Sed res hæc ẽ ambigua: q̃m q̃ro post demõstrationẽ illorũ demrãbiliũ: demõstrabilia illa reddũt indemõstrabilia: & ĩmediata: adhuc remanẽt mediata. Si remanẽt adhuc mediata: igr post demrõnẽ illorũ demõstratio adhuc nõ erit. Si remanẽt immediata: igr post demrõnẽ illorũ nõ erit mediũ aliq̃d: quod falsum est: q̃a sp ante & post mediũ erit. ℣ Propterea. alr̃ diximus demrõnẽ ex demõstrabilibus: nũq̃ fieri p demrõnẽ simplr̃: quia nũq̃ illa efficiet̃ quibus fit immediata: demrõnẽ vero illorũ demõstrabiliũ fit p ĩmediata fit: bene ẽ prima demrõ: & simplr̃. ℣ Quare ꝓ Philopono dici põt demrõnẽ q̃ fit ex demrãbilibus post demrõnẽ illorũ eẽ demõstrationẽ nõ simplr̃: sed scdm̃ q̃d: q̃tenus fit ex illis. q̃ caret demõstratiõe ꝓ tũc videlicet qđ demrãta sunt: nõ aũt caret demrõne simplr̃.

℣ Causę et sint oportet & notiora ac priora: Causę quia tum scimus cum cognoscimus causam. Priora siquidem & causę sunt et antea cognita: non illo modo solũ quid significent. sed altero et mõ.

Marginalia (left): Expõ Auerro. in cap. 5. — B — Lincon. Op. aliquorum. — expositio Them. Cap. 4. pri. poste. — C Com. 17. — Enthymema textus. — primo. poste. 17. — D — Obiectio Responsio à Philopo.

Marginalia (right): E — Corol. cõtra modernos. — Cõm. 18. — F — Verborũ expositio — G — Dub. Quę Phi. — Dub. contra Philopo. — H Propria solutio. Nota hæc — Defensio Philopo.

I *¶Et causas & notiora oportet esse, & priora, causas quidē quo*
niam tunc scimus, cum causam cognoscimus. & priora: siquidem
causæ sunt. Et notiora, non solum altero modo intelligendo, sed
etiam in sciendo, quoniam sunt.

Comē. 19 ¶At nūc declarat cæteras particulas, & inqt. Et cās & no
tiora oportet esse, & priora, cās quidē, qm̄ tunc scimus, cū
cām cognoscimus, q̄re oportet ea q̄ assumunt̄ in demr̄a-
Dubiū. Solutio tione eē cās cōclōnis, seu eius qd' demr̄at̄, nec alio ꝓbat
al quorū. ita eē, nisi per definitionē ipsius scire. ¶Sed q̄res quo gn̄e
Dubiōnes contra re cāæ q̄ assumunt̄ in demr̄one sunt cāæ eius qd' demr̄atur.
sponsionē ¶Rn̄det quidā eē cās in gn̄e efficiētis, nā ꝓpōnes sunt cāę
effectiuæ dignitates q̄dē remotæ, ꝓpōnes aūt ꝓpinquę.
¶Sed ambigua est hæc solō, q̄a vel q̄ assumunt̄ in demr̄a
tiua scia, cōparant̄ ad id qd' demr̄at̄, vel ad demr̄onē, si
ad demōstrationē, sic sunt ꝓpōnes, vt materia, cāæ sinaūt
cōparent̄ ad id qd' demōstratur, sic q̄ assumunt̄ pn̄t illius
cāe esse in quolibet gn̄e cāæ. nā aliquādo erūt eius qd̄ de
K mōstratur, cāæ effectrices, aliquādo finales aliquādo ma
teriales aliquādo formales, nā demr̄ones eē pn̄t ꝑ ea q̄ as
sumunt̄ in quolibet gn̄e cāæ. quā sniam Philop. ēt hic ap
probat, q̄ supiori parte ostēdit ea q̄ assumunt̄ eius quod
Ad dubiū est respondetur. demōstrat̄, posse eē cās & effectrices, & materiales. ¶Qua
re si q̄ assumūtur cōparent̄ ad demr̄onē ipsam, erūt cāæ,
vt materia, q̄a ꝓponens sunt partes sylli, si ad id qd̄ demō
stratur, erūt cāæ, vel pn̄t eē cāæ in quolibet gn̄e cāę, si ad
sciam cōparētur, q̄ ex syllō relinquit̄, erūt eo mō cāę, quo
ipse sylls illius sciētiæ cā ē, qm̄ ꝑtes rei sunt cā, vt illa res
cā ē, cuius sunt ꝑtes, & sic erūt cāæ instr̄alr̄ effectiuæ, ve-
luti & sylls, patet igit̄ ea q̄ assumunt̄ in demōstratiua scia,
Obiectio. esse cās. Qd̄ vero sint priora, ꝓbat, & inqt, priora. sup.
Solutio. oportet eē, siq̄dē cāę sunt, nā oīs cā vult eē prior, eius cu
ius est cā. ¶Sed dices si dixit q̄ assumunt̄, oportere cās eē,
cur addidit & priora, siq̄dē priora esse oportet, si sint cāę.
¶Dici p̄t, q̄a ꝑ cās, intelligit ꝓximas, mō ꝓximæ cāę vi
L deri possent alicui, nō priores eē, ꝑꝑea addit priores. De-
inde exponit ꝙ notiora oportet eē. & inqt. Et notiora
sup. oportet eē q̄ assumunt̄, nō solū altero mō intelligen
do q̄d nōis eorū, sed ēt in sciēdo, qm̄ sunt, & sic q̄ assumū
tur principia oportet eē p̄cognita duplr̄, & q̄a vera, sunt
alia obiectio & q̄d nōis eorū. ¶Sed occurres qm̄ prius dixit ꝓpōnes
nō p̄cognosci nisi q̄a veræ sunt, at nūc dixit vtraq; mō.
Sol. Phi. Cōmenta tio. 5, & 6 ¶Soluit Philoponus, ꝙ in principia tāq̄ cōfessum ac fir-
mū hoc p̄termisit, q̄a nō ē posse cognoscere ꝓpōnes: q̄a ve
re sunt, nec aliq̄d qm̄ est, quin cognoscat̄ q̄d significat. Tu
vero vide supra, nā plura diximus in hac re.

¶Dupliciter autē sunt priora notioraue. Non. n. idē est prius na
tura, & nostra ex parte prius. neq; notius, & nobis etiā notius.
Atq; ea quidam ad nos priora notioraue dico quæ propinquiora
sensui sunt. Ea uero simpliciter priora notioraue, quæ a sensu lō
gius distant. Sunt autem remotissima quidem ea: quæ sunt uniuer
M *salia maxime. Propinquissima uero singularia ipsa. Atq; hæc in*
ter sese opponuntur.

¶Priora uero & notiora dupliciter sunt. Non enim idem est na-
tura prius, & ad nos prius, neq; notius, & nobis notius. Dico
autem ad nos quidem priora & notiora, propinquiora sensui.
Simpliciter autem priora & notiora, quæ longius sunt. Sunt au
tem longinquissima quidem, uniuersalia maxima. Proxima uero
singularia, & opponuntur hæc adinuicem.

Cōmē. 20 ¶Accepit & declarauit ea, q̄ in demr̄atiua scia assumunt̄
esse priora, & notiora, siue prius cognita, siue p̄cognita n̄
solū altero mō, sed qm̄ sunt. Nunc vero distinguit priora
& notiora, vt sciat̄ quo istorū modorū, q̄ assumunt̄, sint N
priora, quoque mō sint notiora. & inqt. ¶Priora vero &
notiora dupl̄r sunt, vt sæpe dictū est, & ꝓbat: & inqt. Nō
enim idē ē natura prius: & ad nos prius: neq; notius. sup.
natura: & nobis notius: & ita bene dictū ē prius & notius
nō dici vno mō. exponit hæc. & inqt. Dico aūt ad nos q̄
dē priora & notiora ꝓpinquiora sensui. Simpl̄r aūt hoc
est natura priora & notiora dico q̄ lōgius sunt a sensibus:
& hæc rursus exponēs inquit. Sunt aūt lōginquissima q-
dē a sensibus: vl̄ia maxima: quę q; dicūtur vl̄issima: ꝓxima
vero sensibus: sunt singularia: & opponunt̄ (vt inqt) hæc
adinuicē. q̄re bn̄ dcm̄ ē priora & notiora nō dici vno mō:
opponuntur accepit ꝓ eo: quia sunt hæc diuersa. ¶Philo Qūs. Phi.
ponus hic (vt mihi vr̄) voluit ea q̄ dixit Aris. referēda eē
ad minorē ꝓpōne: ex q̄ cōstat demōstratio: d' minoribus
n. ꝓpōnibus: q̄ assumunt̄ in demōstratione: voluit Arist.
dixisse oportere eē veras: primas indemr̄abiles: notiores O
ac priores cās cōclōnis. at nūc vult hæc referēda eē ad ma
iores: q̄ etiā in demōstratiōe assumuntur. has. n. vult eē no
tiores & priores simpl̄r: siue scd̄m naturā: qm̄ cōparatio
ne ipsarū assumptionū: q̄ minores sunt: ipsa sunt vl̄issima:
& simpl̄r priora. Si. n. hic cōficeret̄ sylls. Oē animal ē sub
stātia: omnis hō ē aīal: igit̄ omnis hō ē suba: cōstat maiorē
fieri ex animali & suba: q̄ sunt priora simpl̄r siue natura.
& ꝑ hæc ōnditur hō ꝙ suba est: q̄ hō ē extremū siue vlti-
mū: qd̄ dicit̄ extremū minus. q̄re ꝑ vl̄ia hic scd̄m Philop.
ꝓpōnes maiores intelligit: q̄ sunt simpl̄r & natura prio-
res: & notiores. & per cōsequēs oportet dicere (licet ipse
non dicat) posterius nota & nobis ꝓpinquiora eē mino-
res: q̄ dicunt̄ assumptiōes: hæ. n. sub vl̄ibus assumūt̄: prius
notis simpl̄r. ¶Sed reuera in hac expōne ē cōfusio: nā Ari Qualis expositione.
sto. locutus est de principijs q̄ assumunt̄ in demr̄one: de
his. n. dixit. vera oportere eē: & prima indemōstrabilia: P
& notiora: & cās priores cōclōnis: vbi nō oportet. Acce
dit: ꝙ locutus sit copulatiuæ, mō copulatio refert omnia
ad eadē. ¶Propterea (vt mihi vr̄) Them. retulit hæc ad ver Quæ Themistius.
ba ꝓxima, videlicet priores cās & notiores dū dixit opor
tet eē: vt q̄si velit cās assumptas in demr̄one eē: priores &
notiores simpl̄r siue natura. Singularia vero intellexit ef
fectus: nō. n. est cā q̄ nō sit pluriū eiusdē rōnis effectuū cā-
tiua: & sic cā est vl̄e quoddā: & effectus particulare: quā
expōnem Auer. in sua paraphrasi assignauit. ¶Qua rōne Cōmen. & solutio cōtradictionis.
tollitur cōtradictio. nā hic ait vl̄ia eē nobis posterius no-
ta in libro physicorū. ait eē illa nobis prius nota. hic. n. per 1. ph. t. c. 5.
vl̄ia intelligit cās vl̄es: & ꝑ singularia intelligit effectus. mō
hoc nō aduersatur eis: q̄ illic dixit: nā scd̄m Auer. & The
mistiū cāæ sunt simpl̄r & natura prius notæ: effectus no-
bis: & effectus vl̄es prius nobis noti effectibus minus vl̄i- Q
bus. ¶Sed adhuc res hæc nō caret q̄ōne: nā si ꝑ vl̄ia intel dubitatio pulchra.
ligit hic cās vl̄es tūc in demr̄one nō ꝓcederet̄ ex notiori
bus nobis: sed ex notioribus simpl̄r: q̄ nō eēnt nobis prius
& notiora his: q̄ demōstrat̄: cuius cōtrariū diximus. ¶An Solutio.
ꝙ in demōstrādo aliq̄n ꝓcedimus a causis nō inuētis: sed
primo nobis occurrētibus: vt in mathematicis: & tūc eę-
dē cāæ sunt nobis & simpl̄r primo notę: aliquādo ꝓcedi In natura
mus ex causis q̄s inuenimus ꝑ effectus vt in naturalibus. libus triplex notitia in scia
¶In naturalibus. n. triplex ē notitia in demōstratiua scia. demr̄atiua
Prima est: quia est effectus q̄ est per sensum inuētio. Secū Prima.
da est: inuētio cāæ ab effectu ꝑ sensum inuētio: q̄ quidē in Secunda. Tertia.
uētio est ip̄m: q̄a est cā: vel q̄a veræ sunt ꝓpōnes: vt dixit Differētia
Arist. nō solū altero mō: sed qm̄ sunt. sup. veræ ꝓpōnes.

Tertia

A Tertia est, ppter quid effectus per quia ē ipsarū cārū iā inuentū: q̄ notitia tertia differt a prima ipsius effectus. Prima siquidē erat p sensus: scd'a vero p cām, q̄ iō dicet vnā met notitiā esse inuētionē alicuius, & alterius ppter qd vt ipm qa ē cā: ē cāæ ipsius inuentio: ē ppter quid effectus. Dicēdū igit cām eē nobis & simplr priore & notiorē effectu: priorē qdē natura, qa cā est: notiorē vero effectu: nō qdē quo ad primā effectus notitiā: q̄ erat illius inuētio p sensus. sed quo ad scdam, q̄ ē ppter qd eius effectus: qui inuētus erat. ¶ Et si dices nō pōt dici notius aliqd aliq̄ notitia, nisi illa ipm cognoscat. mō cā nō cognoscit gñe notitiæ ppter qd. Igitur nō pōt dici cā notior hoc gñe notitiæ ipō effectu. ¶ Et solō est qdē, q nō dr cā notior gñe notitię ppter qd: q ipsa illa notitia cognoscat, sed dicit notior illo gñe notitiæ. qa effectus nō pōt notitia ppter quid cognosci, nisi causa pcognoscatur inuētiua notitia: & hoc dixit Aris. nō solū altero modo: sed qm̄ sunt vera, videlicet. Hæc sunt quæ mihi occurrunt: quæ si non satisfaciunt: monstrasse locum sit nobis satis.

Optima replicatio. Solutio

B

¶ Ex primis autem esse nihil aliud est quā ex pr prijs principijs esse. Idē.n. primū atque principiū dico. Est autē demonis principiū ppō medio uocās. Ea uero medio uacat qua nulla ē alia prior.

¶ Ex primis. autem, quod ex proprijs principijs est. idem.n. dico primum & principium. Principium uero demōstrationis, est propositio immediata. Immediata aūt est, qua non est altera prior.

Cōnē. ex Que Phi.

¶ Dixerat prius se intelligere p primū: & principiū idē: at nunc idē resumit, sed cur hoc rursus resumat: Philop. reddit cām: quia in medio interruptionē fecit: & quia vult aptius illud narrare. ¶ Ego vero dico q Arist. vult narrare quō ex primis ē demō: & q̄ nā hæc prima sunt, pterea vult declarare principia demōstrationis: quorū prius nullā fecerat mentionē, ne igit videretur res hæc extra ppositū inquit. Ex primis aūt ē: qd ex pprijs principijs est: idē n. dico primū & principiū ppter qd si q̄ sit principia demōstrationis definierimus, nō ab re erit. ppterea inqt. hęc quia principiū erit primū eius: cuius esse principiū. Quæ vero sint principia demonstratiua: adiecit: & inquit. Est autē principiū demōstrationis propō immediata, accipit propō loco generis. ōis.n. sylli principiū ppō est. nā ppō est cōclōnis cā, hac enim rōne cōclō ad ppones reduci tā quā ad principia dr. Verū aliorū syllogismorū ppones aliæ sunt. Dialectici quidē enim sylli ppōnes, probabiles sunt. Sophistici autē falsæ cōiter & ex æquocatiōe: vt plurimū deceptionē habētes. Demōstrationis vero: immediate, Patet igitur cuiuslibet sylli principiū ppōnē esse: nō tamen eodē modo. Seruat autē Arist. hūc ordinē: nā primo propōnē immediatā exponit, secundo ppōnem: nō seruans ordinem. cū ppō sit genus de qua prius erat dicendū, quod ideo fecit, quia nō referet: sit pterea p parte in libro priorū hoc expositū. Quid sit itaq; immediata ppō dicit. Immediata aūt est, qua nō est altera prior: nā per seipsum fidē habet: & nullo alio medio termino indiget ad demōstrationē q prædicatū subto insit propterea ait: qua non est altera prior, nā syllogistica cōmonstratio omnis fit medio quodā assumpto termino: & per seipsum extrema copulante: ad demōstrationē aūt assumptas ppōnes supremas esse oportet: & non per alia demonstratas, hac rōne immediatas appellat, hoc est indemonstrabiles, qualia sunt pnuntiata cōmunia q̄ græce dicūtur axiomata, ad quorū probationē nō indigemus medio termino aliquo per se cōnectente vlıori particularius, cū nihil sit

Propria expō intētionis.

C

Diuersorū syllogismorū diuersæ ppositiones.

Ordo, &c.

prio priorū primo.

D

E antiquius ac vetustius ipsis vt si vellemus ostēdere q animus in sui suba inaugumentabilis est: vtar medio termino quodā extrema per se colligante: cū neq; prima: neq; immediata: sit eiusmodi enūtiatio, ponā igit mediū illud hoc qd' est immortale. nā animus ē immortalis: immortale in sui suba inaugmētabile. igitur animus in sui substantia inaugumentabilis. rursus assumpta ppō non est seipsa fidē habens, ideo adhuc assumā aliud mediū hoc quod est semper mouēs: nā quod semper mouet: immortale: animus semper mouet igitur aīus immortalis. & quia rursus ppō assumpta seipsa fidē non habet. assumā aliud, videlicet p seipm animū moueri: tūc. n. animus per seipm mouet. qd per seipm mouetur, immortale. animus igitur immortalis. faciā aūt hoc. donec occurrero in ppōnes indemabiles atq; immediatas: q̄ seipsis fidē habēt: nullo egentes medio termino extrema cōnectēte. Sī si dem̄ rare voluero q hō est suba: vtar medio termino aiali ipso: qm̄ aīal suba ē, hō animal est, hō suba erit, at si assumpta ppō immediata nō est ad huius fidē vtar rursus termino medio q animal per se subsistit: nā quod per se subsistit: substantia est. Animal p se subsistit. Animal igit substantia ē, & sic colligo q hō sit substātia. Hæc aūt ppō: quod p se subsistit, suba est: prima est & immediata. Occurrit. n. in ipsam substantiæ definitionē: id enim suba ē: quod per se subsistit: hoc est vt si in alio nō eget. Quare si neq; in ipsas definitiones, neq; in ipsa cōia ploquia occurrerimus rōcinādo: vlterius semper oportet pgredi. Nihil. n. est aut definitio nibus antiqs: aut cōibus pnuntiatis, ex qbus demonstratio ē omnis. Hæc ex Philopono. ¶ Sed dubitabis quia si oportet occurrere ad prima immediataq;, tūc aut demōstratio fiet ex multo pluribus duabus ppōnibus, aut fieri pōt pxime ex mediatis. ¶ Ad hęc tūc demō cōstabit ex dignitatibus. ¶ Præterea. demō ex posterioribus ad priora, q̄ dicit demō qa, demonstratio est, & tñ hæc nō fit ex primis: ac immediatis. ¶ Ad primā vr mihi dicendū de monstrationē esse vel q̄ cōstat formaliter, pximeq; ex immediatis: vel reductiue. Hæc. n. est demō, Omnis hō animal, oē animal suba: omnis hō suba: nā licet ppōnes ex qbus pxime ac formaliter hic sylli ē: nō sint immediatæ per seipsas fidē habētes, resolutorie immediatas reducunt: & sic sunt immediate reductiue: & hoc satis est. ¶ Ad secūdā nō est dubiū q demonstratio debet constare ex dignitatibus vel formaliter, pxime, vel reductiue, qa cōstare oportet ex primis ac immediatis, hæ sunt dignitates nō quidē vlēs: cōes tot scientiæ: sed demonstratiuæ sciētiæ, q̄ ex ipsis fit. Has. n. particulares dignitates oportet eē partes demfonis pximas: aut ad has reduci q̄ demfonis. pximæ partes sunt. ¶ Occurres huic nūquid dignitas negatiua: vt nulla pars est suo toto maior: sit prima ac immediata, ppō seipsa fidē habēs. Vr enim q nō, quia hac est sua affirmatiua prior. ¶ Est dicendū affirmationē esse priorē negatione nō in sciētia: ac in fide, qm̄ vtraq; seipsa fidē habet, & nullū est mediū reperibile extrema connectens, vt Auerr. inquit in huius loci paraphrasi. Si aūt est prior affirmatio negatione: est aut dignitate, aut alia rōne. ¶ Ad tertiā respondet Philop. & recte: q duplex ē demonstratio, altera q̄ ex primis immediatis ac notioribus posteriora cōfirmat, & hæc est demō simplr, ac pp qd: & absoluta: in hac. n. id quod primū ac natura notiū ē: cōcurrit vt & nobis fit notius, huius gñis sunt oēs demōstrationes mathematicæ: & nōnullæ physicæ. Altera vero demōstratio

F

dub. Pres & prima.

G

Secunda

Tertia.

Solutio. Ad primā

ad scdam

Obiectio

Solutio. H

Ad tertiā Duplex demonstratio.

I est quæ ex posterioribus nobisq; notioribus, nāq; ignotioribus priora confirmat, & hæc demõstratio coniecturalis ac insoluta dicit apud Philoponū. Meruit.n. nomen demrōnis coniecturalis: nōn demrōnis simplr: quia cōiecture connectuntur indissoluunturq; a suis causis: vt si demonstrare velles Lunā esse globbosam: ex variatione illuminationū: quibus fit nunc cornicularis: nūc dimidia: nunc gibborasa: nūc plena: hæc.n. demonstratio coniecturalis est: & a posterioribus quia ipsam esse globbosam

Demrō q̄ dicitur cōiecturalis apō.

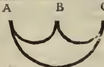

K causa est variationis luminū: variatio aūt luminū est effectus: sed nobis notior. Sit globbosum in quo. A. sit variabile lumine in quo. B. luna in quo. C. Patet variabile lumine esse effectū: at quid posterius ipso. A. in quo est globbosum esse: quia. n. globbosum esse est primū & cā nobis incerta. Illuminationes vero manifestæ: vtimur secūdo ac posteriori ad ,pbationē prioris ac cāæ. Quare vero con iecturæ eiusmodi cū suis causis indissolutæ sunt. Iccirco ex his ,pbationes appellare solemus demrōnes, & coniecturales, vt Philoponus inquit, & rectæ. Nam per has nō cōcludimus simplr inuentionē cāru, sed quasi coniecturabiliter. Qua rōne euenit q; si a cā ipsa inuenta ad illuminationes retrocedamus, demōstratio non erit simplr: sed bene propter quid: simplr quidem nō: quia cāæ inuentio non nobis simplr patet: sed coniecturabilr: vt dicit Philopo. Propterea retrocessus est demrō ex hypotesi, si illa est cā, q a nō simplr patet illā esse cām. Hāc rē Aris. in primo metheoro. ca. de cometis. inquit. Satis. n. dicēs putabimus

L sufficienter causas asignare: si ad pose reduxerimus. Vbi Alexan. per posibile exponit coniecturabiliter. In demō

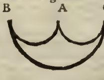

stratione igitur ,ppter q̄d sit in quo. B. variabile lumine, sit. A. globbosum, qm̄ cōuertit oē globbosum variabile lumine. Sit in quo. C. luna, erit igitur luna variabil lumine. Hæc demōstratio ,ppter qd est: nō aūt simplr: quia nō nobis patet simpliciter lunam globbosam esse.

¶ Propositio altera enuntiationis est pars unum de uno complectentes. Disserendi quidem quæ utrāuis accipit. Demonstrandi uero quæ definite alterum quod est uerū. Enuntiatio est contradictionis utraq; pars. Contradictio est oppositio cuius nullum per medium est. Contradictionis partium, ea quidem qua quidpiā cuipiam adiungitur, affirmatio dicitur. Ea uero qua quidpiam & quopiam se mouetur, negatio nuncupatur.

M

¶ Propō autem, est enuntiationis altera particula, unum de uno. Dialectica quidem, quæ pariter utramlibet sumit. Demonstratiua uero, quæ determinate alteram, quia uera est. Enuntiatio autem, contradictionis utramuis particulam. At contradictio oppositio est, cuius non est medium se.

N

¶ Quid demoostratiuū sit principiū dixit vt q; sit immediata ,ppositio: exposuit quid ipse velit p immediatū: at nūc qd ,ppō sit q̄ erat genus ipsius demrātiui principij: adiungit: reducēs etiā nobis in memoriā significata ,ppōnis. & inquit. ¶ Propō aūt, est enuntiationis altera particula vnū de vno: aut affirmans: aut negās. Et ita est altera particula: quia aut affirmatiua aut negatiua. Dixit aūt vnū de vno: quia in lib. de interptatione dictū est: q̄ ad demrōnē assumūtur ,ppositiones, oportet æquiuocos terminos nō hre. quod est quidē sophistarū peculiare, sed significatiōe vna subti ac pdicati, vel negare, vel affirmare. ¶ Sed q̄ret quispiā quid per enūtiationē velit. Auer. in lib. de interptatione per enuntiationē. cuius propō est particula: intelligit syllm. Nā ,ppō est sylli altera particula maior: aut minor. Qua rōne p particulā Aris. intelligit integralē partē. ¶ Alij per enuntiationē intellexerūt orōnē contradictiuā videlicet q̄ est vna disiunctiua facta ex partibus cōtradictorijs. vt hoc omnis hō disputat: vel nō omnis hō disputat. Huius disiunctiuæ altera particula ,ppō est: & ita vt prius per particulā partē intelligit integralē. ¶ Philop. (vt mihi vr) per enuntiationē intelligit genus ,pponis: & p particulā intelligit spēm. Nā vt recte dicit enūtiatio: ,ppō: & ,pblema: siue qō vel cōclō subto qdē eadē sunt: drnt autē habitu ac rōne, nā enūtiatio cū facta fuerit pars sylli maior vel minor, ,ppō nūcupat: cū q̄rit vel dubitat qō vel ,pblema, cum demrata fuerit vel syllogizata erit cōclō. Quare enūtiatio vlior erit ,ppōne: ,pblemate, qōne: & cōclusione. Recte igit dcm̄ est ,ppōnē esse particulā siue spēciē enūtiationis. Deinde submemorat significata ,ppōnis: quorū alibi meminit. & inquit. Dialectica quidē: q̄ pariter vtrālibet sumit. Nā dialectica vtrāq; interrogat. An ne hō aīal ē I, nō est aīal. Ergo sumit vtrāq; sub interrogatione: vt eligat cōsensum rñder, quo sumpto mox syllogizat ,ppositū. Demrātiua vero nihil interrogat, sed sumit alterā determinate, q̄ vera ē. Demrātiuus siqdē nō sibi sumit vtrālibet particulā enūtiatiōis, sed tm̄ eā: q̄ vera est: et si nulli videat, neq; ,pbabil sit. Dialecticus āt enūtiationibus vtrāuis ptē sumit, et vera si nō sit, sed ,pbabil ac soli rñderi videat. Propterea ingt, de dialectico vtrālibet pt sumere de demrātiuo: alterā: q̄ fuerit vera. ¶ Sed q̄ res q̄ drīa sit inter ,pblema dialecticū & ,ppōnē, nā et ,pblema vtrālibet sumit. ¶ Dicemus q; hæc ē drīa, q a in ,pblemate interrogat opponēs vtrālibet: vt cōtra eā q̄ rñdetiv, obij ciat. In ,ppōne q̄rit vtrālibet, vt sumat cōsensum, quo asumpto, ptē quā accepit, sylli dialectici cōstituit maiorē vel minorē. Deinde qd sit enūtiatio: q̄ ,ppōnis ē genus, asumit, & inqt. Enūtiatio āt cōtradictiōis assumit vtrāuis pticulā. Assumit dico vtrāq; pticulā sub se: tāq; eius spēm vt affirmatiuā & negatiuā. Vtraq;. n. ē nūtiatio. Nā i lib. de interptatione enūtiationē tāq; genus in spēs dissecauit affirmationē & negationē. Sunt siquidē generū spēs q̄si partes. Demū qd cōtradictio sit subscribit. & inqt. At cōtradictio oppō ē, cuius nō est mediū p se, ponit oppō loco gnīs. Nā opposita q̄drifariā opponūt, aut priuatiue: vt vidēs: & cęcū, cōtrarie: vt albū & nigrū: relatiue, vt dextrū & sinistrū. Cōtradictorie, vt eē albū & nō ē albū. Inter opposita cōtrarie ē mediū: nā inter albū & nigrū mediū ē fuscū. Inter dextrū & sinistrū mediū ē: añ vel retro. Inter vidēs & cęcū: mediū ē catulus: q nōdū visū suscepit. Sola āt ea op-

C8.22.

Quid per enunciationem. Auerro.

O

1. pōher. 4. Alioru̇ ex positio. Quę Phi. Enunciatio ,ppō, & ,pblema, siue qō, & cōclusio, sūt idem sed differunt ratione. 1. prior. 8. 1. topic. 3. & 8. & 8. topic. c. 7. & c. t. eiš co.cap. 4.

P

Dubiū.

Solutio. problema ,ppō dialectica.

Q

1. perihe. cap. 4.

Opposita quatuor.

A ea oppo q̃ cõtradictio ẽ.immediata ẽ in oĩbus q̃ sunt & q̃ nõ sũt veritatẽ discidẽs & fitatẽ. ¶ Dixit aũt scd̃m se: q̃m inter cætera opposita q̃tenus reducunt̃ ad cõtradictionẽ mediũ nõ ẽ. Inter albũ.n.& nigrũ mediũ nõ ẽ: vt nigrũ ñ ẽ albũ, inter dextrũ & sinistrũ minime mediũ ẽ: vt sinistrũ nõ ẽ dextrũ. Igit̃ quo cætera opposita ad cõtradictionẽ reducũt̃, carẽt medio: sola vero cõtradictio caret medio p se: & nõ vt ad alterã oppõnis spẽm reducit̃. ¶ Aĩaduerte q̃ cõtradictiõis ptes nõ sunt termini sed ,ppões: dixit.n. Aris. q̃ enũciatio fit altera cõtradictiõis pticula affirmatiua vel negatiua innuẽs nõ posse cõtradictionẽ nisi inter affirmationẽ & negationẽ cõpositas. Præterea inter terminos cõtradictorios mediũ dari p̃t: nã inter hoĩem: & nõ hoĩem antichrs nec ẽ hõ: nec ẽ nõ hõ: q̃a si antichrs est: vt arguit Aris. in. ij. lib. de interp̃tatiõe: & in fine libri primi priorũ. Præterea Aris. vult ex affirmatiua de p̃dicato infinite seq̃ negatiuã de p̃dicato finito: q̃a seq̃t̃ ẽ nõ iustũ, igit̃ B nõ ẽ iustũ. Cõtra vero minime, nõ.n. seq̃t̃ nõ est iustũ: igit̃ est nõ iustũ: vt ĩpe ingt. Hoc aũt nõ eẽt nisi q̃a vlior ẽne gatiua q̃ sit affirmatiua de p̃dicato infinito. Quare oĩs cõtradictio verit̃ inter affirmationẽ & negationẽ ẽ: nõ ãt in ter terminos. ¶ Quo fit: vt hic iuniores nõ recte speculent̃: q̃ voluit cõtradictionẽ eẽ inter terminos ẽt. Et cũ hęc sint: patet q̃ Aris. ex pticularioribus ad vliora ,pgressus ẽ resolutiue. q̃a ex principio demr̃atiuo ,pcessit ad ,ppõnẽ, a ,ppõne ad enũtiationẽ ab enũtiatione ad cõtradictionẽ, & ita resolutiue incessit: vt recte eũ admonuit Philoponus.

Quare secundum se dixit.

Inter quæ contradictio.

Crp. prio cap. ultio. 2. p̃ihr. l.

Contra moder.

modus ,p cedendi Aristo.

¶ Principiorũ aũt rõcinandi uacantium medio, id quidẽ quod fieri nequit ut demonstretur, quodq; non necesse est eum habere qui discendo quodnis est percepturus positio nominatur. Quod uero necesse est habere docendũ quemlibet: dignitas appellatur. Sunt.n.talia quędam quę sese efferunt bifee qui discit ad unamquamq; scientiam per discendam. Atque talibus hoc potissimum nomen tribuere consueuimus.

C *¶ Immediati aũt princip̃j syllogistici, põnẽ quidẽ dico, quam non est demonstrare, neque necesse est habere discentẽ aliquid. Quam aũt necesse est habere quẽlibet discentẽ dignitatem. Sunt.n.aliqua eiusmodi, hoc.n.nomen in hm̃oi dicere consueuimus.*

¶ Philoponus vult q̃ Aris. diuidat ,ppõnẽ immediatã, mihi tñ vr̃ q̃ diuidat syllogisticũ hoc est demr̃atiuũ principiũ immediatũ. Nã cũ declarasset principiũ demr̃onis eẽ ,ppõne immediatã nũc demr̃atiuũ principiũ subdiuidit. Verũ q̃a principiũ demr̃atiuũ est ,ppõ immediata: diuisio principij demr̃atiui est diuisio ,ppõnis immediatæ: ad rẽ hæc non referũt. ¶ Principiũ igit̃ demr̃atiuũ, q̃d est ,ppõ immediata duplex est: põ: & dignitas, hę conueniũt: q̃a vtraq; indemr̃abilis est ,ppõ. Differũt ãt, q̃a dignitatẽ necesse est hr̃e quẽlibet q vult discere. Positionẽ vero nõ necesse est hr̃e oẽm q vult aliq̃d discere. ¶ Et hoc ingt, immediati ãt princip̃j demr̃atiui, põnẽ q̃dẽ dico, quã nõ est demõstrare: q̃a est indemr̃abilis ,ppõ. Neq; necesse est hr̃e supple oẽm q vult aliq̃d discere, q̃m non est vl̃is dignitas toti scientię: sed particularis. Quã aũt necesse est hr̃e quẽlibet discẽtẽ aliq̃d in sciẽtia, hãc supple dicimus dignitatẽ. D Addit esse aliq̃s tales, in q̃bus consueuimus: illas dicere nomine dignitatis. Nec aliter ,pbat illas sic dici: nisi consuetudine dicentiũ. Hæc explis maxime patere possunt: nã in physica doctrina dignitas est: motus est: hæc iõ dignitas ẽ: q̃a q̃libet volens discere aliquid in phisica scientia, debet: hãc supponere verã esse. Nã hac negata: nihil in naturali scientia discere poterit. Põ aũt est verbi cã: aĩus p seipsum

Sillogistici demonstratiui. Positio. Thesis. Dignitas. Axioma.

Cõ. 23.

Propõ immediata. duplex.

mouetur: nã h ãc nõ necesse est hr̃e quẽlibet q̃ vult aliq̃d E discere in phĩa naturali, sed solũ eũ hãc necesse ẽ hr̃e, qui vult discere aĩum inaugumẽtabilẽ esse. Nã si ,pcedã imortale in sui sub̃a inaugumẽtabile aĩus immortalis. Aĩus in sui sub̃a inaugumẽtabilis: q̃a nõ patet aĩum esse immortalẽ: rursus sumã animũ sp̃ moueri, & q̃d sp̃ mouet̃: immortale. Rursus adhuc nõ cõstat animũ sp̃ moueri: iõ assumã animũ p se ipsum moueri: & q̃d p seipm mouet̃: immortale. animus igit̃ ẽ immortalis: & q̃d immortale, inaugumẽtabile ẽ aĩus igit̃ inaugumẽtabilis ẽ. Propõ illa aĩus p seipm mouet̃: põ ẽ, q̃a est indemr̃abilis ,ppõ: & eã nõ est necesse hr̃e quẽlibet q vult in physicis aliq̃d discere: sed solũ eũ q vult discere animũ inaugumẽtabilẽ eẽ. ¶ Qua rõne põt dici particularis dignitas: q̃a saltẽ in hac particulari doctrina dignitas ẽ. In metaphysica cõis notio ac vl̃is dignitas ẽ. Nõ põt idẽ sil̃ esse & nõ esse: q̃m hãc hr̃e necesse est oẽm q vult aliq̃d in metaphysica discere. Põ est oẽ p se subsistẽs sub̃a ẽ. Nõ necesse ẽ hr̃e hãc oẽm q vult in Me F taphysica aliq̃d discere, sed solũ q vult discere hoĩem esse sub̃am. Quia animal est sub̃a: hõ animal est, hõ sub̃a est. Quo hõ sit animal: patet definitione hoĩs. at q̃ a ãl sub̃a sit: rursus ,pbat̃, q̃a corpus est sub̃a animal corpus: animal est sub̃a. Rursus q̃ corpus sit sub̃a: ,pbat̃: q̃a q̃d p se subsistit: substãtia est: hæc.n. indemr̃abilis est: q̃a definitio est subæ: Corpus p se subsistit: q̃re corpus sub̃a est. Quare animal sub̃a est cũ sit corpus. & ita hõ sub̃a erit: cũ sit aĩal. Volẽti igit̃ discere hominẽ sub̃am esse: necesse est hr̃e q̃ id q̃d p se subsistit: sub̃a sit. nec hoc demõstrabile est: sed ex definitione subæ patet. ¶ Ex his patet: vt recte Philop. inquit. Dignitatẽ trifariã esse: aut vl̃em omnibus q volunt discere quicq;: vt impoĩe est idẽ simul esse: & nõ esse: vel ñ est idẽ affirmare & negare. Particularẽ, vt quã hr̃e necesse est non oẽm: sed q vult discere particulare ,pblema. Et q̃ si mediã: vt hæc: motus est, & id genus: quia hãc & si non G oẽm discentẽ habere nec ẽse ẽ, tñ oẽm qui in naturali phĩa aliquid discit: necesse est habere. ¶ Philoponus hic notat inter põnẽ & dignitatẽ alias differẽtias. Prima: quia põ ñ est per se credita discẽti: sed ex docente aduenit. Dignitas vero & docenti & discẽti p se credita est. Scd̃a, põ & si in demonstrabilis est: indiget tñ nutu: & adminiculo breui, sicut q̃cunq; a centro ad circũferentiã æq̃les sui inuicẽ sunt. Adminiculũ est exemplũ, Inductio: Analogia: & id genus. Dignites aũt nequaq̃. Nã id bis duo sunt q̃tuor, nõ opus est. ¶ Quo vero ad verba attinet. thesis græce apud omnes põ est latine, q̃m discipulus a p̃ceptore eã ponit. vel quia illam præceptor discipulo ponit. Sed cur axioma dicatur dignitas nõ clarũ est. Alij enim axioma dicũt proloquium. Alij pronuntiatum. Alij communẽ notionẽ. Dignitatem quidẽ, quia seipsa digna fide cõem notionem aũt: quia discipulo & præceptori cõmunis aut cõiter credita. Sed quouis nomine dicatur Aristoteles causa sic dici, retulit ad consuetudinem dicentium.

Põt prica larisdigni tas dici potest.

Dignitas triplex.

Que Philo. de differẽtia inter põnẽ & dignitatem.

Expositio p̃ hem

H

¶ Rursus ea quidem positionum quæ utramuis enuntiationis accipit partem esse inquam quidpiam aut non esse, suppositio dicitur. Ea uero quæ est sine hoc ipso, diffinitio est. Diffinitio namque positio quidem est. Ponit.n. arithmeticus unitatem quantitatem indiuisibilem esse. Sed suppositio sane non est. Nam quid est unitas. & unitatem esse non eadem sunt.

¶ Põnis aũt q̃ quidẽ utrãuis partiũ enũtiationis accipit, ut dico eẽ aliquid, uel nõ esse aliquid, suppõ ẽ, Quæ uero sine hoc defintio ẽ.

I *Definitio.n.positio quidē est,ponit.n.arithmeticus unitatē quidē indiuisibile esse secundum quantum.Suppositio autem non est.Nā quid unitas est,& esse unitatem non idem est.*

Com.24. Nūc spēs pōnis enumerat:cuius vult eē duas.s.suppōnē: & definitionē. Vñ inqt.¶ Pōnis aūt,supple duę sunt spēs: q̄ qdē vtrāuis partiū enūtiationis accipit vt dico eē aliqd vel dico nō eē aliqd:suppō ē.Quæ vero sine hoc: hoc ē siue eē:& siue nō eē est definitio ē.Deinde ,pbat ꝙ definitio sit pō,qa ponit,& inqt:definitio.n.pō qdē ē,ponit.n. Arithmeticus vnitatē qdē indiuisibile eē scđm q̄tū.igitur definitio ē pō.Quia vero nō sit suppō:,pbat: & inqt:suppō aūt nō ē,nā qd vnitas ē,& esse vnitatē nō ē idē, & ita licet definitio dicat qd ē res nō dicit eē vel nō eē: qđ ē ,p priū suppōnis,& ita nō ē suppō.¶ Sed circa hæc dubitat,

Dubō. Themi.

nā definitio ē pō:qm̄ ē eius spēs.Pō ē ,ppō, qa est immediata ,ppō,qua nō est altera prior. ,ppō dicit eē vel nō eē,

K qa est enūtiationis altera ps vnū de vno, vel vnū ab vno enuntiās.Igit definitio ē ,ppō dicēs eē vel nō esse. ex alio in textu Aris.vult ꝙ definitio nō dicat eē vel nō esse, qa hoc differt a suppōne.& ita sequit ꝙ nō sit ,ppō dicēs eē

Quæ the. de dubōe. Solutio. Auerro. Cōfutatio

vel nō esse.¶ Hāc qōnē Them.insolutā reliqt asserēs sat sibi fuisse locū mōstrasse.¶ Auer.(vt mihi vr̄)ait definitionē nō dicere esse existere subiecti, cū definitiōis ab exñtia abstrahāt.Suppōnē vero dicere eē exñtiæ subti.¶ Quę solutio nō placet , qa q̄ rōne definitiōes abstrahūt ab exña subti definiti eadē rōne subm suppōnis.abstrahit,quū suppōnes esse rerū vliū:q̄ vt sit exñtiā non concernūt.¶ Alias

Alia solō nostra. Refutatio tertia solutio nostra.

dicebamus definitionē accipi posse , vt alterā sylli ptē: & sic dicit eē vel nō esse.& vt sylli terminū, & sic nec dicit esse:nec non eē.¶ Qđ nobis nūc non placet , qa Arist.vt nūc loquit:ē ,ppō.qa ē spēs pōnis,mō pō est ,ppō: & sic definitio ,ppō erit,& ita dicēs eē vel non eē.¶ Dicebamus ēt ꝙ pōnis duæ sunt ptes:suppō:& est pars subtiua: siue spēs pōnis.& definitio,q̄ non spēs est pōnis: sed pars inte

L gralis,qa suppō q̄ est pō nihil aliud vr̄,q̄ definitiua ,ppō dicēs esse vel non esse:cuius pōnis ps integralis est defini-

Refutatio tio.q̄ in illa ē p̄dicatū.q̄re ps subintellecta in textu analogice intelligit.¶ Sed nec hæc solō placet.Primo ꝙ Arist. enumerauit spēs pōnis scđm grecos,videlicet Them.& Philop.& nō ptes analogice sumptas.Esset.n.extraneū in paucis verbis ita de ptibus differēter dixisse. Præterea pōnes non sunt solū:vbi definito p̄dicat de definito,nā hæc est pō.Seipm mouens immortale est:vbi definito nō p̄dicat de definitio,nec definitū de definitione:& aliæ multæ

Solutio Philopo,

eiusmodi,q̄s ponūt mathematici.¶ Philop.āt cōfuse loqtur,& vt mihi vr̄:ipe sic hūc locū intelligit,ꝙ definitio ñ dicit esse vel non esse p̄dicādo de definito,qa reuera definitio non p̄dicat,qa sp̄ p̄dicatū vult eē diuersum a subto, non.n.idē de ipo p̄dicat:qm̄ nullus dicit ꝙ hō ē hō.Et qa

M definitio non est alia a definito,nā hoc videlicet aīal rōnale mortale,nihil aliud ē q̄ hō est:expō.n.est hois : & tāq̄ explicatio,hoc videlicet aīal rōnale mortale. non igit de definitis p̄dicant definitiōes:sed qd est ipm definitū : determināt.Gña vero & dr̄iæ de spēbus eo ꝙ diuersa sunt p̄dicant .Non.n.idē ē animal dicere:& hominē:aut hoiem &

duę petitionis spēs secundum Philop.

rōnale.Nā cū dixerimus ꝙ hō aīal est aut rōnalis,hæc tāq̄ diuersa ab hoie:de hoie p̄dicamus . Sic igit velle vr̄ duas esse petitionis spēs, alterā in q̄ diuersum p̄dicatū a subto p̄dicat:vt velle genus de spē,vel dr̄ia de spē: vel accñs de subto:& hoc dicit eē vel non esse:hoc est diuersum eē,vel diuersum non esse p̄dicari a subto . Alterā q̄ quidē ,ppō

est:in q̄ definitio explicat de definito, & hæc non dicit eē vel nō esse.s.diuersum p̄dicādo. & sic tollit qō Themistij. N

Quatuor p̄dicata. Philopo. 1. Topic. Cap. 4. fol. ppria Positio duplex.

¶ Hæc moderatio ,pfecto ingeniosa ē:& acuta: verū nō caret qōne,nā,vt dr̄ in topicis,q̄tuor sunt p̄dicata, quorū vnū est definitio.Quare vr̄ ꝙ definitio p̄dicet de definito,& sic nō conuenit hæc solō.¶ Tādē vr̄ mihi ꝙ duplex sit pō,altera in q̄ p̄dicatū p̄dicat de subto, qa ei dr̄ in eē: vel nō in esse. Vt in illo ,pcessu quo ,pbat aīum scđm substantiā inaugumētabilē eē,hæc ē pō,mouēs seipm immortale ē:vt supius fuit enumeratū:immortale.n.p̄dicat đ mouēte seipm,qa illi inest:vt accñs:vel vt affectio. Hęc ē pō paralellę nō concurrūt:vbi p̄dicatū dr̄ de subto: quia inest illi.Et hæc pōnis spēs dr̄ suppō.Alia vero ē,in q̄ p̄dicatū p̄dicat de subiecto,& non illi inest:vel non inest,vt qñ definitio p̄dicat de definito,vel contra aut genus de spē:vel dr̄ia de spē.his.n.nō cōpetit eē in,sed dici de,ppea p̄dicā- O tur sine esse vel non esse:hoc ē sine affirmatione de inesse:& sine negatione de non inesse.Et hæc spēs pōnis ē definitiua ,ppō,vt in q̄ aut definitio de definito:vel ps definitionis de definito,aut cōtra p̄dicat. Quare ad formā qōnis dicerē ꝙ eē vel non eē pōt sumi ,p cōpone vel diuisione,quā verbū sigñat,q̄ ñ potest sine extremis intelligi,

Esse & nō esse pōt duplex. Cap. 1. p̄i her,cap.a

& sic suppō & definitiua ,ppō dicit eē.Alio modo pt capi p̄ssius ,p inesse vel non ineē hoc ē ,p affirmatione de inesse:vel negatione de non inesse,& sic suppō dicit esse vel non esse:in ea sīqdē p̄dicat accñs cui competit esse in definito vero ē sine hoc,qa in ea p̄dicatū tale p̄dicat,cui cōpetit dici.d.P.subdit Aris.definitio.n.pō.qdē est:ponit.n.arithmeticus vnitatē indiuisibile esse scđm q̄tū,& sic hoc,pposirio definitiua:vnitas est indiuisibilis scđm q̄tū,est pōsitio,qa hęc ponit,& hæc est indemr̄abilis ,ppositio. Suppositio āt non est:nā quid vnitas est:qđ est p̄dicatū đ vnitate non illi inexñs:sed de illa dictū:& esse vnitatē.i.& in esse vnitati non idem est,nā definitio est p̄dicatū de vnitate dictū:non āt vnitati inexñs. q̄re patet harū spērū dr̄ia.

P ¶ Addit Philop.duas esse spēs suppositionis, alterā q̄ dr̄ noīe gñis suppositio,alterā q̄ noīe speciei dr̄ petitio : &

De suppōnis spēb'.

vtraq; hæc a naturali notione non dependet:sed a doctore ponit.Suppōnes sunt hæ:motū eē in rebus:a pūcto oī ad pūctū oē rectā lineā agere:oī centro & interuallo circulū describi.Hę suppōnes sunt. Quæ vero si manifeste: sed egēt inuitione aliq̄:a doctore vero indemr̄abilr ponūtur:hæ appellant petitiones: vt hęc q̄ a minoribus duabus rectis extrahunt:lineas concidere.Hæc quidē accipit a Geometra absq; demonstratione,sed astructione eget, de qua Ptolemæus libellum confecit:in huius commonstrationem . Quare suppositionis hæ sunt species.Sunt igitur positionis duæ species:suppositio & definito:& suppōnis duę rursus,suppō tantū:& petitio:hęc de positionibus. Q

pōnis
suppō
definitio
suppō
tantū
petitio

¶ Cum autem credere scireq; rē oporteat talem ratiocinationem habendo,quā demonstrationem uocamus,hæc uero sit quia sunt ea ex quibus extruitur rōcinatio,necesse est non solū ante prima ipsa uel oīa,uel aliqua cognoscantur,sed etiā magis noscātur.Semp n.illud est tale magis,ob quod unumquodq; est tale. Veluti id est dilectum,atque amatū,ob quod amamus atque diligimus.Quare si ob prima scimus ac credimus,& illa sane scimus ac credimus magis,quoniam ob illa & ipsa scimus posteriora.

¶ Quoniam

A ¶ *Quoniam autem oportet & credere, & scire rē, in habendo huiusmodi syllogismum, quem uocamus demonstrationē. (Est autē hic, eo q̄ hæc sunt, ex quibus est syllogismus) necesse est non solū præcognoscere prima, aut omnia, aut quædam, sed & magis. Semper. n. propter quod unumquodq; est, illud magis est, ut propter quod amamus, illud magis amicum est. Quare siquidem scimus propter prima, & credimus, illa & scimus, & credimus magis, quoniam propter illa, & posteriora.*

Cōmē. 25 Themi. ¶ Sumpsit ea q̄ in demōne assumunt, & notiora esse: & priora cōclōne: hoc nūc vult ꝓbare. ¶ Vñ (vt Them. placet) ꝓticulas demōnes examinare vr̄ & prio φ principia notiora sint: ꝓbat aūt: qa credere & scire oportet cōclōnē cū h̄ndo syllm̄: quē demōnē appellamus: is aūt ē scīēdo ea ex qbus cōficit: Cōficit aūt ex principijs: q̄re principia illa nō mō p̄cognoscunt: sed & magis credūt: & sequūt. B Nā sp̄ pp qd' vnūqdq; tale ē: & ip̄m quoq; ꝓpter qd' ē: magis tale ē: vt id pp qd' amamus: magis amicū vel amatū est. Propterea epilogās inqt. Quare siquidē scimus pp prima: & credimus supple cōclōnē: illa & scimus & credimus magis: qm̄ pp illa prima: & posteriora supple & credimus: & scimus.

Dubī. Philopo. ¶ Mouet hic Philop. dubōnē: qa hoī in est ebrietas pp vinū: nō tñ vino magis ebrietas inest. Etiā pp ensem hō moriē: nō tñ ip̄m mori inest ensi magis. Præterea ob motū illud qd' mouet: calidū ē: motui tñ caliditas nō inest. ¶ Rñdet Philop. & (vt mihi vr̄) sumit a Themistio, φ Arist. dem̄ intelligi debet qd' quādo duobus qbusdā idē insit. Insit aūt alteri horū pp alterū: multo sane prius & magis illi hoc inerit: vt aliqbus inest caliditas pp ignē: ignis magis calidus ē. Et si corpori pp niuē friditas inest: nix magis frigida ē. Vnde & ip̄e hoc innuēs dixit φ illud magis ē: tanq̄ oporteat illi primo hoc tale inesse. At nec vino primo ebrietas: nec ensi primo mori: nec motui primo caliditas inest.

Solutio.

Obiectio. C ¶ Sed obijcie cōtra hoc adhuc Philopo. qa tūc Arist. supponeret principia cognosci ex qbus demō ē: & solū ꝓbaret illa magis: & prius cognosci. Mō hoc ē falsum: qa Arist. vtrūq; ꝓbare vr̄: ꝓbat. n. nō solū illa p̄cognosci: sed & magis sciri & credi. Igr̄ aut petir principiū: aut solō nulla ē. ¶ Vr̄ mihi φ Arist. vtrūq; ꝓbat: φ n. p̄cognosci oportet principia: ꝓbat eo φ nō scimus nisi habēdo eiusmodi syllm̄: quē demōnē dicimus. Oīs autē syllō ex ꝓpōnibus ē. Quare si scimus cōclōnē ob syllm̄: oportet p̄cognoscere prima illa: ex qbus ē syllō: & sic probat prima illa p̄cognosci. Qd' vero magis. Eo ꝓbat: quia pp illa posteriora sciunē. Quare vtrūq; Arist. paucis verbis ꝓbat: vel fortasse in p̄ximo textu ꝓbat illud qd' hic supponit. s. principia cognosci.

Solutio.

2. dubō. ¶ Sed adhuc dubitabis: qa principia nō sciuntur: sed intelligūtur: igitur nō p̄nt magis sciri & credi.

Solutio. ¶ Them. & Philop. pariter cenēt principia & D cōclōnes sciri & ꝓpria scīa vniuoce dicta: verū principia sciūtur seipsis: qa seipsis fidē habēt. Cōclōnes aūt sciuntur

3. dubō. quo ad verba. nō seipsis: sed alijs prioribus. Tñ sciri p̄ seip̄m: & sciri per aliud prius: vtrūq; ē scire ꝓprie: & vniuoce dictū: p aliud n. & p se nō variāt rōnē scietiæ. ¶ Quæres vt Philop. qrit cur dixit: aut omnia: aut q̄dā: qppe cū necesse sit ꝓpōnes oēs p̄cognosci & credibilitatē h̄re. Nā si in vna qs ambi-

Solutio. gat: nec cōclō firma erit. ¶ Rñdet φ Arist. nō ait ꝓpōnes aliqs oportere ignotas eē: sed φ vel oēs p se creditas eē: vel q̄sdam. Reliqs vero fidē h̄re per demōnē: sicut Anima scdm̄ subam̄ impatibilis. Impatibile scdm̄ subam̄ immortale: igitur anima immortalis. Huius maior p se credita est vt indemr̄abilis φ impatibile secūdū subam̄ est immorta

E le. Minor aūt eget demostratione hac φ Anima simplex scdm̄ substantiā est. Simplex aūt scdm̄ subam̄ impatibile: & sic maior per se nota est. Minor vero demonstrata.

¶ *Fieri autē non pōt ut ea magis quisquam quæ nescit, & circa quæ non melius dispositus est, quā si sciret, quā ea quæ cognoscit credat atq; assentiatur. At euenit id profecto, si non prius cognouerit principia quispiam quam ea quæ per demonstrationem credimtur. Magis enim principijs aut omnibus aut quibusdam credere q̄ conclusioni necesse est.* Esse cōtigeret.

¶ *Non potest autē credere magis ea, quibus quispiam scit, quæ nō contingunt, neq; sciens, neq; melius dispositus q̄ si esset, sciens. Accidet autem hoc, nisi per demonstrationem credentium quis præcognouerit. Magis. necesse est credere principijs aut omnibus aut quibusdam q̄ conclusioni.*

F ¶ Hic locus ē obscurus: & quidā sic legūt. ¶ Nō pōt aūt credere magis: q̄ scit: q nō ē sciēs: neq; melius dispositus q̄ si eēt sciēs. Nā verbū qbus: trāstulerūt q̄ scit: verbū cōtingūt trāstulerūt eft: Tynchano. n. aliquādo ꝓsum: aliquādo ꝓ cōtingo: aliquādo ꝓ sequor: accipit Arist. & tūc est sensus φnemo pōt credere cōclōnibus magis q̄ principijs: tā si esset illa sciēs: φ si esset melius dispositus q̄ sciēs illa. Cōmē. 26 expositio aliquorū. τυγχάνω

¶ Quæ expō cū difficultate legitur in verbis his: vt intelligēti patet. ¶ Ego vero sic intelligo vt velit dicere φ nisi principia eēt p̄cognita vt assumpsit: neq; sciēs: neq; melius dispositus q̄ si esset sciēs: posset cognoscere ea: quibus ip̄e scit, q̄ nō cōtingūt. i. prima principia: qbus scie cōclōnes: & q̄ nō cōtingūt. i. nō sequuntur ex alijs principijs syllogisticæ: Vnde inqt. ¶ Nō pōe credere magis ea supple qbus q̄spiā supple scit ip̄as cōclōnes, q̄ nō cōtingūt syllogisticæ ex alijs. i. nō pōt q̄spiā magis credere primis pricipijs qbus aliqs scit cōclōnes: & q̄ nō cōtingūt ex alijs syllogisticæ: neq; ꝓ sine sciēs: neq; ꝓ siue melius dispositus q̄ sciēs si eēt. Sup fluit. n. negatio more græco: dico nemine principijs ip̄is credere magis nō posse: supple nisi illa eēnt p̄cognita. Quæ sō docet φ Arist. velit ꝓbare φ principia sint p̄cognita: postq̄ ꝓbauie illa eē magis scita hoc pacto: qa nisi eēnt p̄cognita: nō eēnt magis credibilia ip̄is cōclōnibus. P. subscribit: accideret aūt hoc. s. ip̄a nō magis credi: nisi p demōnē credētiū qs supple illa p̄cognouerit: q̄re q̄ sic arguit. Si principia ante demōnē nō eēnt p̄cognita: illa n̄ eēnt magis credibilia cōclōnibus. Et hoc refellit. d. magis. n. necesse credere principijs aut oibus aut qbusdā q̄ cōclōni. Qualis expositio. Propria expositio. G

¶ Quo vero ad verba attinet Philop. (vt mihi vr̄) p eū q̄ ē melius dispositus q̄ sciēs: intelligit eū q̄ p̄stātius excellētiusq; ip̄as cognoscit q̄ scdm̄ demōnē: & ita p̄ sciētē in telligere vr̄ eū q̄ scit p̄ demōnē: & p̄ melius dispositū q̄ sit sciēs intelligit eū: q scit sine demōne: solū p terminos. Expō verborum secundum Philopo.

¶ Mihi vr̄ φ sermo Arist. sit hypotheticus nihil pones inesse: hoc pacto φ nemo posset credere primis ip̄is principijs magis nisi illa ante demōnē eēne p̄cognita: nemo. s. neq; sciēs: neq; aliqs alius plusq̄ sciēs: si eēt repetibilis. Et sic cū hypothetice loquaē: neminē vultq̄ eē melius affectū q̄ sciēs sit: addidit. n. si eēt. ¶ Verbū aūt credentiū Alex. exposuit creditorū. s. cōclōnū creditarū: vt sit sensus: accideret autē hoc. s. prima nō magis credi nisi per demōnē cōclōnum creditarū supple sciendo illa quis præcognouerit. ¶ Philoponus vero construit sic, nisi quis de numero hominū credentiū per demonstrationem quasi dicat acciderit hoc: s. illa non posse prius credi, nisi quis de numero hominū qui credunt per demonstrationem, illa prius nouerit, quæ expositio (vt mihi videtur) clarior est. Propria verborū expō. H Expositio Alex. Philopo.

I *¶ Ei qui per demonstrationem scientiam est habiturus. Non solũ autem ipsa principia magis nota, magisque credita sint: quam id q ex ipsis ostendit: sed etiam nihil prorsus eorum quae principijs opponuntur ex quibus erit ratiocinatio falsa: uereq; contraria, credibile sit aut notius principijs ipsis oportet. Quippe cum eũ qui simpliciter est scientiam consecutus: nunq̃ ab ea persuasione dimoueri oporteat.*

Immutabilem. ametapt. Inuariabilem. Indimouibilem ab opinione.

¶ Debentem autem habere scientiam, quae per demonstrationem est, non solum oportet principia magis cognoscere: magisq; eisdẽ credere, q̃ ei: quod demonstratur. Sed neq; ipsis credibilius: neq; notius esse aliud ex contrarijs primis principijs: ex quibus fit syllogismus contrariae deceptionis. Siquidem oportet simpliciter scientem, immutabilem esse.

Cõmẽ. 27 Confutatio scd̃m aliquos. Cõfutatio Intelligẽs per syll̃m duplex.

¶ Sunt quidã qui asserũt Arist. hactenus ꝓbasse ꝓpõnes siue principia ipsa, ex quibus fit demõstratio, esse notiora ac credibiliora cõcl̃onibus, at nũc eũ ꝓbare dicũt nihil eorũ oppositis in falsitatẽ esse credibilius. ¶ Quod vnde sic dixerũt, ignoro. Nã si cõstat nihil ipsis esse credibilius
K in veritate, cõstabit nihil esse eorũ oppositis credibilius in falsitate. ¶ Propterea animaduersione dignũ est q per syllogismũ intelligit aliqd, esse duplicẽ. Alter. n. est qui ꝑ dialecticũ opinaꝛ aliquid esse vel nõ esse, vt mundũ esse genitũ vel nõ genitũ. Alter qui per demõstrationẽ scit animũ esse immortalẽ. Mundũ nõ esse genitũ Aristo. opinaꝛ, qa ex nihilo nihil generaꝛ. Plato mũdũ eẽ genitũ, quia a deo ex nihilo genitũ, putat. n. qđ a deo fit, ex nihilo fieri. Animũ esse immortalẽ scimus, qa seip̃m mouet, nã. Oẽ per se seip̃m mouẽs immortale. Animus p se seip̃m mouet. Animus immortalis est. Inter opinantẽ & scientẽ haec ẽ dr̃ia. Nã eũ qui ꝑ aliq̃ ꝓbabilia principia aliquid esse vel non esse opinaꝛ, cõtingit mutari in opinionibus, q̃s habet de cõcl̃onibus, nã in diuersis t̃pibus possunt sibi principia, & eorũ opposita esse credibilia, vt t̃pe Platõis credibile erat ex nihilo fieri posse aliquid a deo, vt est nunc rei veritas apud nos, q̃re tũc opinio erat ꝙ mũdus erat factus. Succedẽte Arist. oppositũ illius principij erat creditũ. s. ꝙ ex nihilo nihil fieret, & sic successit alia opinio, ꝙ mundus
L nõ erat factus. Quare opinantẽ in suis opinionibus cõtingit mutari, qa vno t̃pe sunt sibi credibilia principia. Alio tẽpore eorũ opposita. Nũc tẽpore nostro secũdũ veritatẽ credibile est, & verũ, mũdũ esse factũ, qa tenemus, & ita est, ꝙ deus ex nihilo facere põt oẽ pole. At sciẽs immutabilis est, quia (vt supra dicebamus) cuius simpl̃r est sciẽtia, hoc impole est al̃r se habere. Ex hoc sequiꝛ sciẽtiã per demõstrationẽ habiturũ, nõ mõ debere credere ꝓpõnes & principia demõstrationis eẽ credibiliora cõcl̃onibus, q̃ demõstranꝛ, sed nullũ ex eorũ oppositis eẽ sibi credibile ꝓ aliquo t̃pe, nã aliter sciẽs eẽt mutabilis, qa cũ oppositũ aliquod fieret sibi credibile, mutareꝛ ad oppositũ eius quod sciebat, inq̃t. ¶ Debentẽ aũt habere sciẽtiã, q̃ ꝑ demõstrationẽ ẽ, nõ solũ oportet principia magis cognoscere, magisq; eisdẽ credere, q̃ ei ꝙ demõstraꝛ, vt ꝓximo textu cõ
M clusit, sed ipsis principijs neq; credibilius neq; ipsis notius eẽ aliud vllũ, ex cõtrarijs primis principijs, ex quibus cõtrarijs fit syll̃s contrariae deceptionis, siue syll̃s falsi, credere debet. Sciturus igiꝛ per dem̃onẽ debet credere primis ꝓpõnibus, ꝑ quas sciet, nullatenusq; oppositis illarũ. Cuius cãm subscribit. Siquidẽ oportet simpl̃r scientẽ, immutabilẽ eẽ. dixit simpl̃r scientẽ, quia sciẽtẽ scd̃m quid, vt opinantẽ contingit mutari: quatenus mutatur opinio de ꝓpositionibus: vel simpliciter hoc est vere: & non secũdũ accidẽs. ¶ Quo vero ad verba attinet: syll̃s cõtrariae deceptionis dr̃ apud Philop. syll̃s falsi: hoc est syll̃s ignorãtiae: & hic fit ex cõtrarijs primorũ principiorũ, ex q̃bus fiebat syll̃s sciae. Verbũ immutabilẽ graece est ametaptotõ: qđ nõnulli habent non incredibilẽ. Quod nescio quõ fit factũ. Illud. n. nec in textu est: nec esse potest ad ꝓpositum: nec ip̃m habet aliquis expositor graecorum. N Verborũ expõ.

¶ Sunt aũt quibus non uidetur esse scia ppea q ipsa prima sciantur oportet. Sunt etiam quibus esse quidẽ uidetur demonstrationes tamẽ omnium esse. Quorum neutrũ sane uerũ aut necessariũ est.

¶ Quibusdam quidem igitur: propterea q oportet prima scire. non uidetur esse scientia. Quibusdam uero esse quidem omnium tñ dem̃ones esse: quorũ neutrũ neq; uerum, neq; necessarium est. Text. 6.

¶ Oportebat (vt Philop. inquit) de demõstratione nõ tñ q̃cũq; ad eius speculationẽ cõducũꝛ: tradere: sed & dicta atq; rõnes cõtraria cõstituentiũ redarguere. Iccirco in his Aris. postq; dixit q̃d nã eẽt dem̃o: nũc ꝓponit eos: q cõtraria definitioni dem̃onis statuunꝛ: redarguere. ¶ Sũt aũt de demõstratione ip̃a tres põnes: duae q̃dẽ cõtrariae: & tertia Arist. in subcontrarijs constituta. Nã alij dem̃onẽ penitus abnegarũt: dicẽtes nullorũ penitus demõstrationẽ eẽ. Alij dem̃onem penitus affirmarũt: asserẽtes omniũ penitus demõstrationẽ eẽ: Arist. in ꝑte concedit demonstrationẽ eẽ: qa aliquorũ vult eẽ dem̃onẽ. In ꝑte negat qa aliorũ non vult demonstrationẽ eẽ. Vñ inq̃t. ¶ Quibusdã q̃dẽ igiꝛ: ꝑpea ꝙ oportet prima scire: non vr̃ eẽ scia. s. dem̃atiua: & sic voluit non eẽ penitus dem̃onẽ. Quibusdã ẽt q̃dẽ: oĩum tñ demonstrationes eẽ: & sic dicũt omniũ eẽ demonstrationẽ. Quorũ neutrũ neq; verũ est: neque ẽ necessariũ: sed in parte vtrũq; ẽ verũ. ¶ Sed circa haec ambigit Philop. cur a principio hoc nõ q̃siuit: nã si in q̃stionibus prius est: si ẽ: q̃ q̃d est: oportebat prius de ip̃o si ẽ facere demonstrationẽ: deinde q̃d ẽ tradere: at primũ tradito ipso q̃d est: ad ip̃m si est: trãsiit. Auget vero q̃stionẽ: qa prius Menonis: & Sophistarũ cauillos de inuẽtione: atque ipso scire ꝑtractauit q̃re: & haec in illo loco debuit interserere. ¶ Quo argumẽto Grossatesta p̃sens capitulũ ait non esse de sub̃a libri. Sed de complemẽto bonitatis: eo qa purgat errorẽ ꝓximũ: sciẽtiae acq̃sitae. ¶ Rñdet Philop. ꝙ quãdo definitio quid nominis ẽ obscura: tũc p̃missa nominis significatione: statim si illa res sit q̃riꝛ. Vbi tamẽ nominis significatio patuerit: primũ de si ẽ occurrit: vt de vacuo seruauit Aris. nã cũ q̃d vacuũ significet: fuerit obscurũ: prius q̃d vacuũ significat p̃misit: deinde an vacuũ sit: q̃siuit: eodẽ mõ hic: qa quid demonstratio significat, erat obscurũ: p̃misso quid nominis demonstrationis: vt ꝙ sit syll̃s talis: q̃rit an demonstratio sit. ¶ Sed pace tãti viri dixerim. Tũc solũ Aristo. accepisset definitionẽ q̃d nominis ipsius demonstrationis: & non quid rei. Qđ non credo verũ eẽ: cũ nullibi illã al̃r definit. ¶ Melius igiꝛ dicerẽ: ꝙ iõ q̃ões hasce hic pertractauit: quia remouenꝛ ex his q̃ dixit de demonstratione definitionis. Et sic licet ꝑ se ordine doctrinae q̃stio si ẽ p̃cedat q̃stionẽ: q̃d ẽ: tñ ꝑ accñs potest eẽ contrariũ: vt in ꝓposito: qa eiusmodi q̃stiones remouẽtur ex his: q̃ dixit circa definitionẽ demonstrationis: nã de natura bonarũ definitionũ est ꝑ illas remoueri oẽm dubitationẽ accñtẽ circa rẽ definitã. ¶ Quo vero ad positiones ipsas attinet: debes scire ꝙ oẽs dictae tres positiones vtebãtur hac communi hypothetica: videlicet si demonstratio est: necesse est prima praecognosci: hi. n. qui dicũt omnium demonstrationẽ esse: & hi qui dicunt nullorum demon-

Margin notes (right column): Cõmẽ. 18. — Cõfutatio O — De demõstratione triplex opinio. — Deb. 2. huius primo. — P Quae Lin conten. — Solutio Philopo. — 4. phi. 58. — Quae expo Philo. Propria solutio. Q — 4. phy. 56.

Margin notes (left column): Opinio Arist. de mũdo habetur primo coeli. Cõ. 102. — Differentia inter opinantẽ & scientẽ. — 1. phy. 34

A ſtrationem eſſe:& Ariſto.qui dicit aliquorũ eſſe demonſtrationẽ:& aliquorũ nõ eẽ demõſtrationẽ etiã hãc cõcedit: quia declarauit demõſtrationẽ eſſe ex primis: & notioribus. Verũ qui omniũ demõſtrationẽ eſſe dicũt:& qui nullorũ:addũt cõſequẽti hoc: videlicet per demrõnẽ hoc pacto. Si eſt demõſtratio: neceſſe eſt prima ſcire per demrõnẽ. Ab hac itaq; additione emerſerũt errores: nã qui negabant demrõnẽ: ſic hypothetice ſyllogizabant ex hac hypothetica. Si demrõ eſt: neceſſe eſt prima ſcire per demõſtrationẽ. Sed prima non ſciunẽ per demõſtrationẽ. Sed contingit prima ſcire per demonſtrationem: vt ſtatim probabit. Igitur demõſtratio non eſt. Qui vero demonſtrationẽ eſſe aiunt: ſic ſyllogizabant ex illa. Si demõſtratio eſt: cõtingit prima ſcire per demonſtrationem: vt dicetur. Igitur demrõ erit. Ambæ igitur hæ põnes vtuntur hypothetica hac cõiter tãq̃ maiore.

B Verũ prima aſſumit oppoſitũ cõſequentis:& infert oppoſitũ antecedẽtis videlicet demonſtrationẽ non eſſe:& ſic ſeruat formã ſyllogiſmi: ſed peccat in materia: quia hypothetica aſſumpta non valet vt dicemus. Secunda autẽ aſſumit conſequens:& infert poſitionem antecedentis: & ſic peccat in materia:& forma. In materia quidem: quia hypothetica falſa eſt. In forma vero: quia expoſitione conſequentis nõ ſyllogiſtice ſequitur poſitio antecedentis. ¶ Propterea Ariſ. inquit: quorum neutrũ. i. neutra põ: neq; verũ: neq; neceſſariũ eſt: dixit. n. neq; verum quo ad ipſas põnes: qa vtraque falſa eſt. Dixit neq; neceſſariũ: quo ad rõnes poſitionũ: quia nulla eſt neceſſaria. hæc quo ad poſitiones.

¶ Qui namq; ſcientiam non eſſe omnino ponunt. hi cenſent aſcẽ

C *dendum eſſe in infinitum, propterea q̃ poſteriora non ſciuntur ob ea priora quorum prima non ſunt, recte quidem dicentes. Fieri. n. non poteſt ut infinita quiſquam pertranſeat. Quia ſi ſtatur, ac principia ſunt, hæc incognita dicuntur eſſe, cum ipſorum non ſit demonſtratio, quod quidem ſolum inquiunt eſſe ſcire. Quod ſi fieri non poteſt ut prima ſciantur, neq; fieri poſſe dicunt ut ea quæ proficiſcuntur ex illis ſciantur ſimpliciter proprieue ſed ex ſuppoſitione dumtaxat ſi illa ſint.*

¶ Ponentes quidem. n. non eſſe omnino ſcire, hi ad infinitum uolunt reduci tãquam non ſint utiq; ſcientes poſteriora propter priora, quorum non ſunt prima, recte dicentes. Impoßibile enim eſt infinita pertranſire. Si autem ſtant, & ſint principia, hæc ignota eſſe, cum demonſtratio non ſit ipſorum quod quidem dicunt eſſe ſcire ſolum. Quod ſi non eſt prima ſcire, neq; quæ ex his ſunt, erit

Cõmẽ. 29 Cauillus *ſcire neq; ſimpliciter, neq; propria, ſed ex conditione. ſi illa ſunt.*

¶ Qui negant ſimpliciter: & omnino demonſtrationem:

D hoc pacto ex illa cõi hypothetica ſyllogizant. ¶ Si demõſtratio eſt. Prima per demonſtrationem ſciuntur. Sed prima non ſciuntur per demonſtrationem. Igitur demonſtratio non eſt. Maior eſt hypothetica communis: quam ambæ poſitiones ſupponunt. At nunc probat Ariſto. de eorũ mente minorem: quæ deſtructio conſequentis ẽ: quia ſi prima ſciuntur: vel per alia priora: & illa per alia: & ſic in infinitum: vel oportet ſtare ad ipſa prima: ita vt non per alia ſciantur. Non per alia & ſic in infinitũ: quia tunc eſſent ignota: cum infinita ſint ignota. nec oportet ſtare ad ea. quia tunc illa non ſcientur per demõſtrationem: & ita penitus non ſcientur. Et per conſequens ex his poſteriora minime ſcientur: inquit. ¶ Ponentes quidem enim non eſſe omnino ſcire: & dicentes demonſtrationem penitus nullam eſſe. Hi ad infinitum volunt reduci: tãq̃ non ſint vtiq; poſteriora ſcientes propter priora: quorum nõ ſunt prima: & ſic primum eſt vt prima illa per alia priora: & illa per alia: & ſic in infinitum: recte (vt Ariſto. inquit). Dicentes: quia non præcognitis primis neq; ſecunda cognoſci poterunt. Hoc enim recte dixerunt. & ipſe poſuit in definitione demonſtrationis.

E Obijcit tamen contra hanc partem in eo q̃ volunt reduci ad infinitum: nam tunc hæc eſſent ignota. Impoſsibile enim (vt ait) eſt infinita pertranſire. Deinde deſtruit ſecundum membrum: & inquit. Si autem ſtant: & ſunt principia: hæc ſupple oportet ignota eſſe: quia per demonſtrationem non ſcientur: cum ipſorum demonſtratio non ſit: quod quidem dicũt eſſe ſcire ſolum. Demum epilogat rationem: & inquit.

F Quia ſi non eſt prima ſcire neq; quæ ex his ſunt: erit ſcire aliquo pacto: quia neq; ſimpliciter neq; proprie: ſed ex cõditione ſiue ſuppoſitione ſi illa ſunt. Nam ſuppoſitio ponit quoddam de quodam: & cogit credere ita eſſe. Simpliciter enim demonſtratio non eſt per prædicta: ex ſuppoſitione autem aliquid poſsibile eſt probare: quod non eſt proprie demonſtratio: ſicut ſi duo ſunt quinque: & quinq; erunt duo: & ſi terra eſt pennata: & pennas nimirum habebit. Et ſic equus volat: equus nimirum habebit alas. ¶ Animaduertendum hoſce ſeruaſſe formam ſyllogiſmi: quia ab oppoſito conſequentis: licet deducere oppoſitum antecedentis: ſed peccabant in materia: quia illa communis hypothetica eſt falſa: vt dictum eſt. Prima. n. ſciuntur: ſed non per demonſtrationem: ſunt enim ſcita per ſeipſa fidem habentia: vt etiam dicemus. Solutio. cauilli huius põnis

¶ At ſecundi de modo quidem ſciendi conſentiunt, per demonſtrationem. n. ſolum eſſe ſcientiam dicunt. Verum omnium demonſtrationem eſſe nihil inquiunt prohibere. Fieri enim poteſt ut

G *demonſtratio circuli mõ uerſetur, omniaq; mutuo demonſtrẽtur. ¶ Alij de ipſo ſcire quidem fatentur per demonſtrationem utiq; eſſe ſolum. Sed omnium eſſe demonſtrationem nihil prohibet.* Vtiq. 1. *Contingit. n. circulo fieri demrõnẽ, & ex his quæ adinuicẽ ſunt.*

¶ Qui omnium demonſtrationem eſſe affirmant: hoc pacto ex illa hypothetica cõmuni ſyllogizant. ¶ Si demrõ eſt: prima principia ſciuntur per demonſtrationẽ. Sed prima ſciuntur per demrõnẽ. Igitur demonſtratio eſt. Cõ. 30. Cauillus. Minorẽ probat eo q̃ contingit circulo demonſtrari. Vbi priora per poſteriora demonſtrantur. Quia vero circulo fieri poſſit demrõ: ab vna particulari deducit: quia videlicet in conuertibilibus priora demonſtrant poſteriora: & ecõtrario poſteriora demonſtrant priora: termini conuertibiles ſunt diſciplinabile: riſibile: homo: quoniã ſequitur. Omne riſibile diſciplinabile: Omnis hõ riſibilis. Igitur omnis hõ diſciplinabilis: & per cõuerſionem maioris in terminis cũ

H

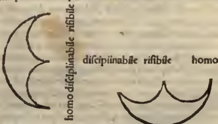

cõcluſione, ſequitur. Omne diſciplinabile riſibile omnis hõ diſciplinabilis, igitur omnis hõ riſibilis. Vbi minor ſyllogizatur ex cõcluſione cũ maiori cõuerſa. Igitur circulo fieri poteſt demonſtratio, inquit. Alij vero de ipſo ſcire q̃;

I dem confitentur ipſum uidelicet eſſe per demonſtrationẽ ſolũ. Verbũ vtiq; grçce eſt gar,latine enim. Sed quia nõ teneſ pro reditiuo cauſæ,ideo transferri põt pro cõfirmatiuo videlicet vel vtiq;.Sed omniũ, vt inquit,eſſe demõſtrationẽ nihil ꝓhibet,& hoc ꝓbat ex vna particulari,& inquit.Contingit.n.circulo fieri demõſtrationem, ex his quæ adinuicẽ cõuertibilia ſunt. Igitur ſupple in omnibus priora per poſteriora circulo demrari pñt. ⁋ Animaduerſione dignũ rõnẽ hanc tripl'r peccare.Primo quidẽ in forma,quia arguit a poſitione cõſequentis ad poſitionẽ antecedẽtis.Secundo in materia, quia (vt dicet) hypothetica communis eſt falſa. Tertio quia ab vna ſingulari deducit vniuerſalem,nõ n.ſi in conuertibilibus licet circulo retrocedere,in omnibus ſequitur idem fieri poſſe. — Refutatio cauilli.

⁋ *Nos autem dicimus nec omnem ſcientiam eſſe demonſtratiuã, ſed eorum quæ medijs uacant indemonſtrabilem eſſe.*

K ⁋ *Nos uero dicimus non omnem ſcientiam demonſtratiuam eſſe, ſed immediatorum indemonſtrabilem.*

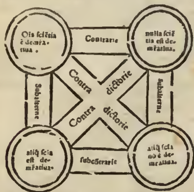

L

Cõ. 31. ⁋ Rñdet Ariſtóteles,& huius rei veritatem ſubiungit, innuitq; ſimul & veritatẽ quæſiri,& ſolutionẽ ad eorũ rõnẽ. Veritas itaq; eſt in ſubcõtrarijs cõſtituta. Nam vtraq; contraria falſa eſt.Illa.n.falſa eſt,omnis ſcientia eſt demonſtratiua,& illa etiã,nulla ſciẽtia eſt demonſtratiua. Quare vtraq; harũ vera erit, aliqua ſciẽtia eſt demonſtratiua,vt mediatorũ.Et aliqua ſciẽtia nõ eſt demõſtratiua, vt immediatorũ.Ex hoc patet hypotheticã illã eſſe falſam,quia licet ſi demonſtratio ſit,prima ſcire ſit neceſſe,nam notiora & ſcibiliora oportet prima eſſe, ꝑ quæ poſteriora ſciũtur,nõ tamẽ ipſa ſcire neceſſe eſt per demonſtrationẽ, nã immediatorũ ſcientia quidẽ eſt , ſed non per demonſtrationẽ,quia per ſeipſa fidẽ habent,inquit. Nos vero dicimus non omnẽ ſcientiã demonſtratiuã eſſe,quia aliquam demonſtratiuã,vt mediatorũ,ſed immediatorũ indemõſtrabilem.& ſic ſimul veritatẽ tãgit,& paralogiſmi ſolutionem. ⁋ Philoponus reducit eos qui negant demõſtrationẽ,concedere illã.Nam ſi negant demonſtrationẽ,aut per ſyllogiſmũ hoc probant demonſtratiuã,aut per ſyllogiſmũ non ex neceſſarijs.Si ex ſyllogiſmo nõ ex neceſſarijs,tũc nihil certi haberẽt. At ſi ratio per quã ſyllogizãt demonſtrationẽ nõ eſſe,eſt demõſtratiua,tũc negando demonſtrationem eſſe,ponũt demõſtrationẽ eſſe,veluti qui negant loquelam eſſe ore,ponunt loquelã eſſe. ⁋ Quare Ariſt. ſapide ab vtraq; poſitione ſumit demonſtrationẽ eſſe,& ab illa poſitione,quæ negat demonſtrationẽ eſſe, — M — Qũe Phi.

& ab illa poſitione,quæ ponit demonſtrationem eſſe. N

⁋ *Quod quidem neceſſarium eſſe patet. Nam ſi neceſſarium quidem eſt ut priora ſciantur & ea ex quibus conficitur demonſtratio,ſtatur autem tandem in hiſce quæ uacant medijs hec inde monſtrabilia neceſſe eſt eſſe.*

⁋ *Et q; hoc neceſſarium ſit: manifeſtum eſt. Si enim neceſſe eſt ſcire quidem priora: & ex quibus eſt demonſtratio, ſtant autem aliquando immediata. Hæc indemonſtrabilia neceſſe eſt eſſe.*

⁋ Probat nunc id quod ſumpſit.Sumpſit enim q; ſint quędam quæ ſciuntur immediata ac indemonſtrabilia, & ſumit ad huius rei demonſtrationem.Primo q; prima ex quibus eſt demonſtratio ſciuntur . Secundo ſumit q; ſcibilia aliquando ſtant immediata ita, vt per ſeipſa ſciantur , & non per alia priora. Aliter eſſet proceſſus in infinitum.Ex his ſimul ſumptis concludit prima per quæ ſcimus media ta,eſſe indemonſtrabilia,& ſic habetur aliq̃ eſſe ſcientiam indemonſtrabilem,vt immediatorum , inquit. Et q; hoc neceſſarium ſit, videlicet q; ſint aliqua indemonſtrabiliter ſcita, manifeſtum eſt. Deinde probat hoc, vt dixi, ſumens duo, & inquit.Si enim neceſſe eſt ſcire quidem priora: & pro ideſt ex quibus eſt ſupple conſtitutiue demonſtratio: quod dicit ad differentiam priorum : ex quibus non eſt demonſtratio niſi poteſtate:hoc eſt primum : ſumit ſecundum:& inquit. Stant autem aliquando immediata:hoc eſt ſecundum:quod eo patet:quia non licet procedere in infinitum.Ex his concludit propoſitum:& inquit. Hæc indemonſtrabilia neceſſe eſt eſſe , & ſic aliqua ſciẽtia erit indemonſtrabilis, vt accepit. ⁋ Ex hoc Philoponus infert bene eſſe dictum in principio differre ſcientiam a demonſtratione:eo q; ſcientia ſit amplior: & in plus. Eſt.n. ſcientia tam mediatorum:q̃ immediatorum. At demonſtratio non niſi ipſorum mediatorum. — Cõ. 32. — O — Supra cõmen. 2. Qũe Phi. — P

⁋ *Hoc igitur ita ſeſe habere dicimus: ut non ſolum ſcientiam. ſed & principium ſcientiæ quoddam eſſe aſſerimus : quo terminos ipſos cognoſcimus.*

⁋ *Hæc igitur ita dicimus,& non tantũ ſcientiã,ſed & principiũ ſcientiæ eſſe quoddã dicimus,quo terminos cognoſcimus.*

⁋ Hæc igitur ita dicimus:hoc eſt hęc eſſe immediata ita dicimus:& non tantum ſupple dicimus ſcientiam ipſorum indemonſtrabilem eſſe:ſed & dicimus eſſe quoddã ſcientiæ eorum principium quorum terminos cognoſcimus. ⁋ Vbi debes ſcire q; Ariſto. per hæc voluit habere eſſe ſtatum in demonſtrabilibus ad indemonſtrabilia.Et ideo hæc:quæ dicit dupliciter exponi poſſunt vno modo : vt Philoponus inquit:intelligendo per principium quo terminos noſcimus intellectum diuinum : nam rerum reſolutio hæc eſt:q; ſenſibilia reſoluuntur ad cœleſtia. Cœleſtia ad eorum formas:quæ ſunt ſubſtantię ſimplices.Has nos cognoſcimus diuino intellectu illuſtrati. Et ſic(vt ait) per terminos:intelligit formas cœleſtium corporum: ad quæ reſoluuntur hæc mortalia. Per principium igitur quo terminos cognoſcimus: intelligit intellectum diuinum : qui illuſtrati cognoſcimus ſubſtantias ſimplices: quæ ſunt formæ ſiue termini cœleſtium:ad quæ omnia hæc reſoluuntur.Et ita patet eſſe ſtatum in rebus. ⁋ Hæc expoſitio(vt mihi videtur) propoſitum tranſcendit. ⁋ Propterea melius Themiſtius & magis naturaliter:& ad literam plus cõueniens, inquit Ariſtotelem per principium quo terminos cognoſcimus intelligere intellectum nrm: & per terminos:ſubiectũ & p̃dicatũ:ad quæ immediata reſoluuntur.Eſt igitur hæc reſolutio:q; mediata & demonſtrabilia reſoluunſ — quo — Cõmẽ. 33. — Duplex expõ uer borum Ariſt. Philopo. — Q — Qũe expõ Philopo. the. expõ — Reſolutio quo ſiat.

A resoluuntur ad immediata,& per illa sciuntur.Immediata vero resoluuntur in eorum terminos,subiectum & prædicatum,& per illa sciuntur.Termini vero intellectus lumine cognoscuntur.Vt enim sensibilia per se sensu ipso ac lumine sensitiuo cognoscuntur,& nulla alia ratione sic prima simplicia intellectus lumine,& nulla alia ratione cognoscimus.Intellectus igitur simplicibus apprehensionibus terminos apprehendit,indemonstrabiliter eorum capiens naturam,ex quibus dignitates connectit, quare nõ necesse est res in infinitum procedere,sed est & quoddam demonstrationis principium intellectus,qui res comprehendit,& non indiget demonstratione ipse,cum sit principium. Quo vero ad verba attinet,verbum illud quo græce est ι,& licet multa apud græcos significet, nam, nam significat idem quod inquantum.Hic(vt mihi videtur)est relatiuum,& datiui casus,refertur ad archẽ,idest principium,quod græce est fœminini generis, Et sic cum Aristoteles dixisset immediata esse quædam ad quæ stamus indemonstrabiliter,statim subiungit esse principium quoddam,quo terminos principiorum noscimus, hæc de verbis.Ex re vero ipsa patet immediata sciri, & non tantum intelligi. Quia licet.6. ethicorum dicat Philosophus eorum esse intellectum, tamen eorum non tantum intellectus,est sed & scientia etiam. non quidem demonstrabilis,sed indemonstrabilis,vt diximus.

Verborũ expõ.

B

Ca.7.& 3.habus vltimo.

Et etiam patere dicimus fieri non posse ut circuli modo demonstratio simpliciter conuertatur, si demonstrationem ex prioribus oportet ac notioribus esse. Fieri enim nequit ut eisdem eadem simul priora sint atq; posteriora,nisi altero modo , uelati si alia nostra ex parte, alia simpliciter dicantur,quo quidem modo facit inductio notum. Quia si ita sit,non bene est diffinitum ipsum simpliciter scire,sed est sane duplex. An altera demonstratio quæ fit ex hisce quæ nobis sunt notiora,non est simpliciter demõstratio.

C *Circulo autem q; impoßibile sit demonstrare simpliciter, manifestum est. Siquidem ex prioribus oportet demonstrationem esse, & notioribus, Impoßibile enim est eadem , sibi inuicem simul priora, & posteriora esse.nisi altero modo, ut hæc quidẽ ad nos. illa uero simpliciter,quo quidem modo inductio facit notum. Si autem sic est,non utiq; erit simpliciter scire bene definitum , sed dupliciter. Aut non simpliciter altera demonstratio sit ex nobis notioribus.*

Cõ.34. Erat secunda positio q demonstratiua scientia sit:quoniam omnium est demonstratio.q vero omnium sit demonstratio:probabat:quoniam circulo demonstrationẽ esse necesse est.Quod vero circulo demonstratio sit , Iterum probabat:quoniam conuertibilia contingit circulo demonstrari.Aristoteles ergo nunc ostendit: nihil circulo posse demonstrari; quinimo nec conuertibilia:qua ratione & via vult Aristo.habere:q secunda positio peccet & in forma argumentãdi:quatenus ex vna singulari vniuersalem argumentatur.& in materia: quatenus singularis illa etiam falsa est. Quo vero modo illa singularis falsa sit:Philoponus dupliciter declarat,verba Aristo.duobus modis exponens.Primo modo sic, si circularis ostensio in demõstrationibus est,non nisi pro tãto,quia ex posterioribus posset demõstrari prius, & si sic,non recte eẽt simpliciter definitũ ipm scire,sed dupliciter. Secũdo mõ Philoponus exponit sic,Si demõstratio circularis sit possibilis,tũc ex posterioribus posset demõstrari prius, Qđ vero ex posterioribus prius demõstrari non possit,probatur,quoniã dictũ est demonstrationẽ fieri ex primis natura. At circularis demonstratio prima ex posterioribus demonstra:.Ergo demonstratio nõ fit circulo, nisi dẽtur demonstrationis duo modi,& qui ex prioribus natura, & qui ex posterioribus,& sic demonstratio nõ esset simpliciter,sed dupliciter definienda. Differt hæc secũda expositio a prima,qa hæc ducit ad illud quod demõstratio non simpliciter,sed dupliciter esset definita.Prima vero ducit ad hoc,q scire non simpliciter, sed dupliciter esset definitum.vnde inquit. Circulo autem q impossibile sit demonstrare simpliciter,manifestum est. Siquidem oportet ex prioribus & notioribus demonstrationem esse. Si.n. ex prioribus natura sit demonstratio,non potest circulo aliquid demonstrari,quoniam non nisi ex posterioribus fieri potest,non enim eadem eisdem priora & posteriora sibi inuicẽ esse possunt simul,nisi altero modo vt vel hæc quidem ad nos,vel illa simpliciter.Simul autem eadem esse priora & posteriora est impossibile, voco priora ad nos,quæ nobis patent , quo quidem modo inductio ex prioribus ad nos vniuersale notum facit.Ergo vis rationis hæc est.Si demonstratio circularis esset possibilis. Aliqua demonstratio esset ex prioribus ad nos.Tũc destruit consequens,& inquit.Si autem sic est.s. q aliqua demonstratio si ex prioribus ad nos,nõ vtiq; erit simpliciter scire bene definitum.Et per simpliciter scire,intelligit aut simpliciter demonstrationem,vt expositio secunda dicit,aut simpliciter scire,hoc est scientiam simpliciter bene definitam.Sed erit dupliciter definienda , Vel erit dicendum q altera demonstratio,quæ est ex prioribus ad nos, nõ sit simpliciter demonstratio.Sed æquiuoce,& per quandã similitudinem.Sic igitur non est circulo demonstrare, quoniam ex prioribus ad nos esset demonstrare, non.n. eadem eisdem sunt nobis priora & posteriora simul , sed altero modo,aut ad nos,aut natura. Modo nõ est demõstrare ex prioribus ad nos,quoniam demonstratio non esset vno modo,sed duplex,vel saltẽ demonstratio: quæ est ex prioribus ad nos:non erit demonstratio nisi æquiuoce. Sed contra obiicit Philoponus, quoniam hæc demonstratio est:Cinis est hic,ergo ignis aliquando fuit ibi. Amplius & hæc.luna taliter illuminatur: ergo est sphærica. Iuniores propter hæc dixerunt duplicem esse demõstrationem,quia & propter quid;hoc est ex prioribus ad nos:ex prioribus natura. Auerroes vero addit tertiam quam appellat demonstrationem simpliciter: quæ est ex simpliciter nobis & naturæ notis. Themistius vero & Alexander:& Philopoponus eum syllogismum qui est: ex simpliciter prioribus:solum demonstrationem esse autumant:eum vero:qui est ex prioribus nobis:coniecturã vel syllogismum esse tantum tradunt. Et si demonstratio dicitur:non nisi æquiuoce appellatur. Tunc patet:q rationes illæ:quæ in dubitatione inductæ sunt:non sunt demõstrationes:sed (vt Philoponus inquit). Coniecturæ: quarum aliæ sunt necessariæ:vt illæ:quæ tactæ sunt:Aliæ nõ necessariæ:sed solũ rhetoricæ:vt illa : hæc mulier pallida est:ergo peperit:& ista:hic de nocte vagatur. ergo est fur: & ista:hæc se ornat:ergo mechus:verũ de his postea.

D

Duplex expositio Philopo. Prima ex positio.

2.expõ.

E

Dffia expõnum.

F

Rñ.atx.

G

Obiectio. Philopo.

Rñ. Iuniorum.

Que Themistius. Alex.& Philopo.

H

Coiecture sũt duplices.

Vide sup. cõm.12.

Euenit autem hisce qui dicunt demonstrationem uersari non solum id quod nunc est dictum,sed etiam nil aliud dicere,quã hoc est, si hoc est. Hoc uero pacto facile est omnia demonstrare. Atque patet id ipsum accidere tribus positis terminis. Siue enim per multos siue per paucos redire dicatur nihil profecto refert,atq; per paucos etiam duos. Nam quando cum .a. sit, est necessario .b. Et

I hoc cum sit est necessario.c. Tum cum.a. sit necessario .c. ipsum erit. Si igitur cum.a.sit.necesse est.b.esse, & cum.b.sit necesse est esse.a.hoc enim erat circuli modo uersari.ponatur.a. eo in loco quo ipsum est.c. Dicere igitur cum.b.sit.a. ipsum esse, nil aliud est quā dicere,cum.b sit.c.ipsum esse. Id autem nil aliud est quā dicere,cum.a.sit.c.ipsum esse. At idem est.c. & .a. quare fit ut hi qui censent orbis modo demonstrationem uersari,nihil aliud dicant quā cū.a.sit.a.ipsum esse.hoc uero pacto facile est oīa demōstrare. ¶ Accidit uero dicentibus circulum demonstrationem esse,non solum quod nunc dictum est. Sed nihil aliud dicere quā quoniam hoc est.si hoc est. Sic autem facile est demonstrare omnia. Manifestum autem est q; hoc accidat,tribus terminis positis,per plures,n.aut pauciores reflexionem dicere, differt nihil. Per paucos uero quā per duos.quando enim.a. existente,ex necessitate erit.b. Hoc autem existente,erit.c.ipso.a. existente erit .c. Si igitur.a. existente,necesse est.b.esse. Hoc autem existente, ipsum .a. (hoc enim erat circulo demonstrari)ponatur.a.in quo.c.igitur.b.existente.a.esse dicere,est.c.esse dicere. Hoc autem,quoniam.a. existente.c.est c.uero ipsi.a.idem est,quare contingit circulo dicentes esse demonstrationem nihil aliud dicere quā quoniam.a.est.a. est. Sic autem omnia demonstrari facile est. K

Cō. 35. ¶ Cum induxisset unum absurdum contra eos,qui concedebant omnia esse demonstrabilia: & demonstrationem circularem,videlicet q; ex posterioribus priora:& ex particularibus vniuersalia demōstrētur: nunc transit ad aliud absurdum.& prima facie sic videtur procedere. Si demōstratio circularis esset:ita vt oīa demonstrabilia sint: tunc per illam nihil aliud demonstraretur q̄ si .a. esset .a. esset. Vltra si per illam nihil aliud demonstraretur q̄ si.a. esset a.esset tunc facile esset omnia demōstrare. Prima consequētia prima facie declaratur supponendo q; tunc est demōstratio circularis,cū in eadem syllogismi specie cōuersio fit. Nam(vt diximus) si ab effectu causa demonstraretur, & deinde a causa effectus:hæc conuersio non esset in demonstrationibus, qm̄ processus ab effectu causam nō est demonstratio:sed syllogismus tantū: vel coniectura necessaria, vt Philoponus inquit. Quare si.a. demōstrat.b.a.est causa simpliciter prior ipso.b.& contra.b. demonstrat.a. etiam.b.erit causa simpliciter prior ipso.a. Hoc enim pacto secundū Arist.erit circulo demonstrare. Tunc ex his patet.a.esse causam simpliciter sui ipsius, quoniā quicquid est causa causæ est etiam causa causati. Igitur si.a. est causa simpliciter ipsius.b.& contra.b. causa simpliciter ipsius.a. vtriq;.a.erit sui met simplr causa. Quare si demonstratio circularis est:Idem simplr erit sui ipsius causa. Et sic per illā demonstrationē non plus habebitur q̄ si hoc est, hoc ē. Sic autē erit facile omnis demonstrare:quia cū ipsam solā rem haberemus:vt Eclypsim:mox demonstrationē haberemus, quoniā eclypsis esset ꝓpter eclypsim. Haberemus enim simul cām & effectū: & ita demonstrationē totam. L M

Contra opionē aliquorū. ¶ Ex his patet q; dicentes circularem demonstrationē: in diuersis generibus demōstrationis: aut in diuersis generibus cārum:non possunt Aristo. rōnē efficacem reddere. vt consideranti patet. Hanc rationē Aristo. ponit in terminis:& sumit tres terminos:& illos quidē eo mō: quo sumpsit secūdo priorū. Et qm̄ syllogistica cōuersio multiplex est:ne confusio accidat:sic illos tres terminos disponit, vt ambæ ꝓpōnes in prima demōstratione vocentur.a. Excusat autē se dicēs,per plures enim aut pauciores reflexionē dicere refert nihil.nec refert si eam dixerimus per paucos aut duos. Et ꝓpterea non est curandū si duę ꝓpōnes vno termino dicantur, videlicet ipso.a. Et sic totū antecedens uocetur.a.cōclusio vero ad illud fit.b. At cōclusionis conclusio fit.c.terminis dispositis deducit cōsequentiā sicsi.a.est. Et intelligo per.a. aggregatū ex maiore: & minore:& per.b.cōclusionē. Vltra:si.b.est.c. est. & per.c. intelligo cōclusionē conclusionis:quæ est terminus totius demonstrationis circularis:& ita intelligere oportet illud met aggregatū:quod intelligebatur per.a. Aliter non est circulo demonstrare. Et licet ex.b.non sequatur vnica demonstratione totum illud aggregatum: tamē diuersis demonstrationibus sequitur. Nā ex.b. cū altera ꝓpōnum sequitur nunc vna: & cū altera sequitur nunc altera secūdo priorū. Accipit tamē gratia breuitatis ex.b.sequi totū illud aggregatū simul. Igitur si.a.est.c. est a primo ad vltimum medijs non variatis:sed.c.idem est quod .a. (vt dictum est). Igitur si.a.est.a.est. Et ita si omnium esset circularis demonstratio:non plus per illam demonstraretur: q̄ si.a.est.a.est. qua ratione omnia esset facile demonstrare. N

Cap. O

Quæ obscuritas verborū. Ar. Ro. Primat Secunda. Tertia. Expō Philopo. ¶ Animaduerte:vt ex his:quæ Philoponus inquit colligitur. In verbis Arist.est multiplex obscuritas. Prima quidem:quo elementa pro terminis accepit. Secunda vero: quo terminos pro propositionibus. Tertia deniq;: quo non explicauit quid per.a. & quid per.b. & quid per.c. intelligat. ¶ Attamen (vt Philoponus per pulchre exponit)ipso.a. vtitur pro duabus ꝓpōnibus syllogismi: Aut pro minore:derelinquens maiorē in mente: & est melius: Vtitur enim.a.pro hac minore:homo risibile. Ipso autem b.vtitur pro conclusione, videlicet pro illa: homo est disciplinæ capax. Sequitur.n.homo est risibilis. Ergo homo est disciplinæ capax:quia in mente seruatur q; omne P

risibile cō clusio cōclusionis.

ꝓpōnes hō risibile	cōclō	hō disciplinæ capax hō
A minor ꝓpōnes	B minor	A

risibile est disciplinæ capax. Quare hac in mente seruatur sequitur. homo est risibilis. ergo homo est disciplinæ capax. Et qm̄ circularis ostensio conclusionē capit:vt minorem propositionē alterā inferendo, Rursus ipso.b.vtitur vt minore propositione inferēdo propositionē, quę fuit a principio:hoc modo:hō est disciplinæ capax. Ergo homo est risibilis. Sequitur enim seruata in mente hæc, omne disciplinæ capax est risibile hæc enim est conuertens maioris prime demonstrationis: quæ fuit in mente seruata. Quare patet: q; si homo est risibilis, homo est disciplinæ capax. Et conuertitur:homo est disciplinæ capax. Ergo homo est risibilis.ergo a primo ad vitimum. si homo est risibilis,homo est risibilis. Et sic omnia esset facile demonstrare. Qm̄ quantum est ex demonstratione: quæ fit per elementa:nullum videtur absurdum conclusum esse:siquidē per.a.ostensum est.b.per.b.vero.c.resumit sermonem: & addit ponatur.a.in quo.c. hoc est ponatur idem.a. cū c. Et sic concluditur.a.existente.c.esse. Quare si.a. quidem existente.b.est.b.vero existente.c. est. Idem autem erat.a. cum.c. Concludetur igitur q;.a. existente.c.est: & cum c. &.a.idem sit, concluditur.a.exisītēte esse.a. hoc pacto Philoponus expofuit. ¶ Tunc venio ad verba. Dicit enim sic. Accidit vero dicentibus circulo demonstrationē esse,non solum Q

Cap. 2.

A solum quod nunc dictũ est:hoc est ex posterioribus priorem,& ex particularibus vniuersalia demonstrari. Sed nihil aliud dicere ꝙ quoniã hoc est: si hoc est: idest eadem eisdem & priora & posteriora esse:& notiora & ignotiora,quod quidem absurdum est: quoniam sic facile esset demonstrare omnia. Quod vero accidat dicentibus circularem demonstrationem esse:quoniam hoc est:si hoc est: proponit probare.& inquit. Manifestũ autem est ꝙ hoc accidat tribus terminis positis:& hoc merito: vt Philoponus subaudit, quoniam & demõstratio ad minimum est ex tribus terminis, hoc autem ideo: quia omnis syllogis-
1.prio.29. mus est ex tribus terminis:quare circularis ostensio ad minimum quidem est ex tribus terminis. Propositionibus vero duabus. Exponit autem hoc: & inquit. Per plures enim aut pauciores reflexionem dicere differt nihil:per pau-
B cos autẽ ꝙ per duos. Possibile enim est composito syllogismo vtentes per plures terminos syllogizant: & reflectere circulari ostensione: atq; nihil refert siue plures sint termini:siue pauciores. Per paucos autem hoc est per pauciores propositiones ꝙ per duas differt:quoniam impossibile est reflexionem fieri per pauciores tribus terminis: duabus vero ꝓpõnibus:quoniam neq; syllogismum cõtingit per pauciora fieri. Deinde ordinat discursum circularem:& inquit. Quando enim.a.existente:hoc est aut minore ꝓpositione: aut vtrisq; (vt diximus) ex necessitate erit.b.hæc est conclusio. Hoc autem existente videlicet.b. quod:vt conclusio ab initio acceptum est: nunc autem: vt propositio,erit.c.scilicet vltima conclusio.ipso.c. existente.erit.c.quare.a.existente ex necessitate est.Sed.c.assumit idẽ cum.a ergo.a.existente est.a.Tunc resumit rõnem:& inquit. Si igitur.a.existente,necesse est.b. esse:hoc existente.s.b. necesse est esse.a. (hoc enim erat circulo demonstrari)ponatur.a.in quo.c.ponitur:& sequitur(vt inquit)igitur.b.existente,a.esse dicere:est.c. esse dicere: qm̃ idẽ ponitur. Hoc autem.s.sequitur:qm̃.a.existẽte.c.est:vt a primo ad vltimũ patet.c.vero ipsi.a.idẽ est: quare (vt inquit)contingit circulo dicentes esse demonstrationem nihil aliud dicere ꝙ qm̃.a.est.a.est. Sic autẽ omnia demõstrare facile est. Nã.b.per.a.demonstratur.c. vero per.b. sed.c.est idẽ cũ.a.quare concluditur nihil aliud ꝙ qꝛ.a.existente:necesse.c.esse:hoc est.a.existente.a.est, hæc est expo
verborũ expositio sitio Philoponi. ¶ Quo vero ad verba attinet, Aris.sumpsit.c.idem quod.b.quoniã in circulo. idẽ est principium & finis,sed quia differunt ratione, ideo quasi altero nomi
Dubitatio ne vocauit. ¶ Sed dubitares, qm̃ per hãc rõnẽ non solum videt destrui circulus in demonstrationibus:sed in syllo-
D gismis. Qm̃ si in syllis esset circulus faciam Aris rõnẽ.s.qꝛ.a.syllogizabit.b.&.b.syllogizabit.c. ergo.a. syllogizabit.c.sed.c.est idẽ ipsi.a.ergo.a.syllogizabit.a. & sic omnia erit facile syllogizare. Quare per rationẽ Aris.non solum in demonstrationibus:sed in syllogismis circulus de-
Solutio. lebitur. ¶ Dicendũ ꝙ Aris. supponit demonstrationẽ circularẽ esse quoties prima demonstratio & secũda sunt eiusdem speciei. Nã tunc sequitur.a.demonstrat.b. demõstratione simpliciter:& a priori:&.b. demonstrat .c. etiã demõstratione simpliciter & a priori. ergo.a.demonstrat c.demõstratione simpliciter & a priori. Sed c.est idẽ ipsi a.ergo demonstratione simpliciter & a priori.a. demonstrat.a. Nõ aũt de syllõ sic est, qm̃ licet.a.syllogizet.b. b. nõ syllogizat c.eadẽ spẽ sylli: & ꝓpea nõ sequitur: vt.a. syllogizet.a. qm̃ syllogismi sunt spẽ differẽtes.

¶ At uero nec idipsum fieri potest, nisi in hisce quæ mutuo se sequuntur, quemadmodum ipsa propria. E

¶ At uero neq; hoc est possibile, nisi in his, quæ seinuicem consequuntur. sicut sunt propria.

¶ Vna expositio nostra est, ꝙ nunc velit Aris.ostendere eorum errorem in forma argumenti, qui concesserunt circularem ostensionem in demonstrationibus. Argumentabantur enim ex vna singulari vniuersalẽ hoc pacto. Cõuertibilia possunt circulo demonstrari. Igitur omnia possunt circulo demonstrari. Obijcit ergo nunc contra formam huius argumenti,& inquit. ¶ At vero neq; hoc est possibile vliter in omnibus Sed solum in his: quæ se inuicem consequuntur: qualia sunt propria. Quare ex illa singulari non sequitur vniuersalis. ¶ Philoponus (vt mihi videtur)sic exponit. At vero neq; hoc est possibile.s.eadem per idem demonstrari. Sed solũ cum tres termini capiuntur ita se habentes adinuicem: vt vnusquisq; ad cæteros conuertatur:hoc est: vt ipsi æquiualeant. Hoc autem ẽ dicere quoniã oportet propositiones ex proprijs componi: vtputa: homo: risibile, mentis: & scientiæ capax. Vnũ quodq; enim horum ad cætera conuertitur. Si enim non ita essent positi termini: neq; omnino circulari ostensione vti possibile erit. non enim possibile esset: vt propositiones conuertantur. Siquidem vniuersalia affirmatiua non ad seipsam cõuertitur: sed ad particularem affirmatiuam. Per quæ Philoponus dat intelligere Aris locutũ esse hypothetice: quoniam non vult in conuertibilibus circularẽ demonstrationem fieri, quoniam probauit vniuersaliter in nullis fieri possẽ. Sed vult ꝙ si circularis demonstratio sit possibilis: non fit nisi in cõuertibilibus. Præterea innuit esse intelligendum per propria propositiones: quæ componuntur ex proprijs. Nam tunc propositiones possunt vniuersaliter conuerti: vt Auer. dicit sunt autem propria subiectum: proprium: & definitio.

Cõm. 30.

Phi. expõ. F

1.hulus c6.6. G

¶ Demonstratum est igitur prius uno quidem posito nunquã necessario aliquid aliud esse, uno inquã aut termino aut positione. Ex duabus autem positionibus primis ac minimis fieri posse, siquidẽ & ratiocinari contingit.

¶ Vno quidem igitur posito, ostensum est, ꝙ nequaquam necesse aliquod esse alterum. Dico autem uno, quoniã neq; termino uno, neq; positione una posita. Ex duabus autem positionibus primis, & minimis. Siquidem contingit & syllogizare.

¶ Cũ dixisset supius illud accidere tribus terminis positis & ꝙ per pauciores illud non contingat, nunc in hoc loco (vt Philoponus inquit) illud resumit, & subaudiẽdum est: quoniam a nobis secundo priorũ ostẽsum est, ꝙ vno termino posito, aut vna propositione posita syllogismũ fieri impossibile est. Igitur vno posito ostẽsum est: ꝙ nequaquã necesse est demonstratiue aliquod alterum esse. Exponit se, & inquit. ¶ Dico autem vno, quoniam neq; termino vno: neq; positione vna posita: Vocauit autem propositionem: positionem (vt Philoponus inquit) quoniã diuisit immediatas propositiones in Axioma: & Positionem: Positionem iterum in petitiones: & definitiones: & sic communiter omnẽ propositionem vocauit positionem: vel dixit hoc: quoniã præmissæ in syllogismo generali nomine propositiones dicuntur. In demonstratione vero speciali nomine positiones. Addit. Sed demonstratio fit ex duabus positionibus primis & minimis. Primis quidem: quoniam simplicissimis. Syllogismus enim ex pluribus propositionibus compositus non ex primis cõ

Cõ. 37.

Cõ. 29. H

ponitur: sed ex pro syllogismis comprobatur. Minimis vero: quoniam non ex vna fit. Assignat causam, & inqt. Siquidem contingit & syllogizare: hoc est: quoniam vniuersaliter syllogismus ad minus ex duabus propositionibus componitur. ¶ Animaduerte vt Philoponus inquit. primo priorum: ex vno vel termino vel propositione bene posse aliquid sequi illatiue: non autem syllogistice. C.5.&.29

¶ Si igitur .a. & .b. & .b. mutuo se sequantur, sic tantum fieri potest ut ostendantur ex sese mutuo cuncta quæ postulata sunt in prima ratiocinationis figura, ut in libro priorum ostendimus. Quo loco etiam patebit cæteris in figuris, aut non fieri ratiocinationem, aut non ex hisce fieri quæ sunt sumpta.

¶ Si igitur .a. quidem ad .b. & ad .c. sequatur, & hæc adinuicem, & ad ipsum .a. sic quidem contingit ex inuicem demonstrare omnia quæsita in prima figura, ut dictum est in his, quæ de syllogismo. Vbi etiam ostensum est quoniam in aliis figuris, aut non fit syllogismus. aut non de acceptis.

K Com. 38. ¶ Obiter nunc ostendit in qua figura syllogistica conuersio fit: & probat ꝙ in prima solum, & vti videtur ea probatione, qua exclusiuæ propositiones probãtur hoc modo. In prima figura conuersio syllogistica fit & in nulla non prima figura fit. ergo tantum in prima figura syllogistica conuersio fit. Præiacentem exclusiue resolutorie hoc modo probat. In conuertibilibus fit syllogismus conuersiuus. Hæc sunt in prima figura. igitur in prima figura syllogistica conuersio fit. vnde inquit. ¶ Si igitur .a. ad .b. & ad .c. sequatur: & hæc adinuicem, & ad ipsum .a. hoc ē, si igitur tres termini sint: vt & omnes conuertãtur ad omnes, sic quidem contingit ex inuicem demonstrare omnia quæsita in prima figura vt secunda priorum dictum est: hoc pacto vt conuertentes maiorem propositionem: & eam componentes cum conclusione, alteram demonstremus, Vel conuertentes minorem: & cum illa componentes conclusionem maiorem demonstremus. Sic igitur patet in prima figura fieri conuersionem: quando propositiones sunt conuertibiles. Et subdit ꝙ in secũdo priorum etiam est demonstratum in alijs figuris aut non fieri syllogisticam conuersionem: aut non de acceptis. Et dixit aut non de acceptis: quoniam forte potest secunda figura reduci ad primam per conuersionem vniuersalis negatiuæ: quo casu posset in figura illa fieri ad alteram propositionem tantum: verum conuersio illa non esset de acceptis: sed ex extrinsecus assumptis. ¶ Philoponus longa expositione declarat quomodo in alijs figuris non fit cõuersio: aut non de acceptis, sed quia secundo priorum hæc diligẽter exposita sunt, satis sit hæc raptim tetigisse. ¶ Animaduerte ꝙ textus iste potest sic ad ordinem reduci, vt dicamus ꝙ Aris. velit assignare errorem eorum in forma: qui omnia circulo demonstrabilia esse asserebant ex eo quia conuertibilia circulo ostendi possunt. Et sumit duo, quorum alterum est ꝙ conuertibilia possunt in prima figura solum demõstrari: & in nulla alia. Et hoc exponit in hoc textu. Alterum ꝙ non conuertibilia non possunt circulo demõstrari, & hoc secundum sumit. & nõ probat: sed velut manifestum ex secundo priorum accipit. Ex his duobus remouet errorem in forma eorum: quia circulo omnia demonstrabilia esse dixerunt: vt textu sequenti declarabitur. Hæc de ordine.

G.5.6.&7 — L — Cap. 5. — Ordinatio texti. — M

¶ Ea uero quæ prædicationem non suscipiunt mutuam, fieri non potest mutuo demonstrentur. Quare cum in demonstrationibus pauca talia sint, constat uanum esse ac impossibile demonstrationem ipsam mutuam esse censere, atq; ob idipsum posse demonstrationem omnium esse. N

¶ Quæ uero non mutuo prædicantur, nequaquã est demonstrare circulo. Quare cum pauca hæc in demonstrationibus sint, manifestum est q. & uanum, & impossibile sit ex his, quæ sunt adinuicem, esse demonstrationem. atque propter hoc contingere omnium demonstrationem esse.

¶ Cum cæpisset refellere errorem in forma eorum: qui circulo omnia demonstrabilia esse dicebant, & cum accepisset alterum necessarium ad hunc errorem manifestandum, videlicet ꝙ conuertibilia non nisi in prima figura demonstrari possint: nunc accipit alterum: & dicit. ¶ Quę vero non mutuo prædicantur: nequaq; est demonstrare circulo. quoniam nec in prima, nec in alijs figuris. Ex his duobus concludit errores eorum, qui circulo omnia demonstrabilia esse dixerunt: & primus error eorũ est: quo ad materiam, & inquit. Quare cum pauca hæc in demõstrationibus sint: pauca dico: quoniam non nisi in prima figura: & solum in affirmatiuis: & non nisi in primo primæ: manifestum est ꝙ & vanũ: & impossibile sit ex his, quæ sunt adinuicem esse demonstrationẽ subaudi in omnibus: hic est error quo ad materiam. Atq; propter hoc contingere omnium demonstrationem esse: hic esse error in forma: dato enim ꝙ inconuertibilibus fit: non propter hoc in omnibus est circularis demonstratio: & dixit vanum: quoniam eorum ratio non cogit. Dixit impossibile quoniam in nullis demonstratio circularis fieri potest, nisi idem per idem demonstretur. ¶ Quærĩt vtrum demõstratio circularis fieri possit. Pro declaratione vero tituli animaduerte: ꝙ demonstratione circulari fiunt duo processus. Primus qui dicitur conuersus: siue conuertẽdus. Secundus vero: qui conuertens: vel in quẽ conuertitur: nuncupatur. Et hic est duplex: quatenus potest conclusio nũc cum conuersione maioris syllogizare minorem: nunc cũ conuersione minoris syllogizare maiorem: vt secundo priorum dictum est. Est ergo quæstio vtrum vterq; syllogismus sit demonstratiuus. ¶ Et prima facie videt̃ vtrũque demonstrationem esse: Nam Aristoteles secundo libro huius clarissime demonstrationem conuersiuam ponit. Præterea: vt in natura est motus ac circularis operatio sic in anima erit demonstratio circularis. Insuper quod generi competit, speciei non repugnat. At syllogismo, q demonstrationis genus est: competit circularis ostensio. Non ergo demonstrationi repugnat, quæ species est. Iuniores propter has rationes fortasse quatuor modis in demonstrationibus conuersionem fieri posse asserũt. Primo quidem in diuersis generibus scientiæ. Secundo in diuersis generibus causarum: in eodem tñ sciendi genere. Tertio in eodem genere scientiæ: eodemq; causarum genere. Sed in diuersis indiuiduis atq; suppositis. Quarto deniq; in eodem scientiæ genere: eodem genere causæ: atq; eodẽ supposito: sed secundum diuersum modum. ¶ Sed q; alienissima sic hæc a Peripateticorum scholis: ex eo primo patet, quoniam Aris. generatim in demonstrationibus circularem ostensionem exprobrauit: vt Alexander, Themistius, & Philoponus testes sunt. Secundo etiam, quia primum membrum cum secundo concidit. Nam dum altera causarum per alteram demonstratur, altera (vt effectus) altera (quæ demõstrat) vt causa se habet. Tertio: quoniam tertium membrum impossibile videtur: nam cum alterum indiuiduum alterum demonstrat; idem specię erit

Com. 39. — O — Quod de circulari demõstratione. — P — Argumenta ꝓ parte affirmati. — Primum. Cap. 16. — Secundũ. — Tertium. — Que Iuniores. — Q — Cõfutatio & primo — Secundo. — Tertio.

notius

A notius atq; prius:ignotius atq; posterius : & quidem ad nos:siquidem singularia nobis primo nota sint. Quare cũ indiuidua illa eiusdem speciei sint:fit vt idẽ specie ad nos
Quarto. sit p̃us & posterius notum. Quarto etiam: q̃m quodam quod in quarto membro addit, friuolum est. Quippe cũ de singularibus non sit scientia:nec eadem nec diuersa & sic quod non facit ad scire:nec ad sciendi differentiam facere videtur. Cũ igitur indiuiduæ conditiones ad scire nõ faciant:nec ad sciendi differentias facere debent. Et ita vapor:vt densus non est diuersum scibile a seipso: vt est rarus. Igitur non plus demonstrat̃ per seipsum rarũ ad seip
Themi. sum (vt densum) q̃ hoc est: si hoc est. ¶ Themistius vero asserit in conuersione demonstrationẽ. Primũ processum: qui ab effectu in causam est:esse syllm tantũ. Secundũ vero, qui est a causa ad effectũ:esse proprie demonstrationẽ
B ꝓpter quid: vt secũdo huius asserit:& in hoc primo:& in
Cap. 10. cap. 46. cap. 11. primo phy ficæ auscultationis, & sic in demõstrationibus circularẽ ostensionẽ negat:in syllogismis vero concedit. Quam positionem Alexander, & Philoponus apertissi-
Dubi. me hic fatentur. ¶ Sed dubitares fortasse: quoniã ab effectu in causam syllogismus est, & cum non dialecticus:nõ enim generat opinionem:neq; sophisticus, non enim generat ignorantiam:ergo demr̃atiuus. ¶ Philoponus r̃ndet
Solutio Philopo. q̃ est syllogismus coniecturalis, & quidẽ necessarius, velut ille, hæc mulier lac habet in mamillis:ergo fuit p̃gnãs: hic enim syllogismus Signũ, quod Aristo. in rhetoricis tecmerium:hoc est insolubile appellat. non tamen est demonstratio, nec dialecticus syllogismus, nec sophisticus:
Syllorum quatuor spẽs scdm Philop. sed demõstratiua cõiectura: per quæ Philoponus innuit syllogismi quatuor spẽs esse : demonstrationẽ: dialecticũ
2. dubiũ. Respõsio. sophisticũ:& signũ:siue coniecturã necessariã. Secũdo dubitares quo modo processus a causa in effectũ fit demon-
C stratio. ¶ Dicendũ q̃ per effectũ demonstratur causa non simpliciter:sed ex cõditione. videlicet si ille effectus in aliã causam reduci nõ possit. A causa vero in effectũ demonstratio est ꝓpter quid:& per notiora naturæ, nobis vero
Cap. 7. & cap. 16. inuẽta per effectũ, vt in metheorologicis diximus. ¶ Animaduerte tamen q̃ Themistio primo huius videtur asserere duplicem demonstrationem & ꝓpter quid:& quonĩa:quibus Auerroes tertiũ genus. videlicet demõstrationem simpliciter addit:p̃ quæ oportet concedere conuersionem saltem difformem in demonstrationibus. Verũ
Ad argu. principalia de his hactenus. ¶ Per hęc delentur rationes. Prima quidẽ: quoniam Aris. non de demonstratione:sed de scientia lo
Ad. 1. Ad. 2. quitur:vt postea dicemus. Secũda vero : q̃m similitudo
Ad. 3. claudicat. In arte enim multi circuli dantur: non tamen in
D demonstrationibus. Deletur tertia: q̃m concedam circularem ostensionẽ in demonstrationibus: vt demõstratio syl
Solu. contradictionis The. logismus est. non tamẽ:vt demr̃o. ¶ Ad contradictionem Themistij:pro p̃senti doctrina dicerẽ: q̃ sicut syllogismus quoniã non est syllũ absolute:licet dicat̃ syllogismus quo niã:secundo priorũ:& hoc, quia est syllũ secundũ materiã, sic demonstratio, quia non est absolute demõstratio, sed demonstratio q̃m:siquidẽ secundũ materiã demõstratio est:cũ sit ex necessarijs. Ad hoc enim vt aliquid dicat̃ absolute ac simp̃r tale, debet eẽ tale secundũ formã. Qua rõne cõcedi posset syllm ab effectu in cãm esse demõstrationẽ quia, non tamẽ absolute demonstrationẽ. Quia licet ex necessarijs sit, non tamẽ secũdũ formã demõstratio
Demr̃o q̃a absolute ẽ syllũ tm̃ nis, q̃a non ex primis, notioribus, causis, & cæteris cõstat. ¶ Quare demr̃o quia absolute syllũ est tm̃:q̃m secũdũ formã est syllũ. Non tamẽ dicit̃ simp̃r demonstratio, sed secundũ materiã:quia ex necessarijs, veluti nec homo albus secundũ dentes:dicitur absolute albus. E

¶ Cum autem fieri nequeat ut id aliter sese habeat cuius est absolute scientia, id necessarium est profecto quod demonstratiua sciri scientia potest, atq; ea est demonstratiua scientia quam habemus demonstrationem habendo. Est ergo demonstratio ex necessarijs ratiocinatio.

¶ Quoniam autem impossibile est aliter se habere id, cuius ẽ scientia simpliciter, necessarium utique erit scibile, id quod secundum demr̃atiuã scientiam est. Demonstratiua autem est, quam habemus in habendo demonstrationẽ. Ex necessarijs itaque syllogismus est demonstratio. Text. 7.

¶ Cum redarguisset eos, qui nullius demonstrationẽ dicebant, & eos: qui omnia demonstrabilia esse supponebãt, nunc consequenter, & ordinatim (vt Philoponus exponit) redit in id: quod ab initio incepit. videlicet quid nã sit demonstratiua scientia, Sed quoniã hoc scire non possumus, nisi sciuerimus, quorũ est demõstratio, & ex quibus est demonstratio: ideo resumit de his sermonẽ, & declarat subiectã materiam demonstrationi, & secundũ Philoponũ procedit a primo ad vltimũ sic, Id, cuius, est demõstratio: impossibile est aliter se habere, ergo demonstratio est quid necessariũ. Demõstratio est quid necessariũ: ergo demonstratio est ex propositionibus necessarijs. Non.n. necessariũ ex non necessarijs demonstrari potest. Et sic nõ solũ simpliciter verorũ est demonstratio, sed etiã necessariorũ, & ex necessarijs propositionibus, Sic Philoponus ordinauit:& sic legitur secundũ ipsum. ¶ Quoniã autem impossibile est aliter se habere, id cuius est scientia simpliciter: id est, quoniã scibile impossibile est aliter se habere, id quod scdm demonstratiuam scientiã est scibile: erit necessariũ: hoc est demõstratio erit quid necessariũ. Nã si scibile: hoc est problema demonstratiuũ impossibile est aliter se habere: demonstratio erit quid necessarium, & problema demonstratiuũ etiã erit simpliciter necessariũ. Deinde argumentatur vlterius, demõstratiua autẽ est, quã habemus in habendo demonstrationẽ, hoc est demõstratio est quid necessariũ, cuius conclusionẽ habemus in habendo demonstrationẽ, itaq; hoc est demõstratio est syllogismus ex propositiõibus necessarijs. ¶ Põt & aliter legi textus intelligendo per scibile, cuius est scientia simpliciter: vel quod est secũdũ demonstratiuã scientiã, conclusionẽ, quæ in principio est quæstio scientifica: in fine est cõclusio demonstrata. Et tunc lege sic, quoniam autẽ in cuius est scientia simpliciter, hoc est ipsum simpliciter scibile est impossibile aliter se habere, ipsum scibile, qđ secundũ demonstratiuã scientiam est, necessariũ est. Est enim definitio necessarij. quod sit id: quod impossibile est aliter se habere: locus enim est a definitione ad definitũ, qui locus est necessarius. & optimus: hoc est primũ Enthymema. Deinde facit secundũ Enthymema, & intelligitur (vt prius) hoc modo, demonstratiua aũt est quã habemus in habẽdo demonstrationẽ: id est demonstratio est quid necessariũ: cuius conclusionẽ habemus in habendo demonstrationem: tunc dat cõclusionẽ: quã intendit: & inquit. Ex necessarijs ita syllogismus est demõstratio. ¶ Quo vero ad verba attinet, Animaduerte q̃ duplex est necessariũ: vt Philoponus asserit. Alterũ ex suppositione: vt necessariũ est infirmũ flebothomari, non enim simpliciter necessariũ ẽ: sed si debet sanari. Alterũ simpliciter quod videlicet im- Verborũ expositio Necessaria duplex

Cõ. 40. F Cõtinuatio Processus Aristo. G H

I possibile est aliter se habere: vt solē oriri, cū ergo ait id: quod impossibile est aliter se hēc esse necessariū simplr necessariū intellexit. ¶ Dubitant cōtra id: quod Aris. supponit. s. necessariū nō nisi ex nō necessarijs demonstrari. Qm̄ ex contingētibus aliquando necessariū syllogizat: Nā si quis, cōtingit oē currens esse animal: contingit oēm hominē currere. Ergo necessario omnis homo est animal. ¶ Iuniores dixerunt necessariū ex nō necessarijs syllogizari posse: nō aūt demōstrari. ¶ Sed cōtra adhuc dubitat. Primo quidē quia primo priorū dicit, φ conclusio debet esse similis alicui propositionum. ergo non pōt conclusio esse necessaria: quin altera ꝓpositionū sit necessaria. Secundo, maior dicit syllogismi non videtur contingens, qm̄ impossibile est aliter se habere. ¶ Quicquid sit, dicendum ex contingentibus: seq necessariū: nō quidē ꝓpter quid: sed quoniā: vt scdo priorū dicit ex falsis syllogizari verū.

Dubitatio

Respon. Iuniorum Vide in c. 17. huius Obiectiones. Ca. 17. & 29. Prima. Secunda. Quid dicendum.

K

¶ Sumendum est igitur ex quibus qualibusue demonstrationis cōficiuntur: Atque primo determinemus, quid de omni, quid per se, quid uniuersaliter dicimus.

Tex. 8. *¶ Accipiendum ergo est ex quibus, & qualibus demonstrationes sunt, Sed primo determinabimus quid dicimus de omni, & quid per se, & quid uniuersaliter.*

Cō. 41. Cōtinuatio. ¶ Cum eēimpsisset φ demonstratio sit ex necessarijs ꝓpositionibus, & hoc quia est de necessarijs ꝓblematibus: nunc ordinat sead ea: quæ dicturus est post hæc, & dicit. ¶ Accipiendū ergo est ex quibus ꝓpōnibus necessarijs & de qualibus ꝓblematibus necessarijs demōstratiōes sunt.

Philopo. ¶ Philoponus per verbū quibus intelligit ex quibus propositionibus: per verbū qualibus intelligit. s. problematibus: vt sit sensus: cū demonstrationes sint ex peopositionibus necessarijs: & de peoblematibus necessarijs. Ergo post hæc accipiendū est ex quibus propōnibus necessarijs: & de qualibus ꝓblematibus necessarijs sunt demonstrationes ipsę. Nā dicemus demonstrationes esse ex ꝓpositionibus necessarijs: & de ꝓblematibus necessarijs: in quibus prædicatū dicitur de omni subiecto, & per se, & vniuersaliter. Affert tñ ordinē. & inquit. Sed primo determinabimus quid dicimus de omni subiecto p̄dicari: & quid p se de subiecto p̄dicari: & quid etiā vniuersaliter de subiecto p̄dicari. ¶ Huius intētionis (vt ex verbis Themistij colligi pōt) duæ causæ videnē, prima quidē: vt abundemus ꝓpōnibus, his enim tribus cognitis & idonei: & abundi erimus ꝓpositionibus: quibus & de qbus sunt demōstrationes. Et quidē facile: ꝓpōnes poterimus inuenire ad demonstrandū omne ꝓblema demōstratiuū. Secunda vero qm̄ cū demōstrationes sint ex necessarijs propositiōibus & de necessarijs problematibus: & necessariū ipsum multiplex sit nisi ipsum distinxerimus, non poterimus scire ex quibus ꝓpōnibus: & de qualibus ꝓblematibus demōstrationes sunt. ¶ Ordinis vero causa est: quoniā vniuersaliter p̄dicari intelligi non pōt sine prædicari per se. Prædicari vero p se, minime sine p̄dicari de omni: ergo prius accipiendū est qđ sit prædicatū dici de omni vel de aliquo subto: secūdo qd sit dici p se vel per accñs de subo. Et tertio q sit sic vlr vel non vlr de subto dici. ¶ Quo vero ad verba attinet: Aris. dicit esse accipiendū ex quibus & qualibus demonstrationes sunt: nō autē dixit ex quot qm̄ necessariū non est secundū numerū p̄dicatorū: ideo nō oportet perquirere ex quot necessarijs demōstratiōes sint. At quia ꝓblema est secundū numerū prædicatorū: ideo primo topicorū Aris. proponit dicere ex quibus & qualibus: & quot sit dialecticus syllogismus.

L

Quę sit intentionis sccūdū The. Prima.

2. causa.

M

Cā ordinis.

Verborū expositio

N *¶ Id itaq; de omni dicimus quod non cuidam inest, cuidam non inest, nec interdum competit, interdum non competit, nam si animal omni de homine dicitur, si uerum est hunc dicere hominem, uerum est eum & animal dicere. At si nunc uerum est & alterū dicere, uerum est & alterum dicere. Et si in omni linea punctum inest, similiter.*

¶ Et de omni quidem hoc dico, quod utiq; est non in quodam qui dem, in quodam autem non. Neque quod aliquando quidem, aliquando uero non. Vt si de omni homine animal, si uerum est quidem hunc dicere hominem, uerum est etiam dicere animal. Et si nunc alterum, & alterum. Et si in omni linea punctum similiter.

¶ Cum ꝓposuisset se velle dicere, quid sit de omni subiecto p̄dicari: & quid per se de omni subiecto p̄dicari, & quid vniuersaliter de omni subiecto p se prædicari: nūc hæc ꝓsequitur: & primo exponit quid sit de omni p̄dicari. ¶ Themistius distinguit duplex de omni: Alterū quod in libro de syllo est definitū: qđ Iunioees prioristicū appellant: Alterū qđ hic definitur: quod posterioristicū vocant: & innuit inter hæc hanc dēiam: φ de omni prioristicū sit contractū ad materiam de inesse: quoniā de oī prioristicū est: quod non semp: sed aliquando omnibus inesse dicet, & sic de omni prioristicū est, quando p̄dicatū de inesse aliquādo inest omni subiecto. De omni vero posterioristicū est contractū ad materiā necessariā, & hoc supee addit illi vniuersalitatē temporis. Qm̄ nō aliquādo prędicatū inest omni subto: sed semper. ¶ Quam differentiam Philoponus etiā assignauit: cū dixit, uā ibi quidē de omni dicebat: quod omni inesse: & si non semper dicatue. Cuius causam assignat Phiłoponus ex eo, quia ibi non indigebat ipso verbo semper: qm̄ non faciebat sermonē de demonstratiuo syllo: sed simplr de syllo, in quo huius solius indigentia est, videlicet φ omnibus subiectis insit pr̨dicatum. Hoc tamen in loco: & verbo omni: & semp indiget: quoniā loquitur de demrātiuo syllo. Et sic Philop. cū Themistio eadē differentiā inter hæc assignauit. ¶ Addebamus in inuenta φ sit etiā de omni dialecticū: siue topicū: vtputa qđ ad materiā ꝓbabilem cōtrahit: & hęc requirit vniuersalitatē tēporis: atque subiecti: nō quidē simpliciter: sed secundū opinionē. Amplius quod sit de omni sophisticū: vtputa quod cōtrahitur ad materiā impossibile: & hoc requirit vniuersalitatē tēporis, atque subiecti: non vere: aut secundū opinionē sed apparenter. ¶ Nūc vero salua pace Themistij, & Philo. vr̄ mihi esse dicendū φ nō intellexerūt differentiā inter hæc. Præterea dicendum de omni posterioristicū esse: cū prædicatū inest omni subiecto secundū rē: siue consensu sumat omni subto inesse: siue non sumat. Vt hō est animal. Nā animal secundū rē inest omni homini: vlter: & semper: siue consensu inesse sumatur, siue non sumatur: De omni vero prioristicū est: positione ac cōsensu prædicatū sumitur omni subto inesse: siue insit simplr: siue nō insit: modo enim sumat: vt positū omni inesse: dicit de omni prioristicū. Causa autem qm̄ syllš non est semper ex veris: sed ex quibusdā positis, vt veris. Demonstratio autē ex veris & necessarijs, q̄ sunt p se vera, & necessaria. De omni aūt dialecticū ē: qñ p̄dicatū secundū opinionē inest omni & semp. At de omni sophisticū est: qñ p̄dicatū inest omni subiecto & semp apparenter. Ex quo patet ipsum de omni prioristicū nō esse contractū ad aliquā materiā. vt Themistius, & Philo. dicere

Cō. 42.

O

Themi. Dictū de oī duplex 1. priorū primo. Differētia

Philopo.

P

De oī topicum.

De oī sophisticū. Refutatio expositionis Themi. & Philop.

ꝑ a pōi

Q

A dicere videntur: sed ẽ cõe ad oẽm materiã: vdeluti syllꝰ simpliciter est communis omni syllo. ℣ Describit ergo Arist. de omni posterioristice: & inquit: & de omni quidẽ hoc dico: qđ vtrūq fit p̃dicatū non in quodã quidẽ: in quodã aũt nõ. Per quæ dat intelligere vl̃itatẽ subiecti: neq̃ quod aliqñ quidẽ, aliqñ vero nõ: p quæ dat intelligere vl̃itatẽ tẽporis: & ponit exemplũ: & inqt. Vt si de omni homine animal prædicetur. nã tunc animal de omni homine dicit: cuius cãm assignat: & subaudi qm̃ si verum est dicere hunc, esse hominẽ: verũ est etiã dicere esse animal: & hoc quo ad vniuersalitatẽ subiecti. & si nunc alterũ verũ ẽ dicere, & alterũ etiã verũ est dicere. & sic innuit vl̃itatẽ tẽporis. Qm̃ hõ non interdũ quidẽ est animal: interdũ vero ñ est animal: sed semp & hõ est, & animal. In dormiẽdo vero non ita est, quoniã hominẽ quidẽ existẽtẽ: aliquando

B quidẽ contingit dormire: aliquando nõ: animal autẽ aut mortale: vl̃iter & semp. Et si in omni linea punctũ: siľr hoc est non interdũ quidẽ inest lineæ punctus: interdũ autẽ non inest, sed vl̃iter & semper. ℣ Sed circa hæc dubitant. Primo quidẽ cur reticuit prædicari de nullo: & esse in toto. ℣ Amplius dubitant: quia non bene definit Arist. prædicari de omni per duplicẽ negationẽ: quoniã per puras negationes, nihil definitur. ℣ Præterea dubitanť ꝑtermisit loci vl̃itatẽ, cũ vl̃itas loci necessaria sit ipsi p̃dicari de omni non minus q̃ vniuersalitas tẽporis. ℣ Insuper vr̃ q vniuersaliter p̃dicari, & de omni prędicari idẽ sit: ergo alterũ supfluit. ℣ Demũ quærũt quæ dr̃ia sit inter p̃dicari de omni: & vniuersalẽ propõnẽ. Cũ vl̃is propositio sit, qñ nihil est sumere subiecti, de quo nõ dicatur p̃dicatũ. ℣ Delentur dubões & prima quidẽ: qm̃ ꝑpter duas cãs ꝑtermisit prædicari de nullo, primo quidẽ: quia sanis eius definitio colligitur ex definitiõe eius: quod est p̃dicari de omni. Secũdo vero, qm̃ solius demõstrationis, potissime cõditiones inquirit: nõ omnis talis est affirmatiua. Omisit ẽt esse in toto. Primo quidẽ, qm̃ cõcidit cũ p̃dicari de omni. Secũdo vero, qa hæc sciẽtia est resolutoria: & resolutio a p̃dicato incipit. Præterea quæcunq; de illo dixit. Primo priorũ fuerũt sufficiẽter dicta. ℣ Delet etiã. Secũda: qm̃ nihil prohibet descriptionẽ p negationes assignari. Secus ẽ de definitione. Est aũt assignata hæc descriptio p negationes, qm̃ per affirmationes esset falsũ: nã sic dareť, p̃dicari de omni est qñ inest in quolibet subiecto, & semp. Modo hoc significaret, q semp subiectũ hrẽt plura sub se, & sic lucidũ nõ diceret de omni sole, & ꝑpterea bene dixit qđ nõ in quodã sit: & in quodã non sit, neq; aliqñ quidẽ: aliquando non. Nã si animal p̃dicaretur de homine ante mũdi creationẽ, p̃dicareť de omni: & non semp; cũ non esset tẽpus. ℣ Tertia quoq; deleret, q locus sit magis de conditione indiuidui, q̃ de conditione vl̃is. Satis. n. fit, vt p̃dicatũ insit omni subiecto, & hoc potius secundũ tẽpus est, q̃

D secundũ locũ. ℣ Quarta deletur. qm̃ vl̃r p̃dicari est de omni p̃dicari, & p se, & primo: at de omni p̃dicari nõ est nisi cũ p̃dicatũ insit omni subiecto: & semp. Dr̃ia vero inter ꝑpõnẽ vl̃em & dictũ de omni nõ est sc̃dm rẽ: qm̃ idem sunt. Differũt autẽ eo solũ, q dictũ de omni det intelligere extremitatẽ minorẽ sub maiori extremitate accipi, quã acceptionẽ nõ denotat ꝑpositio vniuersalis.

Dubões prima. Secunda. Tertia. Quarta. Quinta. Ad. 1. Solutio. Cãs. prie Ad. 2. Ad. 3. Ad. 4. Ad. 5.

℣ Atq; huius signum est id quod facimus. Hoc enim pacto solemus inficiationes afferre cum interrogamur de omni, si de aliquo non dicatur, aut si interdum non insit.

℣ Signum autem est, namque instantias sic ferimus. Vt de omni interrogati, aut si in quodam non, aut si aliquando non. E

℣ Cum accipisset in descriptione eius qđ est dici de omni demõstratiuũ vniuersalitatẽ subiectorũ, & tp̃is: ꝑbat nũc ex instantijs, quæ feruntẽ contra demonstratiuas ꝑpões. Qui. n. stant contra aliquã ꝑpõnẽ demonstratiuã, nõ solum putant redarguere ipsam si ostẽdunt non omni subiecto inesse prædicatum: aut non inesse: sed etiã si semp insit, aut nõ insit. Vnde (vt Themistius inquit) qui repręhendere hoc genus volunt, solent alterum ꝑbare, aut q alicui vni non insit, aut q aliquando non insit. Instamus enim contra hanc: omnis homo disputat: vel quia mutus homo non disputat: vel quia dũ dormit, non disputat. Sed quot modis aliquid destruitur, tot modis construiť: igitur si ꝑpter temporis particularitatem dictum de omni destruitur: propter temporis vniuersalitatem construitur. Similiter si subiecti particularitatem destruitur, propter subiecti vniuersalitatem cõstruitur. Igitur vtraq; vniuersalitas necessaria ẽ. ℣ Animaduerte q ipsi dicto de omni datur duplex contradictoria, aut vna contradictoria habens duas causas veritatis: videlicet hæc, non omnis homo disputat, quæ vera est. Siquidam homo non disputat vt mutus. Si. n. aliquis homo non disputat: sequitur q nõ omnis homo disputet. Amplius vera est, si aliquando nõ omnis homo disputat, vtputa dũ dormit. Sequitur. n. dũ dormit, non omnis homo disputat. Ergo non omnis homo disputat. Quare si duabus causis veritatis vera est cõtradictoria, dictum de omni construetur duplici vniuersalitate: inquit. ℣ Signum autem est: nãq; instantias sic ferimus, vt de omni interrogati: aut si in quodam non, aut si aliquando non. In dicto de omni prioristico instamus solum vno modo, videlicet si in quodam non. dicto vero de nullo instamus: si in quodam sic: nulla habita ratione ad tempus. ℣ Vnde Philoponus inquit. Quod ipsum de omni in tale, velut diximus superius. Signum est, q interrogati concedere, demonstratiuis propositionibus: videlicet si omnis homo est animal: omnis homo differit: instantias proferunt: nõ solum quærentes si omni subiecto insit p̃dicatũ, sed si etiã omni quidem: sed non semper. Erit. n. manifestum q non insit omni: nisi semper de omni erit subiecto p̃dicatum. hæc de dicto de omni sufficiant.

Cõ. 43. Themi. F Dicto de oi duplex contradictoria datur. G Philopo.

℣ Per se autem dicimus ea quæ sunt in ratione quid est dicente, aut triangulo linea, & lineæ punctum inest. Ex his enim ipsorum substantia constat, & hæc insunt in ratione quid est dicente.

℣ Per se autem sunt, quæcunque sunt in eo quod quid est. Vt triangulo linea, & lineæ punctum. Substantia. n. ipsorum ex his est, & in ratione dicenti quid est, insunt. Text. 9.

H ℣ Cum determinasset quid sit de omni, descendit ad ipsum per se. Et secundum Philoponum quatuor assignat ipsius per se significata. Verum aliter Philoponus: aliter Themistius. Primum significatum ipsius p se intelligere videtur. ℣ Philoponus. n. simpliciter Asserit. Primum ipsius p se significatum, quodcunq; de aliquo p̃dicatur in ipo quid est. qđ quidem in definitione illius assumitur. ℣ At Themistius inquit. Primum ipsius p se significatum esse eorum: quæ cum de omni dicantur: in eo qđ sit rei esse de subiecto dicuntur: p quæ dat intelligere ipsum de omni esse veluti genus ipsius primi significati per se, quoniam non omne quod p̃dicatur de omni, prædicatur p se, nã de omni Cigno candidum p̃dicatur, quia & semp, & omni Cigno cãdor inest, nõ tñ in eo, qđ sit Cigno esse. Vñ

Cõ. 44. Phi. de 1. significato themi.

I dicit. ℣Per se aũt sunt.s. pdicata: quęcunque cũ dicũtur de omni, sunt in eo, qđ quid ẽ. Cuius exẽpla ponit, & inquit: vt triangulo linea. Est.n. triangulus figura plana tribus lineis contenta & lineę punctũ. Nã linea est lõgitudo, cuius extrema sunt duo pũcta. Horũ exẽplorũ cãm assignat, & inquit. Substantia.n. ipsorũ.s. trianguli, & lineę ex his est, scilicet trianguli ex lineis, & lineę ex pũctis: & in ratione dicente quid est triangulus: & quid est linea, insunt haec pdicata. ℣Philoponus de definitione lineę dicit, quod illa definitio non sit ppria, qm̃ in linea non est pũctus vt pars. Propterea ait lineę definitionẽ esse, quod sit magnitudo in vnũ diuisibilis. Põt tamẽ dici quod licet pũcta non sint partes cõstitutiuę lineę: sunt partes definitiuę, per quas linea definitur, veluti triangulus definitur p lineas. ℣Dubitant Iuniores, nã in hac propõne, animal est homo: & in illa: Animal rõnale est homo: hõ praedicaf de animali, vel de animali rõnali: ideo qritur qualia pdicata sint. Praeterea in hac, hõ est equus, equus pdicaf de hoĩe, ideo qrif qua le praedicatũ sit. ℣Quidã dixerũt, oẽs has praedicationes esse per se primo mõ reductiue. ℣Sed hoc videf difficile, qm̃ id quod ad aliud reducif: dependet ab eo, in quod reducitur, vt secũdo Phisicę auscultationis colligif. Modo nec conuersa a conuertẽte. nec contra conuertẽs a conuersa dependet. ℣Propterea vel dicendũ in nulla illarum duarũ hominẽ esse naturale praedicatũ de animali, sed potius cõtra vel dicendo quãlibet illarũ duarũ esse per se secũdo modo, qm̃ subiectũ est aut praedicati definitio, aut definitionis praedicati pars. ℣Quaerũt rursus quot sunt spẽs praedicatorũ per se secundũ hunc primũ modũ. ℣Quidã Iuniorũ in hoc primo mõ esse quatuor spẽs, siue gradus. Nã in primo gradu reponũt vniuersam definitionẽ. In secũdo vero partẽ definitionis genus vel speciẽ. In tertio reponũt oẽ magis cõe respectu mĩus cõis: quo gradu ẽs per se primo mõ asserunt pdicari de quolibet. In quarto gradu idẽ asserũt esse pdicatũ de seipso: vt hõ de homine. ℣Sed haec nõ sunt peripatetice dicta qm̃ Aris. vt Themistius & Philoponus exposuerũt ea pdicatorũ de omni per se primo significato esse asserit: quęcunque in rõne dicente quid ẽ ipsius subiecti insunt. Mõ nec hõ inest in rõne sui ipsius: nec ens in rõne alicuius entis. Praeterea ens nõ est pdicatũ: vt primo topicorũ cõstat, quia nec genus nec definitio: nec accñs nec ppriũ. Iterũ nec hõ est praedicatũ de seipso. Primo: quia hõ sub nulla rõne pdicari ipsi homini cõpetit. Secũdo quia (vt Philoponus inqt). Praedicatũ semper vult esse aliquid ex parte diuersum a subto. ℣Quare dicẽdũ: quod in primo significato verbi per se sola ea intelligunf: quę cũ pdicenf de omni: insunt in rõne definitiua subti, dico in rõne definitiua: quia si inessent in rõne descriptiua subiecti. nõ ob id essent p se pdicata in primo signãto, & sic de finitio: & definitiõis ptes sola pdicata sunt per se hoc mõ. Hactenus de primo significato verbi per se.

℣Et item ea quorum in ratione quae quid est patefacit, ea ipsa sunt quibus insunt.

℣Et quibuscunque eorum, quae insunt ipsis, ea in ratione insunt, quid est declarante.

℣Cũ accepisset primũ significatũ verbi p se: hic assignat secundũ. Et vult (vt Themistius exponit) quod ea accidentia in quorũ rõne qđ est declarante subiecta insunt, haec p se his subiectis inesse dicuntur. Per quae dat intelligere accñtia de pprijs subiectis p quae definiuntur: per se pdicari secũdo mõ verbi per se. Albũ.n. hac significati rõne per se de homine nõ pdicaf. qm̃ homo non collocatur in rõne dicente quid est albũ. Simitudo vero hic significati rõne per se naso inest, quia definitio simitudinis nasi cauitas ẽ. N

℣Sciẽdum vero (vt Philoponus animaduertit) verba Aristo. hr̃e quandam obscuritatẽ pter verbũ illud ipsis. Tamẽ inquit. ℣Et quibuscunque eorũ: quae per accidẽs aliquibus insunt: ea in rõne insunt quid est declarante: hoc ẽ ea subta, quibus insunt accidẽtia: in ratione assumunf accidẽtiũ declarante qđ est: vt totũ sit tale: & haec dico p se: quę habẽt suũ eẽ in alijs, quorũ in definitionibus subta ipsorũ assumuntur. Et dixit. In rõne insunt, quid ẽ declarãte: quia si ponerẽtur in descriptione ex accñtibus collecta, quę nõ declarat quid est: non inessent p se hoc modo.

℣Quo pacto lineae quidem rectum et curuum inest, numero uero par atque impar, primum atque compositũ, figura deniq; laterum aequalium ac altera parte longior. Atque in horum quidem definitione numerus, in illorum autem linea inest. Quae igitur aut illo, aut hoc insunt modo, per se cuique competere dico. O

℣Veluti rectum et curuum insunt lineae. et par et impar numero. Et primum et compositum. Et isopleurum, et altera parte longius, et omnibus his insunt in ratione quid est dicente. Illinc quidem linea, hinc uero numerus. Similiter autem et in alijs huiusmodi unicuique per se esse dico.

℣Quae dixerat de secundo significato verbi per se: nunc quatuor exemplis exponit. Prima duo apud Expositores graecos non sunt difficilia, quoniã illa concorditer exponunt. Vnde dicit. ℣Veluti rectũ: & curuũ insunt lineę: subaudi hoc secundo modo per se: quoniam in definitione rectĩ linea ponitur: est enim rectum linea: cuius mediũ nõ discrepat ab extremis. In definitione etiam curui linea collocatur: est enim curuũ linea, cuius medium discrepat ab extremis. Et par & impar hoc modo per se insunt numero: quoniam numerus ponitur in definitione eorum. Nã impar est numerus in partes inęquales diductus. Par vero numerus in partes aequales diductus. Haec ergo duo exempla perspicua sunt affert tertium: & inquit. Et primum & compositum subaudi eodem modo per se numero insunt: quoniam in definitione cuiusque horum numerus ponitur. ℣Intelligit autem Alexander per primum numerum, non primum secundũ se: sed primum ad aliud: vtputa, qui a sola vnitate mensuratur: vt quinarius: septenarius. xi. 17. Neque enim a duitate: neque ab vllo alio modo hi mensurantur. Sed a sola vnitate ipsa. Compositos vero eos esse asserit, qui ex vnitate & alio quodam numero: aut numerus mensurantur. Vt senarius: etenim a duitate: & trinitate, & vnitate: mensuratur. 9. etiam vnitate, & ternario. 12. vero vnitate: binarijs: ternarijs, & quaternarijs. Quare per primum numerum Alexander intelligit qui sola vnitate mensurari potest. Per compositum vero, qui vnitate & alio vel alijs numeris. ℣Sed contra Alexandrum obijcit Philoponus quoniam Aris. nõ pluraliter dixit primos numeros: sed singulariter primum & compositum. Et sic per primum intelligit Philoponus primum simpliciter: p compositum vero eũ: qui ex primo simplr̃ componif. ℣Põt autẽ Alexãnder defendi: qm̃ primũ accipitur indefinite: & sic pluraliter intelligi potest: vt homo currit: ẽ vera: si plures homines currunt. Haec de tertio exemplo, deinde affert quartum: & inquit. Et Isopleurum: hoc est aequilaterum: & altera parte longius: hoc est gradatum. ℣Et Alexander intelligit in figuris. Est enim figura triãgula quaedam aequilatera, quaedam gradata

Margin notes, left column: Que Phil. de definitiõe lineę. — K Dub. iuniorum. — Resp. aliquorum. — Quę est. — Propria respon. — L Alia dub. Respon. — cõfutatio — Cap. 4. — M Propria respon. — Cõ. 45. Expo Themis.

Margin notes, right column: Philopo. — Cõ. 46. — P — Expõ. Alexan. — Q Phil. cõtra Alexan. — Defensio p Alex. — Alex. de 4. exẽplo Quę phi.

A data: cuius altera pars lōgior est. ¶ Quæ expositio (vt Philoponus inquit) videtur verisimilis. tamen aliter exponit: & vult Aris. hæc in numeris intelligere, est enim æquilaterus numerus. vt. 9. quĩ externario in seipso ducto factus est. Altera vero parte longiores dicimus eos: qui ex inæqualibus numeris multiplicatis resultant: vt puta . 15. nã cõponitur ex quinario ducto in ternariũ: Quod aũt nõ in figuris hæc: sed in numeris acceperit: declarauit ex his: quæ subscribit: & inquit. Et pro nam, quasi dicat, nã omnibus ipsis insunt in rõne quid est declarante: hinc quidẽ linea, hinc vero punctus. Hoc est in definitione omniũ eorũ: quę dicta sunt: insunt subiecta ipsis: hic quidẽ linea hoc est in recto & curuo linea. In alijs vero numerus. & sic ęq laterũ, & altera parte longius non in figuris: sed in numeris accepit: Hæc Philopo. ¶ Si quis autẽ vellet: posset defendere Alexandrũ: & dicere: q in definitione omniũ eorũ: quæ dicta sunt, ponitur aut linea. aut numerus. Linea quidẽ in definitione curui & recti. Isopleuri & altera parte longioris. Est. n. Isopleurus triangulus æqualibus lineis contentus. Altera parte longior est triangulus altera linea inequali. Et sic in definitione curui & recti linea ponitur: vt genus, in definitione Isopleuri & altera parte longioris linea ponitur: vt differentia. In definitione vero paris & imparis primi & cõpositi ponitur numerus. Addit & non solũ hæc quæ insunt numero & lineæ sunt prædicata per se secũdo modo, sed sũt in alijs huiusmodi per se esse dico vnicuiq; subiecto, quod ponitur in eorum definitionibus. Et sic potest Alexander defendi. ¶ Quærunt quot sunt gradus: siue species huius secundi modi. ¶ Respondent Iuniores q aliqua prædicata reponũtur in hoc modo directe: aliqua per reductionẽ: quæ directe reponũtur: sunt vel quæ fluunt ex principijs speciei: vt risibile, & disciplinabile ex principijs hominis, vel quæ fluunt ex principijs indiuidui: vt Simum ex principijs huius vel illius hominis. Per reductionem vero asserunt quatuor reponi in hoc secundo modo. ¶ Sed videtur q per reductionem nihil reponatur in hoc modo, qm nihil reducitur ad aliud: quod non dependet ab illo: vt superius dictum est. ¶ Propterea dicendum: q prædicata secundi modi quædam sunt naturalia. In quorum definitionibus ponuntur subiecta vt homo est risibilis: vel nasus est simus: quædam sunt prædicata non naturalia. In quorum definitionibus ponuntur subiecta: vt animal est homo: & substantia est animal. Homo. n. de animali: & animal de substantia innaturaliter prædicantur, & subiecta ponuntur in definitionibus prædicatorum. ¶ Ex his sequitur q nõ oportet prædicata secundum hunc modum esse de omni vt ex verbis Themistij colligitur. satis enim est: vt subiectum ponatur in definitione prædicati, nec aliud requiritur secundum Themistium: & Philoponum.

Quõ posset defendi Alexan.

B

Dubitatio Respon. Iuniorum

C

Refutatio Iunio. cõ. 44. Propria respon.

Corrollarium.

D

¶ Quæ uero neutro modo competunt accidentia quemadmodum competit animali musicum aut album.

¶ Quæcunq; uero neutro modo insunt, accidentia sunt. Vt musicum aut album animali.

Cõ. 47. Expositio The.

¶ Themistius videtur verba hæc referre ad tertium modũ: siue significatum verbi per se. Dicit. n. tertia forma eorum quæ per se adsunt: pertinent ad accĩtia, quæ ita subiectis suis insunt, vt non alijs prius. qũo superficiei color & musicũ animali. Propterea cõcludit Themistius, ea igitur q̃ tribus his modis de aliquo afferũtur per se afferri dicuntur. Hæc Themistius. per quæ dat intelligere Aris. hic attulisse tertiam formam prædicatorum per se: & nõ (vt alij dixerũt) pdicatorũ per accidẽs. Præterea dat intelligere hanc formã esse, qñ aliquod accidẽs inest alicui subiecto: non mediante aliquo subiecto priori. Hac rõne color superficiei per se inest: quoniã primo & immediate ei inest. Consonant huic expositioni: q̃ Aris. inqt. 5. metaphysicæ. & Auer. ibidẽ. Vnde Arist. inqt, & alio modo illud, in quo est aliquid primo naturaliter, vt color in superficie. Auer. vero inquit, & dicit per se etiã de prædicabilibus de subiecto ppter naturã subiecti sine aliquo mediãte, sicut dicimus q superficies est alba per se: idest primo: & sine medio. Corpus. n. nõ est album: nisi per superficiẽ. Quod autẽ textui non dissonet, patet si sic legatur. ¶ Quæcunq; vero neutro modo insunt, hoc est nec primo, nec secundo modo, & subaudi immediate, accĩtia sunt per se prædicata: vt musicũ & albũ animali. Musicũ. n. immediate anima li inest secundũ animã. Albũ vero immediate secũdũ superficiẽ. ¶ Et si dices Themi. velle oẽ per se esse de omni. ¶ Dicendũ illud solũ esse verũ de primo significato verbi per se. ¶ Philoponus vero hæc accidentia esse asserit: cuius expositioni hærent Auer & alij Iuniores, hæc. n. expõ facilius Aris. verbis accõmodatur: est enim illa Themistij pa rũ violenta, vt patet legenti. ¶ Quærit Philoponus, & q dẽ non iniuria, nunquid ea accidentia, quæ non separantur, per se inesse dicanť, his subiectis quibus non separãtur. Vt nigrũ coruo. ¶ Respondet: & quidẽ satis admodũ probe, q nullo pacto, quoniã Aristo. determinauit ea accidentia per se esse in subiectis in quorũ definitionibus subiecta ponunť, siue sint separabilia, siue nõ. ¶ Vlterius quærit nunquid sit aliqua regula eorum accidentiũ inseparabiliũ quæ per se insunt: ¶ Iterũ respondet q sic: nam ea accidẽtia recipiũt subiecta in eorum definitionibus, q̃ illis inesse per eorũ naturam determinantur. vt simum & risibile. Simũ. n. in naso natura determinatur. risibile vero in homine: quę vero in subiecto natura non determinanť, vt calidũ in Cigno: licet esset inseparabile, subiectũ tamẽ non recipit. ¶ Sed quæres vtrum omne prædicatũ per se, insit subiecto necessario. ¶ Tenent Græci Aristotelis interpretes q non omne. Nam simum per se naso inest, nec tamen necessario, nec de omni naso prędicatur. Hæc de accidentibus. ¶ Animaduerte tamẽ, Themistiũ voluisse primum significatum verbi per se esse eorũ quæ per se prædicantur: secundum vero, & tertium esse eorum, per se subiectis insunt. ¶ At Philoponus asserit primum significatum verbi per se esse eorum quæ per se de subiectis prædicantur. Secundum vero eorum, quæ per se subiectis insunt. At tertium nec eorum quæ per se prædicanť, nec per se insunt, sed eorum quæ accidunt.

E

Error aliquorum.

Com. 25.

F

Obiectio. Solutio. Expõ Philop.

Prima dubitatio. Philopo. Respon.

2. dubi.

Respon.

G

Alia dub. Respon.

Notabile.

H

¶ Præterea id per se dicimus quod non de subiecto alio dicitur ullo. Ambulans enim aliquid aliud est, quod ambulans est atq; album. At substantia & quæcunq; hoc aliquid significant. Nõ sunt aliud quã id quod sunt.

¶ Amplius q, non de subiecto dicitur alio quodam. Vt ambulare, alterum quid existens ambulans est, & album. substantia autem et quæcunq; hoc aliquid significant, non alterum quid existentia sũt, quod quidem sunt.

¶ Secundũ. Themistiũ hic ponitur quartũ significatũ vbi p se: & est scdm Themi. nõ in his q̃ de alio prędicantur vt fuerunt prędicata primi modi: neq; in his q̃ alteri per se insunt: vt fuerunt accidentia per se, quæ insunt subiectis secundo: & tertio modo, sed (vt Themistius inquit). In his

Com. 48. Expositio Themi.

I sunt: quæ neq; per aliud sunt: vt secundæ substantiæ: quę sunt per primas: neq; in alio continent: vt sunt accidētia: quæ in alio continent. Et hoc pacto sola indiuidua substantiæ per se sunt secundū hūc modū: vt Callias: & Socrates: per quæ Themistius dat intelligere primū modum esse eorū: quæ per se prædicantur: secundū vero & tertiū esse eorū: quæ per se insunt. Hūc autē quartū esse eorum: quæ per se subijciuntur. Quare secundū Themistiū per se subiectū est: quādo nec de subiecto alio dicit: nec in subiecto alio est: vt primæ ipsæ substantię. At (vt ex Philoponi verbis excipitur) tertiū significatū est eorū: quæ per se subsistunt: aut existūt. vt primæ substantiæ: q̄ nec p subiecta subsistunt: nec in subiectis existunt. Et sic nec secūdæ substantiæ: nec accñtia per se sunt hoc pacto. Nā secūdæ substantiæ per primas subsistunt: destructis enim primis substantijs: secundæ etiā tollunt. Accidētia vero in subiectis sunt. In construendo vero verba Aris. Philopo. innuit aliam expositionē: nā velle vr̄ hoc significatū verbi per esse eorū quæ non in subiecto sunt. Et sic tā primæ q̄ secūdę subæ erunt per se hoc modo. Sola .n. accidentia, q̄ subiectis insunt, excludunt. Vnde sic legit. Amplius quod nō de subiecto dicit aliquo quodā. Hoc est ea voco p se tertio, quæ non in subiectis insunt alijs quibusdā. Vt enim Philoponus exponit Aris. per non de subiecto dici, intelligit non in subiecto esse, cuius exemplū affert, vt ambulare, quod in subiecto est, non per se dico. Cuius cām affert, & inquit, nā subaudi. Alterū qd exñs: videlicet Callias existens alterū quid, quoniam non in alio, ambulans est, & albū. Et sic ambulare & albū non per se hoc mō sunt, qm̄ in alio sunt. At substantia .s. secūda vt homo vel animal, & subæ primæ quæcunq; hoc aliqd significant, nō alterū qd existētia, hoc est p subiecta in qbus sunt, sunt quod quidē sunt .s. per se. Ergo secundū hāc expōnē tam secundæ q̄ primæ substantiæ sunt per se hoc modo. Et sic Philoponus duas expositiones innuit.

Philopo.

K In pdicamētis. c. d substātia.

L

Ea igitur quæ de subiecto non dicuntur per se, ea uero quæ de subiecto dicuntur, accidentia dico.

Quæ quidem igitur non de subiecto, per se dico, quæ uero de subiecto, accidentia.

Com. 49. Epilogat hunc modum, & quia qd' est per se, habet suū per accidēs sibi correspondēs, ideo epilogando addit qd dicatur per accñs secundū hunc modū. Et secundū Philoponū lege sic. Quæ quidē igitur non de subiecto dicūtur. Hoc est quæ quidē igitur non in subiecto sunt, per se dico tertio modo. Sumpsit .n. dici de subiecto pro esse in subiecto, vt Philoponus exponit. Hæc quo ad epilogū. Deinde exponit, q̄ per accñs dicant, & inqt. Quę vero de subto, hoc est q̄ vero in subiecto sunt, dico supple accñtia secundū hunc modū. Secūdū vero expōnē Themistij aliter legenda sunt verba. Dicit .n. q̄ quidē igitur non de subiecto subaudi nec in subiecto sunt per se dico hoc tertio modo, quæ vero de subto vel in subto, accñtia dico secūdū hunc modū. Hæc scdm Themistiū. Quęrūt Iuniores an modus iste sit pdicatorū: Sed ego qōnē hanc admiror, nullus .n. vterū qōnē hanc olfecit, nec Aristo. somniauit. Vnde Themi. hoc significatum verbi per se: subiectū per se velle vr̄. Philoponus vero & Auer. existens per se. Quo vero ad verba attinet, dixit. Substantia autē & quæcunq; hoc aliquid significant. Secundū alteram Philoponi expōnem: intelligens per substantiā, secūdam substantiā: per quæcunq; hoc aliquid significat, substantias primas: nā vtraq; substantia per se hoc modo dicitur. Secundum vero Themisti. intelligitur sic: substātia autem .s. quæcunq; hoc aliquid significant: per se sunt hoc pacto: ita vt secundum sit expositio primi. quia secundum Themi. solæ primæ substantiæ sunt per se hoc modo. N

Expō Philopo.

M Themi.

Dubiam. Solutio Philopo. & Auer.

Verbor̄ expō.

Insuper alio modo id quidem per se dicimus quod unicuiq; cōpetit ob ipsum. id autem quod hanc conditionem egreditur, accidens. Veluti si ambulante quopiam corruscauerit, id accidens dicimus, Non enim ob idipsum corruscauerit quia ambulauerit, sed id dicimus accidisse. At cum iugularetur quispiam mortē obierit iugulatione, id per se dicimus, Ob idipsum enim quia iugulabatur mortuus est. sed non accidit eum cum iugularetur mortem oppetijsse. Adhuc autem alio modo, quod quidem propter ipsum inest unicuiq;, per se dico, quod autem non propter ipsum, accidens. Vt si ambulante corruscauit. Accidens est, non .n. propter ambulationē corruscauit. sed accidēs dicimus hoc. Si uero propter ipsum, per se. Vt si aliquid interfectum interijt & secundum interfectionem, quoniam propter id quod interfectum est interijt. Sed non q. accidat interfectum interire. O

Recentiores hoc vltimum significatum verbi per se etiā prædicatorum esse aiunt. Dicunt enim q̄ quando prædicatum de eo subiecto prædicatur, In quo eius per se causa continetur, per se prædicatum hoc quarto modo dicatur. Vt ædificator ædificat. Iugulatus moritur. In subiectis enim prædicatorum causæ habentur. Themistius vero, Philoponus, & alij non ad prædicata. Sed ad causa hoc significatum referendum esse arbitrantur. Præterea illud prædicatum, ædificat, per se prædicatur de ædificatore secundo modo per se. nam cum subiectum sit per se causa prædicati, est pars definitionis illius. Propterea dicamus q̄ triplex causa sit, quædam mere per accidens. Veluti illa, quæ sui natura nullius est causa, vt musica per accidens dicitur ædificationis. Quædam vero causa per accidens dicitur, q̄ præter intentionem causa sit, vt fodiēs inuentionis Thesauri, & ambulans corruscationis, nec enim fodiens Thesaurum inuenire intendebat, nec ambulans corruscationem, sed præter intentionem casu aut fortuna hæc accidunt. Quædam deniq; causa per se est, quæ nec ex accidenti, nec fortuna causa est (vt Themistius inquit) vt iugulatio per se causa, qua Socrates moritur, esse uidetur, non enim ob iugulationem id casu euenisse dicimus, sed quia iugulatio illa per se causa interitus est. cū neq; ex accidēti: neque fortuna causa interitus sit. Auer. autem velle videtur significatum hoc referendum esse ad euentum per se, & ita non causæ, sed effectus per se hoc significatum esse censet: ita: vt illud per se euenire dicatur, q̄ nec fortunæ sine casu, nec ex accidenti eueniat. Cuius expositioni Grossatesta assentit, nec videtur hæc expositio verbis Aristote. dissona, nam qui per se causam definit, effectum ac euentum per se, etiam definire videtur. Ex his apparet modum hunc non esse prædicatorum vt Iuniores putant. Nec argumentum eorum valet: dum argumentantur hunc esse modum inhærendi: & inhærentia notat habitudinem prędicati ad subiectum. quoniam falsum est quod sumunt. non enim hic modus inhærendi est: sed modus vel causæ: vel euenti aut effectus, qui euenit a causa. Vnde Aristo. inquit. Adhuc autē alio modo: quod quidē, ppter ipsum inest vnicuique p se dico: hoc ē neque ex accidēti: neque fortuna. qd'

Com. recētiorum expō.

Expositio Themi. & Philopo.

Causa triplex. P

Expositio Auer. Q

Licoōsis. Cōtra expositionē Moder.

A na.qđ aũt nõ ,ppter ipsum:subaudi dico accidẽs:hoc est,
cãm per accñs.& ponit exempla:& inquit. Vt si ambu-
lante corruscauit:accidens est. Hoc est ambulatio ipsa cã
per accidens est. Vel secundũ expositionẽ Auer.corrusca
tio ipsa accñs est:hæc est euentus per accidens:cãm affert:
& inquit.Dico subaudi ambulationẽ esse causam p acci-
dens:quia non ,ppter ambulationẽ corruscauit:sed ambu
lationẽ dicimus accidens hoc est accidentalẽ cãm esse cor-
ruscationis:& põt referri ad effectũ.Et tũc lege sic.Subau
di dico corruscationẽ esse per accñs euentũ: quia non pp
ambulationẽ corruscauit:sed hoc.s.corruscare accidens di
cimus hoc est euentũ per accñs.Hæc de cã: vel effectu p
accñs.Deinde quid intelligat per cãm per se:exponit: &
inquit.Sin aũt ,ppter ipsum subaudi esse dicit:per se.s.cãm
dico:vel per se euentũ dico: vtroq; .n. modo legi potest
B textus.Vt si aliquid interfectũ interijt:& scd̃m interfectio
nẽ:interfectio subaudi per se cã est interitus,qm̃ ,ppter id
quod interfectũ est:interijt: sed non q accidat interfectũ
Verborũ expõ. interire.¶ Quo vero ad verba attinet,dicit & secundũ in-
terfectionẽ(vt Philoponus animaduertit)qm̃ cõtingit nõ
iugulatũ interire,& iugulatũ interire.Et intelligo q cõtin
gat subiectũ iugulationis interire ,ppter iugulationẽ: &
nõ ,ppter iugulationẽ: qm̃ subiectũ iugulationis contin-
git interire casu vel fortuna:& sic nõ ,ppter iugulationẽ:&
cõtingit interire ,ppter iugulationẽ. Aristoteles ergo ani-
maduertens ad subiectũ iugulationis: q põt iugulatione
& non iugulatione interire:adiecit ,ppter iugulationẽ siue
Dubiũ.1. interfectionẽ vel(vt Philop. innuit) iugulatio nõ semper
Cõm. 24 cã mortis est.nisi sit letalis.Põt.n.iugulatio esse cã mortis,
Qũe iunio res. cũ est completa.cũ vero est imperfecta,non est letalis.Pro
pterea addit & pp interfectionẽ:scilicet completã.¶ Quæ
runt vtrũ numerus significatorũ verbi per se. sit pro nu-
C mero causarũ.Et prima facie apparet ita esse. Vt Aristo.
& Auer. 5. metaphy. dicentes per se esse æquale causæ.
¶ Quã partẽ Iuniores affirmãt asserentes. Primũ significa
tũ explicare formalem causam.Secundũ causam materia
lẽ.Tertium explicare causam agentem. Quartũ finalem
Them. & Aue. causam. ¶ Themistius vero Alexander: Philoponus &
Auer.dixerũt:Primũ significatum verbi per se:esse prædi
catorũ.Secũdum accidentiũ: quæ:per se insunt. Tertium
eorũ:quæ existunt:vel subijciuntur.Quartum deniq; cau
sæ:& quoniã quatuor sunt causæ, ideo quartũ significa-
tũ quatuor habet species pro numero: videlicet causarũ.
2. dubiũ. Solutio aliquorũ. ¶ Secundo quærunt vtrũ tantũ quatuor sint significata
verbi per se.¶ Quidam arbitrantur esse tantum quatuor:
Cõfutatio & primo. quoniam Aristo. quatuor tantũ verbi per se significata
D enumerauit,& non plura. Sed hæc positio stare non po
Secundo. test.Primo quia Themistius enumerauit quinq;.Secundo
Cap. viii. qm̃ Arist. secundo libro de interpretatione asserit bonũ
Tertio. esse per se bonũ.Vbi patet bonũ nõ esse per se bonũ ali
Quarto. tex.cõ.13 quorũ horũ modorũ.Insuper Aristo.infra asserit lignum
Aristoto. Solutio esse per se albũ.Contra vero albũ per accidens esse lignũ.
Præterea. 5.metaphy.Arist.adhuc plura significata verbi
per se addit.¶ Alij dixerũt esse differentiã inter per se: &
secundum se.Nã lignũ secundũ se est albũ,& bonũ secũ-
dũ se est bonũ.At per se non nisi quatuor modis dicit.Se
Propria solutio. cundũ se vero:pluribus.¶ Quæ expositio imperita ẽ.quo
niã apud Aristo.idẽ est per se:& secundũ se.Græce.n.Ca
thauta dicuntur:modo latine est & per se,& secundũ se.
¶ Quare credendũ est non tm̃ quatuor: vel quinq; esse si-
gnificata verbi per se.Sed longe plura: enumerauit autẽ

hæc quatuor: vel quinq;,vt exempla:nec pro necessitate, E
quoniã duo tantũ sunt necessaria vt postea dicemus.
¶ Quæ igitur in hisce quæ sub scientiam simpliciter cadunt per
se dicuntur,uel eo pacto ut sint in prædicatis subiecta,uel eo rur
sus ut ipsa sint in subiectis ea ob ipsa & necessario sunt. Nam fie
ri non potest ut non competat aut simpliciter, aut opposita, uelu
ti lineæ rectum aut obliquum, & numero par aut impar. Est.n.
contrarium,aut priuatio,aut contradictio, genere in eodem, ceu
par est id quod est non impar in numeris ubi sequitur. Quare si
necesse est affirmare aut negare,necesse est & ea quæ per se in-
sunt competere. Id igitur quod de omni & id quod per se dicimus
hoc sit modo determinatum. Quæ igitur dicuntur in simpliciter Tex.10.
scibilibus sic ut insint prædicatis. Aut prædicata ipsis insint, &
propter ipsa insunt, & ex necessitate,non enim contingunt non
inesse aut simpliciter aut opposita. Vt lineæ rectũ,aut obliquum.
Et numero par aut impar,est.n.contrarium aut priuatio,aut con F
tradictio in eodem genere. ut par non impar in numeris est qua
tenus sequitur. Quare si necesse est affirmare,aut negare, neces
se est & quæ sunt per se,inesse. De omni quidem, & per se deter
minatum sit hoc modo.

¶ Cum enumerasset quatuor ipsius per se significata: nũc Cõmẽ. 11
vult ostendere q duo priora significata ipsius per se vti- Cõtinuatio.
lia sunt nobis ad demonstratiuas methodos. ¶ Cur vero Cur Aris. enomerauit tertiũ
cætera enumerauit: cum sint inutilia demõstratiue metho & quartũ prędicatũ
do: Themistius causam affert: q ea enumerauit amplifi- per se.
candi exornandiq; causa. ¶ Philoponus vero ait ea enume Them.
rata esse plenioris diuisionis gratia. Probat autem Philo- Philopo.
ponus q tertius modus demonstratiue methodo non sit Quod tertius mod⁹
necessarius ex eo quia tertius modus circa sola indiuidua nõ sit necessario
potissimum versatur, quæ de nullo prædicantur: sed hoc demõstrationi.
aliquid significant. Præterea indiuiduorum demonstratio
non est. ¶ Rursus probat q nec quartus modus vtilis sit. G
Primo quidem quia non semper causa est sui effectus cau
sa,non enim semper iugulatio causa mortis est:nisi sit leta
lis:& perfecta. At demonstratio vult habere ipsum sem-
per. Secundo quia quartus modus non est eorum: quę p̃- Quod nec quarto sit
dicantur: neq; eorum quæ insunt: & dato q causa de cãto vtilis .1.
prædicetur: & quidẽ de necessitate: non ad ,ppõnes demõ Secundo.
strationis tale cõfert: sed ad totius syllogismi generationẽ:
vtputa: quia luna deficit propter terre interpositionẽ: &
sic non ad ,ppõnes confert: sed potius ad syllogismi gene
rationẽ: quoniã in medij termini loco assumitur, exempli
gratia, vt in syllogismo tali Luna occiditur a terra. Quod
occiditur a terra deficit. Luna igitur deficit. Vbi patet ter
ræ Interpositionem non esse assumptam in propositione:
sed in medij termini loco. ¶ Quod vero duo prima sint Quod duo primo sint vtilia.
vtilia demonstratiue methodo: patet qm̃ assumunt in ,p- H
positionibus, & sunt necessaria: & per se. Quod primum
significatum Ipsius per se sit necessariũ, tãq; per se notũ
derelinquit: siquidem quæ in definitionibus alicuius assu-
muntur, oportet inesse illis ex necessitate. Quod vero se-
cundum significatum ex necessitate insit: non clarum est,
qm̃ non semper prædicatum inest omni subiecto: neq;.n.
omni numero impar: neq; par omni numero inest. Osten-
dit autẽ hæc ex necessitate inesse: qa horũ oppõ est imme
diata: & ęquiualẽs cõtradictioni. Contradictoriorũ.n.alte
rũ necessario inest: & omni: & semp. Ergo scd̃m signatũ ẽ
necessariũ: qm̃ ẽ eorũ: q̃ ipsa uel eorũ opposita necessario
insunt. Sic igit̃ ,pspicuũ duo prima eẽ vtilia. Cętera vero
eẽ addita ad plenior; diuisionẽ. Aris.ergo prio accipit q

I duo prima significata sint vtilia demõstrationi:& inquit. ¶ Que igitur dicuntur in simplr̃ scibilibus sic subaudi dicunt̃ vt in sint prædicatis:& hoc quo ad sc̃dm significatũ: quod eorum est:quæ definiuntur per subiecta. Aut prædicata ipsis subiectis insint:& hoc : ꝙ ad primum modũ: qui eorum est:quæ in subiectorum definitionibus collocãtur.Secundo accipit qualia sint hæc significata & inquit. Et propter ipsa insint quia de omni: & ex necessitate qa semper.Ergo duo accipit:quorũ primũ est: ꝙ dua prima significata vtilia sint demõstrationibus. Scd̃m ꝙ hæc sint de omni:& necessaria. Sumit autẽ primũ tanq̃ per se notũ.Scd̃m vero sumit: vt ostendat tertiũ & quartũ nõ vtilia esse:cũ nec sint eorũ q̃ p̃dicantur necessario:nec eorum quæ insunt necessario.Et intelligit p simplr̃ scibilia ea quę
K ꝓprie:& ꝑ se sciunt̃:& nõ per accñs:vt ꝓpositiones quę in demõstratione assumunt̃:vt exponit Philoponus. Nã si mediũ est subiecti hoc est minoris definitio:maior propositio est eius prædicati:quod per secũdo modo p̃dicat̃: vt hæc:Omne animal rõnale est disciplinæ capax.Minor vero est eius prædicatur:quod per se primo mõ p̃dicatur: vt hæc, Omnis hõ est animal rationale. Si naũt mediũ est definitio quæsiti:hoc est maioris:tã maior q̃ minor ꝓpositio eorũ est:quæ prædicant̃ sc̃do modo:vt Omne aptũ ad scientiã est disciplinæ capax.omnis hõ aptus ad sciẽtiã:ergo omnis hõ disciplinæ capax . Subiectũ.n.primæ, & subiectũ secundæ in definitione prædicati ponitur:vel poni põt.Quare hæc duo significata vtilia sunt ꝓpositionibus demõstrationis.Qm̃ interdũ vtroq; interdũ alterũ
Qęg recẽtiores. in ꝓpõnibus assumit̃. ¶ Recẽtiores aũt hæc omnia significata esse vtilia demonstratiue methodo arbitrant̃: ex eo
L potissimũ:quia Aristo. non cõsueuit ponere in libro nisi ea tm̃:q̃ sibi conferũt in doctrina . ¶ Quæ expõ Græcis expositoribus minime cõuenit,asserunt.n. duo prima significata simul aliqñ,aliqñ vero alterũ in ꝓpõnibus assumi.Quartũ vero assumi in loco termini medij. At tertiũ quod est indiuiduũ subæ:licet nec in ꝓpõnibus:nec in loco termini medij assumat̃.In Syllogismo tñ expositorio: vt mediũ assumi põ . Deinde ꝓbat illud secũdo loco assumptũ.s.ꝙ p̃dicata primi & secundi modi vtraq;.s.necessario insint:& inqt.Non.n.cõtingũt nõ inesse aut simplr̃: vt p̃dicata primi modi inesse dicunt̃. Non.n.possibile est (vt Philoponus inqt) q̃ in alicuius definitione assumunt̃, nõ & omni & semp ex necessitate subõ inesse.aut opposita:vt p̃dicata secũdi modi:etenim(vt Philoponus inqt) necesse est nõ sp ipsa p̃dicata sc̃di modi: sed totã oppõnẽ ex necessitate inesse.Omnia.n. numerus aut par: aut imp: & omnis linea aut curua aut recta. Aliter exponi põt: vt
M dicamus ꝙ Aristo. ꝓbat ꝙ p̃dicata sc̃di modi necessario insint subiectis: suppõnẽs tãq; per se notũ p̃dicata primi necessario absolute inesse:& inqt. Non.n. p̃dicata secũdi modi contingũt non inesse aut simplr̃ : hoc est absolute: vt disciplinæ capax homini,& sensitiuũ animali: aut opposita:hoc est aut totã oppõnẽ:etenim omni subiecto necesse est totã oppõnẽ inesse . Omnis.n. numerus aut par: aut impar,& omnis linea aut recta:aut tortuosa:& omne corpus gñabile:aut graue:aut leue:& hoc inquit. Vt lineę
Obiectio. rectũ inest aut obliquũ:& numero par:aut impar. ¶ Sed dices: in qbusdã p se accñtibus inuenitur medietas.nõ.n. omnis
Rñ.Phil. nasus est simus aut aqlinus:sed aliqs ẽ rectus. ¶ Rñdet Philoponus ꝙ etiã in his sit immediatã oppõnem accipere. Si ita dicimus oẽm nasum:aut rectũ , aut tortuosum esse:

N nã tortuosum si fuerit gibbosum in naso:erit aqlinus . Si fuerit cauũ:erit simus. ¶ Alr̃ rñdet Philop. ꝙ nõ in oibus accñtis oppõ necessario inest:sed in his,q̃ sunt simplr̃ scibilia, mõ simitas & aqlinitas nasi simplr̃ scibilia nõ sunt, & qa accepit p̃dicata secũdi modi inesse ex necessitate,aut simplr̃,aut opposita,hoc ꝓbat:& inqt.Est.n. cõtrarium subaudi cũ suo cõtrario:aut priuatio cũ suo habitu aut cõtradictio:hoc est alterũ cõtradictoriũ cũ altero in eodẽ genere subaudi susceptiui . Et iõ necessario oppõ inest siue sit cõtraria,siue priuatiua,siue cõtradictoria . In susceptiuis.n.& visus & cæcitatis necesse est alterũ oppositorũ in esse.Et in cõtradictione necesse est alterã particulã oĩno inesse:& in cõtrarijs.s.immediatis necesse ẽ alterũ cõtrariorũ inesse susceptiuis cõtrariorũ : vt nũero par aut impar, hoĩ,vitã,aut mortẽ:& corporibus gñalibus graue,aut leue,& aĩalibus sanũ,aut ęgrũ. Vel alr̃ põt expõi, vt dicamus ꝙ velit ꝓbare ꝙ alterũ cõtrariorũ immediatorũ necessario insit,& lege sic:dico alterũ cõtrariorũ ex necessitate ineẽ.Nã ipm cõtrariũ ẽ aut priuatio:aut cõtradictio. Et qm̃(vt Philop.inqt)credi posset in oibus alterũ cõtrariorũ eẽ vt priuatione vl cõtradictionẽ,addit in eodẽ gñe hoc ẽ i ꝓprio susceptiuo ,nõ.n.Hircocerus ẽ par,aut impar.Sed nũerus.nec lapis ẽ Cęcus aut vidẽs, sed aĩal,q̃ sũt ꝓpria illorũ susceptiua.Et hoc subscribit,vt par ẽ nõ imp in nũeris.In alienis aũt susceptiuis cõtraria ñ ita se hñt.Addit q̃tenus cõsequit̃.Nã par qđ ẽ(vt Philop.inqt)affirmatio ẽ:nõ impar vero negatio:sed hoc mõ dico par nõ impar eẽ q̃tenus sequit̃ in talibus ad affirmationẽ negano. Seqt̃.n.ad par nõ impar:& ad rectũ nõ tortuosum pp immediatã contrariorũ oppõnẽ.Tũc affert cõclõnẽ,& vim rõnis:& inqt.Quare si necesse ẽ aut affirmare,aut negare necesse ẽ ea q̃ p se insunt.Hoc ẽ si in oĩ aut affirmatio:aut negatio ẽ,in immediatis aũt cõtradictio ęqualet cõtrarijs.
P Ex necessitate igit̃ in talibus immediatis cõtraria subẽe
Auerro. inerũt.¶ Auer.vero dicit ꝙ aliqđ accñs spẽi simplr̃ cõpetit:vt risibile hoĩ gñi vero sub oppõne:vt animali qm̃ oẽ animal aut risibile:aut non risibile.Demũ epilogat: & inquit.De omni quidẽ & per se determinatũ sit hoc mõ.

¶ Vniuersaliter autem id competere dico, quod de omni dicitur, & per se,atq; hoc plane quo ipsum est. Tex. 11.

¶ Vl'e aũt dico,qđ utiq; & de oĩ est, & p se,et sc̃dm qđ ipsum. Cõ. 51.
Cõfutatio ¶ Cũ enumerasset significata verbi p se,& demõstrasset:q̃ demõstratiue Methodo vtilia sint:nũc trãsit ad declarãdũ quid sit vl'e:qđ tertio loco proposuit declarare.¶ Innuit
Vl'e trifariã dicitur aũt(vt Philoponus inqt). Vniuersale trifariã dici. Primũ quidẽ est p̃dicatũ:qđ omni subõ simplr̃ inest : licet nõ p se insit,vt nigrũ:qđ omni Ethiopi inest, & candidũ omni Cigno. Scd̃m vero, qđ omni inest & p se t vt hr̃e tres angulos duobus rectis ęq̃les omni Isocheli & p se inest.Et sensitiuũ omni homini & per se etiã inest,licet nõ primo.
Q Tertiũ deniq; est qđ & omni:& p se:& primo inest. Vt hr̃e tres angulos æq̃les duobus rectis omni: & p se,& primo triãgulo inest. Vñ inquit. ¶ Vniuersale aũt dico:qđ'
52. Buch. vtiq; & de omni est:& hoc quo ad vl'e primo mõ dictũ. & p se,& hoc quo ad vl'e secundo modo acceptũ.Et secũdũ quod ipsum:hoc est primo: & hoc quo ad vl'e tertio assignatũ vel melius & secundũ qđ ipsum ,p p se sum
Dfia Iter vl'e hic diffinitũ,& 1. pihermen. cap.5. psit:vt postea dicet.Et non tria,sed duo sigñata ipsius vl'is accepit.Nã verbũ sc̃dm qđ ipm ,p per se accepit: vt alterũ alterius sit expositiuum . ¶ Differt autẽ vniuersale qđ' accepit in primo pihermenias ab vniuersale qđ hic in demonstratiuis

A monstratiuis accipit: Ibi enim vt cōe quinque vniuersalibus: de quibus Porphirius. Hic vero ad demonstratiua cō tractum accipit: causa autē quia liber ille omnibus libris logicæ fere cōmunis est, hic vero nulli alteri, nisi sibi. Ob hanc causam ibi vniuersale longe communius accipit quam hic. ℣ Quo vero ad verba attinet, Vniuersale græce Catholu, dicitur, latine tum vniuersale, tum vniuersaliter prędicatum, verius autem Catholu prædicatum secundum totum dicitur: præsertim si scriberetur per: T. Nam si scribitur per Th, sonat veluti totum. Est.n. vniuersale prædicatum vt totum: licet non sit proprie totum.

Verborū expositio

℣ Patet igitur ea necessario rebus inesse, quæ ipsis vniuersaliter competunt.

℣ Manifestum est, quod quęcunque sunt vniuersalia, ex necessitate in sint rebus.

B Com. 53.

℣ Cum descripsisset vniuersale: nunc ex illius descriptione infert quasi Corollarie omne vniuersale necessario inesse rebus: quibus vniuersaliter inest: & inquit. ℣ Manifestum igitur est, quod quæcunque sunt vniuersalia, ex necessitate insint rebus. Et pōt intelligi omnia vlia, hoc est omnia significata vniuersalis, Vt puta tā qd' inest omni: quā quod inest omni: & p se, etiā & quod inest primo. Non enim videt aliquod vniuersale inesse omni, quin insit necessario. Consonat aūt huic expōni, Verbū plurale quæcunque vniuersalia: per quod omnia ipsius vniuersalis significata innuere videt: quia expō habet locū. Si tria significata vlis accepit in textu pximo: & pōt intelligi de vlibus demrātiuis: quæ insunt rebus primo. q.d. quęcūque sunt vlia.s. primo rebus inexntīa, ex necessitate insunt rebus. Non.n. omne vle inest necessario: licet insit omni: nā omni hoī ambulare aliqñ contingit inesse, & tñ nūquā necessario inerit. ℣ Vel forte per quęcunque vlia intelligit: & quod primo: & quod secūdo mō dicūtur: nā quę tertio mō dicunt: nondū exposuit.

C

℣ Atque per se & hoc quo ipsum est, eadem esse dico. velut lineæ per se punctum inest, rectumue, ed nāque ratione qua linea est. Et triangulo, hoc tres anguli competunt duobus rectis æquales quo triangulus est. Per se enim triangulus duobus rectis æquales angulos habet.

℣ Per se autē, & secundū quod ipsum idem est. Vt per se lineæ inest punctum & rectitudo. Etenim secundum quod linea est. Et triangulo secundum quod triangulus est, insunt duo recti. Etenim per se triangulus duobus rectis æqualis est.

Com. 54.

℣ Quia dixit vle pdicatū inesse rebus secūdū qd ipm, exponit p se, & secūdū quod ipsum idē esse: & inqt. Per se aūt. & secundū qd ipsum idē est: & hoc, pbat exēplis: & inqt. Vt p se lineæ inest punctū, & rectitudo, subaudi & secūdū quod ipsum. Etenim secundū qd linea est hæc lineæ insunt. Assignat secundū exēplū: & inquit. Et triangulō secundū qd' triāgulus est insunt duo recti, & sic secūdū qd ipsum: etiā & per se: cuius cām affert, & inquit. Et enim p se triāgulus duobus rectis æqlis est. ℣ Theophrasti sectatores (vt Philop refert) differre hæc aiunt. Nā afferunt verbū p se vlius esse quā scdm qd' ipsum. Qm̄ si quid est scdm qd' ipm, id & p se est non tamē contra. Nā Isocheli p se inest hr̄e tres angulos æqles duobus rectis. Nō tamē secūdū qd' Isocheles. Si.n. secundū quod Isocheles: nō vtrique æqlatero, aut Scaleno inerit. Hæc Theophrasti sectatores. ℣ Sed Arist. pōt defendi: Nā (vt Philop. innuit): Aris. nō dicit hæc idē esse in omnibus. Sed asserit hæc in quibusdā cōcurrere, vt in exēplis, quæ induxit. Etiam in homine: mētis & sciētiæ capax p se est, & scdm quod ip-

D Theoph. sectatores contra Aristo.

Defensio Aristo.

E sum: nō.n. secundū qd animal est mentis & scientię capax est: sed secundum quod homo. Videtur.n. hoc solum ex animalibus esse mentis & scientiæ capax. atque impari numero inest non inæqualia diuidi per se, & secundum qd' ipsum. Sic igit Aris. ea idem esse non nisi in quibusdā asserit, non tñ vlr, & sic quæ Theophrasti sectatores dixerunt non procedunt contra Aristo.

℣ Tunc autem quidpiam vniuersaliter inest, cum de quouis et primo ostenditur. Velut æquales duobus rectis habere, non vniuersaliter inest figuræ, & tamen de figura duorum rectorum angulorum æqualitatem licet ostendere. Sed non de quauis figura, nec ostendens figura quauis vtitur. Quadratum.n. est quidē figura, non tamē habet tres angulos duobus rectis æquales. His etiā triāgulus quorū est æqualium laterum. habet quidē quāuis duobus rectis æquales, sed non primus, sed triangulus prior.

F

℣ Vniuersale autem est tunc, cum in quolibet, & primo demonstratur. Vt duos rectos habere neque figuræ inest vniuersaliter. Et tamen est demonstrare de figura quod duos rectos habeat, sed nō de figura qualibet. Neque vtitur qualibet figura demonstrans. Quadrangulus.n. figura quidem est nō habet autē duobus rectis æquales, Sed Isocheles habet quidem quilibet duobus rectis æquales, non tamen primo. Sed triangulus prius.

℣ Secundū Philoponum. Hæc est tertia ipsius vniuersalis determinatio. Nā secundū ipsum textu illo. (Vniuersale autē dico) duo tantū significata accepit. Quoniā per se et secundū quod ipsum pro eodē sumpsit. & inquit. ℣ Vniuersale autem.s. tertio modo: quod demonstratiuum est, Tunc est cū in quolibet, & primo demonstrat, cū in quolibet, hoc est cū cuius eorum quæ sub prædicato sunt prædicatū insit. Vt puta cuius triangulo: hr̄e tres angulos ęqles duobus rectis. Et primo demonstratur: nam duos rectos habere, vt inquit. Neque figuræ inest vniuersaliter licet sit demonstrare de figura quod duos rectos habeat. Sed pro nam: quoniā non de figura qualibet demōstratur, & sic deficit vna conditionum. Neque vtitur qualibet figura demonstrans, cuius cām affert, & inquit. Quadrangulus enim figura quidē est, non habet aūt duobus rectis ęqles, & sic non primo figuræ inest. Neque Isocheli inest primo nā Isocheles habet quidē quilbet duobus rectis æqles: non tñ primo: Sed triangulus prius. Ex quibus vult habere tertiā ipsius vniuersalis significationē: vt illud sit qd' primo insit. ℣ Quibus patet ea: quæ de nullo prædicanf, nō esse vniuersalia. Nā omne vniuersale prædicatur per se nullū aūt per se est negatiuū. Insuper patet nullū (qd' in pluribus prædicatur) esse vniuersale: nisi forte dialecticū vniuersale dicatur. Siquidē vniuersale omne de omni fit. Rursus patet nullū prædicatū mediatū esse vniuersale: vt habere duos rectos respectu æquipedali. Igitur vniuersale est de omni, per se, & primo. De omni quidē ad drīā vniuersalis dialectici. Per se vero: ad differentiam vniuersalis negatiui. Primo denique ad differentiā vniuersalis mediati. ℣ Animaduerte quod subiectum de quo prædicatum vniuersaliter prædicatur: trifariam considerari potest aut respectu suæ substantiæ: aut respectu suæ essentiæ: aut respectu suorum suppositorum. Respectu quidem substantiæ: prædicatum, quod de eo dicitur, per se dicitur. Respectu sub essentiæ, quod de illo prædicatur: dicitur primo. Respectu suorum suppositorum: quod de eo prædicatū: dicitur vniuersale. ℣ Disputat hic Philoponus an omne demonstratiuum conuertatur ad prædicatum. ℣ Respondet quod omnę prædicatum vniuersaliter: quod de ali-

Com. 55. Expō Philopo.

G

Corol. 1.

Secundū

Tertium.

H Subiectū de quo pdicatum vniuersaliter pdicat trifariam pōt cōsiderari.

Dubium Philop.

Respons.

I quo subiecto demõstratur: conuertatur cũ suo primo subiecto. Per quæ Themistius velle uidetur solas definitiones: & propria: quæ conuertuntur cũ subiectis: esse pdicata: q̃ vliter de subiectis demõstrabilia sunt. Genera vero & drĩæ quæ omni & per se insunt: non tamen demõratiua sunt. qũ nõ conuertunt. Quare si recte verba Themistij intellexi, oportet dicere solas definitiones & propria esse vlĩa demonstratiua: qm̃ sola primo: & conuertibiliter insunt. At in fine capitis sentire vr̃ q genera ipsa vliter de differẽtijs prædicantur: vt animal de rõnali: & differentiæ de spẽbus vt rõnale de homine. Alioquin (vt inquit) cogetur demrõne ad solas definitiones, & ppria ptinere. Et si Themistius non sibi constat. Propterea alij (vt Philoponus narrat) dixerunt nõ omnia demrãtiua debere cõuerti, sed ea sola: quæ assumunt in potissima demõstratione. Hinc Auer. velle vr̃ q tã prædicata primi modi: q̃ pdicata secundi modi vniuersalia sint: modo de omni p se, & primo pdicetur. Faciunt ad hæc exẽpla Aristo. q̃ partim in prędicatis primi modi: partim in pdicatis secundi modi consistunt. Quærunt Iuniores cũ vniuersale habeat tres conditiones, & ex parte prędicati, & ex parte subiecti, e qua parte pcipue vlis rõnẽ sortiatur. Nonnulli dixerunt vniuersale rõnẽ suã e subiecti ipsius parte sortiri: rõne videlicet habita ad illius subiecti suppositã. Alij dixerũt vniuersale sortiri rõnẽ suã ab ea particula: quod ẽ primo, hoc est non per medium. Et hac rõne Aristo. vtit ipso vniuersali in hoc libro. Fauet huic qm̃ ab vltima differẽtia vnumquodq̃ suã rationẽ sortitur modo vltima differẽtia est verbum primo. Alij & nos diximus. Vniuersale sortiri suam rationẽ ab illis tribus. s. de omni per se & primo, quæ assumuntur in vniuersalis definitione loco vltimæ differẽntiæ, quæ ignota est.

Quæ the.

Opĩo aliquorum.

K

Auerro.

Dubĩ

Alia sen.

L

Qui igitur demonstratur primus duobus rectis æquales habere, uel quoduis aliud, ei primo uniuersaliter competit. Et demonstratio per se eius uniuersaliter est: cæterorum uero, quodam modo non per se, nec eius uniuersaliter est qui duorum est æqualium laterum, sed superat & ad plura sese extendit.

Quodcunq; igitur primum demonstratur duos rectos habere, aut quodcunq; aliud, huic primo inest uniuersale. Et demonstratio per se huius uniuersalis est. Aliorum autem quodam modo, nõ per se, neq; Isochelis est uniuersaliter, sed est in plus.

Cum declarasset quid sit vniuersale prędicatũ: hic exponit duo: & quid sit vniuersale subiectum: & cuius primo sit demonstratio. Addẽs quorũ demonstratio sit p accidẽs: & inquit. Quodcunq; igitur primũ subiectum demonstratur duos rectos hr̃e: aut habere quodcunq; aliud: hoc subaudi est subiectum primum vniuersale: cui primo inest vl̃e. Hęc de vniuersali subiecto. Deinde addit cuius sit primo demonstratio: & inquit. Et demonstratio p se huius vlis subiecti est. Addit tertio quorũ demonstratio sit p accidẽs, hoc est non primo, & inquit. Aliorũ autẽ. s. subiectorũ quæ sub illo primo, vel supra illo primo cõtinẽtur demonstratio est quoddã modo non p se, sed quasi per accidẽs. Et p hoc asserit cuius non sit vniuersaliter: & inquit. Neq; Isochelis ẽ vniuersaliter, sed eius cuius est p se primo demonstratio, est in plus: quoniam est ipsius triãguli primo. Animaduerte q demonstratio est cõclusionis p se: vt totius demõstrationis formæ. Est propõnũ vt materiæ, qm̃ ppositiones sunt potẽtia conclusio. Est subiecti ut eius de quo quęsitũ demõstraĩ. Est pdicati vt eius quod quærit: & demrãtur. Horũ aũt subm̃ & pdicatũ cũ

Com. 56.

M

Notabile.

primo talia sint. vlĩa ab Aristo. dicuntur: propositiones vero: & conclusio ex vniuersalibus constant. N

Oportet autem non latere errorem per sæpe fieri, & non esse id quod ostẽditur primum uniuersale quemadmodum esse uidetur. Decipimur autem hac deceptione, cum aut præter singulare uel singularia nihil est quod accipiatur superius.

Oportet autẽ non latere, quoniam multotiẽs contingit peccare, & non esse quod demonstratur. Primum uniuersale. Secundum quod uidetur demonstrari uniuersale primum. Oberramus autem hac deceptione, cum aut aliud nihil sit accipere a superiori præter singulare, aut singularia. Tex. 12.

Cũ docuisset vl̃e: nunc vult assignare causas deceptionis secundũ quas contingit sæpe numero errare circa vniuersale. Verũ Themistius & Auerroes velle uidentur Aristo. exponere primo cãm cur cũ nos aliqñ demõstremus vniuersale: nõ credamus ipsum esse vl̃e. Et asserit causam huius esse, q sub vna spẽ sit vnũ tãtũ singulare. Verbi cã: Vt si de terra q in meditullio orbis sit locata, demonstremus, tũc id quod vniuersale est vniuersaliter demonstrasse non videmur: & tamen re reuera vl̃e demonstramus Qm̃ non de terra quo terra vna est: sed quo terra: id demonstramus. Et sic cã erroris est: q vnum sit indiuiduum numero sub specie. Melius aũt & magis verbis Aris. consentanee Philoponus hunc errorẽ exponit. Vult enim q Aris. assignet causam: cur aliquãdo nos non demonstrantes vl̃e: putemus vlr̃ id demonstrare. Et hoc ponit Aris. & inquit. Oportet aũt non latere: qm̃ multoties circa acceptionem vl̃is: contingit peccare: & non esse quod demonstraĩ. Primũ vl̃e: Secũdũ quod videtur vniuersale primum demonstrari. Ecce q errorẽ, vt nõ sit vniuersale: quod putauimus vlr̃ id demonstrare. Assignat autẽ vnam cãm: vtputa quando singulare aliquid fuerit in diuiduũ sub specie de quo facimus demonstrationẽ. Vt q terra in medio vniuersi sita sit. aut q mundus sphæricus. In his putamus vl̃es demrõnes facere: quoniã per se insunt: quæ demonstrantur, & nulli alteri præter illa: nõ tamen nõ sunt hæ vl̃ia. Qm̃ si plures essent mũdi aut terræ plures, talia vtiq; in illis quadrarent. Veluti si in mundo esset vnus solus hõ: vt tempore Deucalionis & demonstraretur de illo q esset disciplinæ capax, vtiq; putaremus vniuersale esse quod demonstratur de Deucalione: cum illi: & nulli alteri præter illud competeret: & tamẽ non esset vl̃e: qm̃ non secundũ quod Deucalion demonstrareĩ illud: sed secundũ quod homo. Nã si plures essent adhuc illis cõpeteret: vnde inquit. Oberramus aũt hac deceptione. s. qua putamus vniuersale demonstrasse cũ nõ sit vniuersale, Cũ aũt aliud nihil a superiori accipere sit præter singulare: aut singularia. Nã tunc putaremus vl̃e esse, cũ non sit vniuersale id, quod demonstratur de Deucalione putaremus dico esse vniuersale: qm̃ ei competeret: qd̃ demonstratur: & nulli alteri. Est autem error: qm̃ non de illo singulari demõstratur inquantũ illud: sed per rõnẽ superioris. Addit autẽ aut singularia, si demonstrationes fierent plures diuersarũ rerũ vt de sole, de mundo: de terra: quorum singularia plura sunt in diuersis speciebus. Sed vt cũq; sit causa qua decipimur prima est) quia in specie vnum numero est indiuiduum. Ideo creditur omne de illo indiuiduo demonstratum esse vniuersaliter demonstratum: creditur autem, quia illi: & nulli alteri cõpetit. Quidam Iuniorum quærunt cur potius allucinationes quæ contingunt circa conclusionem pertractat non autẽ quæ contingũt

Cõ. 57. Continuatio.

Expõ Themi. & Auer.

O

Expõ Philop.

P

Q

Dubĩ Iuniorũ.

A cōtingūt circa ꝓpōnes. Præterea.cū rectū iudex sit sui, & obliq: cur pdeclarauit qd cōclō sit, & postea errores: q contingūt in illa. Insup cū cōclusio sit, tū p se: tū de omni: cur potius errores circa illā exposuit inquantū est vl'is: & non q̄tenus p se: & de omni. Hæc Iuniores: q̄ nō ab re admiror: cū supponant falsum: Nō.n. Aristoteles errores aut qui circa ꝓpōnes, aut q circa cōclusiones accidūt exponit, sed errores qui emergūt circa vl'e: quod est pdicatū p se: de omni: & primo de eo, de quo vl'iter assignaē. Et sic falsum est Aris. errores exponere, q circa cōclōnes emergūt. Præterea. dato q errores exponar: q circa cōclōnem accidūt: tacuit errores qui circa ꝓpōnes emergūt: qm posterius declarabit errores, qui accidūt circa mediū: qui ad ꝓpōnes attinēt. Præterea Rectitudo ipsius cōclōnis præostensa est: qm declaratū est: q vl'e debeat esse de omni, p se, & primo. Cur vero tacuit errores, qui accidunt

B circa de omni & per se: vna cā est, quia ptinēt ad librū topicorū, alia & quidē verior est: quia tales allucinationes: quales circa vniuersale accidūt: nō contingūt circa de omni: & p se. Sed circa ea: quæ hic dicit Aris. est quæstio nō parua. Nā singularitas, vt singularitas: scientiā nō impedit: vt Auicen. asserit, Sed materia: quæ p se ignota est. Ergo ꝓpter ipsam singularitatē, qua iste sol est vnus numero in sua spē: non videē error oriri circa scientiā. Et dicendū q licet singularitas non impediat scientiā: q a pōt scientia haberi de æternis singularibus: singularitas tñ impedit aliquid sciri primo: vt expositū est. Cur vero in aliqua specie nō sit nisi vnū numero singulare: in aliq plura eiusdē spēi, qō metaphysica est. Animaduerte tñ Iuniorū nonnullos dixisse errorē hunc procedere circa conclusionē, quo ad illius subm. Et (vt mihi videtur) errant: siquidem hic error cōtingit circa vl'e, At vniuersale pdicatū

C est. Propterea dico hunc errorem oriri circa prædicatum: accidere tamen ratione subiecti, vt patet.

Aut est quidem, sed nomine caret in diuersis spetie rebus.

Aut sit quidem, sed innominatū sit in differentibus spē rebus.

Secūdū Themistij paraphrasem: cū Aristoteles assignaē sēt cām cur vl'e demōstremus, & nō credamus vl'e demōstrasse, nūc assignat cām: cur credamus vl'e demonstrasse, & tñ non est vl'e, qd credebamus vniuersale demōstrasse. Et causam affert ex eo: qa communis natura: cui primo & vniuersaliter affectio competit nomine caret. Ideo creditur q sit vniuersalis & primo competens omnibus illis, quæ continentur sub illa natura: quæ nomine caret. Vbi animaduersione dignum esse quasdā rerū species: quæ inter se differunt, ratione tamen vna conueniunt, verum id in quo conueniunt nomine caret. Veluti nume-

D rus, magnitudo, & tempus: quę specie differunt: sed cōueniunt in quadā cōmuni natura, quæ est innominata. Si ergo de numero demonstretur commutata ꝓportio: aut de tēpore: aut de magnitudine: cū illa de quibus demonstratur: non habeant commune nominatum: credimus illud demonstratum de tēpore esse vniuersale, vel si de numero, idem credimus: erramus autē quoniam nulli illorum prædicatum illud primo competit, Sed communi innominato. Philoponus vero vult, q hic assignetur causa deceptionis propositæ: qua credimus vniuersale demōstrasse: & non vniuersaliter demōstramus. Credimus .n. de numeris primo & vniuersaliter demonstrasse ꝓportionem commutatam vt. 7. libro Euclidis patet: non tamē demonstramus: causa vero cur illud credatur, est: quia cōmune temporibus, numeris: & magnitudinibus, cui vniuersaliter: & primo competit: est innominatum & propterea cum demonstramus proportionem computatam de numeris: credimus illud esse primo & vniuersaliter demonstratum: quia carentia nominis eius: cui vniuersaliter competit: credimus vniuersale esse. Verbi causa in. 7. lib. elementorum Euclidis: sit hæc demonstratio, vt se habet 32. ad. 16. ita vni ad quatuor, quare permutatim se habebunt. 32. ad vni &. 16 ad quatuor. Idem demonstraē. 5. libro elementorum eiusdem de magnitudinibus. Potest et & de temporibus idem demonstrari. Creditur ergo qd demonstratur vniuersale esse de quolibet illorum: nō existente nominata aliqua ratione communi: de qua primo & vniuersaliter demonstretur: & hoc inquit. Aut sit qui

E

F dē subaudi aliquod cōecui vniuersaliter cōpetit, sed innominatū sit in diuersis spē rebus: nā tūc crederemus qd de vnoquoq: sub illo contento demōstraē: esse vl'e, cū reuera non sit. Hæc est Philoponi expositio.

Aut est ut pars totum id de quo demōstratur. Parti nāq; accommodabitur quidem demonstratio. & de qualibet erit. Aut tamen non erit, huius primi uniuersaliter demonstratio. Atq; huiusce primi, ut hoc est demonstrationē dico, cū est primi uniuersaliter.

Aut contingat esse, sicut in parte, totum. In quo demonstratur. His enim quæ sunt in parte, inest quidem demonstratio. Et erit de omni. Sed tamen non huius erit primi uniuersalis demonstratio. Dico autem huius primi secundum q huius, demonstrationem, cū sit primi uniuersalis.

Hic secundum Themistium tertia erroris causa assignatur. Et est cum quis aliquid in esse omni demonstrat: credit id vniuersaliter demonstrasse. Philoponus vero in idem concidit, dicit enim hunc esse tertium erroris modū.

G Innominatū quidē est cōmune, non sit autē in illo demōstratio: sed in vnaquaq: specierū seorsum. Proficiscitur autē error: ꝓpterea, & quia omni tali inest. Cū enim omni tali insit: vt omni Isocheli habere tres angulos ęquales duobus rectis creditur vniuersaliter ei inesse, & nō est ita: qm oportet vt insit omni, per se: & primo. Legit autem Philoponus verba Aris. dupliciter: primo sic. Aut contingat esse, hoc est: aut si totum: in quo demonstratur. s. triāgulus, Sicut in parte, hoc est contractum ad eius speciem: vtputa ad Isochelem: hoc est aut sit: id de quo demonstratio sit: non ipsum cōmune. s. trianguli: sed eius species. Dicitur enim species pars: & genus totū. s. vniuersale. Legit aliter: & inquit. Aut contingat esse: hoc est aut sit totum in quo demonstratur exsistens sub aliquo: vt in eius parte. Veluti Isocheles in triangulo. Species enim totum est definitiuum: triangulus vero quis definitiua, & sic species est in genere vt in parte totum. q. d. aut sit illud de quo de-

H monstratio sit: species quæ est quoddam totum existens in genere, vt parte eius, nam tunc est tertia erroris causa, q credimus aliquid vniuersaliter de eo demonstrare, cū nō sit vniuersale. Placet autem Philopono magis prima expositio ꝓpter verba quæ subscribuntur. Dicit enim, eis enim quæ in pte, inerit quidē demōstratio: & erit de omni, ecce quo modo in parte speciē vocat non genus: est. n. Isocheles pars trianguli. Et sic prima expositio consona est magis. Facilius tamē legi pōt: aut cōtingat esse totū in quo demonstratur sicut in parte, hoc est sicut particulare, & per totum intelligit subiectum distributum de quo demonstratio sit: Cum enim tale subiectum vniuersaliter distributum contingat esse veluti quoddam particulare

I sub aliquo vniuersali: vt Isocheles sub triangulo. Tunc est tertia erroris causa: qua decipimur credentes esse vniuersale quod de illo demonstratur, cum non sit vniuersale. Sed ne quis credat de particularibus speciebus nullo pacto demonstrationem esse, subscribit. His enim quæ sunt in parte hoc est his quæ sunt particulares species sub genere : inest quidem demonstratio : & erit subaudi quod demonstratur, de omni. Sed tamen demonstratio non erit huius vniuersalis primi. s. Isochelis. Exponit vero quid intelligit per illud verbum huius primi, & inquit. Dico autem demonstrationem esse huius primi, tenus huius: hoc est vniuersaliter. Sumpsit enim (vt Philoponus inquit). Quatenus huius pro vniuersali. Vsus est n. hoc verbo quatenus pro eo quod est esse vniuersalẽ demonstrationẽ: nam de omni Isochele demonstratur q̀ habeat tres angulos, æquales duobus rectis: sed non primo.
K sed de triangulo prius. Et huius primi demonstratio est. Idem enim est dicere homo inquãtũ homo est risibilis, & dicere homo primo & vniuersaliter est risibilis. Sĩr homi nis est demonstratũ risibile vt hominis: & primo ac vlr ho minis. Quare licet de omni Isochele sit demonstratũ habere tres: non tamen de Isocheli, vt Isocheles, & sic non primo. Patet igitur tertia decipiendi causa: cũ de omni demõstratum credimus primo & vniuersaliter esse demonstratum. Quod falsum est: vt expositum est satis.

¶ *Si igitur quispiam ostenderit rectas duas lineas non concurrere inter quas eadem in parte sunt anguli recti, recta ex linea secante, illas oborti huius ex eo demonstratio proprie uidebitur esse, quia sic est in omnibus angulis rectis. Verum non est quippe cum id fiat non ex eo quia sic sint illi anguli duobus rectis æquales, sed ex eo quia quouis modo duobus æquales sint rectis. Et si*
L *nullus alius esset triangulus quã hisce qui duorum est æqualiũ laterum huic ut duorum est æqualium laterum angulos æquales duobus rectis habere competere uidetur. Et similitudo rationum mutato ordine, numeris, ut numeri sunt. lineis, ut lineæ. solidis ut solida temporibus deniq;, ut tempora uidetur competere, quemadmodum seorsum olim ostẽdebatur. Quod tamen una demonstratione de omnibus demõstrari potest. Sed quia non sunt quidpiam unum hæc omnia nomine uocitum, numeri inquã longitudines, tpa, solidaq;, atq; differunt inter se spẽ, ideo sumebãtur seorsum.*
Exẽplum 3. causæ. ¶ *Si igitur aliquis demonstrabit q̀ rectæ non concurrant, Videbitur utiq; huius esse demonstratio, Propterea quia in omnibus rectis est, sed non est: nisi quidem q̀ sic æquales sint, fiat hoc. Sed uel quomodolibet æquales.*
Exẽplum primę cã textũ 13. Exẽplũ 2ę cãæ. ¶ *Et si triangulus non sit alius quã Isocheles. Isocheles utiq; uidebitur esse. Et proportionale q̀ commutabiliter sit, quo numeri sunt, & quo lineæ, & quo solida, & quo tempora, quemadmo*
M *dum demonstratum est aliquando seorsum, contingens est de omnibus una demonstratione demonstrari. Sed propterea quia non est nominatum id, in quo hæc omnia unum sunt numeri, longitudines, tempora, Solida, & specie differunt adinuicem, seorsum accipiantur. Nunc uero uniuersaliter demonstratur, non enim inquantum lineæ, aut numeri sunt, inerat, Sed in eo q̀ hoc est, quod uniuersale supponunt esse.*
Com. 60. ¶ Cum dixisset errorẽ trifariã fieri: subsequenter triũ errorũ exẽpla exponit: sed non vtitur ordine exẽplorũ eo modo: quo ordine modorũ. Nã primo accipit exemplũ erroris tertij modi, & inquit. ¶ Si igitur aliquis demonstrabit, q̀ rectæ non concurrant. Videbit vtiq; huius. s. cõclonis esse demonstratio: subaudi prædicati vlr. Propterea q̀ in omnibus rectis sit, Sed non est hæc demonstratio prę-

dicati vniuersaliter non enim valet: competit omnibus rectis, ergo est vniuersale prædicatũ, nisi fiat hoc: hoc ẽ hæc demonstratio q̀ sic æquales sint s. secũdũ rectũ: vel si nõ secundũ rectum: saltem quolibet equales. ¶ Animaduerte (vt exponit Philoponus) q̀ lineæ rectæ bifariã sunt: aut simpliciter rectæ: & hæ sunt, supra quas cadens linea recta rectũ vtrinq; angulũ facit, simpliciter vero dicuntur rectę q̀ secundũ nullã partẽ sint tortuosæ, Aut sunt secundũ quid rectę, vtputa quæ secundũ aliquid sui sunt rectæ: Secundũ vero aliquid tortuosæ, semper tamen æquidistantes: Vult ergo Aristo. dicere: q̀ demonstratio qua demõstratur q̀ rectæ lineæ non concurrant: licet prædicatũ sit de omni subiecto, non tamen demonstratio est prædicati vniuersaliter: nisi sic: hoc est inquantum æquales, & æquidistantes fiat demonstratio, vel quomodolibet rectæ: hoc est aut simpliciter, aut secundum partẽ. Prædicatum ergo est vniuersaliter dictum de omnibus non quo rectæ sunt: sed quo æquidistantes, siue rectæ siue giratiuæ sint. Deinde ponit exemplũ primi modi, & inquit. Et si triangulus non sit alius q̃ Isocheles: Isocheles vtiq; videbitur esse hoc s. habere tres angulos æquales duobus rectis secũdum q̀ Isocheles: & illud videretur esse vniuersale: nunc vero nõ est: non enim secundum q̀ Isocheles id inest, sed secundũ q̀ triangulus: quare non est vniuersalis demonstratio, q̃ est in Isochele: sed quæ in triangulo. Deinde ponit exemplũ secundi modi: & inquit. Et proportionale q̀ commutabiliter sit: hoc est posse commutatim proportionari demonstratur de numeris, quo numeri sunt: & de lineis: quo lineæ sunt, & de corporibus, quo corpora siue solida sũt: & de temporibus: quo tempora sunt, ita vt quemadmodum est demonstratum aliquando seorsum. Illud prædicatũ de singulis, ita contingẽs est de omnibus vna demõstratione demõstrari cõmuni videlicet omnibus illis, Verbũ aliquando (vt Philoponus notat) nõ tẽporaliter accipiẽ: quia tunc esset sensus q̀ aliquando fuisset illa demonstrationũ disseminatio, & nõ semper: deinde exponit erroris cãm, & inquit. Sed ꝓpterea quia nõ est nominatũ id: in quo hæc omnia vnum sunt vnum, videlicet longitudines tempora solida: & specie differunt adinuicem propterea aliquando seorsum accipiantur: & hæc est causa errandi. Addit non propterea esse ita: & inquit. Nunc autem vniuersaliter demonstratur demonstratione communi omnibus: & verbum nũc non temporaliter accipitur: quoniam esset sensus nunc: & non prius: & assignat causam, & inquit Non enim inquantum lineæ: aut numeri sunt. Illud prædicatum inerat: sed in eo q̀ hoc est. s. quod dam commune, quod vniuersale supponunt esse. Hæc sunt exempla dictorum modorum.

¶ *Nunc autem uniuersaliter demonstratur. Non. n. hisce competit, ut lineæ sunt, uel uti numeri, sed ut hoc, quod quidem uniuersaliter his inesse cunctis supponitur. Quocirca siquis unumquẽq; triangulum, eum inquã qui ex æqualibus lateribus omnibus, & eum qui ex uniuersis inæqualibus constat, & item eum qui duorum est æqualium laterum, aut una, aut alia seorsum demonstratione tres æquales duobus rectis ostenderit, nondum his profecto triangulum scit duobus rectis æquales habere, nisi eo sciendi modo quem ipsi suo more profitentur sophistæ. Neq; de triangulo uniuersaliter id percipit, & si nullus alius præter istos triangulus est. Non. n. id istis ut trianguli sunt, nec omni triangulo ratione formæ, sed numeri inesse cognouit, tam & si nullus triangulus est, quem ipse & non scit æquales duobus rectis habere.*

N

Philopo. Lineæ rectæ bifariã sunt.

P

Q

¶ Propter

A ☞ *Propter hoc nec si aliquis demonstret. vnumquemq; triangulū demonstratione, aut una, aut altera, q duos rectos habeat unusquisq; Isopleuron seorsum, & Scalenon, & Isocheles nondum cognouit triangulum q duobus rectis sit æqualis, nisi sophistico modo, neq; uniuersaliter triangulum, ne quidem si nullus est præter hæc triangulus aliter. Non enim secundum quod est, cognouit, neq; omnem triangulum, sed uel secundum numerum. Secundum speciem autem non omnem, & si nullus est. quem non nouit.*

Com.61. ☞ Non sunt hæc verba valde obscura: tamen verborum contextus non est facilis, ideo in alijs nostris commentarijs, quæ in iuuenta confecimus, dicebamus: q Arist. hic quasi ex dictis soluit Sophisticum quendam syllogismū quo veteres circa acceptionem vniuersalis capiebantur. Arbitrabāt enim esse optimum syllogismum. Scio scalarium, & æquipedum: & æquilaterum habere tres æquales duobus rectis. Omnis triangulus est scalarius: æquipe B dus: & æquilaterus. Igitur scio omnem triangulum habere tres æquales duobus rectis. Modo hic syllogismus nō valet, non enim ex maiore de scito: & minore de inesse conclusio sequitur necessario & per se, nisi sophistico modo, hoc est per accidens. Nam licet ex maiore de necessario & minore de inesse, conclusio de necessario sequatur: non propter hoc sequitur ex maiore de scito, & minore

Expō Philopo. de inesse, nisi sophistico modo: & accidentaliter. ☞ Philoponus autem facilius vult q Arist. ex dictis velit ostendere: q dato q quis ostendat vnamquamq; specierum earum, quæ sub vniuersali seorsum, & nullam derelinquat speciem: non propter hoc hęc ostensio erit demonstratio: quoniam non vniuersaliter demonstrauit: nō enim in aliquo communi: cui primo prædicatum inest: demonstra C uit. Sed hæc ostensio videur sophistica, cum fit ex particularibus de vniuersalibus syllogismus: & quasi ex accidentibus faciens comprobationem. Nam si omnes species distinxerit (vt dixi) quæ sunt sub triangulo: non secundum q triangulus nouit: q habeat tres angulos æquales duobus rectis, sed vnumquęq; ipsorum particulatim: quoniam licet nullum particularium ignoret, Secundum tamen cōmunem ipsorum speciē non nouit. Sic igif vult Philoponus q Arist. declarauerit ostensionem vniuersalem de singulis speciebus: quæ sub vno genere continentur: non fit demonstratio, quoniam non demonstratur ꝑ illam accidens de subiecto. Cui primo & vniuersaliter inest, hoc est de communi eius subiecto. Sed hæc ostensio est de illo communi modo sophistico, quatenus non est prima ostensio: sed a posteriori ex particularibus. Bene Arist. inquit. ☞ Propter hoc subaudi quod in dictis exempiis exposuimus. Nec si aliquis demonstret vnumquęq; D triangulum demonstratione: aut vna, aut altera: hoc est diuersa cuiq; accommodata: q duos rectos habeat vnusquisq;: Isopleurō seorsum, & Scalenon seorsum, & Isocheles seorsum, nondum cognouit. s. demonstratiue triangulum q duos rectos habeat, nisi sophistico modo: quoniā subaudi, neq; vniuersaliter triangulum cognouit, etiam si nullus sit præter hęc triāgulus alter, assignat causam quare sophistico modo: & inquit. Non enim secundū q triangulus est: cognouit: neq; cognouit omnem triangulū secundum q triangulus: sed secundum numerum. Secundū speciē autem nō omnē, & si nullus est quem non nouit: qua hæc ostensio cū sit per particularia de vniuersalibus: & a posteriori: non erit demōstratio: sed erit syllogismus ex accidentibus modo sophistico: non q sit sophisticus, sed modo sophistico, quatenus a posterioribus & particu E laribus fit: non autem demonstratur accidens de proprio subiecto per eius veram causam: vt superius diximus. per quæ dat intelligere eum syllogismum esse demonstrationem, per quem aliquod accidens ostenditur de aliquo subiecto: cui primo inest, & per veram illius causam.

☞ *Quando igitur non scit uniuersaliter, & quando simpliciter scit, manifestum est. Enimuero si eadem esset trianguli ratio, & duorum æqualium laterum trianguli cæterorumq; triangulorū demonstratio, aut cuiq;, aut omnibus, æque sine ullo discrimine accommodantur, ut patet. Cum uero non sit eadem, sed diuersa, tresq; anguli duobus rectis æquales hoc cuiq; competunt, quo quisq; triāgulus est, non scit hisce simpliciter, qui dicto modo demonstrat.*

☞ *Quando ergo non nouit uniuersaliter, & quando nouit simpliciter, Manifestum est utiq;, quoniam si idem erit triangulo esse, & Isopleuro, aut unicuiq;, aut omnibus. Si uero non idem, sed alterum, est autem secundum quod est triangulus, non nouit.* Tex.14. F

☞ Secundum Themistium: cum Arist. dixisset ad scire speciem non sequi scire genus: etiam si nihil aliud si pręter genēris species, quas qui sciuit, qua non est idem scire de omni: & scire vniuersaliter: nam possum scire vnumquemq; habere tres: & non scire vniuersaliter triangulum habere tres: & hoc quia scire de omni est aliud a scire vniuersaliter: quærit nunc quando non differt scire vniuersaliter: & scire de omni. ☞ Philoponus vero quasi idem concedens, dicit q quærat duo: alterum, quando non nouit vniuersaliter subaudi si nouit de omni, Alterum vero: & quando nouit vniuersaliter: si subaudi nouit de omni. Vnde dato q quis nouerit de omni scalario q habeant tres: quęritur: quando de omni scalario scire q habeat tres: sit scire vniuersaliter: & quando non vniuersaliter. Hæc ergo duo secundum Philoponum soluit Arist. continuetur ergo textus hoc pacto, cum dixisset Aristo. q non semper scire de omni sit scire vniuersaliter: ideo quærit quando scire de omni sit vniuersaliter scire, & quando non vniuersaliter: & hoc inquit. ☞ Quando ergo subaudi qui nouit de omni: non nouit vniuersaliter: hoc est primum quęrit secundum: & inquit. Et quando nouit simpliciter hoc est: quando qui nouit de omni: nouit vniuersaliter. Respōdet & primo ad secundum membrum, & inquit. Manifestum est vtiq;: quoniam si idem erit triangulo esse, & Isopleuro, aut vnicuiq;, aut omnibus: dico vnicuiq;. Si vna tantum species sit sub genere: dixit aut omnibus si plures species sunt sub genere; nam si vna species sit sub triangulo: vt scalarius: siue plures: quando eadem ratio est trianguli & scalarij: ita vt solo nomine differant, vt tunica & vestis: tunc subaudi idem est scire de omni scalario q habeat tres: & vniuersaliter de triangulo, quoniam non ratione, sed nomine differunt. Deinde respōdet ad primum ad primum membrum, & inquit. Si autem esse hoc est ratio non sit idem triangulo & scalario: Sed alterum vt homini & animali esse alterum est, veluti Philopo. exponit: & hoc (vt inquit) si esse trianguli secundum quod triangulus: non sit idem cum esse scalarij secundum q scalarius: tunc non nouit subaudi de scalario vniuersaliter q habeat tres: licet cognouisset de omni. Et sic patet ad primum membrum. Hæc est expositio Themi. & Philoponi, licet in verbis sit aliqua differentia.

Com.61. Cōtinuatio sēm Themi.

Philopo.

G

H

☞ *Patet autem utrum id illi competat ut triangulus est, an ut duorum æqualium laterum, & quando per hunc competit primum,*

I & cuius est uniuersaliter demonstratio. Nam ei competit ut tale est, cui cæteris sublatis competit primo, ueluti laterum, duorū æqualium æneo triangulo, cōpetent anguli duobus rectis æquales. At ære sublato ut non sit æneus etiam. cōpetent. Et idem laterum æqualitate duorum sublata, ut non sit duorum æqualiū laterum. At non competent sublata figura uel termino, sed non primis ipsis sublatis. Quo igitur primo sublato non competēt, Quia si triangulo per hunc, & cæteris competunt, & huius est uniuersaliter demonstratio.

Vtrum autem secundum quod est triangulus, aut secundū quod est Isocheles insit. Et quando secundum ipsum inest primum, & cuius uniuersaliter est demonstratio. Manifestum est q, quando rebus remotis, insit primum, ut Isocheli æneo triangulo, insunt duo recti. Sed, & æneum esse remoto, & Isochele, sed non figura, aut termino, sed non primis. Quo igitur primo, Si itaq; triangulo, & secūdū hoc inest alijs, & huius uniuersalis est demō.

Sed uideli cet. Non An. K Com. 65. Cū dixisset: q non semp qui nouit aliquod pdicatū in esse omni, nouit illud vniuersaliter inesse: nunc (vt Philoponus innuit) affert regulam p quā poterimus discernere: quando illud quod inest omni, vniuersaliter inest: & quādo non vlr inest. Et ponit hanc regulā. Quo primo destructo, simul destruitur & accñs, huius demonstratio vniuersalis fit. Verbi cā habere tres angulos æqles duobus rectis inest triangulo: & æneo: & Isocheli: & figuræ: & ei: quod est finibus claudi. Sed quoniam nec æneo ablato: nec Isochele ablato aufertur hoc accidens, quod est habere tres triangulo vero ablato: aufertur triangulo inest primo & vniuersaliter. Nam licet ablata figura: vel ablato eo quod est finibus claudi: auferatur hoc quod est habere tres: tñ non primis his ablatis, sed triangulo primo: possibile enim est & aliquam figurā esse, & hoc, quod est finibus claudi esse, vtputa si qua fuerit quadrilatera: tres aūt angulos nō haberet duobus rectis æqles, sed quatuor: ob id aūt q & triangulus in figura contineaf, accidit: ablata figura simul auferri & illud. Animaduerte tñ circa hęc q Iuniorū Alij sunt: qui arbitranf Arist. velle assignare regulā: per quā vle pdicatū cognoscaf. Alij vero: p quā vle subm. Sed qm nō potest sciri vle subiectū: quin vle pdicatū cognoscaf: nec contra sciri potest vle pdicatū: qn vle subiectū intelligaf: vr mihi ex Aristotelis regula vtrū que haberi. Pro intellectu ergo regulæ pponit qōnē trimēbrem: & inquit. Vtrū autē secundū quod est triangulus, aut secundū quod est Isocheles: hoc subaudi quod est hre tres insit: Hæc est prima qōnis pars: deinde subscribit secundā, & inquit. Et quando primū subaudi hoc quod est habere tres inest: vtrum semp, an seruatis quibusdam. Deinde subscribit tertium: & inquit, & cuius vlr est demōstratio. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte q tria requirūtur ad hoc (vt aliquod prædicatū alicui subiecto vlr insit). Primū quidē, vt ipso remoto: remoueaf: & propterea quærit Primo vtrū autē secundū quod est triangulus, aut secundū quod est Isocheles insit: nā si secundū qd tale inest: ipso remoto non inerit. Secundo requiritur: vt ipso posito ponatur, & propterea secundo loco: quærit, & quando primum sim quod ipsum inest. Nā si primo secūdū quod ipsum inest: ipso posito tale prædicatū inest: Tertio requiritur, vt ipso posito & remoto immediate illud ponatur: & remoueatur. Et propterea tertio loco quærit, & cuius vniuersaliter est demō. Si. n. alicuius vlr est demō: illud erit quo posito & remoto immediate pdicatum ponitur: & remoueaf. Per quas conditiones, hoc quod est habere tres vniuersaliter inest triangulo: Primo quia triangulo remoto nulli eius speciei competit. Secundo, quia eo posito: ponetur: & p hoc differt a figura. Tertio: quia licet remota figura, remoueatur: & positis omnibus speciebus ponatur: hoc non est immediate: qa positis spēbus: ponif illud, sed non primo: sed pro quanto ad illas sequif triangulū esse. Similr negata figura: nō erit illud: sed nō primo, qa oportet vt negef triangulus. ergo vle pdicatū est qū illo remoto: remouef: & eo posito. ponitur: & ipso siue pposito siue remoto immediate ponif vel remouetur, hac ratione trimembrem qōnem proposuit. Deinde soluit qōnem: & primo respondet ad secundū membrū, & inquit. Dico subaudi q inest alicui secundū q ipm primū, quando remotis inest primo: hoc est quando remotis speciebus, quod inest omni. Primo inest. Vt ablatis Isocheles & æneo: triangulo insunt duo recti. Quare triāgulo primo inest, inest dico primo ipsi triangulo. Sed ipso æneum esse remoto: & ipso Isochele remoto. Deinde quærit tertiū membrū. An videlicet ipso posito & remoto immediate, remoueatur vel ponatur: & lege non interrogatiue pro nc, vel an: hoc modo. Sed an figura, aut ipso termino vel terminis claudi remoto, remoueatur ipm habere tres, innuit solutionē quasi dicēs, dico q remota figura: illud remouetur, non tñ illis primis: & immediate remotis: Nam (vt Themistius suppleuit) si possibile esset illis ablatis: remanere triangulum: adhuc remaneret ipso hre tres: Nā ablatis illis, p tanto aufertur hre tres pro quāto auferf triangulus: deinde iterū quærit primū membrū, & dicit. Quo igitur primo. s. affectio illa aufertur: nō rñdet: sed vult solutionē esse subaudiendā, videlicet q triangulo ablato primo, affectio illa auferaf. Concludit tñ ex solutione subaudita solutionē totius qōnis: & inquit. Si itaque triangulo ablato affectio illa auferatur, Tūc sequif q illa affectio & secundū hoc. s. hunc triangulū inest alijs, & huius trianguli vlis erit demō. Ex his patet qd sit subiectū vle: & qd pdicatū vle, est. n. subm vle, quo posito ponif: & quo remoto remouef primo & immediate. Dico quo posito ponitur, pp ter genus: nō. n. figura ē primū subiectū: qm nō ea posita ponitur affectio illa. Dico & quo remoto remouetur, qm spēs triāguli nō est subm primū, non. n. specie remota: passio illa remouetur. Dico primo & immediate: qm nec oēs species simul iūctę sunt subiectū primū non. n. ipsis positis affectio illa immediate ponif, sed pro quanto ad eas positas sequitur triangulū esse: & eis remotis remouef triangulus. Sed dices forsasse: si ita esset (vt Aris. inquit.) Tunc vle nō esset nisi pdicatū secundi modi. Affectio. n. vlis non pdicaf nisi de suo subiecto secūdo modo p se. Et sic hæc nō essent vlia, videlicet animal, animal rōnale: & omnino neq; genus de spē, neq; dria de spē: nec definitio de definito. Themistius (vt superius diximus) cōcedit totū, asserit. n. vle pdicatū esse solū illud: quod secundo modo prædicatur: & sic nec genus: nec dria, nec definitio de specie prædicaf vlr. Auerroes vero distinguit duplex pdicatū vle. Alterū quod pdicatur tm: & nō inhęret subiecto. Et sic pdicata primi modi pñt dici vlia, modo immediate prædicentur, vt animal de homine: qa p se prædicatur: & non p mediū. Alterum quod prædicatur & inheret: hoc est prædicatū secūdi modi: & de hoc posuit Arist. regulā. Et hoc appellat Philoponus Simptoma. Quare dicere possumus Arist. descripsisse affectionem: quæ vniuersaliter inhęret. Superius autem:

[Margin notes: Regula. L Quę Iuniores. M Verborū expositio. Ad hoc q aliqd pdicatū alicui subiecto uniuersaliter insit tria requiruntur. N O P Dubiū Q Respōsio Them. Auerro. Duplex pdicatum.]

A tem:prædicatum:quod vniuersaliter prædicatur:& sic cō cedo nullum prædicatum primi modi esse vniuersalem affectionem:vt Arist.hic loquitur:licet possit dici vniuersale prædicatum.Hæc de vniuersali.

¶ Si igitur demonstratiua scientia, ex principijs est necessarijs. Quod enim quispiam scit id fieri nequit, ut aliter sese habeat. Ea uero quæ per se rebus insunt, necessario cōpetunt. Nam quædā insunt in eorū, quibus competit rōne, quædam in sua res eas habent, de quibus dicuntur. quorum alterum oppositorum insit necesse est, patet ex talibus quibusdam ratiocinationem constare, Omne namq; quod inest, aut hoc pacto aut per accidens competit, accidentia uero non sunt necessaria.

Tex. 15. *¶ Si igitur est demonstratiua scientia ex necessarijs principiis, quod enim scitur impossibile est aliter se habere. quæ autem per se sunt, necessario insunt rebus. Hæc enim insunt in eo qd quid*

B *est, quibusdam hæc insunt in eo quod quid est prædicantibus de ipsis, quorum alterum oppositorum necesse est inesse. Manifestū igitur q, ex talibus quibusdam utique fit demonstratiuus syllogismus. Omne enim aut sic inest, aut secundum accidens. Accidentia autem necessaria non sunt.*

Com. 64. Cōtinuatio. ¶ Cum declarasset quid vniuersale sit:& quid per se: & quid de omni. Nunc(vt Philoponus inquit)descēdit ad docendū, quæ nā sint necessariæ ,ppositiones: ex quibus demōstratiua ,pblemata syllogizabamus. Et ponit secundū Philoponū hanc cōclōnē demōstrationes sunt ex his: quæ sunt per se. Verū circa modū procedendi Arist. aliter Philoponus, Aliter Themistius exponit. ¶ Themistius

Themi. syllis tex. n.syllm textus Categorice cōponit hoc pacto. Demōstratiua sciētia ex principia necessarijs: & quæ non pñt aliter

C esse:est. Quæ sunt per se:necessaria sunt. Igitur ex his quæ sunt per se demōstratiua sciētia est inquit. ¶ Si igit est demōstratiua sciētia ex necessarijs principijs:quæ impoſē est aliter se hre, hæc est minor. Quæ vero per se sunt necessario insunt rebus. Aliqua quidem n.in ipso quod qd est insunt:vt ,pdicata primi alia in ipso quod quidē insunt ,pdicantibus de ips:vt prædicata secundi modi:quorū alterū aut oppositū necesse est inesse:vt diximus supra. Hæc est maior. dat cōclōne dicēs. Manifestū q, ex his qbusdā vtiq; erit demrātiuus syllī. ¶ Hāc rōnē aliq cauillant: & com-

Cauillus contra Aristo. parant huic: si animalium corpora ex siccis & humidis constant, Cibus & potus siccū & humidum est. Ergo ex cibo & potu corpora animalium constant.

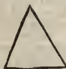

D Hāc qōnē cōtra Aristo. Themistius facit hic. ¶ Re-

Cap. 14. spondet ipse dicens. Sed vir sapientissime non probasti solum cibum & potum esse humida siccaue. Aristo.vero so-

Solutio Themi. la ea esse necessaria primum ostendit: & sic vult Themistius syllogizari posse in secunda figura ex duabus affirmatiuis:quando maior est exclusiua. Verbi causa. Tantū animal est risibile. Omnis homo est risibilis. Igitur omnis homo est animal. Et sic arguit Aristo. sola per se sunt necessaria. Omnis demonstratio est ex necessarijs. Igitur omnis demonstratio est ex per se. Instantia non est ad propositum:vbi enim esset ad propositum, deberet esse hęc tantum cibus & potus sunt humidi & sicci:quæ falsa est. Huius Themistij præcepti causa est, quia exclusiua conuerti

tur ad vniuersalem de terminis transpositis. Hæc enim tā E tum animal est risibile conuertitur in hanc, omne risibile est animal:cui addo omnis homo est risibilis. Igitur omnis homo est animal. Nam facta hac conuersione fit prima figura, & sic in syllogismo Aristo. fieri potest. ¶ Sed Obiectio. dices hæc exclusiua est falsa: videlicet sola per se sunt necessaria:cum multa per accidēs sint necessaria. ¶ Ideo pro Solutio bat illam exclusiuam sic. omne necessarium aut per se:aut per accidens, sed accidentia non sunt necessaria. Igitur sola per se sunt necessaria. inquit. Omne enim subaudi necessarium vel sic inest hoc est per se:aut secundum accidens: sed accidentia non necessaria sunt. Igitur subaudi sola per se erunt necessaria. ¶ Sed contra ambiges vt contra for- Dubiū.1. mam:& contra materiam, formam quidem: nam omne animal aut rationale:aut irrationale. Sed animal non est ir F rationale. Igitur solum rationale est animal. ¶ Secundo al- Secunda. bedo niui & Cygno, nigredo Ethidpi necessario insunt. Solutio. Ad. 1. Et tamen accidentia sunt. ¶ Ad hæc dici potest ad primū syllogismum illum Arist. esse hypotheticum diuisiuū vbi arguitur a destructione totali alterius partis ad exclusiuā alterius, vnde sic valeret:omne animal est rationale, vel irrationale. Sed nullum animal est irrationale. Igitur solum rationale est animal Et hæc regula nullam patitur instantiam, & hoc modo Arist. arguit:omne necessarium aut p se, aut per accidens:sed nulla accidentia necessaria sunt. Igitur sola per se sunt necessaria:& hæc erat maior syllogismi Arist. ¶ Ad secundam Themistius(vt mihi videtur)ta Ad.2. lem innuit distinctionem q, videlicet, necessarium duplex est:vt simpliciter:& est quoties respectu omnium:quibus competit necessario competit per illius naturam vt risibile:quibuscunq;.n.cōpetit:semper necessario competit, & Necessariū duplex G de hoc Arist. loquitur:vt q, sola per se sunt necessaria videlicet:simpliciter. Alterū est necessarium secundū qd: vt albedo niui necessario inest:non tamē respectu omniū:quibus inest:qa nō respectu parietis, & sic pōt necessariū esse accidēs, & sic Arist. vult nullū accñs esse necessariū simplr videlicet respectu omniū eorū, quibus cōpetit:vt patet. ¶ Nō esset alienū dicere, q, nec albedo niui, nec nigredo coruo necessario insunt. Sed bene coruus nigredini necessario subest:& nix albedini: qñ quidē hæc necessitas non ex parte accñtis est: sed subiecti: qd' necessario illi subest. Bene igit Aristo. accepit nullū accñs esse necessarium, qñ quidē necessarium est ex parte subiecti, non sui: at quę p se insunt:necessario insunt ex parte eorū, vt patuit in capitulo eorum quæ per se. Hæc ex Themistij paraphrase. ¶ Philoponus vero vult q, Aris. conclusionē propositam Que Phi. probet hypothetico syllogismo hoc pacto. Si demōstra- H tiones ex necessarijs:necessaria vero sola quæ per se. Ergo demonstratio est ex his quæ sunt per se. Quod demōstrationes sint ex necessarijs: ,pbauit qm̄ quod scitur, impossibile est aliter se hre, & ita oportet vt demonstretur ex his: quæ non possunt aliter se habere, qualia sunt necessaria. Quod vero sola per se sint necessaria, iterū ,pbat: quoniā eorū: quæ per se insunt:hæc insunt in eo quod quid est: vt prædicata primi modi: quibusdam vero insunt in eo quod quid est prædicantibus de ipsis:vt prædicata secundi modi, quorum subaudi aut ipsum aut alterum oppositorum necesse est in esse:vt superius diximus. Diximus n.prædicatum secundi modi esse necessarium, vel quia ipsum, necessario inest, vel quia disiunctio oppositorum necessario inest:vt par vel impar:ex his dat conclusionē, &

I dicit ꝙ manifestum sit ex talibus quibusdam fieri demonstratiuum syllogismum. Et quia quis posset dicere non sola ea: quæ per se sunt, esse necessaria, qm̄ multa accidentiū per se sunt, ostendit: ꝙ sola quæ per se sunt necessaria sint, & dicit: ꝙ omne prædicatum aut sic. s. per se inest: aut secundū accidens inest. Accñtia aūt subaudi nulla necessario insunt: nisi secūdū quid rōne subiecti: quod alicui eorū necessario subijcitur. Quo ad syllogismi formam: Philoponus dicit ꝙ in tali hypothetico Syllogismo duo quędā antecedentia assumpsit Aris. quorū alterum ẽst ꝙ demōstratio sit ex necessarijs. Alterum vero ꝙ sola ea quę per se sunt: necessaria sint: ex quibus simul copulatis, conclusio ea sequitur, quæ est, ꝙ ex his: quæ per se sunt, sint demonstrationes. Nec alienum est (vt Philoponus inquit). In aliquibus syllogismis duo assumere antecedentia copu
K lata, & hoc quando ex vno solo conclusio non sufficienter sequitur. Fit autẽ syllogismus ex duplici antecedente potissimum quando est hypotheticus, vt alibi dictum est. Et (vt Philoponus inquit) Aris. probauit vtrunq; antecedens. Primum quidem ꝙ ex necessarijs demonstratio fit. Et hoc statim positum probat: & inquit: quod. n. scitur: impossibile est aliter se habere. Nam (vt Philoponus inquit) scimus non solum conclusiones, sed etiam ,ppōnes: per quas conclusionẽ cognoscimus. Si. n. non haberemus sciẽtiam propositionū: neq; conclusionis scientiā habere poterimus. Quare si conclusio est necessaria: ,ppōnes sunt necessariæ, aliter necessarium ex non necessarijs demonstraretur. Secundum vero antecedens erat, quæ vero per se insunt, necessario insunt rebus, & iterum hoc statī. positum probat: & inquit. Hæc. n. in ipso quid est, insunt. Scilicet vt prædicata primi modi: quibusdam hæc insunt in
L eo quod quid est prædicantibus: vt p̄dicata secūdi modi, modo ita est, quod tam p̄dicata primi modi, ꝙ̄ prædicata secundi modi necessario insunt rebus quarum sunt prædicata, Quod quidem prædicata primi modi necessario insint rebus: patet: quoniā tā definitio ꝙ̄ definitionis pars necessario inest rei, cuius est. Quod vero prædicata secundi modi necessario insint rebus: probat ex eo: quoniā vel ipsa: vel eorum opposita necessario insunt: vel (vt Philoponus inquit) probat hoc modo, omne. n. inquit aut ita inest. s. per se secundū priores modos per se: aut p accidẽs, quod autẽ non p accidẽs inest: ex necessitate inest: quod vero p se inest non per accidens inest. Igitur quæ ex necessitate insint: p̄ se insunt. Et dicit Philoponus ꝙ syllogismus pōt fieri Categoricus hoc modo. Omnis demonstratio ex necessarijs: necessaria sunt per se. Igitur omnis demōstratio est ex his: quæ sunt per se. Verū Arist. Categori-
M cum non fecit: qm̄ tūc esset ex duabus affirmatiuis in secunda figura: & sic faceret figurā insyllogizabilẽ. Et propterea Philoponus voluit ꝙ syllogismus sit hypoteticus ex duobus antecedẽtibus, & vno consequente. Et sic hoc pacto cōponetur. Si demonstratiua scientia est ex necessarijs principijs: necessaria vero sola quæ per se rebus insunt. Demonstratio ergo ex his: quæ sunt per se. Modo syllogismus hypotheticus potest esse necessarius, & in nulla figura: vt opinatur Philoponus. Sunt. n. multæ consequentiæ necessariæ ex vno: & pluribus antecedentibus: quæ nō sunt in aliqua syllogistica figura. Vnde vis totius syllogismi hæc est. Si datū sit ꝙ ex necessarijs principijs fit demonstratio, & datū sit ꝙ sola ea quæ sunt p se, sint necessaria: datū erit demonstrationes esse ex his, quę sunt per se. Nam idẽ erit dicere demōstrationes esse ex necessa- N
rijs, & ex his quæ per se. Siquidẽ sola necessaria p se sunt: & quæ per se sunt necessaria sunt. Hæc Philop. ¶ Per quę patet dn̄a inter expōnem. Themi. & suā. Nā Themistius velle videt̃ syllogismū posse esse Categoricū: sed eo modo, vt dixit: ex maiore exclusiua, Philoponus vero (vt mihi videtur) melius asserit syllogismum esse hypoteticū & non ad Categoricum reducibilẽ, qm̄ est consequẽtia necessaria ex duplici antecedẽte. Et tu nota de mente Philoponi non omnem hypotheticum syllogismū esse reducibilẽ ad aliquam trium figurarum: licet Boetius dixerit totū oppositum, de quo in libro priorum.

[Margin: Dn̄a expōnis the. Philop. — Non ols hypotheticus sylls pōt reduci in figuras.]

¶ *Aut igitur ita dicatur, aut hoc principium supponatur demonstrationem necessariam esse. Et si demonstratum sit quidpiam fieri non posse, ut illud sese habeat secus. Ex necessarijs ergo constare demonstratiuam ratiocinationem oportet.* O

¶ *Aut igitur sic dicendum est, aut principium ponentibus ꝙ demōstratio necessaria sit, & si demonstretur, non aliter se habere potest. ex necessarijs igitur oportet esse syllogismum.* Tex. 16.

¶ Videt̃ quibusdā ꝙ Aristo. velit ,pbare secūda rōne: ꝙ demonstratio cōstet ex his: quæ p se sunt. ¶ Quę expōne que verbis cōuenit: neq; cōclōni: quā infert: quæ est: ꝙ demōstratio sit ex necessarijs. ¶ Melius ergo cū Philopono dicamus ꝙ cū ,pbasset demonstrationẽ esse ex his, q̄ sunt per se: nūc ,pbat demr̃ationẽ esse ex necessarijs. Et tunc lege verba sic. ¶ Aut igit̃ sic dicendū est, videlicet ꝙ demr̃o necessaria sit nulla rōne assignata, sed solū qa ita ab omnibus concedat̃. Aut sic dicendū est ꝙ videlicet demōstratio sit ex necessarijs: nobis principiū ponẽtibus: qd̄ principiū est, hoc videlicet qd̄ demr̃at̃: nō pōt aliter se hr̄e. Hoc n. principio nobis posito: sequit̃ ꝙ demr̃o sit ex necessarijs principijs. Non. n. pōt necessariū ,pblema: vel necessaria cōclo ex nō necessarijs demr̃ari. Qd̄ Auer. ,pbat p illud Axioma pp qd̄ vnūquodq; tale. & illud magis, q̄re cū conclo necessaria sit, ,ppter ,ppōnes, propōnes sunt magis necessariæ. ¶ Præterea demrōnẽ constare ex ,ppōnibus necessarijs duplr̃ ,pbari pōt aut definitione ipsius scire: aut necessitate cōclōnis: q̄ demonstrat̃. Et vtraq; ,pbatio est a fine. Est. n. finis duplex intrinsecus eueniẽs: & extrinsecus accedens: ipsum scire quidem demonstrationis finis est extrinsecus accedẽs: cōclo vero intrinsecus eueniẽs. Et ideo Arist. probauit prius demonstrationẽ esse ex necessarijs fine eo, quod est ipsum scire, nunc autem probauit a fine: qui est conclusio. ¶ Quod aūt demōstratio fit ex necessarijs, Philoponus exponit, ex differẽtia, quæ est inter syllogismum & demonstrationem. Nam ex veris qdẽ: & non necessarijs ,ppositionibus syllogismum verū fieri cōtingit. Demōstratiuum vero impossibile est. Vtputa Socrates ambulat. quod ambulat p crura mouetur. Socrates igitur per crura mouetur. Hic syllogismus est, & quidẽ ex veris: non tamen demonstratio est: quoniam cōclusio neq; necessaria est: neque ex necessarijs ,ppositionibus. Præterea etiam si necessaria sit cōclusio, & propositiones non necessariæ: demonstratio est. Vtputa Socrates per crura mouetur. quod per crura mouetur animal est. Socrates igitur animal est. Non. n. hoc pacto est scire: sed opinari ex contingentibus propositionibus necessariam aliquam conclusionem concludere. Insuper neque ex accidentibus inseparabilibus: quæ non vni: & soli contingunt demonstratiuus syllogismum fit. Vtputa Cygnus candidus quod candidū est, Visus est disgregatiuū: Cygnum

[Margin: Com. 65. Expō aliquorū. Refutatio. xpō Ph. — P — Auerro. — Quod demōstratio ex necessarijs sic duplicit̃ ,pbari pōt. Finis duplex. — Q — Quę Ph.]

A gnus igitur visus est disgregatiuus. quoniam licet propositiones: & conclusio sint necessariæ: non tamen accidentia vni & soli cõpetunt. ¶ Quo vero ad verba attinet, Arist.
Verborũ expositio cũ dicit. Aut igitur sic dicendũ: non accipit verbũ igiť illatiue, sed veluti aduersatiue: vt sit sensus. Sed aut sic dicendũ ꝙ demonstratio sit necessaria, nulla subaudi ratione cogente. Aut sic dicendum nouo principio assumpto: videlicet qa cõclusio: quæ demonstrať, necessaria sit: & cũ dicit: ꝙ demonstratio necessaria sit, per demonstrationẽ esse necessariam: intelligit eam esse ex necessarijs propositionibus necessariam conclusionem demonstrantibus.

¶ Etenim sit ut & demonstrans ratiocinetur ex ueris, at non sit. ut ex necessarijs quisquã nisi demonstrans ratiocinationem conficiat. id enim ipsum iam demonstrationis proprium est.

B *¶ Nam ex ueris quidem est, & non demonstrantem syllogizare, ex necessarijs autem, non est. Sed aut demonstrantem.*

sedant nisi Com.60. ¶ Cum cõclusisset ꝙ ex necessarijs sit demõstratio, & quia aliqua vera sunt necessaria, ergo posset credere ex veris esse demonstrationem. ¶ Respondet quasi concedens ꝙ ex veris sit demonstratio: non tamen ex solis veris, nisi sint necessaria: & huius tacite solutionis causam assignans: inquit. ¶ Nam ex veris quidem est: demonstrantem & nõ demonstrantem syllogizare, ex necessarijs autem: non nisi demonstrantem est syllogizare: ergo solutio est, concedendo ꝙ ex veris sit demonstratio: non tamen absolute: quoniam non ex veris contingentibus. Sed ex his veris: quæ sunt necessaria. ¶ Quo vero ad verba attinet. Ani-
Verborũ expositio maduerte ꝙ Arist. supponit tacitam quæstionem: quę est an ex solis veris sit demonstratio, & supponit tacitam solutionem: videlicet ex veris sit demonstratio: non tamen absolutæ: hæc supponens assignat causam tacitæ solutio-
C nis: & inquit. ¶ Nam ex veris quidem est, & non demonstrantem syllogizare, & supple etiam demonstrantẽ. Ex necessarijs autem: quæ vera sunt: non est syllogizare: nisi demonstrantem, hæc est ratio tacitæ solutionis.

¶ Signo etiam illo patet demonstrationem e necessarijs esse, nam inficiationes aduersus eos qui demonstrare putant, negatione necessitatis inferre nos consueuimus, aut putantes omnino fieri posse quo res aliter sese habeat, aut disputationis causa contendentes. ¶ Signum autem ꝙ demonstratio ex necessarijs sit est, quoniam & instantias sic ferimus ad opinantes demonstrare, ꝙ non necesse utiq; sit opinamur, aut cũ no cõtingere aliter, aut gratia sermonis.

Com. 67. Expõ. Philop. D ¶ Secundum Philoponum hoc est tertium argumentum ꝙ demonstratio sit ex necessarijs: quoniam si quis proposuerit nobis ꝙ hæc vel illa sit demonstratiua propositio: redarguere ipsam putamus per hoc quia prædicatum nõ ex necessitate subiecto inest. Et hoc inquit. ¶ Signum autem ꝙ demonstratio ex necessarijs sit. est quoniam & instantias sic ferimus ad opinantes demonstrare, ferimus dico instantiam: quia opinantur eam ꝙ non necesse utiq; sit. Aut omnino opinemur eam contingere aliter se habere, quod idem est. Addit, aut gratia sermonis & (vt Philoponus exponit) vult dicere ꝙ non solum qui ad veritatem respiciunt: contradicunt propositionibus, in quibus non est ex necessitate inesse prædicatum subiecto. Verũ etiam qui litigiosus contentionis gratia contradicunt. sæpe enim & necessaria existente propositione impedimentum præbere volentes: asserunt non ex necessitate inesse:

Et sic per sermonem contentionem intelligit: quasi dicat ꝙ non solum gratia scientiæ sic instamus: sed gratia sermonis hoc est contentionis. E

¶ Ex quibus etiam patet stultos eos esse profecto, principia bene sumere putant, si propositio probabilis sit atq; uera uti sophistæ, scire esse dicentes scientiam habere. Non. n. ideo propositio principium est, quia probabilis, aut non probabilis est. sed quia primum est prius generis, circa q. fit demonstratio, & uerum non omne proprium est.

¶ Manifestum autem ex his est, & quoniam stulti sunt, qui opinantur accipere bene principia. si probabilis sit propositio & uera, ut sophistæ. quoniam scire est scientiam habere, Non. n. quod probabile est aut non, principium est. Sed primum in genere, circa quod demonstratur. Et uerum non omne proprium est.

F

¶ Ex dictis refellit errorem Protagore: qui putabat principia esse demonstratiua: modo sint propositiones probabiles & veræ. Protagoras enim refellens scientiam. Syllogizando supponit principium demonstratiuum esse, si sit propositio probabilis & vera. Et tunc probauit ꝙ geometra non scit hoc pacto (vt Philoponus exponit). Scire est scientiam habere, habere scientiam est scientiam nosce. Qui vero noscit scientiam: noscit quid ipsa sit. Igitur qui scit noscit quid scit scientia, geometra non noscit quid sit scientia, geometra igitur non scit. Hoc pacto refellit sciẽtiam Protagoras. Huuc errorem ergo refellit Aristo. & inquit. ¶ Manifestum autem ex his est: & quoniam stulti sunt: qui opinantur accipere bene principia. Si principiũ sit probabilis propositio & vera, vt Sophisticæ autumãt scilicet Protagoras, qui destruit scientiam per hoc ꝙ scire sit scientiam habere. ¶ Et tu Animaduerte ꝙ non totum cauillum expressit, Sed quæ de illo omisit: quasi manifesta reliquit ¶ Quod vero errauit, probat, & inquit. Non enim quod probabile est, vel non est probabile principium est demonstratiuum. Sed adhuc requiritur ꝙ sit verum in genere eo scientiæ: circa quod demonstratur. Modo non omne verum est proprium, & contractum ad illud genus: in quo sit demonstratio. Aliquando enim verum est extraneum: & pluribus sciẽtijs commune. ¶ Et sic dupliciter errauit Protagoras. Primo quia principium debet esse necessarium, & non sufficit, vt sit probabile & verum: quoniam probabile & verum potest esse contingens. Secundo quia oportet esse proprium ei scientiæ: in qua sit demonstratio, & non commune vel extraneum. ¶ Tunc ad rem veniens Philoponus dixit ꝙ Protagoras in suo Cauillo accepit tres propositiones veras. Prima est ꝙ geometra scit. Secunda vero ꝙ qui scit: habet scientiã: & hæc vtraq; est vera, & necessaria. Tertia est ꝙ qui habet aliquid vtpote scientiam, noscit quod habet. Et hęc non est necessaria: nec semper vera, est tamen probabilis. Amplius dato ꝙ hæ omnes essent veræ, & necessariæ, & non sunt propriæ generi geometriæ. Et sic Cauillus est etiam per extranea. Philoponus approbat hãc Cauilli expositionem. Verum affert aliam, quæ mihi etiam non placet.

(Margin: Com.68. — Cauillus Protagore — G — Error Protagor. — Quæ Phil. de cauillo — H)

¶ Atq; demonstratiuam ratiocinationem ex necessariis esse oportere, ex hisce patet. Nam si non est iste sciens, qui non habet eius rationem propter quid est, cuius est demonstratio. atq; fieri põt ut a. quidem ipsi. c. necessario competat. Medium autem. b. per quod illud est demonstratum non sit necessario, his plane qui

I *talem ratiocinationem extruit, non scit propter quid est, quippe cum non sit illud ob ipsum medium. Nam ipsum quidem fieri potest ut non sit, conclusio autem est necessaria,*

Tex.17.1 ☞ *Quod autem ex necessarijs oporteat esse syllogismum. Manifestum & ex his est. Si.n. non est habens rationem ipsius propter quid, existente demonstratione, non sciet. Scit autem utiq; ut. A. in. C. ex necessitate insit. B. autem medium per quod demonstratū est, non ex necessitate, non sciet propter quid. non enim est hoc p medium. Nam hoc quidem contingit non inesse, conclusio autem necessaria est.*

Com. 69. Expō. Philop. ☞ Secundum Philoponū hoc est tertiū argumentū, ꝙ demonstratio si ex necessarijs. Et hoc ꝑponit: & inquit. Qđ aūt ex necessarijs oporteat esse syllogismū. Manifestū ex his est: quæ nūc subscribūtur, hoc est via & rōne sumpta
K ex parte necessitatis conclusionis. Probat aūt deductione ad oppositū. Nam si cōclusio quidē necessaria est, propositiones vero contingentes, cōtingēs autē est, quod pōt nō inesse. Patet igitur ꝙ conclusionē quidē sciet ex necessitate esse: rationē vero eius: & cām non sciet. Siquidē propositiones: per quas demonstrantur omnes: vel alterā contingat non esse. Modo hoc est impossibile, qm̄ qui ignorat rationē, non sciet. Non igitur contingit demonstrationē ex propositionibus cōtingentibus esse, quare ex necessarijs esse omnino necessitas est. Vnde inquit. Si.n. non est, subaudi demonstratio est ex necessarijs propōnibus: habens rationē ipsius ꝑpter quid: existente demonstratione: non sciet: subaudi qđ quidē est impōle. Addit aūt exn̄te demonstratione, quoniā (vt Philoponus inquit) aliquorum scientia esse potest, non existente demonstratione: vt dignitatum: quarū scientia esse potest: non existente demō
L stratione. Sed ꝙ demonstratio sit: & non sit scientia: hoc est absurdum. Deducit autem quod dixit: exemplo, & inquit. Sit autem vtiq; vt. A. in. C. ex necessitate insit. B. vero mediū, per quod demonstratū est illud quod concluditur, & per quod propositiones generanť: si nō ex necessitate nō sciet ꝑpter qd. Vt Verbi gratia, si qs putaret hominē ex necessitate esse aīal pp hanc cām qa putat hominem ambulare: aut philosophari: & syllogizet hoc pacto:

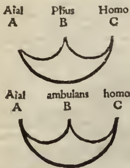

M homo Philosophat: qđ Phatur. animal est. Hō igitur animal. Qm̄ mediū terminū cōtingentē accipit, cōtingēs, vero, pōt. & nō inesse. Si igiť hoc supponatur nō inesse sciet quidē ꝙ hō ex necessitate sit animal, rōnē tn̄ pp quā est animal: non sciet medio termino ablato, & sic illemet idē & sciet: & non sciet, sciet quidem per suppositionem, nō sciet autem propterea ꝙ contingens acceperit propositiones: & hoc subscribit: & inquit. Non enim est hoc per medium, nam hoc quidem contingit non inesse. Est.n. contingens, quod potest non inesse. Conclusio autem necessaria est. ☞ Vnde Themistius. Siquis in homine propterea cōtineri animal credat, quia deambulat: rem quidem necessariam cognoscet, hoc est in homine contineri animal, sed rationem ꝙ animal in homine cōtineatur, ignorat. ☞ Sed dubitabis. Primo quia propositionibus positis in figura, necesse est aliud euenire ꝑ ea: quæ posita sunt, primo priorum. Igitur positis. A. de. B. &. B. de. C. necesse est poni. A. de. C. Igitur quouis modo sit medium, seruata figura semper conclusio erit necessario sequens. ☞ Dici potest: ꝙ ex contingentibus conclusio aliqua necessario sequiť qm̄: nō autem ꝑpter quid necessitate simpliciter: Vt dato ꝙ omne volans sit animal: & ꝙ equus volet, sequitur necessario ex suppositione qm̄ omnis equus est animal. Tenet ꝑpter quid: quia siue mediū sit: siue non, semper omnis equus est animal. ☞ Secūdo quærūt Vtrum aliquo pacto cōtingens esse possit cā necessarij, & quare non ꝑpter qd. ☞ Auer. sol. innuit, asserēs semper ipsum propter quid eē, quo posito ponitur id cuius est. Et ꝙ non contingit aliter se habere, & qm̄ illius est cā. Modo hęc contingenti rei nō competunt. Bene tamen contingens esse pōt rei necessarię causa per accidens, vt albū causa: qua homo risibilis est; valde per accidens. ☞ Tertio dubitabis: nam vulnus est cā mortis equi constat hanc esse rē perpetuā: cū equus perpetuo remanebit mortuus. ☞ Quidā dixerūt vulnus eē causam per accidens transmutationis, quæ per se est causa ꝑpetuæ mortis. ☞ Sed hæc solutio stare nō pōt, qm̄ quæritur de transmutatione ipsa, qm̄ vel transmutatio ipsa erit contingēs: & tunc vt prius: res contingēs cā erit rei necessariæ. Sin aūt est necessaria: tunc vulnus res contingens cā erit transmutationis: quæ est res necessaria: & sic idē quod prius. ☞ Propter hęc alij fingunt ꝙ transmutatio sit cā necessaria, licet si res contingēs Est.n. necessaria cā, quia ea posita ponitur mors. ☞ Et nec istud videtur bene dictū: quoniam si ideo transmutatio dicitur necessaria cā hypothetice: quia ea posita: ponitur mors: etiā vulnus diceretur causa necessaria hypothetice, quoniā eo posito, ponetur & mors: quod ipsi negant. Præterea nec vř transmutatio alia a morte. Quoniā vel mors est ipsa, priuatio: vel aliqs habitus. Si priuatio: nullā habet cām. Sin autē habitus, tūc nō differt a transmutatione. ☞ Dici potest vno modo ꝙ mors sit priuatio: & sic non habet causam nisi per absentiā: vt dicitur primo physicorum: & hoc pacto Egidius respondere videtur. ☞ Aut dici potest: vt Auerroes dixit: contingens esse causam rei necessariæ per accidens: non autem propter quid, & per se.

Them. | Dubitatio primo. Cap. 1. | Solutio. | 2. dubō. Solutio Auerro. | 3. dubō. Solutio aliquorū. Cōfutatio | Alia solu. | Cōfutatio | Solutio Egidij. | Auerr.

N | O | P

Q ☞ *Præterea si quis nunc nescit, rationem habens, & saluus est re salua, neq; oblitus his, neq; prius sciebat.*

☞ *Amplius si aliquis nescit, nunc habens rationem, & saluus sal us re, nec oblitus, neq; prius sciuit. Corrumpatur autem utiq; medium, si non sit necessarium, quare habebit quidem rationem, sal uus salua re, nescit autem. Ergo nec prius sciuit.*

Com. 70. Expō Philop. ☞ Secundum Philoponum hoc est quartū argumentū ꝙ demō sit ex necessarijs. Et Philop. magis ad sensum q̄ ad verba, cōponit rationē hoc mō, si demō sit ex cōtingētibus qm̄ demō nō pōt aliť se hr̄e, cōtingēs vero poťe ē nō esse: si supponamus qđ est contingēs, non esse, accidit prius scientē neq; corruptum, neq; oblitū, neq; re ablata: non esse scientem: quod est ridiculum. Vnde dicit. ☞ Amplius

A plius si aliquid nescit nũc.s. postq̃ facta est medij ablatio sequitur subaudi q̃ habens rationem hoc est conclusionẽ & saluus:salua re.s.conclusione: nec prius q̃ mediũ deleretur:scierit. Vis ergo rõnis est.si medio deleto: aliqs nescit,sequit̃,eo:& re salua:& nõ oblito , nec prius sciuisse, dicebaẽ prius scire,ergo idẽmet dicet̃ sciens , & nõ sciens.

Verborũ expositio ¶ Quo vero ad verba attinet.Tria sunt(vt Philop. inqt) cognoscens:cognitio:& qd' cognoscit̃. Modo cognitio deletur:aut ipso cognoscẽte deleto:aut ipso cognito deleto:,ppterea absurdũ est rõnẽ atq̃ cognitionẽ deleri:nec cognoscẽte ipso:nec re cognita deleta:Quod vero id quod Aris.intulit:sequatur:Philoponus ostẽdit exẽplo, Vputa.Siquis syllogizaret hoc modo,hõ geometrizat:quod geometrizat animal est.hõ igit̃ animal est. Si ita syllogizans putaret demonstrationẽ hr̃e: q̃ hõ sit animal p hoc

B mediũ,quod est geometrizare:qm̃ geometrizare ex con tingentibus esse supposuimus,contingens aũt põt:& non esse destruat̃ geometrizare contingens.n.est quo non existente necessario:posito autem:nullum sequitur impossi-

1. po. 18. & 7. physico.9. bile.Si igitur geometrizare destruat̃,accidet salua re, scilicet hominẽ esse animal,& cognoscente, & non oblito q̃ homo animal sit,non vlterius demonstratiue scire q̃ homo animal sit.Propterea concludit . Corrumpatur autẽ mediũ.Si secundum te non sit necessarium:quare habebit quidẽ rationem hoc est conclusionẽ q̃ hõ sit animal.Saluus:re quam scit:salua:nescit autẽ:quoniam cũ & mediũ ablatũ est.Propterea sequit̃:q̃ nec prius sciuit . Hæc(vt mihi videtur)est Philoponi expõ.¶ Fortasse tamen Aris.

alia expõ refellit vnã tacitã solutionẽ . Dicebat enim quidã q̃ per mediũ contingens conclusio necessaria sciri possit : vt per

C geometrizare:q̃ homo sit animal. Et ad rationẽ Arist.q̃ prius attulit,dicebant q̃ tã diu scimus, q̃ diu mediũ illud sit positũ inesse.cũ vero deleretur:non scimus. Cõtra ergo hanc tacitã solutionẽ obijcit Aristoteles:hoc modo Si nescimus ipso deleto: nec prius ipso stante sciebamus. Vnde inquit.Siquis nunc habens rõnẽ:& ipso medio subaudi deleto:nescierit:sitq̃ saluus: salua re : nec oblitus, nec prius hoc est anteq̃ medium deleretur,sciebat.Et hoc particularius resumens,inquit . Corrumpatur autẽ vtiq̃ medium si non sit necessarium.Si.n.est necessarium : corrumpi non potest.Quare habebit quidem rationẽ.s.conclusionem,saluus,saluare: nescet autem . Ergo nec prius sciuit.Hæc est secunda expositio.Tu vero melius considerabis.Nam verba hæc obscurissima sunt.

¶ Quod si medium non est corruptum, fieri uero potest ut corrumpatur,id quod accidit,erit possibile atque contingens,sed ut his sciat,qui sic se habet,fieri minime potest.

D *¶ Si uero non corruptum est,contingit autem corrumpi, quod accidit utique erit possibile, & contingens . Sed est impossibile sic se habentem scire.*

Com. 71. & expõ Philop. ¶ Hic secundũ Philoponũ refellit tacitã responsionẽ ad argumentũ ,pximũ.dicere.n.posset quis demonstrationẽ ex contingentibus esse.Supponendo tñ saluari cõtingens & nõ destrui:modo nihil prohibet ex his: q̃ sunt,fieri demonstrationẽ.Ad hoc obuians dicit q̃ & si nunc nõ dũ destruat̃. Attñ cõtingit destrui eo q̃ talis sit cõtingentis natura.Et ita si non nũc primo id acciderit absurdũ:quod qdẽ diximus:videlicet sciẽtẽ saluarũ,& re saluata,& obliuione,nõ supueniẽte nõ vlterius eẽ scientẽ: ppter q̃ saluet̃ cõtingẽs:attñ posẽ est hoc accidere post hæc:& si supponamus nũc cõtingẽs nõ destrui,Si igit̃ destructo cõtingẽti accidat absurdũ,id incq̃:nõ scire:saluata & re,& cognoscẽ

E te,& cognitiõe,neq̃ igit̃ anteq̃ corrũperet̃ cõtingẽs,sciebat.Imposẽ.n.ẽ ex scire trãsmutari nõ vno triũ corrupto dep̃dictoq̃:aut cognoscẽte:aut eo qd' cognoscit̃: aut cognitione.vñ inqt.¶ Si vero mediũ p qd' sciebamus cõtingẽs exñs nõ corruptũ est cõtingit aũt corrupi,vt est cõtingẽtis natura . Qd accidit vtiq̃ videlicet absurdũ in dictis suppõnibus,qd' qdẽ est scire aliqd' mox trãsmutari in nõ scire neq̃ corrupto cognoscẽte,neq̃ eo qd cognoscit̃,neque cognitione:erit posẽ & cõtingẽs.Sed est imposẽ sic se habentẽ scire.Ergo est imposẽ id p qd' sciebamus esse cõtingẽs ¶ Animaduerte q̃ terminũ mediũ corrũpi põt intelligi secundũ formã tñ:hoc est secundũ significationẽ, & scđm formã & materiã,hoc est scđm sigñationẽ formalẽ & materialẽ(vt Sorticolæ dicũt.) Verbi cã demon-

Medium corrũpi põt multipliciter.

F

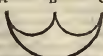

streẽ animal de hoĩe p illũ terminũ mediũ qd' est deambulan: dico qd' ille terminus.B.s.deãbulans corrũpit̃ secũdũ formã & materiã:si penitus auferat̃,& eius loco ponat̃ ille terminus Pĩs. Nã terminus oĩno eẽt corruptus: & quo ad materiã ipsam,hoc est terminũ ipm,& quo ad formã:hoc est significationẽ.Sin aũt desinat̃ ipsum deambulãs quo ad pñtaneã sigñationẽ:ita vt qd' ponebat̃ de

G ambulare,nõ deãbulet : tũc terminus erit destructus quo ad formã:& nõ quo ad materiã.Propterea Aris.obijcit:si vero nõ corrũpit̃:sed cõtingat corrũpi ita:vt desinat esse quo ad pñtaneã sigñationẽ, absurdũ qđ accidit ex dictis suppõnibus:erit posẽ & cõtingẽs.Mõ hoc ẽ imposẽ,qm̃ ẽ imposẽ sic se hñtẽ scire.¶ Sed dubitãt,qm̃ fieri põt:vt vna

Dubitatio cõclõ pluribus medijs demñet̃ : & ita vno illorũ penitus corrupto:põt sciri adhuc.¶ Egidius fugiẽs asserit demrõnẽ patissimã:de qua logt̃ Aris.sumere ,p medio oĩa gñã cãrũ.¶ Cõtra cuius solõnẽ Neoterici obijciũt,qa vt dĩ secũdo huius:p vnũqdq̃ genus cãẽ seorsũ cõtingit demrãri,& qdẽ pp qd:q̃ demrõ scđm Them.est pp qd.¶ Propterea fingũt tot demrãtiuas scĩas fieri:quot media eẽ pñt & q̃ quoties mediũ delet̃ toties sciẽtia:q̃ ex illo medio emergebat deleret̃.¶ Ego vero dicerẽ cõclõnẽ posse demrãri medio de spẽ in spẽm euariato seruata tñ vnitate gñis: nõ aũt de gñe in genus euariato, Veluti uariaret̃ de eẽ pñsentaneo ad eẽ in potẽtia:de cõtingẽti ad necessariũ:aut de

Solutio Egidij. Neoterici contra Egidiũ 6. p. 25.

Propria solutio.

H necessario ad cõtingẽs:& qm̃ plura illa media oĩa sunt eiusdẽ gñis:qm̃ necessaria:& de inesse:& pp qd:iõ põt oĩbus illis cõclõ demrãri.Quia vero mediũ qđ erat de inesse,variat̃ gñe a seipso,cũ accipit̃ de posẽ:iõ cõclõ illa eadẽ ipo deleto scđm inesse nõ põt remanere.Tu vero si melius habes melius dicas.¶ Philop vero breuius alr̃ ,pbat demrõnẽ eẽ ex necessarijs.Nã si scire solũ mõ ẽ, qñ rẽ cognoscimus:& cãm ipsius:& q̃ nõ cõtingat alr̃ se hr̃e.Cãæ vero cõclõnis ,ppões sunt.Imposẽ igit̃ est ipsas alr̃ se hr̃e:qd' aũt imposẽ est alr̃ se hr̃e:necesẽ ẽ ita se hr̃e: necessarias igitur oportet esse syllogismi propões. Verũ hæc probatio non ad verba est,vt intelligenti patet.

¶ Cũ igitur cõclusio necessaria est nihil prohibet mediũ necessariũ esse,per quod fuit probata. Fieri nãque potest ut necessarium ex

I *non necessarijs etiam concludatur. Et per inde atque fit ut uerum concludatur ex falsis. At cum medium est necessarium conclusio quoque necessaria est, quemadmodum & ex ueris infertur semper conclusio uera.*

¶ *Cum igitur conclusio quidem ex necessitate est, nihil prohibet medium non esse necessarium per quod demonstrata. Est.n. necessarium & ex non necessariis syllogizare, sicut & uerum ex non ueris. Cum autem medium ex necessitate est, & conclusio est ex necessitate, sicut ex ueris uerum ex necessitate est semper.*

Com. 72. ¶ Cum ostendisset nihil posse demonstrari nisi ex necessarijs: nunc vult ostendere q̄ non ita sit asserendum de syllogismo: nam potest ex non necessarijs necessarium syllogizari: ex necessarijs autem non contingens: sed non nisi necessarium syllogizari potest. Ostendit autem haec de syllogismo quoniam quis posset credere (vt Philopo. inquit) Aristotelem superflue ostendisse, quae dixit de ipsa demonstratione. Non.n. alicui dubium videri potest si cōclusio demonstrationis sit necessaria, quin propositiones quae hanc concludunt, necessariae sint. Iccirco vult nunc ostendere q̄ non superflue illa explanata sunt. Nam q̄ demonstratiua conclusio necessaria sit, omnibus patet, q̄ vero necessaria non nisi ex necessarijs demonstretur, non facile patet. Possibile enim est ex non necessarijs necessarium concludere: & quia ita est de syllogismo, ideo posset credi q̄ de demonstratione ita sit, hac de causa declarat de syllogismo non esse ita sicut de demonstratione, & assignat duas conclusiones, quarum primam ponit dicens. ¶ Cum igitur conclusio ex necessitate est, nihil prohibet medium non esse necessarium, per quod demonstrata ē, & accepit verbum demonstrata pro verbo syllogicata.

Expo. Philop. K

L Quod patet per hęc quae subscribit. Est.n. necessarium & ex non necessarijs syllogizare: Sicut & verum ex nō veris est syllogizare ecce q̄n demonstrare: pro syllogizare accepit: Haec est prima conclusio. Quod autē ita sit: Philoponus etiam exemplo ostendit, nam si hodie pluuia est: pluuia existente, Coelum mouetur, hodie igitur coelum mouet, sic syllogizando, concluditur necessaria cōclusio: non tamē ex necessarijs ꝓpōnibus. q̄ etiā ex non veris: verū concludatur, patet hoc exēplo, qa sequitur. Hō lapis, lapis suba: hō igitur substantia. Haec de prima cōclusione. Deinde ponit secundā, & inquit. Cum autē mediū ex necessitate est, ita vt ꝓpositiones sint necessariae: & cōclusio est ex necessitate: quod probat argumento accepto ab ipso vero: & inqt: Sicut verū ex veris ex necessitate ē semper. Quare sicut ex veris non nisi verū: ita ex necessarijs: non nisi necessariū. ¶ Ex his Philoponus infert: q̄ q̄n verū ex non veris & necessariū ex non necessarijs concluditur: non ꝓpter ꝓpōnē naturā conclusionē concludi asserimus, sed ꝓpter talē extremorū inter se habitudinem. Non.n. quia nūc pluit: coelum mouetur. Nec quia homo est lapis est substantia: sed haec accidunt ꝓpter figurā. At vbi ꝓpōnes necessariae sunt, cōclusio erit necessaria, & ꝓpter ꝓpōnes: & ꝓpter figurā. Si.n. homo ex necessitate animal est, & animal ex necessitate substantia: necesse ꝑfecto est, & hominē substantiā esse. Hinc fit: vt ex necessarijs non nisi necessariū sequatur. Qm̄ & ꝓpter figuram: & ꝓpter ꝓpōnes necessariū sequitur. Infert secūdo q̄ cōtingēs cōtrario mō se habet cū necessario. Nā ꝓpōnibus cōtingentibus exñtibus: pōt cōclō contingēs: & non cōtingēs seq̄: at ꝓpōnibus exñtibus necessarijs: cōclō solū necessaria erit. ¶ Mouet Philop. hic dubōnē, q̄m ex definitione syllī sequit̄ q̄ omnis conclō necessaria sit. Est.n. syllīs orō: in qua q̄busdā positis, alterum quidā positis necessario accidit: & sic velle videtur q̄ omnis conclusio sit necessaria. Ex his vero, quae hic dicit, velle videtur q̄ cōclusiones aliquae sint contingentes. ¶ Respōdet Philoponus esse differentiam inter ex necessitate aliquid accidere: & cōclusionē esse necessariā. Dicitur.n. cōclō necessaria, quae secundū sui naturā semp eodē mō se habet. Conclusio vero necessario accidit: quo aliquo vel aliquibus suppositis, ex necessitate sequitur. Et sic ad formā dicendū omnē cōclusionē esse necessariā necessitate suppositionis, hoc est q̄busdam positis: non autē simpliciter: hoc est secundū sui naturā. ¶ Dubitant Iuniores, quoniā conclusio debet esse semper similis alicui propositionū: vt in prioribus: modo vbi conclusio sit necessaria: & propositiones non necessariae: nulli illarum erit similis. ¶ Quidam dixerunt verbū Philosophi verū esse in prima figura tantum: & in illa solum quo ad qualitatem: & quātitatem. ¶ Sed ambigua videtur haec solutio. Nam quantitas semper sequitur minorem extremitatem: qualitas vero maiorem. Praeterea Aris. & Auerr. vtuntur illa primo priorum. In mistione necessarij & inesse. Volentes q̄ ex maiore necessaria: minore vero de inesse. Conclusio sit necessaria: quoniā debet alteri propositionum assimilari. Igitur est vera in omnibus. ¶ Quare dicēdum regulam esse veram in omnibus figuris, & in omnibus syllogismis: modo Syllogismi cōclusio non necessario sequatur propter figuram tantum. Sed etiam propter propositiones. Sicut non est in propositio. Nā ex non necessarijs sequitur necessarium propter figuram tantum: & non propter ꝓpōnes: & ex falsis verum iterum necessario sequitur, non propter propositiones, sed propter figuram tantum, ideo cōclusio nō debet esse similis alicui propositionum in talibus.

Corol. 1. Philopo. M

Secunda.

Dubitatio Philop.

N

1. priorū. I Respon. Differētia inter ex necessitate aliquid accidere & conclusionē necessariam.

Dubō Iuniorū 1. poste. 17 & 19. Solutio aliquorum. Qualis solutio. Cap. 15.

O

Propria solutio.

P

¶ *Nam tam.a. ipsi.b. quā.b. ipsi.c. necessario competat. Igitur & a. necesse est ipsi competere.c.*

¶ *Sit enim.a. de.b. ex necessitate. Et hoc de.c. necessarium igitur & .a. ipsi.c. inesse.*

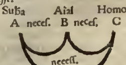

Com. 73. ¶ Cū accepisset scdam cōclonē: videlicet q̄ ex necessarijs nō nisi necessariū. Syllogizet: nūc eā ꝓbat p dictū de omni: cū.n. dici de omni sit, quādo nihil est sumere sub subiecto, de quo nō ꝑdicetur ꝑdicatū, sequitur q̄ si. A. de. B. omni ex necessitate praedicetur: & iterū. B. de. C. ex necessitate, necessarium erit &. A. ipsi. c. ex necessitate inesse.

Q ¶ Alij probarunt per illam dignitatem, quando ad antecedens esse sequitur consequens esse, idem consequens sequitur ad idem antecedens eadem conditione addita vtrique nec diminuente, nec distrahente. Vt si ad. A. B. & B. C. necessario sequitur. A. C. Ipso necessario addito vtrīq idē sequetur. Haec de secunda conclusione.

Alia probatio.

¶ *Verum fieri nequit ut cum conclusio nō est necessaria, medium necessarii subeat rationem. Insit enim.a. non necessario ipsi.c. Si igitur.a. ipsi.b. & b. ipsi.c. competere necessario dixeris, & .a. profecto ipsi.c. competere necessario concedas oportet. At ipsi competere non eo pacto supponebatur.*

¶ Sed

A A necess. B necess. C

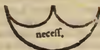

Sed cum non ex necessitate sit conclusio, neq; medium necessariũ esse possibile est, Sit enim. A. in. C. non ex necessitate inesse. In. B. autẽ. A. & hoc in. C. ex necessitate, & . A. ergo in. C. ex necessitate erit, Sed non esse supponebatur.

Com.74. Cum demonstrasset q͡ si propositiones sint necessariæ: conclusio debeat esse necessaria: nunc quasi conuertit sermonem, & demonstrat q͡ si conclusio non sit necessaria,
B neq; medium necessarium esse posse. & hoc proponit. & inquit. Sed cum non ex necessitate sit cõclusio: neq; medium necessarium esse possibile est. Non enim esse potest contingens conclusio: & propositiones necessariæ, & hoc iterum probat per principium regulatiuum: quod est dici de omni, & inquit. Sit. A. in. C. non ex necessitate inesse, hoc est sit hæc conclusio contingit oẽ. C. esse. A. in. B. autem insit. A. & hæc scilicet. B. iterum in. C. insit ex necessitate: ergo subaudi per dici de omni in. C. erit ex necessitate. A. si enim. A. necessario ipsi. B. inest, & ipsum. B. ne-
1.prio.1. cessario ipsi. C. etiam. A. inerit necessario ipsi. C. Est enim de omni dici quãdo nihil est sub subiecto sumere: de quo non prædicetur prædicatũ eadem conditione addita vtrique nec diminuente: nec distrahente. Sed non esse necessarium. A. in. C. supponebatur. Ergo deductione ad oppositum patet non esse conclusionem non necessariam: &
C propositiones necessarias.

Cum igitur id quod demonstratiue quispiam scit necessarium oporteat esse, constat per medium quoque necessarium demonstrationem eius illum habere oportere, uel nescit illud profecto, aut propter quid est necessario, aut esse, sed aut arbitrabitur se scire nesciens, si putauerit ut necessarium. id quod non est necessarium, aut nec arbitrabitur equo discrimine sane, siue esse per media, siue propter quid est, & per medijs uacãtia sciuerit.

Tex.18. *Qũoniã igitur si scit demõstratiue, oportet ex necessitate inesse, patet, q͡ & per medium necessarium oportet habere demonstrationem. Aut non sciet, neq; propter quid, neq; quia necesse sit illud esse. Sed aut opinabitur non sciens, si assumat, ut necessarium, nõ necessarium. Aut neq; opinabitur eodem modo, siue ipsum quia sciuerit p media. siue ipsum propter quid, & per immediata.*

Com.75. Philopo. Hic (vt Philoponus placet) Aristo. epilogat: Sed in epilogando addit quasdam disiunctiones non inutiles. Epilo-
D gando autem inquit. Quoniam igitur si scit demonstratiue subaudi aliquam conclusionem oportet ex necessitate inesse, s. prædicatum eius in illius subiecto: patet q͡ & p medium necessarium: & propositiones necessarias oportet habere demonstrationem. Quoniam (vt diximus) necessarium non demonstratur, nisi ex necessarijs. Hæc de epilogo, postea subscribit ynam disiunctiuã & dicit: Aut subaudi: si propositiones contingentes fuerint, & syllogizator scierit esse contingentes, non sciet. non sciet dico: neque propter quid, neq; quia necesse sit illud esse: neq; subaudi opinabitur se scire. Deinde addit & aliã disiunctiuã: & inquit: Sed aut subaudi si assumat medium vt necessarium: quod reuera non est necessarium, & propositiones vt necessarias esse putat quæ reuera sunt cõtingentes: opi-

nabitur se scire syllogizator. quia vel propter quid: non E
sciens reuera. Et dixit neq; ꝓpter quid neq; quia: vt Phi- Quare dixit neque ꝓpter ne que quia Themi. & Philopo.
loponus & Themistius adnotarunt: quia syllogismorũ alij ipsum quia syllogizant, alij ipsum, propter quid. Et eorum: qui ipsum quia syllogizant, alij quidem sunt ex immediatis propositionibus: alij vero: ex mediatis. Similiratione, & eorum: qui ipsum propter quid syllogizant, alij ex immediatis propositionibus: alij vero ex mediatis probant. Exempla ponit Philoponus. Nam hic syllogismus per mediata quia probat, Luna vmbram non facit: vmbram non faciens deficit. Luna igitur deficit. Hic vero per immediata: Luna existens in plenilunio vmbram nõ facit. Vmbrã non faciens in plenilunio deficit: Luna igitur deficit. Sillogismus vero propter quid per mediata & luna per diametrum est soli. Per diametrum vero existẽs deficit: luna igitur deficit. Hic per immediata. Luna p dia-
metrum soli existens superatur a terra. Quod superatur a F
terra deficit, luna igitur deficit. Dixit ergo neq; propter quid neq; quia: qui duplex syllõ est: vt patet. Subscribit tertiam disiunctiuã: & intellige sic, Aut si ꝓpositiones sint contingentes: & ipse syllogizator scierit esse cõtingentes, neq; opinabit eodẽ mõ neq; subaudi sciet. Dico neq; scierit, siue ipm quia scierit per media: siue ipm ꝓpter qd syllogizet & per immediata. Et accepit (vt mihi vr̃) sciuerit, pro syllogizauerit, vt sit sensus: siue ipm qa sciuerit: hoc est syllogizauerit per media hoc est ꝓpones mediatas, siue subaudi immediatas: siue subaudi syllogizauerit ipm ꝓpter quid & per immediata: siue p mediata: vtroq; modo: neq; scit: neq; opinatur se scire: & hoc qa p contingẽtes ꝓpositiones syllogizat, quas cõtingẽtes esse nouit. Cõcidit aũt hæc tertia disiunctiua cũ prima. Nã licet aliquo
modo verbis differat: tñ in substantia concidit cũ prima. G
Vnde diuisio est: qui syllogizat necessariũ p ꝓpositiones contingentes: aut nouit q͡ propositiones sint cõtingẽtes: & sic neq; scit: neq; opinatur se scire. Aut non nouit eas esse contingentes, sed putat esse necessarias: & sic non scit, opinatur tamen se scire, hæc de epilogo, & de disiunctiuis additis, quæ additæ sunt ad vberiorem doctrinam: non autem ad necessitatem.

Accidentium autem non per se eo modo quo determinata sunt ea quæ per se competunt, nõ est demonstratiua scientia. Non enim fit ut necessario conclusio demonstretur, Fit enim ut accidens ipsum non insit, de tali namq; accidente loquor.

Accidentium uero non per se quo modo determinata sunt ea, quæ sunt per se, non est scientia demonstratiua. Non enim ex necessitate demonstrare conclusionem. Accidens enim contingit non esse. De tali enim dico accidente.

H
Cum declarasset q͡ demonstratio & necessaria sit: & ex Com. 76. Continuatio.
necessarijs ꝓpositionibus: & ex his: quæ sunt per se, quoniam secundus modus eorum, quæ sunt per se (vt Philoponus inquit.) Ad inseparabilia accidẽtia reducebatur, ne quis ex hoc putaret vniuersaliter inseparabile accidens demonstrationem habere, nunc determinat id ipm: & ostendit q͡ non est simpliciter omnium accidentium inseparabilium demonstratio, licet semper subiecto insit, sed solũ quæ per se subiectis insunt. & hoc proponit, & inquit. Accidentium autem non per se, quo modo determinata sunt ea quæ sunt per se: hoc est. accidentium autem non p se: quæ contra distinguuntur accidẽtibus per se dico quo modo determinata sunt ea: quæ sunt per se: qm̃ pluribus modis q͡ dictũ sit: per se accipitur. Sed in ꝓposito loquor

I de accidente.quod non est per se: modo quo accipimus ipsum per se Horū inq̃ accidentiū non per se: nō est sciētia demōstratiua,nec de his est demonstratio.Sed solū illorū,quæ subiectis insunt per se. Probat hoc:& inqt.Nō enim ē ex necessitate demōstrare cōclusionē hoc est.Dico illorū non esse demonstrationē:qm̄ conclusio:quæ ex illis conficeretur:non esset necessaria:nec ex ꝓpositionibus necessarijs demonstrabilis:& causam assignat:& dicit. Accidens enim ex quo subaudi conclusio constaret.Contingit non esse in subiecto subaudi , cui inseparabiliter inest. Nam(vt inquit)de tali subiecto dico quod est inseparabiliter subiecto existens:& contingit illi non inesse.Et ita cōclusio quæ ex illo cōstaret,nequaq̃ necessaria erit:nec ex

Dubi. necessarijs demonstrabilis.⁋Sed dubitares, nā si accidens huiusmodi inseparabiliter subiecto inest:semp inest. Qđ semp inest:non pōt non inesse:quod non pōt non inesse:

K necessario inest.Quare si inseparabiliter inest:necessario in est.Et ita talis conclusio cū sit necessaria:erit demonstrabi

Solutio Philopo. lis.⁋Philoponus dicit : ꝙ licet hæc accidentia re ab eorū subiectis substantijs separari non possint:intentione ac intellectu separari possunt:qm̄ & coruus,& æthiops pōt albus intelligi:eorum substantia non læsa:sed permanente. Et hoc ideo,quia nō determinatę & vni naturę inest.Nā

Alia solu. Philopo. nigredo pōt & coruis:& equis idifferenter inesse.⁋Et aliter respōdet Philopo.& inquit.Et si æthiopi & coruo inseparabiliter nigredo insit:attamen alijs inesse & abesse p naturā apta est:& qui horū natura cōtingēs est & nō p se rebus existens,demonstratio taliū non est:qm̄ non est possibile demonstrare ex necessitate , & p se ꝑdicatū accn̄s inesse subiecto substantiæ.⁋Vnde Them. innuit duplicia esse accidentia.Alia quidē separabilia.Alia vero insepara bilia.Et inseparabiliū alia asserit subiectis per se inesse:q̃

L cūque secūdū eorū naturā subiectū determinatū sibi limi

Qui the. 1.huius cap. 15. Accn̄a sūt duplicia. tant:vt risibile hominem,& nihil aliud,& rudibile asinū: & nullū aliū.Aliā aūt p accn̄s:quæ licet aliquibus insint inseparabilr,nō tn̄ secundū ipsorū accidētiū naturā illis in sunt:nec oībus qbus insunt necessario insunt . Sed potius scdm naturā eorū:qbus insunt:inesse necessario videtur.

⁋*Quāquam fortasse quispiam dubitabit cuius nam gratia de his hæc interrogare oportet,si non necesse est conclusionem esse.Nihil.n. refert si quispiā queuis interrogās,dicat deinde cōclusionē.*

⁋*Et tamen ambiget vtiq; quis fortasse,Cuius causa hæc oportet interrogare de his,Si non necesse est conclusionem esse . Nihil enim differt siquis interrogatus contingentia , postea dicat conclusionem .*

Com.77. ⁋Dictū est ex contingentibus non posse fieri demonstrationem:quia ex non necessarijs non concluditur necessa-

M rium:Propterea quærit: qua de causa de contingentibus interrogatio dialectica fit.Frustra enim videtur fieri:non enim interrogatio fieri videtur,nisi vt ex illius altera parte præconcessa opponens syllogizet conclusionē necessaria.At cum ex contingentibus cōclusio necessaria non deducatur.Ergo frustra de contingentibus interrogatio fieri videtur. Vnde dicit.⁋Licet ex contingentibus non demonstretur conclusio necessaria. Ambiget tn̄ & vtiq; qspiam fortasse:cuius causa hæc.s.cōtingētes propositiones oportet interrogare de his:hoc est de conclusionibus necessarijs,Si non necesse est ex illis conclusionem esse. Frustra enim videtur interrogare:cuius causam assignat,& inquit.Nihil enim differt si quis contingentia interrogatus, postea dicit conclusionē,qm̄ siue interrogatus:siue nōn:

N nunq̃ cōsensu dato:cōclusio erit necessaria . Ergo frustra interrogatio fit.⁋Quo vero ad verba attinet . Animad- Verborū expositio uerte,ꝙ interrogatio dialectica: fit proprie de probabilibus.Probabile aūt est aliqn̄ necessariū:aliqn̄ cōtingēs, aliquādo verū,aliqn̄ falsum.Multa enim falsa veris:& multa contingētia necessarijs ꝓbabiliora sunt:vt dicitur in topicis.Ideo interrogatio fieri pōt & de cōtingētibus: & de necessarijs:& de alijs,mō sint ꝓbabilia.Propterea vis rōnis Aristotelis est,ꝙ si ex cōtingentibus non concluditur necessaria conclusio:frustra de cōtingētibus fierēt interrogationes dialecticæ.⁋Philoponus vero aliter textū indu Expō Philopo. cit,dicit enim qm̄ dixit accn̄tiū non esse demonstrationē: nec vt ex quibus:nec vt de quibus: cū accidētia contingētia sint:quærit si non contingit accidentium demonstrationem fieri.Propterea quia ex his:quæ aliter se habere possunt:non ex necessitate sequit̄ cōclusio. Cur producimus ꝓpōnes ab accidētibus,& syllogizamus: & asserimus ex O talibus ꝓpōnibus necessario cōclusiones sequi, cū sit ostēsum ex non necessarijs non sequi necessariū. Et tūc Philoponus interrogare pro producere intellexit.q.d. cum ex accidentibus: quæ eadē contingētibus sunt non sequatur necessaria conclusio,Cur hæc.s. ꝓpositiones oportet interrogare:hoc est ꝓducere de his: hoc est ex his contingētibus:vt necessarias cōclusiones inferamus.⁋Melius autem expositū est:vt diximus.Nā subscribens inquit. Nihil enim differt siquis cōtingentia interrogatus:postea dicat conclusionem:qm̄ quauis parte consensu dato, nūq̃ necessaria dabitur conclusio : & hoc si ex non necessarijs necessarium non deducatur.Nam quiuis consensus contingēs est.Ecce quo mō p interrogare nō ꝓducere intellexit:sed interrogare,vt verbū iacet.Hæc de dubiōne.

⁋*At enim interrogare oportet non ut per interrogata necessariū quicquam sequatur.sed quia dicere necesse est ei qui illa dicit,& uere dicere si competant uere.* P

⁋*Oportet autem interrogare.non ut necessarium sit propter interrogata,Sed quod dicere necessarium sit,illa dicenti.& uere dicere,si uere fuit quæ insunt.*

⁋Rn̄det Aris.ad dubiōnē,& asserit interrogationē nō fieri frustra in contingentibus ꝓpositionibus:qm̄ interroga Com.78. tio non fit:vt ex consensu dato deducatur cōclusio necessario necessitate cōsequentis,Sed necessitate cōsequentiæ, quæ est necessitas suppōnis:Vnde inquit.⁋Oportet autē interrogare.s.in ꝓpōnibus cōtingētibus:& accipere rn̄dentis cōsensum,Non(vt necessariū sit)quod infert ex cōsensu dato ꝓpter interrogata hoc est;vt cōclusio necessario deducatur necessitate cōsequētis,quæ est necessitas simpliciter.Sed interrogare oportet eo ꝙ dicere hoc deducare necessariam sic:Illa interrogata dicenti:hoc est illis interro- Q gatis concessis,& vere dicere hoc est & vere deducere . Si vere sunt,quæ insunt:hoc est:& vere deducere:Si vera sunt:quæ conceduntur.Sic igitur interrogatio non est frustra,qm̄ licet nō fiat:vt cōclusio necessario sequatur necessitate simpliciter:quæ est necessitas cōsequentis, facta propter propositionum necessitatem:fit tamen: vt cōclusio sequatur necessario necessitate consequentiæ,quæ est necessitas suppōnis.⁋Sed videtur ꝙ in demonstratiuis fiant interrogationes:nam(vt in Elēchis dicitur) disputatio quadruplex est doctrinalis,quæ demonstratiua est, Dialectica:Tentatiua:& Sophistica, Omnis autem disputatio per Dubitatio 1.elēc.c.1. interrogationem perficitur.ergo in demonstratiuis erunt interrogationes.⁋Dicendū interrogationem fieri aliquādo ad Solutio.

do ad

A do:ad accipiendum respõdentis cõsensum: Aliqñ ad intelligendũ terminos, vt ex illis ꝓpõ intelligatur. Primo modo fit in Dialecticis: nõ aũt in demonstratiuis: nã ꝓpõnes demõstratiuæ sunt (vt Themistius inquit) Suapte natura veræ: & necessariæ, ac per se cõcessæ. Scdo mõ fieri põt in omnibus, nã demõstrationũ ꝓpões sunt principia. Principia uero intelliguñ ex terminorũ itellectu, & sic fieri põt in ipsis interrogatio: vt termini intelligantur quibus intellectis etiam principia intelliguntur.

Interrogatio fit dupliciter.

Cum igitur ea quæ per se insunt necessario circa unumquodq; competant genus, & ut tale est quodq;. patet demonstrationes ipsas scientiarum effectrices, de his esse quæ per se sunt competũt & ex talibus extrui atq; constare.

Tex. 19.

Quoniam autem ex necessitate sunt circa unumquodq; genus, quæcunque per se sunt, et quatenus unumquodq;. Manifestum est qm̃ de his, q̃ sunt p se sciẽtificæ demr̃ones sunt. et ex talibus sunt.

B

Com. 79. Cã cur Ari. repetat idem. Inconsẽ. Refutatio.

Videt hoc in loco eadẽ dicere Phs, q̃ supius dixit, nã dicit q non cõtingat demonstrationẽ ex ꝓpõnibus cõtingẽtibus esse: & vtiẽ eisdem rõnibus. Cur vero hoc faciat. Grossatesta cãm assignãs, asserit hoc factũ esse: vt oñdat primũ medio. Mediũ aũt postremo secũdum ipm inesse. Quæ cã non vr̃ bene assignata: Nã apud Arist: p se, & secundũ qd ipm idẽ. Et sic nõ põt p id quod est p se, demõstrari id quod est secundũ quod ipsum, nisi idẽ in sui ipsius demr̃atione sumeretur. Neoterici declarant repetitionẽ non esse inutilẽ, ex eo quia primo ꝓbauit demonstrationẽ esse ex his: & de his quæ sunt p se ex medio, qd est necessariũ. Hic ꝓbat ex medio quod est necessariũ ad genus ꝓblematis cõtractũ. Et sic idẽ ꝓbat diuersis rõnibus, quare nõ incassũ est repetitio. Sed licet declararẽt nõ inutilẽ esse repetitionẽ: non sufficiẽter repetitionis cãm assignant. Philoponus autẽ nõ incassum hoc repetere Aristo. assignat: qm̃ Aris. vult hinc nos docere q oporteat demõstrationis ꝓpões ex his ꝓpriis sumere, quę scd̃m vnũquodq; genus sunt: circa qd est problema: & nõ demõstrare aliquod Geometricũ Theorema ex Arithmeticis ꝓpõnibus, ecce cãm repetitionis, quã Philoponus pulchre assignauit. Scd̃m ergo Philopo. Arist. iterũ declarat q demonstrationes fiũt ex his, quæ sunt p se, & ex his q̃ sunt necessaria non simpliciter, sed ex his, quæ sunt necessaria circa vnumquodq; genus: quatenus genus illud tale est, & hoc inqt. Qm̃ aũt quæcunq; p se sunt, ex necessitate sunt circa vnũquodq; genus: & q̃tenus vnũqdq;. s. genus tale est: & subaudi & quæcunq; necessaria sunt circa vnũquodq; genus p se sunt: eadẽ. n. sunt & q̃ per se: & q̃ necessaria ad genus cõtracta. Ex his infert qd intẽdit, & inqt. Manifestũ est: qm̃ de his: quę sunt p se: & de talibus, quæ sunt p se sciẽtificæ demr̃ones sunt. Est ergo Enthymema: q̃ p se sunt: & q̃ necessaria ad genus cõtracta, eadẽ omnino sunt, ergo demr̃o est ex his: & de his: q̃ sunt p se, & necessaria ad genus cõtracta: ex his dico: vt ex ꝓpõnibus, & de his vero, vt de cõclõnibus. Siquis aũt vult: põt syllm̃ sic cõficere. Ex necessariis ad genus cõtractis demõstrationes sunt: quæ per se sunt: necessaria sunt ad genus contracta. Ex his ergo: quæ p se sunt, demonstrationes sunt. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles hic per genus, non prædicamentarium genus intelligit. Sed genus scientiæ veluti mathematicum vel physicũ, & non quidẽ genus scientiæ absolutæ: sed vt tale: vtputa mathematicũ, qd est geometricũ vel arithmeticũ. Non enim conclusio geometrica satis est: vt demonstretur ex ꝓpositionibus

Quid neoterici.

C Philopo.

Enthymema text. D

Verborũ expositio.

mathematicis, sed oportet vt demonstretur ex his propositionibus mathematicis, quæ contracta sunt ad geometricũ genus. Propterea dixit quæ per se sunt esse necessaria circa vnumquodq; genus, & quatenus tale, cuius & qualis est Theorema, quod ex illis demonstratur.

Accidentia namq; non sunt necessaria. Quare non fit ut necessario sciatur conclusio propter quid est.

Accidentia enim non necessaria sunt. Quare non necesse est cõclusionem scire propter quid sit.

Conclusit q demonstratio sit ex his: quæ sunt per se: & hoc, quia necessaria ad genus cõtracta: & quæ per se sunt: eadẽ sunt. At nũc idẽ probat ex eo quod est oppositum ad per se: hoc pacto ex acciñtibus non est necesse scire ꝓpter quid Ergo demonstratio non est ex accidentibus, cũ igitur nõ fit ex his, quæ per accidens: sunt ergo demr̃o est ex his, quæ per se sunt. Et tunc verbum enim potius confirmatiuum est: vt legatur. n. ꝓ præterea hoc modo. Præterea Accidẽtia nõ necessaria sunt. Nã (vt Philoponus inqt) quæ p accñs insunt: cõtingunt non inesse. Quare: vt inquit, Non necesse est scire ex his conclusionẽ propter quid. Et ita ex his quæ sunt per accidens: demonstratio non constat, q si ex his: quæ per accidens sunt: demonstratio non constat, constabit profecto ex his, quæ per se sunt: quod est intentum. Com. 80.

F

Neq; si sit semper, non autem sit per se. Quod ita esse declarãt hæ ratiocinationum quæ per signa conficiuntur. Id enim quod est per se, non per se quisquã sciet, neq; propter quid est. Scire autẽ propter quid est, nihil aliud est quã per causam scire.

Neq; si semper sint, non per se autem. Vt sunt per signa syllogismi, Hoc enim per se est, non per se sciet. Neq; propter quid. Nam propter quid scire, est per causam scire.

Ampliat quod dixit: Dixit enim ex his, q̃ per accidens sunt: nos nihil posse scire: Ampliat ergo nunc hoc: & inquit. Neq; si semper sint accidẽtia ipsa: nõ per se: autem ex his fieri potest demonstratio. Huius autem exemplum ponit: & inquit, Vt sunt per signa syllogismi: qui quidẽ causas ex causatis syllogizant, vtputa. Luna diuersimode illuminatur. Quod diuersimode illuminatur est: sphæricum. Luna igitur est sphærica. Diuersimode illuminari ef fectus est: causa vero eius est sphæricum esse. Vult igitur q nec accidentia: quæ semper insunt subiectis: faciant per se scire. Cuius rationem affert: & inquit. Hoc enim per se est: vtputa Luna est sphærica, nõ tamen qui hoc syllogizat ex diuersis illuminationibus Lunæ: per se sciet, Neq; ꝓpter quid quod idem est. Cuius cãm affert: & dicit. Nã propter quid scire: & per se scire: est per causam scire, vt superius dictum est. Modo diuersimode illuminari est accidens, ac Lunæ sphærice effectus. Vnde fit (vt fit scire per accidens) vt superius dictum est.

G

Com. 8

Supra c men. 24

H

Per se ergo tertio medium, & medio primo inesse oportet.

Per ipsum igit oportet & mediũ tertio, & primũ medio inesse.

Ex his omnibus quæ dicta sunt. concludi Aristoteles q oporteat medium tertio per se inesse: & primũ etiam medio. Si. n. primum tertio ex necessitate inest: inest autẽ per medium: oportet igitur medium tertio quidem per se inesse, primo vero subiici, vt ita per ipsum etiam primũ demonstretur per se inesse tertio. Quo vero ad verba attinet: per primum extremitatem maiorem, & per tertium minorem intelligit: & proprie in prima figura. Quia in aliis figuris: aut non fit demonstratio: aut non propter quid. Per ipm vero: per se intelligit, vt sit sensus ex his, q̃ Com. 8

Verbor expositi

I dicta sunt:sequi primũ inesse medio per se:& mediũ per se tertio. Tu vero nõ eodem mõ per se, semp intelligas. vt superius pulchre est dilucidatũ. ℣ Ex his quæ dicta sunt:patet primo ꝙ nullũ causatũ facit scire cãm p se. qm oẽ causatũ est accidẽs suæ causæ, mõ per id qd est accidens: nihil p se scitur. ℣ Accidit ꝙ scire per se, & scire propter quid idem est. Dixit.n. Aristo. superius ꝙ scire per accidens est scire sophistico modo: asserens per se scire & ,ppter quid scire idẽ esse. ℣ Præterea Scdm The. & Philoponũ scire p se: & scire ,ppter quid, & scire simpliciter idẽ est. ℣ Auerr. tñ asserit scire simplr esse quoties p mediũ scimus: qd est nobis: & naturæ notũ, vt In Mathematicis. Scire vero pp quid est scire per cãm, quæ est nota naturæ: nobis vero inuẽta ex effectu: qui per ipsam demonstratur. ℣ Sed quęres vtrũ aliquod accidens possit esse necessariũ. ℣ Themistius & Philoponus superius non semel dixerunt aliquod K accidens posse esse & necessariũ: sempiternum: non tamẽ simplr necessariũ, aut simplr sempiternũ, Sed secundũ qd vt candidũ accidens est necessariũ ad hoc: vtputa ad cygnũ: niuẽ. & id genus. non aũt simpliciter ad omnia. Præterea. Albũ ad niuẽ est sempiternũ: non tamẽ ad omnia, cũ sit parieti cõtingens. ℣ Sed tunc dubitant an oẽ accidẽs ,p priũ subiectũ habeat? Hoc est vtrum aliquod accidẽs possit esse proprium vni subiecto: & cõe alteri subiecto. ℣ Recẽtiores de Auer. decreto affirmant omne accidẽs esse propriũ alicui. veluti albũ, parieti quidem cõe est: Diaphano autẽ terminato proprium est. Cui opinioni id cõsonum esse videtur, quod Aristo. in physicis asserit, ꝙ omne per accidens ad per se reducatur. Præterea. omne accidens quod per se cãm in subiecto habet: est illi proprium, At nullũ est accidẽs, quin habeat propriã causam in su-

L biecto. ℣ Alij tenẽt oppositũ: asserunt enim accidentia alia esse per se, quæ propria esse affirmant. Alia per accidens: quæ cõmunia, & quidẽ pluribus rõnibus: Prima quidẽ: quoniã contingens respectu vnius nõ potest esse necessariũ respectu alterius: vt secũdo physicæ auscultationis: inquit Auer. ℣ Secũda vero: qm hoc cõcesso: semper ad alicuius accidentis corruptionem, aliqua substantia corrum peretur. Cuius contrariũ videtur asserere Aris. eo libello, quẽ de longitudine, & breuitate vitæ inscripsit. ℣ Præterea. & tertia rõne idẽ probant. ꝙ nullũ oppositũ de suo opposito pdicabitur. Accidẽs autẽ per accidens est oppositũ accidenti per se, Igitur non põt respectu alicuius esse per se. ℣ Quarta deniq; ratione, quoniã omne accidẽs ,propriũ esse per se: omne per se est simplr necessariũ (vt Themistio placet) & sic omne accidẽs per accidẽs esset simpliciter necessariũ. ℣ Animaduerte pro dilucidatione, ꝙ res

M & cã sic combinantur: nã aliqua est res necessaria, & cã cõtingens: vt cœlestis calor res quidẽ necessaria est, animaliũ autẽ & stirpiũ: causa per accidẽs. Aliqua est res necessaria: & cã necessaria, vt cœlestis densitudo res quidem necessaria est, causa etiã necessaria lucis. Aliqua est contingẽs, & cã contingens: vt cursus, qui res contingens est: & sanitatis causa contingens. Aliqua vero contingẽs, & cã necessaria: vt distẽperantia humorũ res quidẽ cõtingẽs est, mortis vero causa necessaria. ℣ Præterea Animaduerte ꝙ subiectũ aliquãdo apud Philosophos pro materia, cui accidẽs inhæret. accipit. Et sic substãtia accidentiũ subiectum dicitur. Aliquãdo ,p causa, & hoc pacto phãtasma Auer. 3. lib. de anima subiectũ intellectionis vocat: nam phantasma cã est intellectionis. ℣ Tunc dicendũ has opiniones concludendo: ꝙ non sit aliquod subiectũ in rerũ natura, N qn habeat ,ppriũ subm, accipiẽdo subiectũ ,p cã: quæ sit illius necessaria cã aliquo mõ dictorũ. Et sic fortasse primi intellexerũt. At si subiectũ intelligat ,p materia: cui accñs inheret. Sic nõ omne accidẽs propriũ subiectũ habet: vt rationes concludunt. Et sic fortasse secũdi intellexerũt: tu vero si melius habes melius dicas.

℣ Non igitur fieri potest ut ex alio genere quisquã in aliud trãsiens quicquã demonstret, ueluti conclusionem geometricã, arithmetica demonstratione.

℣ Non igitur est ex alio genere transeuntem, demonstrare, utputa geometricum, arithmetica.

℣ Iuniores asserũt nũc Arist. velle demonstrare: ꝙ demõstratio non ex extraneis, sed ex proprijs constet. Philoponus vero sic textũ introducit: ꝙ cũ Arist. demõstrasset ꝙ demõstratio & necessaria sit: & ex necessarijs, & ꝙ sola q per se sunt, necessaria sint, nũc corollariũ cõcludit. Et coO rollariũ secũdũ eũ est hoc: ꝙ non contingit demõstrationes, quæ alteri cupiã sciẽtiæ conueniunt: conuenire in alia, hoc est (vt exponit) ꝙ nõ possibile est demonstratione: q demonstrauimus geometricum aliquod theorema: ea ipsa Arithmeticũ demonstrare. Clarius autem corollarium est hoc: quod non sit possibile vt cõclusio sit vnius gñis: & propositiones alterius: vtputa cõclusio sit geometrica: & propositiones, ex quibus demonstratio constat: quę illam demonstrat: sint arithmeticæ. Et hoc inquit. Non igif est ex alio genere transeuntem: demonstrare: vtputa geometricũ. Theorema arithmetica a demonstratione. ℣ Vnde vero corollariũ istud inferatur, Placet Themistio ꝙ hoc inferatur ex proximo dicto, hoc modo: si necesse est medium infimo: & primum medio per se inesse: Manifestũ est demonstrationes de genere vno in aliud migrare aut conferri non posse. Verbi causa: vt geometricæ propositiones arithmeticis conclusionibus congruant. ℣ Philoponus deducit & ex eo ꝙ demonstratio sit necessaria ex necessarijs, & ex eo ꝙ sola ea quæ per se sunt: sint necessaria ad genus contracta. Ex his enim concludit non posse cõclusionẽ esse in vno genere: & ,ppositiones in alio. ℣ Quo vero ad verba attinet, verbum transeuntem in antiquis translationibus legitur descendentem: græce tamen Metananta legitur: hoc est transeuntem, Nam descendere est a superiore, quod Aristo. concederet: Ideo melius transeuntem legendum est.

℣ Tria nãq; sunt quæ in demonstrationibus insunt. Vnum id qd demonstratur inesse. Hoc autem est id alicui per se generi competit. Aliud dignitates. dignitates autem ea sunt, ex quibus sit demõstratio. Tertium est genus ipsum subiectum, cuius affectus accidentisq; per se demonstratio patefacit.

Q

℣ Tria enim sunt in demonstrationibus, Vnum quidem, quæ demonstratur conclusio. Hoc autem est, quod inest alicui generi per se. Vnum autem, dignitates. Dignitates autem sunt, ex quibus est demonstratio. Tertium autem genus, subiectum, cuius passiones, & per se accidentia ostendit demonstratio.

℣ Cum dedisset corollarium: nunc vult illud altius: ac facilius delucidare, & vt hoc faciat: prius diuisionẽ fecit (vt Philoponus inquit) eorum. quæ in demonstrationibus assumuntur: quam quidem diuisionẽ ab initio fecit eo textu, qui est. Dupliciter autem necessarium est præcognosce re. ℣ Verum Recentiores asserunt Aristo. facere hanc diuisionem, quod tria sint in demonstrationibus, conclusio videlicet dignitates, & subiectum. ℣ Quæ diuisio satis videtur

Marginal notes (left): Corol. 1. — 2. Corol. Text. 5. — Dubiũ. Rñ. The. & Philo. — Alia dubiũ — Solo Recentiorũ. — Opi. aliquorum. — 1. rõ sua. — Com. 48. 2. ratio. — 3. ratio. — 4. ratio. — Nota hæc — Com. 51.

Marginal notes (right): Cõciliatio primæ opinionis cũ secunda. — Text. 20. — Com. 83. In initio Arist. dixit Iuniores. Introductio Phi. — Vñ infera tur corol. text. Them. — Philopo. — Verborũ expositio. — Com. 84. — Sup. tex. 2. Quæ Recẽtiores de diuisione. Qualis diuisio.

A detur verbis Aristo. cōsonare. Nō tñ reuera cōsonat, qm̄ conclusio nō est demōstrationis pars: sed aliud quidpiā eueniens de necessitate. ¶ Propterea Themistius & Philoponus aliter diuisionem: quam Arist. præmittit, intelligūt. Et asserunt tria esse quæ in demonstrationibus assumuntur: & ea: ex quibus demonstratur conclusio: quæ græce Axiomata dicuntur, latine Dignitates. Et conclusionis subiectus terminus. & eiusdem quæsitus de subiecto prædicatus. Vnde Arist. inquit. ¶ Tria n. sunt, quæ in demōstrationibus Assumuntur: Vnū quidē, quæ demonstratur: cōclusio: hoc est prædicatus in conclusione terminus: quem demonstratio aut in esse subiecto, aut non in esse ostendit. Exponit autē cui hic prædicatus terminus insit, & dicit, Hoc aūt est: quod inest alicui generi per se, idem hic prædicatus terminus est: qui inest alicui subiecto alicuius con

Themi. & Philo.

B clusionis per se. Sumpsit. n. genus: p̄ subto cōclusionis (vt Philoponus exponit) vt etiā multis in locis dicere cōsueuit Aristo. Appellauit aūt Philoponus textu illo) Dupliciter aūt necessarium est p̄cognoscere) p̄dicatū cōclōnis: quæsitū: hic vero Arist. quæ demonstrat, cōclōnē vocauit. Deinde exponit secūdū & inquit. Vnū aūt dignitates hoc est secūdū eorū: quæ in demonstrationibus assumūt, sunt dignitas, quas exponit: & inquit. Dignitates aūt sunt: p̄positiones: ex quibus est demōstratio. Exponit vero & tertiū. & inquit. Tertiū aūt genus subiectū hoc est subiectus in cōclusione terminus, quod Philoponus textu quo supra: appellauit datū, concessum, cuius (vt inquit) passiones: & per se accñtia ostēdit demōstratio. dixit passiones, & per se accidentia: vt alterū alterius sit expositiuū. q. d. cuius passiones: hoc est per se accidentia ostendit demonstratio.

Sup. tex. 2 Com. 5.

C ¶ Sic igit vult tria esse: q̄ assumūtur in demōstrationibus. p̄dicatū & subtum cōclōnis: & dignitates, vel sub alijs verbis concessum, & quæsitū: & principia, quæ in ipsa inuentione: Maiores p̄positiones sunt, sub quibus minores ex inuentione accipiuntur. In ipsa vero doctrina vel disciplina, quæ ab alio habetur: sunt prima principia: quæ possunt esse cōia pluribus sciētijs, & p̄pria vni demōstrationi: vt dicemus. Tacuit autem mediū, qa pars est Axiomatū. Medium enim multiplicatū propositiones generat: ex quibus demonstratio est.

¶ *Fieri igitur potest ut ea quidem, sint eadem e quibus sit demōstratio. At quarum genus diuersum est, ut arithmetice geometrie que, in hisce fieri nequit ut ad ea quæ magnitudinibus accidunt accommodetur arithmetica demonstratio, nisi sint ipsæ magnitudines numeri.* Hoc autem ut in quibusdam fieri potest posterius explicabitur. *Arithmetica uero demonstratio semper in se genus id habet, circa quod ipsa uersatur cæteraq; similiter.*

Vero eni.

D ¶ *Ex quibus igitur demonstratio fit, contingit eadem esse. Quorū autem genus alterum est, sicut arithmeticæ & geometriæ, non est arithmeticam demonstrationem accidentibus conuenire, quæ in magnitudinibus sunt. Nisi magnitudines numeri sint. Hoc autem quo modo contingat in quibusdam. Posterius dicetur. Arithmetica uero demonstratio semper habet genus circa quod demonstratio fit, & aliæ similiter.*

Com. 85. Expositio Philopo.

¶ Verbū igitur (vt Philoponus sentit) Aduersatiue legendum est: hoc modo, vt velit Arist. ponere differentiā inter ea tria: quę in demōstrationibus assumuntur quatenus Axiomata cōia esse possunt diuersis sciētijs: subiectū & p̄dicatū non, Sed cuiq; sciētiæ propria. Vnde inqt. ¶ Sed ex quibus demōstratio fit: cōtingit eadē esse: hoc est. Axiomata: quę maiores propositiones sunt in syllogismis. Nā

E hoc Axioma, quæ eidē sunt ęq̄lia: & inter se sunt æqualia geometriæ, & arithmeticæ cōe est Exponit deinde q̄ subiecta & prædicata nō possunt esse eadē: & dicit. Quorū autē genus. s. subiectū est alterū: hoc est, quarū autē scientiarū subiectū est diuersum: In his subaudi non contingit eisdē p̄positionibus minoribus inq̄ vti (vt Philoponus exponit) Sicut Arithmeticæ: & geometrię: quatenus arithmeticæ numeri geometriæ magnitudines subiecta sunt: Et p̄pter hāc inquit differentiā subiectorū nō est arithmeticā demōstrationē accidentibus cōuenire: quæ in magnitudinibus sunt. Nisi magnitudines numeri sint (vt Pithagorici dixerūt) q̄d falsum ē. Cām affert Philoponus quoniā diuersis existētibus subiectis generibus: neq; p̄dicatum accidens idē est: non enim possibile est idem prædicatum accidens de vnoquoq; diuersorū generū vlr & per se p̄dicari: vt prius dixit. Sed qm̄ in sciētijs subalternis hoc fieri pōt, ideo dicit: Hoc autē quō cōtingat in quibusdā, posterius dicetur. Qm̄ in subalternis sciētijs pōt demonstratio alterioris sciētiæ conuenire accidentibus inferioris scientiæ. Deinde (vt sentit Philoponus) cām assignat eius, quod dixerat. Dixerat enim q̄ non contingat eas: quę in alia scientia assumptæ sunt minores propositiones: In alia conuenire: nūc hoc cōprobat (vt Philoponus inqt) & legendū est autē aduersatiue: sed causaliter hoc pacto, nam scientia arithmetica semper habet genus propriū: circa q̄d demonstratio fit: & aliæ sciētiæ similiter habēt genus p̄priū: circa quod versantur oēs demōstrationes. Ergo p̄positiones minores non possunt esse cōes vtrisq; sciētijs: nisi illæ subalternæ essent. Abiunctis enim & penitus diuersis nequaq; communes esse possunt, Et accepit semper pro vniuersaliter. Vniuersaliter. n. in omni arithmetica demonstratione idem genus assumitur. ¶ Ex his ratio pōt hoc pacto cōponi. Subiecta & p̄dicata propria sunt. Demonstratio constat ex subiecto & prædicato. Igitur demōstratio est ex p̄prijs. Pōt tñ secūdū q̄d ex cōibus constare, & sic patet: corollariū videlicet q̄ non cōtingat trāsire de genere in genus. ¶ Animaduertendū secūdū Philoponū: q̄ diuersæ scientiæ genere: & omnino abiunctæ: vt sunt geometria: & arithmetica vti possunt eisdē p̄positionibus. s. maioribus, vt est illa quæ eidem sunt æqualia, inter se sunt æqualia. Eisdē vero p̄positionibus minoribus nequaq;. Cuius causa est, quoniam subiecta sunt diuersa, & accidentia prædicata diuersa. Et sic minores non possunt eędem esse vtrisq;: nisi scientiæ subalternæ essent, Vt posterius dicemus. Et tunc legēdus est textus hoc modo. ¶ Ex quibus autem demonstratio fit. s. maiores propositiones, contingit eadem esse & communia diuersis generibus scientiæ. Et licet maiores possunt esse eędem: quorū tamen, hoc est quarum tamen scientiarum subiectum genus est alterum: minores nō possunt esse eædem & communes, sicut dicemus: nisi essent subalternæ. quarū diuersarū sciētiarū maiores eędē eē pñt, minores vero: minime. ¶ *Quare si transire migrare q; debeat demonstratio, aut idem genus simpliciter, aut aliqua ex parte, necesse est esse.*

F

G

Syllo tex.

Notabile.

H

¶ *Quare aut simpliciter necesse est idem esse genus, aut aliquo modo. Si debeat demonstratio descendere.*

¶ Cū cōpleuit rōnē: per quā corollariū p̄bauit: nunc ostēdit: quō licet descendere de genere in genus. & deducit, q̄d hic dicit: ex dictis. Et propterea vtitur verbo quare, & in quit. ¶ Quare (si debeat demonstratio descendere) ita vt eisdē demonstrationibus in diuersis sciētijs vtamur: ne-

Descēder. Migrare.

Com. 86

I cesse est idem esse genus earũ sciẽtiarũ aut simpliciter: Vt puta in eadẽ scientia: vt in geometria: vbi (vt Philoponus inquit) semper priora Theoremata fiunt principia, & propositiones posteriorum. Quod.n. in priore Theoremate demonstratum est, id ad demonstrationem posterioris assumptũ ẽ: & ita in omnibus. Aut aliquo mõ, hoc est: aut necesse est vt genus earũ idẽ sit aliquo mõ, veluti ẽ in subalternis sciẽtijs, q̃ sunt eiusdẽ generis non simplr sed aliquo mõ, quatenus genus vnius sub genere alterius cõtinetur: patet igitur quo modo licet descendere.

¶ Aliter uero patet fieri non posse. Quare aut simpliciter necesse est genus idẽ esse, aut sic, si debet demonstratio descendere, aliter autem impoßibile esse manifestum est. Ex eodem.n. genere. ipsa ex K tremis & media necesse est esse. Nam si non sint per se accidentia erunt profecto.

¶ Aliter uero quoniam impoßibile manifestum est, ex eodem enim genere, necesse est ultima, & media esse. Si.n. non sunt per se, accidentia sunt.

Com. 37. ¶ Nũc ostendit q̃ impõe sit secundũ aliũ modũ demõnes migrare ab alijs in alias sciẽtias: quasi rediẽs ad id: qđ prius dixerat: dixit.n. q̃ non possunt ꝓpões esse vnius sciẽtiæ: & cõclões alterius: vt geometriæ ꝓpões: Arithmeticæ: vero cõclões, nisi (vt dictũ est) sciẽtiæ sint aliquo mõ eiusdẽ generis hoc est subalternæ. Probat aũt hoc: vt Philopo. Philoponus pulchre exponit: terminis in demõne tribus assumptis: duobus quidẽ extremis. Vno autẽ medio. At hos oẽs necesse est assumi ex eodẽ genere. vtputa, in arithmetica quidẽ ex numeris: In geometria vero ex magnitu L dinibus, & in alijs eodẽ mõ. Assumptũ ẽt est, q̃ p se oporteat & extremos adinuicẽ pdicari: & mediũ, huic quidẽ subijci, de illo ãt pdicari quare si nõ ex eodẽ genere assumpta hæc fuerint, nõ erunt per se adinuicẽ: sed per accidens. Non enim extremitas maior de medio: nec mediũ de minore p se prædicabitur: Sed extraneẽ. atq; per accñs. Vnde inquit. Aliter vero, q̃ impõe sit: Manifestũ est: hoc est. Impõe est secundũ aliũ modũ demõnes migrare ab alijs, in alias sciẽtias: sed solũ: (ve dictũ est) quãdo sunt subalternæ. Probat & inqt. Ex eodẽ enim genere necesse est vltima, & media esse. Non.n. possunt extrema esse de genere magnitudinũ, Media vero de genere numerorũ: alioquin non per se maior extremitas de medio: nec mediũ de minori extremitate per se pdicaretur. Hoc de- M struit, & inquit. Si.n. non per se subaudi inuicẽ prædicarẽtur essent subaudi inuicẽ accidẽtia. qm̃ de medio maior: & de minori mediũ p accidẽs pdicaretur: & sic demõstrationes non ex his: quæ per se sunt: fierẽt, Sed ex his: quæ sunt per accidens: Cõtra ea: quæ diximus. Quare impossibile: vt migratio fiat de vna scientia in alteram penitus ac simpliciter diuersam.

¶ Quocirca fieri non potest, quo geometria contrariorum unam scientiam esse, uel duos cubos cubum esse demonstret: aut alia quæuis scientia, id quod ad aliam pertinet, nisi in hisce quæ sic inter sese habent ut altera sub altera collocetur, quo pacto ad arithmetica musica, ad geometriam perspectiua se habet.

¶ Propter hoc geometriæ non est demonstrare q̃ contrariorum una sit scientia, Sed neq; q̃ duo cubi sit unus cubus, neq; alterius scientiæ quod alterius est, Sed aut quæcunq; sic se habent adinuicem, ut q̃ alterum sit sub altero, ut perspectiua ad geometriam, & musica ad arithmeticam.

Com. 38. ¶ In specie quasi exemplo exponit quod dixerat, & inqt. ¶ Propter hoc geometriæ non est demonstrare q̃ contrariorũ vna sit scientia. Demõstrare.n. q̃ cõtrariorũ vna sit N scientia: non est proprium geometriæ: qm̃ nõ ex subiectis geometriæ assumpti sunt termini. Potius ãt (vt Philoponus inquit). Dialecticæ est illud demonstrare, quæ quidẽ primã imitans philosophiã: omnia demõstrare tẽtat: tã quã omnia ipsi subiecta sint. Est.n. dialectica de cõibus q̃ busdã omnibus sciẽtijs. Assignat secundũ exemplũ, & inquit, Sed neq; q̃ duo cubi sit vnus cubus geometriæ, videlicet est demõstrare: sed potius steometriæ. Nam geometria quidẽ circa superficies speculationẽ habet. Stereometria vero circa solida ac corpora. Cubus.n. subiectũ ẽ stereometriæ. ¶ Quo vero ad verba attinet. cum dicit: q̃ duo cubi sit vnus cubus: intelligit cubũ duplare, & iterũ remanere cubi figurã: vt Philoponus exponit. Vr̃ autẽ per hoc (vt Philoponus exponit) Diuulgatam obscure lo O qui historiã. Delijs.n. peste laborantibus Oracula respõdit Apollo: liberari a peste, si altare duplabũe cubicã habens figurã: Illi vero crexerunt: addẽtes priori altari: alterum cubũ æqualem: Sed duorũ cuborũ cõpõ cubi figuram alterauit. Facta enim ẽ pro cubo trabs: Peste vero nõ cessante: responsum dedit deus. Ipsos nõ fecisse quod imperatũ fuit: Nã ipse quidẽ præcepit duplare cubũ hoc est altare emoliri cubicũ prioris duplũ: Illi vero cubũ supra cubũ posuere. Venerẽ igitur ad Platonẽ quærẽtes methodũ: quo pacto vtiq; cubũ duplaturi essent: illi vero ad eos inquit. Vr̃.n. vobis ꝓbro dare deus: Vtpote negligẽtibus geometriã. Duplatio.n. cubi inuenietur inquit si duarũ rectarũ linearũ duæ medię ꝓportionales inuenienr̃. Et hoc ꝓblema discipulr̃ proposuit, qui quidẽ de hoc scripserunt vnusquisq; pro viribus, quorũ nec quicq̃ hucusq; saluatur. Nõ.n. geometra de hoc notauit, Sed stereometra, qđ P quo demõstretur, Philoponus longo sermone exponit: nobis ãt illud sit satis, q̃ huius demõe stereometrica: est ñ ãt geometrica. Demũ amplificat qđ dixit, & inquit. Neq; alterius sciẽtiæ est demõstrare quod est alterius: Sed aut solũ hoc facere põt subalternæ: quæcunq; sic se habẽt adinuicẽ: vt q̃ alterũ sit subalterũ, vt perspectiua ad geometriã, & musica ad arithmeticã. ¶ Vbi animaduersione dignũ tria requiri ad sciẽtiarũ subalternationẽ. primo quidẽ q̃ subm̃ sit sub subto: Et hoc pacto geometria arithmeticæ nõ subijcitur: qm̃ altera de nũero altera de magnitudine agit. 2 loco q̃ subm̃ inferioris superaddat subiecto superioris differentiã accidentalẽ, hac rõne sciẽtia, q̃ ẽ de specie sciẽtiæ quæ de genere est nõ subalternatur tertio. Q denicq; q̃ conclusiones scientiæ superioris sint principia conclusionũ sciẽtiæ inferioris. Et hac ratione nec physica: nec mathematica subalternatur metaphysicæ.

¶ Neq; si quid lineis inest, non ut lineæ sunt pro prioruniq; ratione principiorum geometria demonstrat. Veluti si pulcherrima linearum sit linea recta, aut si sese habet ad circũferentiam contrario modo. Non.n. hæc ratione proprij generis ipsarum, sed cuiusdam communis competunt.

¶ Neq; si aliquid inest lineis non secundum q̃ lineæ sunt, neq; in quantum ex proprijs principijs. Vt si pulcherrima linearum recta, est: aut si contrario modo se habet circulari. Non enim secundũ q̃ proprium ipsarum genus est. Sed inquãtũ cõmune quoddã est.

¶ Sed quæret fortasse vtrũ omnia quæ lineis insunt: geo- Com. 39. metræ sit demõstrare. Rñdet q̃ nõ, qm̃ nõ ea demõstrat q̃ lineis insunt p accñs: & nõ inquãtũ lineæ sunt. Vñ inquit. ¶ Neq; si aliquid inest lineis nõ secũdũ q̃ lineæ sunt, neq; inq̃tũ ex ꝓprijs principijs linearũ fluit, est subaudi geo- metrę

Marginal notes: Verbor. expos. — Historia de appolis hara. — Ad sciẽtiæ subalternationẽ tria requirunt.

A metræ demr̃are. Vt ſi pulcherrima linearũ recta eſt, hoc nõ ẽ geometrę demr̃are. Qm̃ pulchritudo nõ q̃tenus linea

Verborũ expoſitio. eſt, ineſt, multis ẽt alijs ineſt. ⁋ Quo vero ad verba attinet. Dixit rectã eſſe pulcherrimã, cũ circularis pulchrior ſit: qm̃ ſimilaris ẽ, & q̃libet pars ipſius circularis cuilibet parti correſpõdet, & ita dixit rectã eſſe pulcherrimã ꝑ modũ q̃ſiti, non ꝑ modũ determinationis. Tãngit ſcd̃m & inq̃t. Aut ſi cõtrario mõ ſe hẽt circulari hoc eſt nec geometrę eſt demr̃are ꝙ linea recta ſit cõtraria circulari. Non.n.ſecũdũ ꝙ ꝓpriũ ipſarũ genus eſt.ſ linea: hoc eſt, non.n.lineis ſcd̃m lineæ ſunt. Ineſt cõtrarietas, aut pulchritudo. Sed ineſt lineis. Inquantũ illis cõe quoddã eſt, Nã alijs ẽt multis hæc inſunt. Quare geometrica ſciẽtia nõ conſiderabit talia: non.n.ſunt ꝓpria neq; prima ſubti gñis. Et.n.inſunt

B quæſitũ.1. lineis ꝑ quandã rõnẽ cõem alijs multis. ⁋ Quęrũt q̃ ſcientia demõſtret illas, linea recta eſt pulcherrima: & linea recta, & circularis ſunt cõtrariæ.

Rñ. Iuniorum. ⁋ Recẽtiores dicũt primã a metaphyſico demr̃ari hoc pacto: quod mũ[…]ũ mẽſurat, eſt pulcherrimũ. Linea recta mẽſurat mundũ. Ergo linea recta eſt pulcherrima. Cõſtat aũt hãc demr̃ōnẽ eſſe metaphyſicã. Secundã vero ꝓbat phyſicus & metaphyſicus. Metaphyſicus quidẽ hoc mõ: Diſcrepans ab extremis: & æquũ cũ extremis ſunt contraria. Recta linea eſt æqua cũ extremis: & circularis diſcrepat ab extremis. Ergo recta & circularis ſunt cõtrariæ. Phyſicus vero ſic, lineæ ſupra quas motus cõtrarij fiũt: ſunt cõtrariæ. Linea recta: & linea circularis ſunt lineæ ſupra q̃s cõtrarij motus fiunt. Er

ꝓpria. rñ. go ſunt cõtrariæ: ⁋ Ego vero dicerẽ oẽs has rõnes eſſe ꝓbabiles: & oẽs ꝑtinere ad phyſicũ: potius q̃ ad metaphy

C ſicũ. Prima.n. pertinet ad phyſicũ: quia de mundo: & mũdi menſura ad phyſicũ pertinet. Secunda etiã, quia phyſicus conſiderat extrema & media, vt primo de generatione patet. Tertia etiã, quia motus: Phyſicus cõſiderat. Secũdo dicerẽ ꝙ Ariſt. (vt Philoponus inquit) non dicit rectã eſſe pulchriorẽ circulari. Sed id: quod dixit, ꝓblematice:

2. quæſitũ. atq; exemplariter dixit. ⁋ Secundo quęrũt. Vtrũ metaphyſica, & dialectica poſſint deſcẽdere in ſcientias ſpeciales: vt in phyſicam & mathematicã.

Rñ. Rec. ⁋ Recentiores dicũt duo: quorũ primũ eſt ꝙ metaphyſica bene põt in illas deſcendere. Secundũ vero eſt: ꝙ dialectica nõ poſſit. Primũ probant. Primo quidẽ q̃a ſubiecto metaphyſicæ ſubiecta omniũ ſcientiarũ ſubijciunt̃. Secũdo loco quia metaphyſica regulat omnes alias ſciẽtias, vt proœmio metaphyſicę

D dicit Ariſto. Tertio loco: qm̃ metaphyſica probat principia ſciẽtiæ naturalis contra Parmenidẽ: & Meliſſum. Poſtremo Alacen libro ſecũdo ſuæ perſpectiuæ probat omne totũ maius eſſe ſua parte rõne metaphyſica. Secundũ vero probãt, quia ſubiectũ dialecticę eſt ſyllogiſmus: ſub quo cæterarũ ſcientiarũ ſubiecta nõ continentur.

Cõfutatio. ⁋ Sed hæc nõ vidẽtur bene dicta. Qm̃ vel loquuntur de deſcẽſu ſubalternatiuo, quo ſubalternans in ſubalternatã ſcientiam deſcendit. Vel de deſcẽſu diſputatiuo, quo ſcientia cõis in ſpeciales ſcientias deſcẽdit. Primo modo quidẽ, falſum eſt quod dicunt. Nã nulla ſcientia genere ab alijs diuerſa, in illas deſcẽdit. At metaphyſica genere differt a cæteris: vt.6.metaphyſice dicit, igitur in illas non deſcendit. Secundo etiam mõ falſum eſt, qm̃ etiã dialectica viam ha

Tex. c.2. &.3. bet diſputandi contra negantes principia omnium ſcientiarum: vt dicit primo topicorum libro.

Cap.2. ꝓpria rñ. ⁋ Quare dicendũ eſt deſcenſu diſputatiuo, tam dialecticam: q̃ metaphyſicã deſcendere poſſe in omnes. Sunt enim ſcientiæ cõmunes

E metaphyſica q̃dẽ q̃a eius ſubiectũ de oĩbus p̃dicat̃. Dialectica vero, q̃a eius ſubm̃ omnibus applicari poteſt.

⁋ Pateat autem ſi propoſitiones ſint uniuerſales ex quibus ſit ratiocinatio, neceſſario concluſionem quoq; perpetuam eſſe demonſtrationis talis, & demonſtrationis omnino.

Tex.21. *⁋ Manifeſtum autem eſt, et ſint propoſitiones uniuerſales. ex quibus eſt ſyllogiſmus, q; neceſſe eſt & concluſionem perpetuam eſſe huiuſmodi demonſtrationis. & ſimpliciter, ut eſt dicere, demonſtrationis.*

Com. 90. Expoſitio Philopo. ⁋ Philoponus aſſerit Ariſt. velle ex his: q̃ dixit demonſtrare ꝙ nullius corruptibiliũ contingat demõſtrationẽ eſſe, Demonſtrat aũt hoc ꝑ tale Enthymema: demõſtrationes ſunt ex his: quæ ꝑ ſe, & ex his quæ neceſſario inſunt. Ergo nõ poſt eſt aliquod corruptibiliũ demonſtrare. Nã (vt Philoponus ſubaudit) corruptibilia nõ ſunt ex his: q̃ ex

F neceſſitate inſunt. Sed ex his: quæ quandoq; quidẽ inſunt: quandoq; vero minime. Vnde inquit. ⁋ Manifeſtum aũt eſt: & ſi ſint ꝓpoſitiones vl'es hoc eſt neceſſariæ per ſe: & vl'es, ex quibus eſt ſyllogiſmus hoc eſt demõſtratio: ꝙ neceſſe eſt & concluſionem perpetuam eſſe: talis demonſtrationis ſubaudi, quæ eſt ex vl'ibus per ſe & neceſſarijs propoſitionibus. Et ne quis dicat ſolũ concluſionẽ neceſſariã eſſe eius demonſtrationis: quæ eſt ex vniuerſalibus: ſubſcribit: & ſimpliciter demonſtrationis, vt eſt dicere: quaſi dicat neceſſe eſt non ſolũ demonſtrationis quæ eſt ex vniuerſalibus: concluſionem eſſe perpetuam: ſed etiam ſimpliciter cuiuslibet demonſtrationis vt eſt dicere. Eſt ergo

Enthymema text. Enthymema. Si propoſitiones demonſtrationis ſunt vniuerſales: hoc eſt per ſe & neceſſariæ: & ſecundũ ꝙ ipſe: cõcluſio demonſtrationis eſt perpetua. Sed propoſitiones

G demonſtrationis ſunt neceſſariæ per ſe: & ſecundum ꝙ ipſe: vt probatum eſt. Ergo concluſio demonſtrationis eſt perpetua. Et ſic a poſitione antecedentis ad poſitionem conſequentis habetur intentum.

⁋ Non eſt igitur eorum quæ intereunt demonſtratio, neq; ſcientia ſimpliciter, ſed tanquã per accidens. Quia non eſt ipſius uniuerſaliter, ſed aliquo in tempore, & quodam etiam modo, atq; cũ eſt, neceſſe eſt altera propoſitionem non uniuerſalem eſſe, atq; caducam. caducam, quoniam & ipſa cõcluſio talis cum illa eſt. Nõ uniuerſalem, quoniã quoddã non erit eorum, quæ ſubiecti ſubeũt rationẽ. Quare fieri nequit uniuerſaliter ratiocinatio, ſed hoc in tempore tantum.

H *⁋ Non eſt ergo demonſtratio corruptibilium, neq; ſcientia ſimpliciter. Sed ſic eſt ſicut ſecundum accidens, quoniam non uniuerſalis ipſius eſt, ſed aliquando & ſic, Cum autem ita ſit, neceſſe eſt*

Alia vñ. *alteram non uniuerſalem eſſe propoſitionẽ, & corruptibilẽ. Corruptibilem quidẽ, quoniam & concluſio eſt. Non uniuerſalẽ autẽ, quoniam hoc quidem erit, hoc autem non erit, in quibus eſt: quare non eſt ſyllogizare uniuerſaliter, ſed quoniam nunc eſt.*

Com. 91. ⁋ Cũ concluſit ꝙ nullius corruptibiliũ ſit demr̃o: & poſſet quis quærere. Vtrum aliquo pacto rei corruptibilis ſit demonſtratio. Ideo reſpondens inquit. ⁋ Non eſt ergo demonſtratio corruptibilium: neq; ſcientia ſimpliciter. Et hoc fuit concluſum: tunc quaſi reſpõdens ad id: quod quis quærere poſſet, inquit. Sed rei vel concluſionis corruptibilis ſic eſt demonſtratio: vel ſcientia ſimpliciter. Sicut ſecundum accidens, & ſic cõcluſionis corruptibilis demonſtratio nõ eſt per ſe. Sed ſolum per accidens. dixit nõ eſt demonſtratio, neq; ſcientia ſimpliciter. Vt alterũ alterius ſit expoſitiuũ. Idẽ.n. eſt demr̃o, & ſciẽtia ſimpliciter;

I dixit hoc quia demõstratio est via, scietia vero est effectus demõstrationis. Amplius recte nõ dixit per accidens: sed velut per accidens. (vt Philop. animaduertit) quoniam huius cõclusionis Socrates est animal: demonstratio quidem nõ erit, quoniam Socrates corruptibilis est: & sic nullo modo illius demonstratio est, modo autem quodam demõstratio est illius per accidens, quatenus huius est demonstratio omne animatum sensitiuum est animal: nam animatum sensitiuum per se & primo est animal. Sed quoniam Socrates interdum est animal, & nõ semper, modo quodam per accidens est animal, & ita dixit velut per accidens: quatenus modo quodam per accidens est animal: est.n. per accidens animal: quia nõ primo modo vero quodam, quia non semper, sed interdum. Deinde probat hoc: hoc modo sit ita quod demonstratio sit conclusionis corruptibilis per se: & proprie. Cum ita sit, necesse est alteram propositionem, s. minorem nõ vniuersalem esse propositionem & corruptibilem, vt primo priorum declaratum est.

K Cap. 7. Ibi.n. dictum est: quod cõclusione existente particulari in prima figura: minor sit particularis. Et si conclusio sit corruptibilis, et minor erit talis. Exponit vtrunque: & inquit. Corruptibilem: quidem: quoniam & conclusio est subaudi corruptibilis, nõ vniuersalem autem quoniam subiectum cõclusionis hoc quidem erit, hoc autem nõ erit. In quibus est, cum .n. subiectum particulariter accipitur. Aliqua eorum, de quibus praedicatur: erunt, aliqua non erunt. Hinc concludit, ex opposito oppositum: & inquit. Quare non est syllogizare vniuersaliter. Sed quoniam nunc est: hoc est sed particulariter, dum illud est: non.n. Socrates est animal per accidens semper: sed dum est. ¶ Est ergo vis rationis. Si demonstratio est cõclusionis corruptibilis: demonstratio non erit ex minore vniuersali: & incorrupti-

Ratio tex. bili: vt deductum est: & si demonstratio non erit ex minore vniuersali: & incorruptibili: demonstratio nõ erit syllogizans vniuersaliter: sed quoniam nunc est: & ita demonstratio non erit demonstratio. ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte quod inuenitur (vt Philop. inquit) duplex

L Verborum expositio. scriptura. Altera est: quoniam non vniuersalis ipsius est. Altera: quoniam nõ vniuersaliter ipsius est: & vtraque stare potest. Nam cum dixisset: demõstrationem esse corruptibilium sic secundum accidens. Assignat causam, quare est corruptibilium sicut secundum accidens, & nõ secundum accidens: & inquit. Quoniam non vniuersaliter ipsius rei corruptibilis praedicatum est: sed aliquando & sic. Socrates.n. animal nõ vniuersaliter est, sed aliquando & sic. Vt puta solum dum Socrates est. Ergo non semper per accidens Socrates est animal: sed aliquando. Recte ergo dictum est, sicut secundum accidens. Quoniam nec Socrates simpliciter secundum accidens animal est: sed solum dum est: Vel aliter: dico demonstrationem esse rei corruptibilis sicut secundum accidens: quoniam conclusio ipsius Socratis non vniuersalis est, sed aliquando, & sic hoc est solum dum est. Et ita sicut secundum accidens est animal, & non semper secundum accidens

M Socrates est animal per accidens. est animal. ¶ Animaduerte quod Socrates est animal per accidens, quia non primo, est enim animal: quia ratione quod animatum sensitiuum est animal est: est autem sicut per accidens: quoniam non semper ratione qua animatum sensitiuum est: animal est, sed solum dum est. Quare demonstratio esse potest rerum corruptibilium sicut per accidens: quoniam non primo, neque semper. Qui enim demonstrat omne animatum sensitiuum est animal: demonstrat: quod Socrates sit animal: non tamen

Dubium. men prima, neque semper. Et ideo sicut per accidens. ¶ Quaerunt hic quo modo vniuersalia sint aeterna, cum singula

Solutio Linconiensis. ria in quibus sunt: sint corruptibilia. ¶ Linconiensis Grosfatesta asserit vniuersalia esse per accidens corruptibilia: quatenus esse habent & extra animam: & aeterna sunt causis. Sunt autem aeterna vel quo habent esse in causis: vel quo habent esse intentionale, in intellectu nostro: vel diuino. Sed quoniam res haec logicam facultatem transcendit. Ideo bona fronte omittatur.

N *¶ Similiter res sese habet & in diffinitionibus ipsis. quippe cum diffinitio principium sit demonstrationis, aut demonstratio positione differens, aut quaedam demonstrationis conclusio.*

¶ Similiter autem se habet & de definitione, quoniam definitio est aut principium demonstrationis, aut demonstratio positione differens, aut conclusio quaedam demonstrationis. Tex. 22.

¶ Cum declarasset quod demonstratio non sit corruptibilium: Com. 22. nunc via similitudinis: & quasi eadem ratione declarat quod Con[illegible] tio. nec definitio sit corruptibilium, & sic probat (vt Philoponus exponit) vt corruptibilium nõ est demonstratio, ita nec definitiones corruptibilium esse possunt. Et hoc proponit, & inquit. Similiter autem se habet, & de definitione sicut se habuit & de demonstratione, probat ratione, &

O inquit. Quoniam omnis definitio est aut principium demonstrationis: aut demonstratio positione differens aut conclusio quaedam demonstrationis. Ergo sicut demonstratio nõ est corruptibilium. Ita nec definitio: quae est vel demonstratio, vel demõstrationis principium: vel demõstrationis cõclusio, erit corruptibilium. Quo vero ad verba attinet. Quidam non philosophiae ignari per definitionem: quae est demonstrationis cõclusio: Verborum expositio. exposuerunt eam: quae datur per quoduis genus causae: praeter eam, quae datur per finem. Per eam vero: quae est demonstrationis principium: eam exposuerunt, quae datur per finem. Per eam autem: quae demonstratio est: exposuerunt eam: quae ex vtraque cõstat. ¶ Auer. autem libro Auer. Com. 12. de anima secundo: per definitionem: quae est demõstrationis cõclusio intelligit eam: quae est definitio passionis, quae quaeritur. Haec.n. quia concluditur demonstratione potest demõstrationis cõclusio dici. Per eam vero: quae est demonstrationis principium: intelligit eam: quae subiecti definitio est: haec.n. quia potest esse medium, propter quod

P prima demõstratur demõstrationis principium dicitur. Per definitionem vero, quae est demonstratio: aggregatum ex vtraque: intelligit.

¶ Verum Philoponus, & Themistius clarius exposuerunt: & Themi. & Phi. primo de anima tex. com. 18. Species definitionis sunt tres. quidem ad mentem Aris. in libro de anima. Ibi enim dictum est quod tres sunt species definitionis, nam aliae quidem ex materia sunt. Aliae vero ex forma. Aliae ex vtroque simul. Vt puta qui iram definiet ex materia: dicet feruorem esse sanguinis circa cor. Ex forma vero, appetitum vindictae. Ex vtroque simul: feruorem sanguinis circa cor propter appetitum vindictae. Per definitionem ergo: quae est demonstrationis principium: intellexit eam, quae ex forma est. Demonstrationes enim ex causis causata syllogizant. Forma vero est causa materiae, nam propter talem formam: talis materia est. Vnde demõstratio erit hoc pacto. Ille appetit vlcisci: eius quae appetit vlcisci, feruet sanguis circa cor: feruet igitur illius sanguis circa cor. Vbi patet definitionem: quae est a forma: esse vt demonstrationis principium. Per definitionem vero: quae est conclusio: intellexit definitionem, quae est a materia. Haec igitur in

Q praecedenti demonstratione conclusa est. At per definitionem, quae est demonstratio: intellexit definitionem quae est ex vtraque simul: quae sola positione differt: quoniam (vt Philoponus inquit). In definiendo quidem: a materia incipientes definimus in formam. Dicimus.n. iram esse ferurorem sanguinis circa cor ob appetitum vindictae. In demonstratione vero viceuersa vtimur. Incipimus.n. a forma & definimus in materiam. Alij vero positione differre asserunt: talis definitio non sit in aliqua trium figurarum syllogisticarum. At demonstratio est in aliqua figurarum. quare positione differt.

¶ Patet etiam demonstrationes atque scientias eorum quae saepe fiunt, vt lunae defectiones & huiusmodi rerum, quo quidem sunt tales.

hoc

A *hoc esse semper, quo uero nō sunt semper, hoc esse particulares. ¶ Eorum autem, quæ sæpe fiunt demonstrationes, et scientiæ sunt, ut lunæ defectus. Manifestum est, quoniam secundum q̄ huiusmodi sunt semper sunt. Inquantum autem, non semper, secundum partem sunt. Sicut autem defectus est similiter & in alijs.*

Com. 93. Expositio Philo. & Them. ¶ Philoponus & Themistius pariter voluīt: ꝙ Arist. remoueat dubiū. Nā cū dixisset corruptibiliū non esse demōstrationem quærit de his quæ sæpe fiunt: quæ nō continuo. Sed tēporis interuallis discutiuntur. Vtputa de lunari eclipsi. Si.n. vna quæq; eclipsis corruptibilis est, deficiēs n. luna rursus illuminatur, quō in his dicimus demōstrationē esse. Respōdet ergo & inquit. ¶ Eorū āt q̄ sæpe fiunt: demr̄ones & scientiæ sunt, vt ipsius defectus Lunæ. Exponit aūt quomō taliū fit scientia: & dicit. Manifestum ē, qm̄ secundū ꝙ hmōi sunt, hoc est secūdū ꝙ sunt vl̄es: sciētiæ & demōstrationes sunt. Et vt sic sunt semper. Inquā-

B Quæ sæpe fiunt bifariam. tū autē non semp̄ sunt: secundū partē sunt, hoc est particulares, & sic de talibus nō sunt sciētiæ: cū sint corruptibiles. Est ergo solutio quæ sępe fiunt: bifariā cōsiderari pn̄t, vt vniuersalia, & sic de eis est sciētia: quia: vt sic semp̄ sunt. Vt particularia, & sic de eis nō est sciētia, qa nō sunt semper. Vnde (vt Philoponus inquit) vnusquisq; particulariū defectuū, non demōstrabilis est. qm̄ est generabilis: & corruptibilis. Non.n. demonstratio est in hac eclipsi, q̄ secundū hoc tēpus fit: sed scd̄m cōem spēm defectuū. Non n. huiusce eclipsis est demr̄o: sed simpl̄r eclipsis, de ipsa tn̄ eclipsi: q̄ scd̄m hoc tēpus fit, nō est demr̄o: nisi eo mō: vt in alijs ēt corruptibilibus demr̄onē esse diximus. Addit Aristo. ita esse intelligēdū in sīlibus (vt dictū est de eclipsi) Vtputa de tonitruo: terræ motu, & id genus Et hoc inqt. Sicut āt defectus est demr̄abilis, nō vt particularis, sed vt

C Dubium. vl̄is. Sil̄r est intelligendū: & in alijs, q̄ ēt sæpe fiūt. ¶ Sed cōtra hęc adhuc dubitaſ, qm̄ eclipsis vl̄r nō sp̄ est. Cū.n. nullū ipsius eclipsis singulare cōtingat esse: ēt vl̄r eclipsis aliqn̄ nō erit: ergo & vl̄r, & particulariter eclipsis ē corruptibilis. ¶ Vno mō dici pōt, ꝙ hæc q̄ sæpe fiūt: pn̄t cōsiderari: vt in actu: & sic sunt ꝑticularia: & corruptibilia: & vt sic de eis nō est sciētia, & pn̄t cōsiderari vt in aptitudine & potētia: & vt sic sunt vl̄ia, & sp̄: & sic de eis ē sciētia. ¶ Vl̄ melius, vt Them̄. & Philop inqt, dicamus ꝙ eclipsis: & similia vl̄r accepta accepta pn̄t referri ad singularia, & sic nō sp̄ sunt: sicut neq; singularia: & pn̄t referri ad suas cās, & sic sp̄ sunt: qm̄ causis p̄ se positis ipsius eclipsis, sp̄ eclipsis ē: & sic de eclipsi, & talibus est demr̄o & sciētia. Nā, vt sic sunt vl̄ia, q̄ relata ad suas p̄ se cās, semper sunt.

Solutio. Quæ sæpe fiūt pn̄t cōsiderari vt in actu & vt i potētia. Alia solo Them. & Philopo.

D *¶ Cum autem pateat fieri non posse ut demonstretur quodq; nisi ex cuiusq; principijs, si id quod demonstratur rei competit ut est illa, non sane quidpiam scitur si ex ueris & indemonstrabilibus, medioq; uacantibus ostendatur. Fit enim ut quidpiam perinde ostēdatur atq; Brysson quadrationem ostendit. Huiuscemodi namq; rationes per commune quoddam ostendunt quod & alij competet. Quapropter & ad alias res non propinquas ipsę rationes accommodantur.*

Text. 25. *¶ Quoniam autem manifestum est q̄ demonstrare unumquodq; non est, nisi ex unoquoq; principiorum, si id quod demonstratur sit secundum quod est illud, non est scire hoc, si ex ueris, & indemonstrabilibus demonstretur, & immediatis. Est.n. sic demonstrare, sicut Brysson tetragonismon. Secundum commune .n. demonstrant rationes huiusmodi, quod et alteri inest. Vnde et in alijs cōueniunt hæ rationes non congeneis.*

Com. 94. ¶ Iuxta Themistij paraphrasem. Videtur ꝙ Aristo. velit oñdere, ꝙ demr̄ones non fiāt ex cōibus. Nā cū ostendit demr̄ones ex ꝓprijs cōstare: hic oñdit: ꝙ non ex cōibus constant. Et hoc quidē nō iniuria oñdit, nā cū ostēdit demōstrationes fieri ex dignitatibus, quæ cōes ꝓpōnes sunt neq; credat ꝓpter hoc demonstrationes ex cōibus fieri, ex eo qa ex dignitatibus fiant. Ideo ostēdit demr̄ones nō fieri ex cōibus. ¶ Philoponus vero ait Aristo. his: quæ de sciētia oñsa sunt, hic addere: ꝙ nō sufficiat facere demōstrationes ex veris & immediatis ꝓpōnibus: sed oportet vt sint ex ꝓprijs subiectis: de quo demr̄ones fiunt. Cuius cām Philoponus explicat. Nā siquidē (inquit) dixero omnis lapis coloratus est: omne quod coloratū est, corpus ē. Omnis igiſ lapis corpus est. Accepi qdē ꝓpōnes veras, & immediatas. Nullo.n. indigeo termino ad demōstrādū ꝙ lapis coloratus sit, aut ꝙ oē coloratū corpus sit. Non tn̄ medius terminus. s. coloratū esse, est ꝓprius subto. Coloratū.n. esse multis & alijs inest: oportet aūt (vt sæpe dcm̄ est) demr̄ones fieri ex ꝓprijs vniuscuiusq; subti principijs: hoc est vt medius terminus ꝓprius sit extremis. & nulli alteri cōis. Vnde inqt. ¶ Qm̄ aūt manifestū est: ꝙ demr̄are vnūqdq;. s. q̄situ de cōcesso vel subto: nō est: hoc est nō cōtingit: nisi ex vno quoq; principiorū. s. ꝓprio termino vtriq; extremo, & nō cōi: & hoc si id qd̄ demr̄aſ hoc ē, si q̄situ fit scd̄m ꝙ est illud, hoc est: si q̄situ insit p̄ se subo, de quo demr̄aſ. Totū hoc accepit veluti añcedēs: & ꝓbatū ab ipso tūc dat cōsequēs: qd̄ nūc ꝓbare ꝓposuit: & inquit. Nō ē scire hoc. s. q̄situ: si ex veris: & indemr̄abilibus, & immediatis demōstreſ de suo subo. Dixit immediatis: vt altera vt alterius sit expositiuū. vt placet Philopono. Vel dixit. Et immediatis, qm̄ aliq̄ ꝓpō est indemr̄abilis, q̄ nō est immediata: vt hæc Nix est alba. Indemr̄abilis.n. est: qa sensu patet: immediata vero nō est, qa habet cām. Qd̄ āt demr̄o fit ex indemr̄abilibus: & nō ꝓprijs, oñdit p̄ demr̄onē Brysonis: qui ꝓbat q̄drationē circuli. ¶ Quę vt Them̄. & Alexāder: & Philoponus exposuerūt: ē hęc. Illa inter se paria sunt: q̄ eisdē maiora minoraq; hn̄tur. Hęc n. est cōmunis dignitas: in qbus maius reperiſ: & minus in his & æquale dabitur. Sed datur quadrangulus ma-

E Continuatio secūdū Them.

Quæ Phi.

F

G Quadratio circuli secūdū Brissonem.

ior circulo vt quadrāgulus. A.B.C.D. & quadrangulus minor circulo. vt. I.K.L.M. ergo dabitur quadrangulus ęqualis circulo. Hæc ratio ex communibus est; qm̄ (vt inquit). secundū cōmune demonstrāt rationes huiusmodi: quod cōmune & alteri inest, cuius causam affert, & in-

H

A Com.79. ¶ Hic locus dupliciter legi potest, vno modo vt dicamus: q͞ cum Aristo. declarauit q͞ medium debeat esse eiusdem generis cum extremis: nunc velit exponere: qua (vt ita di cam) identitate: an simpliciter, an secũdum quid. Est.n. du plex identitas: vt ita loquar simpliciter quidem qua vide- licet homo & equus eadem ge͞nere sunt, quoniã ex equo sub animali continentur. Et secundum quid: quæ subalter nationis identitas est. Veluti equus & animal: quæ ideo dicuntur eiusdem generis: quiã alterum sub altero contine tur. Ergo exponit nunc quomodo medium & extrema eiusdem generis esse debeant, an simpliciter: vt homo & equus sub animal, an secundum quid subalternatione: vt equus & animal. Et tunc lege verba hoc pacto. ¶ Sinautē non sit subaudi medium eiusdem generis cum extremis simpliciter. Sed sicut Harmonica Theoremata demonstrã tur per musicam scientiam. Vbi extrema & mediũ sunt eiusdem generis secundum quid, scilicet subalternatione, quasi dicat, sinautem non est eiusdem generis simpliciter cum extremis, sed secundum quid scilicet subalternatio- ne: subaudit Philoponus: necesse est demonstrationem etiã fieri ex eisdem principijs proprijs: saltem secũdum quid, & subalternatione. Sunt enim verba diminuta more atti co: vt videtur. ¶ Philoponus vero verba hæc aliter expo nit: vt restrantur ad proxime dicta hoc modo. Sinautem non subaudi ex proprijs principijs subiecti demonstratio fiat. Sed ex principijs eius scientiæ quæ proxime cõtinet prædictam scientiam, sicut harmonica per arithmeticam: subaudi tu (vt Philoponus inquit) necesse est demonstra- tionem ex eisdem fieri: & hoc si vere demonstratio est: ex eisdem dico. Veluti harmonica demonstramus per prin- cipia arithmeticæ. In talibus.n. demonstrationibus mediũ extremis eiusdem generis est subalternatione: & non sim pliciter. Et hoc exponit, & inquit: Huiusmodi autem de- monstrantur quidem similiter: sed differunt. Hoc est quę per principia generalioris sciẽtiæ demonstrantur. Simili quidem modo demonstrantur, quo & illa: quæ ex pro- prijs principijs demonstrantur hoc est quia scientifica est horum demonstratio: veluti & illorum: quæ ex proprijs principijs demonstratur. Sed differunt. Quoniam in illis quidem: & ipsum quia, & ipsum propter quid ex eadem est scientia. In alijs vero, quæ subalternatione eadem sunt. Ip͞m quidē quia alterius scientiæ est: quia est scientiæ su- balternatæ Subiectũ.n. sciẽtiæ subalternatæ alterum est a subiecto sciẽtiæ subalternantis. Est.n. alterũ: q͞m subalter- nũ. Ip͞m vero ꝓpter quid est sciẽtiæ superioris. s. subalter nantis, cuius p se & primo passiones sunt. Est.n. ip͞m quia musicæ, ip͞m vero ꝓpter quid arithmeticæ. Ex his iterum cõcludit illud q͞d superius probauit, & inquit. Quare & ex his est manifestum q͞ nõ sic demonstrare vnũquodq; simpliciter hoc est ꝓprie: & non sophistico mõ q͞d est p accñs, aliter q͞ ex ꝓprijs vniuscuiusq; principijs, q͞m qui demonstrat in eadẽ scientia: & per ea: quæ sunt eiusdem sciẽtiæ, & p ea quæ sunt superioris sciẽtiæ, semp ex pro- prijs demonstrat. ¶ Sed dices: vtrũ principia sciẽtię inferio ris, & principia sciẽtiæ superioris habeãt cõe: p quod pos sint demr̃ari adhuc. ¶ Quasi respõdet, & inquit. Sed horũ principia habẽt cõe. Hoc est, tã principia inferioris q͞ prin cipia supioris habẽt commune, hoc est primã phyloso- phiã (vt exponit Philoponus). Hæc.n. (vt inquit) princi- pia cuiuslibet scientiæ: & inuenit, & demonstrat: ex quo artiũ ars, & scientiarum sciẽtia dicta est. Et tu intellige hoc

Duplex identitas.

B

Expõ Philopo.

C

D

Dubium.

Solutio.

E quod Philoponus inquit. Quod prima Phylosophia de monstret principia omnium non simpliciter. quoniã sic subalternaret sibi omnes alias scientias: sed neganti. vt pri mo physicorum exposuit Simplicius. Aliter etiam ver- bum istud intelligi posset: sed non curo. ¶ Ex his patet. Primo q͞ eadem demõstratio est ex hypothesi, & ꝓpter quid. Vt demonstratio musica ratione habita ad musicũ ex hypothesi est: ratione vero habita ad arithmeticum est propter quid. Eędem.n. propositiones musico quidē suppositiones sunt. Arithmetico vero conclusiones: quæ propter quid ab eo demonstrantur. Secundo patet, q͞ li- cet metaphysica sit communis scientia, quæ demonstrat principia subalternatæ, & subalternantis scientiæ: non ta- men subalternat sibi illas, quoniã tales propositiones non probantur propter quid in metaphysica. Sed tantum pro bantur neganti: & quidem ex concessis ab eis: hoc autem non est probare ꝓpter quid: sed potius dialecticę. ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte q͞ subiectum subal- ternatæ alterum est a subiecto subalternantis, quatenus subiectum subalternatæ super addit subiecto subalternã tis accidentalem differentiam: vt numerus sonorus: quod est musicæ subiectum: numero addit sonoritatem: quæ est differentia accidentalis. Numerus vero subiectum est arithmeticæ. Hac ratione Physica metaphysicæ non sub- alternatur. quoniam ens mobile quod est phyicæ subie- ctum, enti: quod est metaphysicæ subiectum: addit mobi litatem, quæ enti accidens non est.

F

Verborũ expositio

¶ Quod si id constat, patet fieri non posse quo quisquã proprio- rum principiorum exhibeat demonstrationem. Erunt enim illa om nium principia, & ipsorum scientia domina omnium erit. Ete- nim is scit magis, qui superioribus ex causis scit. Scit enim tum ex prioribus, cum ea ex causis scit, quæ non affectus subeunt ra tionem. Quare si magis scit & maxime, & si est illa scientia, ma gis profecto, maximeq; scientia est. Demonstratio uero non ad aliud genum accommodatur nisi eo modo quo tam ad demonstra tionem facultatis machinarum extruendarum uel ad perspectiuas geometricæ, quã ad musicam arithmeticæ demonstrationes accom modantur, ut diximus.

G

¶ Si autem manifestum est hoc, manifestum & quoniam non est uniuscuiusq; propria principia demonstrare. Erunt.n. illa omniũ principia. & scientia eorum domina omnium. Et.n. scit magis ex superioribus causis sciens. Ex proprijs.n. scit, cum non ex causa tis sciat causis. Quare si magis scit: & maxime, & scientia illa erit & magis, et maxime. Sed demonstratio non cõuenit in aliud genus alter quã ut dictum est. Geometricæ in perspectiuas, & mechanicas, & arithmeticæ in harmonicas.

Aliter Si nõ est scia quæ principia vniuscuiusque demõstraret erit illa oium principiũ & domina.

¶ Vt Philoponus placet. Arist. hic quoddam corollariũ concludit ex prædictis: & forte duo ex dictis corollaria deducit. Primũ quidem dicens. ¶ Si autem manifestum ē hoc: videlicet q͞ non contingat demonstrare aliquid, ni- si ex proprijs illius principijs: manifestum est: & quoniam non est vniuscuiusq; propria principia demonstrare hoc manifestum est: q͞ non contingat aliquam scientiam pro- pria principia demonstrare. Nã (vt Philop. inquit) Demõ strationē ex ꝓprijs oportet fieri principijs. At principio- rũ non est possibile esse principia. Hoc (vt mihi videtur) est primũ Corollariũ. Deinde assignat secũdũ Corollariũ ex dictis: & secundũ vnã scripturã, inquit. Si aũt est sciẽ- tia, quæ principia vniuscuiusq; scientiæ demõstret, erit illa

H Com. 91. 1. Corol.

2. Corol.

I scietia, quæ principia oĩum demõstrat, omniũ scientiarũ principium & domina: quasi omnes subalternans. Et ꝙ sit cæterarum principium & domina: probat: & inquit. Et

In prolog. n. scit magis ex superioribus causis sciens. Dicit .n. primo metaphysicæ, ꝙ metaphisica scit per altissimus causas. Exponit aũt, qui artifex scit ex proprijs: & inquit. Ex proprijs .n. artifex aliquis scit, cũ sit ex causis non causatis, qa vero metaphysica scit ex cõmunibus & altissimis causis: ideo cõcludit, quare si magis scit: & maxime .s. per maiores & maximas cãs, & scientia illa erit & magis .s. scientia: & maxime scientia subaudi talis esset metaphysica: si ipsa sciret principia omniũ, quare metaphysica esset subalternans omnes, & Regina scientiarũ atq; ars artiũ. Repetit quomõ liceat migrare de genere in genus: & inquit. Sed demonstratio non conuenit in aliud genus aliter ꝙ vt dictũ est: quasi dicat: licet ita sit: ꝙ metaphysica sit Regina & domina: tamẽ demõstratio non conuenit in aliud genus,

K aliter ꝙ vt dictum est. Videlicet subalternationem: vt demonstratio geometricæ conuenit migrare in ꝑspectiuas: & mechanicas: & demonstratio Arithmeticæ cõuenit migrare in harmonicas Hæc .n. (vt exponit. Philop.) migratio est per subalternationẽ. Hæc de Corollarijs: & de modo, quo altera scientia in alterã migrat. ¶ Sed dubitares cõ

Dubiũ cõtra secũdũ corollar. tra secundũ Corollariũ, qm̃ tũc metaphysica subalternaret sibi omnes sciẽtias: cũ sit Regina & dña aliarũ. ¶ Dicen

Solutio. dũ ꝙ Metaphysica subalternat sibi omnes per recursum, qm̃ vbi principia cæterarũ scientiarũ negarẽtur: tandẽ ꝑ recursum syllogismis redarguti uis ex datis ab aduersario, illa probabit cæterarũ scientiarũ principia. Non tamẽ ꝑ hoc subalternat sibi cæteras simpl̃r. Non .n. probat cæte-

Dubiũ cõtra primũ 2. phy. 22 rarũ principia ꝑpter quid. ¶ Secundo dubitaſ contra primũ Corollariũ: nã secundũ Auer. Scientia specialis põt ꝓbare sua principia saltẽ demonstratione signi. ¶ Dicendũ:

Solutio L ꝙ Auer. loquitur de principijs subiecti constitutiuis, non autẽ de principijs cognoscẽdi: quæ Axiomata dicũt. Hæc n. vel sunt ꝑ se nota sensu vel in superiori scientia probata. ¶ Rursus dubitatur cõtra modũ, quo altera sciẽtia in al

alia dubiũ terã migrat. Primo quidẽ: qm̃ mediũ nõ videtur eiusdem generis cũ extremis. ¶ Dicendũ ꝙ licet nõ sit eiusdem ge-

Solutio. neris cum extremis loquendo de genere ꝓdicamenti: est tamen eiusdẽ generis cũ extremis loquendo de genere subiecti scientifici. Continentur .n. in eodẽ subiecto scientiæ.

Verborũ expositio ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, ꝙ vna scriptura legitur hoc pacto. Si autẽ est sciẽtia: quæ principia vniuscuiusq; demonstret, erit illa omniũ principiũ & domina: & hoc modo exposita est: & tũc ꝑ principiũ intelligit principẽ: & per dominã intelligit Reginã. Nã licet sophistica, dialectica: & metaphysica sint de omnibus: nõ tamẽ eodẽ mõ. Nam metaphysica est de omnibus scientifi-

M cæ. Dialectica probabiliter: sophistica apparenter. Et quia metaphysica est de omnibus scientificẽ, ideo est Regina & vere domina. Cætere vero non. Est vna alia scriptura, de qua in textu, sic habetur. Erunt .n. illa omnium principia, & scientia eorũ domina omniũ. Et tunc intellige ꝙ sit vnũ corollariũ tantum hoc modo: ꝙ si quæ dicta sunt: vera sint. Manifestum est, ꝙ non est vniuscuiusq; scientiæ specialis propria principia demonstrare: sed demõstrare ꝓpria cuiusq; scientiæ principia erit scientiæ cõis saltẽ (vt dictũ est per recursum. Cuius causam affert & inquit. Erũt n. illa principia, de quibus scientia cõmunis agit, omnium scientiarum principia saltem per recursum. Et scientia eo

N rum principiorum domina & Regina omnium scientiarum: & ars artium, vt metaphysica. Et ꝙ sit domina & Regina omnium scientiarum: probat: & quæ dicit, ex dictis perspicua sunt.

¶ *At uero difficile admodum est sese percipere quempiam si sciat nec ne, Est enim difficile cognoscere si ex principijs uniuscuiusq; scimus nec ne. Quod quidem est scire. Putamus autem sæpe numero scire, si ex ueris quibusdam primi si e rõcinat ionem habemus. Id uero non est ita, sed oportet ipsis primis esse propinquus. Ea autem in quocunq; genere principio dico, quæ fieri nequit, ut demonstrentur esse.*

¶ *Difficile autem est cognoscere, sciuit an non, difficile enim est noscere, si ex principijs uniuscuiusque scimus, an non, quod quidem est scire. Opinamur enim (si habeamus ex ueris quibusdam syllogismum, & primis) scire Hoc autem non est, Sed congenea oportet esse primis, Dico autem principia in uno quoq; genere illa, quæ quoniam sint, non contingit demonstrare.* Tex. 34.

O

¶ Cum exposuisset: quid proprie sit scire: & demonstrasset, ꝙ scire sit ex proprijs cuiusq; principijs: nunc ostendit ꝙ difficile sit cognoscere, si demonstrator sciat aut nõ: & dicit. ¶ Difficile autem est cognoscere subaudi si demõstrator sciuit ex proprijs cuiusq; principijs: an non? hoc est cognoscere (vt Philoponus exponit) si demonstratiue processit syllogismus aut nõ: difficile est. Huius rei causam assignat: & inquit. Putamus enim scire, si habeamus ex veris quibusdam: & primis syllogismum. Putamus enim si veras capimus propositiones: & immediatas: ꝙ etiam demonstratiue ceperimus. Hoc autem vt inquit. Non est, sed ea principia: quæ accipimus congenea atque proxima oportet esse primis. Siquidem (vt Philoponus suppleuit) demonstratum est: non solum veras oportere esse propositiones, sed etiam ex proprijs & proximis principijs assumptas. Hinc Philoponus deducit: ꝙ primum Theorema: & secundum geometriæ propriæ demonstratum est. Reliqua autem, quæ deinceps sunt, vere quidem syllogizata sunt, non tamen demonstratiue. Non enim ex proprijs propositionibus vnumquodque demonstratum est neque immediatis: quoniam semper posteriora demonstrantur: per ea quæ iam demonstrata sunt. ¶ Sed dices vtrum syllogismus quo demonstrantur posteriora: qui constat ex iam demonstratis: sit syllogismus demonstratiuus. ¶ Respondet ad hoc Philoponus, & non respondimus superius: ꝙ syllogismus huiusmodi valde abusiue demonstratio est, & non nisi quis propositiones: ex quibus constat talis syllogismus: demonstratiuas dicat: quod quidem abusiue: & non proprie verum est. ¶ Epilogando ergo patet: ꝙ cum difficile sit scire naturam rerum, & ea, quæ per se vnicuiq; naturæ insunt, Icirco difficile est, & scire, vtrum demonstratiuus sit syllogismus aut non. Et ne sit de nomine contentio: exponit, quid ꝑ principia ipse intelligat, est enim principium multipliciter dictum, & inquit. Dico autem principia in vnoquoque genere: hoc est in vnaquaque scientia. Illa: quæ quoniam sicut vera, non contingit demonstrare. Sed sunt confessa: atque in illa scientia, cuius sunt ꝑ se nota sunt. Vt puta geometriæ principia sunt: punctum impartibile est: linea est quæ in vnum dimensilis est. Hæc enim assumit: & non demonstrat geometria, sed vt existentia supponit. hoc pacto in cæteris scientijs principia

Com. 99. Cõtinuatio.

P

Dubiũ

Solutio Philopo.

Q

A tus principia prima & indemonſtrabilia ſunt. ¶ Quærunt
Dubiũ. Iuniores quam ob cauſam Axiomata hoc eſt dignitates
Reſpõſio. non faciant ſcire. ¶ Reſpondent per ſimile de ſolis virtu-
Quõ intel ligi debet reſponſio. te: hoc eſt, quia ſunt vniuerſales cauſæ. ¶ Sed ſic dicentes, ſi velint ꝙ Axiomata nullatenus faciat ſcire: errant: quoniam cauſa vniuerſalis (vt Ariſto. inquit) magis & maxime facit ſcire. Sinautem velint ꝙ non faciant ſcire ſpecificum in certo ſciendi genere: Verum dicunt. Nam cũ ſint communia: & transcendentia: ad determinatum genus nõ ſufficiunt, niſi proximis cauſis additis, quę principia in genere propria vocat.

¶ Sumitur igitur quidnam ipſa prima & quæ ex hiſce proficiſcũtur ſignificant. At principia ſumere, eſſe cætera demonſtrare neceſſe eſt. Ceu quid eſt unitas, aut rectum, aut triangulus ſumere. Eſſe uero unitatem ac magnitudinem, cætera autẽ demonſtrare.

B *¶ Quoniam quidem igitur ſignificent & prima, & quæ ex his, aſſumitur. Quod autem ſint, principia quidem eſt accipere. Alia uero demonſtrare, ut quid unitas, aut quid rectum, & quid triangulus. Eſſe autem, unitatem quidem eſt accipere, & magnitudinẽ, Altera uero demonſtrare.*

Com.100 Sup.tex. ſecũdo. cõmẽta.5. Expoſitio Philop. ¶ His declaratis: Ariſto. nunc declarat: quæ in demonſtrationibus aſſumpta neceſſarium ſit demonſtrare: ꝙ ſint, ꝙ vero: non ſit neceſſe. Et vt Philoponus inquit: Eadem dicit: quæ in proœmijs ænigmaticæ dixit. Sed vnde ad hoc deuentum ſit: Philoponus exponit, & dicit Ariſtotelem ad hoc deueniſſe: quoniam dixit ea eſſe principia in vnoquoque genere: quæ ꝙ ſint: non contingit demonſtrare. Hinc motus: docet Phs, quæ in demonſtrationibus aſſumpta ſit neceſſarium demonſtrare: ꝙ ſint, & quæ non ſit neceſſe demonſtrare. ¶ Pro declaratione vero eorum: quæ hic Ariſto. repetit: Philoponus præmittit: ꝙ omnia quæ
C in demonſtratione aſſumunt: ad minus duo ſunt, propoſitiones videlicet & concluſio. Concluſio vero: duos habet terminos, & prædicatum, & ſubiectum: quorum ſubiectum quidem conceſſum ſiue datum Philoponus vocat. Prædicatum vero: quia quæritur: vocat quæſitum. Quare quæ in demonſtrationibus aſſumuntur in tria tandem multiplicantur, In propoſitiones, & in conceſſum, & quæſitum. Et (vt Philoponus inquit) per propoſitiones intelligit Axiomata: quæ maioris locum tenet. Propoſitiones vero: quæ minoris locum occupant: Ariſt. ꝑtermittit propter cauſam aſſignatam in proœmijs. His ſtatibus primo accipit conuenientiam; deinde differentiã. Et inquit. ¶ Quoniam quidem igitur ſignificent & primæ: & etiam ea quæ ex his ſunt, videlicet concluſiones: aſſumitur: & tanꝙ cõmuniter illis competẽtes accipitur. Hęc
Verborũ expõ. eſt conuenientia. ¶ Quo vero ad verba attinet: per quoniam, quod græce eſt ὅτι, intelligit ꝗd, remota litera omi
D cron: hoc eſt dẽta litera o: vt ſit ſenſus quid quidem igitur ſignificent & prima hoc eſt Axiomata: quæ maioris locũ occupant, & quid ſignificent ea: quæ ſunt ex primis hoc eſt concluſiones, aſſumitur: & ſupponitur. Deinde, exponit differentiam: & inquit. Quod autem ſint. ſ. vera: principia quidẽ: quæ locum maioris occupant, eſt accipere, ac ſupponere. Alia vero. ſ. concluſiones eſt demonſtrare.

¶ Quo vero ad rem attinet. Animaduerte ꝙ ꝓpoſitiões & concluſiones quid ſignificent. Aſſumitur, quoniã datum eſt: nam & ꝓpoſitiones & cõcluſio ꝓcognoſcunẽ notitia quid nominis ſaltẽ ratione terminorũ, ex quibus cõſtant. Deinde exemplificat, & inquit. Vt quid vnitas: aut quid rectum: aut quid triangulus. Vnitatem quidem ſumit in exemplum eorum quæ danẽ, ac conceduntẽ: in qui
E bus & quid ſignificent: & ꝙ ſint ꝑſumpta eſſe opus eſt. Rectum vero & triangulum in exemplum eorum, quæ quærunẽ. In his .n. oportet communiter quid ſit horum vnumquodque aſſumere, hoc eſt definitiones eorũ ꝑexponi. Et cum declaraſſet ꝙ in omnibus aſſumatur quid ſignificat, demonſtrat poſtea ꝑ exempla ꝙ in quibuſdam quidem ipſum ꝙ ſit: demonſtraẽ. In quibuſdam vero: ꝙ ſumaẽ: & inquit. Eſſe autem: vnitatem quidem eſt accipere: & magnitudinem. Altera vero demõſtrare. ¶ Alex. ꝑ ma
Quid Alex. Refutatio, gnitudinẽ ꝑ recto audit. ¶ Et quidẽ non bene, qm̃ vnitatẽ & magnitudinẽ in exemplũ eorũ: quæ danẽ, ac conceduntẽ: accepit quoniam & in his ipſum quia eſt ꝑcognoſcitẽ. Altera vero vt rectũ & triangulũ, quæ quærunẽ, eſt demõſtrare. Et hoc pacto Philop. intellexit: & quidẽ ꝓbe, ac dilucide. Quare ex his patet, tria eſſe ꝑcognitã: duaſꝗ
F ꝑcognitiones: vt in ꝓœmijs expoſitum eſt.

¶ Eorum autem quibus in demonſtratiuis utuntur ſcientijs, alia cuiuſq; ſcientiæ propria, alia communia ſunt, communia tamen ſi militudine rationis quippe cum uſus eorum tantum ſeſe extendat in quacunq; ſcientia quantum cuiuſq; ſubiecto generi cõgruit. Propria ſunt, ut lineam eſſe talem rectũmue. Communia, ut ſi ab æqualibus æqualia demas, ea que reſtant æqualia ſunt. Atq; horũ unumquodq; cuiq;, ſatisfaciat ad cuiuſq; genus accommodatum. Idem enim hoc faciet, & ſi non de omnibus ipſum accipiet geometra, ſed de magnitudinibus tantum, & arithmeticus de numeris ſolum.

¶ Sunt autem, quibus utuntur in demonſtratiuis ſcientijs, alia quidem propria uniuſcuiuſq; ſcientiæ, alia uero communia, Communia autem, ſecundum analogiam. qui utile eſt quantum eſt in eo, quod eſt ſub ſcientia, genere. Propria quidem, ut lineam eſſe talem, & rectum. Communia uero, ut æqualia ab æqualibus ſi demas, q. æqualia reliqua ſunt. Sufficiens autem, unumquodq; horum. quantum in genere eſt, idem cui faciet, ſi non de omnibus accipiet. Sed in magnitudinibus ſolum arithmetico, in numeris.
G
Com.101. ¶ Cum dixiſſet prius ꝙ poſſibile eſt eiſdẽ Axiomatibus vti in diuerſis ſcientijs: vt illo: quæ eidem ſunt æqualia, inter ſe ſunt æqualia: quo vti poteſt geometra: & arithmeticus, nunc exquiſitius hoc exponit: & vult diuerſas ſcientias eiſdem Axiomatibus non vti: niſi ſecundum modũ æquiuocum, Geometra .n. hoc Axiomate in magnitudinibus vtiẽ. vt in ꝓprijs ſubiectis. Arithmeticus vero in numeris: naturalis aũt Phs in tꝑibus & motibus, quæ ſibi ſubiecta ſunt, Vnde inquit. ¶ Sunt autem: quibus vtuntur in demonſtratiuis ſcientijs. Alia quidem ꝓpria vniuſcuiuſque ſcientiæ, Alia vero communia. Propria quidẽ
H Axiomata ſunt: vt in geometria, quæ magnitudines eq̃les eidem ſunt, æquales inter ſe. In arithmetica: qui numeri æquales eidem ſunt æquales ſunt inter ſe: in naturali philoſophia: quæ tempora eidem tẽpori æqualia ſunt, inter ſe æqualia ſunt. Cõia vero ſunt, quæ omnibus vel pluribus cõmunia ſunt: vt quæ eidem æqualia inter ſe eq̃lia ſunt. Exponit autẽ quo mõ cõia: & inquit. Cõmunia autem ſubaudi dico ſecundum analogiam: & non ꝓprie. Aſſignat autem cauſam, & inquit, quoniã vtile eſt in eo genere: toto: & in omnibus concluſionibus illius generis, quod eſt ſub ſcientia. Aut ſaltem (vt Philop. inquit) extẽdiẽ ad plures concões illius generis: qđ eſt ſub ſcientia. Non tamẽ ad oẽs illas ſe extendit ſcientias: q̃ ſunt diuerſorũ generũ: niſi ſecũdum analogiã. Qm̃ quemadmodũ in magnitudinibus eſt verus ille ſermo. Quæ ſunt eidem

I æqualia,sunt inter se æqualia:ita etiam in numeris: & sic non secundum subiectum:cõmunitas est: sed secundum proportionis rationem. Horũ exempla exponit,& inqt. Propria quidem:vt lineam esse talem videlicet fluxum inter duo puncta:& rectũ esse tale.s.quod non discrepat ab extremis,quæ propria sunt geometriæ,communia vero vt æqualia ab æqualibus si demas: ꝙ æq̃lia reliqua sunt, exponit postea:quõ vnumquodq; horũ est cõe, & quomodo proprium.Hoc.n.principium,Si æqualia ab ęqualibus demas,cætera sunt æqualia:si in magnitudinibus accipitur,propriũ est geometriæ,& cõe omnibus cõclusionibus geometriæ.Si vero in numeris,cõe est omnibus cõclusionibus arithmeticæ.&sic est propriũ:& cõe:propriũ quidẽ generi:scientiæ,cõe vero,omnibus conclusionibus illius generis,& inquit.Sufficiens aũt vnũquodq; horum

K Axiomatũ:ad id omne:quantũ in genere est.Et sic est cõmune:& quod sufficiens sit ad id omne,quantũ in genere est:probat:& inquit.Idẽ.n.faciet:si nõ de omnibus ipse geometra illud Axioma accipiet: sed solum in magnitudinibus.Arithmeticus autem in numeris:faciet dico idẽ secundũ ꝓportionis rationẽ:qm̃ vt in magnitudinibus verum est illud Axioma:ita in numeris: & sic est propriũ, vt.n.contrahitur ad magnitudines proprium est:vt vero cõmune est omnibus magnitudinibus:cõmune. Patet ergo diuersis scientijs eadẽ Axiomata cõmunia esse:nõ ꝓprie:sed simpliciter:sed secundũ proportionis rationẽ. Eidem vero scientiæ esse propria:& cõmunia,etiã secundũ

Nota hæc. eandẽ rationẽ proportionis.Hæc Aristo. ¶Quo tamẽ ad rem attinet.Animaduerte:ꝙ si Axioma illud:si ab æqualibus æqualia demas,cætera ęqualia sunt.Sumatur in sua

L maxima communitate terminorũ,nulli scientiæ propriũ est:& vt sic sub nullius vsu cadit.Sin autẽ in specie accipiatur, Vtputa: si ab æqualibus magnitudinibus , æquales magnitudines demas:cæteræ magnitudines sunt æquales: est vnum,Axioma geometriæ propriũ:cui si hæc minor addatur:Anguli recti sunt magnitudines:Dabitur hęc cõclusio:ꝙ cæteri æquales erunt:Quare hæc conclusio anguli incisionis sunt æquales: non probatur per illam formaliter si ab æqualibus æqualia demas:sed ab illa specificata,si ab æqualibus magnitudinibus.Bene ergo dictum est,ꝙ tantũ Axioma se extendat:quantum subiectũ eius: hoc est quantum se extendit ille terminus æquale: quod est illius Axiomatis subiectum:at quia se extẽdit ad magnitudines:numeros:& tempora:non proprie quidẽ, sed secundũ rõnis proportionem: ideo Axioma ad omnes

M scientias extendetur:quæ de illo sunt.

¶Sunt etiam & ea propria circa quæ se scientia considerat ,ea quæ per se illis insunt. Atq; hæc & esse & quid sunt scientiæ sumunt. Vt unitates arithmetica,puncta,lineã geometria. At horũ per se affectuum quid,quidem quisq; significat sumunt. Vt arithmetica quid par,quid impar:quid quadratum, quid quoq; cubus. Geometria,quid expers rationis,quid frangi, quid concurrere et huiusmodi cætera. Demonstrant autem ipsos esse, & per communia & per ea quæ demonstrata sunt.Eadem & astrologia facere solet. Omnis nãq; demonstratiua scientia circa tria uersatur, sunt enim ea quæ ponit esse.Hæc autem sunt,genus cuius per se affectuum est contemplatrix, & ea quæ communes dignitates dicũtur ex quibus primis demonstrat,& tertium affectus quorum quid quisq; significat sumit.

Tex. 25. *¶Sunt autem propria quidem, & quæ accipiuntur esse,circa quæ scientia speculatur quæ per se insunt. Vt unitates arithmetica,*

N *Geometria autem signa, & lineas.Hæc enim assumunt esse , & hoc esse.Horum uero quæ passiones sunt p se, quid significat unaquæq; assumunt. Vt arithmetica quidem,quid par aut impar, aut quadratus,aut cubus.Geometria uero quid irrationale,aut quid inflecti,aut concurrere. Quod autem sint , demonstrant & per communia,& ex his:quæ demonstrantur, & Astrologia similiter.Omnis enim demonstratiua scientia circa tria est,& quæcunque esse ponuntur,hæc autem sunt genus,cuius per se passionum speculatiua est,& quæ communes dicuntur dignitates,ex quibus primis demonstrant.Et tertium passiones,quarum quid significat unaquæque assumit.*

¶Cum exposuisset Axiomata:quæ communia. & quæ Cõ.102. Cõtinuatio.
propria:nunc exponit terminos conclusionis:quæ sunt illius partes.Et primo exponit:quæ sint subiecta propria: & quomodo præcognoscantur.Deinde exponit quę sint

O passiones propriæ,& etiam quomodo præcognoscanẽ: & quomodo demonstrentur.Dicuntur autem subiecta a Philopono concessa vel data : Passiones autem dicuntur quæsita.Dicit ergo.¶Sunt autem propria quidem duplicia:& quæ accipiuntur esse:hoc est data:siue concessa, qm̃ præcognoscuntur quia sunt. Exponit autem adhuc magis hæc:& inquit,Sunt autem hæc subaudi subiecta,circa quæ scientia speculatur passiones:quæ per se insunt illis.Hæc vero,quæ per se insunt,vt Philoponus exponit: dicuntur quæsita:quæ de illis quæruntur:& sic demõstratiuæ scientiæ duo sunt subiecta,quæ esse præcognoscuntur:& passiones:quæ quæruntur.Hoc quod dixit.exponit per exempla,& inquit. Vt vnitates arithmetica:vt data ac concessa,& vt subiecta assumit esse,Geometria autẽ

P assumit esse,vt subiecta concessa & data,Lineas:& signa: hoc est puncta.Subaudiendũ vero huic:vt Philop.subaudit:quæ vero per se his accidunt,quærunt.Et sic duo sunt concessa,siue data:& quæsita:Tum inter hæc dat differẽtiam,innuens quandã conuenientiã:est .n. conuenientia: ꝙ hæc ambo aliqua rõne pręcognoscantur ante demonstratiuam scientiam præcognoscuntur. Differentiam,vero,subscribit:& inquit. Hæc.n.videlicet data, & concessæ ac subiecta geometra & arithmetica assumunt esse,& hoc esse:hoc est præcognoscunt,quia sunt: & quid significat vnumquodq; horum.Horum vero : quæ passiones sunt per se,quid significat vna vnaquęq; assumunt.Sic igitur de subiecto:& esse,& quid significat: præcognoscitur:De passione vero: solum quid significat . Huius differentiæ exempla affert:& inquit. Vt arithmetica quidem : quid par:aut impar:aut quadratus:aut cubus.Geometria vero

Q quid irrationale:aut qd inflecti,aut concurrere:Hæc sunt exempla passionum:ꝙ vnaquęq; quid significat:præcognoscatur.¶Quo quidẽ ad verba attinet,quid sit numerus Verborũ expõ. Com.98. quadratus,quidue cubus:superius exposuimus : non opus est repetere.Per irrationale vera:magnitudinem intelligit(vt Philoponus inquit)quæ in commensurabilem & non communem:habet mensuram ad alteram: Vtputa in diametro quadranguli & costę. Non est autem idẽ inflecti,& concurrere . Nam(vt etiam Philoponus inqt) inflecti est in vna linea : cuius non sunt omnes particulæ in rectitudine adinuicem:Sed(vt fors tulit) Cõcurrere vero dicuntur rectæ lineæ:quæ quidem productæ secundũ vnum punctum concidũt: quemadmodum diameter ad latus.Hæc quantum ad præcognitionem . Quo vero ad demonstrationem:inquit.Quod autem sint subaudi hęc, quæ diximus:demonstrant & per communia: & ex his: quæ

A quæ demõstrata sunt. Non enim (vt Philoponus inquit) omnia demonstrãtur per eadem communia: Axiomata: nam secundum per primum: & tertium per secundũ demonstratur: & sic deinceps. Addit, ꝙ ut dictũ est de arithmetica: & geometria: & astrologia similiter. In hac.n. alia quidem secundum solum ipsum quid significat: capiuntur. Alia uero: ꝙ sint quæruntur. Deinde eorum, quæ dixit causam affert: & inquit. Omnis enim demonstratiua scientia: hoc est omnis demõstratio circa tria est: quorum prima sunt, & quæcunq; esse ponuntur vt subiecta: & hoc exponit: & inquit. Hæc autem sunt genus.s. subiectum: quod dicitur datum, vel concessum a Philopono, Cuius per se passionum speculatiua est. Affert secundum & inquit. Et dignitates, quæ communes dicuntur: ex quibus primis demonstrant: & sic deinceps ex illis demon-

B stratis demonstrantur secunda: & deinde tertia. Affert tertium: & in quit. Et tertium sunt passiones, quarum quid significat unaquæq;: assumit. Hæc enim (vt Philoponus inquit) sunt: quæ quæruntur: quæ per se accidunt subiectis, quæ solum, quid significat vnũ quodq; sumitur. Ex his patet hæc quæ Arist. dixit non esse intelligẽda de sciẽtia totali: et de subiecto totius sciẽtiæ: sed de demonstratione: quam Arist. ubiq;. demonstratiuam scientiam vocat.

¶ Nihil tamen prohibet scientiarum nonnullas, horum præterire nonnulla, ueluti genus non supponere esse, si pateat esse. Non enim æque patet numerum esse, & frigidum, atq; calidum: & affectus non sumere quid significant si sint clari, sicut nec dignitates, ut quid significat æqualia ab æqualibus auferre, quia est notũ, sed nihilominus hæc tria necessaria sunt. Id inquã circa quod

C *sciã demõstrant, & ea quæ demõstrat, atq; ea ex qbus demõstrat. ¶ Quasdam tamen scientias nihil prohibet quædam horum despicere, ut genus non supponere esse, si sit manifestum. quoniam est. Non enim manifestum est similiter, quoniam numerus est, & quoniam calidum & frigidum. Et passiones non sumere quid significant, si sint manifestæ. Sicut neq; communia assumit quid significant, quod est æqualia ab æqualibus demere, quoniam notũ est. Sed nihil minus natura tria hæc sunt & circa quod demonstrant, & quæ demonstrant, & ex quibus.*

Cõ.103. ¶ Vna expositio est, quod cum Arist. demonstrasset, ꝙ tria sint præcognita ante omnem demonstrationem: hic ostendat: ꝙ licet tria sint præcognita ante omnem demõstrationem natura: nõ tamen tria sunt præcognita doctrina. Doctrina quidem non tria sunt præcognita semper: nam cum subiectum esse per sensus constet: & quid signi-

D ficat passio: & dignitas, per doctrinam hæc præcognoscenda non sunt uerum licet hæc tria per doctrinam pręcognita non sint, natura tamen ante demostrationẽ præcognita sunt: quatenus semper ante demostrationem assumuntur. Hæc est una expositio. ¶ Philoponus uero sic

Expositio Philopo. exponit, nam cum dixisset ꝙ tria sint ex quibus est omnis demostratio: & ꝙ subiectum esse præcognoscatur, & quid significat passiones et dignitates: hic demonstrat: ꝙ non semper hæc præcognoscantur: & inquit. ¶ Quasdam tamen scientias nihil prohibet quædam horum despicere: exponit autem quod dixerat: & inquit vt genus, hoc est subiectum, quod & datũ, vel concessum dicitur: non supponere esse subaudi tanquam probatum ex subalternante scientia. Et hoc vt inquit, si sit manifestum: quoniam est. Huius generis est metaphysica (vt Philoponus inquit) cuius subiectum.s. ens ex sensibus patet q̄m est, & non probatur, in altiori scientia. Aristo. tamen expo-

nit exemplis, & inquit. Non enim manifestum est similiter, quoniam numerus est, & quoniam calidum & frigidum sunt. Quoniam numerum esse sumit arithmecus a Physico: e quo sumit continuum esse diuisibile in semper diuisibilia. Calidum vero: & frigidũ esse physicus a nulla superiori scientia sumit, sed a sensu: vt per se notũ. Hęc de subiecto. De passionibus uero inquit. Et passiones nõ sumere quid significãt subaudi quasdam scientias nihil ꝓhibet, & hoc: si sint manifestæ: atq; ex sensibus notæ: sicut neq; communia. sup. arithmeticus, vel geometricus assumit quid significat: vt puta illud: q̃d est ęqualia ab æqualibus demerę, quoniam per se notũ est: & non probatum in scientia superiori. ¶ Alexander Aphrodisius asserit & physicũ, et arithmeticũ suas passiões definire: Physicus.n. definit calidum & frigidum: Arithmeticus numerũ. Verum arithmeticus definit magis quam physicus. ¶ Cõtra obijcit Philoponus quoniam calidum & frigidum apertissima sunt, & nota sensibus. Et ita non definit illa physicus. ¶ Dicendum cum Alexandro, nam licet apertissima sensibus sint: quantum ad quia est, quantũ vero ad quid nominis: non sunt apertissima. Vnde Aristo. secundo de generatione illa definit definitione quid nominis. Demũ Aris. Addit, ꝙ licet quædam despiciantur propter euidẽtiã, nihil minus tria sunt in omni scientia, natura hac ratione naturali constituta. v3: & id circa quod demonstrant: subiectum. v3. & concessum vel datum, & quæ demonstrant. v3. passiones, quæ quæruntur. Et dignitates ex q̈bus demonstrant. Hę.n. tria necessarium est assumere ante omnem demonstrationem, non tamen semper eodem modo: vt dictum est. ¶ Sed quærunt hic cur repetat præcognita: cum satis de his dixit in procemio. ¶ Dicẽdũ ꝙ de eprecognitis ĩ procemio per accñs dixit, vt declararet. v3. omnem doctrinam fieri ex præexistenti cognitione: hic autem per se. Vt puta, tanquam demonstrationis principia. ¶ Secundo dubitant quia non tantum dignitates sunt præcognita: sed suppositio: petitio, & medium. ¶ Et dicendum suppositionem & petitionem enumerari inter ea præcognita, quæ dignitates dicuntur. Medium vero pretermissum esse quoniam cum vtroq; termino compositum facit dignitates, ex quibus demonstratio constat. ¶ Tertio dubitant: quoniam numerus videtur etiam ex sensibus euidens: cum sit sensibile commune. ¶ Dicẽdum ꝙ licet sit sensibile cõe: tñ nõ sentitur: nisi mediantibus sensibilibus ꝓprijs, At calidũ & frigidũ propria sensibilia sunt, quæ nullis alijs sensibilibus mediantibus sentiuntur.

E — Opi. alex. — Phil. contra Alex. Defensio a — F — Tex.8. — Dubĩ prima. Sup.t.2. — G — cõml.so. Solutio. — secunda dubĩ. — Solo. — Tertia dubitatio. — Solo.

¶ Non est autem id suppositio neq; postulatio sane quod necesse est esse per seipsum atq; uideri. Demonstratio nemq; non in oratione quæ est extra, sed in oratione quæ est in mente consistit. Quandoquidem neq; rõcinatio uidetur in illa consistere. Etenim fit ut semper aduersus externam orationem per inficiationẽ obstetur. At non semper aduersus eam quæ est im mente. H

¶ Non est autem suppositio, neq; petitio, quod necesse est per se esse, aut uideri necesse. Non enim ad exterius orationem demõstratio est. Sed ad eam, quæ est in anima, quoniam neq; syllogismus. Semper enim est instare ad exterius orationem, sed ad interius orationem non semper.

¶ Cũ loquutus est de ꝓcognitis, et meminerit Axiomatis nũc (vt placet Philopono) vult eius ꝓprietatẽ nobis assignare, & discernere ipsum: tum ab his: quę vocãtur suppõnes, tũ etiã a petitionibus: & adhuc etiam hæc tum ab inuicem, tum etiam a definitionibus. Iã quidẽ enim & in Cõ.104.

I principio assignata est horum dña:sed qm̃ nũc etiã horũ meminerit,rõnabile ẽ:ut iterũ diuisionẽ:quã sũpius afferuit,afferamus. Et dicamus cũ Philopono,ꝙ immediatarũ propositionũ:Aliæ quidẽ ꝑ ſe oibus creditæ ſunt:& oibus hoibus cõiter cõnaturatæ.Aliæ uero non oibus. Quæ quidẽ igiť oibus cõiter cõnaturatæ ſunt, eo ꝙ e domo,hoc eſt ex terminis fidẽ habeãt uocanť Axiomata, atq; cões notiones.Quæ vero nõ oibus cõnaturatæ ſũt: ſed quibuſdã vocanť poſitiones.Et põnũ, hæ quidẽ qd ſit unũquodq; dicũt,quæ vocanť definitiões.Illæ voro: aliud de alio ꝑdicãt: quæ cõi noie vocanť ſuppões.Et ſuppõnũ,Aliæ qdẽ veræ ſunt:& apparẽtes capiunť diſcẽti a ſciẽte:& hæ noĩe gñis ſuppões dicunť.Aliæ aũt nõ apparẽtes diſcẽti a ſciente capiunť:& hæ petitiones nuncupanť. ¶ Hę differunt inter ſe,Axiomata quidẽ a ſuppõnibus:quę ſcdm naturã ſunt qm̃ Axiomata qdẽ:ſuapte natura inſunt oibus,& e domo vnuſquiſq; hñs ipſa:non inquirit an uera ſit,licet nec doctor dixerit:Suppões uero:licet quædã ob claritatẽ ꝑ ſe creditæ ſint:vt Axiomata,tñ vnuſquiſq; nõ põt e domo ꝑ manibus habere, ſed opus eſt aliqs audire de ipſis a pceptore. A petitionibus aũt differũt Axiomata & ſuppões quidẽ: qm̃ apparẽtes ſumunť diſcẽti:cũ petitiones nõ oĩno appareãt,ſed petantur cõcedi a pceptore,verbi cã,vt ſi qs dicat cõcedať mihi hoc.ſ.ab oĩ puncto in oẽm punctũ rectã lineã ducere,ab vtriſq; etiã differũt petitiones: qm̃ ſuppoſitiones & Axiomata credibilitatẽ habẽt.Petitiones vero:breui: vel plurima indigẽt ꝓbatione. Patet igiť,ꝙ Petitiones a ſuppõnibus differũt:eo ꝙ ſuppões appareãt diſcẽti.Petitiones vero nõ apparẽt:ſed cõcedunť: Axiomata autẽ ab vtriſq;:eo ꝙ hæc quidẽ cõiter:& oibus cẽ appareãt, et e domo fidẽ habeãt;ſuppões ãt nõ oibus appareãt: nec etiã petitiões,A definitionibus vero omnia differũt: ꝙ ea quidẽ ꝓpões ſint:aliud de alio ꝑdicantes:aſr: aut particulariter:ac ẽt aut affirmatiue,aut negatiue:diffões vero:nec aliter:nec particulariter,nec affirmatiue,nec negatiue aliud de alio ꝑdicãt,ſed ſolũmõ declarãt qd ſit cẽ vniuſcuiuſq;. Ariſto.ergo quo differãt Axiomata a ſuppõnibus & petitionibus dicit:& inq.Nõ eſt aũt ſuppõ,neq; petitio:qd neceſſe eſt ꝑ ſe eſſe aut ꝓ & uideri neceſſe eẽ: hoc eſt Axioma:qd neceſſe eſt per ſe cẽ verũ: & videri neceſſe cẽ ucrũ.Nõ eſt ſuppõ:nec petitio:nec ſubaudi definitio:ſed ab his oibus differt.A ſuppõne qdẽ, ꝙ oibus cõiter appareat eẽ verũ.A petitione aũt:ꝙ ſit verũ:& nõ ſolũ cõceſſum.A definitione deniq;,ꝙ dicat eẽ uel nõ eẽ: deffinitio aũt:nequaq;. ¶ Deinde vt Philoponus ex ponit (remouet quoddã dubiũ:Nã cũ dixiſſet:Axioma ipſũ: et eẽ neceſſe:et uideri ex neceſſitate:cũ qſpiã poſſit obijci: ꝙ nec oĩno vidieať Axioma ex neceſſitate eſſe:qm̃ aliqs poſſet nõ cõcedere ꝙ in oĩ:aut affirmatio:aut negatio verũ dicit. ¶ Ad hoc obuiãs reſpõdet, ꝙ demõſtrañões vel oppões non ad exterius orationẽ extendunť: hoc ẽ in orationis ꝓlatione:ſed ad ipſam rerũ naturã:& ad internã orõnẽ. Vñ inquit. Licet cõtra Axioma inſtari poſſit: non tñ cõtra Axioma mẽtale:Nõ.n.vt inqt. A texterius orationẽ demõſtratio eſt:nec oppoſitio:ſed ad eã,quæ ẽ in aĩa.Et huius rei cãm affert:& inquit,qm̃ neq; ſyllõ eſt ad exterius orationẽ.Sẽper.n.eſt inſtare ad exterius orõnẽ:hoc eſt ad Axioma exterius,ſed ad interius orõnem, hoc ẽ Axioma,nõ ſp.Eſt ergo ſolutio:ꝙ licet obijci poſſit contra Axiomã in voce.nõ ſequiť:ꝙ Axioma nõ ſit

Sup.te.ſ. comẽ.24. Diuiſio ꝓpõnũ immediatarum.

K

L

M

Differẽtię.

neceſſe eẽ:& oibus euidens, qm̃ ad Axioma interius nõ eſt inſtare.Et hoc aſſerit Ariſ. Vbi:ꝙ Axiomatibus licet poſſit contradici verbis,non tam ẽ corde.Et propter hãc cauſam Axiomata ſunt neceſſe eſſe:& apparent neceſſe eſſe. ¶ Quo vero ad verba attinet, Animaduerte ꝙ græci aliquando ſunt in verbis inopes (vt Boetius inquit in prædicamentis,(Veluti circa illa verba:oratio: & ratio, quod.n.græci dicunt exologõ,nos vnico verbo orationẽ dicimus:quæ eſt exterior ratio:quod vero dicunt eſologen,nos rõnẽ dicimus,quæ proprie mentalis eſt, qua ratione ſit,vt in hoc lingua noſtra græcam excedat. N

Verborũ expoſitio.

¶ Quod igitur demĩari quidẽ põt, nõ demõſtratũ aũt a ſe qſpiã ſumit,id aut ſupponit ſi ita eſſe diſcẽti uidetur,atq; nõ abſolute quidẽ,ſed ad,illũ tãtũ id eſt ſuppõ,aut poſtulat, ſi nulla prorſus diſcẽti de hoc opio,uel etiã cõtraria inſit. Atq; hoc intereſt inter ſuppõnẽ poſtulatiõnẽ ue. Etenim id eſt poſtulatio qd eſt cõtrarium opinioni diſcentis,uel quod eſt quidem demonſtrabile, ſumit autem quiſpiam illud atq; utitur non demonſtrato. O

¶ Quæcũq; quidẽ igitur demõſtrabilia exiſtentia accipit ipſe nõ demonſtrans,hæc ſiquidẽ,quæ uidetur,accipiat diſcenti ſuppõ,& nõ eſt ſimpliciter ſuppõ,ſed ad illũ ſolũ. Si uero aut nõ eiſdẽ ſit opinionis,aut cõtrariæ ſit,accipiat,hoc petit. Et hoc dfferũt ſuppoſitio,& petitio. Et enim petitio in contrarium opinioni diſcentis,aut quodcũq; aliquis demonſtrabile,cum ſit accipiat, & utatur non demonſtrans.

¶ Cum attuliſſet differentia inter Axiomata ex vna: & ſuppões:& petitiones ex alia:nunc affert differentiam inter ſuppões & petitiones inter ſe,quæ differẽtia prius aſſignata eſt propterea ſolum verba legãtur. Vñ inquit.

Alia litera queſtio.

¶ Quæcunq; quidem igitur principia demonſtrationum demonſtrabilia exiſtentia:accipit ipſe demonſtrator:non demonſtrans:hæc bifariam ſunt, Nam ſiquidem hæc accipiat quæ videntur,hoc principia ſuppõ ſunt ipſi diſcẽti a præceptore:dico ipſi diſcenti:qm̃ non eſt ſimpliciter & ſuppõ,ſed ad illum.Per quæ dat intelligere: ꝙ ſuppõ ſit propõ euidens diſcipulo, demõſtrabilis,non tamen a præceptore demõſtrata.Deinde affert aliud membrum, & inquit.Si vero demonſtrabilis propoſitio, non demõſtrata,ſic ꝙ diſcipulus vel non ſit eiuſdem opinionis cũ præceptore:aut cõtrariæ opinionibus ſit,hoc petit.Ergo petitio eſt ꝓpoſitio non euidens,demonſtrabilis non demonſtrata:ſed conceſſa a diſcipulo: vt videatur:quidnã ex ea ſequatur. Vtraq; itaq; propoſitio eſt: vtraq; demõſtrabilis,vtraq; nõ demõſtrata,vtraq; a diſcipulo conceſſa. Verũ ſuppoſitio conceditur a diſcipulo propter eius euidentiam,petitio autẽ cõceditur, vt videatur quid ex ea ſequatur:Repetit ergo differentiã:& inquit.Et hoc differunt ſuppoſitio & petitio. Eſt enim petitio in contrarium opinioni diſcentis,& ſic non conceſſa ꝓpter eius euidentiam. Aut ſaltẽ petitio eſt quodcunq; aliquid demonſtrabile cum ſit, accipiat ſubaudi non propter illius euidentiam:ſed vt videatur quid ex ea infertur, & vtatur non demonſtrans:per quæ dat intelligere,ꝙ petitio & ſuppoſitio differant ſolum in vno:q; ſuppoſitio accipiatur a diſcipulo propter eius euidentiam,petitio autem:vt videatur quidnam ex ea ſequitur. ¶ Philoponus autem aſſerit, falſam propoſitionem poſſe eſſe petitionem, modo concedatur. At ſuppoſitionẽ eſſe non poſſe:niſi ſit vera. Ego tamen hæc non dicerem:quoniam & ſuppoſitionem,& petitionem Ariſto.demonſtrabilem aſſerit, modo demõſtratio non eſt niſi verorum. ¶ Ex his patet veterem tranſlationẽ,

P *Com.105.*

Q

Quæ Phi.

A lationem, quæ loco petitionis habet questionem, nō esse rectam. Nam αἴτημα, æterna græce, sonat latibe petitionem, vel postulationem. Præterea. Aristo. de questione ipsa nullam mentionem fecit.

Diffinitiones igitur, cum affirmationes, aut negationes nō sint, suppositiones non esse patet, quas quidem ut genus complectitur propositio.

Termini quidem igitur nō sunt, suppōnes. Neq; enim esse, aut non esse dicunt. Se in propositionibus sunt suppositiones.

Com.106. Hoc in loco (vt Philoponus inquit) Discernit terminos: hoc ē definitiones a suppōnibus, qm̄ suppositiones qdē aliud de alio prædicant: aut negant, termini vero nihil: neq; affirmant de aliquo, neq; negant, sed solum quid sit qd proponit: dicunt. Quare suppōnes quidē, omnino in

B propōnibus sunt: veluti in genere. Termāni vero nō in ꝓpositionibus: inquit. Termini quidem igit nō sunt suppōnes: hoc est p̄terea definitiones nō sunt suppōnes Accipit. n. verbum quidē igitur pro p̄terea. q. d. p̄terea definitiones nō sunt suppōnes, & assignat causam, & inquit. neq;. n. esse: aut non esse dicunt: sed suppōnes in ꝓpōnibus sunt: tanq̄ in genere. Termini vero nō in ꝓpōnibus,

Verborū expositio. hæc ē prima dña. Quo vero ad verba attinet, Anima duerte q̄ multifariam aliquid dr̄ esse in aliquo. Verum hic intelligit suppōnes esse in propositionibus: veluti spe cies continetur in genere, vt homo in animali.

Diffinitiones præterea percipiantur solum oportet. at id non ē

C *suppō, nisi quispiam & audire, suppositionem dixerit esse. Sed ea sunt suppositiones, quæ cum sint, hoc ipso quod sunt emergit ipsa conclusio.*

Aut præterea. *Terminis autem intelligere oportet. Hoc autem non est suppositio, nisi & audire aliquis suppositionem esse dicat. Sed quibuscunque existentibus in eo q. in illa sunt, fit conclusio.*

Com.107 Assignat & secundam dñam inter diffinitiones: & suppositiones: q̄ per definitiones res ipsæ intelligantur. Per suppositiones vero conclusiones inferantur: & tunc verbum autem pro p̄terea legendum est. Hoc pacto. Præterea Terminis intelligere oportet. s. res, quæ sint. Hoc autem. s. intelligere res: quæ sint: non est suppō: nisi & audire: hoc est intelligere quid res sit, aliquis supōnē esse dicat: qd̄ falsum est, & improprie dictum. Assignat secundum membrum differentiæ: & inquit. Sed subaudi suppositiones sunt propositiones: quibuscunq; existentibus: in eo

D q̄ illa sunt, fit conclusio, subaudi hæc sunt suppōnes. Ergo termini sunt: quibus res quæ sint: intelliguntur: suppositiones vero sunt, quibus conclusio infertur. Aliter se-

Phi.expō. cundum Philoponum legendus est textus: vt puta autē aduersatiue hoc modo: suppositiones in propositiōibus sunt, termini vero in vocibus: vel vocibus vel dictionibus similes, quid est id: quod dicitur intelligere prebentes. Et hoc inquit. Termini autem veluti dictionibus intelligere oportet res ipsas: quæ vocibus significātur. Hoc autem non est suppositio: nisi & audire aliquis suppositionem esse dicat. Hoc est: dicere definitionem esse suppositionem: simile est velut siquis dicat, & vocem simpliciter audire, & intelligere quod a voce significatur: suppositionem esse, vtputa: homo, canis, & similia. Id enim dixit audire (vt Philoponus inquit) Sed suppositio, vt exponit Philoponus, ob hoc ipsum dicitur suppositio eo q̄ supponatur aliud alij inesse, vtputa, animam immortalem esse: aut mortalem. Mundum generabilem esse: aut perpetuum. Non enim simpliciter sine verbo est: dicere animam immortalem, aut mundum generabilē: hoc suppositio est sequæretur enim (vt dixit) q̄ omnis dictio sit

E suppositio. Non igitur definitiones sunt suppositiones. Exponit autem quid suppositio sit: & inquit. Sed propositiones quibuscunq; existentibus in eo q̄ illæ sunt, cōclusio fit: hæ sunt suppositiones. Per quæ dat intelligere q̄ non omnis propositio suppositio sit: non enim esse hominem animal suppositio est, Sed quæ ita se habens: aliud infert: suppositio est: Ergo suppositio proprie est propositio demonstratiua, qua concessa aliud necessario sequitur.

Neq; geometria falsa supponit quēadmodū nōnulli putarūt, qui quidem inquiunt demonstrantē falsis uti suppōnibus nō oportere, geometrā uero falsa supponere designatā lineam, nunc pedalē, F

nunc rectam esse dicentē, quæ quidē nō recta est non pedalibus. Nā geometra cum nō sit ea linea quā designauit aut protulit ore concludere solet, sed cum ea sint quæ per illam significantur, ac indicantur, quæ designauit ac protulit ipse.

Neq; geometra, falsa supponit, sicut quidam affirmabant dicentes q. non oportet falso uti. Geometrā autē mētiri, dicētem li ned esse unius pedis, quæ nō est unius pedis. Aut rectam lineam, quæ non est recta. Sed geometra nihil secundum hanc lineā concludit, quam ipse posuit, sed quæ per hæc ostenduntur. Sed q̄m.

Secundum Philoponum hic remouetur dubium. Nam quidā credentes q̄ demonstrationes ad orationem: quæ Com.108 Expositio Phi. exterius est: extendantur, putarunt geometram falsa supponere: & non vera demonstrare. Ex falsis enim suppositionibus non possunt vera demōstrari. Sumit enim geometra in exteriori oratione: hunc esse circulum, qui non G est circulus: aut hanc esse rectam lineam: quæ non est recta linea: & ex his falsis assumptis: quæ deinceps sunt cōcludit. Respondet ergo: q̄ cum non ad exterius orationem sit obuiatio: sed ad eam: quæ in anima. Iccirco geometra non ad quam sumit rectam lineam, facit demonstrationes: sed secundum eius ipsius intentionem: secundū quam accipit etiam lineā, & hoc modo in omnibus. Vn̄ inquit. Neq; geometra falsa supponit: cum demōstrat. Sicut quidam affirmabant dicentes: q̄ non oportet falso vti in demonstrationibus. Et dicentes geometram mentiri: qui dicit, lineam esse vnius pedis: quæ non est vnius pedis. Aut rectam lineam esse: quæ non est recta. Quo vero ad verba attinet, Cum inquit. Geometram autem Verborū expositio H mentiri. verbum autem non aduersatiue, sed copulatiue legendum est: hoc pacto, & affirmantes geometram mētiri: Huius: qd̄ dixerat: assignat causam: & legatur. Sed ꝓ quoniam: vt sæpius notauit Philoponus in his commētarijs, quæ ipse scripsit in libris de generatione: hoc modo: quoniam geometra nihil secundum hanc lineam cōcludit, quam ipse posuit in oratione exteriori: Sed concludit quæ per hæc quæ sunt in exteriori oratione: ostenduntur, hoc est: per mentales lineas, quæ in oratione mētali sunt. Ex his enim demonstrationes, & ad has obiectiones sunt. Hæc est Philoponi expositio: quæ pulchra est: & verbis consona. Aliter tamen exponi potest: Nā cum dixisset q̄ suppositiones sint propositiones veræ: Alia expositio. petitiones autem aliquando falsæ: posset obijci contra: quoniam geometra sumit falsas suppositiones. Nam accipit lineam esse circularem, quæ in puluere est, quæ nō est circularis: & rectam quæ non est recta: & sic vtitur falsis. Respondet Aristo. q̄ hæc quæ in puluere, vel in materia sensibili scribit: non sumit pro illis sed pro his,

I Te. Com. 18. quæ abstrahunt a materia sensibili. In talibus .n. non est mendacium, ut secundo physi. habetur: & sic non mentitur geometra. Quæ expositio consona est verbis: & his, quæ alibi Aristotelis dixit.

Insuper omnis postulatio suppositioque, aut uniuersalis est, aut particularis. At neutrum istorum diffinitionibus competit quare diffinitiones suppositiones: postulationes non sunt.

Amplius petitio, & suppositio omnis, aut sicut totum, aut sicut in parte est. Termini uero neutrum horum.

Com. 109 Expositio Philopo. Secunda dr̃ia (vt Philoponus inquit) Inter terminos ex vna et suppões: atque petitiones ex altera: est hæc: quod suppões, & petitiones, aut dicunt sicut in parte, aut de omni. Quoniam & omnis propositio aut vlis est: aut particularis. Definitiones autẽ nihil: neque de omni, neque de aliquo dici põt. Nõ.n. dicimus (ut Philoponus inquit) hoĩ inesse, hoc f. animal rõnale: mortale: mentis atque sciẽtiæ susceptiuum, sed hoc ipsum hominem esse. f. animal rõnale mortale mẽtis ac sciẽtiæ susceptiuum. Vñ inquit. Amplius petitio: & suppositio omnis, aut sicut totũ: hoc est vlis est, Aut sicut in parte ẽ: hoc est particularis. Tacuit aũt indefinitã: quia reducit̃: aut ad particularẽ: aut adulem. Termini aũt, neutrum horũ sunt. Definitiones.n. neque vniuersales: neque particulares sunt. licet vniuersaliter insint definitis.

K

Formas igitur aut unum quid præter ipsa multa non necesse ẽ esse si demonstratio ẽ tamen uerũ est dicere necessario, unũ esse de pluribus prædicandum. Nam si id non sit, uniuersale sane non erit, at si uniuersale non sit, non erit medium ipsum: quare nec demonstratio. Esse igitur unum quid oportet idemque de pluribus non solum communi nomine prædicandum.

L *Spẽs quidẽ igitur eẽ, aut unũ aliquid extra multa, nõ necesse ẽ esse, si demõ erit. Esse tamẽ unũ de multis, uerũ dicere necesse est. Non enim erit uniuersale, nisi hoc sit. Si uero uniuersale nõ sit medium non erit. Quare neque demonstratio. Oportet itaque aliquod unum, & idem de pluribus esse, non æquiuocum.*

Com. 110. Introductio text. secundum Philopo. Philoponus sic textum hunc inducit: quod cum sæpius dixisset oportere demonstratiuas propões vl̃es esse. Arbitrari quis posset propter hoc, quod ideæ introducerentur: si quidem illæ valde, Prime sunt secundum eos. qui supponunt ipsas, illcirco hanc destruens opinionem hæc ponit, quod. f. non sequatur demonstrationẽ: ideas introduci. Nam ideæ quidem abstractæ a multis exitẽtes. nec de omni: nec de aliquo dici vtique põt. Demonstratio autem id primum de omni supponit. Et id esse vl̃e dicit. Quare non ideas introducit demonstratio. Aliter potest texus induci vt dicamus: quod Plato introducit ideas propter demõstrationem: hoc modo argumentando demõstratio est: Ergo aut ideæ sunt, aut ẽ aliquod unum præter multa. Sic.n. Plato respõdit ad Herculeorum rationem, qua negabant scientiam demonstratiuam. Argumentabantur enim si sciẽtia demonstratiua est: ergo oportet vt sit: aut de corruptibilibus: aut de æternis. Respondet Plato quod ẽ de ideis: quæ sunt species præter singularia. Arist. ergo refutat hæc quæ Plato asserit ad argumentum Herculeorum: et inquit. Species quidem igitur eẽ aut vnum aliquid extra multa hoc est: extra singularia: nõ necesse est esse: si demonstratio erit: quoniã non valet argumẽtum: demonstratio est ergo species sunt: aut est vnum aliquid extra multa. Quo uero ad uerba attinet. Animaduerte quod Plato de ideis loquens in Parmenide: asseruit ideas esse vniuersalia ac species præter singularia secundum essentiã separatas. In Simposio vero & in Timæo: ideas asseruit eẽ notiones in mente Dei cõstitutas, quæ nihil aliud sunt: nisi ipse Deus multipliciter res cõcipiens: quas productururus est: Propterea inquit. Species quidem igitur eẽ: extra multa, vt in Parmenide. Aut unum aliquid præter multa: vt Deum, Sicut in Timæo & in Simposio, nõ necesse est esse, si demonstratio est. Et si usus est diffusius, ne propter Platonis varietatem de ideis. Vnde horum verborum intellectus est (ut Philoponus inquit) quod non necesse sit in prædictis de demonstratione sermonibus simul introduci ideas. Nam si dicimus oportere esse vniuersale in demonstrationibus, non tamen dicimus esse ta le ipsum: vt dicimus speciem fere esse multorum animalium. Deinde exponit quid dicere oporteat eum: qui demonstrationem asserit, & inquit. Esse tamen unum de multis, verum dicere necesse est: quasi dicat, demonstratio est: ideas necesse est non esse: unum tamen de multis necesse est. Quoniam: si (ut diximus) necesse esse ẽ in demonstrationibus vniuersale assumi. vniuersale autẽ omni subiecto inest, quoniam & semper: & primo, et per se: necesse est his: quibus demõstratio inest: esse vnum quid de multis existens: Hoc enim non exñte, nec demonstratio erit. Et hoc inquit. Si vero vniuersale nõ sit: mediũ nõ erit: quare nec demonstratio erit. Declaratur prima consequentia (vt Philoponus inquit) hoc pacto: nam si vniuersale non sit, maior extremitas nec primo: nec secundũ quod ipsum: inest medio: & sic medium nõ erit proprie medium Sed indigebit adhuc altero medio termino: cui primum inest maior. Ex hoc sequitur secunda cõsequentia. v f. quod nec demonstratio erit. Quoniam demõstratio per immediatas propositiones est Quare si nõ est medius terminus proprie medius, neque propositio erit immediata. hac autem nõ existente: neque demõstratio erit. Ex his cõcludit intentum de vniuersale: & inquit. Oportet itaque aliquod vnum & idem de pluribus esse. f. vl̃e, non quidem secundum essentiam separatum: si demonstratio erit: non est æquiuocum: Sed vniuocũ his omnibus: de quibus p̃dicatur. Recte autem (vt Philoponus inquit) Additum est verbum illud: non æquiuocum. Etenim cãcer nomen vnum de pluribus dicitur: sed æquiuoce: Vt puta de stella, & de animali: & de instrumento. Et canis etiam pari modo: & de stella, et de animali, tum terrestri: tũ marino, & de quibusdam Philosophis sectæ Diogenis. Equiuocis autem, nec dialectica ipsa indeterminate vtetur: nec demonstratiua. Sed circa hæc, quæ diximus: emergunt dubitationes nõ paruæ Prima quidẽ: quia videtur quod Axioma non sit per se necessarium, quoniam habet causam. Nam (vt Plato inquit) nihil est ante quod non præcessit legitima causa. Et ita ante Axioma præcessit causa. Quare per se non est necessaria. Præterea. Si Axioma sit per se necessarium: idem erit sui ipsius causa. Deinde argumento: quod Axioma p̃ se euidens non sit, quoniam esset semper euidens: & sic semper intellectui pspicua: quod est contra experientiam. Iuniores dixerunt quod Axioma sit per se necessarium: & per se euidens, quoniam sit ex transcendentibus, quibus nec est causa prior: nec est aliquid notius. Transcendentia enim sunt & prima: & primo cognita. Quod non placet. Nam hæc propositio ens est vnum: & hæc ens est res, esset Axioma, quod Aristote. non diceret. Præterea. Aristoteles dicit hanc propositionẽ: si ab æqualibus æqualia demas esse Axioma: quæ tñ ex transcendentibus non sit. Dicamus igitur aliquid

Alia introductio. M Verborũ expositio. N O P Q Dubitões & prima. Sol. Iuniorum. Refutatio.

A quid esse per se tale bifariam contingere: aut primatiua: hoc est non per aliud: aut positiue: quando idem esset sui ipsius causa. Et primatiue: bifariam: aut simpliciter: aut secundum quid. Axioma ergo est per se necessarium: quoniam caret causa suę necessitatis: non quidem simpliciter. Sed exteriori. Habet enim terminos: quorum habitudine sortitur necessitatem. Est ergo axioma per se necessarium, hoc est non externa causa: sed terminorum habitudine. Est etiam per se euidens: quoniam caret propositione priori: ex qua euidens fiat. etiam caret medio: quo demonstretur. Ex his sequitur, ꝙ non semper euidēs sit. Est enim per se euidens: non quidem ꝙ semper pateat nobis. Sed quoniam per nihil prius euidens fit. ⁋ Secundo quærunt, Vtrum sit differentia inter demonstrationem, & instantiam. Et videtur ꝙ non: quoniam vtraq; est ad verba: ꝙ vtraq; ad rationem. ⁋ Dicerē esse differentiam: quatenus demonstratio est per se ad rationem: per accidens vero ad orationem, ut rationi subordinatur. Instare vero per se est ad verba: per accidens autem ad rationem: vt per verba ipsa significatur. ⁋ Tertio videtur inter ea: quæ Aristo. dixit. contradictio. Nam Aristot. in principio libri voluit suppositionem esse principium, principium autem propositionem immediatam, & hic vult illam esse demonstrabilem. ⁋ Aristo. respondet: ꝙ suppositio sit indemonstrabilis, non simpliciter: sed ad illum. Hinc fit: ut duplex sit suppositio: simpliciter, & in genere. Simpliciter quidē, est immediata propositio simpliciter. In genere vero: est immediata in genere.

Propria solo. Aliquid esse per se tale bifariam.

2. dubiū.

Respon.

B

3. dubiū

Respon.

Suppō Duplex.

C

Tex. 26.

⁋ *Nulla autem demonstratio sumit fieri non posse ut simul idem affirmetur atq; negetur, nisi fuerit opus, ut hoc etiam pacto cōclusio demonstretur. Quod quidem fuerit, si sumpserimus affirmare quidē primū de medio esse uerum, negare aūt uerū nō esse.* ⁋ *Non contingere autem, idem simul affirmare, & negare nulla accipit demonstratio, nisi opus sit demonstrare conclusionem sic. Ostenditur autem accipientibus primum de medio ꝙ uerum, negare autem non uerum.*

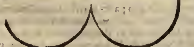

D

Com. 113. Continuatio. ⁋ Cum dixisset: quæ dr̄ia sit inter omnia principia demōstratiua. Hic docet quomodo demōō vtatur axiomate contradictionis. Et primo hoc ostendit in recta demonstratione, deinde in demonstratione ducente ad impossibile. ⁋ Verum animaduerte ꝙ axioma duplex est: alterum contradictionis, & hoc (vt Philoponus inquit) est: qd̄ diuidit verum & falsum in omnibus entibus. Alterum est axioma simplex, ut quæ sunt æqualia vni tertio, sunt æqualia inter se. Docet ergo Aristot. quomodo axioma contradictionis ponatur in demonstratione. Nā cum sit principium demonstrationis: videtur ꝙ debeant ex eo constare demonstrationes. Propterea cogitur ostēdere: quomodo possit poni in demonstratione. De illo principio simplici non est dubiū, quoniam recta ostensione ingreditur demonstrationem hoc modo, quæ eidem æqualia, & inter se sunt æqualia: A: B: ipsi, C, sunt æqualia. Igiť, A, &, B, inter se sunt: æqualia. Ergo dubitatio

Axioma duplex.

erit solum de axiomate contradictionis. ⁋ Aristoteles ergo respondens duo dicit. Primum ꝙ demonstratio tūc accipit axioma contradictionis. quando conclusio accipit illud. Secundum ꝙ tale principium in maiori termino accipiendum est, & non ad medium, nec ad tertium. Vnde inquit. ⁋ Non contingere autem, idem simul affirmare, & negare: quod est axioma contradictionis: nulla accipit demonstratio: nisi opus sit demonstrare conclusionem sic, est cum axiomate contradictionis. Hoc est primum, Deinde exponit secundum, & inquit. Ostēditur autem accipientibus primum de medio, ꝙ verū, negare aūt non verum. Hoc est secundum. Et sic vult ꝙ demonstratio tunc accipiat axioma contradictionis, cum conclusio accipit illud. Amplius ꝙ debeat addi ad maiorem propositionem: & ad illius p̄dicatum. Hæc sunt quæ proposuit. Dixit autem, cum primum de medio est verum, negare autem, non verum. Quoniam (vt Philoponus exponit) de quibusdam secundum quid affirmatio & negatio vera est: vt de anima immortale: & non immortale vera sunt, saltem secundum quid. Anima enim substātia immortalis est: operationibus non immortalis: vt de elementis: ingenerabilia: & non ingenerabilia. Quoniam secundum totalitatem quidem ingenerabilia sunt. Secundum partes vero: non ingenerabilia. Vt de cælo, moueri: & nō moueri. Non enim secundum totum mouetur. Mouetur autem secundum partes. Ergo tunc demonstratio accipit axioma contradictionis: cum simpliciter affirmare est verum: negare autem non verum de medio ipso. Hæc sunt: quæ Aristoteles intelligit.

E

F

G

⁋ *Nihil autem refert medium esse atq; non esse sumere, & tertium pari modo. Nam si datum est id de quo hominem dicere uerum est, dabitur & id ei quo non hominem dicere uerū est. Sed si tantum hoc totū sumatur, hominem inquam animal, non autem non animal esse. Erit etiam uerum Calliam dicere & non Calliam, non autem non animal.*

⁋ *Medium autem, nihil differt esse & non esse accipere, similiter autem & tertium. Si enim aßignetur de aliquo homine, uerum est dicere, & si non hominem, uerum, nisi solum homo animal sit, non animal autem non. Erit enim uerum dicere Calliam siue non Calliam, similiter animal, non animal autem, non.*

H

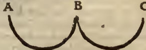

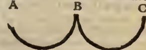

⁋ Quęret ꝗspiā. Vtrū cōtradictio possit addi ad mediū. Dictū ē. n. ꝙ addiť ad maiorē. Ideo quæriť vtrum possit addi ad medium. Et vr̄ ꝙ sic: qm̄ hic est bonus syllogismus. Omnis hō, & qd̄ nō ē hō, ē aīal: & nō, nō aīal Callias ē hō, & nō: nō homo: Ergo Callias est animal, & nō: non animal. ⁋ Iterum quæritur: vtrum possit addi ad Com. 112.

I minorē,& videtur ꝙ sic.Hic.n.est bonus syllogismus. Ois hō & q̄d nō est hō,ē animal:& nō,nō aīal. Callias, & nō Callias ē hō:& nō:nō hō.Ergo Callias,& nō Callias est aīal:& nō,nō aīal. ℞Rñdet Arist.ad hæc: & prio ad primū,ꝙ licet an mediū possit addi:tñ nō est necessariū addi,qm̄ cū illa additione,& sine illa semp cōclusio sequit̄,ut prius,videlicet ꝙ Callias sit aīal,& nō: nō aīal. ℞Ad scdm iterū concedit ꝙ ad minorē addi possit cōtradictio:sed ad cōcludēdū cōclusionē prædictā nulla vr̄ necessitas.Qm̄ tā cū illa additione,q̄ sine,sp sequit̄ ꝙ Callias sit aīal,& nō,nō aīal.Nā si sequit̄ ꝙ Callias:& quod nō est Callias sit,aīal,& nō,nō aīal. Sequit̄ ꝙ Callias sit aīal:& nō,non aīal.Vnde inqt.℞Mediū aūt nihil differt eē:& nō esse accipere q̄tū ad illā cōditionem. Qm̄ tātū K illa additione:q̄ sine:sequit̄ ꝙ Callias sit aīal,et non,non aīal:hęc ad primam dubitationē.Deinde soluit secūdā,et inqt.Similiter aūt & certū subaudi nihil differt esse:& nō eē sumere quo ad cōditionē inferendā(vt Alexāder exposuit)exponit primā solū:& inqt. Nā si cōtradictio accipit̄ de aliquo hoīum,hoc ē si cōtradictio addat̄ ad mediū Verū ē dicere.v s.ꝙ Callias sit aīal,& nō:nō aīal.Et si nō hoīem assignet ita vt sine cōtradictione sumat̄ mediū:&verū est ꝙ Callias sit aīal,& nō:nō aīal. Quare siue addat̄ siue nō addat̄ ad mediū cōtradictio:nihil refert ad conditionē.Nisi(vt inqt)Solū hō aīal sit:nō aīal aūt nō. Tūc.n.qa termini cōuertunt̄,nō pōt p̄dicatū de medio p̄dicari cū cōtradictiōe:ut dato ꝙ nihil sit aīal:nisi hō: hęc erit falsa oīs hō,& nō hō ē aīal:qa tm̄ hō est animal.De L inde exponit solōnē secūdā, & lege sic.Similiter aūt & tertiū non differt esse:& nō eē sumere, q̄tū ad cōditionē syllogismi:vt exponit Alexāder.Qm̄ erit verum dicere Calliā:siue nō Calliā eē aīal:nō animal aūt,non. Et si sic: tūc verū erit dicere Calliā esse animal,& nō animal.Si.n. Callias & nō Callias ē animal:& nō,nō aīal.Ergo Callias ē animal,& nō, nō aīal.Quare(vt Alexander inqt) frustra additur hæc contradictio ad tertium terminum. ℞*Causa aūt ē quia primū nō solum de medio, sed etiam de alio dicitur,propterea ꝙ ad plura sese extendit.Quare nihil ad conclusionem refert,& si medium & ipsum est.*

Causa aūt,quoniā primū nō solum de medio dicitur, sed etiam de alio.Propter id quod est in pluribus.Quare si mediū & ipsum est,& nō ipsum,ad conclusionem nihil differt.

Com. 113. ℞Cum accepisset:ꝙ addere cōtradictionem ad medium: nihil referat ad syllogismum inferentem dictam conclu M sionē.Hic assignat causam,& inquit.℞Causa autē subaudi cum additio contradictionis ad medium nihil refert. est.Quoniam primum non solum de medio dicitur: sed etiam de alio a medio.Propter id quod primum est in pluribus,quam sit medium:& ideo animal dicitur, tam de homine,quam de nō homine.Quare:ut inquit. Si medium:& ipsum est:& non ipsum:hoc est,quare si mediū sumatur cum contradictione:ad conclusionem syllogismi nihil differt: quoniam etiam sine illa sequitur ꝙ Callias sit animal:& non:non animal. Hæc eadem eam esse potest:ꝙ nec ad minorem addi debeat.℞Ex his patet.ꝙ in demonstratione recta axioma cotradictionis addi potest, qn̄ cōclusio accipitur cum illo.Non tñ in omni propositione,sed solum in maiori propōne:ex parte prædicati,vt exposuerunt Alexander:& Philoponus. ℞Querunt:vtrū semper p̄dicato maioris debeat addi contradictio. ℞Egidius asserit ꝙ solum tunc contradictio debet

Dubiū pri mum. Rñ. Egidii.

addi prædicato maioris, cum primum sit in plus quam N medium ,& medium in plus quam tertium. ℞Iuniores contra obijciunt. Primo quoniam posito ꝙ Callias sit omne animal:tunc antecedens est uerum, & consequens falsum.Secundo:qm̄ dato ꝙ tm̄ Callias sit animal. Adhuc animal esset quid communius Callia: veluti cōmunius est instans:quam hoc instās:& fenix quā hæc fenix. ℞Sed nos dicimus cum Alexandro:Philopono:& Egidio,ꝙ tunc contradictio prædicato maioris addēda est: cum primum, medium:& tertium non fuerint conuertibilia.Medio.n.frustra adderetur,quoniam nec medium: nec aliquid,quod cum medio se tenet:conclusionem ingreditur. Iterum tertio frustra additur:quoniā cum sit in minus quam primum. Primum de ipso prædicabitur tā absolute:quam cū cōtradictione ipsi tertio addita.Quare solum p̄dicato maioris, q̄d est primum: vr̄ addenda est.℞Quæ vero Iuniores obijciunt,non cogunt,quoniā si Callias sit omne animal:termini nō essent subordinati. Præterea dato ꝙ Callias sit tm̄ animal,rōne animal esset cōmunis:non autē re:quinimmo reconuerterentur. ℞Secundo dubitant, quia frustra vr̄ axioma contradictionis debere addi in aliqua demonstratione:quoniam si habet̄ ꝙ Callias sit animal,habebitur: ꝙ Callias sit animal : & non animal. ℞Dicendum tales demostrationes inuentas esse propter veterum ignorantiam:qui cōtradictoria cōcedebant.Plures enim veterum asserebant mundū esse finitū,& non finitū.Propterea contra hos argumētamur. De nullo corpore sit̄ finitudo potest affirmari:& negari. Mūdus est corpus.Igit̄ est finitus,& nō:nō finitus. Quæ igit̄ fuerit necessaria taliū demōstrationū:ex hisce patet. ℞*Hoc autem omne inquam affirmandum aut negandū esse ea demonstratio sumit,quæ deducitur ad id quod fieri nequit, nec tamen semper uniuersaliter,sed quod satis est generi, circa quod genus demonstrationes afferuntur, sicut & prius est dictum.* ℞*Omne autem affirmare,aut negare , demonstratio, quæ est ad impossibile accipit.Et hæc non semper uniuersaliter, sed quantum sufficiens est.Sufficiens autem est in genere. Dico autem in genere. Vt circa quod genus demonstrationes fert , sicut dictum est prius.*

℞Cum dixisset quo pacto in recta demonstratione,atq; ostensiua vtimur axiomate contradictionis:& quando. Nunc dicit ꝙ etiam in demonstratione ducente ad impossibile vtimur illo.Et hoc proponit:& inquit. ℞Omne autem affirmare:aut negare, demostratio, quæ est ad impossibile accipit.Quo vero ad verba attinet, Verbū illud autem non aduersatiue,sed cōiunctiue tenetur. Pro præterea:quasi dicat.Præterea demonstratio:quæ est ad impossibile:sumit illud axioma , quod est omne : aut est affirmare , aut negare.Sed quomodo illud sumat : nec Alexander, nec Philoponus exponit. ℞Quare Animaduertendum ꝙ demōstratio , quæ ducit ad impossibile : est tres processus:Verbi causa:sit demōstratio hoc. Omne natans est homo.Piscis omnis.

Iuniores cōtra Egidium.Solo propria est Egidio &c.

O Ad argumentum. Iuniorum.

Dubiū secundum.

Solu.

P

Aut præterea.

Com.114.

Q

Verborū expositio.

Demōstratio ad impossibile tres habet processus.

Homo Natans Piscis

A B C

natat.

A natat. Piscis omnis est homo. Hic est primus processus, & syllogisticus. Secundus vero: hoc pacto. Conclusio hæc: videlicet omnis piscis est homo, est impossibilis: & non per suam naturam. Erga propter propositiones nõ propter minorẽ: sed propter maiorem. Ergo maior est impossibilis. Hic est secundus processus. Tertius vero erit, maior est falsa. Igitur sua contradictoria est vera: quia duorum contradictoriorum si vnum est verũ: alterum est falsum. Ecce quo modo demonstratio hæc sumit Axioma contradictionis in tertio processu. ℣ Vtrum vero demonstratio ducens ad impossibile fit duo syllogismi: an tres in secundo priorum visum est. Et cum dixisset, ꝙ demonstratio ad impossibile axioma contradictionis accipiat, exponit quomodo ipsum accipiat: & inquit. Et hæc. s. demonstratio: quæ ducit ad impossibile: non vniuersaliter: hoc ẽ secundum transcendẽtiam accipit. Sed quantum sufficiẽs est: quia vero duplex est sufficiens, simpliciter: & in genere. Exponit quomodo sufficiens, & inquit. Sufficiens autem in genere. non autẽ simpliciter. Et quia genus duplex est: videlicet genus scientiæ, & genus prædicamẽti: exponit qñ in genere, & inquit. Dico autem in genere: vt circa quod genus demonstraret demonstrationes fert: quod est genus scientiæ. Vtputa: geometra quidem (vt Philop. exponit) in magnitudinibus. Arithmeticus autem in numeris: & reliqui etiam in proprijs subiectis. Solus autem primus Philosophus, & dialecticus vti possunt ipso, & vt cõmuni: & vt discurrentes per omnia entia, & non entia. ℣ Dubitant nec teriei, qm̃ demonstrato animali in communi: hæc est vera. Animal est homo, & illa similiter animal est non homo. ℣ Ad hoc respondent ꝙ duo contra-
C dictoria possunt esse vera simul de eodem genere, vel specie, Non tamen eodem de numero. ℣ Sed pace horum dixerim: hæc logicam, non sapiunt. Primo quoniam hę nõ sunt contradictoriæ. Animal est homo. Animal est non homo. quoniam vtraq; est affirmatiua vt patet primo priorum, & secundo de interpretatione. Prima quidem de prædicato finito. Secunda vero: de prædicato infinito Secundo etiam, quoniam nec hæ sunt contradictoriæ. Animal est homo: Animal non est homo. Veraq; est in definita. ℣ Dicamus ergo ꝙ propositiões contradictoriæ nunq; possunt esse simul veræ: nec simul falsæ. Sed semper necessario: si altera sit vera altera est falsa. Quoniã (vt Philop. inquit) ens: & non ens diuidunt quodlibet. Argumentum vero quod adducebatur ad oppositum: supponit falsum: vt intelligenti patet.

Cap. 11 — Duplex sufficiens. 15 — Genus duplex. — Dubitati neotericorum. — Respon. — Confuta. — Capi. viii. Cap. prio. — Proprie sũ.

℣ Conueniunt autem inter sese scientiæ omnes in hisce quæ communia sunt, non in hisce de quibus demonstrant: nec in his etiam quæ demonstrant. Communia autem ea dico quibus sic utuntur ut ex ipsis demonstrant.

D
Tex. 27. *℣ Communicant autem omnes scientiæ adinuicem secundum cõmunia, Communia autem dico, quibus utuntur tanquam ex eis demonstrantes. Non autem de quibus demonstrant, neq; quod demonstrant.*

Com. 115. Continuatio. ℣ Cum dixisset ꝙ axiomatum alia quidem communissima sunt: quæ in omni scientia quadrant: Alia vero, quæ quadrant in pluribus. Alia autem. quæ quadrant in vna. Nunc dicit: ꝙ secundum communissima axiomata omnes scientiæ communicant. Nam secundum ea quæ dantur: hoc est secundum concessa: & secundum ea: quæ quęritur nulla scientia cõmunicat cum altera: nisi essent subalternæ (vt Philoponus exponit) Vnde inquit. ℣ Communicant autem omnes scientiæ adinuicem secundũ cõmunia: hoc est secundum communissima axiomata. Vtputa: in illo non contingit idem simul affirmare: & negare. Et hoc exponit: & inquit. Communia autem dico quibus vtuntur tanquam ex eis demonstrantes hoc est communia dico axiomata contradictionis, ex quibus cõstãt in demonstrationes: & ostensiuæ: & ducentes ad impossibile secundum modum prius expositum. Non autẽ cõmunicant his: de quibus demonstrant: hoc est in his, quæ dãtur atq; conceduntur. Neq; communicãt in eo: quod demonstrant: hoc est in ipso quæsito. Nam (Vt Philoponus inquit) tria sunt in omni demonstratione: propõnes: & concessa: & quæsita, & propositiones triplices sunt cõmunissimæ: quæ omnibus scientijs quadrant, quæ pluribus: & quæ vni solum. Omnes ergo scientiæ communicant in propositionibus, non quidem omnibus: sed cõmunissimis. Differunt autem in concessis, & quæsitis quatenus hæc non possunt esse nisi propria: & in diuersis sciẽtijs diuersa. Nisi vt Philoponus inquit scientiæ essent subalternæ. Nam in talibus subiecta subalterna sunt etiam.

E — In omni demõstratione tria sunt. propositio concessum & quæsitum.

F

℣ Differendi quoq; facultas cum omnibus conuenit, & si qua ultra ipsa communia ostendere nitatur, uelut omne quoduis affirmetur aut negetur oportet, uel ab æqualibus, demptis æqualibus æqualia sunt ea quæ restant, uel talium aliqua. Atq; ipsa disserendi facultas non est sic diffinitorum quorundam: neq; generis cuiusdam. Non enim interrogaret. Demonstranti namq; nõ licet interrogare, propterea q. ex oppositis non ostenditur idem. Hoc autem demonstrandum est in hisce quæ de ratiocinatione sunt pertractata.

G
℣ Et dialectica quidem de omnibus, & si aliqua uniuersaliter tenet demonstrare communia, ut quod est affirmare omne, aut negare, aut quod est æqualia ab æqualibus demere, aut talium quadam. Verum dialectica non est definitorum sic quorundam, neq; generis alicuius unius. Non. n. interrogaret. Demonstrantem enim non est interrogare, propter id q. oppositorum esse non demonstrat idem. Ostensum est autem hoc in his, quæ de syllogismo.

Alij autẽ

Com. 116. ℣ Cum dixisset ꝙ omnes scientiæ vtuntur communibus quamuis ante omnia: & dialectica, & prima Philosophia: nunc discernit dialecticam: & ab alijs omnibus, & a prima Philosophia. Ab alijs quidem omnibus quoniam vnaquæq; aliarum circa vnum aliquod genus versatur. Hæc autem circa omnia: & de omnibus est. A prima vero Philosophia differt sicut a cæteris scientijs. Quoniam dialectica quidem interrogat condisputantem: vt ex datis ab ipso syllogizet suum propositum. Scientiæ vero aliæ atq; ipsa metaphysica: cum demonstrant, non interrogant, quoniam demonstrant ex necessarijs: & ex his: quæ per se: & secundum quod ipsum, vt dictum est. Hoc autem secundo priorum analyticorum ostensum est. Vnde inquit. ℣ Et dialectica quidem est de omnibus entibus: & si aliqua vltra tenet demonstrare communia: est de omnibus. Hoc est et dialectica & metaphysica sunt de omnibus. & dixit. Et si aliqua vniuersaliter tenet demõstrare cõmunia, quoniam (vt Philoponus exponit) metaphysica tentat demonstrare illud axima: omne aut ẽ affirmare: aut negare. Et illud æqualia ab æqualibus demere: & quedam alia id genus: vt patet quarto metaphi, contra eos: qui negãt cõprehẽsibilitatẽ: & dicũt nihil sciri. ℣ Quo vero modo metaphysicus: & dialecticus hæc

H

Tex. 28. & 29.

I axiomata probent:Philoponus exponit:& quarto metaphy.patet.Et hoc Arist.subscribit:& inqt.Et si aliqua alia tenet demõstrar cõia.s.Axiomata:vt illud,uidelicet: oẽ est affirmare,aut negare:aut illud,æqualia ab æqualibus demere,aut taliũ q̃dã de q̃bus q̃rto metaphy. Quælibet.n.talis cõis scia ẽ de oĩbus entibus.⁋ Et p hæc patet q̃uo dialectica differat a sciẽtijs cæteris:& q̃uo cũ metaphysica cõueniat.Deinde sis exponit q̃uo differat a metaphysica,& ab alijs sciẽtijs,& supponit:q Dialectica interrogat,ut libro de syllogismo dcm ẽ,tũc assignãs drĩã, inqt. Verũ dialectica nõ ẽ definitorũ sic quorũdam, neq; generis alicuius vnius. Vt.n.Themistius inqt. Dialectica genus certũ nõ habet:in quo versef:nõ lineas,nõ numeros:nõ pportiones.Et assignat cãm:qm̃ si genus certum hr̃et:nõ interrogaret.Si.n.dialectica certũ genus haberet: vteref his, quæ p se insunt:quæq; ab oĩbus cõcedunf.Bene ergo dcm̃ ẽ:q dialectica certũ genus nõ habet:et p hoc

K differt a cæteris sciẽtijs:& q̃a supposuit q dialectica non sit certi gñis: et hoc,pbauit:q̃a aliter nõ ĩterrogaret:pbat hoc q̃d dixit,et inqt.Demõstrãte.n.nõ ẽ interrogare:hoc ẽ.Dialectica nõ ẽ certi gñis,q̃a demõstraret:vteref.n.his: quæ sunt p se.Et si demõstraret:nõ interrogaret. Demõstrãtẽ.n.nõ est interrogare:pp id q̃d nõ demõstrat idẽ cẽ oppositorũ.Nã(vt Themistius inqt)Impossibile ẽ de eo dẽ pbari cõtraria: cũ demõstratio nõ sit nisi ex his: quæ p se insunt:q̃ nõ pñt demõstrare cõtraria.Sed qm̃ hæc satis abũde exposita sunt in libro de syllogismo:ideo inqt. Oñsum ẽ aũt hoc in his:quæ de syllogismo: Ex q̃bus latẽter innuit drĩam dialecticæ a metaphysica. Qm̃ dialectica interrogat:Metaphysica:nõ cũ metaphysica syllogizet ex his:quæ sunt p se.Dialectica ex his q̃ videnf mdẽ

L ti:vt ex pbabilibus.⁋ Quo vero ad verba attinet.Philo-

Verborũ expositio. ponus aĩaduertit verbũ illud.n.cũ inqt demõstrãtẽ.n.nõ ẽ & reliqua:& vult q nõ referaf ad proxime dicta: sed ad vnũ q̃d debuit subaudiri hoc pacto. Verũ dialectica nõ est dinitorũ sic quorũdã:neq; gñis alicuius vnius, sicut subaudi sunt sciæ cæteræ particulares.Et q cæteræ particulares sciæ sint definitorũ quorũdã,& vnius cuiusdam gñis:assignat cãm:& inqt. Demõstrãtẽ.n.nõ ẽ interrogare:pp id q̃d oppositorũ eẽ nõ demõstrat idẽ. Ergo sciæ particulares sunt definitorũ quorũdã,& vnius certi gñis: ecce q̃uo verbũ.n.reddit cãm eius,q̃d subintelligif.⁋ Ali-

Alia verborum expositio. ter aũt exponi põt,vt fuit p nos expositũ.Sed nõ curo. ⁋ Alij aũt intelligũt sic. Verũ dialectica nõ ẽ definitorũ sic quorũdã,& hoc quo ad accidẽtia:q̃ quærunf, neq; gñis alicuius vnius.Et hoc:quo ad datũ:seu cõcessũ.Et as-

M signat cãm:& inqt.Nõ.n.interrogaret.Sciẽtia.n. q̃ versatur circa,ppria q̃sita,& de certo subiecto, nõ interrogat qm̃ agit ex his:q̃ p se sunt.Hæc de drĩa ab alijs sciẽtijs,de drĩa vero a metaphysica,ita inqt.Demõstrãtẽ vero: hoc ẽ metaphysicũ aũt:nõ ẽ interrogare:p p id q̃d nõ demõstrat idẽ cẽ oppositorum.Et sic habef drĩa dialecticæ a metaphysica. Verũ isti in eorũ libris habẽt , autẽ,& nõ

Dubitatio n.Et ,ppterea legũt aduersatiue. ⁋ Sed quærũt neoterici. Vtrũ dialectica sit certi gñis.Et vr̃ q sic,q̃a est de syllogismo,& de his:quæ illi insunt p se.Modo syllogismus est res aĩastica:cum sit tertia opatio aĩæ:quæ ẽ discursus. Ergo dialectitica ẽ certi gñis.⁋ Rñdent Arabes(vt Aui-

Rñ. Arabum. cẽ.Algazeles:& Alpharabius)q dialectica,vt vtẽs: nullius certi gñis ẽ,vt docẽs,ẽ de syllogismo,et de certo gñe.

Obiectio. ⁋ Sed dices:si dialectica vt vtẽs,esset certi gñis:& de certo gñe.Tũc dialectica eẽt particulares scia,& quærif an na- N

Solutio. turalis,an mathematica:an metaphysica. ⁋ Probabiliter dicerem q dialectica quatenus docet syllosimũ, & quæ de syllogismo q̃runf:est aĩastica,qm̃ syllogismus ẽ opatio aĩæ de qua agif tertio de aĩa.Et licet scia hæc, quæ de syllogismo est:dicaf aĩastica,tñ scdm vulgarẽ appellatiõnẽ dialectica dr̃.Sed reuera aĩastica est. Hæc volui probabiliter esse dicta:qm̃ veritas alias dilucidabitur.

⁋ Quod si eadẽ est interrogatio ratiocinatiua & propositio cõtradictionis,sunt autẽ in unaquaq; sciẽtia propositiones ex q̃bus uniuscuiusq; propria cõficitur rõcinatio,erũt porro quędã interrogationes ad singulas scientias attinentes,ex quibus fit cuiusq; propria ratiocinatio.

⁋ Si autẽ idẽ est interrogatio syllogistica, & propositio cõtradictionis. Propositiones autẽ sunt secũdũ unãquãq; sciẽtiã,ex quibus est syllogismus secũdũ unãquãq;.Erũt utiq; aliquæ interrogationes scientificæ, ex quibus, qui est secundum unamquamque proprius,fit syllogismus. O

⁋ Philoponus vult q Arist.velit demonstrare hic: q nõ omnem interrogationem interrogabit unaquæq; particularium sciẽtiarũ,sed solũm quę interrogat proprie una quæq; scientia,vt puta geometra: geometrica: arithmeticus:arithmetica:neq; q ad omnem interrogationem respondere debeat sed solum ad quæcumq; interrogantur in unaquaq; scientia.⁋ Themistius autem (vt mihi videf) vult q Arist.velit ostendere q quælibet scientia particularis proprias habeat & interrogationes : & conclusiones,& responsiones,sed unde ad hoc deuenerit : Themistius velle videtur.Aristo.ad hoc deuenisse, vt persoluat an qui demonstrat:posũt interrogare:& an interrogatio scientiam pariat:Nam proxime dixit q non:quia scientiæ particulares circa idem per opposita non versantur: Soluit itaq; Aristo.(vt Themistius innuit) q interrogationes erunt propriæ proprijs scientijs:& aliarum scientiaram aliæ.Et syllogizat hoc modo.Propositiones contradictionis propriarum scientiarum sunt propriæ:& aliarum scientiarum aliæ. Interrogationes syllogisticæ sunt propositiones contradictionis.Ergo interrogationes syllogisticæ sunt propriarum scientiarum propriæ: & aliarum scientiarum aliæ. De syllogismo ponit primo minorem: & inquit. ⁋ Si autem idem est interrogatio syllogistica:& propositio contradictionis.Hæc est minor . Deinde accepit maiorem:& inquit.Propositiones.s.contradictionis sunt secundum unamquamq; scientiam,ex quibus est syllogismus secundum unamquamq;.Hæc est maior.Ex his infert conclusionem:& inquit.Erunt vtiq; aliquæ interrogationes scientificæ : ex quibus fit syllogismus,qui est secundum unamquamq; proprius. Hæc est conclusio.⁋ Sed quo ad verba attinet.Quæritur quid per interrogationem syllogisticam intelligit.⁋ Præterea quid per interrogationem:an propositionem:an conclusionẽ. ⁋ Et si propositionem:an propositionem,pro vtraq; parte probabilem : & sic non erit scientifica:sed dialectica. Aut propositionem alterius partis contradictionis : & sic interrogatio non erit propositio hoc modo.⁋ Secundo dubitatur quoniam demonstratiua scientia non videtur interrogare:quoniam enuntiat:& non interrogat. ⁋ Præterea interrogatio vt sic non est pars syllogismi, quoniam nulla propositio est pars syllogismi, quæ componitur ex nota interrogationis. ⁋ Insuper nullum dubium est pars demonstrationis . At interrogatio propositio

Com.119. Phi.expõ.

Themi.

Syllogis. text.

Q

Verborũ expositio. Dubitationes text. & prima Secunda Tertia.

Aliæ dubitationes. Prima Secunda, Tertia.

Prio prio rum capi. primo.

A positio dubia est. ¶ Ad has dubitationes per ordinem re spondendum est, & ad primam Philop. solutionẽ innuit, (Solutiões Ad primã) & intelligit pro syllogisticum idem quod dialecticũ. Vn de interrogatio syllogistica & interrogatio dialectica. Et tunc verba Aris. legenda sunt comparatiue hoc modo. Si autem idem est interrogatio dialectica: & propositio con tradictionis: ita subaudi idem est interrogatio scientifica: & propositio contradictionis. Tunc reliqua legantur (vt prius. Et cũ quæritur, quid per interrogationẽ intelligat). ¶ Dicendum: q̃ interrogare possumus: aut in materia ne cessaria: (Ad secũdam) aut in materia probabili: aut in materia impossibi li, apparenti tamen. Si interrogatio in materia impossibili: apparenti tamen. Sic interrogatio est sophistica. Si in ma teria necessaria, & per se: vel interrogamus de propositio ne, & sic est petitio: vel suppõ: vel de cõclõne: & sic est q̃ B stio. At si interrogamus in materia dialectica, vel de pro positione: & sic est propositio dialectica: vel de cõclusiõe: & sic est problema. Simili rõne cũ interrogauimus in ma teria sophistica: atq; apparenti: aut interrogamus de pro positione, & sic est ꝓpositio sophistica: vel de conclõne: & sic est sophisma. Secundũ tamẽ Philop. Aris. per inter rogationẽ: ꝓpositionẽ intelligit: & non q̃õnem, quæ erit conclusio. Et per ꝓpositionẽ contradictionis intelligit ꝓ positionẽ, quæ est altera pars contradictionis, quæ vera est, & necessaria: vt Philop. exponit. Et cũ dicitur: q̃ tunc non erit interrogatio. (Ad tertiũ.) ¶ Dicendũ q̃ non erit interrogatio ad consensum respondentis: captandũ, sed vt sentiat disci pulus: quæ præceptor dicit. (Solutiões aliarũ dubitationũ. Ad primã) ¶ Per idẽ concedo q̃ demon stratiua scientia non interrogat de consensu, vt ex illo syl logizet, sed ad assensum, vt ex illo discat discipulus. (Ad secũdam) C ¶ Præ terea per idem concedo q̃ interrogatio: quæ est propositio composita ex nota interrogationis: non est pars sullo gismi: sed pro altera contradictionis parte sumpta est syl logismi pars. (Ad tertiũ.) ¶ Insuper concedo q̃ nullum dubium. quod pendet probabilius rationibus pro vtraq; parte proban tibus est pars demonstrationis: sed dubiam: cuius dubietas pendet ex ignorantia terminorum, põt esse syllogismi et demõstrationis pers, hæc pro Aristo. defensione.

¶ Patet ergo non omnem interrogationem geometricam esse, nec ad medendi artem omnem accommodari. & pari modo de cæte ris. Sed aut ea ex quibus aliquid ostẽditur, de quibus est ipsa geo metria, aut ea quæ ex eidem demonstrantur, ex quibus geometria demõstrat, qualis sunt ꝑspectiua. idẽ et in cæteris intelligẽdũ.

¶ Manifestum itaq; q̃ non omnis interrogatio geometrica erit, D *neq; medicinalis, similiter autem & in alijs. Sed ex quibus aut demonstratur aliquid, de quibus geometria est. Aut quod ex eis dem demõstratur geometriæ, ut visibilia, similiter aũt et in alijs.*

Cõ. 118. ¶ Cum declarasset particulares scientias: proprias & parti culares habere interrogationes. Nunc declarat q̃ nec om nis interrogatio geometrica est, nec omnis medicinalis, et inquit. ¶ Manifestum itaq;, q̃ nõ omnis interrogatio geo metrica erit. Neq; omnis interrogatio erit medicinalis. Et vt dico de geometria: & medicina. Similiter autem & in alijs dicendum est facultatibus. Exponit autẽ, quæ inter rogatio geometrica est: & vult q̃ ea sit geometrica inter rogatio: quæ vel est propositio geometrica: e qua aliquid immediate in ipsa geometria demonstratur: vel e qua de scendimus ad subalternas scientias, quę pro principia geo metrica habentur, vt de perspectiua dicit. Vnde inquit. Sed interrogationes geometricæ ea sunt: ex quibus de monstratur aliquid, de numero eo: de quibus geometria

E est. Vt propositiones, ex quibus demonstratur, q̃ super datam lineam contingit triangulum æquilaterum colloca re. Siquis autẽ interrogaret: an circulus sit linea pulchrior recta, non tenetur geometra (vt Philoponus inquit) respõ dere. Aut interrogatio geometrica est id, quod demon stratur ex eisdem ipsi geometriæ. Vt propositiones visi biles, ac perspectiuæ, quæ demonstrantur ex geometricis principijs, sunt propositiones ad theoremata perspecti ua. Ergo geometrica interrogatio vel est: propositio, per quam demonstratur conclusio geometrica. Vel est con clusio geometrica, & propositio per quam demõstratur conclusio perspectiua. Ex quibus velle videtur Arist. q̃ vnamet propositio sit conclusio, & interrogatio: vt con clusio in geometria, pro quanto demonstratur ex eis, q̃ sunt eadem ipsi geometriæ. Et interrogatio respectu con clusionis perspectiuæ: quæ per illam demonstratur. Vn de quemadmodum problema est id quod syllogizat dia lecticus: ita quæstio est id, quod demonstrat scientificus. Et vt propositio dialectica est interrogatio: qua proble ma syllogizatur: sic petitio est Erotema: hoc est interro gatio: quæ demonstratur, quæstio. Hic fit: vt vnamet prõ positio possit esse in subalternante quæstio, & in subalter nam petitio: siue interrogatio. ¶ Ex his patet error Iunio rum: qui crediderunt scientificum solum de conclusione interrogare, non autem de principijs. Dialecticum vero de vtrisq;. Nam si ipsi per interrogationem velint ꝓprie dubitabilem ꝓpositionem per disputationem determina bilem: sic scientificus nec de cõclusionibus: nec de princi pijs interrogat. Sin autem velint per interrogationem de monstratiuam propositionem, sic de principijs dũtaxat interrogationes fiunt. Arist. enim voluit hic per Erotema propositionem petitoriam aut in eadem: aut in superiori scientia determinabilem. Quàm expositionem Philopo nus approbauit. (Error Iuniorum.) G

¶ Atq; de his ipsis reddenda quoq; ratio est ex geometricis prin cipijs, conclusionibus suæ, sed de principijs non est reddenda ra tio geometræ, ut est professor geometriæ. Eadem sunt & in cæte ris scientijs obseruanda.

¶ Et de his quidem, & ratio subhabenda est ex geometricis prin cipijs, & conclusionibus. De principijs autem ratio, non subhabẽ da est geometræ (ut geometra est).

¶ Cũ dixisset: q̃ duplex est geometrica interrogatio: aut ꝑ quã demõstrat aliqđ theorema geometricũ: aut ꝑ quã demõstrat aliqđ theorema ꝑspectiuũ. Nũc assignat inter hæc differentiã: & vult q̃ de interrogatiõe: ꝑ quã demõstra tur theorema ꝑspectiuũ: subhabẽda est rõ ex geometricis principijs. Nã, vt diximus, q̃ est interrogatio ꝑspectiua, est cõclõ geometriæ. At de principijs: q̃ sunt interroga tiones geometricæ, qbus demõstrant cõclones geometricæ, nõ ẽ subhabẽda rõ geometræ, q̃tenus geometra ẽ. Hæc. n. est geometrica interrogatio, cõtinuum est diuisibile in in finitũ: ad huius nõ geometra rõnẽ assignatis, q̃tenus geo metra: sed q̃tenus Physicus. Vnde inqt. ¶ Et de is quidẽ. s. interrogatiõibus: q̃ sunt ꝓpões ad ꝑspectiua theoremã ta, & rõ subhabẽda est ex geometricis principijs: & ex geometricis cõclõnibus. Nã interrogatio ꝑspectiua est cõ clusio geometriæ. De principijs aũt geometricis: q̃ sunt in terrogatiões geometricę: qbus demõstrant cõclones geome tricę rõ nõ subhabẽda est geometræ vt geometra est. Sed alterius sↄperioris: vel ex sensibus. ¶ Verũ (vt Philoponus inquit). Oportet scientes scire, quæ sunt proximæ scientiæ (Cõ. 119.) H (Philopo.)

I super vnamquãq; scientiam, vtputa musicum quæ arithmetices. Illius.n. Theorematibus vtitur. Et mechanicum, quæ geometricæ: pari autem pacto & perspectiuum. Ex theorematibus.n. scientiæ superpositæ demonstrantur ea: quæ sunt vniuscuiusq; suppositæ: atq; subiectæ scientiæ. Si igitur sciens debet esse musicus: debet scire ea : quæ in arithmetica probantur pari autem modo & perspectiuus & mechanicus, quę sunt geometriæ. De principijs autem suimet: vt inquit. Nulla scientia rationem habebit. Geometra.n. nullam rationẽ habet de proprijs principijs : nec alius quiuis Sed sunt aut sensu perspicua, aut ex terminis euidentia, hæc ex Philopono.

¶ *Nec igitur artificem quemq; quęuis percontari, nec ad quãuis interrogationem de singulis respondere oportet, sed ea tantum quæ in scientia sua determinata sunt.*

K ¶ *Neq; igitur omnem est vnusquisq; sciens interrogandus interrogationem, neq; ad omne interrogatum est de unoquoq; respondendum. Sed quæ sunt secundum scientiam determinata sunt.*

Com. 120 Verba tex. duplicẽ habent expõ ne Prima. ¶ Hæc verba possunt dupliciter intelligi, vno modo vt Aris. velit per hæc soluere quandam dubitationem, qm̃ posset dici, φ interrogationes geometriæ demõstrari possunt, qm̃ conclusio primæ demõstrationis est suppositio, seu petitio secundæ demonstrationis: igitur potest esse interrogatio. Et sic geometra potest habere rationem saltẽ de aliquibus suis interrogationibus. ¶ Rñdet ergo Aris. secundum hanc expositionẽ: & inquit. ¶ Neq; igitur omnẽ interrogationẽ est: hoc est oportet vnumquenq; scientem interrogandum. Hoc est neq; igitur oportet vnumquenq; scientẽ interrogare omnem interrogationem. Neq; secũdum omne interrogatum: est de vno quoq; responden-
L dũ. Quia est deuenire ad primas petitiones: quæ sunt primæ. Sed quæ determinata sunt secundũ scientiam suam: hæc debet interrogare: & ad hæc respondere. Et sic cum diximus geometram nullam habere rationem de suis petitionibus siue interrogationibus. Volumus intelligere de omnibus: quia de aliquibus nihil prohibet. Vt de illis, q̃
2. expositio & est Philopo. supponũt primas petitiones. ¶ Aliter possunt exponi, vt nunc Aris. velit ex dictis concludere φ & interrogationes: & responsiones sint ꝓpriæ vniuiq; scientiæ. Vt Themistius & Philop. exposuerunt. Hi.n. sunt q verba Aris. correctiora habent. Vnde Aristo. inquit. ¶ Neq; igit̃ omnẽ interrogationẽ vnusquisq; sciens interrogandus est: neque ad omne interrogatum respondendum est de vnoquoq;. Nã (vt Philop. inquit). Si geometra quidẽ de Peripheria interrogetur an quadret recti lineæ: necne? Aut q̃ figurarum Isoperimetrũ sit multiloci capacior: & an eq̃
M les sint inter sese, quæ a centro circuli concidũt rectilineę. Ad omnes has respondendum est. Sunt.n. geometricę interrogationes, si quis tamen interroget: quę linearũ sit pulcherrima, rectilinea an circularis: ad hoc non respondendum est. Non.n. geometrica interrogatio est. Non igitur ad omnẽ interrogationem respondẽdum est. Non.n. de musica respondet geometra. Sed (vt inquit). Ad ea respõdet & ea interrogat, quæ sunt determinata in propria sciẽtia. Hęc ẽ expõ Phil. q̃ (vt mihi vr̃) & planior ẽ: & verior.

¶ *Quod si quispiam cum geometra ut geometra est, sic disseruit, patet & bene illum esse disceptaturum, si ex his ostenderit aliquid. Quia si nõ hoc disseruerit nõ, nõ bñ sine dubio disceptabit.*

Ait tex. ¶ *Si autem disputabit cum geometra, quatenus est geometra sit. Manifestum est, φ & bene. Si ex his aliquid demonstrat. Si uero non, non bene.*

N ¶ Cum declarasset φ in vnaquaq; scientia sit tũ propria interrogatio, tum propria responsio. Nunc concludit in Com. 121. vnaquaq; scientia esse propriam disputationem: quæ ex interrogatione ex parte oponentis, & respõsione ex parte respondentis conficitur: & hoc per exemplum in geometria concludit: & inquit. ¶ Si autem subaudi geometra: quatenus est, sic geometra: disputabit cum geometra. Manifestum est φ & bene disputabit. Et hoc si ex his aliqd demõstrauerit: quæ geometrica sunt. Si vero non suppleat geometra sic disputauerit, sed cũ musico ex pricipijs geometricis: is non bene disputat. Per quæ patet proprias cuiusq; scientiæ disputationes esse: quæ ex proprijs illius sciẽtiæ interrogationibus, atque proprijs responsionibus cõstat. Et cũ dixit: Sic autem verbum autem non aduersatiue. Sed potius coniunctiue legendum est, vt pro ꝑterea, vel pro aliquo tali. ¶ Exponit autẽ hęc Philop. per exempla: vtputa si quærat a geometris circuli terragonismũ, quẽ antiphon & bryson opinati sunt inuenisse: cum petant sibi ipsis dari: quæ non concederet geometrę: hic quidem rectam lineam adaptare circulari. Ille vero: maius & minus circulo describens quadrangulum: vt in alijs diximus: per intermedium maioris & minoris descripti quadranguli, æqualem circulo quadrangulus putat demonstrare. Sed sic quidem male aduersus geometras disputabant: non vtentes geometricis principijs. ¶ Hippocrates vero quatuor lunulas demonstrans: æquales esse quadrãgulo, non male ex geometricis nãque principijs hæc dẽmonstrat. Vt & nos prius demonstrauimus vnã lunulã æqualem esse triangulo: eorum quatuor qui ex diuisione quadranguli, putat & alio modo circulum quadrare. Peccat autem is: quatenus quod in parte est. censebat & in omni esse.

Philopo. O

Hippoc.

P

¶ *Patet etiam illum non redarguere geometram nisi per accidẽs. Quamobrem inter ignatos geometriæ de geometra disserendum non est. Latebit.n. is qui dixerit praue. In ceteris etiam scientijs res sese habet similiter.*

¶ *Manifestum autem est, φ non redarguit geometram, nisi per accidens. Quare non utiq; erit in non geometricis de geometria disputandum, latebit enim praue disputans. Similiter autem se habet & in alijs scientijs.*

¶ Tertio ostendit in vnaquaque scientia fieri in disputationibus illius propriam victoriam, quæ est finis disputationis: nam si in vnaquaque propriæ disputationes fiũt, etiam in vnaquaque fient propriæ victorię: Vnde inqt. Com. 122 Finis disputationis est victoria.

¶ Manifestum autem est, φ qui per extranea redarguit geometram: non redarguit geometram, nisi per accidens: Igitur qui per propria geometræ geometram redarguit: per se vincit, ac redarguit. Vt redarguere arithmeticus potest per numeros geometram, sed per accidens: quatenus Q redargutus geometram induit formam atque habitum arithmetici. Hæc ostendit Philoponus per exemplum: vt Exemplũ Philopo. si quis non geometricus cum interrogauerit geometram. Vtrum pulcherrima linearum, recta an circularis. Si aliquis responderet φ recta: & aliquis hunc redargueret. non geometram redargueret: Non enim de his, quæ competunt geometriæ: redargueret sed per accidẽs, quoniam accidit redargutum geometram esse. Non.n. quatenus geometra redarguitur. Neque quatenus medicus redarguitur imedicus in musicis theorematibus redarguitur. Ex his omnibus concludit vnum præceptum vtile ad disciplinæ adeptionem: & inquit. Quare non vtique erit in

A erit in non geometricis de geometria disputandũ. Cuius cãm assignat, & inquit. Latebit.n praue disputans. Nam (vt Philoponus inquit). Quemadmodũ vnũquenq; de proprijs ac peculiaribus oportet disputare: ita & geometram, & non ingeometricus de geometria disputaturus ẽ. Non.n. sciunt. ignari iudicare sciẽtias. Quo circa sæpe sæpius prauus melior putabitur esse q̃ sciens. Propter hęc Aris. assignans cãm: dicit. Latebit.n praue disputãs. Quoniã nec opponẽs: nec respõdens poterit iudicare an bene: an male disputetur. Et addit id quod de geometria dictũ est: Similiter se habere & in alijs scientijs. ℞ Ex his patet in omni scientia esse propriã interrogationem: quæ quidẽ si est de cõclusione: est qõ. Si de principio: est petitio. ℞ Secundo patet in omni scientia esse propriã rñsionem: quæ

B si est ad ꝓpositionẽ: ẽ suppõ: si ad questionẽ, est cõclusio. ℞ Tertio apparet in omni sciẽtia esse propriã disputationẽ: quæ ex interrogatione: & rñsione cõficitur. ℞ Quarto patet in omni scientia esse propriã victoriam atq; redarguitionẽ: quæ est finis disputationis. ℞ Sed circa hæc dubitatur, quia non vr̃ in scientijs posse esse disputationẽ, qm̃ disputatio est actus dialectici. ℞ Rñdet Themistius in sciẽtia fieri interrogationẽ: responsionẽ: & disputationẽ non gratia consensus a respõdente captandi: sed gratia prætẽtandi aliquos eiusdẽ professionis. ℞ Sed adhuc dices: qui a primo elenchorũ disputationes sunt quatuor doctrinalis: quæ pertinet ad scientiam: dialectica: & tentatiua: quæ ambæ attinent ad dialecticum. Et quarta est sophistica. Igitur tentatiua non attinet ad demonstrationem. ℞ Dicendũ q̃

C rentare est duobus modis. Vno mõ: cuius finis est habere consensum a respondente: vt inde proficiscatur ad disputationem: & hæc attinet ad dialectiũ. Alio modo: cuius finis est disponere discipulũ: vt docet Plato in Menone. Et hæc tentatio est doctrinalis disputatio: & de hac loquitur Themistius. ℞ Secũdo dubitatur, quia musicus potest cũ arithmetico disputare, & m̃ musicus non est arithmeticus. ℞ Praeterea. Omnis disputator saltẽ opponẽs debet latere: aliter non esset disputatio. ℞ Dicendũ primo q̃ Aris. per non geometrã intelligit eũ: qui nec principaliter, nec subalternare est geometra. Musicus aute saltẽ subalternate est arithmeticus. ℞ Secũdo dicendũ q̃ latere est bifariã: aut conueniendo in terminis: & sic licet latere in demonstrationibus: vt perueniatur in finem: Aut disconueniẽdo in terminis: & sic non licet latere in demonstrationibus: quoniam hoc latere esset per extranea latere.

D *℞ Cum autem interrogationes sint geometricæ, sunt & ingeometricæ, & interrogationum hæ quæ ab ea prodeunt ignoratione quæ est dispositio, geometricæ ne sunt, & in quacunq; facultatũ similiter. Præterea utra ratiocinationum ab ignoratione proficiscitur, utrũ ea quæ oppositis cõstat, an ea quæ cũstructa ẽ uitiose.*

Tex. 22. *℞ Quoniam autem sunt geometricæ interrogationes, nõne sunt, & ingeometricæ, Et secundum unamquanq; scientiam quæ secũdum ignorantiam qualem secundum sunt geometricæ. Et utrũ qui secundum ignorantiam syllogismus est, sit qui est ex oppositis syllogismus, an paralogismus.*

Cõ. 123. Continuatio. ℞ Cum dixisset q̃ non omnẽ interrogationẽ interrogandus est geometra: aut medicus: aut quispiã aliorũ sciens: sed sola ea: quę propriæ peculiaris q; scientiæ conueniunt: competunt q;. Et q̃ non ad omnẽ interrogationẽ respondere debet sciẽs: sed ad solas proprias: familiares q;. Vtputa: geometra ad geometrica. Et medicus ad medicinalia.

Expõ Ph. Quærit in his (vt Philoponus exponit) vnũ quemadmodum sunt geometricæ interrogationes: sint etiam ingeometricæ, & in alijs scientijs similr Hæc proponit: & inqt.

E ℞ Qm̃ aũt sunt geometricæ interrogationes: nõne sunt & ingeometricæ: & mouit qõnẽ de geometricis: ita & in alijs sibi intelligẽdũ est: vt vtrũ sicut sunt physicæ interrogationes sint & inaturales? Vñ sensus est: Vtrũ in eadẽ sciẽtia: vtputa in geometria: sint geometricæ & ingeometricę interrogationes? Er in physica sint naturales & innaturales interrogationes: & in alijs sciẽtijs sib. Et p̃ interrogationes intelligi potest de principijs: & sunt petitiones: & de cõclusionibus: & sunt qõnes. De vtrisq; .n. qõ est, an in eadẽ sciẽtia sint: vt in geometria geometricæ, & ingeometricę: hęc prima qõ. ℞ Deinde mouet scdam qõnẽ, q̃ sic ad primã continuaẽ. Et siquidẽ in eadẽ geometria sint interrogationes geometricæ: & ingeometricę: q̃ sint hæ: & scdm

F qlẽ ignorãtia vtiq; fuerint? & vt intelligaẽ hæc qõ. ℞ Animaduerte vt posterius patebit: q̃ duplex est ignorantia: hæc quidẽ scdm negationẽ. Illa vero scdm dispõnẽ. Ignorãtia negationis ẽ: q̃ nullã notionẽ hẽt de re. Scdm dispõnẽ vero: q̃ notionẽ quidẽ habet de re: sed fallacẽ: & nõ ex quisitã. Qui.n. nõ scit parallelas cõcurrere is ignorãtiã habet: quæ scdm negationẽ est. Siqs vero putauerit parallelas cõcidere: is ignorantiã habet: q̃ est scdm dispõnẽ: qm̃ male de re dispositus est. ℞ Est ergo secũda qõ: cũ in eadẽ geometria sint geometricæ, & ingeometricæ interrogationẽs, & ingeometricæ interrogationes sint, quæ sunt secũdũ ignorãtiã: Ideo q̃rit scdm qualẽ ignorantiã hæ interrogationes sint ingeometricæ: an dispõnis: an negationis. Et hoc inqt. Et scdm vnãquãq; scientiã: q̃ secundũ ignorãtiã: hoc est: & dato q̃ interrogationes: q̃ sunt scdm ignorantiã: Vtputa ingeometricæ, sint scdm sciẽtiã geometricæ, scdm qlẽ ignorantiã sunt geometricæ, an scdm ignorantiã dispõnis: an scdm ignorantiã negationis. Hęc expõ Philoponi est, q̃ verba græca optime ꝑlibrauit. Vñ sensus est secũdæ qõnis: cũ ingeometricæ interrogationes, q̃ sunt in eadẽ geometria, sint scdm ignorantiã: scdm quã ignorantiã: hæ sunt, an dispõnis, an negationis. ℞ Deinde mouet tertiã qõnem: Nã cũ ignorantiã quę secũdũ dispõnẽ, trifariã diuidit Platonici: aut scdm materiã, aut scdm formã syllogismorũ, aut secũdũ vtrũq;: Vtrũ interrogationes: quæ sunt scdm ignorantiã sint secũdũ ignorãtiã ꝓficiscentẽ a syllis peccãtibus in materia: aut peccãtibus in forma: aut peccãtibus in vtroq;. ℞ Vbi aĩaduerte: q̃ sylls sophisticus triplex est, aut q ex falsis syllogizãs: seruant formã, aut q ex veris: nõ seruat formã, aut q ex falsis, nõ seruat formã. Primus quidẽ peccat in materia: Secũdus peccat in forma: Tertius peccat in vtroq;. Quærit er go secũdo loco, cũ triplex sit ignorãtia: aut q̃ ꝓficitur a syllogismo peccãte in forma: aut in materia, aut in vtroque, Vtrũ interrogationes quæ sunt scdm ignorantiã: sint secũdũ ignorantiã ꝓficiscentẽ a syllis peccantibus in materia: aut peccantibus in forma: aut peccãtibus in vtroque. Vñ inqt. Et vtrũ qui secundũ ignorantiã sylls: q est ex oppositis sylls, an paralogismus. Hoc est vtrũ interrogatio ingeometrica sit sylls secundũ ignorantiã, q ex oppositis, hoc est secũdũ ignorantiã dispõnis: ex falsis videlicet ꝓpõnibus factus sylls: hæ.n. oppositæ sunt veris, an paralogismus: hoc est qui ob peccatũ scdm figurã fit: quẽ neq; syllm dixit: Sed paralogismũ: ꝓpt̃a quia non seruaẽ figura. Et verbũ illud secundũ ignorantiã, in cõi accipiendũ est: tã in syllogismo q̃ in paralogismo.

Sues. sup. Poste. g

Marginal notes (left): Dubõ. 1. — Rñ. The. — Obiectio Cap. 2. — Solutio. — Tentare duobus modis. — 2. dubõ. — Solutio. — Latere bifariã.

Marginal notes (right): Prĩ qõ. meta in text. — 2. questio. — Cõmẽta. sequẽti. Duplex ignorãtia. — 3. questio. Ignorãtia dispõnis trifariã scdm Platonicos. — Sylls sophisticus triplex. — G — H

I *At enim in geometricæ interrogationes, aut ex geometria sunt, aut ex alia facultate. Nam musica quidem interrogatio, si de geometria fiat, ingeometrica est. At æque distantes putare concurrere: tum geometrica, tum ingeometrica est, Duplex est enim ingeometricum, & perinde atq; informe, atq; alterum ex eo quia nihil habet geometriæ. ut informe, quod uacat forma. Alterum ex eo quia aliquid eius praue complectitur, ut informe, quod turpem habet formam fœdamq;.*

Secundum geometriam autem. Aut ex alia arte. ut musica interrogatio in geometrica est, de geometria autem, ut adinuicem parallelas concurrere opinari, Geometrica quodam modo est, & in geometrica alio modo. Duplex enim hoc est. Sicut Arrythmon, et alterum quidem ingeometricum est in non habendo, sicut Arrythmon. alterum uero in praue habendo.

Arythmō Inconsonans. K Cō.124. Rn̄det nūc ad qōnes, Et (vt Philoponus inquit) Arist. diuidit ignorantiam: quoniam altera est secundū negationē. Altera secundū dispositionē: quæ quidē ex alia arte interrogationes sunt: secundū negationē ignoraatiæ sunt. Quæ vero ad ipsa: falsæ sunt: hæ secundū dispositionem sunt. Tunc vult ꝙ interrogationes: q̄ ingeometricæ sunt, secundum ignorantiam dispositionis, Geometricæ sunt aliquo modo, & non geometricæ alio modo. Nam quatenus ex geometria terminos habent: geometricæ sunt, q̄tenus vero falsa capiunt. non geometricæ. V n̄ dicit. Se cūdū geometriā autē interrogatio duplex est, aut ex alia arte: & hoc pacto ignorantia negationis est: vt musica interrogatio ingeometrica est. Hæc enim est secundū ignorātiam negationis De geometria autē, alia interrogatio ē in

L geometrica, quæ falsa capit: Vtputa: q̄ est secundū ignorantiā dispositionis: Vt adinuicē parallelas cōcurrere opinari: Geometrica quodā modo est: & ingeometrica alio modo. Ergo interrogatio ingeometrica secundū geometriā: duplex est: aut secundū ignorantiā negationis: & sic musica interrogatio est ingeometrica. Aut secundū ignorantiæ dispositionis, & sic contrariū primorū principiorum est interrogatio ingeometrica. Nam vtraq; est ignorare secundū geometriā: licet altera sit secundū dispositionē: altera secundū negationē. Huius diuisionis ponit exēplū: & inquit. Duplex. n. hoc est: Sicut Arrythmon: hoc ē sicut inconsonans, nā vt incōsonās duplex, Alterū in nō cōsonando. Alterū in praue cōsonādo, ita quoq; duplex ingeometricū: Alterū quidē ingeometricū est in nō habē

Notandū Arythmō duplex. do: sicut Arrythmon: dicit inconsonās in non habendo, hoc est ꝑ negationē: Alterū vero in praue habēdo. Pro

M euidētia dictorū animaduerte: vt Philoponus exponit: ꝙ quemadmodū Arrythmon duplex est. Aliud quidē: q̄d nullo pacto per naturā aptū est habere Rythmum: vt si

Ingeometricū duplex. quis dicat punctū Arrythmon, q̄m suapte natura Rythmon non habet. Aliud vero q̄d habet quidē: sed male: vt carmen dicimus Arrythmon: ꝙ praui Rythmi sit. Eodē mō & ingeometricū: aut quod penitus est in negatione geometriæ. Aut quod male, & in sciēter cōplexū sit. Talia autē sunt: quæ secundū alias scientias sunt: Vtputa, si qs interrogabit geometrā musicū theorema: aut medicinale: Hoc. n. est eius ignorantiæ: quæ est secundū negationē: & ita hoc ingeometricū est, quemadmodū punctum Arrythmon: Si quis vero dicat parallelas cōcidere: quatenus quidā de parallelis, & de concursu ipsarū dicit: Geometrica est interrogatio: Quatenus vero dicit concidere

Solō ad primam q̄onem. parallelas non geometrica est interrogatio: hoc est cacogeometricon, hoc est praue geometricum. Ex his patet solutio ad primam, nam declaratū est esse geometricas interrogationes eas interrogationes ingeometricas, q̄ sunt secundū ignorātiā dispōnis. Quæ vero sunt scd̄m ignorātiā negationis: licet sint scd̄m geometriam: tamen sunt nō geometricæ: q̄m alterius artis sunt ab ipsa geometria. N

At hæc ignoratio, & quæ ex talibus est principijs geometriæ contraria est.

Et ignorantia hæc, quæ ex eius principiis contraria est.

Secundo quærebatur: cū ingeometricæ interrogationes, quæ sunt secundū ignorantiam sint geometricæ: secundū qualē ignorantiā sunt geometricæ. Respōdet ꝙ interrogationes ingeometricæ quæ sunt secundū ignorātiam geometricæ: sunt interrogationes secundū ignorantiam dispositionis, quæ ex principijs contraria est: Vtputa, ex falsis: quæ sunt opposita primis principijs. Vnde inquit. Et ignorantia hæc: qua interrogationes ingeometricæ sunt: Geometricæ: ea est: quæ ex eius principijs contraria est. Hoc est ea ignorantia est, quæ dispositionis dicitur, Vtputa: quæ est syllogismus ex oppositis primis. Nam (vt Philoponus inquit) Hæc ignorantia est in praue habendo, praue autē habere est quod est ex principijs hoc est ex propositionibus nō veris. Falsæ enim veris cōtrariæ sunt. Ergo continuatur hoc modo, ꝙ cū duplex sit in geometrica interrogatio, aut quæ nullam habet cū geometria proprietatē: aut quæ deprauatæ habet. Hanc distinctionē cum posuisset: mox: vt Philoponus inquit: Exponit quid sit deprauate habere, & vult quod sit ex ꝓpositionibus contrarijs veris. Alterum vero modū, qui ē ob peccatū in figura, omnino seiunxit a geometria, q̄m (vt diximus) nihil in geometria cōcludi potest ob peccatū in figura. Ex hoc patet solō ad secūdā, ꝙ ingeometrica interrogatio quæ est secundum ignorantiā geometricā, ea est, quæ est secundū ignorantiā dispositionis. Cō.125. O P Solō ad secundam.

In mathematicis autem non similiter fraus fit cum differitur, quia medium est semper duplex, nam alter extremorum de hoc omni, & hoc rursus identidem de altero dicitur atq; prædicatum non dicitur omne.

In mathematibus autem non est similiter paralogismus: quoniā medium semper duplex est. Etenim de hoc omni: & hoc iterū de alio dicitur omni. Quod autem prædicatur, non dicitur omne. Tex. 29.

Secundū Iuniorū expositionē Aristo. hic soluit tertiam quæstionē: At vt ex commentarijs Philoponi mihi videtur. Aristo voluit ad tertiam quæstionem solutionē esse manifestam ex his: quæ dixit ad præcedentes quæstiones. Ex dictis enim patet ignorantiam dispositionis esse syllogismum ex falsis, qui tamen seruat figuram: non autem paralogismum: qui peccat in figura. Et quoniam dixit in scientijs accidere paralogismum: in hoc loco (vt Philoponus inquit). Vult dicere ꝙ non ita paralogismi in scientijs fiunt: sicut in dialecticis methodis. Quoniam in scientijs syllogismi fiunt circa determinatas res: in quibus non accidit multiplicitas. In dialecticis vero cum syllogismi fiant circa sermones: accidere potest multiplicitas. Vnde inquit. In mathematibus autem hoc est in scientijs: non est similiter paralogismus: Veluti in dialecticis: Et assignat causam: quoniam in scientijs semper medium est vnum & determinatum duplex tamen: hoc est his ante conclusionem assumptum. Etenim de hoc omni scilicet maior de medio omni, & hoc scilicet medium iterum de alio dicitur omni. s. minori. Et ne quis dicat prædicatum posse distribui, Addit obiter. Quod autem prædicatur: Cō.126. Introdu. Iuniorū. Philopo. Q

non

A non dicitur omne. Et sic nec maior de medio potest vniuersaliter accipi:nec medium de minori potest distribui, Per quæ vult habere in scientijs semper medium esse vnũ & determinatum:licet bis assumptum, vt subiectum: & vt prædicatum, Vnum tamen semper. In dialecticis vero nõ semper vnũ & idem est. verbi gratia. Sapientes discũt: Qui discunt, non sciunt. Sapientes igitur non sciunt. Discere enim æquiuocum est:& in ipso intelligere:& in ipso doceri dictum. Latet autem deceptio propter æquiuocationem. Et rursus Homo animal:animal trisyllabũ. homo trisyllabũ igitur. Dupliciter enim homo & in substantia: & in nomine. Etenim & res dicitur homo, & nomen etiã. Et iterum. Olera excedũt terram. Quod excedit eo quod excedit:maius est:Olera igitur terra maiora sunt. Excedere.n.aut secũdum magnitudinẽ excedere dicitur, aut supra superficiem esse. Quia igitur non circa determinatos, multas deceptionis causas habent. In scientijs vero nõ ita, determinatæ.n. sunt res: quæ secundũ vnãquanq; scientiã, & nũq̃ ob æquiuocationem error in ipsis accidit. Quo fit: vt paralogismi in scientijs non accidant, sicut in dialecticis, nam neq; accidere possunt propter æquiuocationẽ medij:neq; propter illius multiplicitatem. In dialecticis autem possunt accidere paralogismi in dictione: vt visum ẽ.

B

Æquiuocum est.

Quæstio. ❡ Quærunt Iuniores. Vtrum prædicatum sit forma subiecti:Et licet hæc quæstio sit obiter quæsita. Tamen argumentantur q̃ non, quoniam nec genus nec differentia est forma speciei:cum sint illius partes præterea in hac propositione, homo est homo:homo non est forma sui. ❡ Neoterici asserunt prædicatum esse semper subiecti formam: præterq̃ in propositione: in qua idem prædicatur de seipso. Sed contra, q̃m in hac propositione album est lignum, potius subiectum est forma prædicati q̃ contra, vt Boetius dicit. Propterea dicendum. q̃ in prædicatione natura li: semper prædicatum est forma subiecti: aut inhærens: quæ in est aut declarans, quæ dicitur de alio. In ea autem enunciatione: in qua idem de se enunciatur: nihil prædicatur, cũ non sit propositio, vt alibi diximus, Sed enunciatio: quæ ex nomine constat, & verbo.

Sol. Neotericorũ. C Cõfutatio

Propria solutio.

❡ Hæc autem licet quasi cernere mentis perceptione, in disserendi, uero facultatis disceptationibus latent. Est ne omnis circulus figura, si designauerit patet. Sed quidnam ultra. Carmina ne sunt circulus, continuo patet non esse.

❡ Hæc autem sunt, ut est uidere intellectu. In orationibus autem, latent. Vtrum omnis circulus figura sit, si autem scribatur, manifestum est. Quid autem sint ne carmina circulus. Manifestum, quoniam non sunt.

D

Cõ.127. ❡ Cum dixisset: q̃ in mathematicis scientijs non accidant paralogismi inductione, Sed in dialecticis methodis: nunc per exempla hæc ostendit, & inquit. ❡ Hæc autem sunt: terminos dicit. Vt est videre intellectu, videlicet in mathematibus: nam de his est sermo. q.d. In mathematibus autem, non est sifr paralogismus propter duplicitatem termini: in dialecticis. Vnusquisq; enim terminus eorum, qui in mathematibus sunt: eo quod determinatus sit: veluti ostẽsio est. Et simul cum auditur circulus, aut tale quid: statim sciens videt quod dictum est, in seipso depictum, & non fertur in aliud quoddam significatum, sed in hoc solum, cuius & definitionem intra se continet. Ergo quasi dicat. Hæc autem. s. termini & terminorũ significata sunt eo modo: Vt est videre intellectu: in ipsis mathematibus. Nam (vt Philoponus exponit), Siquis interrogaret geometrã, si circulus sit figura: statim phantasiam aduerteret ad descriptum circulum, & non determinaret: de quo circulo sermo est: aut quot modis circulus dicitur, quoniam ex descriptione patet eius determinatio. Propterea inquit. Hæc autem scilicet termini & terminorum significata in mathematibus sunt eo modo, vt est videre intellectu a sensibus atq; phantasia terminorum significato accipiente vel intellectu, in quo sunt depictæ figuræ & circuli, vt sunt in abaco: vt recte Philoponus exponit. In orationibus autẽ hoc est in dialecticis conuenientibus: latent nomina, propterea q̃ non sint determinata. Vtrum omnis circulus sit figura, Nam in voce circulus est multiplex, quoniam dicitur de figura: & dicitur de carminibus. Si autem scribat: scilicet aut in phantasia: aut in abaco: manifestum est: & sic tollitur æquiuocatio. Rursus autem siquis te interrogaret quid sint, hoc est vtrum sint ne carmina circulus. Iterũ manifestum est: quoniam non sunt circulus, ex descriptione enim in abaco: aut in phantasia: patet q̃ carmina non sint circulus. Ex his sequitur: q̃ cum determinata sint, quę subiecta sunt geometriæ, & nulla æquiuocatio est in sciẽtijs: minus ac raro est paralogizari in ipsis: determinata.n. est (vt Philoponus inquit). Vniuscuiusq; termini significatio, Vt puta quid est circulus, & quid linea: & quid æquipedum: & quid concidere, & vnumquodq; cæterorum eodem modo, & sunt quasi constitutæ: dispositięq; in anima figuræ: Vnde simul est eum audire circulum: & circulum: qui in anima est figuratus: ac dispositus, est intelligere: Sic autem non est in dialecticis, non enim determinata sunt, quæ sunt subiecta dialecticæ. ❡ Quo vero ad verba attinet: animaduerte (vt Philoponus perpulchre exponit) q̃ Aristoteles vocat carmina circulum, hoc est epigrammata, eo modo confecta: non vt dictionem finalem primi versus consequatur principium secundi. Et finalem dictionem secundi consequatur principium tertij, & sic deinceps ordinate. Sed vt possit idem versus, & principiũ & finis fieri. Huius rei affert exemplum est epigrammatæ, quod Homerus, vt Herodotus inquit in vita Homeri, confecit in Midam Regem Phrygum. Exponit & Philoponus hæc alio modo sed non curo, quoniam exemplorum non veritas: sed manifestatio requiritur.

E

F

G Verborũ expositio.

2. de ala. com. 67.

❡ Atq; non oportet inficiationem ad ipsum afferre, si sit propositio inductiua. Vt enim neq; propositio est ea, quæ non ad plura sese extendit. Non enim erit de omnibus. Vniuersalibus autem extruitur ratiocinatio. Sic patet nec eam inficiationem esse, quæ uniuersalis non est. Etenim eædem sunt propositiones, inficiatione suæ. Nam quam affert quispiam inficiationem, ea uel disserendi uel demonstrandi propositio fieri potest.

H

❡ Non oportet autem instantiam in ipsum ferre, si sit propositio inductiua. Sicut enim neq; propositio est, quæ non est in pluribus. Non enim erit in omnibus. Ex uniuersalibus autem syllogismus, Manifestum est, q. neq; instantia est. Eædem enim sunt propositiones, & instantiæ. Quam enim fert instantiam. Hæc utiq; fiet propositio demonstratiua aut dialectica.

❡ Quid velit facere hic Aristo. Philoponus dubitat, nec bene ipse exponit. Quidam vero (quorum expositionem narrat Philoponus) dixerunt q̃ cum Arist. Declarasset differentiam inter paralogismos: dialecticos, & doctrinales: hic velit declarare qualis sit instantia, quæ fit in paralogismis: qui fiũt in mathematibus. Dato q̃ aliquis paralogismus in illis fiat, veluti esset iste. Circulus omnis figu- Cõ.128. Quæ Phi

I ra: carmen circulus, igitur carmen figura, dico dato ꝙ in mathematicis fieret: quia reuera nullus fit paralogismus in dictione, vt in dialecticis. Sic igitur vult declarare qualis instantia fiat in paralogismos mathematicos: si aliquis in mathematicis paralogismus fieret. Et vult ꝙ instantia contra paralogismos mathematicos non fit per inductionem, hoc modo inducendo contra minorem: & hæc: & illa carmina non sunt circulus. Sed oportet vniuersaliter instare, Vt puta, ꝙ nullum carmen sit circulus. Nam sicut propositio non est demõstratiua: quæ non est vlis: qm̃ ex vlibus est syllogismus, ita nec instantia est scientifica, quæ non est vlis. Causa autẽ, qm̃ instantia fit aliquando syllogismi pars: Vt puta si aliquis instaret ad propositionẽ dicentẽ carmina circulus, & diceret nullũ carmen est circulus. Instantia nunc fieret syllogismi conclusio dicentibus nobis hoc modo: Nullũ carmen est figura. Omnis aũt circulus figura est. Nullũ igitur carmen circulus est. Si vero ad conclõnẽ fertur instantia, dicentẽ, ꝙ carmina circulus dicet hoc modo. Nullũ carmen circulus est, circulus autẽ figura est. Nullum igitur carmen figura est. ❡ Hęc est vna expositio: quam Philoponus narrat: & nõ approbat. Primo, qm̃ semper instantia est syllogismi cõclusio. Hanc. n. oportet demonstrare: vt oppositũ ipsi demonstrabimus non recte esse. Amplius: hæc expositio non cõsonat verbis Aristotelis: vt dicit. Tamen ipse exquisitam huius loci expositionẽ transfert ad tẽpus, donec perquirat alios expositores. ❡ Sed si liceat ponere os in cœlum: diceremus ꝙ Aristoteles hic venit ponere differentiam inter instantiam dialecticam, & doctrinalem: siue scientificam. Nam postquam posuit differentiam vnam inter paralogismos dialecticos & mathematicos, hic obiter interponit differentiam inter instantiam dialecticam: & scientificam. Et vult ꝙ dialectica instantia fit particularis: vel inductiua: hoc est singularis. Scientifica vero fit vniuersalis: quoniã est ꝓpositio de omni & per se. Vnde inquit. ❡ Non oportet autem instantiam ferre in ipsum quod volumus destruere in mathematicis. Si illa instantia sit propositio inductiua, hoc ẽ singularis. Sic enim instamus in dialecticis. Affert causam, cur non sic instamus in mathematicis: & inquit. Sicut enim neq; propositio est in mathematicis: q̃ non est in pluribus: hoc est vniuersalis, contra quam instamus, ita nec instantia est quæ non est vniuersalis. Nam (vt inquit) si propositio non sit in pluribus, & vniuersalis: non erit in omnibus. Sed (vt inquit). Syllogismus ex vniuersalibus est. Et ita nec propositio potest esse nisi vniuersalis: quare & instantia vniuersalis est. Per hæc autem verba vult innuere consequentis destructionem, hoc pacto. Si propositio non sit vlis; propõ non erit in omnibus. Et si propositio non sit in omnibus: syllogismus nõ erit ex vlibus, Destruit tunc vltimũ cõsequens dicẽs. Sed ex vlibus est sylls. Et sic vult habere ꝙ propõ sit vlis: q̃re & instantia. Et hoc infert: & inquit. Manifestũ est ꝙ neq; instantia est vniuersalis subaudi si propõ non sit vlis. Cuius causam affert: & inquit. Eędem. n. sunt ꝓpositiones: & instantiæ. cuius cãm affert, dicẽs. Quã enim fert instantiã: hæc vtiq; fiet ꝓpõ demõstratiua in scientijs, aut dialectica in ꝓblematibus. Recte ergo dictũ est: ꝙ instãtia in scientificis sit vniuersalis. ❡ Quo vero ad verba attinet. Quidam & recte dixerũt: ꝙ instantia, quando fit ad propositionem: vt si fieret ad propositionẽ: nẽ dicẽtẽ carmina circulus, diceremus. Nullũ carmen figura est. Omnis autẽ circulus figura. Nullũ igitur carmen circulus est. Si nautẽ fieret ad cõclõnem, instantia fiet propositio, vt ad illã conclusionẽ carmina circulus, dicemus hoc pacto. Nullũ carmen circulus est. Circulus aũt figura est, nullũ igitur carmẽ figura est. Et ita quouis mõ semper instantia est vniuersalis. At in dialecticis põt esse inductiua: hoc est singularis. N

K

Propria expositio.

L

M

❡ Sed circa hanc nostrã expõnem: sunt dubiões: & prima quidẽ: quia instare est officiũ opponentis. Sed in mathematicis non licet opponere & respondere, nõ. n. in illis disputationes fiunt. Igitur sunt instantiæ. Secundo, quia ꝓpositiones demonstrationis sunt veræ: Instantiæ autẽ falsæ. Igitur instantiæ non sunt ꝓpõnes per se. Tertio: instãtia esse põt ad vniuersalẽ propositionẽ. Sed instare ad vniuersalem non fit nisi p̃ contradictionẽ, & omnis cõtradictio est inter vniuersalẽ & particularẽ. Igitur omnis instãtia est propõ particularis. O ❡ Pro solutione animaduerte ꝙ in mathematicis bifariã fieri potest: Aut tentatiue, qualis a pceptore fit erga discipulũ. Et hæc semper est vlis, & vera: eo quia imperitus discipulus semper profert falsam & impossibilẽ propõnẽ. Aut litigiose, & hæc fit ab imperito atq; cõtrariæ affecto: vt de Brysone fertur. Et quãdo fit ex parte imperiti, põt esse impossibilis. Aristoteles loquitur de instantia tentatiua quæ fit a præceptore erga discipulũ. Et per hoc patet solutio ad duas primas disputationes. ❡ Ad tertiã dico ꝙ in his quæ sunt per se: idem est vniuersalis: & particularis secundum rem. Et ita in demonstratiuis instantia particularis secundum rem est vniuersalis: secus est in dialecticis.

Dubõ cõtra expositionem. Prima. Secunda. Tertia.

Solones ad primã & scdam Instantiã in mathematicis bifariam fieri potest.

Ad tertiã

❡ Fit autem ut quidam uitiose concludant, propterea quod eos medios sumunt, qui terminos utrosq; sequuntur. Qualе quidem facit & Cæneus, ignem gigni multiplicata ratione concludens hoc pacto. Ignis (ut dicit) celerrime gignitur. Quod multiplicata gignitur ratione, id celerrime gignitur. Hoc autem modo cõstare ratiocinatio nequit. Sed si celerrimam generationem multiplicata sequatur ratio, & ignem celerrima generatio. Interdum igitur fieri nequit, ut ex bis quæ sumuntur ratiocinatio construatur, interdum uero fieri potest, sed non ceruitur. P

❡ Contingit autem quosdam non syllogistice dicere, propter id quod accipiunt ad utraque consequentia. Vt & Cæneus facit q. ignis in multiplicata analogia fit. Etenim ignis cito generatur, sicut dicit. Et hæc est analogia. Sic autem non est syllogismus. Sed si uelocissimam analogia sequitur multiplicata. Et ignem uelocissima in mutatione analogia. Aliquando quidem enim non contingit syllogizare ex acceptis. Aliquãdo uero contingit, sed nõ uidet. Q

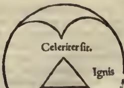

❡ Cum dixisset ꝙ ob medium terminum æquiuocum est entem: sæpenumero in disputationibus fiunt multi paralogismi: quod quidem in scientijs non accipit, nunc vult demonstrare (vt Philoponus inquit) Paralogismos, qui ob figuram fiunt in disputationibus: vt ostendat: ꝙ scdm hos differunt Cã. 119.

Verborũ expositio.

A differũt scientiæ a disputationibus dialecticis: quatenus in dialecticis disputationibus paralogismi fiunt ob figurã, in scientijs autẽ non fiunt. Non fiunt autẽ in scientijs, q̃m syllogismi scientiarũ sunt ex his, quæ per se: & conuertibilia sunt. At syllogismi in dialecticis non ex conuertibilibus sunt. Hic igitur vult: ꝙ in dialecticis ob figurã paralogismi fiant: Propterea ꝙ idẽ medium ad duo extrema sequatur: hoc est eo ꝙ capiant in secunda figura duas affirmatiuas. Putant.n.ꝙ si idẽ sequatur ad duo: & ea inter se sequantur: hoc autẽ non est: nisi illa conuertibilia fuerint. Nã & ad hominẽ: & ad lapidẽ sub sa sequitur: non tamen alterũ ad alterũ sequitur: hoc est lapis ad hominẽ, aut hõ ad lapidẽ. Non.n. sunt conuertibilia. Sicut faciebat sophista. Cęneus. Syllogizabat.n.ꝙ ignis in multiplicata analo

B gia fit: hoc mõ. Ignis velocissime fit: quæ in multiplicata analogia fiunt: citissime fiunt. Ignis igitur in multiplicata analogia fit. Circa quæ Aristoteles inquit: Interdum in talibus sanã fieri rationẽ: hoc est syllogismũ. Vtputa: cũ ꝓpositiones cõuertuntur. ¶ Disputat hic Philop. cũ Alexã. de multiplicata analogia quid sit. ¶ Ad quod Alex. respõdet: ꝙ Aristo. per multiplicatã analogiã intelligit ꝓportionem qualis est duorũ ad tria: & ducentorũ ad trecẽta. ¶ Cõtra quẽ asserit: eũ non habere multã in mathematicis peritiam. Q̃m ignorabat ꝓportionem duorũ ad tria, & ducentorũ ad tricenta esse multiplicẽ, cũ reuera sit superparticularis. Non.n. tria adsunt duo multiplicia, nec trecẽta ad ducẽta. Non.n. maior numerus cõtinet minorẽ bis aut ter: aut sępius: sed semel cũ aliqua eius particula. Ergo

Disputatio Philop. cũ Alex. de multiplicata analogia Alex. Phi. cõtra Alex. Alex. nõ fuit peritus in mathematicis

C eorũ proportio nõ est multiplex. Proportio.n. multiplicans siue multiplex est: quando in numeris maior bis: aut ter, aut sæpius præcise continet minorem: Vtputa, in duplis duo ad quatuor: & quatuor: ad octo: aut in triplis. 3. ad. 9. &. 9. ad. 27. & alijs eodẽ modo. Super particularis vero est quando maior numerus habet totũ minorem, & particulam aliquam quis ipsius: aut quartã: aut quintã, aut deinceps. Vtputa: numeri ternarij ad binariũ super particularis est proportio. Habet.n. totũ ipsum, & dimidiũ: quocirca ꝓportio hæc Hæmiolia vocata est propter dimidiũ, latine a Boetio dicitur sexquialtera. Proportio vero quatuor ad. 3. Epitrita. habet.n. totum & tertiã eius: Iõ Boetius eã vocat sexquitertiã: hoc est semel cõtinens: & tertiã. Numeri ergo ab Alexandro assumpti ad demõstrationẽ: Vtputa, duo & tria & ducẽta & trecenta non sunt in rõne multiplicata: sed insuper particulari, hoc est

D in Pemiolio. In q̃bus auctio non fit sicut in multiplicatis vel multiplicibus. ¶ Propter hęc Philoponus cũ Proculo exponit per multiplicatos numeros eorũ: quorũ adinuicẽ est proportio multiplex: vt. 1. 2. 4. 8. 16. 32. 64. 128 256. & ordine deinceps. Possibile.n. est in infinitũ progredi, nec solũ in duplis hoc accidit: sed in triplis, & quadruplis & reliquis omnibus. In super particularis vero, quos Alex. supposuit: nullo modo sic velociter proportionẽ est inuenire. Non.n. vt ad. 2. ad. 3. Ita deinceps: &. 3. est inuenire ad aliquem alium eorum: qui post ipsum eandem rationem habere: quo vero modo sit inuenire plures superparticulares proportiones deinceps. Methodo opus est arithmetica: quam Nicomachus in introductione assignauerat. Sic igitur Aristo. per generari in multiplicata analogia: intelligit generari in proportione multiplici: vt quando genitum est multiplex ad id, ex quo generatur. Q̃m velociter est inuenire hanc ꝓportionẽ. Proportionẽ vero super particularẽ: non sic facile est inuenire. Vnde dicit. ¶ Contingit autẽ quosdã non syllogistice dicere. Subaudi in dialecticis, ꝓpter id quod accipiũt ad vtraq; cõsequentia. vt in secũda figura ex duabus affirmatiuis. In dialecticis enim (ꝓpterea ꝙ ꝓpositiones non conuertantur) cõtingit syllogizari ex duabus affirmatiuis. Et ponit exẽplũ, & inquit. Vt Cęneus sophista facit: Syllogizãs ꝙ in multiplicata analogia fit, hoc pacto. Ignis cito generatur, hæc est minor. Hæc est subaudi multiplicata analogia: hæc est maior, vt sit syl̃lus hoc pacto. Quod in multiplicata proportione generatur: celeriter fit: Ignis celeriter fit. Ergo ignis in multiplicata proportione generatur. Tunc exponit qualis hic syl̃s sit: & dicit Sic autẽ non est syllogismus q̃m est in secũda figura ex duabus affirmatiuis. Sed subaudi erit syl̃s: si velocissimã. s. generationẽ. Sequitur multiplicata analogia. Hoc est: si maior conuertatur hęc pacto: quod celeriter fit in multiplicata proportione generat. Et ignẽ subaudi sequatur analogia in velocissima mutatione: ita vt minor fit, & ignis velociter fit. Nã tũc sequitur ꝙ ignis in multiplicata analogia generetur.

B

Syl̃s Cęnei.

F

¶ Quo vero ad verba attinet, Per ignẽ esse in velocissima mutatione, intelligitur ignẽ esse in velocissima generatione. Addit aũt Aris. cãm differentiæ, & inquit. Aliquãdo quidẽ.n. non contingit syllogizare ex acceptis. Aliquãdo autẽ contingit: sed non videtur. Diximus ꝙ duas affirmatiuas in secunda figura possibile est introducere ad syllogisticã figurã: quando termini sunt cõuertibiles, vt possit conuerti maior, vt reducamus ipsam ad primam figurã: quando vero non conuertuntur, non reducitur. Et addit: sed nõ videtur. quia licet sit in quibusdam talibus concludere cõclusionem propter propositiones: sicut diximus: in conuertibilibus vtẽtes cõuersione maioris, nõ tamẽ videtur necessarium: propter insyllogizabilitatẽ complicationis propositionũ. Non.n. complicatio causa est: sed eo ꝙ termini conuertuntur vt possit & recte complicari. Ergo addit: sed non videtur: quia licet contingat syllogizari: nõ tamen videtur, quia nõ apparet necessariũ, nisi facta conuersione. ¶ Sed dices: tũc omnis syllogismus in secũda, & tertia figura erit paralogismus, q̃m nullus apparet necessarius: nisi facta conuersione. ¶ Dicendum ꝙ in alijs figuris seruatis qualitate & quantitate syllogismi nõ sunt paralogismi: q̃m semper possunt reduci in primã figurã. At syl̃lus ex duabus affirmatiuis in secunda figura: est paralogismus: q̃m non semper potest reduci: sed solum: cum termini conuertuntur. Propterea addit, Aliquando enim non contingit syllogizari ex acceptis: Aliquando vero contingit: sed non videtur. At syllogismi secundæ, & tertiæ seruata qualitate, & quantitate semper possunt reduci: & hac ratione non sunt paralogismi. Patet ergo ꝙ in dialecticis paralogismi contingunt propter figurã: quoniam non fiunt syllogismi ex conuertibilibus. In doctrinis autem tales syllogismi non accidunt, quoniam propositiones sunt semper per se, & conuertibiles, & ita semper maior conuerti potest.

Verborũ expositio.

G

Obiectio.

Solutio.

H

¶ Quia si fieri non posset, ut uerum ostendatur ex falsis, facile esset resoluere. Conuersio nãq; necessario fieret. Si enim. a. uerũ, quod cum sit, hæc sunt quæ quidem esse scio, ueluti. b. Ex his igitur illud esse ostendam. Conuertuntur autem ea magis quæ in mathematicis sunt, quia nullum accidens sed definitiones accipiunt, atque hoc etiam ipso a differendi differunt facultate.

I *¶ Si autem esset impoßibile, ex falsis uerum demonstrare, facile utiq; esset resoluere. Conuertuntur enim ex necessitate. Si enim A, ens, hoc autem cum sit. ea utiq; sunt, quae noui, quoniam sunt, ut, B, Ex his igitur demonstrabo, quoniam illud est, Conuertuntur autem magis, quae sunt in mathematicis, quoniam nullum respiciunt accidens. (Et in his differunt ab his, quae sunt in dialogis) sed definitiones.*

C6. 130. ¶ Hic (vt Philoponus autumat) iterum Aristote. assignat aliam differentiam inter demonstratiuos syllogismos & dialecticos: & ait: ꝙ facilior fit resolutio in demonstrationibus ꝗ in dialecticis. Vocant autẽ geometrae resolutionẽ: inuentionẽ propositionum: per quas conclusa fit vera conclusio. Vtputa: si proponatur nobis aliqua conclusio vera, ꝙ hic triangulus sit aequilaterus, per propositiones inuenimus conclusionem: a quibusdam confessis: sumentes initium: & definentes in id quod quaeritur: & hoc

K tale vocatur compositio. Resolutio autem: viceuersa se habet cum compositione. Capientes enim prius id: quod quaeritur vt confessum. Vtputa ꝙ hic triangulus est aequalaterus, quaerimus quaenam fuerunt propositiones, per quas id probatum fuit, vt resoluentes inueniamus ipsas quosq; veniamus ad aliqua confessa, & principia geometrix.

Cap. 26. ¶ Vnde Themistius hic dicit, ꝙ resolutio fit retrocessus a conclusione vera ad principia ex quibus deducta est. Vult igitur ꝙ si ex veris solis propositionibus verae conclusiones concluderentur, facilis vtiq; esset resolutio: & huius causa est, quoniã propositiones conclusionis cõclusiuae essent determinatae. Quia vero ex falsis concluditur conclusio vera: & haec sunt quodã modo indeterminatae, difficilior ipsarum resolutio est.

L ¶ Quare hac ratione differunt demonstratiui syllogismi a dialecticis. Concluditur. n. syllogismo dialectico ꝙ homo sit animal: & ex eo ꝙ moueatur, & ex eo ꝙ ambulet: & ex eo ꝙ dispu tet: & ex alijs infinitis. Amplius: syllogismo dialectico ex falsis concluditur vera conclusio, modo falsa illa concedantur. Quare in dialecticis siquis voluerit omnes propositiones conclusionis conclusiuas inuenire: non facile nãd sceretur: propter ipsarum indefinitatem. At in scientijs non hoc modo, nec. n. ex falsis propositionibus, neq; ex his, quae per accñs rebus insunt. sed ex his: quae primo & per se concludunt scientiales conclusiones. Haec autem determinata sunt. Facilior autem est resolutio ad determinata ꝗ ad indeterminata. Et ideo facilior in scientijs resolutio est: ꝗ in dialecticis.

Dfñ syllo rũ demõstratiuorum a dialecticis

Verborũ expositio.

M ¶ Quo vero ad verba attinet: Aristo. vult hunc syllogismum: Quibus conuersio facilior, is & resolutio facilior est. In mathematicis couersio facilior est. Ergo & resolutio facilior. De ratione ergo primo affert maiorem cũ eius probatione, & inquit. ¶ Si autem esset impossibile ex falsis verum demonstrare, ita vt ex solis veris demonstrationes sint: Facile vtiq; esset resoluere conclusionem ad propositiones. Affert causam, & dicit. Couertuntur. n. ex necessitate a propositionibus ad conclusionẽ: & viceuersa a conclusione ad propositiones. Cuius rationem assignauimus ex his: quae Philoponus inquit. Quoniã propositiones tales sunt determinatae. Haec exponit per exemplum: & inquit. Sit. n. a. ens hoc est conclusio existens vera: hoc autem. s. a. cũ sit, ea vtiq; sunt, quae noui: quoniam sunt, vt. b. hoc est propositiones, assumit. n. b. ꝓ duabus propositionibus. Ex is igitur demonstrabo, scilicet propositionibus: quae sunt. b. demonstrabo, quoniam illud. s. a. est: & sic ex. a. conclusio est. b. & ex. b. a. sequitur.

N Quia igitur. b. existente: ex necessitate est. a. & a. existẽte rursus ex necessitate est. b. Ideo facilis est propositionum inuentio. Secus in dialecticis: quoniam in illis. b. existente sequitur. a. non tamen contra: quoniã. a potest sequi ex infinitis. Et per haec patet maior & eius probatio. Tunc assignat quasi minorem syllogismi quem in textu intelligit: & inquit. Conuertuntur autem magis: quae sunt in mathematicis: quoniam syllogismi nullum recipiunt accidens, neq; falsum: sed definitiones recipiunt, tunc quasi conclusionem interponit: & inquit. Et mathematicis syllogismi in his differunt ab his, quae sunt in dialogis. Quia igitur in mathematicis syllogismis conuertuntur magis, & conclusiones ad propositiones, & propositiones ad conclusiones: ideo in illis facilis est resolutio. Quia vero in dialecticis non conuertuntur: ideo in eis difficilis resolutio est.

O Syllo. tex. Est igitur syllogismus textus hic: quibus conuersio facilior in his resolutio est leuior. In mathematicis conuersio est facilior. ergo & resolutio. De hoc syllogismo: vt dixi. Primo vult habere maiorem cum eius probatione secunda ibi: Cõuertuntur autem magis: Vult habere minorem etiam cum sua probatione. Et interponit differentiam syllogismorum dialecticorum a demonstratiuis: vt syllogismi conclusionem: haec de textu. ¶ Quo autem ad differentiam attinet: Animaduerte ꝙ propter tria resolutio in mathematicis facilis est. primo, quia semper vera conclusio ex veris syllogizatur. secundo, quoniam ex per se: & secundum ꝙ ipsum: hoc est conuertibilibus. Tertiam causam assignat Auer. quoniam conclusiones mathematicae non syllogizantur nisi ex proportionatis conclusioni. At dialecticae conclusiones syllogizantur: ex falsis, & ex ꝓbabilibus, quae possunt esse infinita, & conclusioni improportionata. Quare ad haec difficilis est resolutio: ad illa autem: facilis.

Resolo in mathemaci cur facilis ꝓpter tria In hui' paraphra. C6. 29.

P

¶ Accrescit etiam ratiocinatio non per media sed assumendo, nã a. de. b. sumitur, & hoc de. c. & hoc rursus de. d. Atq; hoc in infinito procedit, uersus quoq; latus eius fit incrementum. a. nãq; de c. atq; de. e. concluditur. Sit enim. a. quidem numerus absolute. b. uero simpliciter numerus impar. Et. c. definitus numerus impar. a. igitur de. c. concludetur. Altera rursus in parte. d. quidem sit impar numerus simpliciter sumptus. e. uero definitus numerus par a. igitur de. e. concludetur.

¶ Augentur autem, non per media, sed in assumendo, ut. a. de. b. hoc autem de. c. Rursus hoc de. d. & hoc in infinitum. Et in latus, ut. a. & de. c. & de. e. Vt est numerus quantus uel infinitus, hoc autem sit, in quo est. a. Numerus impar quantus, in quo. b. Numerus impar in quo. c. Et ergo. a. de. c. & sit par quantus numerus in quo. d. par numerus in quo. e. Ergo. a. de. e. Q

Exemplum in assumendo.

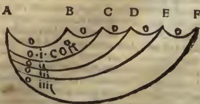

A

Exemplum in latus.

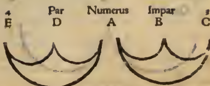

C 8.131.

Hic iterũ inter demonstratiuos syllos, & dialecticos (vt Philop. inquit) Aliã affert differentiã: q dialectici sylli augentur per media. Mathematici ac demonstratiui in assumẽdo: & in latus. Vbi animaduersione dignũ. Auctionem syllogisticã bifariã est. alteram quidẽ per media. Alterã vero in assumendo. Et per media: bifariã aut per interpositionẽ termini aut per extrinsecus acceptionẽ: per interpositionẽ termini: vt si cõclusio sit q homo sit animal, nam hæc syllogizetur p hoc q homo loquat: qm̃ quod loquitur, est animal: homo loquitur. Igitur homo est animal: & p hoc q homo mouetur a se, quod.n. mouetur a se: est animal: hõ mouetur a se: homo igitur animal. Hæc ergo auctio est per termini interpositionẽ. Per extrinsecus vero acceptionẽ: quando syllogizamus eandẽ cõclusionẽ per diuersa extranea media, vt hanc: homo est animal: p media extranea: vt qm̃ hõ est lapis, & lapis est animal, ergo hõ ẽ animal, & qm̃ hõ est lignũ, & lignũ est animal: ergo hõ est animal. Et sic eodẽ modo p alia multa: media extranea, immo q̃si p infinita eadẽ conclusio syllogizari põt. Hæc de syllogistica auctione p media. In assumẽdo vero bifariã, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumẽdo quidẽ: qm̃ subiectũ conclusionis primi sylli: fit mediũ ad syllogizãdũ secundã conclusionẽ: & subiectũ secũdę fit mediũ ad syllogizandũ tertiã: & sic deinceps. Et hoc mõ fit in geometria: qm̃ primũ Theorema demonstrat p axiomata. Secundũ vero: per primũ, & tertiũ per secundũ, & sic ordine deinceps augumẽtatio fit: nũq̃ medio termino supposito. Sed semp ad primos coordinato. Huius rei cãm affert Philop. qm̃ ex his: quæ p se & primo insunt: demr̃ones sunt: & nõ cõtingit p mediatã ,ppõnẽ demõstrare aliqd. Aut.n. ex axiomatibus demõstrant theoremata in sciẽtijs aut ex his q̃ demõstrata sunt ex axiomatibus. In latus aũt auctio fit: quoties idẽ p̃dicatũ de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter interposita syllogizat, vt si sit prædicatũ numerus. Nã numerus põt demõstrari de, c, trinario p, b, impar: & de, e, quaternario per, d, par. His ergo modis mathematicæ demr̃ones augent. Per q̃ patet: q si libri geometriæ essent sic ordinati, vt demr̃ones crescere solẽt: faciles essent cognitu, & q libri Eualidis nõ hoc pacto fuerũt ordinati: ideo nõ fuerũt faciles. Vnde si eũ Aris. librũ haberemus: quẽ in mathematica scripsit oẽs facile esse possent summi mathematici. Ibi.n. demr̃ones ordinauit aut in post assumendo: aut in latus inqt ergo. Augent aũt.s. demr̃ones nõ per media. vt dialectici sylli, qui augẽtur p media: aut interpõne termini. Aut extrinsecus acceptione. Sed augentur in assumendo: & hæc dupli: aut in post assumẽdo: vt, a. de. b. hęc aũt. s. b. de. c. Rursus hoc. s. c. de. d. Et hoc in infinitũ. s. quo. ad nos (vt Philop. exponit), Qm̃ nõ ita compręhẽdimus sciẽtias: vt nõ possit alterũ quoddã inueniri theorema: sed semp post est per p̃demõstrata: altera inuenire. Hæc de auctione in postassumẽdo. Deinde de auctione ad latus: & inqt. Et in latus: vt. a. s. numerus p̃dicatus, & de. c. subro: & de. e. subiecto, vt est numerus quãtus: vel infinitus hoc est p indifferentiã indeterminatus. Hoc aĩt fit: in quo est. a. Vtputa numerus cõis, cõiter p̃dicatus de. e. & de. c. At numerus impar quãtus. s. cõis omnibus imparibus fit: in quo est b. numerus impar. s. nomine determinatus: fit in quo ẽ c. Vtputa tria, vel quinq;, vel. . aut id genus. Est ergo, a, numerus cõis de c, subiecto numero trinario: vtputa p mediũ, b, qm̃ tria sunt impar. oẽ impar numerus: tria igitur numerus. Et iterũ fit par quãtus numerus. s. cõis omnibus paribus: in quo, d, Par numerus. s. nomine determinatus: fit in quo est, e, Est ergo, a, numerus de, e, s. demr̃atus: vt de quator: vel sex: vel de aliquo id genus: & p mediũ, d, Hoc mõ: oẽ. d. a. oẽ. e. d. Igit. e. est. a. Hęc de auctiõe i latus.

B

Augumẽtatio syllogistica duplex est. Auctio per media etiã duplex.

C

Auctio in assumẽdo duplex aut in postassumẽdo aut i latus.

D

Cã difficultatis i mathematicis

E

Differt autem scire esse & propter quid est, primo quidem in eadem scientia, atq; in hac dupliciter, uno quidem modo, si ratiocinatio non per ea quæ uacant medio fiat non enim prima sumitur causa, scientia autem eius propter quid est per primam sit causam. Alio uero modo, si per ea quidem quæ uacant medio, non tamẽ per cãm, sed per notius eorum quæ conuertuntur efficitur.

F

Tex. 30.

Differt autem quia, & propter quid scire. Primo quidem in eadem scientia. Et in hac dupliciter. Vno quidem modo, si non per immediata fiat syllogismus. Non enim accipitur prima causa. Quæ uero est scientia propter quid, per primam causam est. Alio autem, per immediata quidem, non autem per causam, sed per notius eorum, quæ conuertuntur.

C 8.132. Philopo. expositio

G

Propositũ Arist. (vt Philop. inqt) est ostendere, in quo differat sylli: qui probat ipsum qa: ab his: qui ,pbant ipm ,ppter quid. Et dicit primo q vno mõ differant: q sylls probans ipsum quia: alterius sit sciẽtiæ. Qui vero probat ipsum ,ppter quid: alterius: hæc autẽ quõ se habeant. Postea dicemus. Alio vero mõ: in eadẽ scientia differũt: dico in eadẽ sciẽtia: qm̃ in eadẽ sciẽtia est inuenire & syllm: q ,pbat ipsum qa & sylln: qui probat ipsum ,ppter quid. Verũ differunt hiqui in eadẽ sciẽtia sunt: secundũ duos modos. Secundũ vnum quidẽ: qm̃ qui ,pbat ipsum ,ppter quid: p propositiones immediatas concluditur. Causa.n. debet per se inesse: & ,pxime. Qui vero ,pbat ipsum qa: per ,ppositiones mediatas syllogizat. Ille: dicit sylls probãs ipsum ,ppter quid: qm̃ non tantũ dicit esse: sed ,ppter quid res est. Alius aũt dicitur ipsum quia ,pbans: qm̃ nõ cur est: dicit. Sed simpliciter esse. Probat.n. solũ q his existentibus: illud est: nõ tamen q hoc sit huius causa. Secundum alterũ vero. qm̃ qui probat ipsum quia, ex causato ad cãm procedit. Qui vero ipsum: propter quid: ex causa ad cãtũ, Vñ inqt. Differt autẽ: qa & ,ppter qd scire, hoc est sylli: q ,pbãt ipm qa & sylli, q probãt ipm p p quid, differũt. Primo quidẽ in eadem sciẽtia: & cũ dixit. Primo in eadẽ sciẽtia Innuit etiã q differant in alia atq; alia. Et ,ppterea cũ dixerit quo pacto differãt in eadẽ sciẽtia: dicet post multa: quo pacto differãt secundũ aliã, atq; aliã. De primo inquit. Et in hac differũt dupliciter. Vno quidẽ modo: si nõ per immediata fiat sylls, Hoc est: si nõ immediatę sint ,ppositiones. Ipsius.n. quia, tunc erit sylls. Non.n. accipitur prima causa, quæ vero est sciẽtia propter quid: per primã causam est. Sylls.n. qui probat propter quid: causam primã vult habere in medio termino. Hic est primus modus deinde assignat secundũ modũ: & inquit. Alio aũt. s. modo: syllogizat ipsum quia p immediata quidẽ, nõ aũt per cãm. Sed per notius eorũ quæ cõ-

H

I uertuntur cũ causa. Est.n. hic modus ꝓpositionibus imme diatis existentibus, cõuertẽtibus aũt causa, & causato: qñ notius sit causatum ꝙ̃ causa. Propterea addit, sed per no tius eorũ: quæ conuertuntur: hoc est sed per notiorem eo rum effectuũ: qui cũ cã conuertuntur, vt si Cinis est ignis est: Hoc.n. immediatũ est: qm̃ nullo alio medio termino indigemus ad finẽ. Sic igitur syllĩ: probãtes quia est: & syl logismi probantes ꝓpter quid est: differunt in diuersis, & in eadẽ scientia. In diuersis quidẽ: qm̃ syllogismi ꝓpter quid est probantes in subalternãte, & sylli quia est syllo gizantes in subalternata habentur. In eadẽ vero dupl̃r, au tẽ qm̃ ꝓbãtes quia est: procedũt per propões mediatas. Vtputa per cãm remotã: aut per propões immediatas,

K hoc est per effectũ eorũ: quæ cũ cã conuertuntur, notio rẽ: & immediatũ. Et hæc est expõ Philop. ¶ Alij vero vo lũt, Arist. hic afferre differentiã inter scientias. Vtputa in ter scire qa: & scire propter quid: verũ qm̃ nõ scimus nisi per syllõs. ideo nõ possumus hr̃e differentiã inter sciẽtias, quin habeamus differentiã inter syllõs scientiã generãtes. Nec possumus habere differentiã inter syllogismos: qn habeamus differentiã inter scientias. Quare expositiones hæ parũ differunt. Verũ aũt sylli facientes scire quia sint demonstrationes: an syllogismi demonstratiui, vel diale ctici: superius est disputatum, & Philoponus hic eos vult esse coniecturas, verũ de his superius.

Expositio aliorum. Cõ. 21. & 22.

¶ Atq; nihil prohibet ut eorum quæ de sese mutuo prædicantur, notius interdum sit id quod non est causa.

¶ Prohibet enim nihil æque prædicantium notius aliquando esse non causam. Quare per hanc erit demonstratio.

L

Cõ.135. ¶ Sed contra prædicta bifariã obijci põt. Primo, qm̃ con uertibilium non vr̃ altero alterũ notius esse posse, ꝓpter cõ uertibilitatẽ atq; æqualitatẽ. Secũdo quia nõ videt̃: ꝙ ef fectus: atq; non cã esse possit notior cã. Ad hæc ergo re spõdet, & inquit. ¶ Prohibet.n. nihil æque prædicantiũ at que conuertibiliũ notius aliqñ esse non cãm ipsa cã. Et sic nõ est absurdũ alterũ conuertibiliũ altero esse notius: & sic soluit prima obiectio. Amplius nihil ꝓhibet nõ cãm, hoc est effectũ esse notiorẽ causa: & sic deletur secũda obie ctio. Et ideo concludit, Quare per hãc.s. nõ causam: quæ est conuertibilis, & notior ipsa causa: erit demonstratio.

¶ Quare demonstratio per idipsum efficitur ueluti uagas stellas esse prope, quia non micant. Vagæ stellæ sunt, c, nõ micare, b, pro pe esse collocetur in, a, Vere igitur, b, dicetur de, c, uagæ nãq; stel-

M *læ non micant. At uere etiam, a, de ipso dicetur, b, quod enim nõ micat, id est propinquum. Hoc autem per inductionem uel sensum sumatur, a, igitur necesse est ipsi competere, c, Quare demonstra tum est uagas esse propinquas. Hæc igitur ratiocinatio non est ip sius propter quid est. Non enim quia non micant, uagantes stellæ ideo sunt prope, sed quia sunt prope. ideo non micant.*

¶ Vt quod prope sint planetæ, per illud, ꝙ non scintillent. Sit in quo, c, planetæ, in quo, b, non scintillare. In quo, a, prope esse. Ve rum igitur est, b, de, c, dicere. Planetæ enim non scintillant. Sed & a, de, b, Non scintillans enim prope est. Hoc autem accipitur per inductionem, aut per sensum. Necesse igitur est, a, ipsi, c, inesse. Quare demonstratum est, ꝙ planetæ prope sint. Hic igitur syl logismus non est eius, quod est propter quid. Sed ipsius quia est. Non enim ex eo ꝙ prope sunt, Sed propter illud ꝙ prope sunt, non scintillant.

N

¶ Cũ dixisset differentias syllogismorum: hic eorũ quæ dixit, exẽpla affert: & prius secundi modi eorũ: qui in ea dem scientia, ipsius quia: & ipsius propter quid syllogis morũ exemplo facit: & inquit. ¶ Vt ꝙ prope sint plane tæ: propter illud ꝙ non scintillant. In quibus tetigit con clusionem, videlicet planetæ prope sunt. Et mediũ atq; ꝓ positiones: videlicet planetæ non scintillant. Deinde dispo nit syllogismũ in propositionibus & terminis ex duabus affirmatiuis in prima figura hoc modo: planetæ nõ scin tillant. Quæcunq; non scintillãt: prope sunt: planetæ igit̃ ꝓpe sunt. Vnde inqt. Sit in quo, c, planetæ: ita vt minor ꝓ positio sit, b, c, hoc est planetæ non scintillant. In quo, b, sit non scintillare: hoc est non micare, vel non vibrare: & hoc: vt medius terminus: & effectus eius: quod est ꝓpe es se. In quo, a, sit prope esse. Vtputa causa: & maior extre mitas, ita vt maior ꝓpositio sit, a, b, hoc est: quæcũq; nõ scintillãt: prope sunt. Tunc colligit syllogismũ. & inquit. Verũ igitur est, b, de, c, dicere: planetæ.n. non scintillant: hæc fuit minor. Sed &, a, de, b, etiã verũ est: non scintillãs ꝓpe est. Et sic habetur maior. Et quia hæc maior esset forte dubia: qrasi affert ꝓbationẽ, & inquit. Hoc aũt.s. ꝙ nõ scintillans sit prope: accipit̃ per inductionẽ: aut per sen sum: verbũ illud aut nõ disiũctiuũ: sed copulatiue (vt Phi loponus inquit). Accipit pro & tã argentũ prope posi tũ non scintillat, ꝓcul vero: scintillat: simili mõ lucernariũ lumen: procul scintillat: ꝓpe vero existens: non scintillat: & sic de singulis: ergo nõ scintillãs prope est, & sic maior perspicua est: & ex sensibus manifesta. ¶ Huius cãm assi gnat Philop. qm̃ in longis tractu intuitus: debiliores efficiũ tur. Et iccirco magis patiẽtes a lumine habẽt scintillatiõis phantasiã. Propinquioribus vero existentibus lucidis cor poribus validiores sese illis adijciẽtes aspectus. Minus ab ipsis patiuntur. Et hanc ob cãm: qui debiliores intuitus ha bent: etiã propinquo lucida corpora scintillare putant: lu cernariũ lumen: aut aliquid tale. Si vero ꝙ plurimũ debi les sint intuitus: neq; respicere lucernariũ lumen possunt: multa interueniente scintillatione: quare quæ prope sunt: non scintillant. Excipiunt autẽ ab his solẽ & mercurium. Nam: vt in secũdo lib. de cœlo dicit̃. Sol & Mercurius vi brant: & hanc ob cãm Mercurius a veteribus: vt Simpli cius dixit. 2. de cœlo. Stilbon dictus est: hoc est scintillans. Sed quæ stellæ vibrẽt quæ aũt nõ: & cur in. 2. lib. de cœ lo perquirendũ est. His sic dispositis, & in figura ordina tis, colligit: qualis nã syllogismus sit: & inquit. Hic igitur syllogismus non est eius: quod est propter quid: hoc est demonstratio cuius mediũ sit causa: propter quam cõclu sio est. Sed est syllogismus ipsius quia est: hoc est cuius me dium est effectum, per quem causam esse absolute syllo gizatur. Et affert causam, & inquit. Non.n. ex eo ꝙ non scintillant stellæ, prope sunt. Sed propter illud ꝙ prope sunt: non scintillant: vt declaratum est: per inductionẽ ex sensibus deductam: hæc de exemplo.

Cõ.134. O P Q

Cã cur asi qui a lõge videmus scintillare ꝓpe autẽ non.

Te.cõ.41

¶ Fieri

A ¶ Fieri etiam poteſt, ut per alterum, alterum oſtendatur, atq; tunc erit ipſius propter quid eſt ratiocinatio. Nam ſtellæ uagantes quidem ſint, c, Prope autem eſſe in, b, & non micare collocetur in, a, Et, b, igitur competit ipſi, c, nam uagantes ſtellæ ſunt prope. Et, a, conſtat ipſi competere, b, Ea namq; non micant, quæ prope ſunt, Quibus ſit ut, a, quoq; competat ipſi, C, Atq; hæc eſt ratiocinatio ipſius propter quid eſt. Nam ſumpta eſt ipſa cauſa prima.

¶ Poteſt autem & per alterum, alterum demonſtrari, & erit ipſis propter quid demonſtratio. Vt ſit, c, planetæ. In quo, b, prope eſſe, a, non ſcintillare, Eſt igitur &, b, in, c, &, a, in, b, quod eſt nõ ſcintillare. Quare &, a, in, c, Et erit ipſius propter quid ſyllogiſmus. Sumitur enim prima cauſa.

B

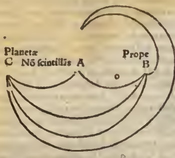

Cõ.135. C ¶ Cum demonſtraſſet Stellas prope eſſe: medio termino exiſtente non ſcintillare. Maiore autem: prope eſſe. Nunc ponit exemplum demonſtrationis propter quid: & conuertit ordinem terminorum, qui fuerunt in priore demõſtratione, & ponit maiorem terminum. ſ. prope eſſe, terminum medium vero ſcilicet non ſcintillare. Maiorem: & ſic ſyllogiſmus erit propter quid. Nam cauſa in medio collocatur, hoc pacto, planetæ prope ſunt, quod prope eſt, non ſcintillat. Planetæ igitur non ſcintillant. Hic igitur eſt ſyllogiſmus propter quid: ex cauſa enim cauſarũ demõſtratur: quoniam ex eo ꝙ prope ſint, demonſtratur planetas non ſcintillare. Vnde inquit. ¶ Poteſt autem, & per alterum: alterum demonſtrare hoc eſt viceuerſa maiore in terminis conuerſa: quæ licet ſit vniuerſalis affirmatiua, poteſt tamen conuerti in terminis: quoniam eſt de omni: per

D ſe, & ſecundum quod ipſum. & ſic conuerſa maiore. Erit ipſius propter quid demonſtratio. Deinde diſponit terminos, vt intelligatur maiorem in terminis eſſe conuertendam: & inquit. Vt ſit, c, planetæ. In quo, b, prope eſſe, a, ſit non ſcintillare. Tunc ex his eligit ſyllogiſmum: & inquit. Eſt igitur &, b, in, c, ita: vt minor ſit, b, c; hoc eſt planetæ prope ſunt. Et, a, in, b, ita vt maior ſit .a.b. hoc eſt: quod prope eſt: non ſcintillat. Quare &.a.in.c.id eſt quare ex his ſequitur ꝙ.c.ſit.a.hoc eſt ꝙ planetæ non ſcintillant. Et hoc pacto terminis diſpoſitis. Erit ipſius propter quid ſyllogiſmus. Sumitur.n.in medio illius prima cauſa. Ergo ſyllogiſmus talis erit propter quid.

¶ Rurſus fit ut luna per accretiones demonſtretur eſſe rotunda, quemadmodum quidam demonſtrant, nam ſi rotundum eſt id omne quod ſic accreſcit. Luna autem ſic accreſcit, perſpicuum eſt lunam eſſe rotundam. Atq; hoc quidem modo ea facta eſt ratiocinatio, qua ipſum eſſe oſtenditur. At ſi medium contra ponatur, extructur ipſius propter quid eſt ratiocinatio, non enim ob excretiones tales. rotunda eſt luna. Sed quia eſt figuræ rotundæ: ideo talis ſuſcipit incrementa, atq; ſit in, c, luna rotundum in, b, ſit, accreſcere ponatur in, a. E

¶ Iterum ſic lunam demonſtrant, quoniam rotunda eſt, per accrementa. Si enim quod ſic augetur, rotundum ſit. Augetur autem ſic luna. Manifeſtum, quoniam rotunda eſt. Sic quidem igitur ipſius quia ſyllogiſmus factus eſt. Contra autem poſito medio, ipſius propter quid ſyllogiſmus ſit. Non enim propter accrementa ipſius rotunda eſt. ſed quia rotunda eſt, accipit accrementa huiuſmodi. Luna ſit in quo, c, rotundum in quo, b, Augumentum in quo, a.

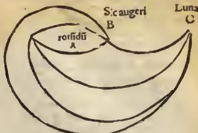

F

¶ Hic ponit ſecundum exemplum & demonſtrationis: q̃a & demonſtrationis propter quid. Quoniam primo ſyllogizat cauſam per effectum. Secundo cauſam per effectum: conuertendo maiorem in terminis: & ſic vtriuſq; ſyllogiſmi exempla ſimul aſſignat: & inquit. ¶ Iterum ſic Lunam demonſtrare: quoniam rotunda eſt: per accremẽta qui ſunt per corniculationem: & cæteras figuras, quæ in augumento lunæ obſeruantur. Tunc ponit ſyllogiſmum: & inquit. Si enim quod ſic augetur ſcilicet per corniculationem: & cæteras lunæ variationes: quæ in accremento fiunt. Rotundum ſit: augetur autem ſic Luna. ſ. corniculatione & alijs variationibus: Manifeſtum: quoniam rotunda eſt. Tunc recolligit vim exempli: & docet facere exemplum demonſtrationis propter quid: & inquit. Sic quidem igitur ipſius quia ſyllogiſmus factus eſt: contra autem poſito medio: ipſius propter quid ſyllogiſmus ſit. Et aſſignat cauſam: & inquit. Non enim propter accrementa ipſius: Luna rotunda eſt. Sed quia rotunda ẽſt, accipit accrementa huiuſmodi. ſ. per corniculationem: & huiuſmodi cæteras variationes. Tunc diſponit terminos in figura ſyllogiſmi propter quid: & inquit. Luna ſic ſit in quo. c. Rotundum in quo, b, Augumentum in quo. a. Et ſic ſyllogiſmus erit: luna eſt rotunda: Rotundum ſic augetur. Luna igitur ſic augetur. Cõ.136. G H

¶ In quibus autem ipſa media non conuertuntur, & eſt id notius quod non eſt cauſa, oſtenditur quidem eſſe. Ipſum autem propter quid eſt non demonſtratur.

¶ In quibus autem media non conuertuntur, & eſt notius, quod non eſt cauſa, ipſum quidem quia demonſtratur, non autem ipſum propter quid.

¶ Hic textus non eſt clarus: propterea ab expoſitoribus non vno modo exponitur: nec nos eum vna ratione intelleximus. ¶ Prima ergo ratione exponitur ꝙ medium non conuertibile, trifariam ſit: vel quia eſt maiore minus: & minore maius, vt in hoc exemplo. Progrediens habet animam ſenſitiuam. Equus progreditur. Equus igitur habet animam ſenſitiuam. vbi patet terminum progrediẽs eſſe minus: q̃ maior, videlicet q̃ ſit habens animam ſenſitiuam. Et maius q̃ minor, videlicet q̃ equus. Aut eſt cũ Cõ.137. 1. expõ Mediũ nõ cõuertibile in tripliei eſt differentia.

I maiore conuertibile,& maius minore: vt in hoc syllogif-
mo. Non scintillans prope est. Venus non scintillat. Ve-

Hĩs animã sẽsitiuã ,pgrediẽs equus

A B C

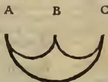

K

Prope ,pgrediẽs equus

A B C

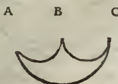

L nus igitur prope est. Vbi patet medium esse cum maiore conuertibile,& in plus q̃ minor. Aut medium est minore minus: & sic, non est demonstratio, quoniam non potest esse conclusio vniuersalis. Vt in hoc syllogismo: non scintillans prope est. Stella non scintillat. Stella igitur prope est. Vbi patet medium esse in minus q̃ minor. Aristo. ergo inquit. ¶ In quibus autem media non conuertuntur cum minore termino. Vtputa, quia est in plus, non autem in minus. Et est notius: quod non est causa: hoc est, & est effectus notior causa. Ipsum quidem quia demonstratur: non autem potest conuerti ita. Vt ipsum propter quid demonstretur. Ergo vult dicere, q quando effectus non est cum minore conuertibilis, & notior sua causa: per ipsum demonstratione quia demonstratur causa contra vero: non potest. Hæc expositio an vera sit postea dicemus. ¶ Aliter etiam consueuimus exponere, & quidem de Alexandri intentione. q cum Aristo. ostendisset quomodo per effectum conuertibilem fiat syllogismus, & declarasset illum fieri in prima figura: hic declarat quomodo per effectum non conuertibilem fiat syllogismus, & declarat primo hic fieri tales syllogismos in tertia figura: & non posse conuerti ad demonstrationem propter quid: & dicit. ¶ In quibus autem media non conuertuntur: & effectus: qui non est causa est notior ipsa ipsum quidem quia demonstratur, scilicet in tertia figura, non autem ipsum propter quid: quoniam non potest conuerti. ¶ Philoponus autem exponit, q cum Aristo. dixisset de causis & causatis: quæ conuertuntur: dicit & de his etiam quæ non conuertuntur. Et vult q quando non conuertatur medius terminus ad maiorem hoc est causa ad causatum. & fuerit causatum notius ipsa causa: hic erit syllogismus ipsius quia, non autem ipsius propter quid. Et per nõ causam: causatum intelligit: vt syllogismo qui dicit. Mulier peperit, quæ peperit, Viro adhæsit, no-

(Margin: Expositio Alex. — M; Expositio Philopo.)

tius enim est ipsam peperisse: adhoc enim sequitur adhæsisse viro. Non tamen illud sequitur ad ipsum adhæsisse viro. Quare hic erit syllogismus ipsius quia: & non propter quid quoniam ex causato, hoc est ex peperisse causam, hoc est viro adhæsisse concludit, tanq̃ omnino sequatur ad causatum causa quoniam si peperit, omnino etiam viro adhæsit. In his igitur quæ ita se habent, nõ est syllogismus propter quid: eo q nõ sequatur ad causam effectus. ¶ Sed quæres cur alterius modi nõ meminit. Vtputa: causato existente, non omnino causa est. ¶ Dicendum huiusmodi Aristo. non meminisse quoniam omne: quod fit, ex causa fit. & sic omnino necesse est, causato existente: & causam etiam esse. At causatum esse non potest: quin causa sit. Hac ratione solum accepit, q possibile est causa existente: non omnino esse causatum: non tamen econtrario: causato existente: non esse causam. ¶ Secundo quæres: cã & causatum eorum sunt: quæ sunt ad aliquid: quo pacto ergo dicimus ipsa non conuerti: & contingere causa existente, non esse causatum. ¶ Respondet Philoponus: q potentia causa. quæ non actu, est potest esse, non existente, causato, non. n. ut causam dicimus esse: sed vt rem. Vtputa: ædificator potest esse, domo non existente: quatenus habitum habet talem. Si tamen (vt causa caperetur) necesse est omnino & causatum esse, hæc. n. sunt eorum: quæ ad aliquid: & vt est alterum. Si enim causa potentia est: & causatum potentia est. Et si causa actu est: & causatum omnino actu est. Vnde dicit. ¶ In quibus autem syllogismis, media non conuertuntur cum maiore extremo: hoc est causatum cum causa: & in talibus: id quod non est causa: hoc est causatum: est notius sua causa. Ipsum quidem quia demonstratur per tales syllogismos, non autem conuersione demõstrari potest, ipsum propter quid. Hæc est Philoponi expositio: quæ mihi placet. Nam parum differt a prima.

(Margin: N; Dubiũ.1.; Solutio.; O; Dubiũ.2.; Sol.Phi.; P)

¶ Præterea in his quibus medium extra ponitur, etenim in his ipsis est ipsius esse, & non ipsius propter quid est demonstratio. Non enim dicit causam ipsam. Veluti propter quid paries non respirat: quia non animal est. Nam si hoc non respirandi causa est, oportebat animal respirandi causam esse. Ceu si negatio causa est non essendi, affirmatio causa est essendi. Vt si calidorum ac frigidorum intemperatio, sanitatem non habendi, causa est, eorundem temperatio, sanitatem habendi, causa est. Pari quoq; modo si affirmatio essendi causa est: ad hæc autem hæc hoc pacto sint assignata, non accommodantur id quod est dictum, non enim animal omne respirat. Atq; ratiocinatio causæ talis in media fit figura, a, namque sit animal, b, respirare, paries, c, Igitur ipsum, a, cuilibet quidem, b, competit, omne nãq; quod respirat animal est. Nulli autem inest, c, Quare neq;, b, cuipiam competit, c, Paries igitur non respirat. Q

¶ Amplius in quibus medium extra ponitur. Etenim in his, non propter quid, sed ipsius quia demonstratio est. Non enim dicitur causa. Vt propter quid non respirat paries, quia non est animal. Si enim hoc non respirandi causa esset, oporteret esse animal causam respirandi. Vt si negatio causa est ipsius non esse. Affirmatio causa est ipsius esse. Sicut si sine mensura esse calida, & frigida causa est non sanandi, & mensurata eam huiusmodi. causa erit sanandi. Similiter autem, & si affirmatio, causa est ipsius esse, & negatio

A *negatio, ipsius non esse. In his autem sic demonstratis, non contingit, quod dictum est. Non enim omne animal respirat. Syllogismus autem huius causae est in media figura, ut sit, A, animal, in quo, B, respirare. In quo, C, paries, In quo, B, quidem igitur omni est, A, Omne enim respirās est animal. In, C, autem nullo. Quare neq; B, in, C, ullo est. Non igitur respirat paries.*

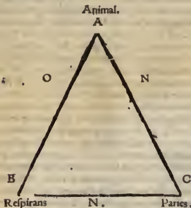

Cō, 135. ¶Cum posuisset exempla aliorum modorum. Nunc ponit exēplum (vt Philoponus autumat). Primi modi. Erat enim primus modus: q syllogismus ipsius: quia vno modo est: per causam remotam. Ergo huiusmodi exemplū ponere intendit. ¶Quo vero ad verba attinet. Alexander per medium extra poni intelligit secundam figuram. Mouetur, quia exempla, quae subscribit, sunt secundae figurae. Accedit: q primo priorum sic Aristo. dicit de secūda figura. ¶Aliter autem exponit Alexander: & intelligit per medium extraponi medium esse longinquius a ꝓxima causa: quasi dicat: q in medio termino nec propria nec proxima sit causa, sed mediatę sint propositiones. Talis enim erat primus differentiae modus ipsius: quia ad ipsum propter quid. Sylls nāq; ipsius quia: qui per remotā cām, fit propositiones non immediatas habet: sed mediatas: & q sic Aris. intelligat, patet ex his, quae in exemplo dicit. Et patet etiā ibi. (Similes autē sunt tales causae: his q̄ secundū excessum dictae sunt). Vbi patet eū per medium extraponi, intelligere: in medio nō esse causam proximā. Et licet exemplū, quod ponit, sit in secunda figura, tamē Aris. nō illud ponit: tanq; non possit esse in ea sylls ꝑ quid: vt postea dicemus: Vnde inquit. ¶Amplius in quibus sylls mediū extra ponitur tāquā cā remota: subaudi in his demōstratio est ipsius quia nō ipsius ꝑ quid, cām affert: & inquit. Et. n. in his nō ꝑpter quid: sed ipsius qa: demōstratio est. Nō. n. mediū dicitur causa propria atq; ꝓxima, sed remota. Ecce qūo eius: quod dixerat, assignauit causam: per illud verbū. Affert exēplū: & inquit. Vt propter quid nō respirat paries, respondetur: quia non est animal. Hic. n. sylls per cām remotā fit: nō aūt per cām proximā: cum effectu conuertibilem: Et q ita fit: probat Arist. & inquit. Si. n. hoc. s. non esse animal. Non respirandi causa esset. oporteret esse animal causam respirandi. Vt si negatio cā est ipsius non esse. Affirmatio causa est ipsius eē. Quod exēplo pulchro ꝓbat, & inquit. Sicut si sine mensura esse calida & frigida cā est non sanādi, hoc est, cā est

C

Verborū expositio. Alexan. Cap. 3.

Insequēti parte tex.

D

essendi ægrotū: & mensurata esse hmōi cā erit sanādi atq; essendi sanū. Et qm̄ aliquis posset dicere. Vtrū sili esset in affirmationibus quasi respōdens inquit. Similiter aūt: & si affirmatio cā est ipsius esse, & negatio erit, cā ipsius non esse. ¶Sed dubitare pōt quispiā, qm̄ Aris. dicit si nō esse animal cā nō respirādi esset: oportet animal cām esse respirādi. Vr. n. male vti cōuersione ad oppositū. Non. n. ex opposito āncedētis sequitur oppositū consequētis. ¶Rn̄det Philop. q Aris. nō loquit in ꝓpōne simpliciter: sed in causa & causato. Vnde sensus est. Si. n. hoc. s. nō esse animal. Nō respirandi cā esset ꝓxima & cōuertibilis: oporteret esse animal cām respirandi: qm̄ in cā cōuertibili cū effectu: si negatio sit cā ipsius nō esse. Affirmatio est cā ipsius eē. Vt si incōmensuratū esse in humoribus sit cā non essendi sanū cōmensuratū esse erit cā essendi sanū. Sili autē & de affirmationibus. in cā. n. quae cū effectu conuertit ēt si affirmatio cā est affirmationis, negatio erit cā negationis. Ergo Aris. non loquitur in ꝓpositione simpli: sed in cā & causato. Propterea addit. In his aūt sic demonstratis. Vtputa per nō esse animal: non respirare: nō contingit quod dictum est. s. q esse animal sit causa respirandi. Non enim oē animal respirat: qm̄ nec in secta, nec Pisces omnes respirant. Sed proxima cā nō respirādi est non habere pulmonem. Qm̄ omne habens pulmonē respirat: & omne non habens pulmonem: nō respirat. Et quia dedit exēplū de cā remota ex animali. Exponit nūc in qua figura cōmode fieri pōt hoc exēplū: & inqt. Sills aūt huius cāe. s. remota est in media figura. Vt sit, A, animal. In quo, B, sit respirās. In quo, C, sit paries. Terminis sic cōstitutis patet q in omni, B, est, A, Omne. n. respirans est animal. In quo aūt, C, nullo est ipm, A, Nullus. n. Paries est animal. Quare neq; B, in, C, vllo est, non igitur respirat paries. Est igit totus syllogismus. Nullus paries est animal. Omne respirans est animal. Nullus igitur paries respirat. ¶Sed quaeres. Vtrū in secūda figura possit fieri demonstratio propter qd Aris. postea rn̄debit in exēplo Anacharsis. ¶Tamē Philoponus respōdet hic: in secunda figura demō ꝓpter quid eē potest: & ponit exēplū: in hoc sylls, in habitatione, quae est sub recta Sphera. Circulus secūdū quē mouet Sol: aequalē habet semicirculū supra terrā: ei qui est sub terra. At in qbus est maior & minor dies, nō est pars solaris circuli: quae supra terrā aeqlis ei, quae sub terra est. In habitatione igit q̄ ē sub recta Sphera nō est maior & minor dies. Hic igr ē sylls ꝑ qd: ꝓxima. n. cā ē in medio termino. ¶Animaduertere (vt Philop. inqt) q sylls: quo Arist. ꝓbauit parietē non respirare: pōt reduci ad primā figurā cōuersis maiore & cōdōne in terminis. Qm̄ si nullus paries est animal: nullū

E

Dubiū.

Rū Phi.

F

G

Quaestio.

Rū Phi.

H

Notanda.

I animal est paries, & oē respirās est animal, ergo nullū respirās est paries: quare hac cōuersa: nullus paries respirat. Dubium. Quia vero simplicius per secūdā figurā illud conclude batur, pp hoc exemplū fecit in secūda figura. ¶ Sed qres cū prima in figura fieri possit sylls negatiuus, cur nō posuit Solō Phi. exemplū in prima figura. ¶ Cām affert Philop. a quidem pulchrā, qm nō pōt in minori accipi mediū negatiue. Nō n. pōt assignari cā: quare maior nō prædicet de minore: nisi minor sit negatiua. Non. n. cū hō animal sit. Iccirco nō est lapis: sed in causis oportet mediū terminum negari de minore: & cām fieri eius pximā, & maiorē negari a minori: sicut ēt in affirmatiuis syllis. Icirco maior de minori pdicatur, qm & medius terminus pdicatur de minori: K ita & in negatiuis oportet fieri: siquidē oportet medium terminū esse verā cām eius q maior in minori nō insit: & negetur medius terminus de minori, & per mediū maior negeť a minori: qa igitur in talibus vult medius ter-1. priorū cap. 6. minus de minori negare. In prima autē figura nō contingit minorē pponem negatiuam esse. Icirco non pōle in prima figura syllm negatiuū causæ fieri, nisi (vt diximus) duabus cōuersionibus factis: & negatiuę ppositionis: & cōclōnis: q autē esse animal non sit cā: q hō nō sit lapis patet qm & nō animal exñs pōt non esse lapis: vt lignū: Quia vero in secūda figura minor esse pōt negatiua. Ideo solū in illa talis causæ syllogismus est.

¶ Tales uero causæ similes sunt bisce quæ per exuperationem dicuntur. Hoc autem est medium id dicere quod superat causam, cuius generis est Anacharsidis illud, in scythia modulatrices non sunt, nam neq; uites. In eadem igitur scientia & in mediorum L *positione hæ sunt differentiæ ratiocinationis ipsius esse, ad ipsius propter quid est ratiocinationem.*

¶ Similes autem sunt tales causæ bis, quæ secundum excessum dicta sunt. Hec autem est plurimum distans medium dicere, sicut est illud Anacharsidis, q, in scythis non sunt Tibicenes. Neq; enim uites. Secundum igitur eandem scientiam, & secundum mediorū positionem hæ differentiæ sunt ipsius quia ad eum, qui propter quid est syllogismus.

Cō. 130. Expositio quædam. ¶ Exponit nūc quales causæ sint illæ: q̄ sunt mediū extrapositū Et vna expō est, q cāæ quæ sunt mediū extrapositū sunt siles his, q̄ sunt secundū excessum: hoc ē sunt causæ multū distātes: & exponit qd per cās multū distātes intelligit: & inqt. ¶ Hoc aūt est plurimū distās mediū dicere s. a pxima cā. Hoc est mediū terminū nō esse proximam causam: sed remotiorē. & ita verbū illud his: q̄ secundū excessum dicta sunt: exponiť pro eo quod, est multū di-M stantibus, & huius expositiuū est id: quod infertur. Hoc autē est plurimū distans mediū dicere. s. a causa proxima. Ergo per causas: quæ sunt mediū extrapositū, intelligit Repħēsio expōnis a Philopo. cās remotas: & hoc declarat exēplo Anacharsidis Scythæ, q probat apud Scythas non esse Tibicenes: quia nō Expositio Philop. & Them. sunt vites. ¶ Reprehendit autē Philoponus hanc expōnē, qm si ita intelligeretur: esset sensus q longinquæ causę essent similes longinquis causis. ¶ Propterea exponit cum Themistio qui per ea q̄ secundū excessum dicūtur: intelligit ea, quæ ex superabūdantia sumpta sunt. Sufficit. n. ad demonstrādū q paries non respiret: dicere q pulmonem non habeat. Illud vero: ppterea q non sit animal: ad excessum, & ex superabundātia sumptū fuit. Exponēs autē quid velit intelligere per verbū secūdū excessum subscribit. Hoc aūt est: dicere plurimū distans mediū, hoc est lōginquiorē terminū a ppria cā. Talē (vt inqt). Cām & A-nacha rsis Scytha assignauit eius q nō erāt Tibicines in N Scythis. Interrogatus. n. an essent in Scythis Tibicines: rñdit, nullo pacto, qm neq; vites. Remota. n. & is cām assignauit. Nā proxima cā erat non inebriari, huius autē nō esse vites. Ferť aūt hoc in vetustissimis Annalibus Scytarū: vt Philop. inqt. Vnde dicit. ¶ Similes aūt sunt tales causæ, quæ sunt mediū extrapositū his, quę secūdū excessum dicta sunt hoc est ex superabūdantia sumpta, & exponit hoc, & inqt. Hoc autē est dicere plurimū distās mediū. Sicut est illud Anacharsidis, q in Scythis nō sunt Tibicines: neq; enim vites: & sic nō Tibicines. Tūc epilogat: & inqt. Secundū igitur eandē scientiā, & secundū mediorū pōnē, hoc est in eadē scientia: & quantū ad ipsam mediorū pōnem. Hæ sunt drīæ ipsius, qa ad eū: q pp quid est sylls. O ¶ Quo vero ad rōnē Anacharsidis attinet. Animaduerte Notādū de rōne Anacharsidis Tibicines. Tibicines eos esse, qui oris instrumētis sibillāt hi vero, vt Aristo. inqt. In octauo politicorū, præ nimia anhelandi necessitate: q ad sibilandū requirunt in pcordijs exiccantur: & ppterea humore indigent qui potu vim instaurant, in hac rōne sibillatores ebrij sunt. Argumentabatur ergo Anacharsis: in Scythia nō sunt vites: igitur non est vinū. In Scythia nō est vinū, igitur nec ebrietas. In Scythia nō est ebrietas, igitur nō sunt sibillatores: quare cū in scythia nō sint uites: nec in scythia erūt Tibicines, sibillatores. Ecce quō cāæ tales sint similes his: quæ ex superabundātia sumuntur. ¶ Sed dubitať: qm videtur q plures sint drīæ Dubiū. 1. syllogismorū qa ad syllogismos ppter quid in eadē sciētia, q̄ duæ, nā differūt etiā per affirmatiuū: & negatiuū. ¶ Et dicēdū q hæ nō sunt drīæ necessariæ. Sylls. n. ppter Solutio. qd potest esse & affirmatiuus, & negatiuus: & sylls quia P etiā. Nā qui est per effectū conuertibilē: est affirmatiuus: qui autē per cām remotā: est negatiuus. ¶ Scdo dubitatur, 2. dubiū. qm nō vī q duæ tantū sint demōnis species: qm. Auer. addit demōstratiōnē simplr: cuius mediū est nobis: & na- Auer. turæ notū. ¶ Græci vero (vt Alexan. Themistius: & Philoponus) duplex esse tm̄ demōstrationis genus alterū ipsius Græci. quia. Alterū ipsius ppter quid. Nec ab rōne sic dicūt: qm in omni demōstratione: aut mediū est cā, aut effectus, si cā vel pxima: vel remota. Remota quidē cōstituit demōstrationē quia. Proxima vero, demonstrationē ppter quid. Si aūt sit effectus: demōstratio erit quia, & sic nulla spēs præter has esse pōt. ¶ Fortasse Auer. asserit tres esse spēs p diuisionē, & subdiuisionē. Qm omnis demō secundū genus duplex est, aut ipsius quia: aut ipsius ppter quid. Et ipsius ppter quid demōstratio duplex est, nā cū in omni tali mediū sit cā: talis cā potest esse nobis nota atq; manifesta dupliciter: vel nota nobis per inuentionē: quæ fit ab effectu: quales sunt demonstrationes physicę propter qd: quæ fiunt in secūdo processu. Hæ. n. dicuntur demonstrationes puræ propter quid: qm mediū est cā: quæ sua natura nō est nobis notior effectu: sed per inuentionē: quæ pficiscitur ab ipso. Aut pōt esse nobis nota, effectuq; manifestior propter eius naturā: & non per inuentionē: vt sunt in demōstrationibus mathematicis. Non. n. in illis cāæ inueniuntur per effectus: nec in illis fit regressus. Immo facta descriptione in abaco simul habetur effectus inuētio: & inuentionis causa. Et tales demōnes ab Auer. dicunť demōnes simplr. siue cāæ & esse: qm p tales demōnstrantur effectus esse, & pp quā cām sunt. ¶ Et sic possunt græci cū Auer. conciliari: quoniam cū dicunt duas esse tm̄ demōstrationis differentias: ad primas demonstrationes differentias Conciliatio græcorū & Auer.

A rentias respexerunt, q̃ scdm genus duæ tm̃ sunt. Cũ autẽ Auer. dicit esse tres, respexit ad primas: & subalternas differentias ad diuisionẽ: & subdiuisionẽ. ¶ Tertio dubitabis an demõstratio qa sit sills tm̃: vel sit demro. ¶ Themistius secũdo huius velle vr: q processus ab effectu ad cãm sit sillogismus tm̃. Cõtra vero a causis per effectũ inuẽtis sit absolute dicẽda demro. ¶ Philoponus voluit processum ab effectu esse demõstrationẽ cõiecturalẽ, contra vero esse demõstrationẽ propter quid. ¶ Ammonius vero primo de anima asserit primũ processum ab effectu esse dmrõnẽ, secundũ vero esse sillm tm̃. Qm̃ mediũ inuentũ nunq̃ redditur notius effectu: q inueniabatur. ¶ Sed de hac re sæpe dictũ est. Nũc vero dici põt q vterq; pcessus est demro. Prímus quidẽ vt Philoponus inqt. Cõiecturalr, et demro secũdũ materiã. Scdũs demro absoluta, et pp q̃d. Quo vero pacto mediũ possit effici notius effectu: quo inueniebaŕ, Alibi diximus. ¶ Quarto dubitarẽs: qa nõ vr̃ q demro p cãm remotã sit dicẽda: qa sed potius pp q̃d, qm̃ ẽ demro per cãm. Cã aũt. est sq̃lis ipsi pp quid. ¶ Dicendũ q sola cã p xima est ipsi propter qd ę qualis, quoniã ipsas respondetur affirmatiue ad quæstionem factã propter quid. Non sic respondetur per causam remotam. Si. n. quæritur propter quid hõ respiret: non dicimus quia est animal, sed dicimus quia pulmonem habet. Negatiue vero respondemus. Si enim quæritur an paries respiret: respondetur q non, quia non est animal. Et sic per tale medium demonstratur non esse: non aũt demõstratur, propter q̃d nõ est.

Tertia dubitatio. sol. ibi.

Philopo.

Ammon.

Vide sup cõ. 21. 34. & 132. 4. dubiõ.

B

Solutio.

Alio vero modo differunt esse. & propter quid est, q per aliã atq; aliam utrunq; consideratur. Tales autem sunt hæ, quæ ita se se hñt ut altera sub altera collocetur, ut ad geometriã pspectiua, et ad solidorũ sciẽtiã, machinarũ facultas extruẽdarũ, & ad arithmeticã musica, & ad astrologiã sese habet eorũ scĩa quæ apparẽt.

C

Alio autem modo differt ipsum propter quid ab ipso quia, quod est per aliam scientiam utrunq; speculari. Huiusmodi autem sunt, quæcunq; sic se habent adinuicem, ut alterum sub altero sit. Vt perspectiua ad geometriam. Et mechanica ad stereometriã. Et harmonica ad arithmeticã. Et apparentia ad astrologiã,

Cum assignasset differẽtiam ipsius quia, ab ipso pter quid in eadẽ scientia, Nunc discrepandi ipsius quia & propter quid non in eadem scientia hoc in loco rationem assignat per id quod dicit. ¶ Alio autem modo differt ipsum ppter quid ab ipso quia: & exponit quis est iste alius modus, & inquit, Quod est hoc est: qui modus est per aliam sciẽtiã atq; aliã vtrunq; speculari. Qm̃ propter quid consideratur in altera: et ipsum quia in altera. Et quia dixit per aliã atq; aliã sciẽtiã, exponit quæ sint istæ: & quo modo se habẽt inter se: & inquit. Hmõi autẽ sunt q̃cunq; sic se habẽt adinuicẽ: vt alterũ sub altero sit. Hoc est tales scientiæ sunt subalternæ: nã in subalternate ipsum, pter quid consideraŕ. In subalternata, cõsideraŕ ipm quia. Hoc pacto: vt inquit. Se habet ipsa perspectiua ad geometriã. Et ipsa mechanica ad stereometriã et ipsa harmonica ad arithmeticã, & apparẽtia ad astrologiã. Sunt. n. hæc subalterna, quatenus alterũ sub altero est: & sp ipsum propter quid in subalternante: & in ipsum quia in subalternata cõsideratur. Sit autẽ in exẽplo: vt dicat perspectiuus: cur quæ pcul cõspiciũtur: minora apparẽt, quę vero ppe: maiora. Et assignet huius rei cãm. Dicẽs q quæ sub minore angulo cõspiciũt maiora apparent, Quæ vero proprius spectantur, eadem existentia: sub maiore angulo conspiciuntur q̃ quando longinquius fuerint. Sit igitur magnitudo: quę

Cõ. 140.

D

E conspicitur. c. d. Oculus vero in. a. puncto. Radij visuales, qui exeũt ab oculo. per quos & susceptio fit: sint. a. c. a. d. Fit igitur triãgulus basim quidem habens. c. d. Latera aũt. s. a. d. & a. c, Radios: q ex oculo. Verticem vero ipsum oculum. Vt puta. a. Si igiŕ mouetur oculus: & propria fiat vi sibili: Vt puta secũdũ. b. a. quo quidem rectę lineæ sese adijciũt in visibili: quę sint b. c. b. d, Erũt perficientes, alterum triãgulũ: scilicet. b. c. d. Cuius vertex qui dem rursus est. b. Basis autem magnitudo: quę videtur scilicet c. d. Latera vero. b. c. b. d. quæ radij sunt ab oculo exeuntes. Sunt igitur duo trianguli Basim quidem habentes eandem. Vertices autem & latera differentia. Quod igitur quæ proprius conspiciuntur: sub maiore angulo conspiciantur: dicit perspectiuus. Cur angulus qui est sub. c. b. d. maior sit eo qui est sub. c. a. d. non amplius perspectiuus demonstrat: sed geometra. Ecce quomodo in subalternante propter quid, in subalternata vero quia consideratur. ¶ Quo vero ad verba attinet: animaduerte quod differunt stereometria a geometria: quoniam geometria circa superficies considerationem facit. Stereometria. circa corpora: est ergo stereometria principalior q̃ mechanica Mechanica enim his vtitur: quę demostrata sunt in stereometria: tanq̃ principijs & causis. Apparentia autem vocat: obseruationem eorum: quæ apparẽt: quæ a nautis fit. Vt puta, q hac die hæc stella exoriatur: & de alijs omnibus: quæ quidem ex obseruatione nautæ sciunt. Sed obseruatio quidem nautarũ scit solum modo ipsum quia de quibus scit: Astrologia vero causas horum assignat. Hæc ex Philoponi commẽtarijs satis pulchre colliguntur.

Oculus.
A
B
C
Res visa
D

F

Verborũ expositio.

G

Atq; harum nonnullæ scientiarum nomine ratione ne fere cõueniunt, ceu astrologia est. & ipsa mathematica, & nauigandi sciẽtia, & musica, ea est quæ mathematica & quæ auditum oblectat. Hic enim ipsum quidem esse ad eos pertinet scire qui sensu utuntur. Ipsum autem propter quid est. ad mathematicos ipsos. Hi nã que causarum demonstrationes habent.

H

Fere autem uniuocæ sunt harum scientiarum quędã, ut astrologia, & quæ mathematica, & quæ nautica. & harmonica, & quæ mathematica, & quæ secundum auditum. Hoc enim in loco ipsum quidem quia sensibilium est scire. Propter quid autẽ, mathematicorum. Hi. n. habent causarum demonstrationes.

Quia mentionem fecit de subalternis scientijs. Et dixit ipsum propter quid in subalternante, ipsum quia in subalternata considerari: Nunc obiter exponit, quonam modo subalternæ scientiæ conueniant: & talem diuisionem innuit: q subalternarum scientiarum, aliæ sunt fere vniuocæ: quasi nomine ac ratione fere conuenientes: vt mathematica astrologia: & nautica: & mathematica: harmonica, & quæ secundum auditum est. Conueniunt enim fere nomine, ac ratione. Aliæ nomine & ratione penitus differunt: vt physica: et medicinalis. Nõ. n. nomine nec ratione cõueniunt. Vnde inquit. ¶ Fere aũt vniuoce sunt harũ scientiarũ quędã, & subaudi & quędã nullo pacto vniuocę, Et q̃ sint ferę vniuocę: exponit: & inquit. Vt

Cõ. 141.

I astrologia,& quę mathematica est:hoc est rõnalis, & q̃ nautica ē,Nā si quis crassiusculè assignauerit harū rões: cões cõspiciet has: Vtputa:si quis dicat astrologiā eē cognitionē eorū:q̃ sunt scdm cælū, cõem assignabit rõnē, & ipsius naualis:& ipsius astrologiæ:& ipsius mathematicę:& sic oēs fere nomine mathematicę cõueniūt: ac rõne quadā cõi. Affert ēt scdm exēplū: & inquit.Et harmonica:& q̃ mathematica:& quę scdm auditū.Nā si qs cõem rõnē assignabit,fere vniuocę omnibus illis cõperit. Dixit aūt fere:qa nõ penitus vniuocę sunt,sed nec rursus ęquiuocę.Si.n.essent ęquiuocę : nõ hñent cõitatē ad res. Nūc aūt circa easdē res fere versanť. Et qa dixit has eē subalternas:& ipsum qa cõsiderari in subalternata ipsum ꝓpter qd:in subalternātē hoc exponit:& inqt.Hoc.n.in loco ipsum quidē qa sensibiliū ē scire: hoc ē dico has eē subalternas:& differre ipsum qa ab ipso pp qd,quia ipsum quia ē sensibiliū scire. Ipsum aūt pp qd ē mathema

K ticorū,cuius rõnē affert:& inqt.Hi.n.hñt cāņ demõstrationes.Ergo ipsorū ē scire pp qd.Et p sensibilia particulares:& subalternatas sciētias intelligit,qm̃(vt Philoponus inqt)Pithagoricorū musica,q̃ rõnalis est:rõne ꝓcedit: nõ sensu. At musica subalternata solo sensu indicat quid cõsonū sit:qd ue incõsonū.Et ꝓpterea dicit̃ musica sensibilis, hac etiā rõne ipsum quidē quia solum modo scit. Vtputa:ꝙ harmonia cõsona sit.Mathematica vero: & rationem cur consona sit præbet.

Et per sæpe nesciunt ipsum esse, quemadmodum hi qui contemplantur ipsum uniuersale,nonnulla singularium quia non animaduertunt sæpenumero nesciunt.

L *Et sæpe nesciunt ipsum quia.sicut qui uniuersale cõsiderãt,sæpe quędā singularium nesciunt,propter id quod non intendunt.*

Cõ. 142 Quia dixit,ꝙ scientiæ subalternantes habent causarū demõstrationes:addit. Et sæpe nesciūt ipsum quia. Hoc est licet sub alternantes scientiæ,vt mathematicæ, sciant ipsum propter quid:& causarū rationes,tamen sæpe nesciunt ipsum quia,quod scitur ab ipsis sub alternãtis sciētijs.Et hoc esse possibile,exponit:p quoddā simile,& inquit.Sicut qui uniuersale cõsiderãt, sępe qdā singulariū nesciūt illius uniuersalis ꝓpea ꝙ nõ intendūt,nec animaduertūt.Et hoc Philoponus exponit,Sicut.n.inquit,q scit nullā mulā fieri grauē,sępe cõspicatus nullā, cuius uēter in molē intumuerit,cõtingit vt suspicet̃ ꝙ reddat̃ grauis, aut nõ sciens uniuersalē rõnē.videlicet ꝙ nulla mula prægnās efficiat̃, aut ꝙ pñs animal nõ sit mula:ita qui sciūt ipm propter qd,sæpe ignorãt particulare propter in aduertentiā.Et sic uerba illa(pp id quod nõ intēdunt) dupliciter exponi pñt: uno mõ pp id quod nõ intēdūt ad uniuersalē rõnē:alio mõ pp id:qd nõ intendunt ad ipm particulare:ꝙ sit sub vniuersali:vt musicus sæpe cõsonā harmoniā audiēs, nõ nouit an cõsona sit quis vniuersaliter sciat q̃ sint cõsonæ rões. Propter id qd nõ aduertūt ad particulare cõtineri sub uniuersali.Ergo stat subalternantē scientiā scire ipsum pp quid & ignorare ipm qa.

Philopo.

M Duplex expositio ultime particule te.

Hæ autem sunt quæ formis ipsis utuntur,quæ quidē sunt alia quædam substantia; diuersa.Mathematicæ namq; scientiæ sunt circa formas.De nullo.n.subiecto dicuntur. Nam & si geometrica ipsa sunt in subiecto,non tamen ut in subiecto sunt geometricæ considerationi subijciuntur.

Sunt autem hæc,quęcunq; alterum quiddam cum sint,secundū substantiam, utuntur speciebus. Mathemata enim circa species sunt.Nõ.n.de subiecto aliquo sunt. Si enim & de subiecto aliquo geometrica sunt.Sed nõ q̃tenus geometrica,de subiecto sunt.

A Qm̃(vt Philoponus inqt) dixit ipm qa sensibiliū esse: ipm uero pp qd:Mathematicorū:exposuitq; q̃ sensitiuę sint,& uocauit:sensitiuas, harmonicā illā:q̃ scdm auditū ē,& astrologiā,illā,q̃ scdm naualē ē. Hoc in loco uult exponere,q̃ sint mathematicę:ergo scdm Philoponū:postq̃ exposuit sensitiuas:Nūc exponit mathematicas:& inqt. Cō. 141 Expositio philo.

Sunt aūt hæc,hoc est,sunt autē sciētiæ mathematicæ: siue mathemata,hæc q̃cunq; alterū quiddā cū sint scdm subām subaudi a sensitiuis mathematicis, utunť spēbus: hoc est formis,& uniuersalibus accñtibus,nõ respiciētes ad suba illorū accñtiū.Vnde Philoponus inquit, ꝙ mathematicæ dicunť sciētiæ: q̃cūq; existētes aliud qd scdm subam a sensitiuis:nõ utūť illa suba:Sed solū spēs expoliāt ab ipsa sensibili materia. Nā naualis quidē astrologia:& musica,q̃ scdm auditū,nõ spēbus solis vtunť per se:sed ipsa rerū suba. Mathematice aūt spēbus solis, nullo pacto secūdū subam rõcinantes sunt:neq; sensu utētes.

B Ecce ꝙ Philopõus(vt mihi vr)per subam:sensibilē materiā:intelligit:qm̃ Aristo,inquit. Sunt aūt hæc .s. mathemata:q̃cūq; alterū quiddā cū sint secūdū subam: hoc est sensibilē materiā vtunť spēbus abstrahēdo a sensibili materia.Et assignat cām:& inquit. Mathemata.n. circa spēs sunt:& de spēbus agūt solis,Nõ.n.de subo aliquo sunt, hoc est de aliq̃ sensibili materia. Expoliāt.n. spēs ab illa materia sensibili. Sed dices:cõtra qm̃ mathematicus nõ põt cõsiderare lineā, nisi illa sit:aut in cęlo : aut in terra, aut in igne:aut aliquo misto. Ergo nõ põt cõsiderare lineā,nisi materiā sensibilē spectet. Rñdet:& inquit. Si.n. & de subo aliquo geometrica sunt,vt de cęlo:aut terra: aut misto,non tñ quatenus geometrica,de subo aliquo sunt.sed per accñs:q̃tenus nõ põt esse linea,quin sit in aliqua materia sensibili. Quo vero ad verba attinet: animaduerte ꝙ verbū illud spēbus græce est εἴδεσι, Idest: latine formis:siue spēbus:verū p formas,neq; Arist.neq; Philoponus intelligit:accñtia ipsa nulla penitus rõne habita ad subam:nõ.n.põt accñs intelligi omnino subo nõ intellecto.Sed per formas, siue spēs intelligit vniuersalia accñtia:vt lineas,supficies:& corpora,& numeros q̃ nõ respiciūt certū datū subm,nõ.n.mathematicus abstrahit a subiecto:nõ.n.potest quantū:vt lineā vel id genus cõsiderare,quin in subiecto saltē cõfuse accepto cõsideret;sed dicitur abstrahere a subiecto:quia abstrahit a certo dato subiecto: vt a ligno:ab igne: & cęteris id genus. nõ autē a subiecto confuse sumpto.Ex his patet per mathematicas esse intelligēdum eas sciētias, quæ vniuersalia accñtia quæ a considerãt abstrahentes a subiectis determinatis illorū. Per sensitiuas vero scientias: & intellige eas. quæ considerant illas in ordine ad certa subiecta: vt naualis.de stellis: in ordine ad motū sensibilem. Musica de consonãtia,in ordine ad sonum audibilem.

Obiectio textualis.

Responsio.

C Verbi ἀ expositio

D

Vt autem perspectiua sese habet ad geometriam, sic alia sese habet ad perspectiuam. Veluti de iride, nam ipsum quidem esse ad naturalem pertinet scire, ipsum autem propter quid est,ipsius est perspectiui, aut simpliciter, aut eius qui complectitur mathematicam. Complures etiam scientiarum, quæ non sunt ita dispositæ, ut altera sub altera sit collocata pari modo se habent.ut medicina atq; geometria. Nam scire ulcerum ea quæ orbis subeunt formam tardius cæteris curari,ad medicum spectat.Propter quid autem ad geometram.

Hi autem & se ad perspectiuam, sicut hæc ad geometriam,

E *metriam, alia ad hanc, ut quod de iride est. Nam ipsum quidem quia phisici est scire. Sed propter quid. Perspectiui, aut simpliciter, aut secundum disciplinam. Multæ autem, & non subalternarum scientiarum, se habent sic. ut medicatiua ad geometriam. q enim uulnera circularia tardius sanentur. Medici est scire quia, propter quid autem, Geometræ.*

Cõ. 144. ¶ Cũ expo suisset, q̃ mathematicę: quæue sensitiuę dicant. Exponit hic, q̃ se hñt, vt sensitiuę ad mathematicas, & in quit. ¶ Hẽt aũt se & alia ad hãc pspectiuã. Si aut hæc scili cet pspectiua ad geometriã. Hoc ẽ quã rõnẽ hẽt pspectiua ad geometriã: eã rõnẽ hẽt aliq̃ alia sciẽtia ad pspectiuã. Vt qđ est de iride. ¶ Supra quo exẽplo. Alexã. inqr: ꝙ quæ cõsiderat theorema de iride: ita se hẽt ad pspectiuã, vt se hẽt pspectiua ad geometriã, qñ (vt inqt) sicut geometria vtit solis spẽbus sine subis. Perspectiua aũt re ctã lineã: quæ in aere est, assumit q̃ quidẽ cũ naturale sit corpus, subcũ hẽt ipsas intuitiones. Et pspectiua sumit so lũ ipsum, qa, Geometria vero ipsum pp qd oñdit: ita se hẽt, q̃ theorema de iride speculaſ: ad ipam pspectiuã: Hęc qdẽ Alexãder p q̃ (vt mihi vř) innuuit hãc sciẽtiã: q̃ de iride est: esse q̃si aliq̃ spãlẽ sciẽtiã q̃ se hẽt ad pspectiuã,

Alex. de exemplo iridis.

F

Proculus vt pspectiua ad geometriã. ¶ Proculus vero dicebat Aristo. innuere nõ sciẽtiã spãlẽ: sed eã naturalis phię partẽ, q̃ græce Catoptrice dř. Catoptrices. n. est theorema de iride: nã Catoptrice de refractionibus facit sermones. Perspectiuus vero de his, q̃ aspectibus accñt: cõsiderat. Atq̃ Catoptricus vtit his: q̃ pspectiui sunt. nã simpliciter qdẽ sumit: q̃ accñt circa iridẽ ꝙ tricolor: ꝙ non plures duobus: ꝙ nũq̃ maior semicirculo fit: & silia: q̃ qdẽ physicus põt scire, pp qd aũt hæc fiũt: scit pspectiuus: quo circa & Catoptricus ita se hẽt ad pspectiuũ, vt pspectiuus ad geometriã. Qđ ãt eã naturalis phię partẽ intelligat. q̃ est de iride: cõfirmaſ ex his, quæ ipse Arist. infert. Nã ipm qdẽ qa, physici est scire. Sed pp qd pspectiui: aut simplr: aut scđm disciplinã. Per hæc. n. obscure indicat Catoptricũ: hoc ẽ eũ physicũ, q̃ solũ de iride cõsiderat. nõ. n. Catoptricus simplr pspectiuus ẽ: sed scđm disciplinã iridis. Iridis vero disciplinã ob aspectuũ refractionẽ docet accidere. De inde iterũ affert aliud exẽplũ earũ: q̃ se hñt: vt subalternę. Et tñ nõ sunt subalternæ, & hoc ꝓponit: & inqt. Multę ãt & nõ subalternarũ, sciẽtiarũ: se hñt sic: hoc est nõ sunt subalternæ, & se hñt, vt subalternę. Quarũ exẽplũ affert, & inqt: Vt medicatiua ad geometriã. ꝙ. n. vulnera circularia tardius saneñ, Medici est scire qa: pp quid aũt geometrę: ergo se hñt: vt subalternæ: & tñ nõ sunt subalternæ. ¶ Circa hoc exemplũ de vulneribus circularibus (vt Philop. inqt) Geometra cãm dicit, qm̃ circulus omnibus figuris isoperimetris valde cupacior est. Semp. n. isoperimetrã angulosiores, sunt valde capaciores: & qm̃ circulus finis est multãgularũ: Iccirco omniũ figurarũ est capacissima: quocirca & orbiculare vlcus: plurima eget carne, qm̃ diuturnior in ipo repletio fit: atq̃ cicatrices. ¶ Sed cõtra, qm̃ si supponamus duo vulnera nõ eq̃lis mẽsurę. Maius quidẽ: rectilineũ: Minus vero: circulare: cõstat difficilius cõsolidari circulare: licet sit minus, q̃re nõ ꝑpea ꝙ val de capacius sit circulare, id accidit. ¶ Propter hæc Philoponus aliter asserit, ait. n. huius rei cãm esse, ꝙ partes sane scẽtes nõ adiacẽt: neq̃ ꝑpe site sint: ꝑcul. Iccirco natura per moleste cõglutinat: & iũgit: ipsas. Huius rei signũ est: ꝙ medici secãt talia vulnera: & angulos faciũt: vt circularẽ deleãt figurã. Nã vbi sunt anguli, cũ paruũ sit spatiũ

G

H

Philopo. de exẽplo ulceris circularis cũ tarditatis consolidationis ulceris circularis.

Refutatio causæ.

Alia cã.

intermediũ: partiũ: q̃ sanę sunt, põt (Propterea ꝙ nõ ꝑcul sint, q̃ sanæ sunt) natura iũgere. ¶ Sed mihi vř: ꝙ hæc rõ calũniã patiaſ: quã ommitto. ¶ Propterea adducamus aliud exẽplũ, & capiamus medicinã & astrologiã: & in ueniemus. ꝙ medicus dicit, ꝙ septimi dies in ægritudinibus sint decretorij: Cur vero decretorij sint, non nouit. Astrologijs autẽ causam dicit: propter tetragonicas & dia metricas lunæ figuras: & alia quędã, de quibus in libello de Criticis abũde diximus. Siquis autẽ vellet: posset dicere (vt Iuniores autumant) ꝙ hæ sciẽtiæ simpliciter subalternæ non sunt: quoniã principia medicatiuæ non probanẽ propter quid in geometria. Secundũ ꝙ vero sunt subalternæ, quoniã scđm aliquã partẽ altera alteri subalternatur. Id enim quod de vulneribus circularibus dicitur: probatur propter quid in geometria.

N

Qualis causa sit. aliud exẽplum.

¶ *Prima autem ratiocinationis figura maxime ad scientiam ipsam accommodantur. mathematicæ scientiæ nãq; ut arithmetica, geometria, & perspectiua, per hanc (ut patet) suas afferunt demõstrationes, atq; etiam omnes fere quæ ipsis propter quid est faciunt considerationem, aut. n. omnino, aut per sepe, & in plurimis, hac in figura ipsius propter quid est efficitur ratiocinatio.* Quare propter hoc etiam ipsum maxime ad scientiam erit accommodata. Propriissimus. n. sciendi modus est contẽplari ipsum pp quid est.

O

¶ *Figurarum autem faciem scire maxime. prima est. Etenim mathematicæ scientiarũ per hanc demonstrationes ferunt. ut arithmetica. & geometria, & perspectiua, & fere (ut est dicere) quæcunque ipsius propter quid faciunt considerationem. Aut. n. omnino, aut sicut frequentius, & in plurimis per hanc figurã (qui est pp quid syllogismus) fit. Quare & propter hoc erit maxime faciẽs scire. Propriissimum enim scire est propter quid speculari.*

Tex. 31.

P

¶ Proponit per hæc demõstrare (vt Philoponus inquit) ꝙ propria maxime scientialibus syllogismis sit prima figura & hoc multis modis ostendit. ¶ Iuniores vero sic textum hunc inducunt, ꝙ cum Arist. egisset de materia demõstrationis pertractando quales sint propositiones: ex quibus ipsa conficitur: nũc de forma agit. Est. n. rationi consentaneũ cũ quide materia agit: etiã de forma pertractare. Cæpit aũt prius materia demõstrationis: tãq; a re propria magis huic libro. Tractare nãq; de forma potius libro priorũ cõuenit: ꝓponit ergo cõclusionẽ, & inquit. ¶ Figurarum autem faciens scire maxime: prima est. Et (vt dixi) hanc cõclusionem multis modis ostendit: et primo quidem ex eo, ꝙ omnes scientiæ: quæcunq; sunt ipsius propter quid, hac potissimum figura propria theoremata syllogizent: rarẽ ter aũt per secundam figuram. Quoniã & causæ magis affirmatiuæ sunt. In secunda vero figura nihil concluditur aſ firmatiuũ. In tertia vero cõcluditur quidẽ: sed omnia parti cularia: causæ vero vniuersalium sunt. Vnde inquit. Etenim mathematicæ scientiarum: per hãc demõstrationes ferunt: vt arithmetica: & geometria, & perspectiua, & fere (vt est dicere) quæcunq; ipsius propter quid faciunt considerationem. Et quia dixit. Fere quæcunq; ipsius pp quid faciũt cõsideratione, Assignat cãm. Cur dixit fere: et inqt. Aut. n. omnino, aut sicut frequentius: & in plurimis per hanc figuram syllogismus fit, qui est propter quid. Et hoc exponit Philoponus, quoniam raro negatiuas cõclusiones, quæ sunt in secunda figura: sciẽtiæ concludunt: dico raro: quoniam (vt Philoponus inducit) aliquando negatiuas conclusiones geometria facit: vt quando dicit. In eadem recta linea duabus eisdem rectis lineis aliæ duæ æquales non simul constiterint vtraq; vtriq; ad aliũ

Cõ. 145. Philopos introductio text. secundum Iuniores.

Q

I & aliū pūctū ad easdē partes eosdē fines habētes cum re ctis lineis:quæ ab initio.Hoc enim negatiuum est Theore ma.Recte ergo raro dixit,quoniā nō semper.Scientiæ af firmatiuas conclusiones concludunt.Deinde repetit con clusionem simul cū nouā rōne inducta:& cū noua rōne addita, & inquit.Quare & propter hoc.s.quia omnes scientiæ:q̄ ipsius propter quid sunt.per hāc syllogismos suos confi ciunt:Hæc figura prima erit maxime faciēs scire: hæc fuit conclusio,& illa fuit eius probatio.Addit quasi nouā ra tionem,& inquit.Proprijssimum.n.scire est propter quid speculari. Et quia propter quid est proprijssimum scire, hac ratione improprijssima,& prima figura demonstra tiones propter quid cōfici debent:& sic videtur hæc qua siquoua quædam ratio.

K *Deinde hac tantum figura ipsius quid est uenari scientiam pos sumus.In figura nāq; media nulla fit affirmatiua ratiocinatio,scie tia uero ipsius quid est,affirmationis nimirum est.In ultima ue ro fit quidem,at non est uniuersalis ut patet,ipsum autē quod est uniuersaliū esse constat.Non.n.aliqua ex parte hō est aīal bipes. Postea ipsius quod qui est scientiam per hanc solam uenari posi bile est.In media enim figura nō fit prædicatiuus syllogismus.Sed ipsius quod quid est syllogismus affirmationis est.In ultima autē fit quidē.Sed nō uniuersaliter quod quid est autem,uniuersalium est.Non enim quodam modo est animal bipes,homo.*

Com.146 Secūdo idē probat:& Philoponus (vt mihi videt)bene dicit ad materiā rationis:sed ad formā nihil. Pōt tamen ra

Enthyme ma text. tio sic ad Enthymema syllogisticum reduci: per figuram

L primam solam est ipsum quod quid est inueniri possibi le.Ergo prima figura maxime facit scire.Tenet consequē tia: quoniam solum per definitiones scimus, ergo si per primam figuram solum venamur definitiones, per eum solum:aut proprie scimus:& sic videtur maxime scientifi ca.Quod autem per solam primam figuram venemur de finitiones:quod erat antecedens,Arist. probat: quoniam nec per secundā:nec per tertiā inueniri possunt. Et hoc in quit:& primo proponit antecedens:& dicit. Postea ip sius quod quid est scientiā:per hanc solā venari possibile est:hoc est antecedens ex quo vult habere:ergo prima fi gura est maxime scientifica. Nam si per hanc habemus id

M per quod scimus:per hanc maxime scimus. Deinde pro bat antecedens, & inquit In media enim figura non fit p̄ dicatiuus syllogismus,Ergo subaudi per secundam figu ram non potest inueniri definitio,assignat causam, & le gas:sed,pro quoniā,hoc pacto:quoniam ipsius quod qd est syllogismus affirmationis est.Non.n.potest, nisi syllo gismo affirmatiuo definitio ipsa inueniri. Ergo non per secundam figuram definitio potest inueniri. Cum per se cundam nihil:nisi negatiuum syllogizetur:Deinde osten dit,qnec in tertia figura:& dicit.In vltima aūt fit quidem, sed non vniuersaliter.'Quod quid est autem vniuersaliū est.Non enim quodam modo,hoc est particulariter.Ho mo est animal bipes:sed vniuersaliter.Ergo cum nec per secundam:nec per tertiam definitio fit inuenibilis:per pri mam figuram solū poterit inueniri: & sic habetur ante cedens.Philoponus autē ad materiā rationis bene dicit:ad

Dub.1. formā autē:non multum se diffundit: Sed contra hæc dubitatur primo:quoniā definitio non est propō. Ergo nec vniuersalis:nec particularis.Et sic Aristo.supponit fal

Solutio. sum.Dicendum Aristo.non esse locutum de definitio ne sumpta pro termino:sed pro oratione definitiua dicen te esse vel non esse: hoc est pro propositione definitiua.

Secundo dubitanr:quoniam Arist.videtur falsum sup ponere, supponit enim definitionē syllogismo inueniri: quod est contra ipm scdo huius. Vbi asserit syllm quo inueniē definitio,petere principiū. Ad hanc dubōnem dixerūt nōnulli:nō totā definitionē per syllm primæ figu ræ demonstrari:sēd qlibet eius partē, vt Boetius inquir. 2. dubō. Sol.Boetij

Quā solutionē Philoponus vir doctissimus olfecit.As serit.n.primo quæ rigenus rei definitæ: vtpura hominis. Mox syllogizantes q animal,rursus vnā quāq; driarum syllogizamus,& generi adiungimus,nectimusq; quous que quod collectum fuerit:conuertatur ad id: quod pro positum fit:& hoc inquiunt esse. definitionem hominis. Philopo.

Sed cōtra qm̄ definitionū nō est demō, vt patet. 2. lib. topicorū.Sed ex ipsa rerū euidētia oportet notas esse defi nitiones.Preterea ex definitionibus demōnes fiunt:nō aūt definitionū demōnes. Propterea. Alij dixerūt (vt nos alias diximus) q ipsum qd est p primā figurā demōstraē: nō simplr:sed suppositiue:non.n.possumus per primā fi gurā qcq; demonstrare:quin definitionē supponamus tā quā mediū demōnis. Sed nō placet ētmihi hæc solō, qm̄ & in scda figura demō aliqn̄ supponit definitionē. Pōt.n.demonstrari hominē nō esse equū p rōnale animal: qm̄ omnis hō animal rōne est, & nullus equus est animal rōnale.Igiē nullus equus est hō, & sic patet in hac demō ne supponi definitionē hominis. Alij dixerunt Arist.in telligere de materiali definitione,qm̄ materialis definitio de definito p formalē,nō nisi in prima figura syllogizaē. Sed nec hęc expō placet:qa materialis definitio subō cō parata:nō vt definitio,sed potius vt per se accñs habetur. Alī diximus q id,qd Arist.ait.Intelligi debet hypothe tice.videlicet si definitio de definito demōne inueniri po test.Nō.n.posset demr̄ari:nisi inprima. Sed minime nūc placet:qm̄ Arist.loquiē categorice,& nō cōditionalr̄. Al non esset ad ppositū. Iterū diximus Arist.locutū eē ca tegorice:qm̄ definitio de definito demonstrari potest,nō tamē in eo quod quid est.Potest.n. de homine demōstra ri animal rationale p hoc q est suba animata rōnis capax: non tamē in eo quod quid est:vt secūdo huius patebit. Cōtra so lutio.ca.2 Vna solo nostra. O Refutatio Alia solo. Cōstatio Scda solo nostra. Refutatio P Propria solutio.

Q

Philoponus etiā asserit q quęlibet definitio pōt de suo definito demōstrari nō in eo qd quid est per cōem descri ptionē definitionis.Describitur.n.definitio hoc modo:de finitio est oratio,ex cōioribus sumpta:& ex his: q̄ scdm subam insunt.Per hāc ergo syllogizabimus sic, Animal rōnale mortale oratio est ex cōioribus sumpta, & scdm substantiā,quod autē ex cōmunioribus sumptū est,& ex his,quæ sunt secundū substātiā:definitio est. Ergo animal rōnale mortale definitio hominis est.Hæc mihi occurrūt. Tu vero si melius habes,melius dicas.

Insuper hæc figura ceterarum non indiget figurarum. At indi gent huius illę profecto,nam hac densantur atq; accrescunt, quo usq; ad ea perueniant quę medio uocant.Patet igitur primā figurā exactissimam atq; accommodatissimam ad scientiam esse.

Amplius

A ¶ *Amplius, Hæc quidẽ illis nihil indiget. Ille autem per hanc den ſantur, & augumentantur quouſq; utiq; ad immediata ueniant. Manifeſtũ igitur eſt q maxime propria ſcientiæ eſt prima figura.*

Subſa Corpus Animatũ Animal Hõ
A B C D E

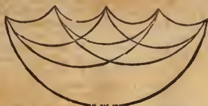

B

Cõ. 147. ¶ Hæc eſt (vt Philoponus inquit). Tertia rõ ad ꝓbandũ ꝙ propria familiariſq; maxime eſt prima figura ipſi ſciẽtiæ. Nã (vt inqt) Hæc quidẽ in nullo indiget alijs figuris. Aliæ vero indigent hac. Vnde inquit. ¶ Amplius hęc quidẽ. ſ. prima figura. Illis nihil indiget. Illę autẽ per hãc denſanť, & augumentanť, quouſq; ad immediata veniãt. Ex his concludit id, quod ꝓpoſuit a principio, & inquit. Manifeſtum igitur eſt: ꝙ maxime ꝓpria ſcientiæ eſt prima figura. ¶ Sed quo ad verba attinet. Animaduerte ꝙ nõ clarũ eſt: quõ cæteræ figuræ p̃ primã dẽſenť: atq; augeantur. ¶ Philoponus vir doctiſſimus vno mõ dicit eſſe in priori bus oñſum ꝙ ſyllogiſmi: ꝙ in ſc̃da, & tertia figura ſunt, nõ habeãt neceſſariũ q̃d appareãt: pficiũtur aũt reductione ad primã figurã. Et ppea prima figura erit ꝓpria: maximeq; familiaris, & per idẽ maxime faciens ſcire. Quare Philoponus in hac prima expõne p̃ augeri & dẽſari intelligit reduci ad figurã talẽ: vt ex datis id, quod inferť: appareat neceſſariũ. Et cũ hoc habeat ſola prima figura, ideo ceteræ illa indigẽt, ipſa autem nullis. Nec ab rõne reduci ad euidentẽ figurã dr̃ augumẽtari & cõdenſari. Nã augumẽtari eſt tẽdere ad formã: diminui ac cõdẽſari eſt ire ad materiã. Et qa cuiuſq; ꝓpõnis ſubiectũ dr̃ materia, p̃dicatũ vero forma. hinc reductio ſc̃dę figuræ in primã dr̃ cõdẽſatio: ſiue diminutio: qa in illa mediũ ꝙ erat p̃dicatũ, fit ſubiectũ. Reductio vero: tertiæ: dr̃ augeri: qa mediũ: quod erat ſubm, reddiť p̃dicatũ dixit ergo dẽſanť rõne habita ad ſyllõs ſc̃dæ figuræ: q̃ ad primã reducunť ex eo, qa mediũ: q̃d erat p̃dicatũ fit ſubm: dixit augumẽtanť rõne habita ad ſyllõs tertiæ, ꝙ reducunť ad primã: q̃d erat ſubiectũ: conuerſo in p̃dicatũ. Hæc eſt vna Philoponi expoſitio: q̃ mihi nõ placet, qm̃ Ariſt. inquit. Illę aũt p̃ hãc dẽſanť, & augumentanť: quouſq; vtiq; ad immediata veniãt. Ergo augumẽtari atq; denſari eſt venire ad immediata, & qm̃ non venimus ad immediata niſi ꝓ ſyllogizãdo ꝓpões quouſq; ſunt ꝓ ſyllogizabiles. ¶ Recte ergo Philoponus acipiẽs a Themiſtio: per augumentari atq; denſari pro ſyllogizari intelligit quouſq; ad immediata veneri mus. Nã omnis demõſtratio per ꝓpões immediatas fit, aut per eas: quæ pro ſyllogiſmis ad immediatas reducuntur. Conſona autẽ eſt hæc expoſitio his: quæ libro priorum dixit, Vbi multis exẽplis declarauit ſyllogiſticã auctionẽ eſſe pro ſyllogizationẽ. Præterea vbiq; immediata appellauit ea: quæ carent medio: dicuntur. n. immediata græce, ἄμεσα. hoc eſt ſine medio. Ergo pro ſyllogizatio idẽ eſt: quod ſyllogiſtica auctio vel diminutio: quæ nihil aliud eſt: q̃ ad immediatas ꝓpoſitiones accedere. Pro

Verborũ expoſitio. Quomodo ſecũda & tertia figura denſentur & augumenentur per primam.

C

1. Philop. expoſitio

D

Refutatio primæ opinionis.

Sc̃da expoſitio Philopo.

ſyllogizatio vero, dicitur denſatio reſpectu termini ad quem: pro quanto itur in propõne indiuiſibilẽ medio carentẽ. Dicitur autẽ augumẽtatio, reſpectu termini a quo: pro quanto augetur ſup illo ſyllogiſmorum numerus. ¶ Sed dubitatur: quoniam etiam in ſecũda figura poteſt fieri ꝓ ſyllogizatio, vt ſyllogizauero. Nullum animal eſt linea: omnis parallelus eſt linea. Nullus ergo parallelus ẽ animal. Hic ſyllogiſmus eſt in ſecũda figura, & maior poteſt pro ſyllogizari ad immediatam propoſitionem ſic: in ſecunda figura. Omnis linea eſt quãtitas nullũ animal igitur eſt linea. Vbi patet maiorem primi ſyllogiſmi eſſe denſatã per ſecundam figurã. ¶ Ad hanc innuit ſolutionẽ Themiſtius: & poſt ipſum Philoponus ꝙ duplex ſit dẽſatio ſiue pro ſyllogizatio. Altera q̃ dẽ vtriuſq; propõnis. Altera alterius propoſitionis tantum. Pro ſyllogizatio quidem vtriuſq; propoſitionis ſyllogiſmi principalis: ſolũ in prima figura fit, & per primã figuram. Non. n. fieri poteſt per tertiã quoniã in illa nihil vniuerſaliter ſyllogizatur. Per ſecundã vero Alterius propoſitionis. ſ. negatiuæ aliqñ fieri poteſt: vt patuit in argumẽto. Ambarũ autẽ: minime. Nõ. n. ꝓpoſitio affirmatiua per ſecundã pro ſyllogizari poteſt. At per primã figurã: vtraq; pro ſyllogizari poteſt. Quare in ſecunda figura poſſumus pro ſyllogizare alterã tantũ. Vtranq; vero: ſolum in prima. Hæc mihi videntur.

E

Dubitatio

F

Soſo the. & Philo. dẽſatio ſiue ꝓſyllogizatio duplex.

G

¶ *Quemadmodum autem fit, ut, a, indiuidue competat ipſi, b, Sic etiam ut idem non competat fieri poteſt. Atq; tum indiuidue competere uel non competere dico, cum inter ipſa nullum medium eſt. Sic enim non erit ulterius per aliud ineſſe uel non ineſſe.*

¶ *Sicut aut, a, eſſe in, b, contingit indiuiſibiliter. Sic & non ineſſe poßibile eſt. Dico autem indiuiſibiliter ineſſe, uel non ineſſe, eo quod non ſit aliquod eorum medium. Sic. n. non erit ſecundum aliud ineſſe, aut non ineſſe.*

H

Cõ. 148. Quæ iuniores de intẽtione Ariſtote.

¶ Iuniores aſſerunt hic Ariſtotelem agere de immediatione propoſitionum negatiuarum: & rationes aſſerunt. Primo quidem: quia oppoſitorum eadem eſt diſciplina: ergo cum egiſſet de immediatione affirmatiuarum, equum eſt: vt hic agat de immediatione negatiuarum. Secundo: quoniam cum egiſſet de materia demonſtrationum affirmatiuarum: debebat agere de materia demonſtrationum negatiuarum. Tertio: quoniam Ariſto. intendit de demõſtratiua ignoratione pertractare, quam rem agere non poteſt: niſi de negatiuarum immediatione primo agat. Prætermiſit autem de negatiuis: vt dicunt: per ſe itates: vniuerſalitates, & id genus. Siquidem nulla negatiua eſt per ſe: nulla de omni, nulla etiam poſterioriſtice vniuerſalis. Hęc Iuniores & nos aliquando diximus. ¶ Verum rectius cum Philopono dicendum eſt: ꝙ cum dixiſſet ꝙ prima quidem figura non indiget alijs. Aliæ vero per primam figuram denſantur, & augumentantur quouſq; ventum ſit ad immediatas propoſitiones: adiũctis ſemper medijs terminis per quos propoſitiones demoſtranť, vult oſtendere per hæc ꝙ immediatæ propoſitiones: non ſolum

Philopo.

I affirmatiuæ sint, sed etiã negatiuæ. Est.n.immediate aliud de alio negare. Hęc Philoponus de intẽtione, & de cã intẽ tionis. ¶ Quo vero ad verba attinet, Aristo.(vt Philoponus inquit) Dat nobis regulã quo pacto possumus cognoscere terminos immediate se negãtes ab inuicẽ. Nõ.n.facile est hoc cognoscere. Immediatę.n.affirmationes cognoscũtur ex eo: quia si hñt ṗdicatũ primo inexistẽs subõ: & nulli alteri ante ipsum. Hæ sunt immediatæ affirmationes. De corpore.n.substãtia immediate ṗdicaẽ: & id de animato: & in reliqs eodẽ mõ. In negationibus aũt nõ facilis est cognitio: ꝓpterea de his ponit regulã. Primo ergo ꝑmittit eẽ ꝓpões negatiuas immediatas, & dicit. ¶ Sicut aũt, a, esse in, b, cõtingit indiuisibiliter. hoc est immediate. Sic & nomini esse posse est. Ergo sicut daẽ affirmatio immediata ita daẽ negatio immediata. Exponit qd ĩpe velit ꝑ indiuisibiliter inesse: vel non inesse, & inqt. Dico aũt indiuisibilr inesse: vel nõ inesse: eo ꝙ nõ sit aliqd eorũ.s.extremorũ ipsius ꝓpõnis mediũ: ꝑ qd demõstrari possit alterũ alteri nõ inesse. Cuius cãm assignat: & dicit. Sic.n.s. ꝑ carẽtiã medij. Non erit secũdũ aliud inesse, aut nõ eẽ, qsi dicat. Cã aũt eius qd diximus est: qm̃ cũ mediũ extremorũ nullũ ẽ: sic nõ erit alterũ alteri inesse per mediũ aliud: sed immediate, hoc ẽ sic erit negatio immediata, vel inesse, hoc est affirmatio immediata. Cũ.n.nõ sit mediũ: tã negatio, ꝙ affirmatio erit immediata. Et intelligit per indiuisibiliter (vt recte Philoponus exponit) immediate. Nec ab rõne: per indiuisibilr intelligit immediate qm̃ appõne medij termini q secat immediatas ꝓpões nõ põt facere vnã ꝓpõnẽ duas. Sic.n.non erit secũdũ aliud inesse: aut nõ inesse. Sicut.n. si dixero hõ est subã. nõ primo ṗdico de homine subãm: sed per aliud, & iccirco nõ est immediata ꝓpõ: nã ꝓpter rõnale: & hoc ꝓpter animal: & hoc ꝓpter corpus: sed solũ de corpore

L subã ṗdicaẽ immediate: de homine vero rõnale: qm̃ nõ cõtingit (vt alius terminus medius inter hos intercidat) cui primo insit ṗdicatũ: ita & immediatæ negationes hæ vtique esse possent: qbus nõ cõtingit. Vt terminus ab alio subiecto negeẽ. Tũc.n.immediate: et nõ per aliud negatio ẽ. Ergo sicut immediata affirmatio est: qm̃ inter extrema nullus terminus intercedit, cui primo ṗdicatũ inest: ita negatio immediata erit: qm̃ nullũ subm̃ intercidit: a quo primo ṗdicatũ negaẽ. Recte itaqꝫ indiuisibiliter idẽ ẽ qd ĩmediate.

K (margin, beside "ter inesse: vel non inesse")

¶ Cum itaq; uel, a, uel, b, in toto quopiam est, uel etiam utrunq;, tum etiam fieri nequit ut, a, primo non competat ipsi, b.

M *¶ Cum igitur aut, a, aut, b, in toto aliquo sit, aut etiam ambo, non contingit, a, in, b, primo non inesse.*

Cõ.149m Regula ꝑpositionis imediate. Qm̃ cognoscere immediatas ꝓpões est (vt diximus.) Difficile. Nũc ponit regulã, qua facile illas apphẽdamus. Et regula est (vt Philoponus exponit) ꝙ qñ termini: qui negantur ab inuicẽ, tales sunt. Vt neutrũ ipsorum habeat alium talem affirmatum de seipso: propterea ꝙ sit ipse ex generalissimis, et possit de quibusdã generibus prædicari: tunc immediate dicunt adinuicẽ negari. Immediatas.n.propositiones eas dicimus inter qs nõ cõtingit intercidere aliquẽ terminũ mediũ: per quẽ fiat syllogismus. Si vero quiuis terminorũ hẽat aliquẽ qui de ipso ṗdiceẽ, is põt intermedius appositus: facere syllogismũ ṗdicatũ quidẽ de altero: a reliquo vero negatũ. Vt per primũ quidẽ faciat secundã figurã: per secundũ vero primã. Quare solũmõ negationes hæ vtiqꝫ esse possent, q̃ vtroſqꝫ habeãt terminos ex generalissimis generibus: nã si alter ipsorũ: aut ambo subalternorũ fuerint: nõ est talis negatio immediata. Aris.

Verborũ expositio. (margin)

ergo declarat quid negatiua mediata sit. Vt ex hoc regula intelligatur per quam immediate cognoscuntur. ¶ Vbi animaduerte trifariam negationem fieri (vt si ambo extrema sub eodem toto continentur) vt homo, & equus sub animali, aut si sub diuersis totis: vt equus & linea, equus qdem sub substantia, linea vero sub q̃titate. Aut si alterum sub toto: alterum vero non: & hoc est: aut quia subiectũ sic: ṗdicatum non: vt equus non est q̃titas: aut econtrario: subiectũ non: prædicatum sic: vt q̃titas nõ est equus, Aristo. ergo vult omnes has esse mediatas: ꝑter esse: cuius extrema sunt sub eodẽ toto: de quia nihil meminit. Hinc patet: quæ sit immediata. Est.n.illa: cuius extrema nec sunt sub diuersis totis, nec alterum tantũ, vnde inquit. Cũ igiẽ aut .a. aut. b. in toto aliquo sit. Et per. b. subiectum intelligit. a. vero negatum ab ipso. b. Ideo inquit. Cum sit alterĩ ipsorum in aliquo vniuersaliori hoc est: quando habet aliquod quod ṗdicatur de ipso. Aut etiam ambo subaudi sint sub diuersis totis. Non contingit. a. in. b. Primo non inesse. Hoc est ex his non fit immediata negatio. Non.n. primo negatur. a. de b. sed propter medium aliud. Et per totum, genus vel vniuersale intelligit. Sic.n.in libro priorum ipse loquitur. Species.n. pars est in genere. Hinc patet per oppositum quæ sit immediata. Est enim illa, cuius extrema nec sunt sub diuersis totis. Nec alterum extremo rum est in aliquo toto.

A (right margin, line 1)
Negatio tribus modis fit. (margin)
B (right margin)
Quid ꝑpositio immediata. (margin)

¶ Sit.n.a, ipsum in toto, c, Si igitur, b, non sit in aliquo toto, c. fieri nanq; potest ut, a, quidem in toto quopiam sit, b, uero in hoc codem non sit, tum ratiocinatio fiet, ac ipsum, a, non inesse, b, per, c, medium concludetur. Nam si, c, cuilibet quidem competat, a, de nullo uerbo, b, prædicatur, a, sanc nulli competet, b.

¶ Sit.n.a, in toto, c, igitur si, b, non est in toto, c, (Potest.n. a, quidem esse in quodam toto. Sed, b, non esse in hoc). Syllogismus erit ꝙ non sit, a, in, b. Si.n.in, a, quidem omni est, c, in, b, autem nullo est, in nullo, b, est, a.

C (right margin)

¶ Ea quæ dixit. Nunc per exempla declarat. Et primo declarat: ꝙ cum prędicatum sit sub toto aliquo: & subiectũ sub nullo toto, toto negatio fit mediata. Termini autem sunt. Quãtitas: Continuũ, Substantia. Nam omne conti- Cõ.150m

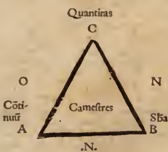

D (right margin)

nuum est quantitas, nulla substantia est quantitas, nulla ergo substantia est continuum. Vbi patet. a. b. negationem esse mediatam, nam prędicatum sub toto est. Vtputa sub. c. quoniam sub quantitate. Subiectum vero sub nullo: quoniam substantia sub nullo est. Et tamen syllogismus est in secunda figura: quoniam nullum. b, est. a. vnde dicit. ¶ Sit enim. a. in toto. c. Vtputa continuum sub quantitate ita: vt hæc sit vera: omne cõtinuum est quantitas. Igiẽ si. b. non est in toto. c. nec sub ali-

E quò toto, vt substantia. Pōt.n. a, quidē esse in quodā toto (vt cōtinuū sub quātitate). Sed.b.non esse in hoc, nec in alio subaudi. Syllogismus erit in secūda figura, ꝙ non sit.n.in.b. Reperit aūt syllogismū, & inqt. Si.n.in.a.quidē omni est.c.qm̄ omne cōtinuū est quātitas. In.b.aūt nullo. Qm̄ nulla substātia est quantitas. Syllogizabit̃, qm̄ in nullo.b.est.a. Nulla.n.substantia est continuū. Quo vero ad verba attinet. Animaduertet verba illa. Sed.b. non esse in hoc, esse intelligēda: ꝙ.b.sit in nullo. Qm̄ nec in.c. nec in alio quodā.n.c. Et dixit hoc (vt Philoponus notauit): Qm̄ spēs cōtradistinctę: & negant̃ ab inuicē immediate: & tn̄ sub eodē genere cōtinent̃. Hęc.n.ē immediata, nullū irrōnale est rōnale. Et tn̄ ambo in toto animali sunt.

Verborū expositio

Obiectio Sol. Phi.

Fecit aūt syllogismū in secūda figura: & tn̄ dixit ꝓpōnes cōdēsari in prima figura. Et dicēdū (vt Philoponus innuit) qm̄ contingit alteram tātum densari per secundā figuram: vtrāq; autem, non nisi per primam.

Idem fiet & si, b, in toto quopiā sit, uel ut in, d, nam ipsum, d; cuilibet quidem competit, b, de nullo uero dicitur, a, quare fit ut, a; per ratiocinationem nulli competat, b. Eadem ostendentur & si utrunq; tam, a, q̃, b, in toto quopiam sit.

F

Similiter autem & si, b, in aliquo toto est. Vt in, d, d.n. in omni, b, est. In, a, autem nullo, d. Quare, a. in nullo, b, erit per syllogismum, Eodem autem modo demonstrabitur, & si utraq; in toto aliquo sunt.

G

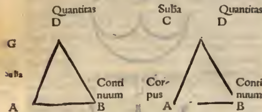

Cō. 151.

Sumit nunc conuersum, subiectū quidem in aliquo p̄dicatum vero in nullo. Et sit.a.quidem substantia.b.vero cōtinuum.d.aūt qͣtitas. In omni ergo cōtinuo qͣtū inest, in nulla autē substantia qͣtū. Quare in nullo cōtinuo substantia. Nō igitur immediata ꝓpositio est, quæ dicit nullū continū est substātia, & vnde dicit. Similiter autē, & si.b.in aliquo toto est. Vt in.d.d.n.scilicet qͣtū in omni. b.est. Omne enim cōtinuū est qͣtū. In.a.autē nullo, est ipsum d.quoniā nulla substātia est qͣtū. Quare.a. in nullo. b.erit. Tertio declarat idē quando ambo extrema sub diuersis totis sunt, vt corpus, cōtinuū nam corpus sub substantia, cōtinuū autē, sub qͣto est. Et sic hæc ꝓpositio corpus cōtinuū est mediata, qa potest per duos syllogismos demonstrari. Vtputa & per.c.hoc est per substātiā, et per d.hoc est per quantum. Ergo est mediata.

H

At uero fieri posse ut, b, non sit in eo in quo toto est ipsum, a, aut rursus, ut, a, non sit in eo in quo totum est ipsum, b, patet ex dispositionibus rerum, quæ inter sese non miscentur, nam si nihil eorum quæ in, a, c, d, scire collocantur de ullo predicat eorum quæ in, b, e, f, diuersa serie collocantur, a, uero in toto est, g, quod quidem eiusdem est seriei, perspicuum est fieri non posse, ut, b, in ipso sit, g. Alioquin conuenirent ac miscerentur hæ series rerum. Idem fiet & si, b, ipsum in toto quopiam sit.

Quod autem contingat, b, non esse in quo toto est, a. Aut iterum, a, in quo est, b. Manifestum est ex coordinationibus, quæcunq; non commutantur ad inuicem. Si.n. nihil eorum, quæ sunt in, a, c, d, coordinatione etiam de ullo predicet eorum, quæ sunt in, b, e, z, a, autem in toto, d, est, Manifestum est q̃, b, non erit in, d. Commutarentur.n.coordinationes. Similiter autem est, & si, b, in toto aliquo sit.

N

Substantia	D	Z	Qualitas
Animal	C	E	Passio
Homo	A	B	Color

O

Com. 152. Verborū expositio

Cū accepisset ꝙ possibile est.a.quidē esse in toto quodā.b.vero non esse in eodem toto. Nunc id demonstrare vult. Quo vero ad verba attinet. Coordinationē vocat ordinē. Cathenāue quæ ab vnoquoq; generalissimo deducitur, vt substantiam, animal, homo. Per coordinationē quæ cōmutatur, intelligit, eā, quæ cū altera communicat, vt corpus, elementorū graue. Hæc enim cōmunicat cū prima, quoniā cōmunia habēt genera substantiā, uidelicet & corpus. Per coordinationē vero, quæ nō cōmutatur, intelligit eā, quæ nihil cōmune habet, vt est Qualitas Passio, Color, vel qͣtū cōtinuū, superficies. His expositis inquit. Quod autē contingat.b.non esse. In eo toto. In quo est.a. Aut iterum cōtra a.in eo toto. In quo est.b. vt pauloante assumptum est. Manifestū est ex coordinationibus, quæcūq; non cōmutantur adinuicē. Et dixit, quęcunq; nō cōmutant̃ adinuicē, propter coordinationes q̃ cōmutant̃ (Vtputa q̃ habēt gn̄a cōia, vt dictū est). Ergo vult hīc, ꝙ si dentur coordinationes incōmutabiles, atq; impermistæ, ꝑnt.a.&.b.esse sub diuersis totis penitus abiunctis, vt.a.sub.d.&.b.sub.z. Quod autē ita sit, ꝓbat, et inquit. Si.n.nihil eorū, quæ sunt in.a.c.d.coordinatione, & de vllo eorū p̄dicet̃, q̃ sunt in.b.e.z.coordinatione, & a.in toto.d.est. Manifestū ꝙ.b.nō erit in.d.toto. Cōmutarent̃.n.coordinationes. Cuius oppositū supponit̃, vt ꝙ sint incōmutabiles. Similiter aūt quod diximus patet. Et si.b.in toto aliquo sit. Vtputa in toto.z. Bene ergo dictū est.a.&.b.eē in diuersis totis. Quo vero ad rōnē attinet. Animaduerte ꝙ vis rōnis Arist. est Enthymema, hoc pacto. Si sunt coordinationes incōmutabiles.a.&.b. sunt in diuersis totis. Sed dant̃ coordinationes incōmutabiles, vt nunc supponitur. Ergo.a.&.b.sunt in diuersis totis. Qđ aūt dentur incōmutabiles coordinationes, Arist. supponit hic, quia contra Antiquos probauit non omnia esse vnū vt Parmenides & Melissus dixerūt. Plato & dixit omnia cōtineri sub Idea vnius. Arist. aūt supponit esse. x.rerū genera, & quidē impermista, ac incommutabilia. Pithagorici quoq; concesserūt esse coordinationes duas tantū impermistas alterā bonorum, alteram malorum. Arist. vero. x.rerū genera supponens, vult.a.&.b.esse in diuersis totis, vt supposuit in proximo textu. Quod igitur.a.&.b.sint in diuersis totis, patet ex hisce.

P

Bath.tex.

Q

Diuersitas inter antiquos de coordinatiōibus prī.ph.14 &c. Plato. Aristote. Pithago.

Sed si, a, nulli, b, insit, & neutrum in toto sit ullo necesse est, a, sine medio non competat ipsi, b. Nam si quidpiam inter ipsa medium cadet, necesse est alterum ipsorum in toto quopiam esse. Aut.n. in prima figura ratiocinatio eorum, aut in media extruetur. At si in prima, b, nimirum in toto quopiam erit. Propositionem enim eam quæ uersus, b, collocabitur affirmatiuam esse oportet. Si in secunda utrūuis in toto quepiam erit. Nam utrumuis interuallum affirmatiuam esse potest. Atq; nunc uersus maius nūc

I *uersus minus extremum negatiua propositione sumpta, conficitur ratiocinatio. Ambe uero propositiones si fuerint negatiue ratiocinatio nō cōstabit. Patet igitur fieri posse ut sine medio quidpiā cui piā nō insit, atq; qn, et quēadmodū fieri pōt satis iā explanauimus.*

Si uero neutrum sit in toto aliquo nullo, non sit autem, a, in b, necesse est indiuisibiliter non esse. Si enim erit aliquod mediū, necesse est aliquod horum in quodam toto esse. Aut. n. in prima figura, aut in media erit syllogismus. Siquidem igitur in prima figura, b, erit in toto aliquo. Affirmatiuam. n. ad hoc oportet fieri propositionem. Sin autem in media, utrunq; contingit. Ad utrunq; enim posito priuatiuo, erit syllogismus, cum autem utraq; priuatiua sit non erit. Manifestum igitur q; contingit & aliud in alio non esse indiuisibiliter, & quando contingit, & quō diximus.

K

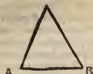

L ¶ Cum dictum sit trifariam esse negatiuam mediatam, nā ea, cuius vtraq; extrema in diuersis continentur totis mediata est: & ea: cuius subiectum in aliquo toto est prædicatum vero minime. Et ea, cuius prædicatum in aliquo toto est, subiectum autem nequaq;. Hinc quasi ex his, quæ dixit deducit: quæ nam sit propositio immediata, & dicit q; negatiua immediata est: cuius neutrum extremorū in aliquo toto est. Vt nulla substantia est quantitas. Et videtur mihi: q; particula δὲ hoc est autem, legi debet δή, hoc est igr. Qm ex dictis hoc deducit: vn̄ inquit. ¶ Si igitur neutrū extremorū ppōnis negatiuę. Sit in toto aliquo nullo, superfluit verbū nullo more grecorū: apud quos duæ negationes magis negāt: Hoc est, si igiť nec subm nec pdicatū negatiuæ ppōnis; in aliquo toto sit. Vt puta, si nec. a. nec. b. in aliquo vliori sit: sed sint ipsa vlissima: Nō sit aūt. a. in

M b. hoc est & ppō negatiua sit hæc, nullū b. est. a. Necesse ē indiuisibiliter nō esse: hoc est necesse est: vt hæc ppō nullū b. est. a. sit immediata: pbat cōsequentiā ex opposito cōsequētis: et ingt. Si. n. erit aliqd mediū: necesse est aliqd horū s. aut. a. aut. b. in aliquo toto esse: & sic per tale medium poterit syllogizari syllogismo, qui erit aut in prima figura, aut in media. Probatum est. n. omnem propositionem mediatam syllogizari posse aut per primam: aut per secundā

Verborū expositio. figuram. ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, q; Arist. adiecit. Non sit autem. a. in. b. quoniam ex negatiua non sequitur affirmatiua: nisi cum constantia subiecti. Non. n. sequitur: neutrum extremorum. a. b. propositionis est in aliquo toto. Igitur. a. b. est negatiua immediata: sed oportet addere. Et. a. b. est propositio negatiua: tūc. n. sequitur q; sit immediata. Tunc ostendit: q; si potest syllogizari in aliqua figura: quod sit aliquod extremorum in aliquo toto: & inquit. Siquidem igitur in prima figura syllogismus sit: quo. a. b. syllogizatur, ipsum. b. erit in toto aliquo: vt in. c. Cuius rationem ait. Affirmatiuam enim ad hoc oportet fieri propositionem, vt minorem, videlicet: omne. b. est. c. Vt sit sillogismus omne. b. est. c. nullum c. est. a. nullū igitur. b. est. a. Sin autem (vt inquit syllogismus.) Quo ad illa verba probatur, sit in media figura. Vtrunq; contingit: hoc est tam maiorem: q̄ minorem: cuius causam affert: & inquit. Ad vtrunq;. n. posito priuatiuo hoc est tam ad maiorem q̄ ad minorem erit syllogismus in secunda figura. Dico autem vtrunq; nō simul: sed seorsum. Quoniam cum vtraq; simul priuatiua sit, non erit syllogismus: ex vtrisq;. n. negatiuis nihil sequitur: Tūc epilogat, & inquit. Manifestum igitur q; cōtingit & aliud in alio non esse indiuisibiliter. Hoc est patet: q; sit aliqua propositio negatiua immediata, & patet quando contingit: quoniam tunc: cum extrema in nullo sunt toto: vel ambo in eodem toto. Exemplum primi substantia non est quātitas. Exeplū scdi, rōnale non est irrationale. Et manifestū est quō contingit: q; ppō negatiua sit immediata. Qm̄ cōtingit negatiuā esse immediatā non eo mō, quo affirmatiua est immediata. Vt dictū est. Nā affirmatio diciť immediata rōne pdicationis: negatio vero: rōne status. Vt puta, cū ad pdicata est status. Præterea affirmatio diciť immediata: quia est p se: & vlis. Negatio vero, nec est per se: nec vlis. ¶ Sed dubitaš: quia hoc nulla suba est q̄titas: nō

O vr̄ immediata: qm̄ p rlamiq̄ libro scdo de interptatiōe habetur, hæc ppō malū nō ē bonū, sic pbaš. Nullū nō bonū est bonū. Omne malū est non bonū: nullū igiť malū est bonū. Eodē modo pbaš illa. Nulla suba est Quātitas quia sequiť nulla nō quātitas est. Quātitas omnis suba est nō q̄titas. Igiť nulla suba ē Quātitas, Quare nō est immediata.

Dubitatio Cap. ulti.

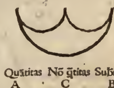

P

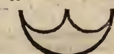

Q Et dicendū q; differt pbatio, & expō ut in Ludicris diximus. Qm̄ pbō ē p notiora, expō vero nō: dico ergo q; illa ppō nulla suba est q̄titas: logice exponiš dupliť aut per affirmatiuā, nā si affirmatiua eius est falsa, ipsa est vera. Aut sumēdo mediū terminū infinitāter. Vt si volo pbare: hāc. Nulla substātia est quātitas: sumā negatiuā de pdicato illius infinito hoc mō. Nulla nō quantitas est q̄titas: omnis substantia est nō quātitas. Igiť nulla substātia ē quātitas. Eodē mō: & hęc Nullus hō est equus: qm̄ nullus nō equus ē equus. Omnis hō est nō equus. Igiť nullus hō ē equus. Pōt ēt & metaphysice pbari, vt tertio metaphysicę patet. Vt puta: quantitas est quantitas: & substantia est substantia, & neutrum sub neutro est: igiť nulla substantia est quātitas. Patet igiť q; tales nec pbōnes: nec demrōnes sint. Qm̄ nō per notiora sunt. ¶ Hactenus de syllogismo sciētię: & ex qbus fit, & qualibus, & q̄ dr̄ia sit syllogismi propter quid a syllogismo quia: & q; sicut sunt affirmationes immediatæ ita etiam negationes immediatæ.

Solu. Probō & expō quō differant. Ista ppō nulla suba est quantitas logice expōitur dupliciter

Epilogus

¶ Finiunt Cōmētaria super libro primo Posteriorū. Augustini Suessani Philosophi celeberrimi.

A

AVGVSTINI NIPHI MEDICES IN LIBRIS Posteriorum, Commentariorum Liber Secundus.

EA quæ quæruntur tot sane profecto quot sunt eaque scimus. Quærimus autem quatuor, esse, propter quid est, si est, atq; quid est.

Tex. primus.

Quæsita sunt æqualia numero his, cuq; quæ scimus. Quærimus autem quatuor, quia, propter quid, Si est, quid est.

Com. pri. Discordia apud græcos de intentione huius Libri.

E intentione huius Libri apud græcos fuit dña. ¶ Alexãder Aphrodisius huius Secundi libri intentionẽ de definitione eẽ asserit: Vtitur ãt auctoritate Theophrasti, qui huius libri intentionẽ & materiam dicit eẽ definitionẽ: Rõne etiã φ liber posteriorũ sit de instris ac de modis sciẽdi, sunt aũt duo sciẽdi instra siue modi, Alter demonstratio, Definitio alter. Cũ igitur demõstratione egit in libro primo, nisi sit diminutus, restat ut nunc de definitione dicaẽ, Cui Arist. primo huius assentire vr̃, cũ inquit (Siquidẽ igitur est aliquis alter sciendi modus: posterius diceẽ). Et innuit hunc, qui ẽ p definitionẽ: de quo hic agendũ esse tradit.

B

Quid Alex. senserit. Rõ Alex. Duo sunt instrumenta sciendi siue modi. Tex. 5. Comẽ. 14. confirmatio Linconiensis.

¶ Huic opinioi Robertus Linconiẽsis cognomẽto Grossatesta cõcordare vr̃ argumentas. In primo libro egit de tribus qõnibus, ut de an res ẽ: qlis res ẽ, & pp qd res ẽ. Ergo cõsonũ est nunc (vt de quid ẽ dicere) Alioquin mãcus esset. ¶ Sed Simplicius huic aduersaẽ & nõ absq; ratione, nã intẽtio libri cum libri inscriptione cõuenire debet. At nec liber posteriorum: nec hic secundus de termino: aut definitione inscribitur: Non ergo esse põt de definitione. ¶ Præterea (vt etiã Philoponus argumentatur) de definitione hic agitur p accidens eo mõ: quo de cæteris causis agitur. s. inquãtũ accidit definitioni eẽ medium. Sic n. de cæteris causis agit. s. ut illis accidit ratio medij. Ergo de definitione nõ est p se intẽtio in hoc libro. ¶ Præterea Arist. primo priorũ ait eiusdẽ facultatis p se esse considerare de generatione & de facultate generationis, ideo asserit ad candẽ facultatẽ spectare generationẽ syllogismorũ: & medij inuentionẽ ergo si, in primo egit de generatione demõstrationis: rationi: consentaneũ est nunc agere de medio, quæ est facultas generandi demõstrationes.

C

Simplicius & Philo. contra Alex. opi. Primo. Secundo

Tertio. Cap. 24.

D

Quarto.

¶ Facit ad hoc Arist. (vt dicit Philoponus) qui ob aliud nihil demonstrat omnia quæri medij gratia: nisi (vt ostẽdat eius intentionẽ esse principaliter de medio. (¶ Quæ vero Alexã. potuerunt mouere nulla sunt. Auctoritas. n. Theophrasti non cogit: cũ ille fuerit illius partis. ¶ Ratio etiam non cogit: quoniã hic liber non ẽ de omni sciendi mõ: sed solum de sciendi mõ, qui ẽ per demonstrationẽ: De mõ sciendi, qui ẽ per definitionem liber topicorũ: & metaphysicæ agit p se: hic autẽ non nisi p accñs, sicut de cæteris causis agitur. ¶ Ex his ergo dicamus intentionem præsentis, Secundi eẽ de medio p se: sed quia accidit medio eẽ definitionẽ, siue causam formalẽ: veluti accidit medio eẽ omnẽ causam, ideo p accidẽs de definitione agiẽ: quæ ẽ causa formalis: & de cæteris causis siř. Et quia intẽtio Arist. hic ẽ agere de medio: petit huius rei necessitatẽ hoc pacto: Id cuius gratia omnes qõnes quæruntur: ipsũ principaliter quæriẽ, Mediũ vero, id ẽ: cuius gratia omnes qõnes quæruntur, Igitur mediũ principalr̃ quæritur.

Ad Theophra. auctoritatẽ. Ad rõnẽ Alexan.

Inuentio huius sctã di secundam propriam mentem.

Pro declaratione igiẽ minoris huius sylli: p̃mittit qd quæsitũ sit, vel qõ: & quot numero quæsita: & quo mõ ad scibilia se habeãt: & primo syllogizat quatuor numero esse scibilia, & inquit. Quæsita sunt æqualia numero his: quæcunq; quidẽ scimus, hæc ẽ minor: Quærimus aũt quatuor: hoc ẽ, sed quæsita sunt quatuor: qm̃ ẽ: siue qa est, pp quid ẽ, si ẽ: & quid ẽ. Ergo in tertia figura scibilia erunt quatuor. ¶ Quo vero ad verba attinet: Illud relatiuũ æqualia numero, valet relatiuũ substãtiæ: sed quia quæsitũ differt aliqua rõne a scibili: vsus ẽ relatiuo qualitatis vel quãtitatis. ¶ Præterea Aiaduerte in plus eẽ quæsitũ: φ sit qõ. Quæsitũ enim ẽ cõclusio ante demõstrationẽ: & quæsitum est passio de subiecto, & genus de spẽ. At qõ nõ ẽ nisi cõclusio ante demõstrationẽ: qõ enim in demrõne ẽ, vt problema in syllogismo dialectico: & vt sophisma in syllõ sophistico. At quæsitũ dr̃ & complexo, & de incõplexo: hac rõne quod quid est de definito nõ quæstio ẽ: sed quæsitũ, & si ẽ similiter nõ qõ: sed quæsitum ẽ, quia ẽ, & pp quid ẽ: sunt quæsita: & quęstiones: ¶ Ex his apparet non bñ verbum græcũ zetumẽta trãslatum eẽ qõnes, sed quæsita ẽ trãsferẽdũ. Ex his ergo patet quõ scibilia, & quæsita se habẽt: eadẽ. Etenim sunt: & æqualia. Patet vlterius Aristo. non duas conclusiones hic assignasse (vt Iuniores dixerũt) sed vnũ syllogismũ quo demonstrat scibilia & quæsita eẽ eadẽ. & numero æqualia, licet supponat quæsita eẽ scibilia: Sed pbauit scibilia esse quatuor: & sic illa numero æqualia eẽ. ¶ Philoponus vero dicit Aristotelẽ primo accipere inter pblemata: & ea, quæ cognoscẽtes scimus: cõuenientiam: & ẽ illa eẽ quatuor: nã quæ quærimus sunt quatuor: & quæ cognoscẽtes scimus: ẽẽ quatuor, sunt. Et sic Arist. p æqualia numero, intelligit tot numero, vñ litera sic legẽda ẽ. ¶ Quæsita sunt ęqualia numero his: quæcũq; quidẽ scimus: idest, tot sunt ea: quæ quærimus: quot cognoscẽtes scimus. Et dicit Philoponus recte Aristotelẽ sic dixisse: nam bñ quot quærimus, tot cognoscẽtes scimus. Nam quatuor quærimus: & quatuor cognoscẽtes scimus, cõtra vero nõ: non quot scimus tot quærimus Multa. n. scimus: quæ nõ quęrimus. ¶ Quo vero ad verba attinet: dicit Philoponus verba illa, Quæcunq; quidem scimus non sic intelligenda sunt vt iacent, non enim quæ scimus quærimus: intelligenda ergo sunt: idest quorum scientiam sumimus, nam quæ scire volumus: hæc quærimus. Quæsitis ergo, & his quorum scientiam sumimus: cõmune ẽ eẽ quatuor. ¶ Aliter autem & forte melius diceremus. Aristotelem. s. duo hic proponere, primum: φ quatuor sunt quæsita: Secundum: φ quatuor sunt inuenta, Et vtrunq; horum inductione probaẽ: & φ hæc sit expositio vera. Arist. demõstrat cum epilogat, quæ dixerat. Dicit. n. quæ quidẽ igitur querimus: & quæ inuenientes scimus: hæc & tot sunt, Ecce φ hæc duo epilogat scilicet φ quatuor sint quæsita, & quatuor inuenta. Quare lege: quæsita sunt numero æqualia his, quæcunq; quidem scimus. Quærimus autem quatuor: Ergo vult habere quatuor esse quæsita: & quatuor quæ inuenientes scimus.

E

Sylli tex.

Verborũ expositio.

Quæsitum in plus est φ questio.

F

Contra Iuniores.

Expositio Philopo.

G

Verborũ expositio secundum Philopo.

Propria expositio.

H

¶ *Nam cum quærimus utrum hoc an hoc sit plura complectẽtes hoc pacto, utrũ sol deficiat, annon deficiat, esse tamẽ quærimus. Cuius id indicium est. Hoc. n. inuento, solẽ inquã ipsum deficere statim cessamus. Atq; si a principio solem deficere scimus, nõ quærimus utrum deficiat sol.*

¶ *Quandoquidem utrum hoc sint, aut hoc, quærimus in numerũ*

I *ponentes, ut utrum deficiat sol, uel non ipsum quia quærimus. Signum autẽ huius. Inuenientes enim quia deficit, pausamus, & si in principio sciremus quia deficit, non quæreremus utrum.*

Com. 2. Expositio Simplicii Induc. duplex. ¶ Accepit quæsita eẽ quatuor, & totidẽ eẽ scita: siue inuẽta: Nũc probat (vt Simplicius inqt) ex diuisione. s. illa eẽ quatuor: & nõ plura: neq; pauciora. Et intelligit Simplicius p diuisionẽ: inductionẽ sufficientẽ. Est. n. inductio duplex: altera cũ sufficientia: vt qñ inducẽs sit inducit, & sufficit sic. n. Arist. pbauit quatuor eẽ pdicata. Simul. n. induxit: & sufficere visus est. Altera vero ẽ inductio: in qua inducunt singularia, sed nõ oĩa. Et hæc ẽ inductio tantũ. Arist. ergo diuisione pbat quatuor eẽ quæsita: & totidẽ inuẽta (vt Simplicius inquit) qa p inductionẽ diuisiuã cũ sufficiẽtia. Ordo vero inducẽdi hic ẽ q primo cõpositas, & secundo simplices inducit. ¶ Reddit cãm Simplicius:

K

Cã facti secundum Simplicii. Refutatio. qa cõposita sunt nobis prius nota simplicius. ¶ Sed hæc cã nulla est qm̃ quęstio pp quid est cõpositior qõne qa ẽ. Nam (vt Philoponus inqt) In qõne pp quid ẽ cõtinet, ipsum quia ẽ: nõ aũt in qõne qa ẽ cõtinet ipsum pp qd est. Ergo Arist. prius debuisset incipere a qõne qd tãq; a magis cõposita. ¶ Alij dixerunt eũ incipere a qõnibus

Alia causa secundũ alios Refutatio Propria pô. cõpositis, qa iste liber ẽ resolutorius: & resolutio ẽ a cõpositis a simplicia. ¶ Sed nec hęc cã bona ẽ: qm̃ debuisset icipere a qõne pp quid, quæ ẽ omniũ maxime cõposita: vt dicit Philoponus. ¶ Quare cũ Aristo. vtatur inductione, & inductio sit singulariũ, vel eorum quæ se habẽt: vt singularia: & inter singularia nõ sit ordo, nõ debet reddi causa eius: qd non ẽ. Volẽs igitur Arist. inducere in cõpositis: incipit a qõne quia ẽ, & pbat simul ipsam eẽ qõnem, & enumerat ipsam: & inquit. ¶ Qñ quidẽ hoc: aut il

L

lud quærimus in numerũ ponẽtes: vt vtrũ deficiat sol, aut nõ: ipsum quia quærimus Dixit in numerũ ponẽtes: qa (vt Simplicius dicit) est q̃stio de cõposito, vel vt dicit Philoponus nõ de termino, sed de propositione qõ est vbi subiectũ & pdicatum duæ res sunt cõstituẽtes numerũ binariũ, Dũ. n. quęrimus vtrũ sol deficiat ponemus in numerũ quia illi subiecto sol addimus hoc pdicatũ deficit: & quærimus an illi insit. ¶ Sed dices ipsum quia est, habet p sensum: ergo nõ quærit cũ quærimus quæ non

Obiectio. sunt nobis nota sensibus. ¶ Dici põt ipsum quia ẽ quęri in mathematicis, quãdoquidẽ demõstratio sit õndit in illis ipsum qa ẽ, & propter qd ẽ. In aliquibus etiã naturali

Solo. bus eẽ põt ipsum qa est quæsitũ: vt si nõ essemus pñtes ipsi, quare venit in qõnẽ. Qd vero ipsum qa est sit quæ-

M

sitũ: probat Arist. signo (vt inqt Simplicius sumpto a cõtrario) & intelligo a cõtrario et sumpto a termino a quo, & sumpto a termino ad quẽ & inquit. Signũ aũt huius est: q inuenientes, qa deficit, pausamus: hic tollit qõ, & hoc signũ ẽ ex parte termini ad quem. q. d. cũ ipsum qa dat in rñsiõe eius qõnis, quæ q̃rebat an sol deficiat, ergo fuit q̃situ: vtrũ sol deficiat, sp enim rñsio est de eo: quod q̃rebatur. Et parte vero termini a quo probat, & inqt. Et si in principio sciremus qa deficit: nõ q̃reremus vtrũ deficiat, quare pp scirẽ nõ q̃ritur, quare si cõtingit ignorari q̃retur: & sic isto duplici signo patet ipsum, qa q̃sitũ esse. Ex his apparet duplici rõne Aristotelẽ pbasse ipsum qa est: esse q̃sitũ. Primo: qa plerũq; p sensum patet, ideo raro q̃ritur. Secundo, qa qd q̃ritur: p notã interrogationis q̃ritur, at ipsum qa nõ interrogat. ¶ Sed ambiges qũo ipsum qa ẽ: sit qõ, cũ potius videat pcognitio. ¶ Occasione huius dubitationis qdã eruditissimi: qd græce estoti,

An subiecto pdicatũ insit latine dixerunt. Alij oti dixerunt an: Alij vtrũ, Alij qualis res ẽ: vt Philoponus expo N

Dubõ Solo aliorum. nit. ¶ Verũ ego dicerem oti qd apud nos est ipsum qm̃: vel qa esse quæsitũ, cũ deĩ in rñsione: & ẽ cũ ignoratur

Propria solutio. quæritur. Si ergo daĩ in rñsione, ergo q̃rebatur. Nõ tñ quæritur p notã interrogationis sicut alia q̃sita: & sic est qõ: siue q̃situ nõ per modum quæstionis vel quæsiti, cætera vero sunt quisita: & quidem per modum quæsiti. *¶ Cum autem scimus esse, tum propter quid est dicere consueuimus. Deficere namq; solem terramq; moueri scientes, cur deficit quærimus aut mouetur. Atq; hoc pacto.*

¶ Cũ autẽ scimus ipsum quia ipsum propter quid quærimus. ut sciẽtes quia deficit, & quia mouetur terra, propter quid deficit, uel propter mouetur, quærimus. Hæc quidem sic.

¶ Incepit a cõpositis qõnibus: siue q̃sitis, nec alia rõne: nisi qa inter inductionis partes ordo assignari nõ põt: cũ igi

Com. 3. O

tur egit de qõne qa est: nũc transit ad q̃stionẽ pp quid ẽ: & inqt. ¶ Cũ aũt scimus ipsum quia: ipsum pp quid q̃rimus, & exẽplo ostẽdit, cũ dicit: vt sciẽtes qa deficit sol s. p sensum, aut rõne, aut experimẽto: aut auctoritate pceptoris, & scientes qa moueĩ terra etiã his modis, mox pp qd deficit sol, vel propter qd mouetur terra: quærimus: tunc epilogã do: inquit. Hæc qdem sic. sup. q̃runtur.

¶ Dicit Simplicius: & quidẽ sapide, in nobis fieri hũc ordinẽ. s. vt post q̃stionẽ qa est. surgat qõ pp qd est: qñ cũ

Quæ Sim. rõne viuit aĩa: ipsa. n. apta pfici a scia quousq; pfectione ĩdiget quærit: hinc scito qa res (vt qa sol deficit) vel terra tremit: cũ ignoret causam, nisi q̃rat cãm: nõ q̃ret suã totalẽ pfectionem. Est. n. sibi naturale desideriũ ad sciendũ: quare q̃diu cõtingit scire, tandiu q̃rit. Est aũt ipsum quia P prius ipso pp qd, quoniam cõius, nam de quolibet põt ipsum quia perquiri, non autem ipsum propter quid.

¶ Quædã alio quærimus modo. Quærimus. n. si sit, an non sit, cẽ taurus aut deus. Si sit autẽ nec ne simpliciter dico, sed nõ si albus sit aut non albus. Hoc percepto. Deũ inquã esse, uel hominẽ quid est postea quærimus, ut quid est deus quid hõ. Hæc, igitur & tot sunt quæ quærere conuenimus, & quæ iã scimus inuẽta.

¶ Quædã aũt alio mõ quærimus ut si est aut nõ est centaurus, aut deus. Hoc autẽ si est aut non est, simpliciter dico, sed non si albus aut non cognoscentes autem quoniam est, quid est, quærimus. Vt quid igitur est deus, uel quid est homo. Quæ quidẽ igitur quærimus, & quæ inuenientes scimus. Hæc & tot sunt.

¶ Nunc trãsit ad q̃stiones simplices: dixit enim epilogan Com. 4.

do hæc quidem sic q̃rimus. s. cõpositæ: atq; in numerum ponẽtes: vt dicemus: quædã aũt alio mõ q̃rimus: qm̃ nec Q cõposite, nec ponentes in numerũ, cũ in istis nõ sic eẽ ante pdicatũ vt Simplicius inquit: de quo postea. Incepit autẽ a q̃stione si est: vel quia simplicior, vt videbitur, quasi psupposita ipsi qd est, vel quia cõior, quandoquidem de omnibus de qbus quæri põt qd ẽ ipsum si est quæri põt, at de multis quæritur si ẽ: de quibus non quæritur qd: vt de cẽtauro: & vacuo. Aut qa ipsum si est quo ad nos prima ẽ: nos. n. nostro naturali sciẽdi ordine: Primo si res eẽ, offendimus. Inuẽto vero ente: offendimus quid res ipsa sit, siquidẽ & differẽtia: q sunt definitionis partes posteriora sunt ipso ente. ¶ Animaduersione dignũ verbũ si: qd græce est εἰ posse interdũ accipi pro nota ppositionis hypothetice (vt Boetius dicit) vt si diceremus: si

Notãdum. equus volat: equus habet alas: & hac rõne nõ q̃situ facit, sed illationis, siue continuationis est signũ, nostro aũt in ppõ accipit (vt q̃situ facit) Hoc mõ sumptũ cõe est ad

esse:

A esse:& ad non esse. Quandoquidē quæsitū si res ē vel nō ē terminatur aliqñ ad esse, vt si quæratur si deus est, aliqñ ad non esse: vt si quæratur si centaurus vel vacuū est: vel ne, & quia sic cōiter accepit ipsum Aristoteles dedit duo exēpla, & inquit. ¶ Quædā autē alio mō quærimus, qm̄ nec cōposite, nec in numerum ponentes quærimus: vt si est: aut non est centaurus, & hoc exēplū est quando si ē, ad negationem terminatur. Aut deus, & hoc exemplum est qñ si ē ad affirmationem terminatur. Et quoniā si est frequenter in præcognitionibus, & q̄stionibus accipitur pro ipso quia ē. Iccirco inquit. Hoc aūt si ē: vel nō simpliciter dico. v; .in nullā entis partē descendens: qm̄ nō si albus vel non, quæ sunt entis partes q̄rimus, quo mō ipsum qa est facit. Verum de hoc postea. Transit deinceps ad q̄ōnem quid res ē, & inquit. Cognoscētes autē ꝙ ē deus: quid deus ē, quærimus (vt quid deus ē) vel quid est hō. Sequitur autē quid res ē ipsum si res est: quærere, si anima viuit rōne, quia desiderium naturale est ipsi ad sciēdū

B quousq; ignorauerit. Et quia proposuit quatuor eē quæsita: & quatuor quæ inueniētes scimus: vtraq; epilogans: inquit. Quæ quidem igitur quærimus: & quæ inuenientes scimus: hæc sunt in substantia, tot numero .s. quatuor.

Digressio. ¶ Sed circa hæc plures dubitationes emergunt, & in se: et circa verba Aristoteles. ¶ Dubitaē ergo primo q̄ūo differūt quæsitū, & inuētū, hoc ē scitū, qd̄ inueniētes scimus.

prima dubitatio. ¶ Rñdet Simplicius q̄sitū & scitū siue inuentū eē eadem subiecto: & differre rōne, nam qd̄ ex principio ꝓponitur vt q̄sitū: hoc vltimo inuentū fit. Vñ differūt: vt q̄ō: & conclusio: ante.n. demōstrationē quæstio ē. In fine vero conclusio.

Solo. Simp. ¶ Sed secundū Platonem scitū ē ante q̄sitū: qd̄ animus enim p̄sciuit, quærētes reminiscimur. Vt in Menone ꝓbauit. Præterea secundū Arist. Actus ē prior potentia: scitū actus ē: quæsitū potētia. ergo scitum prius q̄sito est. Insuꝑ aliquā sunt scita, quæ nūq̄ fuerunt quæsita, vt dignitates: hæ scitæ sunt a nobis: & tñ nō prius fuerunt quæsitæ.

Dubōnes contra Simp. ter io de anima tex.cō.20

C ¶ Pōt Simplicius defendi eū intelligere de scitis: quæ sunt cōclusiones (vt exponit) vel de scitis non primis: scilicet quorū pōt esse q̄ō: & respectu eiusdē quærentis: atq; eiusdē inuenientis: nā respectu diuersorū scitū est prius quæsito: scitū.n. in doctore prius ē quæsito in discipulo. In discipulo vero prius est q̄situm q̄ scitū eiusdē rei. Plato vero contrariū asserit, fuit tñ proprie opinionis.

Defensio Simplicii.

¶ Secundo dubitatur: qa nō videtur q̄sita æqualia numero his quæ inuenientes scimus, Nam sicut apud sensum nō omne: qd̄ q̄ritur, inuenitur (Quærēs.n. thesaurū, nō ex necessitate thesaurū inueniet, neq; q̄rens amicū necessario inueniet) Ita apud intellectū. Tetragonismus.n. circuli ab antiquis quæsitus ē: nō tñ adhuc inuētus.

secūda dubitatio.

Rñ. D ¶ Pōt responderi (vt ex verbis Simplicij colligi pōt) Arist. per numerū non intelligere numerū indiuiduorū: nō.n. quot sunt quæsita numero indiuiduorum: tot numero indiuiduorum sunt scita. Sed intelligit secūdū genus. q.d. quot numerosum gña q̄sitorum. Sunt .n. genera quæsitorum quatuor, & quatuor genera scitorū.

tertia dubitatio. ¶ Tertia dubō q̄riē de numero q̄ōnū. Videē.n. ꝙ q̄ōnes sunt innumeræ. ergo nō tm̄ quatuor. ¶ Præterea Quæstio quid ē: non ē vna, sed tot quot sunt cāæ: ergo nō tm̄ quatuor sunt q̄ōnes. ¶ Preterea Si est, & qa ē ꝑ sensum sciuntur: ergo nō q̄rūtur.

Primo. Secundo Tertio. Quę Sim. Probōnes ꝙ tm̄ quatuor sint quæsita.

¶ Simplicius cognomento magnus Magister ꝓbat quatuor tm̄ esse quæsita. ¶ Primo, quia vel quærimus cām: vel quærimus esse. Si quærimus esse: aut q̄rimus eē simpliciter: & sic eē quæsitū si res ē, aut q̄rimus esse secūdū qd: hoc ē an hoc sit in hoc, & sic ē q̄situm: qa est. Sin aūt q̄rimus cām: aut quærimus cām, quæ est ipsius esse simpliciter, & sic ē q̄situm qd res ē. Aut cām quæ ē ipsius esse in alio, & sic ē q̄situm ꝑꝑ quid ē.

E

prima probatio.

Secunda. ¶ Secūdo, hoc idem ꝓbat sic: aut q̄ō est de simplici aliquo: aut de cōposito aliquo: Simplex est qd̄ nō nisi sub vno p̄dicamento esse pōt: vt hō: deus: & animus. Cōpositū vero qd̄ cōtingit esse sub diuersis p̄dicamentis vt iustū ē æquale. Si q̄ō ē de simplici: aut ipsum esse quærimus: aut ipsum qd esse: si ipsum esse ē q̄ō si est: si ipsum quid esse: ē q̄ō q̄d ē. Sin aūt quæstio ē de cōposito: aut in eo q̄rimus si subiecto inest aliqd, aut ꝑꝑ quid subiecto aliqd inē. Si q̄rimus si subiecto aliquid inest: ē q̄ō qa ē. Sin aūt q̄rimus ꝑꝑ qd subiecto aliqd inest: erit q̄ō ꝑꝑ quid.

Tertia. ¶ Tertio: hoc idem ꝓbat rōne physica, nā quatuor sunt cāæ: quę qdem ē si ē: cām vnde motus p̄rincipiū imitaē. Est.n. causa effectrix, principiū essendi simpliciter. Quæstio quid ē: specificatiuā cām imitatur. Spēs.n. & ratio definitio ē. Quæstio qa est materiā imitatur, qm̄ in ea est subiectū: in quo aliud ē. Quæstio vero ꝑꝑ quid finem imitatur: qui est omnium causarū ꝑꝑ quid. Iste tres rōnes ex verbis Simplicij satis cōmode eligi pñt.

F

Quarta. ¶ Quarta vero eius rō: quia est theologica, p̄tereunda est. Pōt tñ & quarta rō addi, quod quatuor sint: quia omnis q̄ō: vł ē de termino: vel de ꝓpositione: si de termino, vel de subiecto: & sic est q̄ō si est: de subiecto.n. quærimus si est: vt si centaurus sit, & si deus est: vel de prædicato: & sic est: q̄ō quid est: quærimus .n. de subiecto quid p̄dicatum est: quid ē & definitio. Sinautem quæstio est de ꝓpositione: aut de illa querimus esse, aut cām, si esse, quæstio est quia est, si causam, q̄stio ē ꝑꝑ qd est.

G

Ad primā. ¶ Ex his patet solō ad primā: licet q̄ōnes secundū numerum indiuiduorū sunt innumeræ: generæ non sunt nisi quatuor.

Ad secundam. ¶ Ad secundā etiā patet solō. nam licet plures sint causæ: & secundū quodlibet genus causę: & secūdū omnia simul definitio esse possit, tamen (vt dicit Philoponus) omnes q̄ōnes sub vno genere continetur .s. quid ē.

Ad tertiā. ¶ Ad tertiā patet solō. nā licet plerūq; ꝑ sensum terminētur: tñ aliquādo subiectū eē ē nobis ignotū, ut an deus sit: hoc aūt ꝓbamus syllō hypothetico a constructione añtis: quando q̄ō ad partem affirmatiuam terminatus: ut pote si motus est, Deus est: sed motus est: ergo Deus est. Quando vero ad partē negatiuā, Sillogismo hypothetico destructiue, vt si vacuum est: motus in non tēpore ē, sed non est motus in non tempore: ergo non ē vacuū. Similiter aliquando quia est nobis ignotum ē: vt mathematicis: & inquibusdam naturalibus: ideo simul terminamus q̄stionem quia ē: & ꝑꝑ quid est.

H

Quarta dubō. Rñ. Dñeq̄ōnū inter se & prima. ¶ Quæritur Quarto de dñia q̄ōnū. ¶ Rñdetur ex his quæ Philoponus dicit, ꝙ q̄stionū duæ sunt simplices: & duæ compositæ, si est: & quid est, simplices sunt: nam si est quærit de subiecto, quid est q̄rit de p̄dicato qd̄ est definitio. Cōpositæ sunt quia est, & ꝑꝑ quid est. Nā qa ē quærit esse hoc in alio, ꝑꝑ quid vero quærit causam quare hoc est in alio.

Secunda. ¶ Secunda dñia est: ꝙ q̄ōnum aliquæ sunt p̄suppositæ: vt si ē: & quia est. Aliqua p̄supponentes: vt quid est, & propter quid est.n. p̄supponit subiectum esse: cuius quærit definitionem: ꝑꝑ quid vero p̄supponit hoc esse in alio: cuius quærit causam.

Tertia. ¶ Tertia differentia est ꝙ aliæ ponunt in numero, aliæ vero non ponunt in numero. Et intelligit. Simplicius & Philoponus q̄stionē ponere in numerum:

I quando subiecto addit prædicatum: vel quando sumentes duo quærimus si alterũ alteri inest: & qm si est Deus: vel quid est Deus, subiecto non additur prædicatum: sed solum verbum subiecto additur, nec sumentes duo quærimus, si alterum alteri inest: quæritur enim si est Deus: de subiecto, quid vero: est de prædicato: ideo neutra ponit in numerum: quia est vero & propter quid ponunt in numerum: nam ipsum qa est: quærit de esse huius in hoc, & ipsum pp quid est quærit de causa cur hoc ẽ in hoc: ergo quæ licet quęrit addens prædicatum subiecto: assumens duo. ¶ Quarta differẽtia est, ꝙ duæ qõnes sunt dialecticæ duæ vero scientifię. Si est, & qd est dialecticæ sunt. Sufficit enim ad eas respondere ita: aut non, quia est vero, & pp quid scientificæ, ad eas enim non est satis ita: aut non respondere: sed vtimur pluribus rationibus constructiuis, hæc colligi possunt ex Philopono: & Simplicio.

Quarta.

K ¶ Quinto quæritur cum in omni qõne sit concessum, & quæsitum: quę sunt concessa: & quæsita harum quæstionum. ¶ Dicendum in quæstione si est: concessum esse qd significat nomen quæsitum est esse, verbi causa: cum quęrimus an centaurus sit, concessum est quid significat nobis nomẽ centauri, quæsitum est esse de cẽtauro. In qõne quid est, concessum est duplex. quid significat nomen definiti, & illud significatum esse. Quæsitũ vero est quid est illud. In qõne quia est: concessum est multiplex, & qd significant termini, & subiectum esse. Quæsitum vero si subiecto existenti aliud insit. In qõne vero pp quid est: concessum est hoc huic inesse: qsitum vero est causa propter quam hoc huic inest. Ex his patet in omni qõne esse concessum: & quæsitum: & quid in vnaquaq; vtrũq; sit.

Quinta dubitatio. Solutio. Quomodo quæsita & concessa dicantur significantur in quæstionibus.

¶ Sexto dubitabis quia Aristo. libro topicorum formas quæstionum omnes fecit cõpositas, verbi causa, an genꝰ de altero dicatur vt genus. An afferatur (vt propriũ) an affirmetur (vt accñs) an prædicetur, vt definitio? Hic vero aliquas simplices: aliquas compositas fecit. ¶ Themistius respondet & recte: dicit enim qõnum vsum esse alium in topicis: aliũ autem in hoc loco, In topicis enim communes sunt dialecticis propositionibus, & problematibus. At hic omnibus demonstratiuis: & sic (vt Simplicius suppleuit in topicis) omnis quæstio est composita. Hic autem non omnis. ¶ Sed circa hanc Themistij responsionem dubitatio non parua est nam dialecticus q̃rit de termino scilicet de definitione, ergo nõ omnis qõ topica est composita, cum ea quæ de definitione q̃rit, sit simplex. ¶ Simplicius dicit dialecticum non esse quærere de definitione, quia (vt dicit) Dialectica non exponit qd quid est. ¶ Ego vero non intelligo. hæc, quæ Simplicius dicit. Nonne quærit dialecticus an quicq; de altero prædicetur: vt definitio: certum est ꝙ sic, & Themistius concedit. Præterea dialecticus constituit loca a definitione: ergo considerat definitionem. ¶ Ideo melius cum Philopono diceremus omnia. s. problemata dialectica esse de numero quæstionum quia est. Nam duo sumentes in omnibus illis quærimus si alterum alteri inest: in definitionibus enim sumentes definitũ, & definitionem quærimus si definitio inest definito, & hoc pacto quæstio composita esse: & quia est. At in hoc loco non accipimus in definitionibus duo quærentes an alterum alteri insit. Sed de prædicato definiti quærimus quid illud sit: & ita quę stio quid in hoc loco simplex est.

L 6. dubõ. In primo lib. cap. 5. &c. Res. The.

Dubõ contra rñsionem Themi. Rñ. Sim.

Quæst. rñ. M

Propria solutio.

¶ Cum autem quærimus esse, aut si est simpliciter, tũ si sit, nec ne ipsius mediũ quærimus. Atq; cognito uel esse. qui quidem modus aliqua ex parte rei complectitur qõnẽ, uel si est, quod quidẽ simplex est rei quæstio, rursus propter quid est, aut quid est, quærimus, quidnam sit tunc ipsum medium quærimus. Atque modũ tũ aliqua ex parte rei qõnẽ complecti dico, cũ hoc dicitur pacto. De ficit ne luna aut accrescit, tũ. n. ut patet si quippiã cõpetat, insitq; cuipiam quæritur. Simplicem hanc quæstionẽ, appello. Est ne luna, uel nox, uel dies. Fit igitur ut omnibus inquæstionibus quæratur, aut si sit medium, aut quidnam medium ipsum sit.

N

¶ Quærimus autẽ cũ quidẽ quærimus quia est, aut si est simpliciter, utrũ sit medium ipsius, aut non sit, Cũ aũt cognoscentes aut quia est, aut si est, aut in parte, aut simpliciter, rursus propter quid quærimus, aut quidẽ, tunc quærimus quid sit mediũ. Dico aũt quia ẽ, aut si est, in parte, & simpliciter, in parte quidẽ, utrũ deficiat luna, aut augetur. Si enim est aliquid, uel nõ est aliquid. In huiusmodi quærimus. Simpliciter aũt si est, aut non est luna aut nox. Contingit igitur in omnibus quæstionibus quærere, aut si est medium, aut quid est medium.

O

¶ Neoterici asserunt Aristo. velle questiones quatuor reducere in duas. v. ad si est: & quid est. Quam expositionem (si non male percepi) Simplicius affert hic. Nec ab ratione: nam per hanc reductionem numerum quæstionũ manifestiorem facit Aristo. Cum enim aliquis numerus in tot ducitur: in quot duci potest, et rursus in tot colligitur: in quot colligi potest numerus ille manifestior apparet. ¶ Sed mihi non placet hæc expositio, nam præcipua: & prima Aristotelis intentio nec est de quæstionũ numero, nec de numero inuentorum, sed est de medio (vt diximus) Sed quia posset quis credere medium quæri quadrupliciter Propterea questiones medij omnes docet reducere in duas. Quod vero omnes quæstiones medij sint duæ. s. si ẽ: & quid est, ostendit inductione, vt placet Simplicio, postea & syllogismo, Inductione ergo ꝓbatur omnes medij quæstiones in duas reduci: quoniam cum quærimus si est, verbi cã: si est Deus q̃rimus si sit aliqd mediũ: quo sciamus an Deus sit: & si q̃rimus de aliqua ꝓpositione qa est: hoc est an sit vera: q̃rimus si ẽ aliquod mediũ: quo illa sit vera, ergo in vtraq; quærit̃ si ẽ medium. Et hoc inquit. ¶ Quærimus aũt cũ quidem quærimus quia ẽ. i. cum quærimus hoc inesse huic: aut cum q̃rimus si est simpliciter. i. cum quærimus esse huius simpliciter, vtrum ipsius esse huius in hoc: aut ipsius esse simpliciter, sit mediũ: aut non sit medium. Ergo in vtraq; quæstione ratione quadam generali, idem quæritur: nam generali ratione quæritur de eẽ medij: qd est si e mediũ. Deinde oñdit qõnẽ quidest, & qõnẽ pp quid ẽ: vtraq; esse qõnẽ quid ẽ medium, & inquit. Cũ aũt cognoscentes aut quia est: aut si est: aut in parte: aut simpliciter, rursus quærimus pp quid, aut quid ẽ. In vtraq; hac qõne quærimus quid sit mediũ. Et intelligas aut in parte: aut simpliciter referẽdo singula singulis: ipsum in parte ad qõnẽ quia ẽ: ipsum simpliciter ad qõnẽ si est. Quærimus. n. in qõne qd est Deus, vel quid est hõ: quid est mediũ, quo Deus sit qd ditatiue: vel quo hõ sit quidditatiue: & in quæstione pp quid est, quærimus etiã quid est mediũ pp quod ꝓpositio vera sit: vt quid est illud mediũ: pp quod veluti pp causam hæc ꝓpositio sit vera. Luna deficit: vel terra tremit. Quare rõne quadã generali in vtraq; qõne quærit̃ quid sit mediũ. ¶ Animaduersione dignũ in qõnibus si est: & quia est nos generali quadam rõne nõ q̃rere nisi si est aliqd mediũ: quo sciamus aut eẽ simplr: aut esse hoc in hoc.

Com. 5. Expositio Neotericorum.

P Refutatio.

Q

Notandũ.

A in hoc. Speciali vero ratione si est medium: quod quærimus in quæstione si Deus est: & si est medium, qđ quærimus in quæstione si luna deficit: differunt, nam si est medium respectu quæstionis si est Deus: est si mediū est quo probamus de deo esse simpliciter: si ē medium respectu quæstionis an luna deficiat: si est medium quo probamus de luna esse in parte. Ergo ratione generali ipsum si ē medium in vtraq; est idem. Speciali vero ratione: vt refertur medium ad quæsita: differt vtraq; in quæstione: vt quæstio differt a quæstione. Simili ratione dici potest in quæstionibus quid est, & propter quid est: nam generali ratione: quatenus vtraq; est de quid est mediū, vna quęstio sunt, respectu vero eorum, respectu quorum quæritur. Alia ratio est. ergo generali ratione quæstiones medij duæ sunt: vt si est medium, & quid est medium, Speciali vero quatuor: vt dictum est. Et quia dixit quæstio-

B nem quia est esse quæstionem in parte & quæstionem si est esse quæstionem simpliciter: exponit hæc, & inquit. Dico autem quia est, aut si in parte: & simpliciter: & referendo singulis singula: in parte quidem quia est, vtrū deficiat luna aut augetur in lumine: hæc enim quæstio dicitur in parte, nam in huius talibus quæstionibus, quærimus si luna supple est aliquid: vel si luna non ē aliquid. Hoc autem non est quærere simpliciter si est: Sed in parte si est aliquid, vel non est aliquid. Simpliciter autem di-

Dubiū pulchra. co si est, aut non est luna: aut si est aut non est nox: non enim quærimus in his aliquid: sed simpliciter. Tunc ex hac inductione concludit, qđ intendebat, & inquit. Contingit igitur in omnibus quæstionibus quærere, aut si est medium: aut quid est medium. ¶ Sed circa hæc dubitabis primo quia non videtur verum in quæstionibus si est: & an est: medium esse quæsitum si est. Declarauimus enim in quæstione si est, quæsitum esse ipsum esse simpliciter.

C In quæstione vero quæsitum esse prædicatum in subiectum. Similiter nec est verum in quæstionibus quid est: & propter quid ē quæsitum esse quid est medium, nam in quæstione quid est diximus quæsitum esse prędicatū, quod est definitio, in quæstione propter quid est: quæ-

Secūda dubitatio. situm esse causam. Ergo hæc quæ dicit, falsa sunt. ¶ Præterea. Si in quæstionibus si est. & quia ē: quæsitum ē medium cum mediū & causa idē sit. In vtraq; harū q̄sita erit causa: & sic vtraq; erit quæstio propter quid. Simili ratione si idem est quærere quid est, & propter quid est: quod quærere quid est: tunc idem erit quærere quid est, & causam quærere quare: omnis quæstio erit de causa, & ita omnis quæstio erit propter quid. Insuper si est, & quia est: persæpe quæruntur & terminantur per sensum: igitur non semper in illis quærimus si est medium. ¶ Prę-

D terea. Solet quæri, vtrum quia est quærere, sit quærere in parte: & videtur quod non, quia quærere quia est sumere duo: subiectū & prædicatū: & postea quærere an alterum alteri insit, tale aut est quærere est ponere in nu-

Solutio ad primā. merum (vt superius dixit) Arist. ponere vero in numerū est componere: ergo est quærere totum & non in parte: qui enim quærit in toto composito: non quærit in parte. ¶ Ad primam animaduersione dignū q̄ quærūtur in quæstione si est, esse duo: & esse vnum, respectu quidem q̄rentis quæ quæruntur vnū sunt, nā esse simpliciter qđ quæritur: & si ē mediū: quo sciat quærēs illud esse, ad intentionē quærentis vnū est. s. si est mediū, nam eo habito quærēs nō q̄ri amplius. Et hoc pacto bñ dicit. Aristoteles non esse aliud quærere si est Deus: vel si luna deficit, E

q̄ quærere si est mediū, quo Deus sit: & quo luna deficit, Intentione enim habita ad quærentē idē est quærere. Respectu tamen rerū non est idem: sicut non est idē medium syllogismo: & quæsitū: est enim quæsitum maior extremitas: quæ nō est medium. Simili ratione & de alijs duabus q̄onibus dicas, nam intentione quærentis idē est quærere quid medium sit: per quod scimus lunam deficere, & ipsum deficere. Tamen ratione habita ad res differunt sicut mediū in syllogismo differt a quæsito. Aris. superius locutus est ratione habita ad res, hic vero rōne habita ad eum: qui quærit. ¶ Ad aliam eiusdem dubitationis: dicas non semper medium esse causam: In quęstione si Deus est: quærimus si motus est: vbi patet motū nō esse causam: sed effectum. Dei Similiter in quæstione si interpositio terræ est, quærimus effectum: q̄nquidem quia F

est causæ per effectum depræhenditur. Et ita in quæstionibus si est & quia est: licet quæramus mediū: non quærimus causam, sed medium: quod est effectus. ¶ Ad secun- Solo ad secundam.

dam vero dubitationem Philoponus inquit, quærēs. n. de essentia alicuius: vt si est vacuum: simpliciter de substātia re vna existente quæstionem: quærit non. n. res & essentia rei differunt, ergo quærere si est vacuū ē quærere de essentia & substantia, re vna existente: at quærere an deficiat luna partitam in plura q̄onem quærit: & ita per quærere in parte intelligit quærere q̄onem in plura partitam: Quærere simpliciter ē quærere rē vnā. Conuenit huic expositioni qđ superius dixit in numerū ponētes.

¶ Respōdet aliter q̄ quærere in parte est quęrere si huius Alia solo & est Alexand.

ē hoc: quærens enim si homo ē animal: quærit si animal est aliquid hominis: etenim genus aliquid illius est, cuius est genus. Quærens etiam si nix alba est: q̄rit si album est aliquid niuis, nam accidēs ē aliquid illius, cui accidit: Quęrens etiā si luna deficit: quærit si eclipsis aliquid lunæ sit. G

v. s. an passio sit ipsius. Hanc expositionē Alexander affert: vt Simplicius meminit hic, dicit enim Alexandrū in parte pro diuiso accepisse: simpliciter vero pro indiuiso: qui. n. quærit si Deus est, indiuisum quærit: cū esse & res idē sint: qui vero an nix alba sit diuisum quærit in duos terminos in subiectū & prædicatum: quare quærens si ē quærit simpliciter, quia indiuisum quid: quærens vero si huic hoc insit, in parte q̄rit: hoc est diuisum. ¶ Sed miror græcos interprętes, & longe magis latinos, cū quærāt expositionē, vbi Arist. seipsum exponit. Dicit. n. in parte q̄dem: vtrū deficit luna aut augetur: Nā in huius quæstionibus quærimus si defectus vel augmentum ē aliquid: vel non est aliquid lunæ, & ita per partē intelligit aliqd, simpliciter aūt si est: aut non ē luna aut nox, non. n. si ali- H

quid est ipsius lunæ aut nox: ecce quo modo Aristo. seipsum exposuit: asserens se quærere in parte, cū quærit si aliquid est alterius, simpliciter, cū nō quærit si aliquid est alterius: exponet etiam & se postea clarius Aristo.

¶ *Causa enim est ipsum medium atq; vniuersis hæc quæritur, deficit ne luna, est ne huius aliqua causa, Postea cognito hoc causam inquam aliquam esse, quidnam sit illa causa quærimus.*

¶ *Causa enim est mediū, in omnibus autem hæc quæritur. Vtrū deficit, Vtrum est aliqua causa, aut non. Post hæc cognoscentes, quia est aliqua, quid igitur hæc sit quærimus.*

¶ Non contentus (vt inquit Simplicius) Inductione: nūc syllogismo, p̄bat oēs q̄ones esse medij: & quidem prima figura: vt ingt hoc pacto, Cā q̄rit in omnibus q̄onibus. Com. 6. Silf. tex secundum Simp.

I Medium ẽ cã:Ergo mediũ q̃ritur in omnibus q̃onibus.
De ratione primo accepit minorem : & inquit. ⁋Causa
n.est medium,hoc est medium est causa.Deinde accepit
(Refutatio. Subs.tex. secundum propria inuentem. Utamus.) maiorẽ:& inquit.In omnibus autem hæc quæritur . Er-
go supple medium in omnibus quæstionibus quæritur.
⁋Sed pace Simplicij:hic syll̃s non potest esse in prima fi
gura:alioquin in prima figura ex puris particularibus cõ
iugatio esset inutilis . ⁋Quare arbitror syll̃m esse in ter-
tia figura hoc pacto. Causa quæritur in omnibus q̃oni-
bus.Omnis causa est medium . Ergo medium quæritur
in omnibus quæstionibus. Huius syll̃i primo accepit mi
norem,quam intelligas vl̃r sic.Omnis causa est medium:
deinde maiorem:quæ est causa quæritur in omnibus q̃o
nibus.Ergo sup.medium quæritur in omnibus quæstio
nibus.Quod causa quæratur in omnibus quæstionibus ,
vt recte Simplicius inquit:probat inductione & inquit,
K vt vtrum luna deficiat:vtrum ẽ aliqua causa:aut nõ , qua
sciamus lunam deficere:nec induxit in alijs quia in omni
bus idem est.Cum.n.quærimus si Deus est : quærimus si
medium est,quo Deum esse sciamus:& in cæteris id ge-
(Philopo.) nus similiter.⁋Addit Philoponus:& recte : in omnibus
quæstionibus quæri causam:quæ medium est,non tamẽ
in omnibus eodem modo,nam in quæstione quia est:&
si est,si est causa:quærimus in quæstione vero quid est ,
(Notandum.) et propter q̃d ẽ , quid sit causa:quærimus.⁋Animaduer
sione dignum vnam eandemq; quæstionem esse quia ẽ,
& si ẽ: sc̃dm subiectũ.Alterã vero atq; alterã rõne,nã q̃o
si est medium,huius propõnis luna deficit: respectu me-
dij siue causæ dicitur si est:respectu vero propõnibus dr̃
quia est denotans autem Arist. si est mediũ esse q̃onẽ si ẽ
respectu medij,subscribit:post hæc cognoscentes : quia ẽ
aliqua,quid igitur hæc sit quærimus,quare si est mediũ:
vel causa q̃o est si est respectu medij vel causæ, alioquin
L non quæreremus illa cognito:quidnam illa causa vel me
dium sit.Bene ergo dictum est q̃onẽ si est cã vel medium
esse quæstionem si est:& quia est. Alia tñ atq; alia rõne.
(Dubõnes & prima. secunda dubõ.) ⁋Sed dubitaret fortasse quispiam contra hæc.Primo: q̃a
si in omnibus q̃onibus quæreretur causa, tũc omnes q̃o
nes essent p̃p quid cum causa & ꝓpter quid , idem sit .
⁋Secundo:dubitat Simplicius q̃uo in quæstionibus si ẽ:
& quid medium quæritur.Medium.n. subiecti & prædi
cati est,quæ extrema sunt.In q̃onibus aũt his non nisi su
biectum tñ est:aut prædicatum quod quærit̃: & nõ ex-
(Sołones ad primũ.) trema:ergo in talibus mediũ quæri non potest.⁋Sed di
cendum ad primum Arist.per cãm non principiũ essen
di intellexisse , sed principiũ cognoscẽdi,qua:ratione ẽt
effectus dr̃ causa,cum sit cognoscendi principium , hoc
(Ad secũdũ) enim pacto causa & medium idem est.⁋Ad secundũ ue
ro Simplicius longa narratione r̃ndet . Ego vero breui-
bus dicerem in q̃onibus simplicibus nõ accipi medium,
M vt accipitur in cõpositis.In compositis.n.prædicatur: &
subijcitr.In simplicibus vero accipitur bis: cum accipitur
semel in hypothetica:& semel in destructione : vel con-
structione hoc pacto:si motus est:Deus est,sed motus ẽ ,
ergo Deus est,Medium est motus,cũ in hypothetica, &
in constructiua propõne assumatur.Præterea.si vacuũ ẽ:
motus elementorũ esset subitarius.Sed motus elñtorũ nõ
est subitarius:ergo vacuum non est . Medium est motus
subitarius:accipitur enim in hypothetica: & in destructi-
ua propositione , & sic in omnibus quæstionibus me-
dium quæritur:licet non eodem modo.

⁋Causa.n.tã essendi simpliciter , q̃ essendi quidpiã eorũ quæ uel N
per se uel p accidẽs cõpetum ipsum mediũ est.Atq; simpliciter eẽ
dico subiectũ, ipsum,ut lunã,aut solẽ,aut terrã, aut triangulum
quidpiã esse:ut defectionẽ si in medio uniuersi consistat,an nõ in
eo consistat,æqualitatem,inæqualitatem & huiuscemodi.
⁋Causa.n.essendi non hoc aut hoc sed simpliciter substantiam ,
aut non simpliciter,sed aliquid eorum,quæ sunt per se.aut secũ
dũ accidens,medium est,dico autẽ simpliciter quidẽ subiectũ , ut
lunã,aut terram,aut solem,aut triangulum,quid autem defectũ,
æqualitatem,inæqualitatem,si in medio sit aut non.
⁋Sed quia accepit in syllogismo proximi textus hãc mi (Com. 7.)
norem:causa est medium:exponit illã: & declarat : quæ
causa medium est:posset enim quispiam dicere:eam cau
sam esse medium:quæ accipitur solum in quæstionibus
compositis, nam illis potest medium esse extremorum ,
in cæteris duabus,cum non possit accipi inter extrema:
causa non erit medium,Ideo vult causam : quæ medium O
est,esse causam essendi:non hoc aut illud.s. solum in q̃o-
nibus compositis.Sed esse causam essendi simpliciter sub
stantiam, quę est in vtraq; simplici quæstione : vbi non
quæritur nisi esse simpliciter,quod est substantia quæsiti :
& non solum essendi vel non essendi in q̃onibus simpli-
cibus:sed non essendi simpliciter,sed hoc vel illud eorũ ,
quæ aut per se:aut per accidens insunt . Quare per cau-
sam intelligo quæ est principium in omnibus quæstio-
nibus.s.cognoscendi(vt dictum est)inquit.⁋Causa enim
essendi nõ hoc aut hoc,scilicet compositis quæstionibus.
Sed essendi simpliciter substantiam:aut nõ simpliciter es-
sendi substantiã,sed aliquid eorum,quæ sunt per se , aut
secundum accidens:medium est:quasi dicat. intelligo per
causam principiũ quo cognoscimus,et terminamus om-
nem quæstionem,& simplices : quæ sunt de esse & sub-
stantia,& compositas:quæ sunt de prædicatis : quæ per P
se:aut per accidens subiectis insunt . Et ita per causam es-
sendi simpliciter:vel essendi hoc,non intelligit principiũ
essendi,quod est propter quid.Sed per verbum essendi:
& per verbum essendi hoc: intelligit in quæstionibus de
esse,& in quæstionibus de inesse hoc in hoc.Talis autem
causa essendi.vel essendi hoc: principium est cognoscen-
di. ⁋Animaduersione dignum quæsitũ quod est de esse (Notandum.)
substantiam:vel de esse simpliciter : esse quæsitum si est .
Quæsitum essendi vel non essendi hoc:aut illud est quæ
situm compositum quia est: & propter quid est hoc aut
potest esse eorum accidentium , quæ conuersim subiectis
insunt,& hæc sũt acñtia p se,vel q̃ insunt plerũq;,& hęc
appellat per accidens.Et exponit quid per simpliciter: et
quid per aliquid ipse intelligit:quæ etiam exposuit:& in
quit.Dico autem simpliciter quidem , cum dixi essendi
simpliciter,subiectum.s.sine prædicato: cum solo verbo
est:vel non est:vt lunam:aut terram:aut solem:aut trian-
gulum, & per lunam & solem tangit astrologiam : per Q
terram tangit naturalem scientiam:per triangulum vero
tangit geometriam. Quid vero appello defectum de so-
le,& de luna.Est.n.defectus aliquid solis vel lunæ, æqua
litatem de triangulo: æqualitas enim & inęqualitas aliq̃d
trianguli sunt.Si in medio sit, aut non de terra:esse enim
in medio mũdi est aliquid terræ.Quæstio ergo simplex
est,quando quæsitum nihil ponit vltra rei esse, quando
vero ponit aliquid alicuius prædicamenti:quæstio est in
parte,& dicitur composita.

⁋In his .n. omnibus patet idem esse quid est,atq; propter quid est.

A *est. Quid est lunæ defectio priuatio lunæ lucis ob interpōnē terræ. propter quid est defectio aut cur deficit luna, quia lux eius deficit, obijciente se terra. quid est concentus. ratio numerorum in ter acutum & graue. Cur inter sese suscipiunt rationem acutū ipsum & graue. Est ne inter acutum & graue conctus, consisti ne ratio ipsorum in numeris. Quod simul atq; percepimus, quenam sit illa ratio querimus.*

¶ In omnibus .n. his manifestū est, q idē sit qd quid est, & pp quid est, quid est defectus, priuatio luminis a luna terræ obiectu. Propter quid est defectus, aut propter quid deficit luna, propter defectum luminis obiecta terra. quid est consonantia rō numerorū in acuto & graui. Propter quid consonat acutū graui, propter id quod rōnē habet numerorū graue & acutū. Vtrū est cōsonare acutū & graue? Vtrū sit in numeris rō eorum? accipientes autem quia est, qui igitur est ratio querimus.

Com. 8. Expositio Phil. ¶ Non est facile verba hæc intelligere. Philoponus .n. hic dicit Aristotelem ostendere in quibus idem est quid est, & propter quid est: & vult illa esse eadem in his quæ alteri insunt: non autē in his, quæ per se sunt. Defectus .n. est

B alteri inhærens. s. lunæ: & in hac re quid & propter quid idem sunt. Nam quid est defectus, respectu defectus est quid est, respectu quo alteri inhæret est propter quid est. Interpositio .n. terræ respectu defectus est quid est: respectu quo lunę inhæret: est propter quid, quare in omnibus his: quæ alteri inherent: idem est: quid est, & propter qd est: in his vero quæ per se sunt: simpliciter, non idē sunt. Quam expositionē si recte percepi: Simplicius sequitur.

Propria expo. ¶ Potest etiam exponi, & magis ad verba. Aristo. epilogare duo: quæ prolixe declarauit. Declarauit .n. idem esse quid & propter quid, & idem esse si ē, & quia ē. Hæc nunc epilogat: et quasi per exempla illa iterum probat: & propterea vsus est particula .n. quæ est rēdd itiua causæ eorum quæ dixit: inquit. ¶ In his .n. omnibus. s. quæ di

C cemus, perspicuum est idem esse quid est: & propter qd est, & quia dixit in omnibus his, exponit quæ hæc sint: & inquit. Quid est defectio: priuatio luminis a luna a terrę obiectu, hęc est quod quid est respectu defectus. Qd vero sit propter quid: ostendit, & inquit. Propter quid ē defectus: sup. lunæ inexistens: quod exponit cum inquit. Aut propter quid deficit luna: propter defectum luminis obiecta terra. Ecce qūo idē est quid & propter quid. Interpositio .n terræ est quid defectus: & ē propter quid respectu, quādo defectus inest ipsi lunæ. Deinde assignat aliud exemplum, & inquit. Quid est consonantia rō atq; proportio numerorum in acuto et graui proportio (vt Philoponus inquit). Aut dupla, aut tripla: aut sex qui altera: aut sex quitertia. Propter quid consonat acutū graui .i. propter quid consonantia inest acuto & graui numeris: propter id q acutum & graue habent rationē numerorum, & ita patet idem esse quid & proptes quid.

D Alia tamen atq; alia ratione. Proportio .n. numerorum ē quid ipsius consonantiæ cum ipsa capitur in se: est propter quid cum ipsa accipitur vt inexistens alteri. Deinde per exempla ostendit idem esse si est, & quia est. Nam respectu propositionis si ē medium, est: quia est medium, respectu sui & in se: si est medium, ē si est medium: ingt. Vtrum est consonare acutum & graue: hoc est: vtrū numeris acuto & graui insit consonantia, tantum est: ac si quæramus. Vtrum insit numeris ratio acuti & grauis et ita idem est si est medium, & quia est quando medium accipitur respectu propositionis. Quando vero in se ac-

E *cipitur, si est medium: non est quia est medium: sed solū si est medium: cuius signum affert, quia cognoscentes quia est medium ipsa ratio: quærimus. quid sit ratio: quod nō quæreremus: nisi idem esset quia est: & si est.*

¶ Indicat etiam ea quorum medium sensu percipi potest, nos ipsum medium quærere. Nā nō sentientes lunæ defectionem, & ne an non est defectio quærimus lunæ quia si essemus in ipsa luna, neque si fit, neque cur sit defectio utiq; quæreremus, sed simul utrumq; se nobis ultro offerret, atq; pateferet.

¶ Quod autem sit medij quæstio, ostenditur quandocunq; medium est sensibile. Quærimus enim non sentientes, ut defectu si est, uel non. Si autem essemus supra Lunam, non utiq; quæreremus neque si fit, neq; propter quid fit, Sed simul manifestum utiq; esset utrunq;. Tex. 2.

¶ Omnes qōnes eē medij inductione, & syllogismo, & exēplis ,pbauit. Nūc aūt hoc idē sensus astipulatione cōfirmat, nā licet sensus astipulatio imbecilla sit probatio, tñ ē via (vt inquit Themistius) qua in cognitionē cāæ fu bimus. Præterea (vt dicit Auerroes) Astipulatio sensus ē examē omnium rationum, inquit. ¶ Q d sit medij qō in omnibus quæsitis: ondītur qñcunq; mediū est sensibile: nā cū quare mediū quærimus. ē: qa ipsum sensu nō pcipimus: ideo dicit. Quærimus .n. nō sentientes, vt defectu si ē: vel nō est mediū: qñ. s. non sentimus mediū. At si in ipsa luna essemus: & supple videremus simul lunā deficere, & terræ interpositionē, nō vtiq; quæreremus si fit lunæ defectio: neq: pp quid fit lunæ defectio, sed sit vtrūq; s. quia deficit, & pp quid deficit nobis manifestū eē. Simili rōne supplēdū ē, nobis esse notū: & si est mediū, & qd est medium. Quare cessaret omnis qō: quæ ratio docet in omnibus qsitis solū mediū qri: q ipso apprehenso mox cessat omnis qō. Et intelligas hæc (vt supius exposuimus) oēs qōnes esse medij respectu quærētis, respectu vero rerum, q quærunt: non oēs qōnes medij sunt, nā si ē. qō ē subiecti, quid ē qō ē pdicati: quia est qō est propōnis an verba sit: pp quid est: qō est propōnis cur vera sit. Ergo respectu rerum, quæ quæruntur: qōnes aliquo: quæ nō sunt media: sed respectu quęrentis: qui nunq; cessat quærere, nisi medium inueniat: omnes quęstiones sunt medij. Com. 9. Continuatio. F G Supra c. 6.

¶ Etenim ex sensus perceptione, & ipsum uniuersale notum nobis fuisset. Sensu nāq; terram nunc sese obijcere lunæ cognosceremus. Pateret enim uisu nunc deficere lunam, atq; ex hoc ipsum emersisset uniuersale.

¶ Ex eo .n. quod sensissemus, & uniuersale factū esset notū. Sensus quidē .n. fuisset, quoniā nunc obijcitur. Etenim manifestum esset, q nunc, deficiat. Ex hoc autem uniuersale fieret.

¶ Sed obijceret quis, si p sensum perciperemus causam, cum percipere cām sit scire, tunc per sensum sciremus, & ita sentire esset scire, cuius cōtrariū dictum est primo huius. Voluit ergo Themistius, Simplicius, & Philoponus Arist. remouere in dictis suis contradictionem. ¶ Respōdet ergo Aristo. sentire nō eē scire. Sed sensus causæ particularis: scilicet q nunc deficit: esset via: qua vniuersale nobis notū fieret. Multū .n. refert sensum esse viam ad sciedum: & esse scientiam: inquit. Ex eo .n. quod sensissemus: & vniuersale factum esset notum. Quo modo vero vniuersale fieret notum ex sensatione particularis causæ: exponit: & inquit. Sensus quidem enim fuisset de particulari causa. s. quon iam nunc obijcitur terra. Etenim per particularem causam fuisset notus particularis effectus: & ita esset nobis notum ex hac particulari interpositio- Com. 10. Tex. 44. H

I ne per sensum nota, quod nunc deficit: ex hoc autem apprehenso per sensum, scilicet quod interposita nunc terra. Luna nunc deficit: fieret vniuersale scilicet quod quandocunque terra interponitur, semper tunc luna deficit. Quare sentire non est scire: sed est via ad sciendum, quatenus ex sensatione particularis causæ respectu particularis effectus, apud intellectum fieret nota vlis causa: seu propositio significans uniuersalẽ causam: respectu vniuersalis effectus. ¶ Animaduertendum per sensum (Vbi fuissemus supra lunam tempore defectus. Nos tria percipere) Lunã nunc deficere: quod esset particularis effectus. Terram ipsam sese nunc obijcere: quod esset particularis cã, & particularem habitudinẽ illius particularis causæ ad particularẽ illum effectum. Cognosceremus.n. terra tunc interposita: nũc lunã deficere. ¶ Sed tunc est dubiũ non parua: quia ex vna propositione particulari non sequitur vlis, ergo non sequitur. Terra nunc interposita. Luna non deficit. Ergo quandocunque terra interponitur: semper luna deficit. Sic.n. vle ex particulari deduceretur contra regulas prioristicas. ¶ Rñdent Simplicius, & Philopo. Sensum proprie non cognoscere nisi singulare. Vtpote, quod ad pñs obijcitur: et non quod semper obijciat. Tñ ex hoc singulari sæpius cognito fit secundum intellectum vle. Fortasse ex sensitiua perceptione illius vnius singularis. Intellectus addit de similibus idem eẽ iudicium in his: quæ per se sunt. Non n. refert in his: quæ per se sunt particulariter, & vliter apprehendere. ¶ Præterea adhuc dubitares. Nam primo huius Arist. dixit, quod si essemus supra lunam: adhuc quæreremus propter quid. hic vero asserit cessare omnem quæstionẽ. ¶ Potest dici Aristo. primo huius asserere si essemus supra lunam. Nos adhuc quærere propter quid: vt daret intellegere sensitiuam perceptionem non esse immediatam causam scientiæ. At hic asserit cessare omnem quæstionẽ: ad significãdũ, sensitiuam perceptionem medij esse causam remotam: per quam de remoto saltem cessat omnis quæstio: hoc pacto hæc non aduersantur.

¶ Vt igitur dicebamus idem est scire quid est & propter quid est. Et hoc, aut simpliciter & non aliquid eorum quæ sunt, aliquid eorum quæ competunt, veluti, duo recti, aut maius, uel minus. & huiuscemodi. Patet igitur omnia quæ quæruntur medij quæstionem esse.

¶ Sic igitur dicimus, quod quid scire idem est, & propter quid est. Hoc autem aut simpliciter, & non eorum quæ insunt aliquid, aut eorum, quæ insunt, ut quoniam duo recti sunt, aut maius, aut minus est. Quod igitur omnia, quæruntur, medij quæstio sint Manifestum est.

¶ Non facile intelligere: quid Arist. hic velit. Simplicius.n. dicit Arist. Nunc dicere idẽ esse quid est: & propter quid est. ¶ Et tunc dubitat: quia cum superius hoc dixerit: superfluit nunc idem repetere. Verum innuit solutionem, asserens non esse hoc inductum de per se. Sed tanquam sequens ad præsentẽ rõnẽ. ¶ Vnde iniuria expositor dicit. Arist. exemplo assignato de luna nunc concludere: quod superius per se exposuerat: videlicet quod idẽ sit quid est: & propter quid est. Dicit enim. ¶ Sicut igitur diximus, quid quid est scire idem est & propter quid est scire. Ex eo.n. quod vidimus terram interpositã: scimus & quid defectus sit: & propter quid luna deficit. ¶ Quo vero ad verba attinet. Debes scire Aristo. non dixisse quid & propter quid esse idem. Sed dixit idem esse scire quid est: & propter quid est: ut notauit Simplicius: quoniam in vtrisque scientijs in idem cõcurrunt: licet inter se differant. Deinde exponit in quibus sunt idem. Et ut Philoponovũ aut & aut: pro tã & quam in telligenda sunt in hunc modum. Hoc aũt ẽ verum ea eẽ idẽ. Aut id est tã quando quid est aliquid eorum est: quæ simpliciter sunt, & in eorum quæ insunt, quasi dicat tã in subiectis: quæ simpliciter sunt: & non alteri inhærent, aut id est quod aliquid eorũ: quæ insunt: hoc est quod in accidentibus. In vtrisque.n. his quod quid est: & propter quid est. Exposuit autem illa: quæ insunt per exempla: & inquit. Vt quoniam duo recti sunt: quæ triangulo. insunt: aut quoniam supple iris maius aut minus est sua Diametro. Hæc enim sunt, quæ alteri insunt: quorũ quod quid est: & propter quid est. Huius cãm assignat Philoponus, quia in his subiectis: quæ simpliciter sunt: quod quid est cã est ipsius eẽ ipsis: vt quid est triãgulus. Hoc.n. causa ẽ ipsius esse trianguli. ¶ Quam exponẽt (si recte percepi) Simplicius sequitur. Et fortasse textus legendus ẽ (vt iacet) hoc pacto: dico autem quod quid est idẽ esse propter quid: non in omnibus, aut in his: quæ simpliciter sunt: aut in his, quæ alteri insunt, quod est verũ pro secunda parte: inquit. Hoc aũt quod quid est, aut est aliquid eorum, quæ simpliciter insunt: vt sunt substãtiæ: & nõ. eorum, quę alteri sunt: vt sunt accidentia: quasi dicat: verum ipsum quod quid est, quod ẽ idem ipsi propter quid est: aut est aliquid id est quod quid ẽ substantiarum: aut eorum: quæ alteri insunt, vt accidentium. Et vult pro secunda parte esse verum, nam quod quid accidentium est propter quid: & cã: cur illa insunt subiectis. Diximus.n. quod quid ẽ accidẽs esse quod illius absolute considerari: propter quod vero illius, vt alteri inhæret. ¶ Quã expositionẽ expositor sequitur. Demũ omnẽ quæstionẽ esse medij epilogat, cum inquit: quod igitur omnia, quæ quærũtur: medij quæstionem sint: manifestũ. ¶ Verũ magna dubitatio est. An omnis quæstio sit medij: primo quia mediũ est in demõstratione præcognitum nõ ergo quæsitum. Præterea si quæstio esse medij: cũ illa quæstio esset quæstio. Tunc quæstio medij eẽt quæstio alterius medij: & sic in infinitum. Insuper quæstio medij qualis quæstio est, an simplex: an composita. ¶ Debes scire hãc propositionẽ omnis quæstio est quæstio medij, posse bifariã itelligi: aut in prædicatione causali: aut in prædicatione formali. In prædicatione causali sensus est: omnis quæstio est propter defectum medij: & hoc pacto intelligit Arist. in prædicatione vero formali sensus est: in omni quæstione medium est quæsitum, quod falsum est: quia ante demonstrationem ẽ præcognitum. Argumenta ergo concludũt quæstiones nõ esse medij in prædicatione formali, quod concedo. Cũ quo stat omnes eẽ medij in prædicatione causali: cum omnes fint ob medij defectum: nam si in vnaquaque quæstione mediũ sciremus: non amplius quæreremus. Vbi.n. sciremus mediũ quo Deus est, non quæreremus: si Deus est. Etsi sciremus medium: quo homo esset animal rationale: non quærere mus quid homo est, & si sciremus medium: quo luna deficit: non quæreremus an luna deficiat: & si sciremus medium: propter quid luna deficit: non quæreremus propter quid luna deficit. Quare quicquid quærimus & omnis quæstio est defectu medij. Medium ergo non est quæsitum: sed quærendi causa. Quæsita enim illa quatuor sunt, causa quærendi illa quatuor, est medium.

¶ His itaque determinatis dicendum esse uidetur, quonam pacto ostenditur ipsum quid est, qui reductionis est modus, quidem denique & quorum est definitio. Atque antea dubitandum esse uidetur. Idque initium faciendum, quod maxime dicendis erit accommodatum.

Marginalia (left column): Notan. — Dubiũ. — K — Rñ. Simplicij & Philopo. — Alia dubiũ — Solu. — L — Com. 11. Expositio Simplicij. Obiectio. Solutio. — M — Sanctio. — Verborũ expositio.

Marginalia (right column): N — Philop. — O — Thomas — Dubiũ. — P — Respon. Hæc propositio omnis quæstio est quæstio medij bifariã intelligi potest. — Q

A *modatum. Dubitauerit itaq; quispiam, utrum fieri poßit, ut idem ratione q; eiusdem, definitione, demonstratione q;, sciatur.*

ἐπαγωγῆς Introductionis. Reductionis. Inductionis. *¶ Quo modo autem quodquidest demonstratur, & quis modus introductionis, & quid est definitio, & quorum, dicemus, primum opponente, de ipsis. Principium autem sit futurorum, quod quidem est maxime proprium habitis rationibus. Dubitabit .n. utiq; aliquis utrum sit idem, & secundum idem definitione scire, & demonstratione.*

Com.12. ¶ His determinatis: Aristo. de definitione quatuor proponit. Primum quomodo quodquidest demonstretur .i. ostendatur, an syllo, an diuisione, an compositione. Verbum enim demonstatur: non syllogismo demonstratiuo oñsum significat: sed cōiter accipitur. Secundū quis modus reductionis sit, hoc est quō definitio in demonstratione ipsa reducitur. Verbum .n. introductionis græce ē ἐπαγωγῆς, Latine sonat inductionem, siue reductionē. Erit

B ergo secūdum problema quō definitio inducitur: siue reducitur in demonstratione: Tertium quid est ipsa definitio, an demonstratio, an propō. Quartū quorum est definitio an omnium entium: an solius substantiæ: & si solius substantiæ: an solius spē: an generum, hæc sunt quatuor problemata, quæ proponit, & statim ordinat se ad dicenda: & inquit. Dicemus. primum opponētes de his: nam qui inuenit: prius dubitat: vt scribit Arist. in methaphysica. Vnde vero primum dubitationem accipiet: exponit, & inquit. Principiū autem sit futurorum: id est eorum, quæ in futurum dicemus a dubitatione illius: quod quidem est maxime proprium habitis rationibus. Id autem videtur maxime accommodatum, quod erat quartum: videlicet quorum est definitio. Vtrum omniū: quorum est demonstratio. Sed quid per habitas rationes in-

C telligit non est planum. Simplicius intelligit per habitas rationes: eas pertractationes, quæ proxime dicentur: hoc est cætera tria problemata, quæ cōsequenter dicenē post declarationem quarti problematis: exponit autem illud, vnde commode principium dibitandi esse assumendum proposuit, & inquit. ¶ Dubitabit. n. vtiq; aliquis: vtrum sit idem: & secundum idem definitione scire, & demōstratione. Addit aūt. Secundum idem, vt Philoponus notauit: & Themistius: quia ꝓbabile est de aliquo vno & eodem cognitionem nos habere secundum aliud quidem ꝑ definitionem, secundum aliud vero ꝑ demonstrationem. De triangulo. n. quid sit: ꝑ definitionē cognoscimus. Qđ autem duobus rectis æquales angulos habeat: per demōstrationem scimus. ¶ De necessitate vero capituli. Expo-

D Quę expositor Thomas de huius capti necessitate Simplicius sitor asserit pertractationem hanc esse necessariam: ex eo: quia prius declarauit omnem quæstionem esse medij: & cum medium sit quodquid est: ideo nunc de ipso quodquid est, dicere cogitur. ¶ Simplicius vero dicit necessitatem capituli esse ex eo: quia dixit idem esse ꝑꝑ quid scire: & quid scire: ideo credet aliquis demōstrationem esse eorum: quorum est definitio, & contra definitionem esse eorum, quorum est demonstratio. Similiter credet idem esse demonstrabile, & definibile, rursus idem demonstrationem: & definitionem. Quæ cum nō sint. Iure quærit an idem secundum idem sit demonstratione: & defini-

Themisti. tione scire. Themistius vero necessitatem cap. assignat ex ea, quia supra dictum est quomodo quæstiones compositæ monstrantur. Nunc vult agere an quod quid rei demonstrari possit. At hoc intelligi non potest: nisi prius disputetur. Vtrum omnia eodem respectu per demon-

strationem & definitionē scire contingat. Quare ab hoc recte & incipit, hæc de cap. necessitate. E

¶ An idipsum fieri nequeat. Etenim diffinitio ipsius quid est esse uidetur. Omne autem quid est, uniuersale ē, atq; affirmatiuum. At ratiocinationes alias negatiuas, alias non uniuersales esse patet. Vniuersæ namq; ratiocinationes secundæ figuræ sunt negatiuæ. Tertiæ autem uniuesales non sunt.

¶ Aut est impoßibile. Definitio enim ipsius quod quidest, esse uidetur, ipsum autem quod quid est omne uniuersale, & prædicatiuum est. Syllogismi autem sunt. Alij quidem priuatiui. Alij autē non uniuersales. Sicut in secunda figura priuatiui omnes sunt, in tertia uero non uniuersales.

¶ Soluit problema propositum: & inquit. ¶ Aut est impossibile. Aut enim quod græce est ἢ est solutionis nota: non tamen certæ solutionis: sed dubiæ, est ergo solu. Com.13. F

vt Themistius Philoponus & Simplicius: exponunt, non omnium quorum demonstratio est: esse definitionem. ¶ Latini vero interpretes non bene textum intelligunt, cum verbum, aut disiunctiue legunt, nam (vt diximus) est nota dubiæ solutionis. Quod vero nō omniū: quorum est demonstratio, sit definitio, probat: & primo accipit definitionem esse rei vniuersalis: & affirmatiuæ. Quam suppositionem probat sic. Omne quodquidest: est vniuersale, & prædicatiuū. Definitio est ipsius quodquidest, ergo definitio est rei prædicatiuæ & vniuersalis. Aristoteles accipit minorem, & inquit. Definitio enim ipsius quodquidest, esse videtur. Deinde accipit maiorem: cum inquit. Ipsum autem quodquidest omne vniuersale & prædicatiuum est: patet ergo definitionem esse vniuersalium: & prædicatiuorum: & per quodquidest: intelligit essentiam definiti, siue illa sit species: siue genus. Accepta ergo hac suppositione pro maiore: hoc pacto: definitio est rerum vniuersalium: & prędicatiuarum, Syllogismi autem sunt. Alij quidem priuatiui. Alij autem non vniuersales. Sicut in secunda figura priuatiui omnes sunt. In tertia vero non vniuersales. Ergo nō omnium: quorum est demonstratio: est definitio. Subintel. G

¶ Deinde nec eorum omnium est deffinitio, quæ per primā affirmatiue demōstrantur figurā. quale est hoc. Omnis triangulus habet tres angulos duobus rectis æquales, aliamq; similis. Huius autem ratio est: quia id scire quod demonstrari potest nil aliud est ꝙ demonstrationem eius habere quare si est alium demonstratio, patet earundem & diffinitionem non esse. Nam si esset, per diffinitionem etiam quispiam scire demonstrationem non habens. Nihil .n. uetat, non simul demōstratio atq; diffinitio habeatur.

¶ Postea neq; eorum, quæ sunt in prima figura prædicatiuorū omnium est definitio, ut quontā omnis triangulus duobus rectis æquales Habet. Huius autem ratio est, quoniam scire demonstrabile ē demonstrationem habere. Quare si in talibus est demonstratio, est manifestum, ꝙ non erit utiq; eorum definitio. Sciet. n. utiq; aliquis, & secundum definitionem non habens demonstrationē. Nihil enim prohibet non simul habere. H

¶ Latini expositores Aristotel. facere secundam rationem ad idem exponunt. ¶ Verum Philoponus: Aristote. dicit soluere instantiam: nam cum ea: quæ in prima figura demonstrantur: sint vniuersalia: & affirmatiua: posset quispiam dicere saltem eorum esse definitionem. Propterea hanc instantiam soluens: inquit. ¶ Postea neque eorum, quæ sunt in prima Com. 14. Latini. Expositio Philopo.

I figura prædicatiuorum, & vniuersaliũ omnium est definitio, vt quoniam non est definitio eius quod est omnis triangulus habet duobus rectis æquales:cuius tamen est demonstratio in prima figura. Quod vero illorum non sit definitio: ꝓponit causam se velle assignare, & in quir. Huius autem ratio est:& in assignando causam: ac cipit quid est scire ipsum demonstrabile:& inquit. Quo niam scire demõstrabile est demonstrationẽ habere, hoc stante:proponit conclusionem:quam vult probare, & inquit. Quare si in talibus.s. vniuersalibus prædicatiuis ẽ demonstratio, est manifestum, quod non erit eorum definitio:hæc est conclusio:quam intendit, & (vt mihi videtur)ipsam probat per oppositum. Dicas enim ꝙ eorum demonstrabilium sit definitio:sequitur tunc aliquem scire illa, & quidem per definitionem non habens demon-
K strationem. Probat autem consequentiam: & inquit. Nihil.n. prohibet aliquem illas non simul habere:immo po test aliquis habere definitionem: & tunc non habere demonstrationem, quo fit:vt aliquis sciet demõstrabile, & non per demonstrationem. Vtpote sciendo illa demonstrabilia per definitionem:quorum dicis esse definitionẽ. & tunc habetur contra suppositionem:supposuit.n. demonstrabile nõ sciri nisi demõstratione. Patet ergo quatenus instantia nõ valet.
Obiectio. ¶ Sed occurres:quia primo huius Arist. tradit definitionem neq; esse in toto, neq; esse in parte: hoc est necesse vniuersalem:nec particularem: hic vero eã esse asserit & prædicatiuorum, & vniuersalium. Præterea prædicatiuum est cõditio propositionis, at definitio nec propositio est:nec enunciatio. ¶ Et dicẽdum:
Solu. definitionem nec vniuersalem esse, nec particularem: nec vniuersalium:nec particularium vniuersalitate aut particularitate signi:licet sit eius:quod est quodquideſt, quod
L est vniuersale. Simili ratione nec affirmatiua: nec negatiua est:nec negatiuorum, nec affirmatiuorum qualitate propositionis, sed virtute eius, quod est quodquideſt.

¶ Inductione etiam idem satis ostendit, crediq; potest. Nihil enim unquam eorum quæ uel per se uel per accidens insunt diffinientes cognouimus.

¶ Sufficit autem fides & ex inductione. Nihil enim aliquando definientes cognoscimus neque eorum, quæ per se insunt neq; eorum quæ accidunt.

Com.15. ¶ Præterea ꝙ non omnium quorum est demõstratio sit definitio fides est ex inductione: scilicet de vno particulari. Non enim per inductionem hic intelligit argumentum, quod in omnibus particularibus inducit. Sed intendit inductionem in vno, ad probandum enim non om-
M nem hominem esse album. Sufficit inducere vnum hominem non esse album, vt Ethiopem. Sic ad probandũ nõ omnium quorum est demonstratio:esse definitionẽ sufficit inducere in accidentibus: quorum est demonstratio: & tamen non est definitio. Cognoscimus enim aliquãdo accidentia per se alicui inexistentia, & per se accidens inexistentia demonstratione: quorum nullum definimus, inquit. ¶ Sufficit autem fides:& ex inductione: scilicet nõ in omnibus:sed in aliquibus. Aliquando enim nihil eorum:quæ per se insunt, aut accidunt definientes: cognoscemus.s. illa per demonstrationem. Ergo non omnium: quorum est demonstratio, est definitio. Superfluit autem duplex negatio:vt duplex neq;. More enim græco magis negant. Et per ea, quæ per se insunt:intelligit ea, quæ insunt omni:soli: & semper, per ea, quæ accidunt: intelligit ea, q̃ insunt omni:soli:& sp, p ea, q̃ accidũt: intelligit q̃ insunt plerũq;:vt accidentia corporũ Physicorũ. N

¶ Præterea si definitio subiectum explicat atq; declarat, patet talia nõ substantias esse. Perspicuum igitur est nõ omnis eius diffinitionem esse cuius est demonstratio.

¶ Amplius si deffinitio quædam substantiæ cognitio est, & huiusmodi manifestum est q non sunt substantiæ, quoniam quidem igitur non definitio omnis, cuius quidem & demonstratio, manifestum est.

¶ Vltimo ratione hoc idem probat:& accipit duo. Primum ꝙ definitio sit cognitio substantiæ. Secundũ quod Com.16.
accipit est: & demonstrabilia non sunt substantiæ: quia sunt accidentia. Ex his sequitur demonstrabilium nõ esse definitionem:de ratione accipit illa duo: & prætermisit conclusionem:inquit. ¶ Amplius:si definitio substan- O
tiæ quædam cognitio est, hoc est primum. Et huiusmodi demonstrabilia manifestum est, ꝙ non sunt substantiæ: & hoc est secundum. Ex his non concludit conclusionẽ. Sed loco illius infert epilogum, & inquit. Quoniam quidem igitur non est definitio omnis cuius est demonstratio:manifestum est:tacuit ergo conclusionem:quia in epilogo habetur. Dixit autem talia demonstrabilia non esse substantias, & non dicit nulla: nam genus demonstratur de specie:quod est illius substãtia:bene tamen aliqua demonstrabilia non sunt substantiæ.s. accidẽtia: quæ aut per accidens insunt. Quia si aliqua demonstrabilia non sint substantiæ, non omnium quorum est demonstra- P
tio:definitio erit.

¶ At est ne eius omnis demõstratio cuius est diffinitio. At uidetur non esse, una nãq; & eadem de hoc etiam ei ratio. Constat .n. unius ea ratione qua unum est, scientiam unam esse, quare si id scire quod demonstrari potest, nil aliud est q̃ demonstrationẽ eius habere, eueniet aliquid quod fieri nequit. Sciet enim is quid diffinitionem habet sine demonstratione profecto.

¶ Quid aũt cuius est deffinitio, nunquid omnis demõstratio est, Aut non, una quidem iam ratio & de hoc eadem est. Vnius.n. in quantum unum, est una scientia. Quare si scire demonstrabile est demonstrationem habere, accidit quoddam impossibile. Definitionem.n. habens, sine demonstratione sciet.

¶ At nunc probat:ꝙ non omnis cuius est definitio sit de Com.17.
monstratio, & causa est, quia particularis negatiua non conuertitur, ideo non sequitur: non omnis cuius est demonstratio est definitio: ergo non omnis cuius est definitio est demonstratio, propterea cogitur hoc probare. Et primo quærit cum inquit. ¶ Quid autem est supple id: Q
cuius est definitio. Vtrum illius omnis sit demonstratio. soluit an non:& declarat hoc eadem ratione. Primo tamen facit vnam suppositionem quæ est vnius inquantum vnum vna scientia est, Ex hac suppositione posset sequi immediate propositum: nam si vnius inquantum vnum est vna scientia:ipsius definibilis inquantum definibile non potest esse demonstratio, alioquin ipsius esset & definitio & demonstratio:& ita duæ sciẽtiæ. Tamen accepta hac suppositione:accipit duas alias, quarum primam ponit cum inquit. Quare si scire demonstrabile est de ipso demonstrationem habere. Secundã non posuit, sed Philoponus suppleuit, & inquit. Et sup. & concesserimus ipsum demonstrabile etiam definitione cognosci: ex ipsis infert accidere quoddam impossibile:habere scilicet cognitionem demonstrabilis: sine demonstratione;

quia

A quia qui definitionem haberet illius demonstrabilis: illud sciret sine demonstratione. ⁋ Sed hæc ratio probat potius demonstrabile non sciri definitione, q̃ definibile non sciri demõstratione. Ideo Philoponus (Philopo.) supplet rationẽ: nã pari cã, si definibile demonstratione sciretur, cũ non posset sciri definibile demõstratione, nisi (vt demõstrabile per assumpta: tunc demonstrabile sine demonstratione sciri posset.) Posset.n. sciri definibile: quod esset (Dubitatio.) demonstrabile, sola definitiõe: & priusq̃ sciretur demõstratione, & ita demonstrabile sciretur sine proprio eius (Respon.) modo sciendi. Sic.n. Supplet Philoponus & bene. ⁋ Sed dices ad quid seruit prima suppõ.q̃ est vt unius inquãtũ (Theophrastus & Alexan.) vnum non sit nisi vna scientia. ⁋ Fortasse seruit ad tacitã rationẽ: nam ex illa põt fieri alia rõ: quam nõ expræssit. Trãsiuit.n. ad aliam: quam expræssit non totam. ⁋ Theophrastus: & Alexander (vt narrat Simplicius) Dixerunt

B Aristo. addidisse in suppõne inquãtum vnum, quia eiusdem rei põt esse plures scientiæ: non tamen quo vnũ est: sed quo subit vicem plurimum scibilium.

⁋ Præterea demonstrationũ principia sunt diffinitiones. Quorũ non esse demõstrationes, antea demonstrauimus. Alioquin in infinitum esset processio. Etenim aut principia demonstrãtur, & principiorum sunt semper principia, modusq; nullus unq̃ occurrit, aut in primis stetur necesse est, quæ quidem e diffinitiones sunt, & demonstrari non possunt. (Aut / non / Et)

⁋ Amplius principia demonstrationũ definitiones sunt, quorũ q; non sint demonstrationes demonstratũ est prius. Aut erunt principia demonstrabilia & principiorũ principia, & hoc in infinitum abibit. Et primæ definitiones erunt indemonstrabiles. (Com. 18.)

C ⁋ Secundo idẽ probat & sumit primo definitiones esse principia demonstrationũ. Accipit secũdo principia demonstrationũ esse indemonstrabilia, nã si erunt demonstrabilia, erunt principiorũ principia, & sic ibitur in infinitum. Aut oportet dicere prima principia esse definitiones: indemõstrabiles: inquit. ⁋ Amplius principia demonstrationum sunt definitiones: hoc est definitiones sunt demonstrationum principia. hoc est primũ, accipit secũdũ: & inquit. ⁋ Quorum q; non sint demõstrationes: onsum est prius. Et probat hoc secũdũ: & inquit. Aut erũt principia demonstrabilia: & principiorũ principia: & hoc in infinitũ abibit. Patet ergo secundũ.s. principia demon- (Syll. tex.) strationũ eẽ indemonstrabilia, illis assumptis, infert con-

D clusionẽ, & inquit. Et pro ergo primæ definitiones erũt indemonstrabiles. Vnde syllogismus ẽ. Principia demõstrationũ sunt indemonstrabilia: hæc est maior: & fuit se- (Verborũ expositio.) cundũ assumptũ. Definitiones sunt principia demonstrationum: hæc est minor, fuit primũ assumptũ. Ergo definitiones sunt indemonstrabiles. ⁋ Quo vero ad verba attinet. Et græce καὶ scribitur, & in trãslationibus antiquis ud habetur: tũ & legi debet pro ergo: hoc pacto et definitiones erunt indemonstrabiles, id est ergo primæ definitiões (Dubitatio Simplicii.) indemonstrabiles erunt. Addi verbũ primæ: non ad necessitatem: sed ad innuendum definitiones omnes respectu eorum quorũ sunt: eẽ primas. ⁋ Sed dices ex hoc syllogismo nihil aliud hr̃ nisi definitiones esse indemõstra- (Solutio.) biles. At nostra intẽtio est probare non omnium: quorũ est definitio: esse demõstrationem. Quam dubitationem Simplicius tetigit. ⁋ Dicendum ex hoc haberi propositum: nam si definibilium sunt definitiones: quæ de illis (Themisti.) non sunt demonstrabiles: aliquorum erunt definiones.s.

non omnium erunt demonstrationes, quorum erunt definitiones. ⁋ Themistius legit hunc textum causaliter hoc modo. Principia demonstrationum per definitionem intelligũtur. Per demonstrationẽ vero minime: alioquin ꝓcederetur in infinitum. Ergo non omnium, quorum est definitio est & demonstratio. Inquit Aristo. principiorum demonstrationum sunt definitiones: quorum q; non sit demonstratio ostensum est prius, iterum probat (vt patet: ergo non omnium, quorum definitio est) est demonstratio. Verum melius hic textus legitur: ut nos fecimus, nam cum illo modo Simplicius legit. E

⁋ At si non omnis eiusdem, cuiusdam ne saltem diffinitio ac demonstratio est. (ἀλλα / Ne)

⁋ Sed utrum si non omnis eiusdem, sed alicuius eiusdem definitio & demonstratio. (Com. 19.)

⁋ Duo problemata Aristo. persoluit. s. q̃ non omnis cuius est demonstratio, sit & definitio: & q̃ non omnis: cuius est definitio, sit demonstratio. Ex solutione horum duorum. Sequitur non omnis eiusdem esse demonstrationem, & definitionem: ideo quærit tertio, si non omnis eiusdem est definitio: & demonstratio (vt sequitur ex solutione illorum duorum) Vtrum saltem eiusdem est definitio & demonstratio. ⁋ Quo vero ad verba attinet, ἀλλα græce hic potius pro ne intelligitur: licet vetus trãslatio sed: habeat. Sed nihil variatur: quouis modo legatur. ⁋ Philoponus vero hanc tertiam dubitationem sic inducit: nunquid si non in omnibus accidit hoc vnum & idem subiectum simul: & secundum idem per definitionem: & demonstrationem cognosci. saltem aliquo erit possibile. ⁋ Themistius vero: & Simplicius hanc dubitationem induxerunt, vt nos exposuimus: & quidẽ magis ad verba: licet ad rem nulla prorsus sit differentia. F (Verborũ expositio. / Phi. introductio. / Themi. et Simpli.) G

⁋ An neq; hoc esse põt. Nõ enim eius est demonstratio cuius est definitio. Etenim definitio est ipsius quid est, substantiaq; declarat. Demonstrationes autem idipsum subiicere sumereq; uidentur. Mathematicæ namq; quid est unitas, quid par, quid impar, accipiunt. Cæteræq; demonstrationes similiter.

⁋ An impossibile est, non.n. est demonstratio, cuius est definitio. Definitio quidẽ.n. ipsius quid est, & substãtiæ est. Sed demõstrationes omnes uidentur supponere, & accipientes quodquid est, ut mathematicæ quid unitas, & quid impar, & aliæ similiter. (Com. 20.)

⁋ Soluit nunc tertiam dubitatiouem. Verbum enim an, siue aut, solutionis signum est (vt Philoponus inquit) & Themistius exponit. Et syllogizat sic assumens primo quod vult probare: & inquit. Non enim est eiusdem demonstratio: cuius est & definitio: hoc est quod vult probare, & debet vniuersaliter intelligi hoc pacto, nullius est demonstratio: cuius est definiri: quod probat, cum inquit Definitio quidem .n. ipsius quid est & substantiæ est: intelligit autem per quid est: & substantiam (vt exponit Philoponus) naturam & speciem. Sed demonstrationes omnes non sunt ipsius quid est & substantiæ, cuius causam assignat: quia demonstrationes omnes videntur supponere: & esse accipientes quod quid est, hoc est (vt Philoponus inquit. Omnes demonstrationes supponunt ipsum quodquidest) vt concessum: atq; præcognitum, vt mathematicæ scilicet arithmeticæ supponere videbuntur quid vnitas sit, vt quod sit quantum indiuisibile. Et quid impar, quia est numerus non possibilis diuidi in duo æqualia. Hæc enim arithmetica: vt concessa sumit: similiter nec aliæ scientiæ propria principia H

I ostendunt. Ex his sequitur ꝙ nullius est demonstratio, cuius est definitio. Quod si nullius est demonstratio, cuius ẽ definitio, nõ alicuius eiusdẽ erit definitio: & demonstratio. ⸿ Sed occurres: quia hæc ratio si valet: probat nullam demonstrationem esse definitionem: nam. syllogismus ẽ iste. Omnis definitio ẽ substantiæ. Nulla demonstratio ẽ substantiæ. Ergo nulla demonstratio est definitio. Sed non hoc proposuit. Præterea stat nullam demonstrationem esse definitionem & vtranq; esse eiusdem. ⸿ Fortasse vis rationis Arist. hæc ẽ. Concessa non demõstrantur. Quod quid & substantia: et definitiones cõcessa sunt. Nõ ergo demonstrantur: quare nullius est demonstratio: cuius est definitio. Vel si aliter occurret: aliter dicam. ⸿ Præterea dubitabis: videtur. n. definitio nõ solum substantię: sed accidens, cum accidens habeat proprium genus: & ꝓpriam differentiam. ⸿ Præterea falsum est definitionẽ esse

Dubiõ pulchra.

Solutio.

Alia dubiõ

K concessum: cũ sit duplex definitio. Altera (ut principiũ). Altera ut conclusio primo huius. ⸿ Dici potest ad primũ substantiam esse multiplicem. Alia. n. est secundum rem: & modum: ut prima substantia. Alia secundũ rem: & nõ modum: vt differẽtia: Alia secundum modum & nõ rẽ: vt abstracta accidentia: & concreta respectu prædicatorũ sui generis. Diceremus ergo definitionem esse substantiæ alíquo horum modorum. Accidentium vero non nisi quatenus considerantur respectu eorum: quæ sunt sui generis: respectu. n. subiectorum quorum sunt: non. ⸿ Ad secundum patet solu. loquitur. n. de definitione: quæ dicit quid: & propter quid. Hæc enim vt concessum accipitur, definitio vero quæ est: vt conclusio: est definitio materialis: de qua hic non loquitur.

Tex. 22. Solo. Substãtia multiplex est.

⸿ Præterea omnis demõstratio aliquid demonstrat de aliquo, ut eẽ, aut nõ esse. At in diffinitione nihil de alio prædicatur, ueluti neq; animal de bipede, neq; hoc de animali, nec istẽ figura de plano. Non est enim planum figura, neq; figura planum.

L *⸿ Amplius omnis demõstratio aliquid de aliquo demõstrat, utqa est, aut nõ est. In definitione nihil alterũ de altero prædicatur, ut neq; animal de bipede, neq; hoc de animali, neq; de plano figura. Non enim planum figura est neque figura planum est.*

⸿ Secundo idem probat: sic Omnis demonstratio ostendit aliquid de aliquo: vt quia est: vel non ẽ, hoc ẽ, affirmatiue: vel negatiue. Sed in definitionem nihil alterum de altero prædicatur: quod quasi inductiue probat: nã in definitione hominis quæ est animal bipes, nec animal genus de bipede differentia, nec contra bipes differentia de animali genere prædicatur: itemq; nec in definitione trianguli, quę ẽ figura plana: figura genus de plano differẽtia prædicatur: nec contra. Ergo nulla definitio ẽ demonstratio. ⸿ Sed primo dubitabis: quia ex hac ratione non concluditur propositum, sed ꝙ definitio non demonstratio.

Com. 21.

M ⸿ Præterea in Topicis dicit Aristo. definitionem esse orationẽ siue propositionem: igitur in ea ꝓdicatur quoddam de quodã. ⸿ Præterea animal ꝓdicatur de homine, ergo de omni eo, quod conuertitur cum homine: ergo de rationali: & de differentia hominis. ⸿ Et dicendum ad primũ ꝙ hæc ratio potest reduci quoniam definitio non est nisi de termino: demonstratio non nisi de propositione: ergo nihil ẽ de quo sit definitio: & demonstratio. ⸿ Ad secundam vero: Dico ꝙ propositio definitiua (ut hic Themistius dicit) ẽ oratio in qua definitio prædicatur de definito: at definitio pro ratione: quæ dicit rei essentiam, non ẽ propositio, in qua ꝓdicatur aliquid de aliquo, &

Dubiões. Prima. Secunda. Libr. primo. cap. 4 Tertia.

Solones. ad Primũ.

Ad secundam. Cap. 3.

Ad tertiã.

N de hac loquitur Arist. ⸿ De tertia dubitatione disputant metaphysici an genus de differẽtia, an non ꝓdicetur: sed quia res hæc ẽ extra propositum, ideo dicamus Aristo. voluisse genus non ꝓdicari de differẽtia: nec contra in definitione ipsa, cũ quæritur quid ẽ homo, et respondetur animal rationale, nam in hac oratione animal rationale: neutrum de neutro prædicatur: ut tum vero alterum de altero prædicari possit extra hanc orationem: quæstio ẽ metaphysica: & præter propositum.

⸿ Præterea differt quid est, & esse ostendere. At diffinitio quidem quid est patefacit. Demonstratio uero quidpiam inesse cuipiam uel non inesse demõstrat.

⸿ Amplius alterum quod quid est, & quia est, est demonstrare. Sed definitio quid est, ostendit, demonstratio autem, quia est hoc de hoc, aut non est.

O ⸿ Tertio idem probat. Alterum dicens esse quid ẽ: quod indicat definitio, & quia ẽ: vel non est: quod indicat demonstratio: ergo demonstratio non ẽ definitio. ⸿ Sed nõ videtur hæc ratio differre a proxima. ⸿ Respondere videtur Philoponus accipiens a Themistio: quia hæc ratio accipitur a differentia quæstionum: nam per deffinitionem quæstio quid est terminatur, per demonstrationem quæstio quia ẽ & pp quid. Proxima vero ratio processit ex differentia definitionis & demonstrationis ex seipsis sumpta. ⸿ Animaduerte hanc rationem debere reduci ad propositum, vt cætere reductæ sunt, quoniam non concludit: quod proposuit.

Com. 22. Dubiõ. Rñ. Phi.

P *⸿ Diuersorum autẽ diuersa est demonstratio, nisi quid totius sit pars. Quod quidẽ propterea dictũ est, quod si demonstratũ est, triangulũ omnẽ duobus rectis angulos tres æquales habere demonstratum est etiã triangulũ duorũ æqualiũ alterũ tres angulos æquales duobus rectis habere. Iste nãq; partis, ille totius rõnem habere uidetur. At quid est esse, non ita sese habere uidentur. Quippe cum neutrum ad alterum partis habeat rationem.*

⸿ Alterius uero altera demonstratio est, nisi sit tanquã pars quæ dã totius. (Hoc aũt dico, quoniã ostẽsum est duobus rectis æquale habere de isochele, si omnis ostẽsus est triangulus. Pars enim hoc est, illud totum). Hæc autem adinuicem se nõ habent sic, quia est, & quid est, non enim alterius alterum pars est.

⸿ Soluit hic quæstionẽ tacitam: vtrum videlicet quia ẽ & quid ẽ aliquo pacto idem sint. Videtur. n. prima facie illa eadem esse, quia quid ẽ: quæstio simplex: quia ẽ, est quæstio composita: at simplex videtur pars compositi, ergo quæstio quid est videtur pars quæstionis quia ẽ: & ita aliquo pacto idem esse pñt. Quod si quia est, & quid est aliquo modo idem sunt: etiam definitio & demonstratio illo mõ idem esse videtur. ⸿ Soluit & sumit ꝓ solutione. Primo ꝙ diuersarum rerum vna ẽ demonstratio, quoniã illæ res ita se hñt: vt totum & pars: hoc ẽ: vt vle: & minus vle: verbi causa: vna ẽ demonstratio, quã de triangulo demonstratur æqualitas angulorum, & de Isochele: quæ ẽ species trianguli. Est. n. triangulus totum vniuersale. Isocheles ẽ spẽs illius: & minus vniuersale. Hoc accepto tanq̃ maiori: subiungit minorem: sed quid est & quia ẽ non sic se hñt, quoniam neutrum neutrius ẽ pars, non. n. quid ẽ: vniuersale totum est ad quia est, nec econtra. Quare si ipsius quid est: est definitio: illius non poterit esse demonstratio: & sic nec econtra. Patet ergo solu. dubitationis.

Com. 23.

Q

⸿ Patet igitur nec eius demonstrationem esse cuius est diffinitio, nec eius omnis diffinitionem, esse,

A *cuius est demonstratio. Quibus efficitur, ut omnino cuiusquã eius dẽ utrũq; haberi non possit, quare perspicuum est, neq; idem esse diffinitionem demonstrationemq;, neq; alterum in altero esse. Nã ea quæ subijciuntur similiter profecto sese haberent. Sed de his hactenus, satis enim de bisce diximus dubitando.*

¶ Manifestum ergo quoniam neq; cuius definitio est, huius omnis demonstratio est, neq; cuius demonstratio est, huius omnis definitio est. Quare omnino eiusdem nullius contingit utraq; habere. Manifestum itaq; q. neque definitio & demonstratio idem erunt, neq; alterum in altero. Etenim subiecta similiter se haberent. Hæc ergo usq; huc dubitata sint.

Cõ. 24. ¶ Epilogat nunc quæ declarauit: & quæ ex declaratis sequuntur: & inquit. ¶ Manifestum ergo: quoniam neq; cuius definitio est: huius omnis demonstratio est: vt secun-
B do loco fuit probatum, neq; cuius est demonstratio: huius omnis definitio est, vt primo loco dictum est, deinde deducit quod ex his sequitur, & inquit. Quare omnino eiusdem nullius contingit vtraq; habere, scilicet demonstrationem & definitionem. Deducit etiam quod secundo loco ex dictis sequitur, & inquit. Manifestum itaq; q neq; definitio & demonstratio idem erunt, neq; erit alterum in altero, vt species in genere: & causam dicit: quia si essent idem: & alterum in altero esset: subiecta illarum. s. definibile: & demonstrabile similiter se haberent. s. q erunt idẽ: & alterum in altero erit Vsq; vero quantum processerit: inquit. Hæc ergo vsq; huc dubitata sint. Appellauit autem definibile subiectum definitionis: & demonstrabile subiectum demonstrationis, quia sub sunt illis considerationibus, quæ sunt definitio: & demonstratio. Et dixit vsq; huc de his esse dubitatum: quia more dialectici persoluit
C has dubitationes. s. dubitando, non asserendo.

Tex. 3. *¶ Nunc inuestigemus oportet utrum ipsius quid est, ratiocinatio sit demonstratioq;.*

¶ Ipsius autem quid est. utrum syllogismus sit, & demõstratio?

Cõ. 25. Continuatio. ¶ Quatuor proposuit problemata, de quibus vltimum (quod erat) quorũ est definitio, dissoluit: declarauitq; nõ esse idem secundum idem definibile atq; demonstrabile: Ex cuius solutione tertium determinauit: declarauitq; nõ esse idem demonstrationem, & definitionem: quo fit vt illorum problematum duo sint modo definita. At nũc ad primum transit. Vtrum scilicet definitio demonstretur:
Obiectio. nam hoc definito. Secundum apparebit. scilicet quo modo definitio in demonstratione cadet, & ita omnia erunt determinata. ¶ Sed occurres, quia Aris. videtur superfluus, nam (vt Philoponus exposuit) solutio præsentis proble-
D matis apparet ex solutione præcedentis. Si enim habemus q definibile secundum idem non sit demonstrabile: & q definitio non est demonstratio. Sequitur statim definitionem de definibili non esse demonstrabilem: quo fit: vt superfluũ sit problema istud per se disputare. ¶ Innuit The-
Sol. The. Tex. 22. cõmẽ. 92. mi. solu. asserens hoc problema rursus esse seorsum disputandum: quia controuersia dignum est, & huius causa est, quia (vt primo huius dictum est) triplex est definitio: Alia quidem demonstrationis conclusio: Alia demonstrationis principium: Alia tota demonstratio positione differens: ergo aliqua est definitio, quæ potest demonstrari. Et ideo dignum est dubitatione si definitio possit demõstrari: & quæ sit illa: & quis modus sit: quo demonstrabitur.

Sol. Phi. ¶ At Philoponus aliquo modo aliter dicit hoc problema non esse ex dictis solutum, quia dato q definibile secundum idem non sit demonstrabile: nec contra: adhuc est p se durabile si definitio de definito demonstrari possit. Est E
ergo problema si ipsius quid est syllogismus sit aut demõstratio: quod est quærere an definitio de definito demonstretur, vel syllogizetur.

¶ An non sit, ut nunc sermo noster supponit. Patet enim ratiotinationem quidem aliquid per medium de aliquo semper ostẽdere. Ipsum autem quid est proprium esse. & hoc ipso quid est prædicari. hæc autem conuerti necesse est. Nam si, a, sit proprium ipsius c, patet, b, quoq; ipsius, e, et, a, rursus ipsius, b, proprium esse. Quo fit ut omnia conuertantur mutuamq; prædicationem suscipiant. At uero si tam, a, competit ipsi, b, ut quid est ipsius quã, b, competat identidem ipsi, c, necesse est tum, a, de, c, prædicetur, ut quid est ipsius. Quia si non hoc pacto bis illud quispiam sumpserit, nulla sane necessitas omnino compellet ut, a, de, c, ut quid est ipsius dica- F
tur. Vt si, a, quidem. ut quid est ipsius, b, competere dixeris, b, uero non eodem modo de quoibet, c, prædicaueris, quare non solũ, a, de, b, dicatur oportet, ut quid est ipsius, sed, b, quoq; de, c, modo eodem prædicetur necesse est.

¶ An non est, sicut nunc ratio supposuit. Syllogismus enim aliquid de aliquo demonstrat per medium, sed quid est & propriũ est, & in eo quod quid est prædicatur. Hæc autem necesse est conuerti. Si enim ipsius, c, proprium est, a, manifestum q. & ipsius, b, & hoc ipsius, c. quare omnia sunt adinuicem. At uero & si, a, in eo quod quid est, omni, b, inest, & uniuersaliter, b, de omni, c, in eo quod quid est dicitur, necesse est &, a, in eo quod quid est de, c, dici. Si autem non sic aliquis accipit duplicans, non necesse erit, a, de, c, prædicari in eo quod quid est, Vt si, a, quidem de, b, in eo quod quid est, non autem, b, de quocunq; in eo quod quid est. Si autem ipsum quid est utraq; habebunt. erit ergo &, a, de, c, in eo quod quid est. At particula supp. Si particula suppleta In græco ii. loco, a, legitur, b, & male legitur. In græco sic legitur. Ipsum autẽ qd est utraque habebunt.

G
¶ Soluit nunc problema, asserens ipsum quid est non de- Cõ. 26.
monstrari de definito, nec syllogizari: inquit. ¶ An non est scilicet ipsius quid est demonstratio: nec syllogismus: sicut nunc nostra ratio supposuit: Debes scire Arist. in solutione proximi problematis supposuisse definitionem demonstrationis esse principium: & indemonstrabilem, quia si esset demonstrabilis: tunc (vt dixit) principiorum esset principium: & ita in infinitum. Propterea dicit nunc verificando suppositum q definitio sit indemonstrabilis. Pro veritate ergo solutionis accipit quatuor suppositiones. ¶ Prima est: q omnis syllogismus aliquid de aliquo ostendit per certum medium: vtpote prædicatum de subiecto per certum medium. Et hoc inquit. Syllogismus. n. aliquid de aliquo demonstrat per medium. ¶ Secũda est: q definitio est prædicatum conuersim de definito in eo quod quidem: vt primo libro topicorum est dictum, dicitur quidem prædicatum loco generis: quia omnis definitio est prædicatum, & non econuerso. Dicitur conuersim ad differentiam generis: & accidentis: quæ sunt prædicata, non conuersim: dicitur in eo quod quid est ad differentiam proprij: quod non prædicatur in eo quod qd est, inquit. Sed & inquit est & proprium est: hoc est conuertibile: & in eo quod quid est prædicatur. ¶ Tertia est: si definitio de definito syllogizetur: oportet maiorem & minorem terminum & medium inuicem conuerti: inquit. Hæc autem necesse est conuerti. s. si definitio de ipso definito syllogizetur, nam si ipsius, c, proprium est. a. hoc est si. a. conuertitur cum. c. vt necesse dicere, quia est. a. ipsius definitio: manifestum q & ipsius. b. proprium etiam con- Quatuor suppõnes Aris. pro solone accipit. H Pria suppositio. Secunda. Tertia.

I uertibile erit:& hoc.b.necesse est etiã esse propriũ ipsius c.quare omnia sunt adinuicẽ conuertibilia. ¶ Philoponus verò asserit hanc non esse tertiam suppositionẽ: sed probationem secundę. Accepit.n. definitionem esse propriũ: ideo hoc probat:ex eo quia connertitur. ¶ Expositor autem arbitratur Arist. in hac probatione syllogizasse intentum ex illis duabus suppositionibus. ¶ Quod non placet. Nam Arist. clare probat illa tria cõuerti: quod est tertia suppositio. ¶ Quarta suppositio est ꝙ si debet syllogizari aliquid de aliquo: vt illius definitio. verbi causa.a. de.c. vt eius definitio : debet syllogizari duplicato quid est, quia semel assumpto ad prædicatum vt ad.a.& semel ad mediũ, vt ad.b. hoc pacto: videlicet omne.b. est.a. vt quid est, omne.c.est.b. vt quid est. Igitur omne.c.est.a.vt

Quid Phi. de.3.suppositione, Sã. Tho.

Refutatio Quar. suppositio.

K quid est: nã si duplato quid ẽ. Sequitur.c.esse.a, vt quid ẽ, inquit. At vero & si.a.in eo quod quid est omni.b.inest, & vniuersaliter.b.de omni.c.in eo quod quid est, dicitur: terminis & propositionibus sic stantibus, necesse est &.a. de.c.in eo quod quid est dici. Si autem non sic aliquis accipit ipsum quid est duplicans: non necesse est.a.de.c.prædicari in eo quod quid est. Verbi causa: si.a. quidẽ de.b. vt quid est prædicetur: ipsum vero.b.nõ de quocunq; .c. prædicetur: vt quid est, supple non sequitur.a.vt quid est prædicari de.c. Ideo addit. Si autem ipsum quid est vtraque habebunt, scilicet maius extremum & medium mõ. quo diximus. Erit ergo &.a.de.c.prędicatum in eo quod quid est. In græco Codice sic legitur. Erit ergo.a.de.b.in eo quod quid est. Et vt mihi videtur, error est in libro:& loco.b. legi debet.c. Vt græci legunt. Verba autẽ illa si autem ipsum quid est vtraq; habebunt. In græco non sic

Verborũ expositio.

L leguntur. Sed hoc pacto. Ipsum autem quid est vtraq; habebunt. Et Philop. per vtraq; intelligit vtrasq; propõnes: scilicet.a.b.&.b.c. quia non solum.a.b. propositio. Sed & b.c. habere debet quid est. Et intelligit ꝑ aũt certe, vt sit q̃si nota illationis. Vnde secundũ Philoponũ debẽt tex. sic legi. Si autem non sic accipit aliquis duplicans: non necesse erit.a prædicari de.c.in eo quod quid est. Post positis autẽ verbis exẽplificatiuis, infert suppositionem ipm certe quid est vtraque habebunt. Erit ergo.a.de.c. in eo q̃d quid est. Verba autem illa vt si.a.quidem de.b. interponũtur (vt exemplũ in contraria suppositione) quasi velit per illa ꝙ si nõ sic disponantur termini, ipsum.a. (vt q̃d est) de.c.non prædicabitur. Sic legit Philop. & non male: tamẽ (vt nos legimus) textus clarus est. ¶ Sed hic sunt dubitationes non leues. Prima quia videtur posse syllogiza

Dubõnes Primã.

M ri definitionem de definito sine dupla ipsius quid est acceptione. Potest.n. animal bipes de homine syllogizari per animal rationale, & tamen animal bipes est definitio hominis. Sequitur.n. Omne animal rationale est animal bipes. Omnis homo est animal rationale. Ergo omnis homo est animal bipes. Ecce ꝙ animal de homine syllogizatum est, & est definitio. Igitur definitio syllogizari potest de re, cuius est definitio sine dupla acceptione ipsius q̃d est. ¶ Præterea videtur sufficere vna ipsius quid est acceptio: quia sequitur: Omne animal rationale est animal bipes: vt quid est. Homo omnis animal rationale est. Ergo omnis homo animal bipes est, vt quid est. Ecce quod definitio, vt quid est: syllogizatur siue illa duplicatiõe. ¶ Insuper (vt probauimus primo priorum) omnis sylls reduplicatiuus, reduplicat: aut medium: aut minorẽ extremitatem. Non.n. potest reduplicare maiorem extremitatem,

Secũda.

Tertia.

quia esset inutile, & falsum: & intelligibile, vt Arist. illic ꝓbat, & quouis mõ fiat: reduplicatio non potest addi nisi propõni maiori, & ad prædicatũ illius, vt Aris. ibidẽ probat. ¶ Ex his sequitur magna dubitatio: cũ.n. ipsum quid est, nec medium sit, nec minor extremitas: non videtur facere syllogismũ reduplicatiuũ. Preterea si faceret: nõ deberet addi, nisi maiori: & prædicato. Ergo vr̃ Arist. sibijpsi cõtrarius. ¶ Hæ sunt dubõnes mihi non leues: nec has legi in aliquo libro. Propterea in harũ solutione pro libenter præceptorẽ audirẽ. ¶ Animaduertendũ ergo primã & tertiã dubitationẽ non multũ esse difficiles: quia Arist. nõ negat definitionẽ de definito demonstrari posse absolute quia (vt docuit primo huius) vna definitio est: quæ est demonstrationis conclusio. Altera quæ est demonstrationis principiũ, & ita definitionẽ demõstrari de definito est necessariũ. Sed intentio Arist. est hic probare ꝙ definitio non possit demonstrari de definito: vt est definitio: quod est dicere (vt Philop. exponit) ꝙ non possumus demonstrare animal bipes, esse hominis definitionem. Nemo.n. dubitare debet animal rationale demõstrari posse de homine, q̃a vel ꝑ propriã hominis passionẽ: vel per aliã definitionẽ, vel per definitionẽ definitionis. ¶ Sed tota dubõ nostra est, si põt animal bipes demõstrari esse hominis definitionẽ: vel vtrũ possit animal bipes demõstrari de homine, vt quid est: vel vt definitio hominis: & Aris. ꝓbat. hoc fieri nõ posse (vt videbit). Ex his sequit̃, ꝙ si debeat syllogizari animal bipes de homine: vt definitio. In ꝓpõnibus sylli omnibus vel aliq̃ addi debet verbũ illud vt definitio: vel verbũ illud: vt quid est: quod idẽ sonat, alioqn non habebitur de hoie animal bipes: vt q̃d est: vel vt definitio: vel animal bipes esse definitionẽ hominis: quę eadẽ sonat. Et sic diluit̃ prima dubõ. ¶ Pro solutiõe tertię græci videntur facere differẽtiã inter reduplicatiuũ syllogismũ, & duplatiuũ: nã reduplicatiuus dr̃: qui aut mediũ: aut minoris extremitatis est replicatiuus: vtpote q̃n reduplicat mediũ vel minorẽ in ꝓpõne maiore, & ex parte ꝑdicati: & de hoc posuit Aris. præcepta in lib. priorũ. Duplatiuus vero vel duplãs sylls est: q̃ bis aliquid in ꝓpõnibus, vel qui in vtraq; ꝓpõne aliquid idẽ accipit: sicut hic, q̃ in a.b.& in.b.c. ꝓpõnibus vtrisq; accipit verbũ illud: vt q̃d est: aut vt definitio: & hoc pacto appellãt ipm gręci duplãtẽ sylm. Fit aũt hic sylls ad syllogizandũ aliquod prædicatũ specificatũ de aliquo subto: vt si velemus ꝓbare de homine ꝑdicari de pluribus vt vl'e: acciperemus bis verbũ vt vl'e, hoc pacto, spẽs prædicatur de pluribus: vt vl'e, Homo est spẽs vt vl'e. Hõ prędicatur de pluribus: vt vni- Q

N

Ca.35.primi priorũ

Difficultas dubõnum. Solo ad primã dubitationẽ.

Tex.22.

O

P

Aduertit Sylli duplicatiuũ & sylli reduplicatiuũ s̃m græcos.

uersale: eodẽ mõ ad syllogizãdũ aı̃al bipes: vt q̃d ẽ de hoı̃e ꝓbatio ẽ alicuius specificati de aliquo. Et iõ duplãdo illud specificãs, dicetur sylls duplatiuus: vel specificatiuus. ¶ Possumus & aliter dicere reduplicatiuũ syllm esse duplicẽ: veluti duplex est reduplicatio, aut rei: aut intẽtionis, rei quidẽ est quoties subiectũ reduplicatur ex parte ꝑdicati,

Reduplicatiuus sylls duplex.

A cati, vt si dixero animal est Orthographus inquantũ grãmaticus. Reduplicatio intẽtionis est: nõ qñ subm: aut pdicatũ reduplicat. Sed qñ additur pdicato aliq intentio, rõne cuius prædicatũ verificat de subto, veluti si dixero, hõ est species vt vlis: quo fit: vt sylls bifariã reduplicatiuus sit rei quidẽ: & intẽtionis: rei est duplex, vt Arist. dixit primo priorũ: aut medij aut minoris: nã reduplicatione maioris nullus vtilis est, vt ibi Aristo. exposuit: reduplicatione intentionis est: nõ qui aliquẽ syllogismi terminũ reduplicat. Sed aliquã intentionẽ in propõnibus duplat: vt syllogizet prædicatũ specificatũ de subiecto, veluti in ppo sito nostro: qa volumus syllogizare de homine animal bipes (vt quid est) siue (vt definitio) reduplicamus ipsum quid est vt animal bipes specificatũ p quid est verificetur de homine. Hic ergo sylls est duplicatiuus intentionis, &

B Ad secũdum sic delet tertia dubõ. ¶ Restat ergo qõ in secũda, cur videlicet requirat illa duplatio intẽtionis: cũ ex vna sola illius acceptione in pdicato maioris sufficiat. Hæc. n. qõ est mihi nõ leuis. Ab Arist. n. nõ plus habemus nisi q si duplatio illa nõ fieret: ipsum qd est vt definitio de definito nõ syllogizabit, hoc. n. valde diminutũ est: qa vr posse syllogizari p vnã solã illius acceptionẽ in. a. b. ppõne. ¶ Ex verbis igit Themistij, & Simplicij: & Philoponi colligẽdũ esse arbitror quod qd est, vt definitio. Syllogizari nõ posse de eo cuius est: nisi ad pdicatũ addat verbũ vt qd ẽ: vel vt definitio, nã sine illius assumptione quod quid est de eo cuius est, nõ, vt definitio syllogizabit sed absolute, & ita nõ haberemus ipsum quod quid est esse eius definitionẽ: cuius est quod qd est, sine ergo acceptiõne verbi,

C vt quid est in ppõne. a. b. sylls noster esse nõ põt. Restat nũc assignare cãm cur in. b. c. ppõne ipsum (vt qd est) sit replicandũ, & dicamus hoc esse: qa qñ aliqd prædicatũ de aliquo subiecto pdicatur aliquo addito, & subm illud eodẽ addito iterũ de alio subto pdicatur: necesse est illo addito primũ prædicatũ de vltimo subto pdicari: vt si. a. de b. ipso. d. addito pdicatur, & b. de. c. eodẽ addito, iterũ pdicatur. a. de. c. illo. d. addito necesse est pdicari. At vbi primũ prædicatũ. s. a, de primo subto. s. b. pdicaretur. d. ipso addito: & b. pdicaretur de. c Sed non. d. ipso addito: non oportet. a. pdicari illo addito de. c. Substãtia. n. de animali vt genus pdicatur. Hæc. n. vera est animal est suba: vt genus. Sed qa non accipitur animal vt genus pdicari de homine: iõ nõ sequit hominẽ esse substantiã: vt genus pdica

D ri de homine: iõ nõ sequr hominẽ esse substantiã, vt genus. Quare si animal bipes: vt definitio syllogizabit de homine: debet pdicari de animali rõnali, vt qd est: vel vt definitio, & animal rõnale de homine vt qd est. Sic. n. sequit animal bipes vt quid est pdicari de homine: qa (vt Philop. inqt) qcquid est definitio definitionis est definitio definiti: qbus sit sylls nõ esse vtile ad ppositũ si solũ. a.

Quæstio. b. ppõni adderet. ¶ Sed adhuc qres cur in syllo reduplicatiuo reduplicatione rei nõ reqritur illius rei in vtraq ppõne acceptio. ¶ Cã est: qa additio intẽtionis est quasi di-

Respon. minuẽs: illa rei nõ: hac rõne intẽtionis additio dupla eẽ debet, non aũt illa rei. Cũ. n. illa intẽtionis sit qsi diminuẽs: nisi medio adderet: fiet qsi sylls in qtuor terminis cõmittẽdo paralogismũ accñtis. At in additione rei nulla fit diminutio: nõ ergo oportet addere eã in vtraq. Hæc mihi videtur, & fuerũt mihi nõ facilia. Verũ si melius occurret

Notandũ. nõ recusabo aliter dicere. Satis. n. mihi fuit mõstrasse locũ. ¶ Animaduerte tñ syllm duplãte fieri posse intẽtione ad-

E dita ad vtrãq ppõnẽ, nõ tñ ad alterã earũ bis, possumus n. sic syllogizare. Spẽs pdicatur de pluribus vt vlẽ. Hõ est spẽs: vt vlẽ. Ergo hõ pdicatur de pluribus vt vlẽ. Silr valet. Animal rõnale est animal bipes: vt q d ẽ: Hõ est animal rõnale vt qd est, ergo hõ est animal bipes: vt qd est. Alij aũt volũt sic esse syllogizandũ: Animal rõnale: vt qd est, ergo animal bipes vt quid est. Sed istud nõ refert: nã ipsum, vt qd est: si nõ adderet, nisi semel a parte pdicati: cõcluderet sylls ipsum animal bipes esse ipsius hominis, vt qd est. ¶ Sed dices tũc aliquid bis sumptũ ingrederet

Obiectio. Solutio. cõclusionẽ. ¶ Et solutio est: hoc nõ esse absurdũ, qa illud bis sumptũ nõ accipitur: vt mediũ, sed, vt specificatio pdicati: & medij: quã ingredi cõclusionẽ, phibet nihil: immo in distractiuis necesse est vtriq addi, si debet in cõclõne addi. Ex his colliget hæc qrta suppõ, q si quod qd est

F syllogizabit de eo cuius est: vt qd ẽ, & vt definitio oportet ipm vt qd est in vtraq ppõne semel saltẽ accipi, videlicet: in. a. b. & in. b. c. Nã sic sumpto: seqtur. a. pdicari vt qd quid est de. c. & illo nõ sic sumpto: nõ sequitur.

¶ Hæc. n. ita sint, si in utreq; rõcinationis interuallo ipsum quid est quidditasq; sumatur, quidditas nimirũ antea quã concludatur, in ipso medio ratiocinationis termino collocabitur. Atq; omnino si fieri potest, ut ostendatur quid nam sit homo, sit, c, quidem homo, a, uero quidest ipsius, siue sit animal bipes siue aliquid aliud. Si igitur huiusce ratiocinatio fiet, necesse est. a. de quolibet, b, prædicetur. Hoc autem erit alia media inter, a, & c, ratio, quæ quidem etiam quid est ipsius hominis erit. Sumitur igitur id profecto quod demonstrare oportet, b, nãq; diffinitio ipsius hominis est.

Aĩal bipes vt quid est A — Animal rõnale vt quid est B — Homo C

G *¶ Si igitur quod quid est, & quid erat esse utreq; habent, in medio termino erit prius quod quid erat esse, & omnino si est demonstrare quid est homo, sit, c, homo, a, uero quid est siue animal bipes, siue aliquid aliud. Si ergo syllogizatur, necesse est, a, de omni, b, prædicari, huius autem erit alia media rõ, quare & hoc erit quid est homo. Accipit igitur quod oportet ostendere. Etenim, b, est quid est hoĩs.*

Com. 2. ¶ His quatuor sumptis. Nunc ostẽdit ppositũ. s. q definitio demõstrari nõ possit de definito (vt quid est) nã si quid est demõstrari possit de definito.

H Maius extremũ de medio: & mediũ de minori extremo. vt quid est necesse est prædicari.

Hæc consequentia patet ex tertia & quarta suppositione. Vltra si maius extremũ de medio, & medium de minori extremo ut quid est prædicatur. In medio termino erit prius quod quærebatur. s. quod quid erat esse, quare cũ consequens sit absurdum. Primum antecedens erit absurdum: non ergo potest definitio vt quid est de ipso demonstrari: inquit. ¶ Si igitur quid est: quod alio verbo ẽt quod quid erat esse dicitur: vtraq interualla habent. s. ita q extremũ maius de medio, & mediũ de minori extremo: vt quid est prædicetur. In medio termino erit prius quod quid erat esse: & ita sumetur, quod quærebat. Deducit consequentiã in terminis, & inquit. Et omnino si est demõstrare quid ẽ homo, sic. c. homo. a. vero quid est ipsius. sup Poste.

I filius hominis:siue tale hominis quid est:sit animal bipes, siue aliquid aliud.f. animal rõnale terminis sic collocatis: inqt.Si ergo syllogizatur: scilicet.a.de .c. hoc est animal bipes de homine:vt qd est,necesse est.a.de omni.b.prędicari:vt qd est p tertiã & quartã.Huius autẽ erit alia media rõ,hoc est:qđ quidẽ.b.erit huius.f. ipsius.c. alia media rõ.i.alia definitio quasi mediãs inter.a.primã rõnẽ:& c.minorẽ:& quia.b.erit quędã media rõ inter.a.&.c.erit & illa qd est hõ:videlicet rõnale animal.Quare si.a de.b. vt qd pdicatur:&.b.vt rõ media pdicatur de.c.& ita iterũ vt qd:demõstrans accipit in medio termino,qđ oportet oñdere.Etenim accipit.b.qđ est qd est hominis: & ita

Dubium. K eius erit petitio:qđ principio qrebaẽ.¶ Sed occurres Aris. accepit q̃tuor suppõnes,quarũ prima erat syllm esse alicuius de aliquo p mediũ.Scđa fuit,definitionẽ esse pdicatũ conuersim in eo qđ quid est.Tertia fuit:q ad syllogizandũ definitionẽ de definito,oportet oẽs terminos sylli esse cõuertibiles. Quarta fuit ad syllogizandũ qđ qd est de eo,cuius est,oportet accipi ipsum vt quid est,in vtroque interuallo sylli.Postea cũ pbauit propositũ.f.nõ posse definitionẽ demõstrari de definito p syllm.visus est qrta

Solutio. ta tm:& ita cæteræ videtur superfluæ.¶ Et dicendũ, oẽs illas suppõnes fuisse necessarias:tertiã quidẽ & quartam ad vsum pbationis:nã in pbatione necessariũ est supponere nõ posse syllogizari definitionẽ de eo, cuius est,nisi p mediũ conuertibile cũ vtroq; extremo: & huic seruit tertia suppõ:iterũ necessariũ est.Supponere.b.cõuertibile cũ c.&.a.cũ.b.habere ipsum quid est:nã(vt dictũ est)nisi in

L vtroq; interuallo accipiatur ipm vt qd est:nõ sequiẽ syllogizatũ esse.a.de.c.vt quid est,& ita tertia & qrta seruiunt pbationi.Prima autẽ & secũda seruiunt terminis: quibus vtimur in ipsa pbatione,nã si intẽdimus pbare q definitio accipi nõ potest de definito p syllm: oportet scire qd sylls sit:p quẽ acciperet:vel nõ acciperet:& ad hoc seruit prima:& oportet scire qd nã sit definitio:de qua dicimus ipsam syllogizari nõ posse,& sic seruit secũda.Oẽs igitur

Alia dubõ vtiles sunt.¶ Vlterius occurres:quia definitio quæ qritur est.a.quæ aũt sumitur petiturq; est.b.Et ita nõ idẽ quæsitũ:& concessum.¶ De hac dubõne multe erũt rñsiones:di

Solutio. Quinque modis fit petitio pri cipij. ximus.n.olim quinque modis peti principiũ:vel sumi qđ quærebaẽ,vt libro topicorũ.8.dicit Aris. & elencorũ.1.

Cap. 5. Ca. 5. 6 Primo quidẽ mõ:vt fiqs in pponibus id qđ demõstrare vult assumat.Secũdo vt fiqs volẽs demõstrare particula-

M rẽ vlẽm assumat illi subalternã. Tertio vt fiqs vlẽm velit demõstrare:particularẽ petat illi subalternatã.Quarto vt fiqs velit demonstrare aliquod cõiũctũ, petat partẽ illius q̃libet seorsum. Quinto vero vt fiqs velit demonstrare vnũ cõuertibile.Petat suũ cõuertibile æquenotũ cũ illo,vł minus notũ:& hoc quinto mõ qui pbare vult definitionẽ de definito vt q d est.Sumit alterã definitionẽ vt q d ẽ aut æquenotã cũ priore aut minus notã , ẽt diximus:illud qđ quæriẽ atq; probaẽ, videlicet.a. esse aliud ab eo qđ petitur in syllõ:videlicet.b. Tamen sub eadẽ rõne petitur.b.sub qua pbatur.a.q.b.vt qd est petiẽ de homine: &.a. de homine qritur vt qd est:& ita est idẽ q̃sitũ & con

Quæ Neo terici. cessum saltẽ secundũ rõnem.¶ Qua rõne nõ imperite dixerũt Neoterici in hoc syllõ esse petitionẽ eius:qđ in principio quærebaẽ secũdũ intentionẽ:nõ autẽ secundũ rem: qm quærebaẽ,a.sub intentione definitionis de.c. & petiẽ b.de.c.sub eadẽ intẽtione:sub qua qrebatur.a.quare eadẽ

Them. intentio sumitur:quæ quæritur.¶ Them. aũt dicit in hoc syllõ peti qđ quærebaẽ,q̃tenus qui intẽdit pbare definitionẽ de definito:instituebat demõstrare definitionẽ hominis p demonstrationẽ.Sed statim sumit fine demõne aliquã esse hominis definitionẽ. Est ergo petitio eius qđ in principio:qa qui volebat syllogizare definitionẽ de eo, cuius est nullã supponebatur definitionẽ. In pbando vero accepit aliquã,& ita eadẽ quærebaẽ,& cõceditur.Nã supponẽdo nullã:eã quã sumpsit:nõ supposuit:& accipit quã non supposuit,quare eadẽ quærebaẽ: quæ cõcediẽ. Quã rẽ Philop.approbat.Sed postea aliã assignat Arist. eius qđ in principio quærebatur:petitionẽ.¶ Vlterius occurres:quia Aris. pposuit an definitio de definito possit demõstrari,& syllogizari:& tñ solũ pbat illã demõstrari non posse.Propterea quispiã dicet eam saltẽ posse syllogizari.¶ An quia idẽ est:nã si syllogizaretur,id qđ quærebatur peteretur. Propterea quod de demonstratione asserit,de syllogismo voluit esse assertum. N Dub. 3. O Solutio.

¶ Id autem ipsum in duabus propositionibus, & primis medioq; uacantibus terminis cõsideretur oportet. Maxime autem id quod dictum est elucescit.

¶ Oportet autem in duabus propositionibus & primis, & immediatis considerare. Maxime enim manifestum, quod dicitur fit:

¶ Quid velit Aristo.hic nõ facile patet,q̃quidẽ Alexã. verba hæc aliter, Aliterq; Simplicius intelligit. ¶ Propterea vt mihi Aris.remouere quãdam dubitationẽ circa ea, quæ dixit.Accepit.n.a.esse definitionẽ ipsius.c. Syllogizandã.b.vero eiusdem.c.esse mediã aliã definitionẽ.f. inter.a.&.c. Posset ergo quispiã dicere adhuc inter .b.&.c. esse tertiã definitionẽ,quã oportet assumere anteq̃.b.assumatur de.c.¶ Respondet igitur Aristo.& inquit. ¶ Oportet autẽ hoc ipsum qđ pauloante diximus , cõsiderare in duabus pponibus:& primis:& immediatis.Nã siue inter b.&.c.deẽ alia media rõ,siue nõ cũ non sit pcessus in infinitũ,tandẽ ad immediatã & primã rõnẽ oportet venire. Et tũc in talibus exemplũ nostrũ cõsidereẽ: nã tale exẽplũ in his magis elucescet.¶ Vel vt placet Simplicio.a de b.&.b.de.c.(vt immediatas ppones & primas assumpsit) Assignat nũc cãm:cur vt immediatæ:& primæ assumptę sunt:qa si p se accẽtia p prima & immediata demõstratur,multo magis qđ quid est p prima & immediata demõstrabitur: & maxime qa si p immediata definitio demonstrabiẽ:fiet manifestius:qđ dictũ est.f. qđ petatur qđ quærebaẽ.¶ Vel aliter(vt Simp. ẽt exponit) dicamus q Aris.declarat q̃ñ volẽtes demõstrare definitionẽ: ppones debent assumere:& dicit oportere ppones duas assumere eũ:qui demõstrare qrit definitionem de definito:& primas:& immediatas.Primas quidẽ & immediatas , vt serueẽ ius demõstrationis:qđ est:vt sit ex primis & immediatis,duas vero:vt magis elucẽat:qđ dictũ est de petitione eius qđ quærebaẽ,nã multitudine proponũ nõ ita elucẽret,cũ accideret confusio. ¶ Hæc tertia expõ refert hæc verba ad demõstrationẽ:p quã inducebaẽ definitio de definito.Primæ duæ verba retulerunt ad exemplũ. Cõ.28. P Simp. Alia expõ Simplicij. Q

¶ Qui igitur per ea conuertuntur:quid sit anima, quid homo,uel quoduis aliud conantur ostendere, hi petunt id sine dubio quod initio quærunt,demonstrareq; nituntur. Vt si quis censuerit id animam esse.quod est sibi uiuendi causa, atq; hoc numerum esse seipsum mouentem. Is enim necesse est postulet adeo animam numerum esse seipsum motu cientem, ut idem sit anima numerusq; seipsum mouens.

¶ Qui

A *¶ Qui quidem igitur per conuersionem ostendentes sunt quid est Anima, aut quid est homo, Aut aliud quodlibet entium, quod est ex principio petunt, ut si quis putauerit animã esse eandem sibijpsi causam uiuendi. Hoc autem numerum seipsum mouentem. Necesse est enim petere animam, quod quidem est esse numerum seipsum mouentem, sic sicut idem ens.*

Putauerit Assignauerit [illegible] Putet. enim igitur.

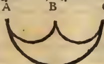

B Cõ. 29. Duplex expõ tex. vna secũdũ veritatẽ, altera secũdum Iuniores. Expõ secũdum veritatem.

¶ Hic textus vno mõ exponitur secundum veritatẽ. Alio modo secundũ Iuniores: secundũ veritatẽ quidem. ¶ Debes scire, ꝙ quidam constituebant cuiuslibet definiti duas definitiones, & dicebant alteram de definito per alteram demõstrari: verbi causa: ipsius animæ duæ definitiones sunt secundũ Xenocratem: altera quæsita: altera concessa, quæsita vt numerus seipsum mouens: concessa sibijpsi viuendi cã. Dicebant itaqꝫ quæsitam demõstrari per concessam. qm̃ per ipsi viuendi cãm: demonstratur de anima numerus seipsum mouẽs. Vbi patet in demõstratione tali demonstrari definitionẽ de definito: & tamẽ nec in ꝓpositionibus, nec in cõclusione ponitur ipsum vt qd est. Aris. ergo primo demõstrauit nõ posse demonstrari definitionẽ de definito nisi in conclusione addatur vt qd est. Alioquin non magis sciremus prædicatũ syllogizatum
C esse definitionem: ꝙ aliud prædicatũ. s. genus: vel accidẽs: vel ꝓpriũ. Postea declarauit: nõ posse definitionẽ demõstrari de definito vt quid est: nisi in vtraqꝫ propositione ponatur ipsum (vt quid est). Quibus deduxit esse petitionem principij in medio termino. At nũc vult ostendere: ꝙ dato ꝙ non demonstratur definitio de definito vt qd: propositiones nõ debẽt accipere vt qd est: & vbi non acciperetur conclusio vt quid est, neqꝫ propositiones: licet non peteretur principiũ formaliter: peteretur ꝑ identitatẽ. s. (vt ita loquar) identice: vnde inquit. ¶ Qui quidẽ igit per conuersionẽ ostendentes sunt quid est anima, vt Xenocrates: qui ostẽdit animã esse numerũ seipsum mouentẽ per conuersionẽ. i. ꝑ esse sibi causa viuendi, quæ est definitio cõuertibilis cũ illa definitione demõstrata. Aut qd est hõ: Aut quid est aliud quoduis entiũ: quod ex princi
D pio petunt. Et assignat exemplũ: & inquit. Vt siquis putauerit animã esse eandem sibijpsi cãm viuendi. Hoc aũt s. cãm sibijpsi viuendi putauerit esse numerũ seipsum mouentẽ, hic sic syllogizans petit qd est in principio: nã necesse est petere animã, quod quidẽ petere est accipere ipsam esse numerũ seipsum mouentẽ: & ita quærebamus an
Obiectio. anima sit numerus seipsum mouẽs, & hoc petitur. ¶ Sed occurres, quia nõ petitur animã esse numerũ seipsum mouentẽ, sed in minore petitur animã esse causam sibijpsi vi
Rñ. Phi. uẽdi. ¶ Rñdet Philop. Aris. supponere idẽ esse. b. & c. hoc est animã: & sibijpsi cãm viuendi. Cuius causam assignat. Quia si. b. esset aliud. a. c. tũc. a. in quo ponitur numerus seipm mouẽs: esset definitio duorũ. s. ipsius. b. & ipsius. c. qd est cõtra ꝑcepta definitionis: qa igit ita est. Patet idẽ eẽ. b. & c. & idẽ sibi viuẽdi cã, & anima. Quod si. b. & c. idem sunt; cũ qcquid petit de aliquo: petat de eo: qd est idẽ illi.

Si de. b. in maiore petitur. a. hoc est, si de sibijpsi viuẽdi cã petit numerus seipm mouẽs: Et. b. est idẽ ipsi. c. qa sibi viuendi cã ẽ. i. animæ, ergo & a. petit de c. hoc est numerus seipm mouẽs petet de ipsa anima: sed hoc qrebat: igit qd principio qrebat: petit. Hãc rõnem innuit Aris. cũ inqt. Sic sicut id est ens, qsi dicat sic syllogizãs petit animã eẽ numerũ seipm mouentẽ nõ formalr. Sed sic sicut idẽ ens hoc est ꝑ idẽtitatẽ: petit. n. in maiore idẽtice: qa accipit de b. hoc est de cã sibijpsi viuẽdi: qd est idẽ ipsi. c. aĩæ. Quare petit idẽtice: & cũ ita sit sequit in talibus syllis. In qbus nõ ꝓbatur definitio, vt qd est de definito. Adhuc cõmitti saltẽ ꝑ identitatẽ petitio principij. ¶ Sed dices Aris. docuit demõstrare formalẽ definitionẽ ꝑ materialẽ: & ecõtra. Ergo docuisset demrare per fallaciã petitionis principij. ¶ Vno mõ dici põt vtranqꝫ definitionẽ differre a definito qa vtraqꝫ dicit partẽ: quæ nõ est suũ totũ, & vtraque inter se differt. Formalis. n. ẽ res alia a definito, & materialis ẽt: sicut forma alia a cõposito, & materia silr: inter se quoqꝫ differũt sicut materia & forma: at definitiones cõuertibiles, de qbus locutus est Xenocrates: erãt ambæ totales: & simplr datæ de anima. Iõ ambæ inter se eædẽ: & cũ ipsa anima. ¶ Vel dici põt nõ esse absurdũ comitti petitionẽ principij demrõnibus identicã. Mõ nõ comittat formaliter: & si dicit Aris. inducit hoc tãqꝫ absurdũ cõtra Xenocratẽ: dici põt hoc nõ duxisse tãqꝫ absurdũ: qa nõ destruxit ipsum. Sed solũ voluit innuere ẽ aliquo mõ peti in talibus syllis: licet nõ ꝓbet per ipsos definitio vt qd est, & ita nõ vt absurdũ hoc induxit: sed vt dignũ cõsideratione. ¶ Alr hic textus exponi põt secundũ Iuniores: vt dicamus Aris. velle ꝓbare nõ posse alterã definitionẽ demõstrari ꝑ alterã vt qd est, qa peteret principiũ secundũ intẽtionẽ, nã cũ assumeretur in minore animã esse sibijpsi cãm viuẽdi vt qd est: petitur numerus seipsum mouẽs: nõ sed secũdũ rẽ intentionẽ: nã licet. a. sit aliud. a. b. m̃ sub ea rõne petit. b. sub qua ꝓbat. a. nã. b. vt qd est petit de anima, & a. vt qd est qrit de hoĩe: & ita est idẽ cõcessum & qsitũ saltẽ scdm eandẽ intẽtionẽ, & hoc inqt. Necesse est. n. petere animã, qd quidẽ petere est accipere numerũ seipsum mouentẽ in minore. Licet. n. hoc scdm rẽ nõ accipiatur in minore accipitur sic sicut idẽ ens, qm̃ accipit, b, tanqꝫ idẽ ens ipsi. a. cũ accipitur sub eadẽ intẽtione. At qd sub eadem intentione accipitur, & si non accipiatur vere idem illi: sub cuius intentione accipitur: tamen accipitur quasi idem illi: & sic in minore petitur. a. non vere: sed vt idem ens saltem secundum intentionem. At hoc esse absurdum superius declaratum est.

E Dubium Solutio. F Alia solu. Exposit Iuniorũ. G H

¶ Non enim si, a, quidem ipsum, b, b, uero, c, ipsum sequatur, a, diffinitio erit ipsius, c, sed de ipso tantum uere dicetur, ut patet. Neq; si rursus, a, ratione substantiæ competit & de omni, b, prædicatur a, continuo diffinitio erit ipsius, c.

¶ Non enim si consequitur, a, b, & hoc, c, erit ipsi, c, a, quod quid erat esse. Sed uerum erit dicere solum. Neq; si est, a, quod quid ẽ, & de, b, prædicetur omni.

¶ Superius Aristoteles accepit nõ posse ꝓbari definitionem de definito vt qd est: nisi vtraqꝫ interualla habeãt vt qd est. Sed qa accepit hoc: & nõ ꝓbauit. Nũc ꝓbat: sic inqt. ¶ Nõ. n. si cõsequit. a. ad. b. & hoc. b. ad. c. erit ipsi. c. a. qd quid erat esse. Sed verũ erit dicere solũ: sic igitur nõ põt definitio de definito demonstrari vt qd est: si vtraqꝫ ꝓpõ accipiatur absolute: qa vbi sic absolute acciperentur: non sequetur. a. de. c. vt quid est. Sed absolute. a. de Com. 30.

I c.verbi cã, siquis sic syllogizabit: Oē animal ē suƀa aĩata sensitiua. Omnis hõ ē animal: nõ ꝑ ꝑea sequit: Ergo hõ est substantia animata sensitiua: vt qd est. Erũt.n. Assumpte

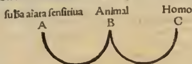

ꝓpões veræ: & cõclõ falsa. Non.n. suƀa animata sensiti ua de hoīe dr̃ vt definitio hoīs: cũ dicat̃ de animali vt de finitio: & nõ de hoīe. Preterea neq; sequit̃.a.de.b.vt qd ē, si altera ꝓpõ solũ sit vt qd est: qa non si in maiore accipia tur vt qd est. Non.n. sequit̃ si.a.de.b.vt qd est p̃dicatur: &.b.de.c.nõ vt qd est. sed absolute: vt.a.de.b.p̃dicetur vt q̃d est, vnde inquit. Neq; si est.a.q̃d quid est: & p̃dicetur de omni b.vt qd est: supple seqtur.a. p̃dicari de.c. vt qd est. Nõ.n. sequitur: Oē animal est substãtia aĩata sensitiua

K

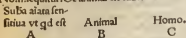

vt q̃d est. Omnis hõ est animal: Ergo omnis hõ est suƀa aĩata sensitiua vt qd est: nã ambæ ꝓpões sunt veræ: & cõ clusio falsa: cũ (vt dictũ est) Suƀa aĩata sensitiua nõ p̃di cet̃ de homine vt qd est, sed de animali: nisi rõne si sola minor hẽat qd est. Nõ.n. seqtur. Oē animal rõnale ē sub stantia aĩata sensitiua: Oīs hõ est animal rõnale: vt qd est,

L

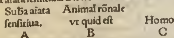

Ergo omnis hõ est suƀa animata sensitiua: vt qd est: quia (vt diximus) Suƀa animata sensitiua non est definitio ho minis: ideo non põt inferri de homine: vt illius q̃d qd est. Tacuit aũt hoc Arist. qa de sīlibus idē est iudiciũ. Cũ.n.ꝓ bauit ex sola maiore hñte qd est nõ sequi cõclõnē hñ e qd est, idē voluit esse intelligẽdũ de minore. Quare si debet

M demr̃ari de hoīe suƀa aĩata sensitiua: vt qd ē. V traq; debet

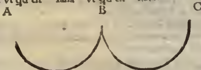

hñe quid est: hoc pacto. Oē animal rõnale est suƀa anima ta sensitiua vt qd est, Omnis homo est animal rõnale vt qd est, Ergo oīs hõ est suƀa aĩata sensitiua, vt qd est. Sed qa cõclõ est falsa: & nõ rõne minoris, ergo rõne maioris. Patet ergo nõ posse definitionē de demr̃ari definito vt qd est. Quod erat quarta suppõ superius assumpta.

N *¶ Quãquam.n. animalis esse, de hominis, esse dicitur, omne.n. ani mal rationalis particeps substãtia uere est animal particeps, quæ est principiũ sentiendi, quemadmodũ & omnis hõ est animal, nõ tamen hoc dicitur pacto ut unum sit. Si igitur quispiã non hoc pa cto terminos sumpserit, nunquam.a. sane quidditatem ipsius.c. substantiamq; esse concluserit.*

¶ Et.n. animalis esse prædicantur de hominis esse. Verum.n. est de omni, hoīs esse aĩalis esse, sicut & de omni homine animal. Sed non sic sicut unum esse. Siquidem igitur non sic accipiat non syl logizatur q̃.a. sit ipsius, c, quod quid erat esse & substantia.

O

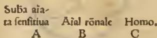

¶ Q̃d autē ex duabus absolutis non syllogizetur defini- tio de definito vt quid est exponit ꝑ terminos. Et in.a.po nit rõnē animalis.s. substantiã animatã sensitiuã. in.b.rõ nē hominis.s. animal rõnale. In.c. vero ponit hominē: & inquit. ¶ Et.n. animalis esse.s. suƀa animata sensitiua, quæ ē animalis esse & rõ prædicatur de hominis esse.s. de anima li rationali: quod est esse atq; hominis ratio. Verũ.n. est de omni: hominis esse animalis esse, qm̃ omne animal rõna le est substantia animata sensitiua: Sicut & de omni homi ne prædicatur animal: nõ tamē rõ animalis de rõne ho minis prædicatur vt vnũ esse hoc est vt qd est: nec rõ ho minis de homine vt qd est: qm̃ igitur rõ animalis prædica tur de rõne hominis nõ vt vnũ & idē rē: q̃d est prædica ri vt quid est: nec ēt in minore accipitur vt quid est, licet possit accipi. Dicit si quidē igitur non sic accipiat.s. vt qd est in vtraq; ꝓpõne nõ syllogizatur q̃.a. sit ipsius.c.q̃d quid erat esse & substantia, quia ꝓpões erunt veræ & cõclõ falsa: vt intelligenti patet. Perspicuũ igitur est defini tionē nõ posse syllogizari de definito vt quid est: nisi in vtraq; accipitur (vt quid est) q̃d erat quarta suppõ: tacuit aũt exẽpla alia. Vbi aut maior: aut minor absolute acci- peret̃: quia facile est inuenire. ¶ Debes scire q̃ Simplicius probat hic non posse syllogizari definitionē de definito vt quid est: ex altera reduplicatiua solũ: nã modus cõclõ nis sequitur modũ alterius ꝓpõnis. Altera igitur ꝓpositio nõ erit reduplicatiua: q̃ si vna, ergo & omnes. Si.n. alte ra tantũ sit reduplicatiua. Altera vero absoluta: cũ redu- plicatiua sit potior, absoluta vero debilior pars: & con- clusio semper debiliorē partē sequitur, vt in prioribus pa tet: conclusio absolutã propositionem sequetur. Quare conclusio erit absoluta: quod est contra præsuppositum. Si igitur conclusio est reduplicatiua. Oportet omnes es- se reduplicatiuas.

Com.31.

P

Qu. Simplicius.

Prio prio. Cap.15. in digressiõe.

Q

¶ Si autem hoc acceperit modo, tum antea profecto, b, ipsius, c, dif finitionē sumpserit esse, quare non demonstrabit. Sumit enim id quod initio quærebatur.

R

¶ Si uero sic accipiat, prius erit accipiens in, c, quoniam est quod quid erat esse, b, Quare non demonstratum est. Quod.n. erat in principio, accepit.

¶ Probata quarta suppõne: breuibus repetit vim rõnis: q̃ hypothetice sic cõficitur. Si definitio de definito demon strabitur. Oportet vt demonstretur vt quid est de suo de finito

Cõ.32.

A finito. Alioquin non magis sciremus ipsam esse de suo definito definitionẽ, q̃ aliud prædicatũ. Si definitio demõstratur de suo definito vt q̃d est:oportet vt vtraq; ꝓpõ habeat vt quid est. Sinaũt sic accipiat in vtraq;. s.assumendo semp̃ vt quid est:prius erit accipiens in.c.definito:qm̃ b.est q̃d quid erat esse ipsius, quare non demonstratum est:quod.n.erat in principio, accepit. Supponẽs.n.nullam ipsius.c.esse definitionẽ, & quærens a principio an aliq̃ sit ipsius.c.definitio, accepit, b, esse ipsius.c.definitionẽ:& ita accipit:in medio, q̃d quæsierat. ¶ Simplicius tribus rõnibus probauit definitionẽ de definito, vt quid est demonstrari non posse. Prima quidem ex eo, quod nullũ antecedens demonstrationem:per demonstrationẽ demõstratur. At definitio antecedit demonstrationẽ. Secunda vero

Quæ Simplicius.

B ex eo:quia ita quidditas ad demonstrationẽ se habet, vt intellectus ad animã. At intellectus prior anima est, quare & q̃dditas demõstratione:nõ per demonstrationẽ accipi poterit. Tertia deniq;, q̄ sub̃a accñte prior sit:definitio est substantia, demonstratio accñtiũ p̃ se:quo fit:vt definitio demr̃one sit prior. ¶ Sed q̃tũ rõnes hæ valeãt:differẽdũ nũc nõ est: Trãseat ãt, atq; quo valere pñt valeant.

¶ At qui neq; per diuisionis uiam fit ratiocinatio ut in priorum resolutiuorum diximus libro. nunquã enim in diuisione fit ut cũ hæc sint necessario illa sequantur. sed fit per inde atq; cum quispiã inducit. Non enim demonstrat, nam non interrogare conclusionem oportet, nec quia data est. ideo ipsam esse oportet, sed necesse est ipsam esse cum illa sint, & si bisce qui respondet non dicit nec assentitur. Etenim si quispiam hoc interrogat pacto, homo animal ne an inanimatum est, deinde accipit animal, nullam prorsus ratiocinationem facit ut patet. Rursus si omne animal gressibile esse,

C *aut aquaticum dixerit. Deinde gressibile ceperit, nullam ratiocinationem fecit profecto, nec hominem hoc esse totum animal inquiã gressibile necessario ex dictis emergit, sed hoc quoq; perinde ut illa sumit. Atq; nihil omnino refert siue in multis siue in paucis hoc pacto fiat, est.n.idem.*

Tex. 4. *¶ At uero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquã.n.necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q; concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal, non syllogizat. iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticũ, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autẽ nihil in multis, aut in paucis dicere. Idem enim est.*

D ¶ Omnes fere arbitrantur Arist. nunc velle ꝓbare definitionẽ de re, cuius est definitio, per diuisionẽ ꝓbari nõ posse. ¶ Quã expositionẽ Them. & Auer. innuunt, sequuntur que ipsam cæteri. ¶ At melius cũ Simplicio atq; Philopono dicendũ est. Cũ.n. Arist. declarauit demõstratiuã sciẽtiam aliã esse a definitiua, & definitionẽ alterã esse a demonstratione, quia igitur, qui diuisione definitionẽ inuenit, syllogizare videtur. Ideo ostẽdit nũc diuisionẽ a demõstratione syllogismoq; ipso alterã esse, simulq; cũ hoc ostẽdens, eos, qui ad definitionis inuẽtionẽ diuisione vtũtur, nequaq̃ syllogizare. ¶ Ex his apparet error expositorũ:qui arbitrantur Aristotelẽ velle probare definitionẽ inueniri nõ posse diuisiua. Methodo; q̃d falsum est:nã definitio nulla alia via inueniri põt, q̃ diuisione, licet illa nõ fit absq; petitione principij. Sed intendit, ꝓbare diuisionẽ alterã esse a syll'o:demonstrationeq; ipsa:& q̃ qui vti

Com. 33. Intentio Arist. secũdã The. Auer. & alios Simplicius & Philopo. Commentatio.

Error expositorũ.

E tur diuisione ad definitionis inuentionẽ:non syllogizat: neq; demonstrat. Et hoc proponit Aristo. cũ inquit. ¶ At vero neq; via:quæ p̃ diuisiones est: hoc est neq; via diuisiua:qua vtimur ad inuentionẽ definitionis: syllogizat:sicut in libro priorũ fere dictũ est:qui liber est inscriptus de solutione figurarũ. Ergo Aristo. non negat definitionem inueniri diuisiua via. Sed ait illã non esse syll'm:neq; demonstrationẽ, ꝓbat vero Arist. hoc primo. Syllogismus est oratio:in qua quibusdam positis aliud sequitur de necessitate. Diuisio non est oratio, in qua quibusdã positis aliud sequr, ergo in secũda figura diuisio nõ est syllogismus. De ratione ponit minorẽ, cũ inqt. Nequaq; enim necessario fit rem illã esse:cũ hæc sint:q̃si dicat. Diuisio non est oratio, in qua q̃busdã positis necessario alia res sequr

Syll's tex.

F ex illis. Quare repete cõclusionẽ:s.q̃ diuisio non est syllogismus. ¶ Sed dubitabis fortasse, & quidẽ non ab rõne: nã in diuisiua Methodo sunt duo ꝓcessus alter syllogismus:alter enthymema, verbi cã. Si voluero ꝓbare oẽm hominẽ esse animal:faciã hoc pacto, Oẽ animatũ animal est:vel in animal:Omnis hõ est animatũ: Ergo omnis hõ animal est, aut in animal. Hic est primus ꝓcessus: qui syllogismus ẽ. Secũdus vero est enthymema hoc pacto, Omnis hõ est animal vel inanimal. Sed nõ est inanimal:ergo est animal. Hoc.n. enthymema est, in quo ꝓceditur a toto disiuncto cũ destructione alterius partis ad alterã, vel est processus quidã hypotheticus: in quo proceditur a toto disiuncto cũ destructione alterius partis ad alterã. Quia si indiuisiua Methodo sunt duo ꝓcessus, tunc saltem ipsa erit syllogistica secundũ primũ ꝓcessum. Nõ ergo recte Arist. asserit nullo mõ diuisionẽ esse syll'm: cũ secũdũ partẽ sit syll's, quare minor rõnis Aristo. falsa est:qm̃ saltẽ se-

Dubium.

G cũdũ partẽ diuisio est oratio:in qua q̃busdã positis aliud emergit. ¶ Et dicendũ q̃ definitio non probatur de definito per primũ ꝓcessum:vt recte Neoterici asserunt. Sed per secundũ:vt omnibus perspicuũ est. At secundus nõ est syll's, nec oratio in qua duobus ad minus positis, aliud sequitur necessario ex illis:non ergo diuisio erit syll's. Cũ secũda pars. quæ ꝓbat definitionẽ syll's non sit. ¶ Deinde sequũtur illa verba. Sed sicut neq; inducens. Quæ Philoponus copulat ad præcedentia, accipit.n. diuisionẽ nõ eẽ orationẽ:in qua q̃busdã positis aliud sequitur:nõ ꝓbauit ideo secundũ Philoponũ nũc illud ꝓbare videtur. Simplicius vero vult Arist. hic facere secundã rõnẽ:p̃ argumẽtũ a simili, sunt enim vt inquit. Tria argumẽta: Aliud:q̃d ꝓcedit ab eo, quod est magis:ad id:q̃d est minus:& qui

Quæ Phi.

H dẽ negatiue:hoc pacto, vt si quod magis dicitur esse, non est, quod minus videtur esse, minime erit. Aliud q̃d ꝓcedit affirmatiue ab eo, quod minus est, ad id, q̃d magis ẽ, vt si quod minus videt esse, est, quod magis vr̃ esse, erit. Aliud q̃d procedit indifferenter affirmatiue, & negatiue ab eo, q̃d est simile, ad id, q̃d simile est, & hoc pacto (vt Simplicius autumat) Arist. argumentatur. Nã si quod alicui simile est, nõ est, id cui simile est, minime erit, sed diuisio similis est inductioni, & inducẽs neque syllogizat, neque demonstrat, ergo nec diuisio vnde inqt. Sed sicut inducẽs nõ demr̃at, ita supple nec diuidẽs demõstrat. ¶ Sed q̃uo nec inductio demõstret, nec diuisio, Græci interpretes, vt Simplicius, & Philoponus Arist. declarare volũt ex verbis sequẽtibus. s. q̃a demr̃o nõ interrogat cõclusionem, nec sumit illam, vt concessam. At diuidẽs, & inducens aut conclusionem interrogat, aut illam datam con-

2. topic. Cap. 27.

Q̃uõ nec inductio nec diuisio demõstret Græci.

I cessamq; sumit: vt postea declarabitur. ¶ Haec expō vera est. sed in vno ē dubō: qa p̄ verba sequētia Aris. solū ostē dit de diuidēte: q̄ ipse cōclōne interrogat: aut cōcessam sumat. ¶ Propterea tātis viris nō cōtradicēdo. Sed solū in nuēdo dicerē. Aris. reliqsse nobis declarādū q̄uo inducēs nō demōstrat: neq; diuidēs. Accepit. n. tāq; aut declaratū secūdo priorū: aut tāq; nobis declarandū. ¶ Quidā intel ligentes p̄ diuisionē primū p̄cessum syllogisticū in diuisi ua Methodo, dixerūt Aris. voluisse eū nō esse demōnē: sicut nec inductio est demō. Qd vero nec primus p̄ces sus diuisionis sylls sit demratiuus: nec inductio: p̄bant: qa primus p̄cessus diuisionis solū syllogizat vnā categori cā de p̄dicato disiūcto: vt q̄ hō sit animal vel inanimal: q̄ postea assumpta cū destructione alterius partis infert alte

Qualis ex petitio. *ppria pō.* *Expō aliquorum.*

K rā partē definitionis. s. genus, ergo p̄cessus primus in di uisiōe nō est demrō: cū sit ordinatus ad p̄bandā catego ricā illā q̄si p̄missam in scdo p̄cessu: sifi rōne nec inductio demōstrat: cū sit ordinata ad p̄bādā vlem: q̄ postea acci pit vt p̄pō in demōne: q̄re nec inductio: nec diuisio de mōstrat. ¶ Sed haec expō verba Aris. reddit aequoca: qm̄ Arist. loquēs de diuisione, solū facit mentionē de scdo p̄ cessu: q̄ q̄si argumētū est a toto disiūcto cū destructione alterius ptis ad alterā: vt in eius exēplo videbit. ¶ Exposi tores et grēci: vt Them. Simpl. & Philop. nihil primi p̄ces sus meminerūt. Aris. et p̄posuit de diuisione scdm p̄cessū secūdū, qa ab illo dr̄ diuisio. ¶ Thomas expositorū lati norū princeps: loquēs sp de scdo diuisiōis p̄cessu. Ait nec inducētē: nec diuidētē posse cōcludere alterā ptē, vel vlem nisi def sibi a rñdēte, q̄ nihil aliud cōtineaf sub illo cōi, sub quo diuisionē fecit. Nisi. n. def q̄ oē animatū est aīal,

Cōfutatio *St. Tho.*

L vel inanīal, nō pōt cōcludere q̄ hō sit aīal. Praeterea nisi def q̄ oīs hō est Plato Cicero, Cato: & nullus alius: non pōt inducere: oēm hominē currere: si Plato: Cicero: & Ca to currāt. Quare tā inducēs: q̄ diuidēs accipit cōsensum rñ dētis. At demō nullū cōsensum q̄rit: & ita patet silitudo inter inductionē: & diuisionē: & q̄ inductio nō sit demō & ita nec diuisio. ¶ Pōt et alr̄ dici, q̄d inductio ñ ē demō: qa cū acceperimus Socratē currere: & Platonē currere: & Ciceronē currere, nō seqtur oēm hominē currere: nisi in ducēti def a rñdēte, vel q̄ isti sint oēs hoīs: & nullus alius reperiaf p̄ter hos: vel q̄ si q alij reperianf: et illi currāt. In ductio ergo nō est demō, cū sine cōsensu rñdētis nihil cō cludat. Silr̄ neq; diuisio: diuidēs. n. cū accipit hoiem eē ani mal vel inaīal: nūq̄ poterit inferre hoiem eē aīal, nisi sibi

Debitum mediū inductionis.

M def hominē nō esse inanimal: aut nisi sibi def oēm eē aīal aut inanimal: & nihil aliud. Patet ergo silitudo: & q̄uo neu tra ē demō. ¶ Deiñ sequūf illa verba, nō. n. oportet. Vbi scdm grecos interp̄tes Simpliciū & Philop. Aris. declarat: q̄tenus diuidēs nō demrat: & rō haec ē. q̄ diuidit aut inter rogat, aut sumit cōclōnē: q̄ demrat neq; interrogat: neq; sumit cōclōnē igif, q̄ demrat nō diuidit: nec cōtra q̄ diui dic, demrat. Huius rōnis accipit maiorē: & inqt. Nō. n. eū supple: q̄ demrat: oportet cōclōnē interrogare a rñdēte: neq; supple: eā sumere ab ipso rñdēte, sed necesse est cō clusionē esse, cū illa sint: q̄ assumūf in orōne: & si nō dicat rñdēs: neq; assentiaf: haec ē maior, deiñ ponit exēplū, ex quo (vt mihi vr̄) vult hr̄e minorē. s. q̄ q̄ diuidit: interroget cōclōnē, aut ipsam sumat: & inqt. Verbi cā si qs primo in terroget, Vtrū hō sit aīal: vel inaīatū, & intelligit p̄ inaīa tū, nō cōius ipso aīali: q̄d cōe est aīalibus & plātis p̄ nega tionē: sed intelligit q̄d aeq̄le aīali, s. inanimali: ecce quo id

sic q̄ ees interrogat de disiūcto mō q̄ q̄rit de aliquo disiū cto, vt interrogare de q̄libet disiūcti parte: & sic ita q̄rēs a rñdente est interrogare vr̄ an hō sit animal, q̄ erit cōclō, facta igif interrogatiōe, postea accipit aīal, & sic accipiēs nō syllogizat: sed solū p̄ cōsensum rñdētis q̄ dicit hominē nō esse inanimal: sumit sine syllō hominē esse animal. Pa tet ergo q̄tenus diuidēs & cōclōnē interroget: & illā sine syllō sumat: q̄ fuit minor. Praeterea idē ōndit de diuisio ne: qua diuidēs inuenit differentiā definiti: & inqt Iterū si qs quaerat a rñdente vtrū oē animal: aut gressibile, aut aq̄ ticū: sic quaerens interrogat de disiūcto: & de q̄libet par te illius & ita de cōclōne, assumpto cōsensu, q̄ animal oē sit gressibile vel aq̄ticū, accipit q̄ hō sit gressibile sine syl logismo: qa p̄ cōsensum accipit q̄ hō nō sit aquaticū, & ita sine syllō sumit hominē esse gressibile, & sic patet mi nor. ¶ Debes scire: q̄ p̄posita interrogatione si hō est ani mal vel inanimal: diuidēs nō accipit animal nullo alio ac cepto (vt recte expositores animaduertūt) qa accipit ho minē esse animal accepto q̄ nō sit inanimal. Sed dicif ac cipere animal sine syllō: qui. n. accipit a rñdente hominē nō esse inanimal sine syllō accipit hominē esse inanimal, & hoc pacto exponit Simplicius. Hoc aūt accepto ipsum subdiuidit: hō est animal: aut gressibile: aut volatile: aut aq̄ tile, postea sine syllō accipit hominē esse animal gressibile, dico sine syllō: qa solū hoc accipit, qa rñdēs dicit homi nē nec esse animal aquatile, nec volatile: & ita sine syllō su mit cōclōnē. s. hominē esse animal gressibile, & nō solū ac cipit, qui sic diuidit ipsum quod quid est, secundū partē. Sed totū simul, & quidē sine syllō, & sine necessitate: vn de inquit. Et hominē esse totum animal gressibile nō ne cesse erit ex dictis: sed sicut accipit partes sine syllogismo, ita & hoc sine syllogismo accipiet. Quod totum illud sit acceptum sine syllogismo, Patet, nam diuidēs a respondē te accepit partes ex destructione oppositarū partiū. Q̄d verō nō de necessitate, patet et: quid cōcessis partibus seor sum: non sequitur totum. Non enim valet a diuisis ad cō iunctum, vt in libro de interpraetatione dictum est. Non enim valet Socrates Cytharedus, & bonus: ergo bonus Cytharedus. Patet igitur diuisionem qua inuenitur quae libet pars, & totum non esse demonstrationem. Tum qa aut interrogat conclusionem, aut sumit: & totum non de necessitate concludit. Et quia pauca erant: quae in exēplo accepit. Duo enim accepit. s. animal: & gressibile: & quia possent plura accipi, propterea inquit. Differt autem ni hil in multis aut in paucis sic dicere: idem enim est: quia omnia accipientur sine syllogismo.

N O *Notādū.* P Q

¶ Fit igitur ut hisce qui hoc procedunt modo inutilis sit hic usus, & ad ea quorum fieri ratiocinatio potest. Quid uero prohibet ut illud totum uere quidem dicatur de homine: non tamen quid est, neq; quidd tatem declaret.

¶ Assyllogisticus quidem igitur & usus sit sic procedentibus, Et de contingentibus syllogizare, quid enim prohibet hoc, Verum qui dē omne esse de homine, non tamen quod quid est, neq; quod quid erat esse ostendens.

¶ Primo concludit diuisionē esse assyllogisticam: & inqt. Assyllogisticus & non demōstratiuus igitur & vsus diui sionis, fit. s. p̄cedētibus (vt dictū est) est ergo cōclusio: vsus diuisiuus, qui inuenitur definitio est assyllogisticus. ¶ Sed tūc est dubitatio: qm̄ quaelibet definitionis pars potest syl logizari de definito: verbi causa; possumus syllogizare *Com. 34.* *Dubitatio*

Primo

A de homine syllogizare bipes: hoc pacto. Oē animal erectæ staturæ est bipes: Hō erectæ staturę est, Ergo hō bipes est. Ergo via diuisiua definitio pōt syllogizari de definito, hoc pacto. s. q̄libet partē ꝓprio sylł° syllogizando: quibus seorsum syllogizatis: pōt diuidēs inferre totā definitionē de definito, vnde inquit. Et de contingentibus. i. de partibus definitionis indifferenter sumptis syllogizare seorsum: quid. n. prohibet hoc, hęc est dubitatio. Vbi ver

Respon. bū. n. interrogatiue legendum est. ¶ Respondet illud fieri posse: & seorsum: & simul. non tamē qui sic syllogizaret & partes seorsum & totum: ostenderet quod quid est, aut quod quid erat esse, quia non haberetur illud totum de definito vt quid est, quare non haberet intentum.

B *¶ Quid insuper obstat, ut aut addatur subæ quidpiā, aut auferat.*
¶ Amplius quid prohibet aut apponere, aut auferre, aut excedere aliquid substantiæ.

Com. 35. ¶ Probauit q̄ via diuisiua ad probandum definitionē de definito non est vtilis ad venandum definitionem de

Expō latinorum. definito vt quid est. Sed ad venandū ipsam absolute. Secundū igitur Latinos interpræetes Arist. probat ipsam definitionē de definito non posse probari vt quid est secum

Syll's tex. da rōne: & iusta aliquos syll's sic cōponitur: Definitio alicuius rei deducitur per aliqua certa: q̄bus nec addere, nec subtrahere: nec excedere oportet. Nihil aūt ꝓhibet diuidentē apponere supra his: quæ sufficiunt ad ipsum est q̄d est, aut auferre aliquod necessariorū, aut excellere rei substantiā. Ergo diuidens non syllogizabit definitionē: vt quid est. Iuxta vero alios, sic cōponitur, Nullus sylł's indifferens ad definitiones superfluas: & diminutas, & exceden

C tes est conueniēs in probando definitionē: vt quid ē. Sed diuisio est hm̄oi. Igitur nō est co nueniēs ad probandū de-

Refutatio expōnis. finitionē de definito, vt q̄d est syllogistice. ¶ Sed licet hęc expō. diligens sit: nō tamē litera Aristotelis vř syllogistica: sed q̄onaria: siue interrogatoria: vt inspicienti verba græca patet. ¶ Propterea Philop. dupl'r exponit textum hunc. Primo, q̄ cū Arist. accepisset diuisionē vtilē esse ad venandū definitionē absolute: licet nō vt quid est. Cōtra hoc dubitat ex eo, quia in diuisionibus accidunt peccata:

Expositio Philopo. Diuidēs in diuidendo trifariam peccare potest. & Diuidens in diuidendo trifariā peccare vř. Primo si diuisioni addat differentias quasdā: quæ nō aptæ sunt addi, vt dato q̄ hō sit animal, & velit inuenire differentiā: diuisioni animalis apponat masculinū & fœmininū dicens q̄ animal aliud sit masculinū: aliud fœmininū: nō. n. in his animal oē continetur: nā quæcunq; ex putrefactio

D ne animalia fiūt, neq; fœminina sunt neq; masculina, vt hic Philop. inquit, & Aristoteles in libro de generatione animaliū. Secundo si dato q̄ homo sit animal, & vdit quęrere differentiā ipsum diuidat per vliores differentias: vt per rōnale aut irrationale, & particulares subticuerit: quæ sunt post illas: vt bipes: & quadrupes: & id genus. Tertio vt dato q̄ homo sit animal: & velit per diuisionē inuenire differentiā: transcendat diuidendo animal p̄ particulares differentias, & vniuersaliores intermedias omittat: vt si dixerit animal aliud esse mortale: aliud immortale derelinquens vniuersaliores differentias rationale: scilicet & irrationale. ¶ Est ergo dubitatio diuidēs in diuidendo pōt trifariam errare: ergo diuisio erit inutilis ad venandū definitionem etiā absolute de definito, cum. n. in regula error esse potest: non bene aliquid per ipsam colligi potest: inquit. ¶ Amplius quid prohibet ipsum diuidentē postq̄ sumpsit genus definiti apponere aliquid substantiæ diui-

sæ: faciendo generis diuisionē per differentias extraneas, E & non aptas generi, quod diuiditur. Aut quid ꝓhibet aliquid subæ diuisæ auferre: vt si diuidens genus diuidat p̄ differentias cōmunes in illis sistendo: nec vltra illas procedendo. Aut quid ꝓhibet excedere aliquid substantiæ diuisæ: id est transcendere diuidendo genus p̄ particulares differentias, ꝑtermittēdo cōes & intermedias, & sic p̄ substantiā intelligit illud: quod diuiditur, vt genus. Cum igitur in diuidendo peccara sint. Iure diuisio regula eē nō potest ad colligendū definitiones nec absolute, nec vt q̄d est de definito. ¶ Hæc ergo expositio refert illa tria ver- Ad quod refert illa 3. uerba. s. apponere auferre & excedere. ba: apponere: auferre: & excellere ad diuisionē: & substātiā ad illud genus: quod supponitur de definito: & quod postea diuiditur. ¶ Vel aliter tria illa verba referri possūt F ad definitionē: & substantiam ad ipsum definitū. Nam cū dixisset: q̄ nihil impedit omne: quod ex diuisione cōponitur: vt animal bipes: prædicari de homine: non tamē vt quid est. ¶ Obijcit contra hoc, quoniam diuidēs potest vltra essentialia definitionis apponere accidētia: ex quibus corrumpetur definitio: vt si vltra animal rationale mortale, quæ sunt essentialia: apponat recte ambulans, & latas habens vngues, nam sic non erit proprie definitio: cū addat accidentia. Insuper pōt diuidens accipere ex diuisione genus & cōmunes differentias: auferens proprias: vt si ex diuisione dixerit animal rationale, prætermittēs bipes vel mortale. Præterea potest diuidens ex diuisione colligere genus: & vltimas particularesq; differentias: prætermittens intermedias. Vt si dixerit animal bipes prætermittēs G rationale. Cum igitur ex diuisione colligere possit has definitiones improprias: & in diuidendo committere hæc peccata in definitione: non videtur diuisio via conueniēs ad colligendum definitione de definito nec absolute, nec vt quid est: inquit. ¶ Amplius quid prohibet diuidentem ipsum in diuidendo apponere aliquid substantiæ definitæ, vt differentias accidentales. aut auferre aliquid substātiæ definitæ, scilicet relinquendo vltimam differentiam: colligendo solum ex diuisione communes differentias. Aut excellere siue transcendere, siue (vt ita dixerim) saltare, ex diuisione prætermittendo intermedias differentias: & aliquid substantiæ definitæ: hoc est differentiā particularem colligerē, quasi dicat nihil: si ergo ex diuisione diuidens colligere potest definitiones ita peccantes, videtur ex diuisione definitio non esse colligenda: nec absolute, neq; vt quid est. ¶ Animaduerte non nullos dixisse hanc Nota. instantiam fuisse Speusippi Platonis discipuli aduersus H ea, quæ dixit Aristo. nam cum dixisset Aristo. diuisionē vtilem esse ad colligendum definitionem saltem absolute de definito. Obijcit Speusippus: ex diuisione diuidens colligit definitiones peccantes, ergo est simpliciter inutilis, & ita nec ad colligendum definitionem absolute, nec vt quid est, vtilis est. ¶ Alexander vero asserit hanc obiectionem esse factam ab ipso. Aristote. sibiipsi: & non a Speusippo. Sed quouis modo sit: hoc ad rem parum refert.

¶ Aut prætermittatur, A q̄; hæc quidem tuentur, sed summā quid sp̄ā dixerit uniuersa ea quæ hoc ipso quid est prædicantur. Et adhibita diligentia post primā diuisionem alterutrius postulationem, ipsius rursus postulare distributionem deinceps faciam. Atq; adeo ut nihil prætermittatur quod quidem est necessarium. Si omne cadit in diuisionem, & nihil deest. Id uero est necessarium. Indiuiduum enim iam esse oportet.

I ¶ *Hæc igitur dimittuntur quidem, contingit autem soluere accipiendo in eo quod quid est omnia, & quod est consequenter ad diuisionem, faciendo concessum primū, & nihil relinquendo. Hoc autem necessarium est, si omne in diuisionem cadit, & nihil relinquit, hoc autē necessarium est. Indiuiduum.n. specie oportet esse.*

Com.36. ¶ Dicebamus Arist. soluere nunc instantiam, verū primo secundū alios, cū inquit. ¶ Hæc igitur dimittūtur: hęc.s. apponere, & auferre, & transcendere: dimittūtur quidē: hoc esse concedi solent: & pōt intelligi in diuisione, & pōt intelligi in definitione: quasi velit dicere instātiam illā ab aliquibus recipi, vt in solutū argumentū: vel fortasse nō soluit secundū alios: sed secundū veritatē, quasi dicat concedo peccata illa tria in diuisione accidere posse: aut in defi-

K nitione: quæ diuisione colligitur. Verū (vt dicit Simplicius) corrigi possunt duobus seruatis in ipsa diuisiōe, quorū primū est: vt diuidēs essentialia sumat, vt genera: & differentias. Secundū est vt diuisione continua ꝓficiscaē vsque ad vltimā differentiā: quæ est speciē indiuidua. Nam cū hæc duo obseruātur, tria peccata: quæ dicta sunt: corriguntur. Vel fortasse tria illa peccata corrigi possunt: tam in diuisione: q̄ in definitione, si tria obseruētur, quæ Aris. tangit, vnde inquit. ¶ Hæc igitur. s. tria peccata. s. apponere: auferre, & transcendere diuisioni, vel definitioni dimittuntur quidē, hoc est ꝑmittūtur quandoq;, atq; concedūtur fieri. Contingit autē hæc tria peccata soluere hoc est corrigere. ¶ Quō vero corrigantur exponit: cum inquit. Primo in accipiendo in eo quod quid est omnia: hoc est

L in accipiendo ea: quæ secundū suba ꝑdicantur: & nō accidētia: & sic corrigiē primū peccatū: quod erat. cū diuidēs accipiebat genus, & ipsum postea diuidebat p quędā accñtia: & accipiēdo quod est consequēter ad diuisionē: nō saltando ad vltimā differentiā relinquendo intermedias, & p hoc corrigitur tertiū peccatū, quod erat cū diuidēs post assumptū genus ipsum diuidebat p vltimas differentias omittens cōes & intermedias. Addit faciēdo primū genus, vt cōcessum hoc est mō sumat primū genus, vt cōcessum de definito (vt exponit Philop.). Nā vt pulchre Simplicius declarat: diuidēs a principio supremū genus sine demōstratione petit, & vt cōcessum sumit, postea, ipsum diuidit p essentiales differētias ordinate atq; continuate, & corrigēdo peccatū secundū inquit: & nihil relinquēdo vsq; ad vltimā differentiā: cū.n. sic facit, corrigitur

M secundū peccatū: qd erat: cum diuidēs non cōplebat diuisionē vsq; ad vltimā differentiā. Ecce q̄ tres sunt obseruationes quę haberi debēt in diuisionibus vtilibus ad colligendū definitiones, & nō duæ (vt Simplicius autumat). Addit: hoc aūt (vt Philop. inquit) vt nihil apponatur diuisioni vel definitioni: nihilq; auferatur: atq; transcendaē: tunc fit de necessitate, cū omne in diuisionē cadit: & nihil relinquat diuidēs. Simplicius vero exponit si omne in diuisionē cadit: quod in recta linea est: & nihil diuidēs relinquat eorū, quæ in latitudine sunt: & a latere: quasi dicat corriguntur illa tria peccata necessario: cū omne quod in recta linea est: diuiditur: & quidē nihil relinquendo de differētijs illius lateralibus, vt si diuidiē animal non per gressibile: & volatile tantū: sed ēt per aquaticū: & cætera. Addit aūt: hoc aūt necessariū est: hoc ē vtile: nā (vt Simplicius & Philop. dixerūt). Primū necessariū sumptū est pro necessario sequi: Secundū ꝓ vtili, quasi dicat, hoc aūt. s. diuidere hoc mō diuidenti vtile. Indiuiduū.n. spē oportet esse: & per indiuiduū spē: intelligit vltimā differentiam; vt Simplicius & Philop. intellexerūt: quæ nō dicitur indiuidua: quia nō possit diuidi: sed qa ipsa addita, nō opus est vlteriori additione, vel qa p ipsam indiuisibiliter definitio cōuertitur cum definito: Aut (vt Philoponus inqt) indiuidua dicitur: quia vltimo occurrit diuidenti: & non apta est in vlteriores differentias diuidi. Patet igitur quomodo diuisio vtilis est ad colligendū definitiones: vtpote cū diuidens tribus illis seruatis in diuisione, proficiscič.

Dub. ¶ Sed occurres, quia nullo modo diuisio vtilis videē ad definitionē colligendā: qm̄ diuisio est posterior cōpositione: & definitio compositio quædā est: posterior ergo est diuisio definitione, non ergo ad illam vtilis videtur. ¶ Di

Solutio. ci potest quod diuisio est prior compositione: & posterior: prior: quia diuisio generis est prior compositione speciei, quæ est definitio: Posterior vero, quia diuisio speciei posterior est compositione speciei. O

¶ *At quāquā id fieri potest, nulla tamen hoc pacto unquā efficitur rōcinatio. Sed si noscere diuisio facit, alio quodam id facit modo.*

¶ *Sed syllogismus tamen non inest. Sed siquidem alio modo cognoscere facit.*

¶ Ostendit vtilem esse diuisionem ad definitionem colligēdam saltem absolute: licet non vt quid est: tribus obseruatis: & quia posset quispiam dicere: est ne diuisio his seruatis syllogismus, vel demōstratio: Respondet: & inquit. Co.37.

¶ Sed syllogismus tamen non inest, & per inest: intelligit est, quasi dicat, licet diuisiua Methodus sic correpta vtilis sit: non tamen est syllogismus, scilicet demonstratiuus. Sed siquidem diuisiua Methodus definitionem cognoscere facit: supple tu, alio modo illam facit cognoscere: q̄ facit demonstratio. Facit enim cognoscere alio modo, qa sicut inductio ex datis a respondente aliquid cognoscere facit: non tamen demonstratiue, ita diuidens ex diuisione definitionem componens aliquid cognoscere facit: licet non syllogizat. Sed (vt Philoponus supplet) per parabolam vel comparationem ostendit. P

¶ *Atq; hoc quidem non est absurdum. Neq;.n. is qui utitur inductione fortasse demonstrat. Notum tamen aliquid facit.*

¶ *Et hoc quidem non est inconueniens, neq; enim inducens fortasse demonstrat, sed tamen ostendit aliquid.*

¶ Sed adhuc obijcies: Omnis cognitio alicuius ex alio deducti est syllogistica: atq; syllogismus. Sed cognitio definitionis per diuisionem est alicuius, quod ex alio infertur. Ergo diuisio est syllogismus. Respondet ergo Aristo. negando maiorem: quia non omnis cognitio alicuius, quod ex alio deducitur est syllogistica vel demonstratiua. Propterea dicit. ¶ Et hoc quidem non est inconueniens: nam falsa est maior, ideo non est absurdum asserere aliquam cognitionem alicuius ex alio deducti non esse demonstratiuam: & affert instantiam: quoniam cognitio propositionis vniuersalis ex particularibus fit per inductionem: quę tamē non est syllogismus demonstratiuus inquit. Neq;.n. inducens fortasse demonstrat: dixit fortasse: quia aliqua inductio vim habet demonstrandi: vt secundo priorum dicit Auerroes: & secundo physicæ auscultationis, vtpote illa, quæ fit ex his, quæ sunt per se. Licet igitur inductio non demonstraret: tamen ostendit aliquid: quia vniuersale ex manifestis nobis singularibus. Com.38. Q Casus.

¶ *Rōcinationē autē non dicit, qui diffinitionē ex diuisione dicit. Nā ut in cōclusionibus q̄ sine medijs inferūtur, si quispiā dixerit hoc necesse ē esse cū ista sint, fit ut interrogetur pp qd, sic et i diffinitionibus*

A *nitionibus cum per diuisionem inuestigantur fieri potest. Nam eum hæc conficitur diffinitio hominis, animal mortale pedes habens, bipes ac alias uacans. Cur hoc in unaquaq; partium additione nimirum interrogatio fieri potest.*

¶ Si syllogismum autem non dicit ex diuisione eligens definitionem. Sicut enim in cõclusionibus quæ sine medijs sunt, si aliquis dicat quoniam his existentibus, necesse est hoc esse, contingit interrogare propter quid. sic & in diuisiuis terminis, quid est homo, animal mortale, pedes habens, bipes, sine pennis, propter quid secundum unamquanq; appositionem.

Com. 39. Syll. tex. ¶ Quod proximis verbis acceperat hoc pacto syllogizare videtur. Nulla ratio qua habita, & completa contingit quærere propter quid. est, demonstratio. Sed diuisio est ratio, qua habita & completa contingit quærere propter quid. Ergo non est demonstratio: Primo accipit conclusionem: & inquit. ¶ Syllogismum autem: scilicet demõstratiuum non dicit ex diuisione eligens definitionẽ. Hęc est conclusionis vis. Deinde ponit minorem: & quasi eius expositionem per comparationem: & inquit. Sicut enim in conclusionibus, quæ sine medijs sunt: si aliquis dicat: quoniam his existentibus, necesse est hoc esse: contingit interrogare propter quid: sic & in diuisiuis terminis: hoc ẽ in definitionibus: quæ per diuisionem inuestigantur, supple contingit interrogare propter quid, vt si per diuisionem concludatur quid est homo, & dicatur q̃ est animal mortale, habens pedes: bipes: sine pennis contingit interrogare propter quid secundum vnamquãq; appositionẽ: idest secundum vnamquamq; partium additionem: hæc est quasi minor. ¶ Et per conclusiones sine medio Themistius intelligit Enthymemata. In quibus medium verbis explanatum non est: sed mente conceptum, nam post illatam conclusionem contingit quærere. ¶ Philoponus vero intelligit syllogismos: qui ex mediatis, ppositionibus constant: nam post illatam conclusionem contingit quærere. ¶ Ego vero dicerem cum Themistio, nam Aristoteles per hanc similitudinem vult habere, q̃ sicut in conclusionibus sine medio contingit quærere de illata conclusione propter quid: ita post illatam conclusionem a diuisione, contingit quęrere de vnaquaq; parte eius propter qd. Modo quando syllogismus est ex mediatis non de conclusione: sed de propositionibus contingit quærere. Melius ergo cum Themistio: nam post illatam conclusionem Enthymematis de conclusione contingit quærere propter quid: & ita similitudo verior est.

B

Quid the. intelligit p con. sine medio Philopo.

C

Propria expõ.

D *¶ Dicet. n. atq; ostendet per diuisionem, ut putat, omne animal aut immortale esse aut mortale. Talis autem oratio tota non per ratiocinationem esse ostenditur. Quare etiam si definitio per diuisionem demonstraretur, nunquam tamen per ratiocinationem conficitur.*

¶ Dicet. n. & demonstrabit diuisione sicut opinatur, quoniam animal, aut mortale, aut immortale est. Huiusmodi autem oratio omnis, non est definitio, quare si diuisione demonstrauit, tamen quod & definitio est, non syllogismus sit.

Animal verbũ additũ est.

Com. 40. ¶ Dictum est diuisionem non esse syllogismum. Contra quia diuisio fit ex duobus processibus. Primus sumit pro concesso hominem esse animal: & postea accipit, omne animal esse mortale vel immortale: ex concesso pro minore, & assumpto pro maiore sequitur hominem esse mortalem vel immortalem. Secundus sumit a respondente hominem non esse immortalẽ, & ita argumentatur, Omne animal est mortale vel immortale: & homo non est immortalis: ergo est mortalis. Vbi patet primum processum esse syllogismum: qui tamen est diuisio: vel diuisiuæ Methodi pars. ¶ Respondet Aristo. Dicet enim & demõstrabit per diuisionem sicut opinatur ipse diuidens cum syllogizat: quoniam omnis homo est mortale: aut immortale, & sic legit Simplicius, nam in verbis græcis non legitur verbum animal: vtpote sic argumentans. Omne animal mortale aut immortale. Omnis homo est animal. Ergo omnis homo est mortalis vel immortalis. Philoponus illi verbo omne, quod græce est πᾶν, suppleuit animal: & tunc lege sic. Etenim diuidens cum syllogizat, dicet & demonstrabit per diuisionem omnem hominem esse mortalem vel immortalem: quoniã animal aut mortale: aut immortale est: & supple omnis homo est animal: dicet & demonstrabit: non propria demonstratione t sed vt opinatur demonstrare, quia sibi videtur demonstrare. Verum huiusmodi vniuersa oratio: quæ est cathegorica de prædicato disiuncto: non est definitio: & addit: quare etiam si concedamus: quod ostenditur aliquid ex diuisione non sit tamen ex diuisione demonstratio definitionis: quoniam neq; definitio sit syllogismus: id est cõclusio (vt exponit Philop.) Sic igitur diuidens nõ syllogizat: & dato q̃ syllogizat: syllogizat vnam cathegoricam de prædicato disiuncto: quæ non est definitio. & dato q̃ tota diuisiua Methodus, quæ constat duobus processibus, aliqd ostendat definitio, quã demonstrat, non est syllogismus, hoc est conclusio. Non enim demonstrat ipsam vt quid est. ¶ Debes scire q̃ tam diuidens q̃ inducens aliquid ostẽdit: vterq; tamen sumit a respondente: diuidens enim sumit a respondente primum genus de definito: verbi causa q̃ omnis homo sit animal. Deinde accipit q̃ omne animal aut mortale est: aut immortale: ex his conclud t: q̃ omnis homo mortalis vel immortalis: deinceps in secundo processu sumit: q̃ homo non sit immortalis ab ipso respondente: & demum infert q̃ omnis homo est mortalis, quare animal mortale. Inducens vero accipit Socratẽ currere, & Platonem currere: & Ciceronem. Sed q̃ alij omnes similiter: sumit a respondente: vel q̃ isti sint omnes homines: vel quod omnis homo sit Socrates: & Plato, & Cicero, & nullus alius: etiam sumit a respondente, & ita tam diuidens: q̃ inducens aliquid ostendit: vterq; vero petit, aut aliquid a respondente: aut id: quod in principio quærebatur. Diuidens enim petit a respondente: aut quod est æque notum: aut quod est conuertibile, & ęqua le. Inducens vero petit: quod a principio quærebatur: quia sumit a respondente conclusionem formaliter: antequam inferat eam: vtpote cum dicit, & sic de singulis, vel aliquid tale.

E

F

Notandũ. G

H

¶ Sed ne fieri potest ut ipsum quid est, accommodatum substantiæ demonstraretur, ex suppositione tamen, hoc pacto, ut accipiatur id quidem propriũ quod ex hisce constat, quæ hoc ipso quid est, prædicantur, diffinitionem esse, hæc autem sola dicto prædicari modo, totumq; quod ex hisce constat proprium esse. Id est enim illius nimirum ratio.

Tex. 5. *¶ Sed utrum etiam sit demonstrare quod quid est secundum substantiam ex suppositione tamen, accipientem ipsum quidem quid erat esse, id esse, quod ex his est, quæ in eo quod quid est, sunt proprijs. Hæc autem in eo quod quid est sola, & proprium omne. Hoc enim est esse illi.*

I

Hois qđ quid est | Propriũ hois qđ de hoĩe vt qđ est dr̃. | Aĩal bipes rõnale mortale.
A | B | C

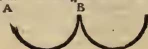

Com. 41. Expõ tne. Quid sit syl'us diffinitiuus.

⁋ Transit in aliud problema: quod secundum Themistiũ sic intelligitur: Vtrũ definitio possit demonstrari de definito per syllogismum definitiuum: est autem syllogismus definitiuus ille, qui definitionem definitionis pro medio accipit: verbi causa, definitio definitionis hominis est, proprium hominis, quod de homine: vt quid est, dicitur. erit ergo syllogismus. Omne propriũ hominis, quod de homine vt quid est: dicitur: est hominis quod quid est. Animal bipes rationale mortale est proprium hominis, quod de homine prædicatur: vt quid est: Ergo animal bipes rationale mortale est hominis quod quid est. Quærit ergo vtrum definitio de definito demonstrari possit per syllogismum definitiuum: inquit. ⁋ Sed vtrum etiam sit demõstrare quod quid est secũdum substantiam. i. essentiale de definito ex suppositione tamen, sit demonstrare dico accipientem ipsum quidem quod quid erat esse: id esse: qđ ex his proprijs est: quæ in eo quod quid est, sunt quasi dicat: ita vt accipiens sumat, quod quid erat esse: scilicet hominis est illud, quod ex his proprijs est: quæ in eo quod quid est: sunt, & hanc tanq̃ maiorem. Hęc autem. s. animal bipes rationale mortale sola sunt in eo quod quid est, & omne ex his compositum est proprium, & hanc accipiat tanq̃ minorẽ. Et concludo: ergo hoc totum, videlicet animal bipes rationale mortale est illi: scilicet homini esse atque ratio, vbi patet: verbum. n. illatiuum esse quærit ergo vtrum hoc pacto ex definitionis definitione possit definitio de definito demonstrari. Appellat autem Aris. hunc syllogismũ ex suppositione definitionis, definitionis. Nõ n. dicitur hic syllogismus ex suppositione, cum sit categoricus: sed dicitur ex suppositione: quia in ipso supponitur definitio definitionis, & hoc pacto etiam Philoponus exposuit, & Simplicius: licet obscure.

K

L

⁋ An & hic rursus sumitur diffinitio, necesse est enim per mediũ ipsum ostendere.

⁋ An iterum accipit quod quid erat esse, & in hoc, necesse est. n. per medium demonstrare.

C6. 42.
M

⁋ Respondet definitionem de definito hoc pacto demonstrari non posse, q̃a in medio acciperetur quod quid erat esse: quod demonstrandum erat, accipitur quidem actu atque in propria forma, & non solum potentia. Cum. n. dicitur in minore animal bipes rationale mortale propriũ hominis est: qđ de homine: vt quid est, dicitur: nihil aliud est. q̃ constituere hominis definitionem esse animal rationale mortale bipes: quod quærebamus: inquit. ⁋ An iterum vtens hoc syllogismo accipit in medio, & in hoc syllogismo quod quid erat esse: necesse. n. est, hoc est: qđ quidem necesse est per medium demonstrare.

⁋ Præterea quemadmodum nec in ratiocinatione sumitur quid ẽ ratiocinari, semper. n. tota uel pars est propositio ex quibus rõcinatio constat, sic neq; diffinitionem oportet in ratiocinatione inesse, sed seorsum a propositionibus esse. Atq; ut si quis ambigat, si ratiocinatio sit confecta necne, obuiandum est asserendo ratiocinationem esse extructam, id. n. ratiocinatio, sic & ad eum qui dicit non diffinitionem esse conclusam asserendum est diffinitionẽ esse conclusam. Id enim nobis supponebatur esse ratio diffinitionis. Quare necesse est & sine ratiocinationis & sine diffinitionis ratione, aliquid per ratiocinationem conclusum esse. N

⁋ Amplius sicut in syllogismo non accipitur quid est syllogizare (Semper enim tota aut pars est propositio ex quibus est syllogismus) sic neq; quod quid erat esse oportet esse in syllogismo. Sed seorsum hoc appositis esse: & ad dubitantem si syllogizatur uel non syllogizatur hoc, obuiando, quoniam hoc quidem erat syllogismus, & ad eum, qui dicit, quoniam sic quod quid erat esse syllogizatur quoniam sic. Hoc enim positum est nobis, quod quid erat esse, quare necesse est & sine ipso quid est syllogismus, aut sine quod quid erat esse, aliquid syllogizare. quidã est. O

⁋ Secundo hoc idem probat exemplariter (vt dicit Philoponus) hoc modo, quemadmodum non contingit in cõbinatione syllogistica sumi medium definitionem syllogismi. Sed alterum proprium & conueniens, quoniam ꝓpositio sumpta in syllogismo semper totum aut pars est idest semper velut maior sumitur: aut minor: ex quibus propositionibus fit syllogismus: sic neq; definitionem definitionis possibile est medium sumere terminum in demonstratione definitionis, in qua concluditur ꝙ hæc definitio animal gressibile bipes definitio est huius definibilis: scilicet hominis. Sed debet definitio syllogismi & definitionis seorsum a positis in mente seruari velut regula duplici de causa ad obuiandum contra dubitantem an sit syllogismus hic vel ne: quem fecimus: & hæc definitio: quam conclusimus sit definitio vel ne: & ad confirmationem, eius, qui dicit hunc esse syllogismum, & definitionem esse conclusam: vnde inquit. Sed seorsum hoc appositis esse oportet, scilicet definitionem definitionis: & definitionem syllogismi, & hoc duplici ratione, & ad dubitantem si syllogizatur: vel non syllogizatur hoc, obuiando: quoniam quidem hoc erat syllogismus asserendo & syllogizatum. Similiter ad dubitantem an conclusum sit definitio: asserendo contra ipsum, ꝙ est definitio. Et ad eum, qui dicit: quoniam sic quod quid erat esse syllogizatur: confirmando quoniam sic syllogizatur: similimodo & de syllogismo: confirmando esse syllogizatum si quis dixerit esse syllogizatum. Hoc enim & ad hoc ipsum quod quid erat esse syllogismi & definitionis positum erat esse, vt obuiemus: & confirmemus ex his concludit propositum: & inquit. Quare necesse est & sine ipso quid est syllogismus aliquid de aliquo syllogizare, & sine quod quid erat esse definitionis aliquid de aliquo vt quid est syllogizare. Secundum ergo Philoponum probatio est per exemplum. Potest tamen esse vis syllogismi, nam quod vt regula supponitur non accipitur in syllogismo: definitio definitionis: vt regula supponitur ad obuiandum & ad confirmandum: ergo in syllogismo non accipitur. ⁋ Quo vero ad verba attinet. Debes scire hunc textum esse in græco: & in latino valde fragmentatum. Propterea de licentia interpretis suppleui quædam verba, vt patet consideranti verba græca. C6. 43. P Q

⁋ At. n. neq; sic bene sese habebit ipsius quid est probatio, si ex suppõne etiã quispiã ipsum oñdat hoc pacto, si rõ mali ẽ diuisibile eẽ,

quibus

A *quibus aũt cõtrariũ,eorũ & rõ cõtraria est rõ cõtrarij atq; bonũ ẽ malo cõtrariũ, & indiuisibile diuisibili, rõ boni nimirũ est indiuisibile esse. Et hic.n. accipietis diffinitionem ostendit.*

tx.6. ¶ *Et si ex suppositione demonstraret: ut si malo inest diuisibile esse: In cõtrario autem est: quod in contrario et esse: in quibuscunq; est aliquod contrarium: Bonum autem malo contrarium est: & indiuisibile diuisibili. Est itaq; bonum quod est indiuisibile esse. Et.n. hic accipiens quod quid erat esse, demonstrat.*

Com.44. ¶ Transit ad aliud problema an scilicet definitio de definito demõstrari possit p syllogismũ hypotheticũ acceptum a loco contrarij, quẽ Themistius appellat syllogismũ a fictione & subiectione, q hoc mõ cõficitur: si definitio mali ẽ diuisibilitas: & contrarij cõtraria definitio ẽ, Dico in quibuscũq; reperit contrariũ, Bonũ autẽ malo cõtrariũ est: & indiuisibile diuisibili: ergo definitio boni est esse indiuisibile. Simul itaq; quęrit, & soluit problema cũ inqt.

B ¶ Et si ex suppõne: scilicet sumpta a definitione cõtrarij demonstraret: etiã sup. minime syllogismus valeret: cuius cãm dicit. Etenim hic idest in hoc hypothetico syllogismo demõstrat: accipiens qd qd erat esse, & ita acciperet (vt concessum) qd erat qsitũ. ¶ Animaduersione dignũ, vt ex Themistio accipit, vnũ contrariũ ita se habere ad ppriã definitionẽ, sicut alterũ ad suã: & ita ęqualiter boni rõ de bono ignota ẽ, vt illa mali de malo. Pręterea vt illa mali põt sumi pro medio ad syllogizandũ: illã boni de bono. sic cõtra illa boni accipi põt ad syllogizandũ eã quę est mali, de malo: ita (vt pbatio reciproca sit) cũ alterũ alteri mediũ eẽ possit & ecõtra. Est ergo secundũ Themi. spẽs petitionis eius, qd in principio q rebatur nõ in ppria forma: Sed in suo aequaliter ignoto: & reciproco. Philoponus aũt dicit eũ q hoc pacto syllogizat petere qd in principio: qa querebat definitionẽ: & accipit definitionẽ sine demõstratione. Nã volẽs oñdere definitionẽ boni eẽ qd indiuisibile: assumpsit vt cõcessum q definitio mali ẽ diuisibile: & ita petit qd in principio sumẽs vt cõcessum: qsitũ: oñdere.n. q hoc ẽ definitio huius: qa hoc ẽ definitio huius, principiũ petere est: cũ alterũ p alterũ ostẽdat, Hęc Philoponus & quasi innuit eẽ petitionẽ in ppria forma. Qui.n. pbat boni definitionẽ eẽ indiuisibile: quia definitio mali ẽ diuisibile, nõ scit definitionẽ mali eẽ diuisibile, nisi quia scit definitionẽ boni eẽ indiuisibile, cũ alterũ p alterũ ostẽdatur: & qrebat definitionẽ boni eẽ indiuisibile: ergo sumit (vt cõcessum definitionẽ boni) quã qrebat. Addit aũt Simplicius q dato hoc modo syllogizari posse definitionẽ de definito: regula non erit vniuersalis, qm non in omnibus habebit locum: Sed (vt dicit Aristo.) in solis contrarijs.

C (margin)

Philopo. (margin)

Simp. (margin)

D ¶ *Sumit aũt diffõnẽ ad ostẽdẽdã diffõnẽ. At sit aliq aliud. Et in demonstrationibus.n. aliquid de alio dici sumitur. Non tamen ipsum neque id cuius est eadem ratio atque conuertitur.*

¶ *Accipit autem ad demonstrandum, quod quid erat esse. Alterum tamen sit. Etenim in demonstrationibus est hoc de hoc: Sed non ipsum: neq; cuius est eadem ratio, & conuertitur.*

Com. 45. ¶ Dubitaret quispiã: nã accipiens definitionẽ mali ad syllogizandũ definitionẽ boni: non videtur sumere qd qrit, vt cõcessum, nã quærit definitionẽ boni sumit vero: ue concessum definitionẽ mali, mõ definitio.n. an quasi, vt concessum sumit, alterum qd ẽ a definitione boni, quam qrit: & ita qd quærit nõ vt cõcessum sumit: inquit. ¶ Accipit aũt ad demonstrãdũ qd quid erat eẽ: supple etiam qd quid erat eẽ. Alterũ tñ sit hoc ẽ nõ idẽ, sed alterum, nã sumit qd quid erat eẽ mali ad syllogizandum qd qd erat eẽ boni, & ita qd quæritur nõ sumitur: vt cõcessum. E

Expõ Simp. (margin) Respondet in omni demonstratione pdicatum eẽ de subiecto, verũ in demonstratione pdicati de subiecto non debet sumi ipsum pdicatum neq; aliquid, cuius scilicet pdicato eadẽ ratio ẽ, & conuertibile cum pdicato. Modo licet in offensione definitionis boni non sumatur definitio boni, sumitur definitio boni: sumitur definitio mali, p medio, cuius cum definitione boni eadẽ ẽ ratio: & reciproca, quoniam ita se habet ratio mali ad malum: vt rõ boni ad bonum: & sicut ratio boni de bono p rationẽ mali demonstrari potest: ita contra mali de malo p rõnem boni. Inquit. Etenim in demõstrationibus omnibus est hoc pdicatum de hoc subiecto: sed qd pro medio sumitur non est ipsum prædicatum: neq; ẽ id, cuius cum pdicato ẽ eadẽ ratio: & conuertitur cum prædicato. hoc ẽ neq; ẽ aliquod conuertibile cum pdicato, cuius cum pdicato ẽ eadem rõ: modo sic est in tali syllogismo, in quo pdicatum quod est definitio boni de subiecto, quod est bonum ostenditur. Nam licet nõ sumatur pro medio ipsamet boni definitio: sumitur mali definitio: Quæ eodẽ modo se habet ad malum: vt definitio boni ad bonum, & est quid conuertibile & reciprocum: cum alterum per alterum: mutuo syllogizari possit hoc pacto (vt mihi videtur) Simplicius intellexit hunc locum. Philoponus vero aliter textum intelligit: Nam in omni demonstratione sumitur quod quid erat esse: Ergo in omni demonstratione sumitur definitio vt concessum: & ita petitur. ¶ Respondet hoc non esse incõueniens: quia sumitur qd quid est esse subiecti, ad demonstrandum pdicatum de subiecto: & sic non est idem quæsitum & concessum, Quærimus enim risibile de homine: sumimus vt concessum animal rationale de homine. Modo hæc non idem sunt: Alterum.n. est risibile prædicatum quod quæritur de homine subiecto: & Alterũ definitio hominis: quæ vt cõcessa sumitur. Inquit. Accipit autem ad demonstrandum pdicatum de subiecto ipse demonstrans qd quid erat esse terminum medium. Alterum tamẽ sit ab eo pdicato: qd quærebat. Etenim: (vt inquit) vt demõstrationibus omnibus est hoc pdicatum, uidelicet risibile de hoc subiecto, scilicet de homine, sed mediũ qd sumitur, non est ipsummet pdicatum: neq; aliquid qd & cum prædicato conuertitur: & cuius cum pdicato ẽ eadem ratio: idest idẽ ratione. Quasi dicat medium in demonstrationibus non esse ipsummet pdicatum, nec definitionem conuertibilẽ cum pdicato, Sed definitionem subiecti cum subiecto cõuertibilẽ: & ita qd quæritur non sumit, vt cõcessum. ¶ Quo vero ad verba attinet: Dixit & conuertitur: quia (vt dicit Philoponus) aliquid põt esse idẽ ratione alicui non cõuertibile, vt substantia animata sensitiua idem est homini, nõ tñ cum homine cõuertitur: sed cũ animali. ¶ Ex his sequitur definitionem subiecti esse medium in demonstratione: non autem definitionem prædicati: Alioquin in demonstratione sumeretur, vt concessum, quod quæritur: Verum de his postea. Arbitror autem expositionẽ Simplicij magis ad mentem Aristotelis esse.

F (margin)

Expõ. Philop. (margin)

G (margin)

Verborũ expositio. H (margin)

An definitio subiecti medium sit in demonstratione. (margin)

¶ *Ad utrosq; aũt, quorum alter diuisione, alter tali rõcinatione ostẽdit, eadẽ ẽ dubitatio, cur hõ simul animal bipes greßibile, sed nõ aĩal seorsum, & bipes erit seorsum. Nulla nãq; neceßitas cogit ut ex his q sumuntur unum efficitur qd prædicetur, sed erit forsitan perinde atq; idem homo & musicus est & grãmaticus.*

I *Ad utrosq; autem & secundum diuisionem demonstrantem, & ad sic syllogizantem est eadem dubitatio: propter quid est homo animal gressibile Bipes: sed non animal & Bipes: ex acceptis .n. nulla necessitas est unum fieri: quod prædicatur: sed utiq; sicut idem homo erit & Musicus: & grammaticus.*

Com. 46. Nunc vero quadã cõi ratione refellit & eum: qui p diuisionẽ enititur, pbare definitionem de definitio, & eum, qui ex suppositione definitionis contrarĳ etiã intẽtat de definito pbare definitionẽ, et pponit hoc: & inquit. Ad vtrosq; aũt expositiue: & ad eum: q secundũ diuisionem demõstrat definitionem, & ad sic syllogizantẽ. s. ex suppõne definitionis contrarĳ ẽ eadẽ dubitatio: hoc est idem argumẽtum: quo refellitur vtraq; põ. Deinde exponit illam: verũ solum de oñdente definitionẽ p diuisionẽ: & din quit tñ nobis exponere: qñ eadem rõ facit cõtra eum, qui ex suppõne definitionis contrarĳ enititur pbare definitionem de definito. Ad diuidentẽ ergo sup. dubitaue rit qspiã: & vt exponit Philoponus, pp quid totũ cõpositũ ex tot differentĳs hominis est definitio hominis, & nõ vnaqueq; ipsarũ seorsum (vt animal seorsum) & gressibile seorsum, nõ.n. diuidens hæc omnia simul concludet: sed seorsum animal, seorsum gressibile: seorsum et Bipes. Ex acceptis.n. hoc est quantum est ex ipsa diuisionis natura nulla necessitas est vnum fieri, qđ prædicatur, idest nulla necessitas concluditur totã illã cõpositionẽ definitionẽ esse hominis & nõ vnũquodq; seorsum. Sed hæc expositio non vẽ cõueniẽs: Dicet.n. aduersarius vna diuisione non cõcludit illud totum: sed pluribus diuisionibus: quia vna cõcludetur hominẽ esse animal: alia hominem eẽ gressibile, alia vero hominem esse Bipes: omnibus vero concluditur tota cõpositio: qm̃ si hõ est animal: & gressibile: & Bipes: erit hõ aĩal gressibile Bipes. Propterea aliter expõit Philoponus: pp qđ (ut inqt) Est hõ animal gressibile Bipes pponendo gressibile ante Bipes: sed non animal & Bipes pponendo Bipes ante gressibile: nã ex diuisionis natura habetur q̃ differentia Prima, quæue Secunda esse debeat: etiam dato q; nihil derelinquat, nec transitũ faciat. Simili rõne ex diuisionis natura nec ordo patet. Hęc secunda expõ bona est: verũ põt vrbis textus omnibus accõmodari. Propterea saluo sp meliori iudicio aliter dicerẽ: Vbi debes scire diuisionẽ quantũ est ex ipsius natura nõ magis concludit vnũ prædicatum copulatum atq; cõpositũ: q̃ vnũ pdicatum simplex sine copulatione: ex natura.n. diuisionis non magis concluditur q; hõ sit animal gressibile, Bipes sine copulatione: q̃ q; hõ sit animal: & gressibile & Bipes cum copulatione seorsum assumpta, nam vbi concluderet diuisio pdicatum sine copulatione simplex concluderet pdicatum: Vbi concluderet cũ copulatione: concluderet cõpositũ, inqt. Dubitauerit.n. qspiã, ppter qđ est hõ animal gressibile Bipes sine copulatione: sed non animal & Bipes cum copulatione, Ex acceptis.n. quantum est ex natura diuisionis nulla necessitas est vnũ fieri. s. absq; copulatione, qđ pdicatur de ipso definito: sed vtiq; sit ex acceptis sicut idẽ homo erit & Musicus & grãmaticus cum copulatione. Debes ergo scire ex ipsius diuisionis natura non magis concludi vnum prædicatum abiunctum, q̃ copulatum, p diuisionem.n. non magis hẽtur q; hõ sit animal gressibile Bipes q̃ hõ sit animal: & gressibile, & Bipes. Præterea ex diuisionis natura non habetur ordo partiũ, non.n. magis habetur vt genus primo loco: dña secundo ponaſ, q̃ contra. Non.n. magis habetur vt hõ sit animal gressibile Bipes, q̃ vt hõ sit gressibile Bipes animal, vel Bipes gressibile animal. Præterea ex diuisionis natura non habetur cur tot differentiæ sint, ponendæ, & nõ plures, aut paucioees. vt cur homo est animal gressibile Bipes: & nõ animal Bipes, immo ex diuisionis natura omnes differẽtiæ deberent addi. Hæc cõtra diuidentẽ, subticuit autẽ declarare cur hæc dubitatio accidat ei: qui pbat definitionem de definito ex suppõne definitionis contrarĳ, qm̃ per se patet: Si.n. diuisibile est mali definitio: statim habetur definitionem boni esse indiuisibile, ergo quantum, est ex suppõne non habetur q; prædicatũ debeat esse copulatum: vł abiunctum, immo ex ipsius suppõnis natura nec simplicitas habetur: potissimum vbi plura contraria fuerint, nec ordo, nec numerus partium.

K Prima expõ Philopo.

Refutatio.

Secunda phi. expõsitio. L

Qualis ex põ Propriã expõ.

M

Nota de natura diuisionis.

O *Hæc aũt ita sint quonã pacto is qui diffinit substantiã, & ipsum quid est ostendet rei differendæ, neq;.n. ut is quid demõstrat ex hijsce quæ cõceduntur notũ faciet ipsum, ut cũ illa sint necessario aliquid aliud sit. Hæc.n. est demõstratio, neq; etiã ut is qui p singula nota inducit uniuersa. Ex eo sic se habere, quia nihil singuiorũ sese aliter habet. Nõ.n. qd est, sed eẽ, aut nõ esse ostendit. Quis igit alius modus restat. Non.n. sẽsu uel digito demõ abitur.* *Qualiter igitur diffinẽs demonstrabit substantiã, aut qd quid est, Neq;.n. sicut demõstrans ex certis. Manifestũ eẽ faciet, q; necesse est cũ sint, illa alterum aliquid esse, demõstratio.n. hoc est. Neq; sicut inducẽs per singularia, cũ manifesta sint, quoniã omne sic est, eo q; nihil aliter est. Non enim quid est demonstrat, sed quoniam est, aut non est. Quis igitur est alius modus reliquus, Non enim demonstrabit sensu, aut digito.*

Com. 47. In præsenti textu Aristo. quasi epylogando ostendit, q; non est posse demonstrationẽ ostendere: neq; p demõstrationẽ sine syllogismum: neq; p inductionem: neq; p sensum & hoc pponit: & inquit. Qualiter igitur definiens demonstrabit: hoc est ostendet Substãtiam, aut qđ quid est supple de ipso definito. Et per substantiam, vt inquit Philoponus intelligit naturalem definitionem, p qđ quid est, intelligit formalem: nam Aristo. duplicem naturam nouit materiã. s. & formam: ideo duæ sunt definitiones. Altera materialis: Altera formalis. Deinde pbat hãc conclusionem, definiens non demõstrat definitionem de definito, neq; syllogizat, pbatur demõstrans, & syllogizans quibusdam concessis notũ facit, qđ p ipsam de necessitate ostenditur. Definiens non facit notum quibusdã cõcessis: ergo definiens non demonstrat: neq; syllogizat: inquit. Triplici existente ostensione: aut demonstratiua, aut inductiua, aut sensitiua: neq; vt demonstrans notum faciet. s. definitionem de definito. Dico (vt demõstrãs ex certis. s. concessis ppositionibus) atq; firmis ex se fidem habẽtibus, vt q; necesse sit illis existentibus: idest talibus ppositionibus sumptis alterum quid esse, idest talẽ conclusionem esse. Demonstrationis.n. hoc est proprium dico. s. sumere tales ppositiones: & ex talibus ppositionibus talem concludere conclusionem. Secundo pbat q; definiens non inducit definitionem de definito: pbat primo inducens per singularia manifeste existentia vniuersale confirmat. Definiens vero non sic ostendit: ergo definiẽs non inducit: inquit. Neq; rursus põt quis ostendere definitionem sicut inducens per singularia, cum manifesta sint: qui supple inducit: qm̃ omne sic est, idest, qui inducit vniuersale eo q; nihil aliter est, vt qm̃ hic hõ currit, & ille, & nullus ẽ quin ille curratːergo omnis hõ currit:

P

Q

vd

A vel legẽ sic: Neq; sicut inducens supple põt ostẽdere definitionem:idest vtẽs inductione ostẽdit p singularia nota existentia, vt q omne animal inferiorẽ mandibulã mouet, eo q nihil aliter est, idest eo q nullum ẽ animal aliter se habens:hoc est qđ non moueat mandibulã inferiorem:Secundo hoc idẽ ꝓbat:quia inducẽs demonstrat eẽ: aut nõ esse, definiẽs vero neq; esse, neq; nõ eẽ demõstrat, ergo definiens non inducit, inquit sup. definiẽs nõ inducit:non.n.quid est demõstrat:sed esse vel nõ esse: idest affirmationẽ:vel negationẽ, Vel intellige sic, non.n. quid ẽ demonstrat ipse inducẽs hoc est determinate quid est sed qm̃ est, vel non ẽ indifferẽter: Qui.n. inducit non oñdit determinate quid ẽ:sed indifferẽter negationẽ & affirmationẽ:cum inductio cõmunis Via sit & negationi & affirmationi:at definitio ꝓpria est Via ipsius quid ẽ. Vel lege sic secundũ Philoponum: Inducẽs.n. non ostẽdit quid est idẽ naturã rei, sed q res inest, aut nõ inẽ:definitio

B vero est natura & formã rei, qm̃ ergo neq; p demõstrationẽ:neq; p inductionẽ põt quis ostẽdere definitionẽ: Ideo quærit, qs igitur ẽ alius modus reliquus:nunqd qui p sensum:Respõdet hoc eẽ impoĺe:& inquit. Nõ.n.demõstrabit sensu:aut digito:non sensu quidem:qm̃ definitũ & de

Quomodo syllis expositorius vel resolutorius mõstretur digito.

finitio non sunt sensibilia, Sunt.n.vl̃ia:neq; digito:qa nõ syllogismo expositorio vel resolutorio:qui digito fit, cũ fiat hoc pacto hoc ẽ definitio hominis:& hoc est animal Bipes, ergo animal Bipes est definitio hominis, Hoc.n. pacto definitio syllogizari non põt: cũ digito monstrari neqt. Philoponus vero dicit digitũ eẽ instrumẽtũ eius offensionis, quæ p visum. Propterea dixit. Nõ.n. demõ-

C strabit aut sensu aut digito:ad significandũ p sensum intelligere visum:cæteri.n.sensus p digitũ non demõstrant

Digressio Prima dubitatio.

⁋ Sed circa ea:q̃ dicta sunt dubitabis Primo: quia Arist., sexto Topicorũ docuit terminare definitionẽ de definito p definitionẽ definitionis, hic aũt asserit totũ cõtrariũ.

Rñ. Iuniorũ Definitio de definito trifariã quæri potest.

⁋ Iuniores dixerunt trifariã quæri posse definitionẽ de definito:aut secũdum substãtiam:atq; rẽ: vt vtrũ animal rõnale insit homini.aut secundum intentionẽ, vt vtrũ animal rõnale sit definitio hominis:aut secũdum substãtiã, et intentionẽ, vt vtrũ hõ sit animal rõnale in eo qđ est. Dixerũt igitur Aristotelẽ sexto topicorũ voluisse definitionẽ de definito probari posse Primo atq; Secundo mõ: hic

Cõfutatio

aũt loquitur Tertia mõ. ⁋ Sed pace horum dixerim quouis mõ definitio de definito demõstretur, petitur id:qđ in principio quærebatur, saltẽ secũdum aliquã speciẽ. Pro-

Propria solutio.

pterea vr̃ mihi Aristote. sexto Topico. voluisse definitionem definitionis vtilẽ esse ad terminãdum definitionẽ de definito ꝓblematice, nõ aũt scientifice: Insuper dixit esse

D vtilẽ ad terminãdum definitionem de definito huic vel illi, nõ autem simpliciter. ⁋ Secũdo dubitabis, quia Arist.

Secũda dubitatio. Cap. 4.

sexto etiã Topicorũ docuit: terminare definitionẽ vnius cõtrarij p definitionem alterius:hic aũt oppositum asserit.

⁋ Dicẽdum ibi loqui ꝓblematice, & huic vel illi: hic aũt

Solutio.

loquitur scientifice, & simpliciter. ⁋ Debes scire q Arist.

Notandũ.

reliquit hic locum ab alijs oppositis priuatiuis: vel relatiuis:vel contradictorijs: quoniã contraria vtraq; habent esse in rerum natura:cætera nõ habẽt esse in rerum natura:sed alterũ. Reliquit exẽplũ: quia videlicet habet inductionis, reliquit Enthymema, quia habet vim syllogismi.

⁋ Præterea quonã pacto ipsum quid ẽ ostẽdet. Necesse .n. eũ qui scit, quid est hõ, aut aliud quoduis, & esse etiã scire. Id.n. quod non est in ratione, nemo scit unq̃ quid est, sed quidnã oratio uel nomen significat, cum dico hippocentaurus bene percipimus. Fieri uero nequit ut sciamus quid hippocentaurus est. E

⁋ Amplius quomodo modo strabit quid est hõ, necesse est.n. scientẽ quid ẽ hõ: aut aliud quodcũq;:scire & quia est Nõ ens.n. nullus scit quid ẽ: Sed quid quidẽ significat oratio, aut nomẽ, cũ dico Tragelaphus, quid autẽ est Tragelaphus impossibile est scire. Tex. 7.

⁋ Repetit quæ dixit, & ostendit p cõmunes quasdã rationes ipsum quid est demonstrari non posse de definito, & Primo repetit ꝓblema:& inquit. ⁋ Amplius quomodo aliquis ostẽdet quid ẽ homo: vl' quoduis aliud id genus, hoc ẽ ꝓblema, Pro soľone vero p̃mittit quoddam: qđ necessarium atq; vtile videtur (vt Themistio placet) ad soľnẽ ꝓblematis:& p̃missum est:nihil sciri posse qd ipsum est, nisi p̃cognoscatur quia est, hoc est ipsum esse: nam (ut Philoponus inquit) Necesse est cognoscẽtẽ naturam hominis alterius cuiusuis rei habere p̃cognitam atq; p̃sumptam ipsius existentiam, dico quid ipsum est: quia Com. 48.

F non est necessarium ad scire quid oratio aut nomẽ significat, scire ipsum esse. Inquit. Necesse est .n. scientem quid est homo, aut aliud quodcũq; scire & quia homo ẽ, hoc est scire hominem esse, ꝓbat hoc (cum inquit) Non ens n. nullus scit quid est:non.n.scimus quid est Hyppocentaurus: Sed bene scire potest cum dico Tragelaphus, qd significat oratio vel nomẽ Tragelaphus:non sciẽdo Tragelaphũ esse, possumus.n. scire hoc nomen Tragelaphus significare. Hircum & Ceruum, hoc est quoddã animal, qđ est simul Hircus & Ceruus:dato q non p̃sciamus tale animal esse. Quid autem Tragelaphus sit:impossibile ẽ scire:nisi p̃sciamus ipsum esse. Ex his patet ꝓsuppositum: ex quo vlterius patet:quæ sunt definitiones non entiũ: nam (vt Philoponus inquit) Quid nomen aut oratio significat:est definiti non entium. Quæ vero significat naturam & existentiam, est definitio entium.

G *⁋ At uero si quid est, ostenderit, & esse quoq; ostendet. Et quonã modo ratione eadem ostendet. Nam unum quiddam diffinitio ipsa declarat. Et demonstratio etiam unum. Quid autem est homo, & hominem esse, diuersa sane, non eadem sunt.*

⁋ At uero si demonstrabit quid est, & quia est, & qualiter est, eadem ratione demonstrabit, quando definitio unum aliquid, & demonstratio Quid autem est homo, & hominem esse aliud est.

⁋ Proposito problemate: & suppositione: exequitur & probat ipsum quid est non posse de ipso definito demõstrari:& (vt mihi vr̃) supponit ipsum quia ẽ: siue ipsum si est:siue ipsum esse rei:quæ definitur: demonstratione ostendi: Diximus.n. superius questionẽ si est: terminari demonstratione, licet Hypothetica: quare bene supponit ipsum esse demonstratione ostendi: hoc itaq; p̃misso: argu- Com. 49.

H mentatur. Si aliquis demonstrabit quid est, vtpote quid homo est, cum hominem esse non nisi demonstratione ostendatur: eadem ratione, qua quidest homo, ostendet: & quia est:& qualiter est, hoc est & hominem esse ostẽdetur:nam demonstratione ostendetur quidest homo p aduersarium & demonstratione ostendetur hominem eẽ secundum veritatem, quare vtrũq; ostendetur eadem ratione: quæ est demonstratio:& si non eodem tẽpore, nã licet diuersis tẽporibus: tamen eadem specie rationis: vtpote demonstratione ostẽdetur vtrunq;. Destruit autem consequens:& inquit sup. Sed hoc est falsum, quia definitio vnum quoddam & demonstratio vnum aliud declarat:nam demonstratio declarat esse:& definitio quid est: quid autem est homo:& hominem esse aliud est. Et per

I qualiter est:quod græce est πῶς, quid est intelligit: vnde sensus ē:si aliquid demr̄one quid est ōdet:eadē rationis specie vtpote demr̄one ostendet rem esse terminādo qōnem si ē,& quid ipsa res sit:terminando qōnē quid ē, & ita eadē rōnis specie quia ē: & qualiter id ē & quid est res ōdet,cuius hypotheticæ:cū consequens sit falsum: erit

Philopo. expositio. & antecedens falsum. ⁋Philoponus autē hūc locū nō intellexit nā sic cōponit hypotheticam:si quid ē demr̄one ōdet quispiā:simul ōdet eadem via quia ē, & quid ē: Non.n.video qūo eadem via simul illa ostēdi sequitur. Semp.n.aduersarius negabit consequētiā:Dicet.n.bene il la demonstrari eadem rationis specie:non tamen simul: semper.n.ipsum si est prius est ipso quid est.

⁋Deinde etiam dicimus omne quoduis nisi sit substantia necessario per demonstrationem esse ostendi. Esse uero rei, nullius est

K *ut patet substantia. Id enim quod est,non est genus. Demonstratio igitur,idest quo quidpiam ostenditur esse.*

⁋Postea & p demōstrationē dicimus necessariū esse demōstrare omne quia est:nisi substantia sit: Esse aūt nulli est substantia: Non.n.est genus ens:demonstratio igitur erit ipsius quia est.

Com. 50. ⁋Hic(vt Philopono placet)Aristo.soluit instantiā nam esse demonstratur:vt dictū ē:esse est natura rei:natura rei est definitio rei,ergo a primo ad vltimū:si eē demōstrat: definitio rei demonstrat. Soluit Aristo. ipsum esse posse accipi ṗ rei substantia atq; essentia:& posse accipi ṗ ipso quia ē,siue ṗ ipso esse,qđ quæritur in quæstione si ē, qđ Philoponus existentiam rei appellat:dicit ergo eē ṗ substantia bene esse rei naturam atq; definitionem: nō autem esse pro eo,qđ in quæstione si est quæritur.Inquit. ⁋Postea & per demonstrationem dicimus eē necessariū vt demonstretur omne quia ē:id ē quoduis esse, nisi rei

L substantia sit,at esse:qđ in quæstione si est:quæritur,nulli est substantia:hoc est essentia:vel pars essentiæ: & scilicet demonstretur esse:definitio non demonstrabitur: qm esse,qđ demonstratur:ē esse:qđ in quæstione si est, quæritur:& non eē acceptum ṗ substantia,atq; essentia. Et dixit ṗ demonstrationem ōndi omne quia ē: nam demonstratur quia ē simplex:qđ quæritur in qōne si ē: & quia

Consideratio Phi. est cōpositum:qđ quærit in qōne cōposita. Et dicit Philoponus Aristo.dixisse nisi fuerit substantia : quia aliqñ quia ē concidit cū substantia, vtpote qñ quis diceret hæc definitio ē huius rei:nam cum sic diceret, quia ē esse substantia. ⁋Sed vr̄ mihi hęc consideratio nō necessaria,nam

Qualis cōsideratio. satis Aris.explicauit quando quia ē: demōstrabile & qñ non,Dixit.n.tunc demonstrari,quando non ē rei substantia,& hoc satis est. ⁋Sed dices ens ē genus : & ens ab esse sumitur,ergo esse est genus sed genus ē substantia, vel saltem pars substantiæ,ergo esse ē substantia: vel pars sub-

M stantiæ. ⁋Respondet:non enim ens ē genus: & ita negatur antecedens,quia ens nec genus est:nec differētia : nec definitio:quia(vt Philoponus inquit) Ens est æquiuoce dictum:quare nec substantia erit,nec substantiæ pars.Ex his concludit recte esse dictum demonstrationem eē ipsius quia ē,& non ipsius quid est , nam demonstratione ostenditur rem esse,non autē quid res ipsa sit,& nō modo rem esse demonstratione non ostenditur: sed ipsam esse talem vel talem , & propter quid talis est vel talis nunquā tamen demonstratione ostenditur quid res sit.

⁋Quod quidem etiam tunc ipse scientiæ faciunt Geometra nāq; quid significat quidem triangulus sumpsit . Esse autem ipsum demonstrat.Quo modo igitur ostendet ipse diffiniens quid est triangulus.Sciens ergo quispiam diffinitione quidpiam quid:est si sit N *illud nesciet.At nunquam fieri potest.*

⁋Quod quidem & nunc faciunt scientiæ : quid enim significat triangulus accipit geometra. quia autem est:demonstrat:quid igitur monstrabit definiens quid est,an triangulus, sciens itaq; aliquis definitione quid est,si est nesciet:sed impossibile est.

⁋Quæ dixerat,Nunc ṗbat obseruatione scientiarum, Com. 51. quæ demonstratione ostendunt quia est,siue rē esse: definitione vero ostendunt quid res est Geometra n.definitione ostendit non hoc totum triangulus est,Sed solum triangulum incomplexe sumptum:demonstratione, vero ostendit,quia triangulus est:vel triangulū esse. ⁋Sed Verborū expositio triāgulus & ṗ subio & ṗ passione acci pi potest. pro verborum expositione debes scire triangulum accipi posse pro subiecto: de quo demonstrabilis est angulorū ęqualitas:& pro quæsito siue passione, quæ est demonstrabilis de alio, vt de data linea : vt in illo problemate. O Supra datam lineam contingit æquilaterum triangulum collocare,hic.n. triangulus erit vt passio & quæsitū.Ideo Duplex expō Phi. hęc verba Philoponus dupliciter exponit . Vno modo vt triangulus pro subiecto sumitur: Alio modo,vt triangulus sumitur pro quæsito, iuxta primum modum lege sic.q.d.quod quidem id est aliud definire,aliud demonstrare & nunc faciunt scietiæ: & ponit exemplum in Geometria,& inquit.Quid.n.significat triāgulus sum & Geometra per eam definitionem: quæ est figura plana tribus lineis contenta:& non demonstrat:ꝙ vero habeat tres angulos ęquales duobus rectis:ostendit:per demonstrationem & ita quia est demonstrat, quid vero est definitio ostendit. Et in hac expositione Philoponus accepit quia est in quæstione composita: Aristo.vero superius accepit quia est pro si est in ipsa simplici quæstione. Non tamē refert,quoniā quia est reducitur ad si est:vt diximus.Sed P quia non loquitur Aris.in definitione qd est: sed in definitione quid nomē significat:Ideo Philop. aliter expo- Prima nit sumendo triangulum vt quæsitū. ⁋Vbi debes scire in demonstratione esse concessum & quæsitū:Concessum q dē est subiectū:quæsitū vero est prædicatū siue passio, de subiecto igitur præcognoscimus:quia est: & quid significat:de qsito vero qd significat ṗcognoscimus: quia est autē q rimus atq; demonstramus. Tūc lege sic . Quid Secunda n.significat triangulus vt ṗcognitū sumit Geometra & ñ demōstrat.Nā in illo ṗblemate supra datā lineā cōtingit triangulū æquilaterū collocare:qd triangulus significat, sumit.Quod autem sit,ostendit , quādo vt quæsitū hoc sumit:vt si quærat si est super datā lineā triangulum æquilaterum collocare,& ita triāgulū esse demonstrat. ⁋Vbi Notabile animaduerte in quæsito idem esse quia est & si est: & ip- Q sum esse:& alteri inesse, Propterea bene dictum est scientias illud facere,quia esse demonstrat , quidnam est: aut quid significat definitione ostendunt. Propterea quasi interrogando concludit:quid igitur monstrabit siue ostendet ipsa definitione ipse definiens:quid est.an triangulū: certū est ꝙ sic:definitione.n.ostendit incomplexum illud triangulum quid sit,demonstratione vero demonstrabit ipsum esse,vel in quæstione illa:qua quæritur:si triangulus habeat tres angulos:vel in illa:super datam lineā: vel alieer & melius;qui igitur monstrabit qui definit:quid est ne triangulus ? hoc est dicere , Vtrum definiens triangulum , demonstratione ostendet quid sit triangulus ? Contra obijcit & quasi dicat : Si ita fuerit : igitur sciens definitione quid est triangulus , nesciet si est: potest

A potest.n. demõstratione scire q̃d est:& nescire si sit,& hoc sequitur si demõstratione q̃d est scire potest,modo hoc est impoſs.& contra primã suppoñe,quæ fuit nihil posse sciri est:nisi sciatur si est:vel ipsum esse:Debes scire: q̃ si q̃d est alicuius rei demõne sciri põt,non egemus præcognitione quia est ; vt iuuans est ad cognitionẽ quid est quia demonstratio erit pollẽs ꝑ sciẽtia illius rei q̃d erit:Propterea recte argumẽtatur Aris.si definiẽs scit demõne q̃d ẽ, sciet q̃d est:ignorato q̃a ẽ:q̃d est cõtra suppoñe.⁋Quo vero ad verba attinet,Verbũ illud an cũ dicit an triangulus græce est ,,Verũ q̃a ita in græco multis modis potest & accentuari & proferri,Ideo Philoponus diuersimode verbum illud legit:Nos vero exerpsimus veriorem sensum: Ideo non oportet immorari.

Verborũ expositio.

⁋*Patet autem per ipsos etiam diffinitionem,quæ nunc aßignantur modos eos qui diffiniunt non ostendere esse, Nam & si est medio quid æquale,tamen cur est ipsum diffinitum. Et propter q̃d hoc circulus est quæretur.Poterit.n.illud dicere quispiam diffinitionem orichalci etiam esse.*

B

Nõ apparet Verbũ supplẽdũ linea inter præcis.

⁋*Manifestum est autem & secundum nunc modos terminorum q̃ non monstrant definientes quid est, nam & si est ex medio æquale quid,tamen propter quid est quod definitur, & propter quid est hoc circulus,non apparet. Esset enim & Orichalci utiq; dicere esse ipsum.*

Com. 52. expositio Tho. Phi.Sim. plicii & Th. expõ

⁋Thomas exponit q̃ Aris.per exẽpla earũ definitionũ, quæ nunc assignantur.ostendat q̃ qui definit aliquã rẽ: nõ demonstret quia res illa sit.⁋Et videtur hæc expõ verbis primis satis bene cõuenire:Iuxta vero Philop. Simplicij atq; Themistij interpraetationẽ debes scire,non illos voluisse definitionẽ non esse syllogizandã de definito,quia ipsa seipsa,atq; qua definitio est,Patet esse quod quid est de definito:& ꝑpter quid est de definito in eo q̃ quid est.Cũ.n.dicitur circulus est figura a cuius cẽtro ad circũferentiã omnes lineæ ductæ sunt æquales, Volunt hanc definitionẽ ex suipsius natura de ipso circulo patere q̃a sit illius vt quid est:& ꝑpter quid vt quid est,est illius:Ideo nõ põt vt quid est de suo definito ostendi Syllogismo:aut demõstratione,cũ esse vt quid est; suapte natura pateat.⁋Contra ergo hos obijcit Aris.& ostendit ꝑ definitiones:quæ nunc solẽt assignari nõ apparere illas eẽ: vt q̃d est de definitis:nec apparere cãm quare sunt vt q̃d est de suis definitis:& notanter dixit ꝑ definitiones quæ sunt nũc:quia posset dici esse alias definitiones : quæ nr̃is tẽpibus nõ patẽt:quæ tñ fuerunt notæ illis:Inquit.Manifestũ autẽ est,& secundũ terminorũ hoc est definitionũ modos,qui nũc sunt nostris tẽpibus: & q̃bus cõsueuimus vti q̃ definientes non ostẽdunt q̃a est.s.definitio de definito, vt quid est:neq; ostendũt ꝑpter quid est definitio de definito:vt quid est.Supple ex sola definitionũ natura , & probat exẽplo definitionis circuli: & inquit . Nam & si circulus est aliquod æquale ex medio vtpote figura plana e cuius cẽtro medio ad circunferẽtiã omnes lineæ ductæ sunt æquales:tamẽ propter quid est quod definitur: hoc est ꝑpter quid circulus sit hoc:vtpote figura plana e cuius medio omnes lineæ ductæ æquales sunt, vel q̃ circulus sit illud,ex definitionis illius vi atq; natura non apparet:Verbũ.n.non apparet supplendũ est:vt dicit Philoponus.Esset.n.quantũ est ex parte illius definitionis posset quispiam dicere illã esse definitionẽ alterius rei.s.figmẽti.vel cuiusuis,vtpote Mõtis Erei:q̃ grece dr̃ Orichalcos: Nõ.n.vi illius apparet ipsam esse magis circuli q̃ Orical-

C

D

ci:cũ vi sua nõ dicat se esse:vel nõ esse circuli:& ita vi sua nõ magis habemus ipsam esse circuli:q̃ Orichalci.Propterea inq̃t.Tamẽ ꝑpter q̃d est q̃d definit .s. circulus figura & reliqua:& ꝑpter q̃d est hoc circulus.s. figura & reliq: vel q̃ circulus sit figura & reliqua:ex definitionis vi non apparet,immo ipsum esse idest ipsam circuli rõnem esset hoc est posset quispiã dicere ipsius Orichalci,cũ nulla vis ex ipsa apparet: vt sit magis circuli,q̃ Orichalci,cũ ex vi sua non se esse illius asserat.

E

⁋*Neq;.n.id esse posse q̃d dicitur,ipse definitiones insuper faciũt manifestum.Neq; illud & non aliud esse cuius inquiunt diffinitionem esse,sed propter quid semper dicere licet.*

⁋*Neq;.n.quia poßibile sit esse,quod dicitur, aßignant termini, neq; quia illud est,cuius dicunt esse definitionem:sed semper licet dicere propter quid.*

⁋Posset adhuc quis dicere definitionẽ non asserere se esse definiti vt quid est:Sed dicere ex sua vi se esse definiti vel posse esse definiti:Obijcit cõtra definitionẽ ex sua vi non dicere se esse definiti:vel posse esse:nec dicere cãm:cur põs sit esse:aut sit definiti:nã postq̃ assignata est: licet quærere an definitio illius,cuius assignabaẽ sit, & ꝑpter q̃d illius est,Inquit.⁋Neq;.n.etiã q̃a possibile sit id esse definitũ,quod dicit esse suã definitionẽ,termini atq; definitiões ex suis naturis assignãt,neq; q̃ illud sit id:cuius dicunt eẽ definitionẽ:sed sp̃ definitionibus assignatis licet dicere ꝑp̃ quid definitio sit illius:cuius assignatur,& an illius sit.Patet ergo definitionem non qua definitio est: se asserere esse definiti:vel propter quid sit definiti dicere. Com. 53. F

⁋*Si igitur is qui diffinit,aut quid est ostendit, aut quid ipsum nomen significat.Si diffinitio nullo pacto est ipsius quid est,erit ipsa ꝑfecto oratio idẽ q̃d nomen significans.At hoc absurdũ ẽ sane.*

⁋*Si ergo definiens monstrabit aut quid est,aut quid significat nomen,si nullo modo est eius quid est, erit utiq; ratio nomini idem significans: Sed est inconueniens.* G Si, Vel Sed,

⁋Philoponus legit hunc textum:sic: Vtrum definitio sit rei acquisitiua, vult Arist. respondere ad hãc quæstionẽ hoc pacto.⁋Si ergo duorum alterum definiens demonstrabit.s.aut quid est:id est naturam rei:aut quid significat nomen hoc est significationem nomini conuenientem,Si nullo modo definitio est ipsius quid est : id est si non sit acquisitiua rei:erit vtiq; definitio ratio nomini idẽ significans:hoc est eiusdem potentiæ cum nomine:sed hoc est inconueniẽs.definitionem significare idẽ cũ nomine. Vbi patet Philoponum legere ,,pro si quia dicit.Si nullo modo & reliqua:hoc pacto exponit Simplicius:Dicit .n. si definiens monstrabit aut quid est: aut quid significat nomen:Si definitio nullo modo est sup. ostensiua quid rei, definitio erit oratio significans idem quod nomen : hæc Simplicius.Alij non imperiti exponunt , Si ergo is qui definit demonstrat:aut demonstrat quid est res,aut quid significat nomen. Sed nullo modo definiens demonstrat quid est res:ergo demonstrabit quid nomen significat,q̃re definitio erit oratio significans idem,quod nomẽ: Q̃d quidẽ absurdũ est:& tunc iuxta hanc expõnẽ Arist. nõ soluit qõnẽ,sed probat eũ:qui definit,non demõstrare. Com. 54. expõ Phi H Expõ aliquorũ. Refutatio.

⁋*Primo naq; & non substantiarum , & eorum quæ nõ sunt in ratione rerum erit utiq; diffinitio.Nam & ea quæ non sunt significare nomine licet.Deinde omnes orationes diffinitiones erũt sine discrimine ullo.Fieri naq; potest ut cuiuis orationi nomen ponatur.Q.uare diffinitionibus differimus omnes atq; loquemur.Et ilias ipsa diffinitio erit. Præterea nulla scientia demõ-*

I *strabit. Hoc nomen hoc indicare ac significare, ergo nec diffinitiones idipsum indicant. Ex his igitur nec idem esse diffinitionem ratiocinationemq; uidetur. Et insuper neq; diffinitionem demonstrare quidnam sit quicquam, fieriq; non posse, ut ipsum quid est demōstratione diffinitioneue unquā percipiatur: aut cognoscatur.*

Primo quidem quia & non substantiarum esset definitio, & eorum, quæ non sunt significare enim est, & quæ non sunt. Amplius omnes orationes definitiones erunt, esset.n utiq; nomen ponere cuilibet orationi, quare terminis utiq; disputabimus omnes. Et Ilias definitio erit. Amplius nulla scientia demonstrat utiq; quia hoc nomen huius aliquid ostendit. Neq; igitur definitiones hoc assignant. Ex his igitur neq; definitio & Syllogismus idem uidetur esse: neq; eiusdem definitio, & Syllogismus, Adhuc autē q nec definitio aliquid demonstrat, aut monstrat: neq; quid est de
K *finitione aut demonstratione cognoscere est.*

Com.55. Quod vero absurdum sit definitionem esse idem: q significatio nominis: Multifariam probat. Primo quia tunc definitio esset non substantiarum, vtpote accidentiū, quoniam horum sunt nomina, quæ possunt illa significare. Secundo quia definitio esset non entium: quoniam contingit aliqua nomina significare non entia: vt Hippocentaurus: & Chimera & id genus. Tertio tunc omnes orationes essent definitiones, nam potest imponi nomen cuiq; orationi, & illud nomen significabit idem, quod oratio: quare cum significatio nominis sit definitio: & oratio cui nomen imponitur etiam significat idem quod illud nomen, iure omnes orationes essent definitiones: cū æquivaleant nominibus in significando. Quarto si significatio nominis esset definitio, cū nos disputemus no-
L minum significationibus, semper terminis hoc est definitionibus disputaremus. Quinto tunc Ilias: quæ est significatio nominis belli Troiani esset definitio: vel sic: tunc Ilias id est significatio Ilias: quæ est de bello Troiano, esset definitio. Sexto nulla scientia demonstrat hoc vel illud nomen vel illud significare: definitiones sunt scientia, ergo definitio non demonstrat hoc nomen hoc significare.
Philopo. Philoponus vero sic intelligit: nulla sciētia demonstrat per hoc quia hoc nomen huius aliquid significat non .n. medium in demonstratione est significatio nominis: at definitio est medium in demonstratione ergo definitio nō est significatio nominis. Tunc epylogat, & enumerat: quę hucusq; pertractauit: & dicit probatum esse definitionem non esse Syllogismum. Secundo probatum est non esse eiusdem definitionem & Syllogismum. Tertio probatū est definitionem nihil demonstrare. Vltimo probatum est quod quid est nec definitione nec demonstratione, nec
M diuisione: nec alijs id genus probari posse.

Verum considerandum est rursus: quid istorum bene & quid non bene recteq; dicitur. Et quid est diffinitio. Et utrum aliquo modo sit ipsius quid est demonstratio diffinitione, an nullo sit mō.

Tex. 8. *Iterum autem speculandum quid horum dicitur bene, & quid non bene: & quid est definitio: & eius quod est nunquid quodāmodo est demonstratio, aut definitio aut nullo modo.*

Com. 56. Repetit earum considerationum: quas dixit, nonnullas & hoc proponit: cum inquit. Iterum autem speculandum quid horum pauloante consideratorum dicitur bene: & quid eorum dicitur non bene: & iterum secūdo speculandum est quid est definitio. Et tertio iterum speculādum est vtrum ipsius quid est: sit aliquo modo demonstratio vel definitio: vel nullo modo. Et vt Philoponus declarat bene dictum est eiusdem eodem respectu nō esse N demonstrationem & definitionem, bene etiam dictum est quid ipsa definitio sit, est enim oratio ex ijs: quæ ad essentiam pertinent: composita. Bene etiam dictum est definitionem non esse demonstrationem. Bene etiam dictum est ipsius definitionis non esse demonstrationem, neq; syllogismum diuisiuum: neq; Hypotheticum: neq; inductionem. Hic emergit dubitatio, quomodo vult retractare Dubi. hæc, & quomodo asserit velle reuidere, quæ non bene dicta sunt: cum omnia bene dicta sint. Et dicendum vt Solutio. Com. 8. Auer. innuit Paraphraxi Aristo. proponere velle reuidere quæ bene quæ non bene dicta sunt: non q illa non bene dicta sint: sed propter recipientes: qui bene dicta tāq̄ maledicta reciperent. Preterea (vt Themistius innuit) repetit hæc Vt altius eadem pertractet: quasi dicta ruminando. Et per aliquo modo: intelligit aliqua: vt sit sensus, O Vtrum definitionis sit aliqua demonstratio. & dicet definitionis materialis esse demonstrationem eam, cuius medium est formalis definitio. Et per nullo modo: intelligit vl: vt sit sensus an nulla demonstratio esse potest.

Cum itaq; scire quid est, & scire causam ipsius si est, idem sit. uti diximus: fieri potest, ut quid est ostendatur.

Quoniam (sicut diximus) idem est scire quid est: & scire causam ipsius si est.

Com. 57. expō pñ. Vt Philoponus inquit: Aristo. agreditur Primum .s. q definitio ostēdi potest per definitionem. Et vtitur ad huius rei probationem primo his: quæ præostensa sunt. Ostendit enim idem esse quid est, & propter quid est: & q quærens quodqd est: cām quærit. Nam quod quid ē, & definitio est eius: cuius est, & causa. His præsuppositis, P Argumentatur hoc pacto (vt placet Alexandro: Philopono: & Simplicio) quoniam (vt diximus) scire quid est: id est substantialē atq; definitiuam rationē rei, & scire causam ipsius si est: id est existentiæ rei: idē est: littera est diminuta & deficit consequēs secundum Alex. Ideo sup. tu Alex. (vt Alexan. inquit) contingit deinceps fieri demonstrationem definitionis. Antecedens patet ex dictis, quia causa essendi Eclypsim Lunæ est priuatio Luminis in Luna obiectu Terræ: & hoc est Eclypsim esse. Sed quomodo valeat hæc consequentia: idem est scire quid est: & causam existentiæ, ergo definitio demonstrari potest per definitionem: licet superius sit declaratum. Adhuc declaratur, nam existentia demonstrari potest de aliqua re, quæ non sciatur an sit: veluti de Dijs: & quidem per definitionem: vt nunc supponatur ex his: quæ diximus. Definitio est rei existentis: quia idem est scire quid est: & causam ipsius si est: ergo definitio per alteram definitionem demon Q strari potest, quare hypothetica patet: cuius si ponatur Antecedens: relinquetur Consequens.

Cuius quidem hæc ratio est, Est.n. quædam causa: & hæc aut est eadem, aut alia, & si sit alia, aut est demonstrabilis: aut indemonstrabilis. Si igitur alia sit demonstrariq; potest, cum causa sit medium, & prima figura ratiocinationis ostendatur. necesse est id quod ostenditur uniuersale esse & affirmatiuum, ut patet. Vnus igitur is est modus, quem nunc, inquisiuimus per aliud inquam ipsum quid est ostendere.

Ratio autem huius est, quoniam est aliqua causa, & hæc aut eadem: aut alia est, & si utiq; alia, aut demonstrabilis est, aut indemonstrabilis. Si igitur est alia, & contingit demonstrari: necesse

est mo-

A *est medium causam esse, & in figura prima demonstrari, Vniuersale enim & prædicatiuum est, quod demonstratur. Vnus quidē modus nunc exquisitus est per aliud quod quid est monstrare.*

Com. 58. expō phi. ☞ Quod definitio vna per alteram demonstrari possit. Secunda ratione declarat: & non modo per ostensa: & Philoponus exponit hunc locum valde breuiter. Propterea secundum eius expositionem Aristo. primo sumit in rerū natura dabilem esse causam aliquam, & hoc inquit Quoniam est aliqua causa: hanc non probat: quia patet. Est. n. aliquod causatum: ergo & aliqua causa. Secundo sumit duplicem esse causam: nam alia est, quæ eadem est definito, Alia quæ non est eadem definito: Inquit. Et hæc aut eadem. s. definito causatoq; est: aut alia a causato definitoq; ipso. Causa eadem definito atq; causato (vt arbitror) est formalis, cum sit tota essentia ipsius causati, quod defini-
B tur. Cætere vero causæ sunt aliæ a definito: materia quidem: quia non est essentia rei definite. Efficiens, & finis: quia sunt extrinsecus existentes. Tertio sumit q earum causarum, quæ aliæ sunt a definito ipso, Aliqua est demōstrabilis de suo causato, vtpote, quando de illo ignoratur: Alia vero est indemonstrabilis. s. quando de illo est per se manifesta. Et hoc inquit. Et si vtiq; alia, aut demonstrabilis est, aut indemonstrabilis quæ per se de suo causato quæritur. Est indemonstrabilis: quæ de suo causato manifesta est. Ex his suppositionibus concludit Primo esse aliquam causam: quæ est medium. s. eam, quæ indemonstrabilis est: vt est formalis: & aliquam esse demonstrabilē videlicet eam, quæ non per se patet de suo causato, vt ipsa materialis. Itemq; & demōstrationem talem esse in pri
C ma figura: quia causa materialis: cum sit definitio materialis: vniuersaliter & affirmatiue prædicetur de eo: cuius est causa materialis. Inquit, Si igitur ē causa aliqua alia a suo causato, & contingit demonstrari: ita: vt sit non per se nota de suo causato, necesse est aliquam causam esse: quę est indemonstratione illius causæ medium, & sup. aliquam causam esse demonstrabilem, Medium est formalis causa, quia est tota essentia causati: & eadem Illi demonstrabilis est causa materialis, quæ est alia a causato, etiam efficiens: & finalis. Et necesse est demonstrabilem demonstrari de suo causato per indemonstrabilem in prima figura, immo in primo modo, nam causa: quæ demonstratur cum: sit definitio: vniuersalis & prædicatiua est. Ex his deducit intentum quod proposuit: & inquit. Vnus quidem igitur modus nunc exquisitus est: quod demonstrari possit ipsa definitio: & est ipsam materialem definitionem
D demonstrari de definito per aliud quod quid est. s. per formalem definitionem: nam materialis cū sit alia a suo definito, non est per se nota de illo, Formalis vero: cum sit eadem suo definito: est per se nota de illo: Ideo materialis per formalem demonstrari potest. Hæc græci quo ad hæc verba, & quidem dilucide.

☞ *Nam medium ipsorum quid est necesse est esse quid est, & proprium identidem proprium. Quare diffinitionum eiusdem rei alia ostendet, alia non ostendet. Atq; hisce modus non est demonstratio ipsius quid est, ut antea diximus, sed ratiocinatio ad disserendi modum accommodata.*

☞ *Horum enim quod quid est necesse est medium esse quod quid est: & propriorum proprium. Quare hoc quidem demonstrabit.*

Illud uero non demonstrabit eorum, quæ sunt quod quid est eiusdem rei. Hic quidem igitur modus, q non sit demonstratio dictum est prius. Sed est syllogismus logicus ipsius quid est. E

☞ Et quia quispiam dicere posset materialem definitionem esse demonstrabilem de eo: cuius est causa materialis: sed non per definitionem formalem, sed per aliud quippiam definito accommodatum: quasi confirmando id: quod dixerat, refellit tacitam hanc responsionem: & inquit. ☞ Horum enim quæ sunt quod quid est demonstrabilia: necesse est medium esse quid est: & non propriorum accidentium aliquod, Sed & propriorum maxime proprium: veluti est definitio formalis: quæ est omnium conuertibilium cum definito Com. 59.
maxime proprium. Huius rei pulchrum exemplum affert Philoponus, exempli gratia inquit. In Socrate feruet sanguis circa cor. In quo autem feruet sanguis circa cor: Irascitur. Si vero quispiam interroget: quæ sit causa eius: quod est eum, in quo feruet sanguis circa cor, Irasci: dicemus q est appetitus vindictæ, modo formalis est hæc definitio Iræ, & hac definitione in medio termino posita: concludet definitionem materialem in syllogistica demonstratione. Ex his Aristo. concludit quare eorum, quæ sunt quod quid erat esse eiusdem rei. Hoc quidem monstrabit: id est faciet demonstrationem, vt materiale: Illud vero non monstrabit. id est non faciet demonstrationem: vt formale quid est: hoc pacto exponit Philoponus: aut sic quare eorum: quæ sunt quod quid erat esse eiusdem rei: hoc quidem monstrabit, scilicet est medium in demonstratione: vt formale quod quid est. F Exempli Philopo.
Illud vero non monstrabit, vt medium, sed erit potius demonstratum: vt materiale quod quid est. ☞ Sed contra: quia superius dictum est totum oppositum: diximus enim definitionem demonstrari non posse de definito: vt quid est, & hic dicit oppositum: ait enim illam posse demonstrari per aliud quid est: Soluit. & inquit. Hic quidem igitur modus, q non sit demonstratio, dictum est prius: quia petit principium ergo Syllogismus in quo materialis per formalem syllogizatur non est demonstratio. Sed est syllogismus Logicus definitionis materialis: vt quid est, quia ex probabilibus concludens, non autem demonstrans. Et ita in toto hoc capit. cum dictum est ipsum quod quid est per aliud quod est demonstrari posse, sumpsimus demonstrari pro Dialectice ostendi: vt Philoponus inquit. Hæc sunt, quæ mihi videntur circa hæc obscura verba. G Superiori textu c6. 47. & ide. H

☞ *Quo autem modo fieri potest, ut quid est eliciatur ex demonstratione: deinceps dicamus oportet, hinc rursus initio sumpto. Nam ut quærimus propter quid est prius habentes esse, interdum uero & simul nota nobis hæc fiunt, sed nunquam fieri potest, ut antea cognoscamus cur est quā percipiamus esse. Sic pari ratione neq; quid est quærere, utq; cognoscere possumus sine perceptione ipsius esse. Fieri enim nequit ut quid est unquā sciamus, si ignoremus si est.*

☞ *Quo autē modo cōtingat, dicemus, dicentes iterū ex principio. Sicut enim propter quid quærimus habentes quia aliquando au-*

I *tem: & simul manifesta fiunt, Sed neq; prius propter quid possibile est cognoscere quã quia, Manifestum est q. similiter et quod quid erat esse non sine quia est. Impossibile enim est scire quid est ignorantes si est.*

Com. 60. ¶ Hactenus quomõ Dialectice quod qd est ostendi põt: dictũ est. Nunc vero qũo p demõstrationẽ ostẽdi cõtingat: declarare, pponit: & ingt. ¶ Qũo aũt contingat .s. definitionem per demonstrationẽ ostendi dicemus: dicentes iterũ ex principio tãq̃ nihil de re hac dictum sit. Proposita intentione exequit, & Primo p̃mittit suppõnẽ, q fi cut est in qõnibus cõpositis: ita est in simplicibus: vt .n. in cõpositis qõnibus nõ possumus hẽre, ppter quid est: nisi prius quia est habuerimus, & sicut aliquando in talibus cõpositis qõnibus aliqñ simul habemus ppter quid & quia est, & nũq̃ prius ppter qd est: q̃ qa est: vel sic sicut

K in cõpositis qõnibus dupl'r nos habemus aliqñ prius qa: & postea pp qd, aliqñ simul, nũq̃ aũt prius ppter quid q̃ quia. Ita et in simplicibus dupliciter habemus: aliquãdo .n. prius si est habemus: & postea qd est, aliqñ simul vtrũq;, & nũq̃ prius qd q̃ si est: Ex hac ergo sĩtudine vult habere si est & qd est dupl'r se hẽre: vt ad nos cõparata: aut ordine quodã: aut simul: & si ordine quodã nũq̃ prius qd est q̃ qa est: haec est suppõ, Inquit. Sicut .n. pp qd q̃rimus hñtes sup. prius qa e: aliqñ aũt & sĩ manifesta sunt: nũq̃ aũt prius pp qd post est cognoscere q̃ qa est. Ex hoc infert idẽ esse in simplicibus qõnibus: & ingt. Manifestũ est q. sil'r & quod qd erat esse scire nõ possumus si ne qa est. Impoſe .n. est scire qd est ignorãtes si est. Patet ergo nos bifariã posse scire qd est & si est, aut simul vtrũq;

L habẽtes, aut prius habẽtes si est, & postea quid est. Tertio mõ non est poſe, nõ .n. possumus scire quid est prius ignorãtes si est: nec probauit hoc Aristo. nisi ex similitudine accepta in quaestionibus compositis.

¶ *Habemus autem si est nonnunquã per accidens: nonnunquã aliquid habentes ipsius rei. Veluti tonitruum esse scimus, habentes sonum quendam nubium esse. Et defectionem lucis esse quendam priuationem. Hominem item quoddam animal esse. Et animam et id esse: quod ipsum se motu ciet.*

¶ *Hoc autẽ si est aliquando secundũ habemus: aliquando autem habentes aliquid ipsius rei, ut Tonitruũ, quoniã sonus quidã ne bularum est, & defectum: quoniam priuatio luminis est: & hominem quoniam animal quoddam est, & animam, quoniam ipsum seipsum mouens est.*

Com. 61. ¶ Supposuit nos posse hẽre si est: & qd est: aut simul, aut si est prius q̃ quid est. Nunc hãc suppositionẽ volens de

M clarare, p̃mittit vnã distinctionẽ: q nos possumus habere existentiã rei dupliciter, aut ab his: quae per accidens in

Philo. exẽplum. sunt ipsi rei. Cuius exemplũ ponit Philop. vt si Socratem cognosceremus esse, ex eo quia est Albus: aut quia latas vngues habet. Aut ab his: quae rei insunt essentialiter & p se: vtpote (vt exponit Philop.) Si cognosceremus existẽtiam rei cognoscentes aliquã partem essentiae rei essentialiter atq; per se illi inexistentẽ, vt quando cognosco Tonitruum esse: quia est aliquis Sonus Nebularum, & cum cognosco esse Eclypsim: quia est priuatio luminis, & cũ cognosco hominem esse, quia est aliquod animal: vtpote rationale: aut mortale: similiter & cum cognosco animã esse, quia ipsa seipsam mouet.

¶ *Quae igitur per accidens esse scimus, necesse est ad eorum per-* N *cipiendum quid est nullo modo nos quicquã habere. Neq; .n. illa esse scimus: atq; quaerere quid est non habentes esse, perinde atque est si nihil prorsus quaeratur. Quorum autem habemus aliquid eorum, quid est facilius percipere possumus. Quapropter ut habemus ipsum esse, sic & ad ipsum quid est percipiendum sumus dispositi.*

¶ *Quaecunq; quidem igitur secundũ accidens scimus quia sunt ne cesse est nullo modo se habere ad quid est, neq; enim scimus quia sunt, quaerere autem quid est non habentes quia est, nihil est quaerere. Secundum quaecunque autem habemus aliquid, facile est quaerere. Quare quemadmodum habemus quia est, sic habe mus ad ipsum quid est.* Est q̃rere verbũ additũ de licentia interpraetis.

Com. 62. Expõ Philopo. ¶ Philoponus videtur velle q Aristo. intendat probare q ea quae sunt per accidens non conferunt ad inuentionem definitionis quia non sunt immediata, neq; propria

O subiectis rebus: sed omnino aliena, & ait q non solum, vt inquit Philoponus, Haec non conferunt ad inuentionem definitionis: sed neq; ad acquisitionem existentiae rei, non enim cognoscitur Socratis existentia eo quia dicatur esse: aut Musicus: aut Grammaticus: aut Albus: qui vero temptat scire rem ab his: quae illi per accidens insunt, non solum non poterit comprehendere quid est: Idest naturam rei: sed omnino neq; existentia rei si inter entia sit aliquid vnum; nam quaestio acquirens rem simpliciter accidentibus, non est quaestio. In quibus vero sumimus non quae per accidens, sed quae per se insunt: vt partes rei: in illis facilius venemur definitionem. Haec Philoponus. Ego vero puto Aristote. nunc declarare Propria expositio. quando simul si est: & quid est habemus, & quando non: praemisit enim distinctionem: & nunc illa vtitur: & vult nos non habere simul si est & quid est, quando si est P per accidentia: sciuerimus: probat: quia quando nos scimus si est per accidentia, nos non scimus si est, & si per accidentia non scimus si est: ergo nec quid est: non enim possumus scire quid est ignorato si est. Inquit. ¶ Quaecũque quidem igitur secundum accidens scimus quia sunt, necesse est nullo modo se habere ad quid est, & ita quae scimus si est per accidentia, non scimus quid sint simul. Probat. & inquit. Neq; .n. scimus: quia sunt, quasi dicat p talia accidentia: ergo nec quid sunt: quaerere autem quid est non habentes prius quia est: nihil est quaerere. Patet ergo si est: quod scitur per accidentia non simul scire cum ipso rei quid est: Cum reuera non sciatur res quia est per talia accidentia. Deinde exponit quando simul vel de facto: vel de facili. & inquit. Secundum quęcunq; habemus aliquid: hoc est quaecunq; vero scimus quia sunt: per ali- Q quid essentiale eis: facile supple est quaerere quid est: est quidem facile: quia habens partem rei, videtur facile habere totum. Qui enim scit rem esse per aliquam partem definitionis, videtur scire partem definitionis: & ita facile simul potest scire totam. Ex his concludit quomodo ad quid est disponimus per cognitionem ipsius quia est: & inquit. Quare quemadmodum habemus quia est, sic habemus id est disponimur ad ipsum quid est, quia si habemus quia est per accidentia disponimur per accidens ad ipsum quid est, & si habemus quia est, per aliqd essentiae rei: disponimur facile ad habendum totam definitionem. ¶ Themistius ad expositionem huius exerpti no- Quę The. tat accidentia quaedam esse, quae rei existentiae nõn insunt: Et hoc pacto Chrysippus ostendit Deos esse, quia visitantur

A visitantur altaria: Stoici vero Deos esse asserũt: quia mor talibus suppetias plurimas afferunt. Hæc probatio est ab accidente: quod non existit in re. Quædam vero sunt, q̃ adsunt in re: & hæc duplicia. Alia propius, Alia remotius: per accidentia remotiora non ostenditur existentia rei propriæ: vt dixit Aristoteles, per accidentia vero pro piora ostenditur aliquo modo rei existentia, non tamen facile per hanc existentię cognitionem scimus quid est: licet disponimur ad illud: at per ea, quæ per se: & essentialiter insunt, facile scimus quid est. Propterea ait ita nos di sponi ad percipiendum quid est alicuius rei: Sicut habemus illius quia est: & quia per accidentia extranea non ha bemus quia est, Ideo non disponimur ad percipiendum quid est, quia vero per accidẽtia: quæ rei insunt: habemus aliquo modo quia est communiter: si communia sunt,
B proprie si propria sunt, Ideo disponimur ad percipiendũ quid est communiter: vel propriæ: licet non facile: sed qa per partes definitionis scimus quia est proprijssime: ideo disponimur facile ad percipiẽdum quid est: Hæc ex Themistio, & bene.

¶ Quarum igitur rerum aliqui habemus ipsius quid est earum hæc sint exempla. Sit defectus eo in loco quo ipsum est, a, luna in eo quo ipsum est, c, interpositio uel obiectio terræ, in quo ipsum positum, b, Quærere igitur utrum luna deficiat, an non deficiat nil aliud est quã ipsum, b, quærere si sit: nec ne. At idipsum nil ab hac quæstione differre uidetur sit ne ratione eius. Quod si sit: & illud dicimus esse. Vel quæratur utrius partium contradictionis sit ratio: utrũ habendi duobus rectis æquales: an non habendi. Quod cum inuenerimus. & esse, simul & propter quid scimus: si modo si medium.

C *¶ Quorum igitur habemus aliquid ipsius quid est. Primum quidẽ sit. Defectus in quo, a, luna in quo, c, Oppositio terræ in quo, b, Vtrum quidem igitur deficit aut non, b, quærere est. Vtrum est aut non est. Hoc autem nihil differre quærere quã si est ratio ipsius. Et si sit hoc, & illud dicimus esse: aut utrius contradictionis est ratio, Vtrum habendi duos rectos, aut non habendi. Cum autem inueniamus, simul quia & propter quid est scimus, si per media sit.*

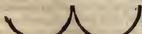

D

Com. 63. ¶ Dixit aliquando simul haberi si est, & quid est: vtpote quando si est scitur per definitionem rei: cuius quęrimus existentiam. Aliquando autem dixit nos habere si est: & non quid est: vtpote quando scimus si est per aliquod ac cidens eius: cuius quærimus est: Hæc nunc per exempla ostendit, & inquit. ¶ Quorum igitur habemus aliquid ip sius si est: idest eorũ, quorum existẽtiam habemus per ali quam definitionem eorum, quorum quærimus existentiam: Exemplum primum sit sic: vt sit defectus, vel deficiens in quo A, Luna sit in quo C, oppositio Terræ siue paciens oppositionem Terræ sit in quo B, Patet igitur terminis sic dispositis, ꝙ cum quærimus: Vtrum est deficiat Luna: aut non, B, est quærere: Vtrum est aut non est. Hoc autem nihil est quærere q̃ si ipsius defectus sit aliqua

E ratio causalis & definitiua: nam si habemus ꝙ sit & aliq ratio causalis defectus definitiua: illud dicimus esse: nam simul habemus esse defectum, & quid defectus est, hoc ẽ primum exemplum, tangit secundum, & inquit. Aut ipsum B vtrius contradictionis est ratio causalis & definitiua: vtrum eius contradictionis partis: quæ est habendi duos rectos: aut eius contradictionis partis: quæ est non habendi duos rectos: nam si sit definitiua ratio & causalis definitio eius partis, quæ est habere duos rectos, in.a. pone duos rectos habens, In .b. pone rationem definitiuam: atq; causalem eius prædicari: quod est positum in.a.

F

scilicet habendi duos rectos. In.c. vero pone triangulum, & tunc patet ꝙ cum inuenerimus.b. esse rationem definitiuã atq; causalem ipsius.a. quod est habere duos rectos, simul quia, & propter quid scimus, nam scimus ipsum habere duos rectos esse: & propter quid: & quid est ipsum habere duos rectos, scimus dico simul quia & propter quid: si modo per media sit hæc scientia, quæ media sunt definitiones causales: & definitiuæ rationes. ¶ Sed dubitabis & non ab ratione: quia proposuit declarare quando simul scimus si est: & quid est, Et tamen declarat per exẽ pla quando simul quia est: & propter quid est. ¶ Et dicendum in accidentibus idem esse si est. & quia est, accidentis n. esse est inesse: Idem. n. est scire defectum esse, & defectũ inesse Lunæ. Similiter idẽ est scire propter quid est: & qd est nã propter quid est, est ratio causalis: atq; definitiua ratio prædicati: cuius quærebamus existentiam. G Dubiũ Solutio In accid... bus idẽ e... si & qui... est scire pror qui... est & qu... est.

¶ Quod si non sit, esse quidem scimus: propter quid autem ne scimus. Atq; idipsum hoc exemplo patefitri potest. Sit nanq;, c, luna, a, defectio, b, non posse, cum est tota refecta lumine umbram efficere intercedẽte manifesto corpore nullo. Si igitur, b, quidẽ ipsi, c, insit, a, uero competat ipsi, b, lunam quidem deficere notum sit nobis. Cur autem deficit nondum est notum. Atq; defectionem quidem esse scimus, sed quid est defectio ne scimus. Atq; cum, a, quidem ipsi inesse, c, patet, quæritur autem propter quid inest. Nil aliud tum quæritur quã quid. Nam sit ipsum, b, utrum obiectio terræ in conuerso lunæ, an lucis eius extinctio. Hoc autem alterius extremi ratio est, ut hoc in exemplo ipsius, a, Est. n. defectus obiectio terræ. Præterea quid tonitruum, est extinctio ignis in nube: propter quid tonitat: quia ignis in nube extinguitur. Nubes sit, c, Tonitruum, a, ignis extinctio, b, Igitur ipsi, c, nubi inquam, b, ipsum inest, extinguitur. n. ignis in nube. At huic, a, ipsum inest tonitruum seu sonus. Atq;, b, ratio ipsius est, a, primi inquã extremi. Quod si rursus huius aliud medium sit, id ex hisce rationibus erit quæ restant. H

¶ Si uero non: quia scimus, propter quid autem non scimus.

I . *Sit igitur Luna C, defectus A, Lunam plenam umbram non posse facere nullo nostrum medio manifesto existente: in quo B. Si igitur in C est, quod est Lunam non posse facere umbram, cum nullus nostrũ in medio sit. In hoc autẽ A quod est deficere, quia deficit quidem manifestum est: sed propter quid: nondum. Et quia defectus est quidem scimus, quid autem est: nescimus. Cum autem manifestum est quia A in C est: propter quid autẽ est quæritur: B est quærere quid est: Vtrum sit obiectio aut conuersio Lunæ, aut extinctio Luminis. Hæc autem est ratio alterius extremi: ut in his, quæ sunt ipsius A, est enim defectus obiectio a Terra: quid est Tonitruum, Ignis extinctio in Nube: propter quid Tonat, propter extingui Ignem in Nube, sit Nubes C, Tonitruum A, extinctio Ignis B, In C igitur Nube est B, extinguitur enim in ipsa Ignis, Huic autem inest Sonus, & est ratio ipsius A primi termini. Si autem iterum huius aliud medium sit, ex reliquis erit rationibus.*

K

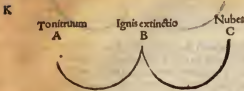

Com. 64. ¶ Declarauit in quibus scimus simul quia est, & quid est: Et dixit nos scire simul si est: & quid est: quando scimus quia est per mdium hoc est per causam: nam causa est definitio causalis. Nunc vero declarat quando non scimus simul quia est: & quid est, & inquit. ¶ Si vero nõ scimus
L per medium .s. causale alicuius rei existentiam, sed per accidens illi existentiæ: quia est scimus: quid autem res sit, nescimus: & ponit exemplum sit Luna C, defectus A, Lunam plenam omni impedimento deducto Vmbram non posse facere, dico omni impedimento deducto, ita vt nec Nebula occultet Lunam, nec aliquo nostrum in medio existẽte manifesto: quo ipsa Luna occultetur: Lunam igitur plenam omni impedimẽto deducto Vmbrã non posse facere ponatur in quo B. Si igitur terminis sic dispositis: In C est B, Hoc est in Luna est non posse facere Vmbram: cum nullus nostrum in medio sit. Hæc.n. vera est Luna non facit Vmbram deducto omni impedimento. In hoc autem .s. B est A, quod est deficere, quoniam omne lumine deficiens non facit Vmbram: terminis & propositionibus ita cõcessis, quia deficit Luna quidem manifestum est: sed ,ppter quid deficiat nondum
M manifestum est: & ne quis dicat exemplũ non esse ad ,propositum, quia nos loquimur in qõne simplici. & exemplum est in composita: Ideo subdit: & quia defectus est, quidem scimus: quid autem est defectus. nescimus. Et ita patet in simplici qõne quando non simul scimus quia ẽ, & quid est. Deinde ostendit ordinem in quæsitis: vt ostẽdat hoc, quod dictum est, esse bene dictum, et inquit, Cũ autem manifestum est quia A defectus in C Luna est: & quæritur propter quid A inest ipsi C, hoc quærere ẽ B quærere quid est: Vtrum sit obiectio, aut conuersio Lunæ: aut extinctio lucis. Ab Antiquis tres causæ Eclypsis Lunæ assignatæ sunt. Quidam.n. dixerũt Lunã Eclypsari: quia habet duas facies: Alteram lucidam, Alteram Opacam: Cum conuertit ad nos Opacam faciem dixerunt illã Eclypsari. Alij dixerunt Lunam extingui in sua luce certo tempore: & certo non. Dicebant vero Eclypsari, cum extinguitur in luce. Veriores dixerũt Lunã Eclypsari cum Terra interponitur inter ipsam & Solem. Propterea Aristo. dicit B quærere est quid est: Vtrum obiectio Terræ, quæ reuera causa est Eclypsis: aut conuersio Lunæ: aut extinctio luminis. Verum istæ vltimæ duæ causæ (vt Philoponus inquit) falsæ sunt. Sed quæuis assignetur: hæc (vt Arist. inquit) ẽ ratio, & definitio alterius temini: vt in his definitionibus: quę sunt ipsius A, Est.n. defectus obiectio a Terra, & ita est definitio prædicati: cum reponatur in his definitionibus: quæ sunt ipsius A, quod est prædicatum. Et non contentus vno exemplo, apponit aliud secundum Pythagoram (vt dicit Philoponus) & inquit. Quid est Tonitruum Ignis extinctio in Nube facta, ,ppter quid Tonat: quia extinguitur ignis in Nube: ergo sit Nubes C, Tonitruũ A, extinctio ignis
B, terminis sic dispositis: C Igitur Nube est B, Extinguitur.n. in ipsa Nube Ignis, Huic autem B inest sonus siue Tonitruum: quod .n. extinguitur in Nube: tonat. Patet etiam hoc exemplo B esse rationem definitiuam atq; causalem ipsius A primi termini. Si autem iterũ huius aliud medium sit: ex reliquis erit rationibus. ¶ Thomas bonus Aristotelis interpres exponit hæc: Si autem inquit: Oportet accipere adhuc aliud medium ad demonstrandum definitionem Maioris aut de subiecto: aut de ipsamet Maiore: ex reliquis erit rationibus: hoc est tale medium erit ex rationibus subiecti, nam definitio subiecti potest esse medium ad demonstrandum definitionem maioris de maiore, & de subiecto illius maioris, potest.n. definitio hominis esse medium ad demonstrandum aptum ridere de risibili: & de ipso homine. Philoponus autem hæc Aristo. dicit addere: quia contingit quandoq; demonstrari prædicatum aliquod de subiecto per aliud prædicatum per se: quod per se competit prædicato demonstrato, vt si demonstraremus risibile de homine per disciplinæ capax: hoc pacto hominis homo ẽ disciplinæ capax, omne disciplinæ capax est risibile: ergo omnis homo est risibilis, Vbi patet risibile de homine demonstrari per quoddam prędicatum per se de risibili, & de homine: qđ non est definitio risibilis: ideo dicit. Si autem iterum huius maioris propositionis: videlicet omne disciplinæ capax est risibile, aliud medium sit, quia medium non est definitio: ex reliquis erit rationibus demonstrandum: vt pote ex ratione risibilis prædicantis de homine: & ita quotiens demonstratur passio de aliquo subiecto, & non per definitionem passionis, sed per aliam passionem: Potest adhuc accipi aliud medium scilicet definitio passionis: Illius ad probandam maiorem propositionem: hæc vt puto: Philoponus intelligit.

N

O

Qua S. Tho.

P Philopo.

Q

Tres causæ de eclypsis lunæ assignatæ fuerunt ab antiquis.

¶ Quo igitur pacto sumitur ipsum quid est & sit notum, satis iã diximus. Quare ratiocinatio quidem ipsius quid est demonstratio quæ non fit per ratiocinationem tamen innotescit & demonstrationem. Quo circa neque sine demonstratione fieri potest, ut cognoscatur ipsum quid est cuius est alia causa, neque rursus ipsius est demonstratio, ut in dubitationibus etiam diximus.

¶ Quomodo quidem igitur accipitur quid est, & fit notum, dictum est. Quare syllogismus ipsius: quid est non fit, neque demonstratio. Manifestum tamen est per syllogismum & demonstrationem. Quare neque sine demonstratione est cognoscere

A *scere quid est, cuius est causa alia, neq; est demonstratio ipsius: si cut & in oppositionibus diximus.*

Com. 65. Aliud est aliquid esse demonstrationem aliud esse notum per demonstrationem. Simplicij & Philip. expositio.

¶ Epilogat & ppositum concludit. Vbi debes scire aliud esse alicuius esse demonstrationē, & aliud est esse aliquid notum p demonstrationem: vel non sine demonstratione. Prędicati qd de aliquo subiecto demonstratur, demõstratio atq; syllogismus est. Et ipsum per demonstrationem innotescit: medium vero p qd pdicatum illud de subiecto demonstratur: p demonstrationē innotescit, quia non sine demonstratione patet: non tñ eius est demõstratio aut syllogismus: cũ de nullo vt prædicatum demonstratur. vult igitur (vt Philoponus & Simplicius exponunt) definitionis non eẽ demonstrationẽ tanq; pdicati: qd de subiecto demõretur. Sed vult ipsam p demonstrationẽ haberi, qm in demonstratione simul habetur qa est: & quid est. inquit. ¶ Quo quidem igitur accipitur qd ẽ:

B & sit notum: & dictum est: & mihi videtur verbũ quare legẽdum esse causaliter. q. d. causam eius: quod Epyio gauit, dicens, nam syllogismus ipsius quid est: vt de altero pdicantis non fit, neq; demonstratio: manifestũ tñ est p syllm & demõstrationem: saltem quia cõnotescit cum eo: quod demostrat. Et propterea concludit: quare neq; sine demonstratione est cognoscere quid est: eius rei vide licet: cuius est alia cã. & definitio causalis. Neq; est demõstratio ipsius (vt pdicati: vt in oppõnibus diximus) quia esset petitio princi pij. Ex his apparet qño definitio cã & medium idẽ est (vt Themistius colligit) Nã definitio est medium compositionis syllogisticæ, causa vero essendi prædicati: definitio autem prædicati.

¶ *Est aũt quorũdã quidẽ alia quædã causa, quorũdã aũt nõ est. Quare patet ut ipsorum quid est quædã uacare medio principiaq; esse. Quæ quidẽ & esse, & quid sunt supponere. uel alio mõ fa-*

C *cere manifesta oportet. Quod arithmeticus facit. Nam & quid sit unitas, & unitatẽ eẽ supponit. Eorũ aũt quæ mediũ habẽt, & quorũ est aliqua cã, alia a substãtia sit. ut p demonstrationem ipsum quid est, ut diximus declaretur, non demonstretur.*

¶ *Est aũt quorundã quidem altera quædã cã: quorundam aũt non est. Quare manifestum est quoniã & eorum: quæ sunt quid est:*

Tex. 9. *Alia quidem sine medio & principia sunt: quæ & esse: & quia sunt supponere oportet: aut alio modo manifesta facere: qd quidẽ Arithmeticus facit. Et namque quid est unitatem supponit: & quia est. Sed habentium medium: quorum est quædam altera causa substantia: est per demonstrationem (sicut dictum est) ostendere: non quid est demonstrantes.*

Com. 66. expõ Phi. ¶ Iste textus nõ ẽ leuis, nec clarus (vt vides) Philoponus exponit, q Aristo. postquã declarauit in ipso quia ẽ, qd per causam demonstratur, videri ipsum quid ẽ, Nũc oñ-

D dit non esse hoc in omnibus: nam definitionũ alia est: q nec p demonstrationem, nec in demonstratione innotescit. Alia vero, quæ licet non demonstratur, in demonstratione innotescit: pcedit autem a diuisione rerum: ad diuisionem definitionum: & inquit. ¶ Est autem quarundam rerum: quæ alteri inexistunt: vt Iræ Eclypsis: Tonitrui: & cæterarum id genus. Altera quædam causa, quia ipse non sibiipsi causæ sunt: vt alteri insint. Non enim ipsa Ira sibiipsi causa est: vt alicui insit: nec Eclypsis vt in sit Lunæ: nec Tonitruum: vt insit nubibus. Quarũdã autẽ rerum, quæ alteri insunt: non ẽ altera causa, Sed ipsæ sibiipsi causæ sunt: vt alteri insint. Vt Linea Vnitas Pũctus & similia: Vnũquodq; enim horũ ipsum sibiipsi cã est linea. n. sibiipsi causa est: quatenus est longitudo sine latitudine, & vnitas siliter sibiipsi causa ẽ, Et si qris hæc habere cãm: quia sunt accidentia. Rñdet Thomas: & quidem bene, hæc habere causam, Sed non vt contrahunt ad aliquod genus subiectum alicuius scientiæ, Vnitas. n. licet habeat causam, nõ tñ (vt contrahitur ad Arithmeticã) cuius subiectum est Vnitas: habet causam: nam in numeris est deuenire ad vnitatem: cuius in hoc genere nõ ẽ aliud principium. Ex hac diuisione rerum. cõcludit diuisionem definitionũ, & declarat quę definitiones in demõstratione patent: & quæ non patent: sed sunt p se notæ vel p sensum: uel seipsis: & inquit. Quare manifestũ ẽ qm & ipsorum qd quid est siue definitionũ. Alia quidẽ sine medio & principia sunt: sine medio quidẽ: quia earũ non est demõstratio, principia vero, quia ipsa & esse & quia sunt supponere oportet, aut alio modo manifesta facere: vtpote per sensum. Sic igitur patet esse quasdam definitiones: quæ nec demonstrantur: nec in demõstratione innotescunt, Sed (Vt principia in scientijs supponuntur) & tales definitiones earum rerum sunt, quæ in scientijs sibiipsis causæ sunt. Quod quidem Arithmeticus facit: nã & quid vnitas sit: supponit, & quia est. Deinde tangit aliud membrum: & inquit. Sed rerum: quæ habent medium, hoc est, Sed rerum quæ alteri insunt per medium: quarum est altera causa ab ipsarum substantia siue existentia: vt sunt Ira: Eclypsis: Tonitruum, & id genus: ipsum supple quid est, est vt dictum est, p demõstrationem ostendere: non tñ quid ẽ demonstrantes. Sic igif definitiones aliæ sunt: quæ in demonstratione innotescũt: licet p demonstrationẽ (vt pdicata nõ demõstrãtur) & hæ sunt earum rerũ: quæ nõ sunt ipsæ sibiipsis causæ essendi: sed in subiecto genere alicuius sciẽtiæ habent alterã causam, ideo clarescunt, atq; siĩ cũ demonstrationibus inuestigãtur. ¶ Quo vero ad verba attinet: Verba illa definitiones quidẽ secundũ speciẽ factæ nullũ habẽt medium: quo demonstrẽtur: sed definitiones secundũ materiã factæ possunt habere medium: non legi in Græcis Codicibus, nec Philoponus: nec Simplicius in suis libris habebant, nec sunt ad ppositũ expositionũ Græcorũ. Propterea rectę Thomas inquit, Illa fuisse potius glossam, quæ per errorem scriptorum introducta est loco textus.

E Dubiũ Responsio S. Th.

F

G Verborum expositio.

¶ *Cum autem definitio dicatur esse oratio ipsius quod est, patet quandam definitionem orationem esse, quæ id explicat quod nomen significat, uel quæ nominis interpretationem complectitur, ueluti quid significat triangulus nomine, quem habente sesse, querimus. deinde propter quid est.*

¶ *Definitio autẽ: quoniã dicitur rõ ipsius quid est: manifestũ est: quoniã aliqua quidẽ rõ erit ipsius quid significat nomẽ: siue altera rõ nominalis: ut ipsum qd significat: quid ẽ ingtum triãgulus, quod quidem habentes quid est: Querimus propter quid est.*

H

Com. 67. ¶ Duo hucusq; declarauit: an definitionis sit demonstratio, & qño definitio in demõstratione colligatur: At nũc distinguit definitionẽ, & declarat quot modis dr definitio: & hoc ppter duo (vt Phil. inquit Et vt intelligamus de qua definitione ea, quæ: dicta sunt intelligenda sunt, & vt sciamus quid ipsa definitionis definitio sit: Cum. n. definitio sit multiplex: non potest sciri quid ipsa definitio sit, nisi multiplicitas tollatur: inquit. ¶ Quoniam autem definitio dicitur ratio ipsius quid est: & quid est duplex est: aut quid est absolute: aut quid est ipsum nomẽ significãs: manifestum est, quoniam definitio duplex est, Aliqua quidem rõ erit ipsius significantis: vt ipsius quid

I significat nomē.Siue(q̄d idem eſt) Altera eſt ratio nominalis:quæ dr̄ interpretatiua nominis, Altera ſupple erit ipſius ſignificati(vtpote quid ipſum ē)et ponit exēplum nominalis definitionis:& inquit.Vt ipſum nomē triangulus,q̄d ſignificat,quid ē inquantum triangulus, hoc ē ſignatū nomen trianguli. Deinde ſequuntur illa verba q̄d quidem hn̄tes & reliqua,& poſſunt legi ſic:Q̄d quidem habētes:quid eſt,illud q̄d ſignificat:q̄rimus pp quid eſt. Et tunc iuxta hanc expōnē velle videtur Ariſto. de nomine eſſe:duas q̄nes vt quid ſignificat nomen:ꝓpter q̄d ſignificat,ut hoc nomen Lapis quid ſignificat, ſi dr̄ Silicem,vel Marmor,quæri pōt vlterius:quare:& poſſumus dicere quia lędit pedē : Siliter de nomine trangulus , q̄ri pōt quid hoc nomen ſignificat,& poſſumus dicere hanc figuram,q̄ in puluere ē, Iterum ſi quis q̄rat ꝓpter quid. dicemus,quia triangulus dr̄ quia ē trium angulorū Vel
K lege ſic:quod quidē ſignificatū trianguli habētes q̄d eſt ideſt eſſe,& q̄ ſit:quærimus pp quid eſt,& tunc vult ſciri aliq̄n rem eſſe ex interpretatiua rōne:& quum ſcif rem eſſe ex interpretatiua rōne,quærimus:pp quid eſt res illa.Philoponus legit ſic:q̄d quidem habētes quid ē:hoc ē quam definitionem nominalē cum inuenimus prius q̄ eſt:Tunc quærimus pp quid eſt:id eſt cāle rei definitionem:quæ eſt aſſecutiua naturæ rei,& ita innuit ordinem definitionum:eſt definitio nominalis prior, poſtea eſſentialis:quæ eſt & cauſalis:& hæc expoſitio magis placet. Philopo.

¶ Difficile autem eſt hoc pacto ſumere ea quæ neſcimus eſſe,cau ſamq; difficultatis antea diximus nam neq; ſi ſint an non ſint ſci mus,niſi per accidens.

¶ Difficile autem eſt ſic accipere,quæ non ſcimus quia ſunt,cauſa autem prius dicta eſt difficultatis , quia neq; ſi eſt aut non eſt ſcimus niſi ſecundum accidens.

L ¶ Quia Ariſt.accepit duas eſſe definitiones, Alteram nominis:Alterā rei:quam cāle:& pp quid appellādi: Nūc (vt Philoponus arbitratur ponit drīam inter illas)&vult definitionē nominis poſſe haberi ſine p̄ſcientia ipſius q̄a eſt:Scimus.n.quid nominis Vacuum: & nō ſcimus q̄a ē. At definitio rei haberi non pōt,niſi præſciamus quia eſt res.Et iuxta hæc lege dificile autē immo impoſē ē ſic id eſt quiditatiue accipere ea,quæ nō ſcimus q̄a ſunt : & cā difficultatis dicta eſt prius.ſ.q̄a ſi ē p̄cedit quid eſt. At q̄d nominis haberi pōt ſine p̄ſentia exiſtētiæ rei.¶ Et dices cōtra quoniā definitio q̄d nominis vr̄ ſufficere pro ſcientia exñtiæ rei,R̄ndet talem non ſufficere:quia neq; ſi eſt aut non ē ſcimus p definitionē quid nominis ſup. niſi p accidens: vtpote inquantum rō nominis ſumitur: aliquo mō ab accidentibus rei,quæ ſignificaf p nomen. ¶ Vel fortaſſe aliter hæc verba intelligi poſſunt : dictum eſt .n. poſt ſciētiam quid rei.¶ Contra q̄s obijceret,quia tūc q̄d rei poſſet haberi ſine præſentia exiſtētiæ:cum ſtatim ad quid nominis ſequatur quid rei. Reſpōdet difficile autē ē ſi.ſ.quiditariue accipere ea: quæ nō ſcimus quia ſunt:& ita poſt ſcientiam quid nominis:non ſtatim ſcimus quid rei, niſi cū difficultate & cā difficultatis dicta eſt prius: q̄a nō mō ignoramus quid ē ignorato quia ē,immo nō poſſumus ſcire quia eſt niſi ſciamus quid ē,quia ignorato quid eſt,ignoramus quia ē:& ſolū p accidens poſſet ſciri.Quare intelligendum eſt poſt ſcientiam nominis ſequi ſcientiam quid rei,non tñ ſine ſcientia exiſtētiæ illius rei. Sed poſt ſciam quid nominis,habebimus ſimul q̄d rei, & q̄a ē p artem ſuperius aſſignatam, Diximus.n.quia eſt quā-

Com.68. Expoſitio Philopo. alia expō M

do habetur non p definitionem,non ſciri niſi p accidēs. N

¶ At.n.oratio ē una dupliciter. Alia nāq; cōiunctione eſt una, ut Ilias. Alia quia unū de uno declarat,nō p accidēs. Vna igitur hæc ē diffinitio diffinitionis quā diximus. Alia aūt ē diffinitio oratio quæ declarat pp quid ē. Quare prior ſignificat quidē, ſed non oſtendit,poſteriorem autem patet quaſi demonſtrationem eſſe ipſius quid,eſt poſitione differentem a demonſtratione.

¶ Ratio autem una dupliciter ē:hæc quidē cōiunctionē:ut Ilias: Alia uero unum de uno oſtendens nō p accidēs. Vnus quidē igitur terminus termini eſt:qui dictus ē. Alius uero terminus eſt rō demōſtrās pp quid eſt:quare prior ſignificat quid ē: demōſtrat aūt minime. Poſterior uero:manifeſtū eſt quoniā erit ut demonſtratio ipſius quid eſt poſitione differens a demonſtratione. Text.10.

¶ Dictū eſt definitionē eē rōnē:ſiue orationē,ipſius quid eſt,ꝓpterea ex his:q̄ orationi accidunt:(vt Philoponus inquit)Ponit accidentia definitionis.Et inquit.¶ Rō autem vna dupliciter eſt:hæc quidē coniunctione vna eſt , vt Ilias.Tota.n.hiſtoria de bello Troiano eſt vna oratio cōiunctione vnius dictionis,quæ eſt hæc Ilias. Significatur n.tota oratio de bello Troiano vno nomine videlicet Ilias.Pōt etiā oratio eſſe vna coniunctione ideſt copulatione:vt copulatiua propō. Socrates eſt Philoſophus & Socrates eſt Muſicus : vel diſiunctione: vt omne Ens eſt agēs vel patiens.Sic igitur oratio eſt vna primo modo:q̄ cōiunctione eſt vna:ſiue illa coniunctio ſit dictio:ſiue nota:Alia vero dicitur una: quia declarat vnum prædicatum & non per accidens de vno ſubiecto, eo q̄ eſt aſſecutiua vnius naturę.Dixit non per accidens, quia ſi p accidēs:prædicaretur prædicatum de ſubiecto:cum accidēs ſit aliud quid ab ipſo ſubiecto: Talis definitio non dicef vna oratio ſic igitur oratio dupliciter dicitur vna: aut cōiunctione,aut aſſentia & vnitate prædicati:quare cū definitio ſit oratio,etiam definitio dicetur vna dupliciter, coniunctione,& ſic definitio nominalis eſt vna:aut vnitate prædicati:& ſic definitio quid rei eſt vna. Patet ergo (vt recte.Philoponus inquit)ex accidentibus orationis: quę eſt genus definitionis,colligi accidentia definitionis, quæ eſt illius ſpecies . Ex his colligit definitiones definitionum:& primo definionis dicentis quid: eſt .n. definitio dicens quid,Oratio vna vnum de vno declarans nō per accidens:& hoc inquit. Vnus quidem igitur terminus & definitio termini ideſt definitionis eſt : qui dictus eſt.Dictum eſt.n.definitionem dicentem quid eſſe orationem vnā Vnum prædicatū de vno ſubiecto p ſe declarantē.Deinde ponit definitionem definitionis cauſalis , q̄ dicit ꝓpter quid & inquit. Alius vero terminus eſt Oratio demonſtrans ꝓpter quid,hæc eſt definitio definitionis dicentis ꝓpter quid:tacuit autem definitionem definitionis nominalis:quia ſuperius eam poſuit.Ex his(vt mihi videtur)Colligit differentiam inter definitionē dicentem quid:& definitionē dicentē pp quid,& inquit.Quare prior quidē definitio,quæ dicit quid: ſignificat quidē ipſum quid rei ſup.demonſtrat vero minime : cū potius ſit vt Concluſio: & non vt demonſtratio : Vt dicemus poſtea.Poſterior vero.ſ.quæ dicit propter quid:manifeſtum eſt quoniam erit quaſi demoſtratio ipſius quid eſt: ideſt ipſius definitionis dicentis quid pōne differens a demonſtratione:hæc eſt differentia . Ex hoc apparet Error eorū:q̄ dixerunt Ariſt.poſuiſſe differentiā inter nominalem definitionem,& definitionem dicentē pp quid.Hoc enim falſum eſt:& ſuperfluum,quia ſuperius poſuit.

Com.69. O P Q Error aliquorum.

¶ Intereſt

A *❡ Interest.n.cum propter quid tonitat, atq; quid est tonitruum dicitur. Quippe cum ad primum hæc accommodetur redditio, quia in nubibus ignis extinguitur. Ad secundum hæc competat, sonus cum extinguitur in nubibus ignis. Quare eadem ratio diuerso dicitur modo. Et illo quidem modo continua est demõstratio, hoc autem est diffinitio.*

❡ Differt enim dicere propter quid tonat, & quid est tonitruum. Dicet enim sic quidem propter id, quod extinguitur ignis in nubibus. Quid tonitruum est. Sonus extincti ignis in nubibus. Quare eadem oratio alio modo dicitur, & sic quidem demonstratio continua, sic autem definitio.

Cõ.70. ❡ Dixit causalẽ, definitionẽ quã propter quid vocat: a demonstratione non differre nisi positione. Nũc illud declarat: & sumit pro demonstratione hãc: videlicet. Quia extinguitur ignis in nubibus, pro definitiõe vero ꝓpter qd: sumit sonus extincti ignis in nubibus, ꝙ illa demonstratio B patet quia si quæratur propter quid Tonat: ipse demonstrans. Dicet, quia extinguitur ignis in nubibus. Quod vero alia sit definito, etiã constat, quia si quæraf quid sit tonitruũ. Dicet definiens. Sonus extincti ignis in nubibus. Quare prima est demonstratio, cũ assigneť pro cã quæsiti ꝓpter qd. Secũda definitio, cũ assignetur rñsio ad quæsitũ qd est, vnde inqt. ❡ Dixi definitionẽ ꝓpter quid non differre a demõne, qa differt dicere in qõne ꝓpter quid tonat: & qd est tonitruũ: nã ad primã qõnẽ dicet demõstrans sic qdẽ: ꝓpter id qđ extinguitur ignis in nubibus, & sic totũ hoc qa extinguitur ignis in nubibus: ꝓ demrõne sumitur: qa assignatur ꝓ cã in quæsito ꝓpter quid: tonitruũ est si fiat qõ: dicet definiẽs, Sonus extincti ignis in C nubibus, & sic hoc totũ. Sonus extincti ignis in nubibus est definitio ꝓpter qd: qa assignatur pro rñsione ad quæsitũ qd est. Mõ hæc duo .f. & illud qđ assignatur pro cã in q̃sito ꝓpter qd, & qđ assignatur pro rñsione in q̃sito quid est eadẽ sunt: & in paucis differũt: ideo cõcludit. Quare eadẽ oratio alio mõ dicitur atq; alio, licet re & subiecto eadẽ sit: & sic quidẽ (vt assignaf pro causa in quæsito ꝓpter qd) est continua demrõ: sic autẽ .f. vt assignatur rñsio

Obiectio. in quæsito qd est: est definitio. ❡ Sed dices non vr̃ eadem oratio esse. Vtraq; illarũ, quia prima quæ assignatur pro cã, non sumit sonũ: per quẽ datur intelligi definitio dicẽs quid. Vt.n. dicemus: Tonitrui definitio dicẽs quid: quam Philop. vbiq; materialẽ appellat: est hæc: Sonus in nubibus, modo illud: quod assignatur pro cã in quæsito ꝓpter qd: nõ sumi hanc partẽ, quæ est loco definitionis materia D lis: siue dicẽtis quid: illud vero qđ assignatur ꝓ definitione in quæsito qd est: sumit illã partẽ: nã definiens rñdet, est sonus extincti ignis in nubibus: ergo hæc oratio nõ vr̃ eadẽ: immo differt re: cũ in vna aliqd sumatur: quod non sumitur in altera: aggregat.n. scđa vtraq; definitionẽ & dicentẽ qd siue materialẽ: & dicentẽ ꝓpter quid siue formalẽ: quas prima oratio nõ cõprehendit: vt intelligenti patet.

Solutio. ❡ Et dicendũ (vt innuit Philop.) demonstratorẽ prætermisisse materialẽ cãm tonitrui, scilicet sonũ: vt facturus ipsam concõnẽ: sumpsit aũt formalẽ vt vtilẽ sibi ad demonstrationẽ: & sic si recte intellexi: vult materialẽ esse subintelligendã, hoc pacto, ꝓpter quid tonat. Demõstrator rñdet: qa extinguitur ignis in nubibus tonat. Modo tota hæc: quia extinguitur ignis in nubibus, Tonat, est assignata pro demõstratione: ꝓ cã vero quæsiti. Illa solũ: quia extinguitur ignis in nubibus. Prætermisit ergo: quia assignauit cãm: ex qua sequitur illud qđ prætermisit. Debet aũt subintelligi: cũ assignetur illa oratio pro demõstratione. E Nã tunc in tali oratione habentur tres termini maior: quæ est passio: videlicet tonat. Minor subiectũ: videlicet nubes, & cã, videlicet extinguitur ignis in nubibus, & ita habetur tota demonstratio, Arist. vero partẽ illã: quia (vt dicit Philoponus) definitio habens in seipsa cãm existentiæ rei: modo quodã ostendit rẽ illam, quare oratio: quã pro cã assignauit: videtur quodãmodo tota demonstratio.

Dub.1. ❡ Sed dices dato ꝙ debeat subintelligi in oratione illa, quæ assignatur pro demõstratione, materialis definitio: qũo differt positione ab eadẽ oratione quæ assignatur pro definitione.

Secunda. ❡ Præterea, Vtrũ sit alia differentia: etiã dubitatur.

Rñ. Phi. Ad primã. ❡ Respondet Philop. ad primã, eas positione differre: inquantũ definiens quidẽ in secunda: quã pro definitiõe assignat, incipit a materiali cã cũ dicit est sonus: F & descendit in formalẽ cãm, cum inquit extincti ignis. Demõstrans vero in prima: quã pro demonstratione assignauit. Primo sumit formalẽ cãm tanq; mediũ terminum cũ dicit: quia extinguitur ignis. Deinde sic concludit materialẽ, cũ sub intelligit: Tonat: & sic differũt põne siue ordine terminorũ.

Alia Rñ. ❡ Vel aliter (vt Philoponus etiã innuit) differunt positione, quia in oratione, quæ ꝓ cã assignat demonstrans separauit formalẽ cãm a materiali: quia accepit expresse formalẽ, prætermittẽs materialẽ: volẽs illã esse subinferendã, definiens vero in oratione, quã pro definitione assignat: simul formalẽ & materialẽ quasi ꝓ vno termino sumpsit.

Ad secũdã ❡ Ad secundã vero dicendũ est: ꝙ non solũ oratio illa est alia vt assignat pro cã: & vt assignatur G pro definitione ꝓpter põnẽ terminorũ, sed ꝓpter differentiã modi: quo accipiuntur termini: nã ea oratio vt assignatur pro defininone, termini sumũtur in abstracto. Vt vero assignatur pro cã & demonstratione, termini assignantur in cõcreto. Quã differentiã Arist. non expressit: qa quasi per se patet.

Obiectio. ❡ Sed dices nonne accidens, & in abstracto: & in concreto sumi potest: ergo vtroq; modo definiri.

Solutio. ❡ Propter hanc cãm fortasse Arist. tacuit hãc differentiã in tali oratione, cũ vtroq; modo illa passio: quæ tonitruũ est, accipi & definiri possit: & solũ accepit differentiã penes positionẽ. Siquis.n. dicere tonare est sonare ignis extincti in nubibus, non male diceret.

Alia solu. ❡ Vel fortasse dici potest, accidẽtia nõ posse definiri proprie. nisi vt sumuntur in abstracto: quia definitio non est nisi substãtiæ, vel eius quod habet modũ substãtiæ: modo accidens in cõcreto nec est substantia, nec se habens per modũ substã H tię. Propterea ꝓprie in abstracto definitur, vt vero demõstratur, accipitur in concreto, quia nõ demonstratur: nisi, vt prædicatũ de subiecto: de quo proprie in concreto p̃dicatur.

Cur Arist. eã orõnẽ quã a demõstrante ꝓ demõstratione assignat cõtinuã demõstrationem appellauerit. ❡ Animaduerte Arist. Orationẽ: quã demõstrans assignat pro demõstratione: siue pro cã: appellare continuam demonstrationẽ, quod cur sic appellarit, non constat.

Alex. & S. Tho. ❡ Alexander eã orationẽ continuã dicit inquantũ nõ habet diuisas propositiones aut separatas a conclusione: sed vt in vna quadã cõtexione enũciatas. Quã expositionẽ Thomas noster sequitur.

Philopo. ❡ Philoponus vero dicit eã orationẽ esse continuam demõstrationẽ: quia est in prima figura: cũ nec mediũ supponatur extremis: nec extraponitur.

Propria expõ. ❡ Ego vero his non aduersando, dicerẽ Aristo. totã illã orationẽ (quia extinguitur ignis in nubibus) Tonat, appellare continuã demõstrationẽ: qa ꝓpones sunt cõiunctæ per notã cãlem qa cuius oppositũ est in demõstratione explicita: nã in ea propõnes abiunctę sumuntur

I per nullam notam coniūctæ:nisi solo medio termino.

Præterea est tonitrui diffinitio sonus in nubibus, atq; hoc est demonstrationis ipsius quid est positio. Est igitur diffinitio una quidem oratio ipsius quid est conclusio. Eorum autem diffinitio quæ mediis uacant indemonstrabilis est ipsius quid est positio.

Amplius est terminus tonitrui sonus in nubibus, hoc autem est ipsius quid est demonstrationis conclusio. Immediatorum uero terminus positio est ipsius quid est indemonstrabilis.

Com.71. Locutus est de definitione nominali:& de definitiōe cāli dicēte ꝑpter qd:at nunc de alijs duabus definitionibus inqt. Amplius. vltra has definitiões, quas dixit est alius tonitrui terminus dicens qd:q̄ eius materialis definitio dr: vt placet Philopono:qa datur p genus & p subiectū:in quibus vt in materia fit tonitruū:& est sonus in nubibus. Deinde innuēs differentiā huius ad definitionē dicentē ꝑ K pter quid, inqt. Hæc aūt est ipsius qd est: hoc est dicentis qd.& cōclō demonstrationis. In demonstratione.n. concluditur sonare siue sonare nubes: quia patiūtur in ipsis ignis extinctionē. Deinde ponit aliā definitionē:quæ nec est demōstratio, nec cōclusio demōstrationis, sed positio in sciētia:quasi illius dignitas, vt in geometria ipsius punčti. Punctus est:cuius pars nō est,& in arithmetica vnitas est principiū primū nūeri. Et inqt. Immediatorū vero terminus atq; definitio pō est ipsius qd est:qd est indemōstrabile. Dicūtur aūt hæc immediata pūctus in geometria: & vnitas in arithmetica:qa in talibus sunt primā nihil habētia prius in quo resoluūtut in talibus sciētijs(vt diximus) definitiones ergo taliū dicuntur dignitates particularium scientiarū:quia supponuntur, vt positiones.

Est igitur diffinitio una quidem oratio ipsius quid est indemōstrabilis. Alia uero rōcinatio ipsius quid est a demonstratione differēs casu, Et tertia demonstrationis ipsius quid est conclusio.

L *Est ergo terminus unus quidem ratio ipsius quid est indemōstrabilis. Vnus uero syllogismus ipsius quid est casu differens a demōstratione. Tertius uero ipsius quid est demōstrationis cōclusio.*

Com.72. His declaratis. Nunc colligit omnes definitiones rei. Dico rei:quia nominalē non enumerat fortasse suppositiones illam enumeratā:& inquit. Est ergo term nus vnus quidem ratio eius quid est expositiua:quod demonstrari nequit:quam positionem appellauit in scientijs. Vnus vero terminus & secundus est definitio propter quid syllogismus ipsius quid est casu differens a demonstratione:casu quidem, quia penes concretum & abstractum(vt dictū est)& nō modo casu:sed positiōe, vt dictū est. Tertius vero terminus est ipsius quid est:& materialis definitio de-

M monstrationis conclusio. Sed videntur quinq; definitio-

Dubitatio nes(vt Themistius innuit)Prima nominalis. Secunda dicens quid & materialis tantum. Tertia causalis tantum. Et dicens propter quid. Quarta vtrāq; complectens, scilicet & quid & propter quid. Quinta deniq; positio in scien-

Solutio. tijs. Et dicendum sine dubio esse quinq; si enumerentur distincte. Sed quia causalem & quid complectētem Arist. simul enumerauit. Ideo quatuor esse videntur, vna scilicet compræhendente duas.

Patet igitur ex hisce quæ diximus, quo pacto est, quo pacto nō est ipsius quid est demonstratio. Et quorum est & quorum non est, quotq; modis præterea dicitur diffinitio, quoq; pacto ipsum quid est ostenditur. Et quo pacto etiam non ostenditur. Atq; quorum est & quorum non est. Insuper quomodo sese habet ad demonstrationem, quo nãq; modo fieri potest, & quomodo fieri nequit, ut eiusdem sit diffinitio demonstratione.

Manifestum igitur ex dictis est & qualiter est ipsius quid est demonstratio, & quomodo non est. Et quorum est, et quorum nō est, Amplius autem definitio & quot modis dicitur, & qualiter quid est demonstrat, & quomodo non demonstrat. Et quorū est, & quorum non est. Adhuc autem & ad demonstrationem quo modo se habet & quomodo contingit eiusdem esse, & quomodo non contingit eiusdem esse, & quomodo non contingit. N Tex.11.

Epilogat omnia:quæ dixit,& inquit. Manifestum est igitur ex dictis,& qualiter est ipsius quid est demonstratio:quia simul scilicet inuestigatur cum demonstratione, & quomodo non est: quia vt conclusio & prædicatum non demonstratur. Præterea ex dictis etiam patet & quorum:id est quarum definitionum proprium est inuestigari cum demonstratione: quia illarum rerum definitionū proprium est inuestigari cum demonstratione: quæ alijs inexistunt:vt definitionum eclypsis:Tonitrui & taliū. Et quarum definitionum non est proprium cum demonstratione inuestigari, quia definitionum immediatorum. Amplius ex dictis patet quot modis definitio dicitur:quia duplex nominalis,& rei declaratiua: quæ vlterius quot modis subdiuisa sit: etiā patet. Insuper ex dictis patet. quomodo quid est atq; definitio demonstrat:hoc est quomō definitio est vtilis ad demonstrationem: nam formalis definitio dicens propter quid est vtilis:vt medius terminus: & quomodo non est vtilis: quia formalis definitio non est vtilis, vt fiat conclusio demonstrationis. Rursus ex dictis patet quorum est definitio, quia incomplexorum,& quorum non est:quia non est complexorū. Adhuc patet ex dictis qūo definitio se habet ad demonstrationē: nā dictum est:q; est demonstratio positione differens. Demum patet ex dictis qūo contingit eiusdē esse definitionē,& demonstrationē:quia secundū aliā atq; aliā rationē:nā alicuius est definitio inquantū definibilis:& eiusdem est demōstratio, inquantū demonstrabilis: & qūo non contingit, quia eiusdem eodem respectu nō est definitio & demonstratio. Sed circa hæc dubitaret quispiam: quia Philop. dicit duas definitiones dicentē quid:& materialē:& dicētem propter quid:& formalē:definitio data per agens & per finē quæ definitiones sunt, Verū formales an materiales. Robertus Linconiensis cognomento Grossatesta tradit definitionem omnē esse aut formalē, aut materialem:& dicit eam, quæ dicit finalē cām:esse formalē:quia finis operatio est ab ipsa forma agrediens. Eā vero, quæ dicit agentē cām, asserit esse materialē: quia agens potius in materiā reducitur qa vtraq; causa vnde motus principiū est. Sed hoc non placet: quia licet forma finis & efficiens(vt secūdo libro physicorū dicitur) multoties coincidant in idē: nūq; tamē agens venit in speciem materiæ. Alij vero dixerūt agentē causam:& finem reduci in formam:& ita definitiones illæ formales dici possunt. Sed eadem ratione definitio dicens materiam dicetur formalis:quia materia reducitur ad agentem causam(vt secūdo physicorum dicitur). Ego vero in verbis Aristo. non lego quæ sit formalis definitio,& quæ sit materialis. Sed dicit aliquā esse dicentem quid. Aliquam vero causalem dicentem propter quid. Propterea saluo meliori iudicio:dicerem omnem definitionem dicentem causam quamuis esse formalem, modo sit quietans,& faciens propositiones immediatas. Vnde siue detur per materiam: siue per formam, siue per quamuis causam:siue simul: siue seorsum modo faciat propositiones demonstrationis immediatas,

Right margin notes: Com. 73 · O · Dubitatio · Que Lin. · Q · Reputatio. T.cō.70. · Alia solu. · Refutatio. · Te.c8.26 Propria solutio. · P

A diatas,formalis dicetur definitio. Vnde causalis definitio & formalis, & dicẽs ꝓpter quid idẽ est. Cur vero omnis talis:quæ dicit cām:dicaẽ formalis. Arbitror esse qa forma dicitur oẽ declarãs:& alio notius.Definitio vero dicẽs quid(vt genus & subiectũ) verbi cã sonus in nubibus:dicitur materialis:quia omne declaratum & ignotũ potest materia dici respectu declarantis & respectu notioris.Prӕterea genus & subiectũ alicuius passionis semper sunt materiæ:in quibus passio illa fit.Fateor tamen Aristo.in hac definitionum numero nec materialis definitionis,nec formalis meminisse.Melius autem res hæc patebit per ea:quę Aristo.dicet postea.

Quare ois definitiõis quæ dicit cām dicaẽ formalis & quæ dicit quid materialis

¶Cum autem tum arbitremur scire cum cognoscimus causam. quatuor uero causæ sunt.una quidẽ quidditas alia aũt quæ cũ sint hoc esse necesse est, & tertia quæ primũ mouit, & quarta gratia

B *cuius cætera fiũt oẽs hæ per demonstrationis mediũ ostenduntur. ¶Quoniam autem scire opinamur,cum scimus causam, Causæ autem quatuor sunt. Vna quidem quod quid erat esse. Vna uero cũ hæc sint,necesse est hoc esse.Alia autẽ,quæ aliquid primo mouit. Quarta uero,cuius gratia,oẽs hæ per mediũ ostenduntur.*

Com. 74 ¶At nũc:ꝙ mediũ demõstrationis sit cã, vult declarare, quo fit(vt recte illud Themistij dictũ sit)mediũ cãm , & definitionẽ idẽ esse.Accipit itaqꝫ primo omnes causas ꝑ mediũ ostendi:& intelligit nõ ꝙ illæ per mediũ ostendãtur:vt prædicata vel conclusiones.Sed ꝙ vnaquaqꝫ ipsarũ ostendatur per mediũ(vt Philop.inquit.)Quia locum medij cõpicit. Vel ostendũtur per mediũ. Vt cointellectæ in demonstratione, nõ vt intellectæ per demonstrationẽ. Vnaquęqꝫ enim causa ostenditur per mediũ quia nobis

C innotescit eius rõ in demonstratione per rationẽ medij inquit.¶Qm autẽ scire opinamur cũ scimus cãm rei existẽtiæ.Et causę ipsæ quatuor sunt.Forma:quæ dicitur quod quid erat esse.Materia,quæ est de numero illarum causarum:quæ cum sint necesse est hoc esse:& loquitur in plurali:ꝓpter effectus artificiales:qui nõ materia cõstant,sed pluribus. Vel loquitur respectu proximarũ materierũ, ex quibus constãt effectus naturales,nã licet in prima materia vna omniũ sit:eiusdẽ effectus plures sunt materię ꝓximæ.Modo materia cõmuni posita non necessario effectus est:sed proximis materijs acceptis:& dixit signanter quæ cũ sint necesse est hoc est : quia res rõne materiæ est necessaria necessitate simpliciter: necessitas cæterarũ causarũ est ex conditione(vt secũdo physicorũ dicitur) Tertia causa efficiens est,quæ est aliquod mouens , vel quæ ali-

D quid primo mouet:& dixit primo: fortasse ad differentiam instrumentaliũ causarũ. Vel dixit primo(vt Philop. innuit) ꝓpter causas agentes secundarias.Quarta est finalis cã,quæ est cuius gratia cætera fiunt . Ideo concludit omnes has per medium demonstrationis ostendit : quia sub ratione medij in demonstratione indicantur:propter quod verbum per:sonat potius similitudinem, & accipitur pro ipso vt:quasi sit sensus omnes has nobis patere in demonstratione vt medium.

¶Nam id quod cum sit necesse est hoc esse,non est una propositione sumpta,sed saltem duabus. Hoc autem est cũ unum medium habent.Hoc igitur uno sumpto necesse est conclusionem esse.
¶Etenim id,quo existente,hoc necesse est esse. Vna quidem propositione accepta non est,duabus autem ad minimum,Hoc autẽ est, cum unum medium habeant.Hoc igitur uno accepto,conclusionem necesse est esse.

¶Quia Aristo. in proximo textu de materiali causa ita dixit. Vna vero , quæ cum sint necesse est hoc esse.Ideo nunc exponit quomodo hæc verba intelligenda sunt. E Com. 75.
Potest enim intelligi ex materia aliquid sequi . Vel vna propositione assumpta:vel duabus:ideo inquit.¶Etenim id:quo existente:necesse est hoc esse,vna quidem propositione accepta:non est,quia ex vna propositione syllogistice nihil sequitur: sed necesse est hoc , acceptis duabus propositionibus ad minus. Hoc autem est , hoc est dico autem in duabus propositionibus cum propositiones habeant vnum medium:in quo communicant:nã hoc vno medio sic in duabus propositionibus assumpto necesse ẽ conclusionem esse:sed si invna propositione assumeretur, non esset conclusio necessario sequens. Similiter si duæ ꝓpositiones assumerentur non in vno medio communicãtes:nihil sequitur.Et(vt recte expositor inquit). Hæc expositio in omnibus causis intelligitur: non enim ex causa in vna propositione assumpta necessario conclusio sequitur sed cum causa assumitur in duabus propõnibus. F St.Tho.

¶Patet autem & hoc pacto. Cur rectus his angulus est . qui in semicirculo designatur,quid cum sit rectus est ille. Sit itaqꝫ rectus,a,Dimidium duorum rectorum,b, angulus deniqꝫ qui est in semicirculo designatus,c,Vt igitur ,a, id est rectus competat ipsi c,id est angulo qui est in semicirculo designatus . causa est ipsum b.Nam duorum quidem rectorum dimidium æquale est ipsi,a.Ipsum autem,c,æquale est ipsi,b. Angulus enim In semicirculo dignatus duorum rectorum dimidium est.Cum igitur,b,duorum recterum dimidium sit,a.competit ipsi ,c, quod quidem est rectum cum angulum esse qui est in semicirculo designatus. G
¶Manifestum autem & sic,propter quid rectus est,qui in semicirculo est,quo existente rectus est. Sit igitur rectus in quo,a,mediũ duorum rectorum,in quo,b,qui est in semicirculo,in quo,c.Eius igitur,quod est,a,rectum inesse,c,quæ est in semicirculo . Causa est,b. Hic quidem enim ipsi,a,æqualis est,c,autem ipsi,b,duorum enim rectorum medium est,b,igitur existente medio duorum rectorum,a,inest ipsi,c,hoc autem in semicirculo rectum esse.

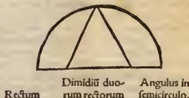

H

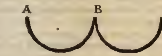

¶Exemplificat de his,quæ dixerat,& ostendit per exempla,quomodo per vnumquodqꝫ genus causæ contingit demonstrationem fieri: & primo in genere causæ materialis ponit exemplum,& quidem in mathematicis:supponit.n.angulum qui est in concauo semicirculi, esse dimidium duorum rectorum:quod ex tertio libro Euclidis Com.76.

I demonstrari potest:& nunc supponatur:non enim exemplorum quaerimus veritatem. Supponit secundo dimidium duorum rectorum esse rectum: quod Ilico patet, si cut dimidium duorum palmorum est palmus: & duorũ digitorũ digitus. Tunc disponit terminos, & inquit. ⁋ Manifestum est autem & sic, scilicet per exempla, quod diximus:dixit enim per vnumquodq; genus causae fieri posse demonstrationem. Ideo ostendit per exempla. Et primo in genere causae materialis in mathematicis, & inquit. Propter quid rectus est is angulus: qui in semicirculo est. Vel supple tu:quid est illud:quo existente rectus est is angulus:qui in semicirculo est. Respondet per causam materialem:& disponit terminos, & inquit. Sit igitur rectus in quo.a.hoc enim quaeritur (vt maior extremitas de angu-
K lo)qui est in semicirculo. Mediorum duorum rectorum sit in quo.b. Angulus vero q est in semicirculo sit in quo c. Terminis sic dispositis. Eius igitur quod est a rectũ inesse ipsi.c.qui est in semicirculo angulus: causa est.b. cuius rationem affert:& inquit. Hic quidem enim ipsi.a.aequalis est:conuertitur enim b.cum ipso.a. nam omne dimidium duorum rectorum est rectum: & omne rectum est dimidium duorum rectorum.c.autem ipsi.b. aequalis est: conuertuntur enim similiter, est enim.c. duorum rectorũ dimidium:& econtra. Terminis sic dispositis: inquit.b.igitur existente medio duorum rectorum.a.inest ipsi.c. hoc autem erat maior quaesita.s. angulum in semicirculo rectum esse. Quare demonstratio patet:omne enim dimidiũ duorum rectorum est rectum. Et qui est in semicirculo angulus:est dimidium duorum rectorum, ergo est rectus.
L ⁋ Sed dices quomodo haec demonstratio est per materiã.
Solutio. Dubitatio ⁋ Patet solutio:quia dimidium duorum rectorum est materia anguli recti, constat enim rectus ex duobus angulis rectis:ergo dimidium duorum rectorũ est pars recti: q͂d demonstratur de angulo, q͂a est in semicirculo:& cũ pars sit totius materia, iure haec demõstratio erit per materiã.

⁋ *Quidditas autem est idem quod hoc, & eo sane quia hoc significat ipsa ratio. At uero quidditatem etiã causam esse mediam antea demonstrauimus.*

⁋ *Hoc autem idem est ipsi quod quid erat esse, quod est significare ipsam rationem. At uero & ipsius quod est, quod quid erat esse, causa demonstratur media.*

Com.77. ⁋ Sed dices medium causa, & definitio maioris extremi idem est, modo dimidium duorum rectorum non est q͂d quid erat esse recti, quod demonstratur. Ergo haec demõstratio non est per causam aliquam. Respõdet dimidium
M duorum rectorum esse quod quid erat esse maioris extremi.s.recti:non quidem(vt Philoponus inquit). Substantifice atq; quidditatiue:sed significatiue: non enim dimidiũ duorum rectorum est substantia recti:sed significatum recti:& sic demonstratio bona est, quoniam medium est cã materialis:& definitio quid significans ipsius recti, & medium:inquit. ⁋ Hoc autem.s.quod aequale est ipsi.a. & ipsi.c.s.dimidium duorum rectorum:idem est ipsi quod q͂d erat esse, non quidẽ ipsi quod quid erat esse, quod est substantia recti: nam tale quod quid erat esse assignatur per causam formalem:sed ipsi quod quid erat esse: quod est rationẽ significare, id est ipsi quod quid erat esse quod est idem rationi significanti:cũ sit causa materialis recti: quae non potest esse quod quid erat esse substantiale. Modo ipsius quod quid erat esse quod est idem rationi significanti causa, demonstratur medium:hoc est accipitur in demõ-

stratione vt causa media. ⁋ Vel aliter exponi potest, quia N
Alia expõ dictum est in tertio metaphysice, demonstrationes mathematicas non fieri per materiam, sed solum per formalem causam. Respondet Talem causam materialem concidere Tex.cõ.5. cum causa formali: quae est quod quid erat esse. Secus in physicis: Vbi causa materialis nunq͂ concidit cum forma li, Causa vero quare in mathematicis causa materialis cõcidit cum formali est:quia non demõstrat mathematicus per causam formalem, quae est altera pars compositi & perficiens materiam:vt facit physicus. Sed per causam formalem:quae declarat rem:modo materialis causa cum declaret rem:etiam formalis dici potest:& hoc inq͂t. ⁋ Hoc autem scilicet medium quod diximus esse causam materialem recti:idem est ipsi quod quid erat esse id est formę significanti rationẽ, id est declaranti rẽ, & non perficienti O materiã, Modo & ipsius quod est quod quid erat esse:id est forma declarans rem demonstratur, id est accipitur in demõstratione:vt causa media:& haec expositio mihi placet. ⁋ Potest & tertio exponi, Vt expositor inquit. Et nõ Lectiones xi. secũdũ hunc. ab ratione. Vt legenti quae ille dicit:patet.

⁋ *Idem fit cum quaeritur propter quid aduersus athenienses persicum bellum exarsit, quae causa fuit, ut athenienses bello uexentur, quia contra sardes ipsi cum eretriensibus irruerunt. Hoc.n. primum mouit. sit itaq; bellum, a, priores irruisse, b, athenienses, c, b, igitur, priores inquam irruisse ipsi, c, id est athenienses inest a, quoq;, b, ipsi competit. Medij nãq; lacessiti bellum aduersus eos agunt qui priores iniuriam intulerunt, a, igitur id est bellum, ue xariq; bello, b, ipsi inest, id est hisce qui priores bellum gessere, b, uero ipsi, c, id est atheniensibus inest. Hi nãq; tractare bellum cedere medosq; lacessiuere. Medium igitur & hoc in loco causa est, atq; ea quae primum mouit.* P

⁋ *Idem autem, propter quid Medorum bellum factum sit Atheniẽsibus, quae causa fuit praeliari Athenienses, quoniam in Sardes cũ Eretriensibus commiserunt. Hoc enim mouet primum. Sit bellum in quo, a, prius commisisse, b, Atheniensibus, c. Inest igitur, b, ipsi, c, prius enim commisisse Atheniensibus, a, autem ipsi, b. Debellari enim prius inest iniustis, inest itaq; ipsi, b, a. Debellari prius incipientibus ipsum uero, b, ipsi. siue Atheniensibus. Priores enim inceperunt Medium itaq; hic causa est primum mouens.* Praeliari vt vexarĩ tur bello. Cõmisisse. Irruerit. Cõmisisse Irruisse.

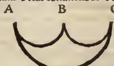

Q

⁋ Hoc exemplum est de demonstratione, cuius medium Com.78. est causa effectrix:siue primum mouens. Sit igitur hęc cõclusio. Athenienses vexantur bello. Medium vero, quod est mouens causa:est:quia ipsi prius cum Eretriensibus in Sardes irruerunt. ⁋ Quo vero ad verba attinet. Medi sunt Verborũ expositio. populi Asiae Vicini vero Parthis: Assyrijs, Persis, & Mari Hyrcano:qui olim Regi Persarum tributa impendebant. Athenienses qui sint, clarum est. Eretrienses vero Euboiae insulae populi sunt. Sardes vero ciuitas in Lidia & olim regia Cresi. Exemplum autem significat Sardes: &

Medos

A Medos confœderatos fuisse ex vna. Athenienses vero cũ Eretriensibus ex alia inquit. ¶ Idẽ auteẽ supple fit: cũ quæri tur: propter quid Medorum bellum factum sit Atheniẽ sibus, hoc est propter quid priscum bellũ aduersus Athe nienses exarsie & exponit propter quid & causam idem esse: cum inquit. Quæ causa fuit præliari Athenienses id ẽ quæ causa fuit: vt Athenienses vexarentur bello. Causam autem assignãs: inquit. Quoniam in Sardes cum Ere triensibus commiserunt idest prius irruerunt. Et ait hoc causam esse: quia mouit primum Medos: vt bello Athe nienses vexarent. Prius ergo irruisse fuit causa mouens. His declaratis, constituit terminos: & inquit. Sit bellum in quo. a. prius commisisse in quo. b. Atheniensibus sit. c. Tunc patet ipsum. b. ipsi. c. inesse: hoc est prius commisisse inest Atheniensibus Athenienses enim cum Eretriensi
B bus prius in Sardes irruerunt. Ipsum autem. a. ipsi. b. inest. Vexari enim bello inest prius iniustis. i. committentibus iniuriam: qui iniuste agunt. Quare ipsi. b. quidem ipsum a. inest. Hoc est debellari inest prius incipiẽtibus: vel prius commitentibus iniuriam. Ipsum autem. b. ipsi. c. sine Athe niensibus, nam Athenienses priores inceperunt: ex hoc exemplo concludit medium esse causam: primo mouentem.

¶ Ea uero quorum causa est id quod alicuius est gratia, eundem subeunt modum, ceu propter quid deambulat, ut ualeat. Cur do mus est, ut conseruetur suppelex. Nempe ualitudinis deambulatio, suppellectilis conseruande domus est gratia. Atq; inter hæc propter quid post cœnam ambulare oportet. & cuius oportet gra
C *tia, nihil interesse uidetur. Sit itaq; deambulatio post cœnam, c, non notare cibum cum occupet locum in quo est, b, ualere sit. a. Competit igitur deambulationi post cœnam id efficere, cibum in quam sumptum in ore uentris non supernatare, atq; idipsum sa nitatem conseruet. Sic enim uidetur. b. Igitur cibum inquam haud natare, c, ipsi inest, idest deambulationi post cœnam. At, a, ualitu dinem inquam conseruare, b, ipsi competit. Quæ igitur est causa, ut, a, gratia cuius cætera sunt ipsi competat, c, nempe, b, ipsum est, non supernatare inquam cibum. Atq; hoc est tanquam ipsius ra tio, nam, a, hoc assignabitur pacto. Cur autem, b, competit ipsi, c. Quia sanum est id nimirum est sic inquam sese habere, Verum mutentur ratiocinationes oportet, magis enim hoc pacto singula elucescent.*

¶ Quorumcunque uero causa est ipsum cuius gratia, Vt propter quid ambulat. Vt sanus fiat. Propter quid domus est. Vt ser uentur uasa. Hoc quidem gratia huius, quod est sanari. Illud
D *uero gratia huius, quod est seruari est propter quid autem opor tet post cœnam ambulare. Et cuius gratia oportet. Differt nihil. Ambulare autem post cœnam sit, c. Non eminere cibus in quo, b. Sanari in quo, a. Sit igitur ipsi post cœnam ambulare inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os uentris. Et hoc esse sanum. Vi detur enim ipsi ambulare, quod erat, c, inesse, b, quod erat non emi nere cibos. Huic autem, a, quod erat sanum esse.*

Facta	Seruans vasa	Domus
A	B	C

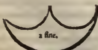

Sanũ esse	Nõ emineẽ cibos in ore stomachi.	Ambulare post cœnam.
A	B	C

E

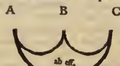

Quæ igitur causa est, ut ipsi, c, insit, a, quod est ipsum cuius gra tia est, b. Hæc autem (ut illius ratio est) a, enim sic demonstrabi tur, propter quid autem, b, ipsi, c, inest, quoniam hoc est sanari, qđ est sic se habere. Oportet autem. commutare rationes & sic sin gula magis apparebunt. F

Nõ supnatare cibos.	Sanũ esse.	Ambulare post cœnam.
A	B	C

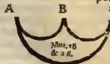

¶ Nunc de finali causa exempla ponit: & inquit. ¶ Quorumcunq; vero causa est ipsum cuius gratia: idest finis, Com. 76.
G idem est iudicium. Vt propter quid ambulat Socrates. Respondebitur. vt Sanus fiat. Vnde demonstratio sic cõ ponitur. Omne quod sanum fieri vult, ambulat. Socrates sanus fieri vult. Ergo Socrates ambulat: demonstratio est per medium: quod causa finalis. Aliud exemplum ponit & inquit. Propter quid domus facta est, vt seruentur Va sa. Ergo demonstratio erit. Seruans vasa factum. Domus seruans Vasa: Domus ergo facta. Hæc ergo demonstratio est, cuius medium causa finalis est. Et hoc inquit. Hoc quidem igitur huius gratia, quod est sanari: vt ambulare Socratem. Illud vero gratia huius est: quod est seruari va sa: vt Vasa seruari finalis causa est domus factæ. Vlterius vult ponere aliud exemplum. Et ideo ne fit de verbis con tentio, nomina exponit: & inquit. Propter quid autem oportet post cœnam ambulare, & cuius gratia oportet: differt nihil. Et ita pro eodem habendum est propter qđ, H
& eius gratia. Terminis expositis, ponit exemplum, & inquit. Ambulare autem post cænam sit, c, non eminere cibos: sit in quo, b, Sanari sit in quo. a. Terminis dispositis: docet demonstrare: & inquit. Sit igitur ipsi post cænã ambulare inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os ventris: ita (vt propositio minor sit) ambulare post cænã est cibos non eminere: & hoc scilicet. b. sit esse sanum: & ita maior erit: non eminere cibos est sanum esse. Nam ter minis & propositionibus ita constitutis: videtur ipsi ambulare: quod erat. c. inesse. b. quod erat nõ eminere cibos, huic autem scilicet ipsi. b. inerat. a. quod est sanum esse. Erit ergo demonstratio: ergo omne. c. est. a. quoniam om ne ambulare post cœnam est sanum esse. Colligit deinde qualis nam hæc demonstratio sit: & inquit. ¶ Quæ igitur causa est, vt ipsi. c. insit. a. ipsum: quod est cuius gratia.

I ¶Respondet causam esse, quia est.b.quare cibos non eminere causa est ipsius.a.id est ipsius sanum esse, hoc autem scilicet.b.ipsius prædicati videlicet.a.quod erat sanum esse non est definitio. Sed vt illius ratio, & ita quasi definitio. Et ita patet.b.esse, causam ipsius.a.non simpliciter: sed quasi rationem esse illius. Propter quid autem.b.ipsi.c.inest, quoniam est ipsum sanari, quod sic se habere est. Et ita a.&.b.sunt inuicem causæ, nam.b.est causa ipsius.a.vt efficiens.a.vero ipsius.b.vt finis. ¶Sed dices: si ita est: exemplum non respondet proposito: proposuit enim dare exemplum in demonstratione: cuius medium est finis: & dedit demonstrationem: cuius medium est effectrix causa. ¶Respondet, & inquit. Oportet autem commutare rationes: scilicet vt conuertatur maior: nam maiore conuersa in terminis: sic singula magis apparebunt ad propositum, erit enim demonstratio: cuius medium erit causa finalis. Sic locum istum intellexit Philoponus: secundum alteram eius expositionem. ¶Aliter etiam exponi potest: & fortasse melius: & magis ad verba. Dicemus.n. Aristotelem primo dare exempla in causa finali: cum inquit.

K

Alia expõ auctor.

¶Quorum vero causa est ipsius cuius gratia: idem est iudicium in demonstrando: nam medium etiam est propter quid: vt de alijs causis dictum est. Et ponit duo exempla in causa finali: cum inquit. Vt propter quid ambulat supple Socrates siue Plato, vt sanus fiat: sit ambulans.a.sanũ esse.b.Socrates.c. & patet demonstrationem esse per medium: quod est causa finalis. Secundum exemplum ponit (cum inquit). Propter quid domus est facta: vt seruentur vasa, factum sit.a.Seruari vasa.b.domus.c.Tunc verificat exempla, & inquit. Hoc quidem scilicet Socratẽ ambulare est gratia huius: quod est sanari. Et ita prima demonstratio est per causam finalem. Illud vero scilicet domum esse factam gratia huius est: quod est vasa seruari. Et ita demonstratio secunda etiam est per causam finalẽ. ¶Sed dices medium in demonstrationibus talibus est cuius gratia: ergo nulla harum demonstrationum est propter quid. ¶Respondet, propter quid autem oportet Socratem post cœnam ambulare, & cuius gratia oportet: differt nihil. Ergo prima demonstratio est propter quid. Similiter propter quid domus facta est, & cuius gratia facta est, differt nihil. Et ita secunda demonstratio (licet medium sit cuius gratia) erit propter quid. Hæc sunt exempla causæ finalis. ¶Quæres vlterius, vtrum vna causa possit per aliam demonstrari: & si sic. Vtrum causa demonstrans, sit definitio causæ demonstratæ. ¶Respondet causam finalem posse demonstrari de aliquo: per efficientem & hoc per exemplum & inquit. Ambulare autem post cœnam sit.c.non eminere cibos in quo.b.sanari sit in quo a.Terminis sic constitutis: sit ipsi post cœnam ambulare.f. ipsi.c.inexistens ipsum, nõ eminere cibos iuxta os stomachi, hoc est ipsum.b.ita vt minor sit hæc, ambulare post cœnam est non eminere cibos iuxta os ventris: & hoc: scilicet.b. sit esse sanum: ita vt maior sit, non eminere cibos est sanum esse, & sequitur conclusio. Ergo ambulare post cænam est sanum esse. Nam (vt inquit) videtur ipsi ambulare, quod erat.c.inesse.b.quod erat nõ eminere cibos. Huic autem scilicet.b.a.videtur inesse: quod erat sanũ esse ergo conclusio erit ambulare post cibum est sanum esse. Ex his concludit finalem causam de aliquo demonstrari posse per efficientem: & inquit. Quæ igitur causa est: vt ipsi.c.insit.a.quod.a.est ipsum cuius gratia: id est quæ causa

L

M

est: vt finis demonstretur de aliquo: scilicet.a. finis de ipso c.Respondet causa est ipsum.b. quod est causa effectrix. Ergo altera causa per alteram de aliquo demonstrari potest. Quærebatur secundo: Vtrum causa dem̃ostrans possit esse definitio causæ demonstratę: & respondet. Hos autem.f.causa demonstrans vt ratio est illius.i.causæ dem̃ostratæ. Nam (vt Philoponus inquit) non eminere cibos non est simpliciter definitio sanitatis, sed vt ratio. Non.n. vna causa est ratio atq; definitio alterius proprie. Et propterea dicit.a.quod est sanum esse: & causa finalis sic hoc est per aliquid, quod est vt ratio, demonstrabitur: econtra vero (vt propter quid.b.ipsi.c.inest propter quid simpliciter demonstrabitur) quoniam hoc est sanari, quod est sic se habere (vt.f.cibi non natent) & ita medium quod est causa effectrix, quo demonstratur finalis causa nõ est definitio simpliciter sanitatis: neq; ꝑpter quid simplr, ecõtra vero cã finalis bñ est simplr ꝑpter quid causæ effectiuæ. ¶Debes scire (vt Philoponus inquit) aliquando nomina esse rationibus manifestiora. Aliquando rationes manifestiores nominibus. Ideo Aristoteles inquit. Oportet autem commutare rationes manifestas ad nomina, & aliquando contra, & sic singula id est vtracq; propositiones syllogismi magis apparebunt. Vel melius iuxta hãc expositionem: quia vsus est infinitis pro rationibus. Dixit enim non eminere cibos esse sanari: & ambulare post cęnam esse non eminere cibos, quæ res est aliquatenus cõtra vsum, inquit. Oportet autẽ commutare rationes quæ sumptæ sunt per verba infinita: ad nomina: quia vbi dicebatur ambulare dicere possumus: Ambulans: & vbi dicebatur non eminere cibos: potest dici prohibens cibos, & vbi sanari dicebatur: dicatur sanum: & ita singulæ propositiones magis apparebunt. Hæc est expositio quę mihi magis placet.

N

O Notand.

P

¶Ordo autem generationis ac ortus uerso modo sese habet in his & in mouentibus causis. In illis enim primo medium fiat oportet, In his autem, c, ipsum extremum primo, deinde id ultimũ gratia cuius cætera fiunt.

¶Generationes autem econtrario hic, & in causis secundum motum. Ibi quidem enim medium oportet fieri primum. Hic autem ipsum, c, extremum. Vltimum uero ipsum, cuius gratia est.

¶Declarauit per quodlibet genus causæ fieri posse demõstrationem. Nunc vero de medijs, quibus demonstrationes fiunt: vt Themistio placet. Talem differentiam ponit: ꝙ trifari medium in demonstratione constituitur. Aut vt prius ordine ipso effectu: qui demonstratur aut vt posterius ordine: aut vt simul: Prius ordine effectu demonstrato est medium quod est causa effectrix: posterius vero ordine: est medium, quod est causa finalis. Simul deniq; est definitio: hoc est quid est: & quod rei esse est. Et huius rei causa est: quia rerum generationes aliter fiunt ab ipsa mouente causa, Aliter a finali causa, aliter a formali: & hoc inquit. ¶Generationes autem econtrario hic, & in causis secundum motum fiunt. Ergo supple & media: quæ sunt causæ illo effectuum aliter se habent in demonstrationibus, nam ibi hoc est in demonstrationibus effectuum causarum efficientium medium oportet ordine primum fieri, cum effectrix causa ordine effectu prior sit. Hic vero scilicet in demonstrationibus effectuum causæ finalis.c. id est medium est vltimum ordine, atq; effectu posterius. Et per.c. intellexit medium proximæ demonstrationis. Propterea subdit. Vltimum autem supple intelligo illud, quod

Com. 80. Expositio Them.

Q

A quod est cuius gratia.i.finis, quod in proxima demonstratione.a appellabatur.Tacuit autem tertium medium, quod simul est cum effectu demonstratio:propter breuitatem:& quia intelligitur ex his duobus:accepit. ℣ Vel intellige sic:Generationis aliter fiunt in causis,quæ agunt p motum:& aliter in causis finalibus, nam in causis: quæ agunt per motum:oportet medium fieri primum & ante effectum:hic autem scilicet in causis finalibus ipsum.c.vltimum hoc est effectu:supple oportet fieri primum:& ante causam:vltimum autem sup.dico cuius gratia. ℣ Philoponus vero scdm secundā expōnem per generationes intelligit consequentias syllogisticas:& tūc est sensus. Generationes autem syllogisticæ contrario hic,scilicet in causis finalibus:& in causis secundum motum.i.effectiuis fiūt In consequentijs enim syllogisticis,quæ per causam mouentem fiunt:causa præcedit effectum tempore. In consequentijs verò syllogisticis,quæ per causam finalem fiunt: effectus præcedit causam,inquit. ℣ Generationes autem: scilicet syllogisticæ econtrario hic: scilicet in finalibus causis:& in causis secundum motum fiunt. Ibi quidem enim scilicet in causis effectiuis medium oportet fieri primum. Hic autem scilicet in causis finalibus ipsum.c.extremum, quod est effectus: oportet fieri primum. Sed vltimum: quod vltimo loco fit: est ipsum.Cuius gratia:hoc enim est:quod vltimo fit.

Exp.Ph.

B

℣ Fieri autem potest.ut idem gratia sit alicuius, & ex necessitate,uelutipropter quid per laternam penetrat lumen. Et enim id quod minores habet partes,subtiliore sue, necessario per meatus maiores penetrat,ampliore sue. Siquidem lumen fit, quia transit. & cuiusnam gratia,ut non deuiemus, pedesq; etiam offendamus,

C *At ut est in hisce quæ sunt, sic ne etiam est in hisce quæ fiunt,ut si cum ignis extinguitur tonitat,necesse est strepitus sonusq; fiat. Et ut pythagorici dicunt,terroris gratia quo pertineant hi qui in tartaro degunt.*

Tex.12. *℣ Contingit autem idem,cuius gratia esse, & ex necessitate. Vt propter quid penetrat laternam lumen. Etenim ex necessitate disgreditur,quod in paruis est partibilus.per maiores poros,si quidem lumen fit disgrediendo.Et gratia cuius, ut non offendamus. Nonne igitur si esse contingit,et fieri contingit: Sicut si tonat ex tincto igne necesse est septire, & sonare. (Et quemadmodum Pythagorici dicunt) Minarum causa his, qui in Tartaro sunt, ut timeant.*

vel Sizire Septire.

Cō.51. Cōtinuatio ℣ Cum declarauit Aristoteles demonstrationem fieri posse per vnumquodq; genus causæ.Nunc Aristo. declarat vnum & eundem effectum posse per plures causas declarari atq; demonstrari.Et hoc proponit:cum inquit. ℣ Cōtingit autem idem: hoc est eandem rem esse:cuius gratia

D i.esse per causam finalem:& ex necessitate: idest per materialem causam.Et hoc pacto exponit Philoponus.Et ponit exemplum,& inquit. Vt propter quid penetrat laternam lumen.Ad hoc responderi potest per materialē causam:& per finalem.Et respondet per materialem, & inquit.Etenim ex necessitate disgreditur: quod in parua est partibilus,per maiores poros. Hoc est qui tenuissimum lumen per minus tenues,& latiores poros vitri: videlicet aut laternæ siue pellis aut alicuius talium pertransit.Hæc enim demonstratio ex dispositione luminis: & ex dispositione laternæ procedit:& ita ex necessitate materiæ.Ad dit siquidem lumen fit disgrediendo:quia secundum veritatem lumen non est corpus: & ita non per poros pellis penetrat.Propterea dicit.Siquidem lumen fit disgrediendo:qa reuera nō fit disgrediēdo:Lumē intra laternā con tēto nō penetrādo illuminat:sed recipit in diaphano vitro vel pelle seipm p totū Aererū Hemisphæriū multiplicādo. ℣ Rursus rñderi pōt:& p cām finalē,vt nō offendamus,hoc est ne deābulātes noctu his,quæ ante pedē iacēt:offendamus.Deinde ponit aliud exēplū(vt inqt Philop.)vt reducat qūo vna & eadē res fieri pōt:& p finalē cām:& per materialē.Cū.n. quæritur ,pp̄ter qd Sonat, ex cā materiali rñderi pōt:qa nubes septit & sonat Tonitruū.n.cōstat tanq̄ ex materia ex ipso sono & septiōe.Ex cā vero finali rñderi pōt(inqt Pythagoras) vt timeāt hi, qui in Tartaro sunt:inqt.Nōne igitū si esse cōtingit supple aliquē effectū ex cā finali,& materiali,fieri cōtingit ēt ex cā finali,& materiali:quasi dicat sic:& p ea quæ ēē cōtingūt:intelligit effectus,q p̄manētes sunt:& aliquo tp̄e durabiles(vt illuminatio:& id genus)& p ea:quæ fieri cōtingit:intelligit effectus instabiles:q parue tp̄e durāt:vt Tonitruū:& id genus.Propterea dicit si esse cōtingit,i. si de effectu p̄manēte cōtingit:qd dictū est:vt.s.per plures cās sic:etiā de effectu nō p̄manēti,qd in fieri esse habet,cōtingit ipm fieri ex pluribus causis, Sicut si Tonat ex extincto igne,necesse est Sizire siue Septire:& Sonare. Et ita Tonitruū vt ex materia cōstat septione & sono. ℣ Alij vero sic intelligūt si Tonat:necesse est ignē extingui in nubibus.Si aūt extinguit:necesse est Sizire siue Septire: & cōsequēter sonare:mō sonare ē tonitrui materialis cā. ℣ Vel fortasse melius hoc exemplum est ad mentem Empedoclis:q voluit ignē in nubibus extinctū esse materialē cām tonitrui:q̄re tonat vt ex cā materiali scdm Empedoclē ex ipso extincto igne.Si.n.tonat ex extincto igne,necesse ē sizire & sonare.s. tonitruū effici,ideo materialis cā tonitrui est ignis extinctus. ℣ Quo vero ad verba attinet,Sizire græce latine est septire,est aūt septire(vt cū extinguitur ferrū in aq:sonare). Quæ vero sit materia tonitrui,& q̄ effectrix cā,In meteorologicis declarauit Aris. ℣ Non nulli vero dicūt hoc exēplū:qd Aris.de tonitruo assignauit:fuisse exēplū,quo voluit eūdē effectū demōstrari posse p finalē:& per efficientē cām. Nā extinctio ignis effectrix cā est tonitrui.Et tūc exponūt verba sic nōne igitur si esse cōtingit,id est cōtingit demōstrari p cās:essendi,vt sunt materia & finis:ita etiā cōtingit fieri.i.demōstrari per cās fiendi:quæ sunt effectiua:& finalis.Finalis.n.causa dicitur essendi:& fiendi.Propterea in vtroq; exēplo intelligitur. ℣ Quæ expō licet nō cōsonet verbis Aris. rē tamē propositā non variat. Quod vero responderi possit per causam finalē:etiā ostēdit:cū inqt.Et(quēadmodū Pythagorici dicunt)Tonat Iuppiter minarū causa his. qui sunt in Tartaro.vt timeant,Hæc.n.cā finalis est secundū Pythagoricos.Sed secundū Aristotelē causa finalis tonitrui est(vt Aer expugnaretur ab exhalationibus)quæ aerem inficiebant. Aer enim expurgatus viuentibus animalibus prodest.

E

F

Expō.i. exempli Ar.de tonitrui S. cāda sentē

G Verborū expositio.

Alia expō aliquorū exemplo.

Qualis expō.

H

℣ Atq; plurima talia sunt, præsertim in hisce quæ natura talia sunt, & constant. Altera nāq; natura alicuius gratia facit.altera necessitate. Necessitas autem est duplex. Alia enim est secundum naturam, & appetitionem. Alia uiolenta, quæ quidem est præter appetitionē.He necessitates extant cum lapis nunc sursum, nunc deorsum mouetur. Nam tametsi necessitate lapis utroq; motu cietur,non eadem tamen necessitate.

I *Plurima autem huiusmodi sunt, & maxime in his quae natura subsistunt, & constant, nam haec quidem propter hoc natura facit. Illa uero ex necessitate. Necessitas autem duplex est, haec quidem secundum naturam, & aptitudinem. Haec uero uiolenta & contra aptitudinem, sicut lapis ex necessitate & sursum & deorsum fertur, sed non propter eandem necessitatem.*

Com. 82. Cum declarauit effectum demonstrari posse per plures causas: ostendit qui sint hi effectus, & inquit. Plurima autem huiusmodi sunt, qui per plures causas demonstrari possunt: & dixit plurima, quia non omnia. Ideo exponit: quae sint ista plurima, & inquit. Et maxime in his, quae natura subsistunt: & constant: quales sunt effectus naturales. Nam vna natura est: quae facit propter hoc: vt quoties id facit, per se & non praeter intentionem. Alia natura est: quae facit ex necessitate quia praeter intentionem: & solum ex materiae necessitate: vt quae causaliter facit. K Ex hac distinctione patet aliqua fieri propter finem. vt quae natura facit: secundum propriam intentionem. Aliqua ex materiae necessitate, vt quae natura facit praeter intentionem. Quo vero ad verba attinet. Cum dicit. Haec quidem propter hoc natura facit. Verbum haec est foeminini generis in graeco, & construi debet cum verbo natura. Verbum vero illa similiter feminini generis est: & eodem verbo construendum. Sed quaeres vtrum eadem fieri possint ex naturae necessitate: & ex fine. Respondet Themistius multa talia vtraque necessitate fieri posse: vt dentes: quorum primores acuti sunt. Tum quod ex osse gignuntur tenuiore. Tum gratia finis: vt cibo secando dirimendoque habiles sint. Alia quoque exempla assignat: vt legenti patet. Ex his patet quae sint illa, quae pluribus causis demonstrari possunt. Et quia dixit ex necessitate naturae aliqua fieri. Ideo necessitatem subdistinguit, & inquit. Necessitas autem duplex est. Haec quidem secundum naturam & aptitudinem, vt pote quae est ex conditione materiae. Haec vero violenta & contra aptitudinem: vtpote quae est secundum causam mouentem. Cuius exemplum est lapis, qui ex necessitate & sursum & deorsum fertur: sed non propter eandem necessitatem. Sursum. n. fertur propter necessitatem agentis, a quo violenter mouetur. Deorsum vero propter necessitatem naturae atque materiae, ex qua constat. Et (vt recte Philoponus notat) Aristo. hic necessitatem duplicem assumpsit: tamen in alijs quadrupliciter dixit necessitatem dici: vno modo simpliciter. Secundo ex suppositione. Tertio secundum naturam. Quarto praeter naturam. In alijs autem dixit quinque modis sumi necessitatem. Addit. n. quintum modum pro vtilitate.

Verborum expositio.

Dubium. Re. Themistii.

L

Philopo. Quot modis necessitas accipiatur apud Aristo. hic & quo in alijs locis 5. me... [illegible]

M *In his autem quae proficisci solent a mente, quaedam nunquam sunt a casu, ut domus uel statua, neque necessitate, sed alicuius gratia. Quaedam sunt etiam a fortuna, ut sanitas atque salus. Maxime uero in quibus sit. ut sic & aliter sese habeant, cum generatio non est a fortuna.*

In his autem, quae sunt ab intelligentia. Alia quidem si nequaquam sint ab eo, quod est per se frustra, ut domus. aut effigies ne que ex necessitate sunt, sed propter hoc. Alia uero a fortuna sunt (ut sanitas. & salus). Maxime autem in quibuscunque contingit & sic, & aliter, cum non a fortuna generatio sit.

Com. 83. Declarauit Aris. quae per plura media. Nunc: quae per vnum demonstrentur: quaeue per nullum, & ponit talem diuisionem, videlicet. Eorum: quae fiunt ab intelligentia i. a cognitione, & proposito. Alia fiunt solum propter hoc. Alia vero penitus a fortuna. Fiunt autem propter hoc solum: quaecunque nec praeter intentionem fiunt, nec necessitate materiae: vt domus: & effigies: & vniuersaliter: quaecunque arte conficiuntur. Quae. n. arte conficiuntur (vt Philoponus inquit) nec sponte fieri dicuntur. Id. n. sponte fit: quod sine causa manifesta fit: nec praeter intentionem. Nullus. n. domum aut statuam erigit praeter intentionem. Nec ex necessitate materiae: non. n. ex lignis solis: & lapidibus solis sine artifice domus fieri potest. Quare haec quae arte conficiuntur, solum propter hoc: hoc est propter finem aguntur. Patet ergo eorum: quae fiunt ab intelligentia: aliqua fieri solum propter hoc. Quo vero ad verba attinet. Intelligentia graece est διάνοια, & pro cognitione, & proposito intelligitur. Eorum insuper quae fiunt ab intelligentia alia sunt, quae fiunt a fortuna, vt sanitas, & salus. Sanitas quidem in aegrotante per absentiam medici. Salus vero in naui per absentiam gubernatoris. Affert autem conuenientiam inter haec: quae ab arte, & haec: quae a fortuna fiunt: quod vtraque in contingentibus fiant (vt Philoponus inquit). Verum ab arte fiunt contingentia, cum eorum factio non est a fortuna: sed ab ipsa cognitione opificis, & hoc inquit Maxime autem artificialia sunt in quibuscunque contingit sic: & aliter. i. in contingentibus, modo talium contingentium generatio atque productio non sit a fortuna: Sed ab intelligentia. Patet ergo eorum: quae fiunt alia fieri a natura. Alia ab intelligentia: eorum vero quae fiunt ab intelligentia: alia fieri ab ipsa arte, alia fieri a fortuna. Tunc patet quae pluribus medijs. quae vno medio. s. fine, quae nullo demonstrantur. Naturalia quidem pluribus medijs demonstrantur: quod pluribus e causis proficiscantur. Artificialia vno medio, quod e fine tantum exoriantur. Fortuita vero nullo, quod ob nullam causam fiant. Hoc pacto textus iste exponatur. Non autem habemus a graecis expositionem, cum & quae Philop. & Themistius dicunt, ad textus expositionem pauca sint.

N

Verborum expositio.

O

Diuisio eorum quae fiunt.

P

Quare si finis fit bonus, ea quae ad illum consequendum efficiuntur alicuius gratia fiunt. Et aut a natura, aut ab arte. A fortuna uero nihil cuiusquam fieri gratia solet.

Quare finis bonus alicuius gratia fit, & aut a natura, aut ab arte. A fortuna autem nihil propter aliquid fit.

Corollarium istud est: cum sit pulchrum: & non ad rem. Sed quasi extra propositum, quod a fortuna nullus finis bonus fiat, sed solum aut a natura: aut ab arte: probat: Omnis finis bonus alicuius gratia fit. Fortuna nihil facit alicuius gratia, sed sola Ars, vel natura. Ergo a fortuna nullus finis bonus fit, sed solum a natura vel fortuna. Com. 84.

Dices thesauri inuentio non est bonum: certum est esse bonum: & tamen aliquando a fortuna fit. Fortasse bonum est: non tamen finis bonus: cum non sit finis suffodientis, vt fodiens est. Sed alia ratione est bonum. Obiectio. Solutio. Q

Eadem autem causa est in his quae sunt, & in his quae fiunt, et in his quae fuere, & in his item quae fient, futuraque sunt. Medium enim ipsum causam esse constat. Verum differentia quaedam esse uidetur, Eorum enim quae sunt, est, eorum quae fiunt, fit eorum quae fuere, fuit, eorum denique quae fient, erit. Nam ut haec patefiant exemplo, cum interrogamur cur fuit, uel fit, uel erit, uel est, defectio lunae, quia fuit, uel fit, uel erit, uel est terra inter solem & lunam accommodatissime respondemus. Quid est glacies, & accipiatur aquam congelatam ipsam esse. Atque sit aqua quidem, c, congelata autem a causa deinde collocentur in medio quod ipsum occupat

A *cupat, b, absentia penitus ipsius caloris, b, igitur ipsis, c, inest, a, quoq; b, ipsi competit. Atq; sit glacies, cum ipsum, b, fit, & fuit cũ fuit, eritq; cum erit. Ea igitur quæ hoc pacto est causa fit, & est, & fuit, & erit una cum eo cuius esse causa dicitur.*

¶ Eadem autem causa est & in his, quæ fiunt, & factis, & futuris, quæ quidem est his, quæ sunt. Medium enim causa est. Preter quã in his, quæ sunt, quæ est, in his, quæ fiunt, quæ fit. Factis autẽ facta. Futuris uero futura. Vt propter quid factus est defectus, propter id q; in medio, facta est terra, fit autem propter id q; fit. erit autem, propter id quod erit in medio, & est autem, propter id quod est, Vt quid est chrystallus accipiatur iam, quoniam aqua congelata est, aqua in quo, c. Congelata in quo, a. Causa media in quo, b, defectus caloris penitus. Inest igitur ipsi, c, quidẽ. b. Huic autem congelatum esse, quod est in quo, a. Fit itaq; chrystallus, cũ fiat, b, facto est autem facto est Erit autem, futuro, b, Sic quidem

B *igitur causa & cuius causa est, simul fit, fit, cum fit, & est. cum fit, & in eo, quod factum est, & in futuro eodem modo.*

Com. 85. ¶ Intentio huius partis est probare q̃ idem medium fit in his quæ fiunt, & in his: quæ facta sunt: & in his: quæ futura sunt in rebus generalibus & corruptibilibus: quod est

C in his: quæ sunt: hoc est medium in rebus generalibus & corruptibilibus ita coæuum est effectui, qui fit: sicut medium in rebus quæ sunt. i. æternis, coæuum est rebus ipsis æternis: probatur in rebus generalibus causa eadẽ est in his, quæ fiunt: & in his: quæ facta sunt, & in his quę futura sunt fieri: quæ est in his quæ sunt. i. in rebus æternis, in rebus enim æternis causa coæua est rei hoc pacto q̃ cũ effectus est, causa est: dum effectus fuit, causa fuit, dum effectus erit, verbi causa. Rotunditas cœli cum causa ita se habet, q̃ dum est rotunditas: eius causa est: dum fuit, eius causa fuit, dum erit, eius causa erit, ergo eodem modo in his: quæ fiunt: & generantur: causa se habet: cum. n. effectus fit causa fit, cum effectus factus est: causa facta est, & cum futurus fit, causa futura erit. Addit minorem: & inquit. Medium. n. causa est, ergo medium in his quæ gene-

D rantur ita se habebit sicut in his, quæ sunt, quia cum effectus fit, medium fit: & cum effectus factus est: mediũ factum est, & cum effectus est futurus: medium erit futurũ. Veluti etiam in his: quæ sunt. ¶ Sed dices nõ videtur causa esse eadem quæ est cum ipso fieri: & cum ipso facto: & cum ipso futuro fieri. Cum causa quæ est cum fieri habeat esse actuale: causa autem: quæ est cum futuro fieri habet esse potentiale: modo esse actuale & esse potẽtiale differunt valde, non ergo est idem. ¶ Respondet: Verum tamen in his quæ sunt videlicet in æternis causa est: quæ est & ita defuit & erit in his autem quæ fiunt: causa est: quæ fit: in factis autem, causa facta est. Futuris vero causa est futura, & ita vult in æternis causam esse eadem numero, quia semper ea: quę est, coæua tamen: quia fuit & erit cũ effectu. ¶ In rebus generabilibus (vt inqt Philoponus) cã eadem specie coæua est effectui: non. n. eadẽ numero cau-

In rebus gñabilib' cã eadem spẽ ẽ coæua effectui

E sa est: quæ erat in potentia, & quæ est in actu, cũ actus & potentia sint differentiæ valde oppositæ: est tñ eadẽ causa specie, quia licet causa in potentia non sit idem sibi ipsi in actu secundũ numerũ: est sibi ipsi eadẽ specie. Põt tñ dici esse eandẽ numero causam: sed priuatiue. Sicut. n. Socrates generandus sibi ipsi genito idẽ numero est priuatiue: quia nõ alius est qui generatur: & qui erat generãdus, ita quoq; cã quæ est eius vt generandi: & eius vt geniti eadem est priuatiue, quia non alia. Quod vero sit eadem aut specie: aut priuatiue: per exẽpla exponit: & inqt. Propter quid factus est defectus: propter id q̃ in medio facta est terra. Fit autẽ defectus ꝑpter id q̃ fit. Erit autẽ factus defectus: ꝑpter id q̃ in medio erit facta terra. Simili rõne in his quæ sunt qualia sunt æterna: effectus est (vt rotunditas Cœli ꝑpter id q̃ causa est). Hoc est primũ exẽplũ.

F Deinde ponit secundũ, & inquit: Vt quid est chrystallus: accipiatur iam qm̃ aqua congelata est: dicit accipiatur, qa de eius esse q̃õ est Meteorologica. Verũ pro exẽplo accipiatur nunc ita esse. Et tunc aqua sit in quo. c. congelata vel cõgelatum esse sit in quo. a. causa media sit in quo. b. videlicet defectus caloris penitus. Congelatur. n. aqua & in duritiẽ vertitur ob omnimodã caloris euanescentiam. Igitur inest ipsi. c. aquæ. b. s. defectus caloris penitus, huic autẽ. b. inest congelatũ esse: qua rõne (vt inquit) Chrystallus fit: cũ fit. b. facta est: facto ipso. b. erit autẽ facta ipso. b. futuro fieri. Tunc recolligit maiorem: & inquit. Sic quidẽ igitur causa: & id cuius cã est simul fit cũ fit effectus in rebus generabilibus: & ẽ cũ fit effectus in rebus ęternis, et in generalibus nõ modo cã fit: cũ fit effectus: sed in eo qđ

G factũ est. causa facta est, & in futuro eodem modo cã futura est. Est tñ differentia aliqua inter coæuiternitatẽ cãæ cũ effectu in generabilibus: & in æternis: qa in generabilibus coæuiternitas causæ cũ causato est respectu huius verbi fio: quia cũ fit effectus: cã fit: & cũ factus est: cã facta ẽ: & cũ futurus est fieri: cã futura est fieri. In ęternis vero coæuiternitas causæ & causati est respecti verbi sum es est: quia simul est fuit: & erit cũ effectu. Præterea (vt Them. inquit). In generabilibus causa coęua effectui est formalis: hæc enim non sit ante nec post, sed simul cũ effecto: vt Aris. inquit duodecimo libro primæ Philosophiæ. In æternis quælibet cã est coæua effectui: nõ solũ formalis, sed effectrix: & finalis, vt intelligẽti patet. Hoc pacto textus iste erit intelligendus. ¶ Philop. autem & Them. licet verba exposuerint, Intentionem Aris. ignorarunt. ¶ Alij nec verba Aris. nec intentionem apprẹhenderunt. ¶ Cum igitur patet causas coæuas esse in generalibus & æternis eodem modo: & media causę sunt. Media profecto & in generabilibus, & æternis eodem modo coæua eriit. Qđ si coæua media causatis sint. Patet demonstrationes fieri posse a media ad causata categoricæ: & hypothetice. Sequtur. n. categorice aquam esse congelatam, quia est calore deficiens, & sequitur hypothetice aquam esse congelatã, sic calore deficit: & non modo a causa ad effectum, sed cõtra ab effectu ad causam: & totius rei huius causa est cõuiternitas medij cum causato.

In generabilib' coæuiternitas cãæ cũ causato ẽ respectu huius verbi fio: in æternis vero ẽ respectu huius verbi sũ es, est. Quæ exposuerũt Philo. & Them. ẽ aliorum.

H *¶ Sed in bisce quæ non sunt simul, fit ne ut in continuo tempore. Quemadmodum nobis uidetur alia aliorum sint causæ, ceu factum facti, fiens fientis, futurumq; futuri.*

¶ In his autem quæ non simul sunt nunquid sint in continuo tpe, sicut uidetur nobis alia aliorũ cã esse, ut facti eẽ, altera facta. Et futuri, altera futura. Et eius, quod fit, si aliquid antea factũ est.

I Com. 86. ¶ Vt dictum est causæ aliæ sunt simul factæ cum effectibus: vt formales: & finales. Vt addunt Philoponus: & Themistius, quod verũ est de fine generationis, qui concidit cum forma, & non de fine rei generatæ qui est gratia cuius, & acquiritur post formã. Aliç sunt prius factę. (vt effectrix & materia) vt Artifex, & calx, cemẽtũ: & lapides. Aliæ vero posterius factæ: vt finales quæ gratia cuius dicuntur.

Expõ Ph. ¶ Tunc Philoponus si quæstionem hanc intelligit. Vtrũ in effectiuis causis & materialibus nõ simul existentibus cum proprijs causatis, sint aliæ atq; secundũ tempus: sicut effectus est alius atq; alius secundũ tempus: sicut nobis prima facie deceptis ,ppter continuitatẽ temporis videtur. Qm̃.n. (vt inquit Philop. in tp̃e sunt talia facta: tempus vero continuũ est, quia ipsius partes. s. Præterita & futura ad aliquẽ cõem terminũ. s. ad tẽpus p̃sens copulantur. Videmur in his facile nos habere quod ẽ in

K his alterũ alterius causa. Et ita per continuũ tẽpus intelligit correspondens & vnũ tẽpus: & inquit. ¶ In his autẽ causis: quæ non simul sunt, nunquid sint in continuo tempore: supple cũ suis effectibus: hoc est vtrũ in tempore suis effectibus correspondeant, sicut videtur prima facie nobis deceptis tẽporis continuitate: alia aliorũ causa esse, vt facti: esse altera: scilicet facta: & futuri: altera. s. futura: & eius: qđ fit. Si aliquid antea factum est: esse cã quæ fit. Patet igitur quæstio: quæ est an causæ p̃cedentes effectus, suis effectibus correspondeant secundũ eorũ temporum differentias. Patet & causa quæstionis, nam prima facie videtur ita esse ex temporis continuitate, adeo q̃ effectui facto causa respondeat facta: & effectui in fieri causa in fieri: & effectui futuro causa futura. Hoc modo Philop. intelligere videtur.

L Refutatio expõnis Philopo. Expositio Themi. ¶ Quæ expõ non placet: nã intelligẽdo sic quæstionẽ Aris. mouisset qõnem: & illam non soluisset, non.n. in hoc libro talem qõnẽ soluit. ¶ Themistius vero sic (vt mihi videtur) intelligit: cum enim Aris. declarauerat, in his causis, atq; in his medijs quæ simul sunt cũ effectibus ipsas causas & effectus quo ad tẽpus sibijnuicem correspondere: quia a causa de fieri sequitur effectus de fieri & econtra, & a causa de facto in præterito sequitur effectus in præterito: & econtra: similiter & de futuro: quęrit nunc: Vtrũ in causis non simul existentibus cũ suis effectibus: sint in continuo tẽpore. s. vt sibi ipsis correspondeant mutuo secundũ tempus. (Vt liceat syllogizari ab effectu in causam & econtra semper seruata temporis vnitate) sicut prima facie videtur nobis ex eo quia alia aliorũ causa est, vt facti facta: & futuri futura, & præsentis p̃sens. Cũ.n. videatur alia aliorũ causa: videbitur causa præ

M cedens & effectus mutuo conuerti seruata tp̃is vnitate. Hoc pacto si hæc verba exponantur, quæstio soluitur statim cũ inquit. (Est igitur a posterius facto) & reliqua. Et hæc expõ non displicet.

Sequenti pte text. Expõsitio Thomas. ¶ Expositor Thomas verba hæc aliter intelligit: & quidẽ nõ ab rõne: nã cũ Aris. ostẽdisset in his effectibus, q̃ simul sunt cũ suis causis esse mutuũ syllogismũ ab effectu ad cãm & ecõtra. Quærit nũc vtrum in causis: quæ cũ ,pprijs causatis simul nõ sunt, sint in cõtinuo tẽpore cũ suis causatis: & intelligit per continuum tempus (vt postea dicet) Ita vt facta cã mox sit fieri effectus, & cũ sit effectus mox fiat cã, ita vt sit dicere cãtũ secundũ tẽpus cõtinuũ sequaẽ ad cãm: sicut ecõtra ex cãto cã: ita vt̃ prima facie sicut vr̃ nobis alia aliorũ cã esse (vt facti facta) vt futuri futura: & præsentis præsens.

¶ *At constat in his ab eo rõcinationẽ extruẽdã esse qđ postea fuit, principia autẽ & eorũ ea sunt quæ prius fuerunt.* Quapropter *idẽ & in hisce quæ fiunt se ruandus est modus. Sed ab eo quod ante fuit non extruitur ratiocinatio, ut quoniam hoc fuit hoc qđ est posterius ortum est, similiter & in futuro.* N

¶ *Et igitur a posterius facto. Syllogismus, principium autem & eorum est, quæ facta sunt, vnde & in his, quæ fiunt, similiter. A priori autem non est (ut quoniam hoc factum est) q. hoc posterius factum sit, & in futuro similiter.* A. Ac Igitur.

¶ Expositor Thomas propositã qõnẽ Aris. asserit soluisse ibi (Speculãdũ ergo quid est continuũ) Sed nescio cur hic cũ soluisse non putauerit: nã si sensus quæstiõis est (vt Thomas exposuit) An causæ quę non simul sunt cũ effectibus: sint in continuo tp̃e cũ suis causatis, hoc est vt e cãtis liceat ad cãs, & ecõtra syllogizare: cur hoc loco non soluit: nõ video, Vnde & Them. hic videtur colligere solutionẽ. Philop. etiã: & alij græci interpraetes inquit. Com. 87. Quæ San. Tho. O

Theo. phi. & alij græci. ¶ Est igitur a posterius facto. Sylls necessarius, & principiũ talis necessarij syllogismi est de numero eorũ, q̃ facta sunt, quasi dicat in talibus cõclusio est propositio significans causam, & mediũ propositio significans effectũ. Et non mõ in his quæ facta sunt principium syllogismi necessarij est effectus, sed etiã in his: quæ fiunt de præsenti similiter. A priori vero non est syllogismus necessarius ,pbans: videlicet: vt quoniã hoc factũ est: hoc posterius factũ sit. & sicut dixi de præterito & præsenti syllogismũ non esse necessariũ a causa ad effectum: & in futuro etiam similiter dico, hoc pacto potest esse solutio. ¶ Thomas tamẽ vult hoc non esse solutionem: sed quoddam per necessarium ad solutionem.

¶ *Siue nãq; determinatum, siue indeterminatum fuerit tempus, nõ erit unquã, ut cum hoc fuisse uere dicatur posterius inquã ipsum. In medio.n. tempore falsum erit profecto hoc ortum fuisse dicere altero iam orto. Eadem est & in futuro penitus ratio. neq; quoniam hoc fuit, hoc erit.* P

¶ *Neq; enim indeterminato, aut determinato erit tẽpore. ut quoniam hoc uerum est dicere factum esse. hoc uerum sit dicere factum esse posterius. In medio.n. falsum erit hoc, iam altero facto. Eadem autem ratio est & in futuro.*

¶ Posset quis dicere: licet in talibus non sit necessarius syllogismus a causa ad causatũ secundũ tẽpus indeterminatũ, potest esse necessarius secundũ tempus determinatum. Quia licet non sequatur fuit fundamentũ factũ: ergo fuit domus facta, secundum tẽpus determinatũ sequi videtur: sequitur enim, Anno elapso fuit factũ fundamentum. Er go anno elapso fuit facta domus. Et de futuro ẽt sequi videtur: Anno proximo fiet fundamentum. Ergo anno ,pximo fiet domus: & de præsenti etiã sequitur: Pręsenti anno fit fundamentum. Ergo præsenti anno fit domus. Respondet & inquit. ¶ Neq; enim indeterminato, aut determinato erit tempore necessario sequens: Vt quoniã hoc verum est dicere factum scilicet fundamentum, hoc scilicet domum verum est dicere factum esse posterius illo: scilicet tempore determinato, nam ex quo illud factum est tempore posterius. In medio tempore falsum erit dicere hoc factum esse. Altero iam facto, non.n. sequitur ergo domus anno elapso facta est: facto anno elapso fundamento. Et sicut dico de pręterito eadem est ratio & de præsenti & de futuro. Com. 88. Q

¶ *Mediũ.n. simul hẽat ortũ oportet, ut sit factũ factorũ futurorũ que futurũ, et cæterorũ silr̃. Ad id qđ fuit et id quod erit fieri nequit,*

A ¶ *Neq; quoniam hoc factum est.hoc erit. Medium enim simul ge nitum oportet esse, factorum factum, futurorum futurum, cum his quæ fiunt fieri. Cum his quæ sunt, esse. Sed futurum esse, & esse non contingit simul esse genita.*

Coelemen tare simul ige Cōtē poraneum Com. 89. ¶ Dices nunquid cā: quæ in præterito facta est: possit esse medium necessariū eius effectus: qui erit in futuro, vt fundamentum iam factum medium eius domus, quæ in futuro fiet, Respondet. ¶ Neq; quoniam hoc factum est.s. in præterito: hoc erit in futuro, non enim quia fundamētum factum est domus in futuro erit. Affert causam, & inquit: Medium.n. homogonū, hoc est cōtemporaneum oportet esse cum proprio effectu: vt factorum factum, futurorum futurum, cum his, quæ fiunt medium oportet fieri cum his effectibus, qui sunt medium oportet esse. Assignat autem causam Philoponus, quoniam quod factū est, nūquā est causa futuri. Sed futurum esse, & esse vel fieri non sunt Homogona hoc est contemporanea, vel coelementaria: ergo factum non potest esse medium necessarium ad effectum futurum.

B ¶ *Præterea fieri non potest, ut aut indeterminatum, aut determinatum sit ipsum mediū tēpus. Falsum.n. erit medio illud dicere tpe.*

¶ *Amplius neq; indeterminatum cōtingit, esse tempus medium, neque determinatum. falsum.n. erit dicere in medio.*

Com. 90. ¶ Occurres his, quæ dicta sunt, si non licet syllogizare a causa facta ad effectum futurum secundum absolutum tempus: nunquid liceat syllogizare secundum tempus determinatum (verbi causa) Heri fuit fundamentum. Ergo post duos, aut tres dies fiet domus. Respondet Aris. hic, & inquit. ¶ Amplius neq; determinatum contingit esse tempus medium inter causam factam & effectum futurū,

C ita vt fundamēto facto: dici possit post duos aut tres dies fiet domus. Neq; indeterminatum: ita vt possit dici fundamento facto, fiet domus: nulla temporis determinatione facta. Falsum.n. erit dicere in medio, hoc quia in medio tēpore contingit impediri: & ita contingit falsum esse.

¶ *Considerandum est autem quid nam sit quod cōtinet. ut in rebus post factum esse sit fieri. An patet facto fiens non hærere, nec enim facto factum etiam hæret. Sunt.n. fines ac individua, nā ut punctū pūcto nō hæret sic neq; facto factū. Ambo nāq; sunt indiuisibilia.*

Tex. 14. ¶ *Speculandum igitur quid est contingens ut post id, quod factum est sit fieri in rebus.* ¶ *An manifestum est, quod non est habitum cum facto quod fit. Neq;.n. factum cum facto. Termini.n. sunt, & Atomi. Sicut igitur puncta adinuicem nō sunt habita, neq; facta, utraq; enim indiuisibilia sunt.*

Com. 91. ¶ Mouet Aristo. circa ea: quæ dicta sunt, quæstionē non

D leuem, Nam nos videmus postquā factum fundamentū: statim fieri parietem: iterum facto pariete: videmus fieri domum. Ideo quærit Aristo. (vt Philoponus exponit).

Expositio Philop. Quid est causa in tali rerum generatione (vt post factū vnum sit fieri alterius) sic ordinate vsq; ad finem. Hæc.n. quæstio non est leuis. Quia non videtur materia facta prius (vt fundamentum causa ipsius fieri parietem) neq; factus paries causa ipsius fieri domum. Neque agens videtur esse causa copulans factam causam cum fieri scilicet factum fundamentum cum fieri parietem. Materia quidem non: quia materia non causat: nisi mota: agens minime: quia agens potest impediri. Ideo quæstio est non leuis de causa copulationis facti cum ipso fieri. Aristo. ergo pro solutione præmittit primo factum non esse facto habitum & causa est quia facta sunt indiuisibilia: modo vnum indiuisibile non est alteri indiuisibili habitum.

E Aris. ergo primo proponit quæstionē: cum inquit. ¶ Speculandum igitur quid est coniungens (vt post) quod factum est.s. fundamentum, sic fieri in rebus, cum materialis causa, nec effectrix esse possit. Pro responsione ergo p̄mittit factum non posse esse habitū facto, & inquit. An manifestum est: quod non est habitū cū facto id, quod fit: & ita quæstio supponit falsum. supponit.n. factū esse habitum ipsi fieri: quærit causam huius copulationis. Modo falsum est factum esse habitum ipsi fieri. Quod vero factum ipsi fieri habitum esse non possit: probat: & præmittit primo factū facto non esse habitum: & inquit. Neque.n. factū cū facto supple habitū est, cuius cām affert: cū inquit. Termini.n. sunt & Atomi facta ipsa. Tunc quasi resumens probationē, repetit suppositionē, & inquit. Si

F cut igitur puncto adinuicē non sunt habita: quia.s. sunt in diuisibilia: neq; facta sunt habita: Vtraq;.n. Punctū s. & factū indiuisibilia sunt, nō ergo factū facto habitū esse potest. Ex hoc vult habere factū non esse cām copulatiuā sui cū altero facto. Vt fundamentū: cū pariete: qm̄ cā nō potest copulatiua fieri cū aliquo esse nisi illi sit habita, ergo fundamentū non potest esse cā copulans se cum pariete, & ita nec alterū factum cū altero: & per consequens causa materialis prius facta (quā hic factū Arist. appellat) nō potest esse cā seipsam copulās cū altero facto, & tota cā est: quia factū (vt dicitur sexto physicorū) sicut & mutatū momēto cognoscitur, Et cū indiuisibile suapte natura nulli continetur: nulliq; habitum esse possit, vt ibidē dictū est. Iure factum facto non pōt habitū esse, ¶ Debes scire habitum esse in minus: q̄ immediatum: qm̄ immediatum non addit contactum: habitum vero addit: & ideo non possunt aliqua esse habita, nisi se mutuo contingant. Præterea secundum alios habitu includit situm, immediatum

G non. Ideo non possunt esse aliqua habita, nisi in situ aliquo collocentur. Quod si ita est: non ab ratione dictum est factum facto non esse habitum: cum sint indiuisibilia tempore quæ: & tactu: & situ carent in tempore.

A. te. 40. vsq; ad. 50

Circa prin. cipium Notandū.

¶ *Nec igitur ob idipsum facto fiens hærere potest. Fiens.n. diuisibile, factum indiuisibile constat esse. Vt igitur linea sese habet ad punctum, sic fiens ad factū. Nā in eo quod fit infinita sunt facta. Magis aūt de hisce clarius est dicendū in ulibus libris de motu.*

¶ *Neq; igitur quod fit, cum facto propter idem. Quod.n. fit, diuisibile est, factum autem indiuisibile, sicut igitur Linea ad punctum se habet, sic id, quod fit, ad factum. Sunt.n. infinita facta in eo, qđ fit. Magis autem manifestum in uniuersalibus de motu oportet dicere de his.*

H Com. 92. ¶ Præmissa suppōne: videlicet q̄ factū non pōt facto esse habitū:, ppter indiuisibilitatē facti, per quā nulli pōt esse habitū: nō ex suppositione: sed ex ratione: qua probauit suppositionē: Deducit secūdo factum non posse esse habitum ipsi fieri, nā cū factū sit indiuisibile: nulli habitum esse potest, propter sui indiuisibilitatem: quia nec indiuisibili, nec diuisibili. Est enim indiuisibile sua indiuisibilitate nulli habituabile, & hoc inquit. Neq; igitur quod fit: cū facto habitū esse pōt propter idē & ita non ex suppositione hoc deducit: sed ex ratione, quæ suppō, pbata fuit: propterea dicit, ppter idē: vt det intelligere ex, pbatione esse hoc deductū nō ex suppositione. Et q̄ ex suppositione non deductū sit hoc: sed ex suppositionis rōne: inquit. Quod enim fit licet supple diuisibile sit, & alicui habituabile: factum tamen quia indiuisibile est: nulli habituabile ē: quia neque indiuisibili, neque diuisibili, & ita nec ipsi

A *enim est habitum factum facto (ut dictum est). Attamen incipere necesse est a medio tantum, & ab ipso nunc primo.*

Com. 94. ¶ Sed quærit quæstionē quæ videtur cōtra ea, quæ dicta sunt. Dictū est.n. vnū factum nō esse alteri facto habitū: & immediatum: at nunc dicit semper posterius factū esse immediatum ꝓximo facto, & inquit. ¶ Nūquid semper extra cadet. s. factum post factum: per infinitum: siue in infinitum, & videtur ꝙ semper: quia vt dictum est factū non est habitu facto. ¶ Respondet hoc ꝓpositū nō tollere: q̄a siue ꝓcedatur in infinitū in factis: siue nō: semper necesse est in demōstratione taliū incipere quod est in ipso nunc primo, siue illi ꝓximo: & ꝓcedetur ad prius factū. Nō curauit aūt explicare vnū factū esse immediatum alteri, & quo non, quia in sexto explicauit. Factū.n. vt ibidem dicitur, pōt accipi pro facto cōpleto, quod dicitur factū in actu. Et pro facto incōpleto: qđ dicitur: factum in potētia.

6. phy. te. cō. 4.7. &. 59. Factū accipi pōt dupliciter.

B Loquendo ergo in factis in potentia factū facto nō pōt esse immediatū: quia inter quæcunq; duo talia mediat aliud factū in potentia. Nō.n. fieri potest fundamētū: nisi prius fiant eius mediatas: nec fieri potest eius medietas, quin prius fiat illius medietatis medietas: & sic in infinitū. In factis vero cōpletis, factū est immediatum facto: quia paries fieri pōt immediate post fundamentū: licet nō simpliciter immediate, quum fieri nō possit paries: quin prius fiat eius medietas: & iterum medietas medietatis in infinitum: bene ergo facto factū hic vult esse immediatū, quia loquitur de factis cōpletis: superius loquitur de factis incōpletis. Et sic, quæ dicit, bene dicta sunt.

¶ *Idem & in futuris seruandum est. Nam si uerum est, d, fore, uerum sit prius oportet, a, fore. Huius autem causa est ipsum, e. Etenim si erit, d, prius erit.*

C ¶ *Similiter autem est: & in eo, quod erit. Si.n. uerum est dicere quoniam erit, d, prius, e, erit. Si uero, e, erit, prius, a: erit.*

Com. 95. ¶ Ostendit & in futuris etiam demonstrationē in talibus fieri semper a posteriori ad prius, vt quoniam si domus erit, paries erit, & si paries erit, lapides parabūtur. Ergo si domus erit: lapides parabuntur Inquit. ¶ Similiter autem demōstratio fiet in eo quod erit: vtpote in futuris: quia semper a posteriori ꝓficiscendum est ad prius. Nam

D si verum est dicere: quoniam erit, d scilicet domus: necesse dicere: quoniā prius erit. a. s. ꝙ lapides parabuntur. Huius autem causa est. c. scilicet quia paries erit. quia (vt inquit) Si. d. domus erit: prius. c. paries erit. Si vero. c. paries erit prius. a. erit: scilicet prius lapides parabuntur. Patet ergo in futuris eodem modo demonstrationem fieri.

¶ *Similiter autem & in his ipsis infinitio diuisionis extitit. Futurum nāq; futuri non heret. Atque principium & in ijs est sumendum quod medio uacet. Hæc autem in ipsis operibus ita sese habent, ut diximus. Nam si domus extructa est: lapides incisos fuisse necesse est. At id quamobrem: quia necesse est fundamenta fuisse, si domus est facta. Si uero fundamenta iacta fuere, necesse est lapides ante fuisse. Rursus si domus erit: pari ratione lapides prius erunt. Quod quidem per medium modo demonstratur eodem. Iacientur.n. antea fundamenta.*

E ¶ *Similiter autem & infinita est decisio & in his. Non.n. erunt futura habita adinuicem. Principium tamen & in his sine medio accipiendum est. Habet autem se sic res in operibus, si facta est domus, & necesse est & decisos esse lapides. Et factum esse hoc propter quid est, quoniam necesse est fundamentum esse. Siquidē & domus facta est. Sin autem fundamentum factum est, prius lapides esse factos necesse est. Iterum si erit domus, similiter prius erunt parietes. (Demonstrantur autē & per medium similiter). Erit.n. fundamentum prius.*

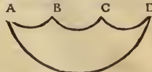

F

Com. 96. ¶ Sed contra obijcit: quia & in futuris diuisio factorum erit in infinitum, ergo non possumus procedere ab vno facto ad aliud: factum nisi semper mediet aliud: quare demonstratio in talibus non potest esse per immediata. Inquit. ¶ Similiter autem & infinita est decisio & in his futuris. Non.n. (vt inquit) futura erunt adinuicem habita: q̄n semper mediet aliud factum. ¶ Respondet & inquit. Principium tamen & in his (vt in præteritis) siue medio accipiendum est. q. d. ꝙ siue procedatur in infinitum in futuris factis: siue non. Principium tamen quo ad nos sine medio accipiendū est. nam quo ad nos illud est principium,

G quod est apud nos primo factum: & tu intelligas illud eē primo factum quo ad nos, quod est cōplete quo ad nos primo factum, & non in potentia, quia sic non datur primum, tale.n. primo factū cōplete accipiendū est sine mēdio, ita vt factū sit primo, & nullum aliud cōplete factū præcedat. Et ponit exemplū in factis de præterito. Cū inquit. Habet autē se sic res in operibus. hoc est in factis cōpletis: vt si facta est domus necesse est & decisos esse lapides: & factum est hoc. i. & decisi sunt lapides ꝓpter quid est. i. ꝓpter id est: q̄m necesse est fundamentū factū esse: siquidem & domus facta est. Sin autem fundamentum est: prius lapides esse factos necesse est: & ita in præteritis: in futuris vero similiter. Iterū si erit domus: siīr prius erunt

H parietes. (Demonstratur autem & per medium similiter) hoc quia erunt parietes: q̄m erit fundamentū prius. Ergo a primo ad vltimū, si domus erit: paries erit, si paries erit fundamentum erit: si fundamentum erit, lapides erūt: quare si domus erit: lapides erunt. Tu vero hæc intellige (vt superius diximus). Diximus.n. superius facta siue in futuro fieri, siue in præterito sumantur: in potentia siue incomplete esse infinita, actu vero siue complete sumpta esse finita. Quare: vt incomplete sumuntur, nō possunt esse immediata: quia quibuscunq; duobus factis acceptis: inter ea mediat factum: Vt vero sumuntur cōplete: possunt esse immediata hoc pacto pōt demōstratio in talibus ex immediatis esse. ¶ Sed quæres vtrum demonstratio ab vltimo facto ad prius factum sit a causa: an ab effectu. Et dicendum vltimo factum vno modo esse effectum præcedentium. Alio modo causam. Est effectus præcedentium, quatenus præcedentia sunt causæ in genere causæ materialis: & efficientis illius. Est vero effectus: in genere causæ Dub. Solutio.

I finalis.Est autem finis præcedentiũ: inquantũ est in ipso nũc quod est finis pteriti:& principium futuri.Factũ vero mediũ:intantũ est principiũ atq; cã:inquantũ est propinquius primo,vt paries inquantũ est ,ppinquior ẽ domui,quare erit præcedentiũ finis subsequẽter vero finis. Et hoc intellexit Arist.cũ inquit.Attamen a medio incipiendum est.s.completo & actu & ab ipso nunc primo, hoc est indiuisibili & finali termino : qui est in ipso nunc: (hæc mihi videntur). Philoponus vero & Simplicius non bene(vt mihi videtur)exposuerunt.Tu vero quæ ipsi dixerunt bene per libra.

Sed quoniam in hisce quæ fiunt generationem quandam modo circuli conuerti uidemus, fieri potest, ut idipsum fieri: si medium, & termini mutuo se sequantur. In ijs enim consistit ipsis conuersio. Atq; idipsum in sermonibus primis ostendimus, conuerti inquam ipsas cõclusiones. hoc est.n. circuli mõ rõcinationẽ cõuerti.

K Tex.15. *Quoniam autem uidemus in his quæ fiunt: circulo quandam generationem esse: contingit hoc esse, siquidem consequantur sese ad inuicem medium & extrema. In talibus.n. conuerti est. Ostensum est aũt hoc in primis, qm cõuertũtur cõcl̃ones. Circulo aũt hoc ẽ:*

Cũ ostendit qũo licet demõstrare in his causis: quæ esse ctum præcedunt, & in his quæ simul sunt cũ effectibus, & qũo mediũ in talibus vtrisq; ẽ ordinandum. Nũc ostẽdit qũo demõstratio fiat in his, quorum alterũ est alterius cã:& ecõtra. Sunt.n. quædam quorũ alterũ alterius est cã, & ecõtra. Vt hõ ẽ cã hois, & ecõtra: & vt depluta terra cã de plutẽ terrę:& ecõtra:& inqt. Qm̃ ãt videmus in his, quæ fiunt esse quandam generationem circularẽ: hoc modo q alterũ alterius sit causa(vt.a.ipsius.b.&.b.ipsius a.etiam causa est)propter hanc circularẽ generationẽ: quã in rebus experimur: contingit simili ratione in demõstrati-

L uis hoc esse.s.circularem ostensionẽ: cõtingit dico circularẽ ostensionẽ in talibus: quæ circulo generantur : siquidẽ mediũ & extrema sese inuicẽ cõsequantur, hoc est si mutuo conuertantur. Vbi.n. mediũ & extrema circulo non conuerterentur, etiã si talia circulo fierent: circularis demõstratio non fieret. Vel aliter intelligit: vt legatur siquidẽ pro quia:& tunc est sensus: qm̃ uidemus in his, quæ fiũt: generationẽ aliquã fieri circulo , hac de causa contingit hoc idẽ esse in demõstratione.s.vt circulo sit: siquidẽ pro quia in talibus circulo factis mediũ & extrema adinuicẽ sese mutuo cõsequatur: qm̃ in his(vt inquit). Est conuerti

De hoc ut dc. z. pr. in cap. 5. vr per exẽpla demõstrabit. Nec hoc est nouũ: qm̃ in prioribus ostensum est conclusiones cõuerti ad ,ppões:& ,ppositiones cõuerti ad cõclusiones, hoc aũt quod est cõuerti cõcl̃ones ad ,ppões:& ,ppões ad cõcl̃ones ẽ circu

M lo demr̃ari. Quare patet in talibus: quæ circulari gñone gñanẽ, circularẽ fieri demr̃onẽ:& ita patet quõ demr̃o fiat in his, quorũ alterum alterius causa est:& econtra.

In rebus autem ipsis hoc uidetur fieri modo Humida facta plu uia terra uapor necesse est oriatur. Quo quidam orto nubem constare necesse est. Qua facta fieri aquam. Qua orta, terra pluuia necesse est humectetur. Hoc autem id erat quod initio sumpsimus. Quare modo circuli conuersio fuit. Quicquid enim ex hisce sumpseris, aliud sequitur quidem cũ sit aliud. Quod quidẽ cũ sit aliud itẽ est. Quod rursus cũ sit: primũ ipsum emergit.

In operibus autem uidetur sic. Depluta terra, necesse est uaporem fieri, hoc autem facto, nubem. Hac uero facta, aquam. Hac uero facta, necesse est terram deplutam esse. Hoc autem erat ex principio, quare circulo circuit. Vno.n. horum quouis existente: alterum est, & illo, aliud, & hoc, primum.

N

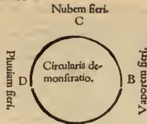

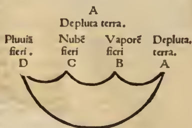

O

Assumpsit in his, q̃ fieri videmus aliq̃ circulo fieri : ita vt alterũ alterius cã sit:& econtra. Nũc ostẽdit talẽ generationẽ circulo fieri in aliqbus p exẽplũ, & ingt. In operibus aũt vr̃ sic.q.d.nõ solũ verbo patet assumptũ.sed opere,& ponit exẽplũ. Qm̃ depluta terra: necesse est vaporẽ fieri.hoc aũt facto & in sublimi collocato, necesse est nubẽ fieri.hac iterũ geniti, necesse est aquã gigni . facta iterũ aqua, necesse est terrã deplutã esse. Qd quidẽ a principio (vt ,ppõ)assumebatur,& cã: nũc assumitur (vt cõclusio) & effectus. Verificato assumpto: repetit qd ex assumpto intulerat, & inquit. Quare circulo circuiuit generatione: & ita demõstratio. Nã vno horũ quouis existẽte, alterum quoduis est. Nã depluta terra ẽnte, erit quoduis eorũ : q̃ in exẽplo assumpta sunt. Et illo ecõtra existẽte: alterũ iterũ quoduis erit. Et hoc existẽte quouis eorũ , erit primũ. Quare mediũ & extrema cõuertũtur, & ita demõstratio circularis. Sed occurres, quia primo huius demr̃o circularis reprobata est hoc modo facta. Nã si ex terra depluta demõstretur terra depluta: non plus haberetur ex tali demõstratione: q̃ si hoc est: hoc est:& ita facile esset omnia demonstrare. Iuniores dixerũt hoc fieri posse ,ppter differentiam numeralẽ: nã terra depluta, & terra depluta differunt numero. Quã rẽ expositor Thomas affirmat dicẽs: nõ fieri reditũ ad idẽ numero, sed ad idẽ specie . Sed cõtra: quia si reditus est nõ idẽ numero: sed ad idẽ specie, tũc demõstratio esset singulariũ, tã vt per quæ, q̃ vt quorũ. Esset.n. singulariũ p quæ, quia singularia demõstrant: & quorũ: quia singulariũ esset demõstratio. Depluta.n. terra: quæ demonstrat, differt numero a terra ipsa depluta: quæ demonstratur: ergo demonstratio esset a singulari ad singulare. Ideo primo huius Aris. negauit cõtrarias & concessit sub cõtrarias. Negauit .n. illa omniũ esse demõstrationẽ circularẽ:& illã nullorũ esse demõstrationẽ circularẽ, cõcessit vero aliquorũ. esse, & aliquorũ non esse. Aliquorũ quidẽ esse(vt inquit hic.) Quia eorũ quorũ generatio est circularis. Tũc possem dicere non eorum quorũ generatio ẽ circularis aliquorũ vero nõ esse: vt ad uersando his: quæ primo huius dixi, demõstrationẽ talẽ esse

Com.98. P Dub. t.6.c.if Solutio. Iuniorum Sã.Tho. Cõfutatio. Q Quæ Ar. Tex.6. com.31. Ad dubitationem.

A esse in singularibus secundũ rem: sed vt vniuersaliter concipiuntur. Terra.n. deplu ta vr̃ cõcepta cã est terræ deplutæ vr̃ cõceptæ (Licet vtraq; sit singularis secundũ rem) nec absurdũ arbitror de singularibus, & p singularia hoc modo demõstrationes circulares esse: Nã licet demõstrãs: & demonstratũ solo numero differant: intellectus illa cõsiderari vr̃. Tu vero lege, q̃ primo huius disputauimus.

Tex. 16. Sic verba interpretis. ἐπὶ τὸ πολὺ. Bonus Plinius barbã affecit. ¶ *Sunt autem rerum nonnullæ quæ fiunt uniuersaliter, semper n. & omnes aut eodẽ modo sese habent, aut eodẽ fiunt pacto. Nõ nullæ sunt rursus: quæ semper quidem non fiunt eodem modo, fiunt tamen plerunq;. Nam non omnis quidem mas homo barbã emittit. Fit autem plerunq;, ut homo mas barbam emittat. Talium igitur & medium esse plerunq; necesse est. Nam si tam, a, de, b, quã, b, de, e, uniuersaliter prædicetur: &, a, de, c, necesse est:*

B *& semper, & de quolibet prædicari. Id enim est uniuersaliter prædicari, & de omni semperq; dici. At supponebatur, a, plerunque de, c, prædicari. Necesse est ergo medium etiam ipsum, b, conditionem eandem subire: ac esse plerunq;. Erunt igitur & eorum quæ sunt plerunq; ea principia uacantia medijs, quæ plerũq; sic sunt uel fiunt.*

¶ *Sunt autem aliqua quidem, quæ fiunt uniuersaliter. Semper.n. aut in omni, aut sic se habent, aut fiunt. Alia uero semper quidẽ non: sed ut in pluribus sunt, ut non omnis homo masculus barbam emittit. sed (ut in pluribus.) Talium igitur & necesse est mediũ ut in pluribus esse. Si enim, a, de, b, prædicatur uniuersaliter: & hoc de, e, uniuersaliter necesse est, a, de, e, semper, & de omni prædicari. Hoc est enim uniuersaliter, & de omni, & semper, sed suppositum est ut in pluribus esse, necesse est ergo & medium ut in pluribus esse, quod est, in quo, b, Erunt igitur & eorum principia (ut in pluribus sine medio). Quæcunque (ut in pluribus sic sunt) aut fiunt.*

C

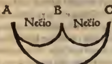

Cõ. 99. ¶ Ostendit non eodẽ modo ea quæ semp sunt demõstrari, & quæ nõ semp sunt. Et primo pmittit diuisionẽ eorũ quæ fiunt: siue eorũ quæ sunt: & diuisio debet sic cõponi secundũ Philoponũ. ¶ Sunt aũt aliqua quidẽ: quæ fiunt semp vr̃: & sup. tu, quædã, quæ sic se habẽt semp vr̃: cu lus cãm dicit: qa ea quę sunt semp vr̃: aut in omni, & semper sic se habẽt: aut in omni, & semp sic fiũt. In omni & semp sic fiũt (vt Philop. inqt). Vt ortus astrorũ: aut occa

Diuisio eorum quæ fiunt secũdũ Philo.

D sus: & ver fieri si sol est in ariete. In omni & semp sic se habent (vt Philo. inqt.) Quemadmodũ circulus est sphæricus: Deus est bonus, anima est immortalis: & id genus. Quare eorũ quæ semp sunt: duplicia sunt, aut quæ semp eodẽ modo fiũt: aut quæ semp eodẽ modo sic se habent. Alia: vero nõ semper sunt: qa nec semp fiunt: nec semper sic se habent, sed vt in pluribus aut fiunt, aut sic se habẽt. Vt omnis homo masculus barbã emittit: non.n. semper homo masculus barbam emittit, nec omnis homo: vt in pluribus: & aliqui.nã (vt Philop. inquit) Crassiores nõ habent pilos in genis eorũ. Ex hac diuisione infert, taliũ igitur quæ (vt in pluribus sunt) necesse est mediũ vt in pluribus esse, innuẽs eorũ: quæ semp sunt, mediũ esse debere vt semper. Probat aũt hãc cõclusionẽ Aris. per deductionẽ ad impossibile: siue deducẽdo ad oppositũ, sit cõclusio

E a.c. vt in pluribus mediũ vero.b. Vel igitur (vt in pluribus) & habetur proposita cõclusio: vel dicet quispiam ipsum necessarium esset & tunc.a. de.b. necessario prædicabitur, & .b. de.c. similiter: quare & .a. de.c. semp & de omni prædicabitur.i. de necessitate, hoc.n. est prædicatum necessarium, quod est de omni: vniuersale & semper supponebatur.a.c. conclusionẽ vt in pluribus esse: & sic deductum est ad oppositũ concessi. Propterea concludit, erũt igitur eorum quæcunq; vt in pluribus sic sunt, (aut fiunt principia ut in pluribus sine medio) quemadmodum & eorum quæcunq; semper sic se habent: aut fiunt principia semper sic se habentia sine medio, & per hoc vult habere tales demonstrationes non esse simpliciter scientificas cum non faciant simpliciter scire, sed secundum quid: cũ sint secundũ quid scientificæ. ¶ Sed occurres: q; bene.b. de.c. necessario prædicatur, cũ minor necessaria sit.a. autẽ de.b. non necessario, & sic non oportet cõclusionẽ esse necessariã. ¶ Potest dici mediũ.a.c. cõclusionis non posse dici mediũ necessariũ: nisi.b. ad.a. & ad.c. necessario se habeat. Et propterea Aris. hoc supponens: accipit.a. de.b. necessario prædicari: & .b. de.c. necessario similiter. Dubiũ. F Solutio.

¶ *At enim quonam pacto ipsum quid est ad ratiocinationis terminos accommodatur. Et quomodo uel est ipsius, uel non est demõstratio diffinitione, satis antea pertractauimus. Nunc dicendum esse uidetur, quonam pacto uenari nos ea oportet quæ hoc ipso quid est prædicantur. Eorum itaq; quæ semper cuiq; competunt, quædam extendunt sese quidem ad plura, non tamen genus egrediuntur. Atq; ea sese ad plura extendere dico quæ quãquam uniuersaliter cuiq; competunt, non tamen soli, sed etiam alii insunt. Est.n. quoddam quod omni competit trinitati: & etiam non trinitati, id.n. quod est trinitati & etiam non numero competit. At impar inest & ipsum quidem trinitati, & alijs etiam pluribus. Quinario nãq; competit, non tamen genus egreditur. Quinarius n. numerus est, & nihil est extra numerum impar.* G

¶ *Quomodo quidem igitur ipsum quid est, in terminis assignetur, & quomõ est demõstratio, aut est definitio ipsius, aut non ẽ, dictum est prius. Quomõ autem oportet uenari in eo quod quid est prædicantia, nunc dicamus. Eorum igitur quæ insunt semper unicuiq;, quædam se extendunt in plus, non tamen extra genus. Dico autem in plus inesse: quæcunque insunt quidem unicuiq; uniuersaliter. At uero & alteri: ut est aliquid quod omni trinitati inest, sed & non trinitati, sicut ens inest trinitati: sed & nõ numero. Impar uero & inest omni trinitati: & in plus inest. Etenim ipsi quinario inest: sed non extra genus. Quinarius quidem n. numerus est: non aũt extra numerum impar est.* Tex. 17.

¶ Primo epilogat circa dicta, & inquit. ¶ Quomodo quidem igitur quod quid est in terminis assignetur: quia in terminis assignãtur. (vt mediũ) & quõ est demõstratio ipsius quod quid est: qm̃ est demõstratio (vt simul facta cũ cõclusione) vel diffinitio eius, vel quid nominis: vel quid rei: vel non est, dictum est. Sic igitur dictũ est prius ipsum quid est inter terminos demõstrationis assignari vt mediũ. Dictũ est etiã, ipsius quid est esse definitionẽ nominalem: & dictũ est ipsius nõ esse demõstrationẽ: sed in demonstratione accipi. Hæc de epilogo: subdit intentionẽ ad dicenda: & inquit. Quõ autem oportet venari ea, quæ prædicantur in eo, quod quid est: nunc dicamus. ¶ Animaduertẽdũ Aris. post ea: q̃ dixit de definitione ipsa: interposuit quõ per vnũquodq; genus cãe fieri possit demõstratio: nec ab rõne. nã ex hoc patet q̃libet genus cãs definitionẽ assignari posse. Præterea ex hoc patet mediũ & Cõ. 100. H Notanda.

I causam idem esse. Completo ergo hoc aggreditur quartum propositorum .s. quomodo definitio inueniri possit. Est autem duplex modus Inueniendi definitionem, compositio .s. & diuisio, seu resolutio: & cum cõpositio prior sit: quoniam ab vniuersalibus atq; simplicibus incipit. Iõ prius docet componere definitionem. Est autem (vt inqt. Philopo.) Methodus hæc cõmunis omnibus speciebus: & vniuersalibus definibiiibus indiuiduis exceptis, quorũ neq; definitio, neq; scientia est, & quia definitio est cõpositio ex genere & differentia. Venaturus definitionẽ alicuius rei, docet sumere vniuersaliora illius rei & excedentia illam rem: non tamen quæ excedunt illius rei: genus, nam quæ non excedunt genus rei definibilis: cum componuntur cum differentijs: non excedere debent rem definitam: sed cum illa conuerti: cum horum compositio sit definitio illius. nam compositio talis non est genus rei: cũ
K hæc cum genere conuertatur, genus non. Quare primo q̃ excedentia definibilem rem sint extra genus, & quæ non extra genus: exponit: & assignat hanc diuisionem, eorum quæ insunt rei definibili: quædam excellunt rem ipsam: non tamen transcendunt genus illius: vt impar inest trinitati: & quidem in plus, non tamen excellit numerum genus trinitatis: quæ insunt definito, & excedunt illius genus, vt ens: inquit. Eorum igitur: quæ insunt semper vnicuiq;: intellige vniuersaliter & temporis, & subiecti vniuersalitate: quædam se extendunt in plus, non tamen extra genus illius: & exponit quæ dixit, & inquit. Dico autem in plus inesse: quæcunq; insunt quidem vnicuiq; vniuersaliter .s. & quo ad subiectum & quo ad tempus. At vero & alteri hoc est extra genus, vt est aliquid, quod om
L ni trinitati inest, sed etiam non trinitati .i. & etiam extra genus trinitatis alicui: vt ens inest trinitati: & extra etiam alicui non sub numero cõtento: & ita extra genus. Impar vero & inest omni trinitati: & in plus inest, non tamẽ extra genus numeri. Etenim ipsi quinario inest, sed non extra genus. Quinarius enim numerus est, non autem extra numerum impar est. ¶ Ex his patet hæc diuisio, eorũ quę alicui insunt vniuersaliter & semper, quædam insunt in æquo, quædam in plus: & eorum quæ insunt in plus: quędam insunt in plus extra genus prædicamenti rei quædã vero nõ extra genus p̃dicamẽti rei, hæc Aris. intelligit.

Duplex modus inueniendi definitionẽ cõpõ. s. & diuisio.

Diuisio Arist.

¶ Talia igitur consque sumenda sunt, quousq; tot fuerint sumpta primo, ut unumquodq; quidem illorum pluribus competat, cuncta autem simul non ad plura sese extendant. Hanc. n. necesse est substantiam esse rei diffiniende. Velut omni trinitati compe-
M *tit numerus impar primum utroq; modo, & quia non mensuratur numero: & quia non ex numeris constat. Id igitur iam ipsa trinitas est, numerus inquam impar primus: atq; hoc pacto primus. Horum enim prima cæteris etiam uniuersis imparibus insunt, ultimum dualitati etiam competit. At uniuersa simul nulli præter trinitatem numero competunt.*

¶ Huiusmodi igitur accipienda sunt usq; ad hoc: quousq; tot accipiantur primum, quorum unumquodq; quidem in plus sit, omnia autem non in plus. Hanc. n. necesse est substantiam rei esse, ut trinitati inest omni, numerus impar primus utroq; modo, & sicut non mensurari numero: & sicut non componi ex numeris. Hoc igitur iam est trinitas, numerus impar primus: & sic primus. Horum. n. unumquodq; illa quidem & imparibus omnibus insunt. Vltimum autem & dualitati. Omnia autem nulli.

Cõ. 101. ¶ Cum posuit prædicatorum diuisionem: nunc ex tali diuisione docet Methodum: qua definitio habeatur: & primo Methodum: qua spetialissimarum definitiones colliguntur. Et consistit in hoc vt talium prædicatorum non excedentium genus rei definiendę tot: & eousq; assumantur quot & quousq; coniuncta rem definitam non excedant, & si seorsum singula in plus se habeant hoc pacto Themistius & Philoponus Methodum intelligunt. inqt. ¶ Huiusmodi igitur accipienda sunt vsq; ad hoc quousq; tot accipiantur primum hoc est In æquo: quorum sup. & si vnumquodque quidem in plus sit omnia autem simul iuncta non in plus sint. Dixit huiusmodi accipiant. s. quæ non excedant genus rei: cuius definitionem quærimus. Et huius methodi quasi rationem affert, & inquit. Hanc. n. necesse est substantiam rei: esse. q. d. Quoniam ea accipere debet artifex, quæ indicant substantiam rei, vt superius patuit. Modo tale coniunctum ex talibus prędicatis substantiam rei, inducat: ergo est definitio rei. Exem
N
O plũ affert. ¶ Vbi debes scire (vt Philoponus per pulchre exponit) q numerorum alij sunt primi, qui & incompositi ab arithmeticis dicuntur, & hi sunt: qui nec mensurantur ab alio quodam numero: neque constant ex numeris vt. iij. v. vij. & cæteri id genus. Alij vero secundi & compositi dicuntur: qui non ab vnitate sola mensurantur: sed etiam ab alio numero, & constant ex numeris: vt. ix. Mẽsuratur. n. & ab vnitate & a ternario. Ter. n. tria nouem sunt. Etiam constant ex numeris: quia ex tribus ternarijs. Similiter & . xv. & . xxi. nam . xv. & a ternario: & a quinario. Ter. n. quinq; sunt . xv. etiam . xxi. a ternario: & a septenario, quia ter septem sunt . xxi. Inquit. Vt omni trinitati inest totum hoc numerus, impar primus vtroque modo. Primus dicitur dupliciter: vel quia non mensuratur numero: vel quia non componitur ex numeris. Trinitati
P ergo inest numerus: ẽ enim trinitas numerus. Inest impar: quia est impar, inest primus vtroque modo, quia est numerus primus, & sicut nõ mensurari numero, & sicut nõ componi ex numeris: vtroque horum modorum trinitas est primus, tunc recolligit definitionem trinitatis: & ostendit Methodum per tale exemplum, & inquit. Hoc itaque iam trinitas est: videlicet numerus: impar primus, & sic primus (vt dictum est vtroque modo) quia nõ mẽsuratur numero, & quia non constat numeris. Dico numeris compluribus. Constat. n. numero: quia binario & vnitate, non tamen pluribus numeris. Vt animaduertit Philoponus. Complet Methodum & inquit. Horum. n. triũ, verbum vnumquodque superfluit ad sensum; illa prima duo imparibus omnibus insunt, videlicet numerus, & impar. Vltimum autem .s. primus illa duplici primitate: competit trinario: & dualitati. Dualitas enim est primus nu-
Q merus: quia neque constat numeris, neq; mensuratur numero. Omnia autem simul nulli competunt præter q̃; trinitati. Et sic patet exemplum & regula.

Notandũ Numeri alij sunt primi, aliĩ secundi.

¶ Cum autem necessaria quidem sint ea quæ hoc ipso quid est prædicantur, ut antea patefecimus, uniuersalia nãq; necessaria sunt, trinitati uero uel cuius alii sic competunt ea quæ sumuntur, hoc modo necessario quidem trinitas ea quæ diximus erit.

¶ Quoniam autem ostensum est a nobis in superioribus. q necessaria quidem sunt in ipso quid est prædicantia. Vniuersalia autẽ necessaria sunt. Trinitati autem: & cuilibet alteri sic accipiuntur in ipso qd ẽ accepta. Sic qdẽ utiq; ex necessitate erit trinitas hæc.

¶ Duo de definitione propria constituta sunt, & q insit rei definitæ: & q insit illi solum: & alteri nulli. Probat ergo primum de definitione cõstitutum, vz q definitio in- Cõ. 102.

sit rei

A fit rei definitę & hoc in exemplo: quod de trinitate attulit:& syllogizat hoc pacto. Necessaria prædicantur in qd & insunt ei, cuius sunt necessaria. Vniuersalia autem omnia: quæ ponuntur in definitione trinitatis:sunt necessaria ergo insunt trinitati & prædicantur in quid de illa. Et sic per tale exemplum vult habere vniuersaliter definitionē inesse definitæ rei:inquit. ¶ Quoniam autem ostensum est a nobis in superioribus.s. primo libro q necessaria quidē insunt rei, cuius sunt: & prædicantur de illa in eo quod quid est:& intellige de his necessarijs, quæ per se primo in sunt rei:hæc est maior. Vniuersalia autem necessaria sunt: exponit in exemplo:quæ vniuersalia:& inquit Trinitati autem & cuilibet alteri definibili sic accipiuntur in ipso quid est accepta, scilicet vniuersalia necessaria. & sic habes minorem videlicet q ea vniuersalia quæ accipiuntur

B in eo quod quid est trinitatis:& non solum trinitatis:sed definibilis cuiuslibet : sunt necessaria scilicet per se primo prædicata : dat conclusionem:& inquit. Sic quidem vtique ex necessitate erit trinitas hæc simul iuncta:& sic patet primum constitutum de definitione, videlicet q insit definito. Philop. vero syllogizat ex duabus affirmatiuis in secunda figura. Ideo eius expositio non placet.

Syll. tex. · T. 10. c. 11 · Philopo.

¶ Substantiam autem hæc eius esse rationem uel ex hisce patere potest. Nam si id quod assignauimus non sit ipsius ratio trinitatis, necesse est ipsum quasi genus quodam ipsius esse, aut nomine uocitatum, aut nomine carens. igitur non trinitati modo sed præter ipsam alijs etiam competet. Genus enim huiusce modi ponatur esse naturæ, ut insit potentia pluribus, atq; ad plura sese extendat. Quod si istud præter indiuiduas alij nulli competit rei, id erit profecto ipsa ratio trinitatis. Nam & hoc etiam supponatur id cuiusq; substantiam esse, quod ultimum de indiuiduis tali dicitur modo. Quare similiter & in quibusuis alijs id erit cuiusq; ratio, quod hoc ostenditur modo.

C

¶ Quod autem substantia sit, ex his manifestum est, necesse est enim si hoc non sit trinitatis esse:ut genus aliquod esse hoc : aut nominatum, aut inominatum. Erit igitur in plus quā trinitati inexistens. Supponatur.n. huiusmodi esse genus, ut quod insit secundum potentiam in plus. Si igitur nulli inest alteri quā atomis trinitatibus, hoc utiq; erit trinitatis esse. Supponatur enim & hoc substantia uniuscuiusq; esse, quæ in atomis ultimum huiusmodi prædicatum est. Quare similiter & alteri cuilibet sic demonstrata totum hoc huic esse erit.

Vnoqui aşe · Supponat · Cocedat.

Cõ. 103. ¶ Quod definito insit definitio (quod est primum de definitione constitutum). Hactenus declarauit : quod vero

D insit soli definito:& nulli alteri (quod erat secundum dē definitione constitutum). Nunc declarat, & quidem in exemplo definitionis, quæ de ipsa trinitate assignata est: & inquit. ¶ Quod autem definitio trinitatis sit substantia trinitatis:ex his, quæ dicemus, manifestum est, & per substantiam:intelligit esse. Esse vero rei est, quod rei conuenit:& nulli alteri, quare per substantiam:intelligit esse qd soli rei conuenit, & nulli alteri: hæc est intentio. Deinde proposita intentione:in exemplo definitionis de trinitate:probat definitionem trinitatis soli trinitati competere, & nulli alteri, quia si definitio trinitatis non sit soli trinitati competens:sed alteri specie trinitatis : talis definitio vt genus aliquod erit:vno videlicet nomine : vel non vno nomine nominatum. consequentiam probat ex eo: quia definitio generis (vt nunc supponitur) est prædicatum di

1. top. c. 4 cens esse:quod potest pluribus inesse. Hæc.n. definitio nunc supponatur ex libro topicorum. consequens vero

E falsum est. nam tunc definitio trinitatis est in plus, cuius contrarium accipiebatur definitionem esse in æquo:cum suo definito, inquit:Necesse est enim si hoc totum : quod est definitio trinitatis:non sit trinitatis esse.s. illi soli:& nulli alteri competens: hoc esse (vt aliquod genus trinitatis). Dico aliquod genus aut nominatum.s. vno nomine: aut inominatum.s. non vno nomine: est ergo consequentia. Si totum illud (numerus impar vtroq; modo primus:nō est esse proprium trinitatis:totum hoc erit) vt quoddam trinitatis genus:licet pluribus nominibus sit nominatum. Vltra infert:erit igitur in plus q̄ trinitati inexistens:quod est falsum:& contra ea, quæ proximo textu diximus. Diximus.n. definitionem totā esse in æquo: & qualibet eius partem esse in plus. Et consequentias probat ex supposi-

F tione definitionis generis:& inquit. Supponatur.n. huiusmodi esse genus:videlicet vt sit illud quod secundum potentiam insit in plus.i. quod est illud: quod potest de pluribus prædicari:vel pluribus inesse:& ita patet consequētia. ¶ Et si dicas cur non potest esse accidens vel differentia non vltima. quodlibet.n. horum speciei competit, & alteri:& tamen nullum horum est genus. ¶ Dicendum accidens esse non posse; quia non dicit esse: differentia vero inter media genus est:vel in generis rationem redigit:qre si definitio trinitatis competit alteri a trinitate secundum esse, & essentialiter, erit genus:cum accidens esse non possit:cum non competat essentialiter: & si est differentia intermedia, redigit in generis rationem. His declaratis, recolligit nūc quod proposuerat:& inquit. Si igitur nulli inest alteri q̄ atomis trinitatibus, hoc vtiq; erit trinitatis eē:hoc est soli illi competens, & nulli alteri. Et per atomas trinita

G tes:non species specialissimas trinitatis intelligit (vt Philo, inquit). Sed indiuidua trinitatis, quæ sub trinitate vltima sunt. Erit ergo sensus, si totum illud: quod vt definitio de trinitate ipsa assignatur:nulli alteri q̄ indiuiduis trinitatis competit:hoc totum erit trinitatis esse:& ita esse conuertibile, esse.n. rei proprium illi est. Deducit consequentiam ex suppositione, quam sumit : cum inquit. Supponatur n. & hoc vniuscuiusq; substantia esse, quæ est tale vltimū prædicatum in atomis.s. solis indiuiduis speciei trinitatis competens, quare bene diximus. Si hoc totum nulli alteri competit:esse proprium trinitati esse. Ex hoc infert non solum sic esse intelligendum in trinitate : sed in quolibet alio quouis definibili:& inquit. Quare similiter & cuilibet alteri definibili:non solum trinitati. (Dico cuilibet alteri definibili eorum) quæ sic demonstrantur, atq; sic se

H habent (vt trinitas se habet) erit hoc huic esse: scilicet proprium, & nulli alteri competens. Vniuersaliter ergo definitio est esse & proprium suo definito, & ita quæ in exēplo de trinitate diximus:in alijs omnibus intellige.

Dubiū. · Solutio.

¶ Oportet autem cum totum aliquod quispiam tractat:genus in ea diuidere quæ sunt prima. Atq; indiuidua specie, ue luti numerum in dualitatem trinitatemue. Deinde illorum eniti diffinitiones accipere, ut rectæ lineæ: & circuli, atq; anguli recti. Post hoc sumpto quid nam sit genus, utrum quantitas, an qualitas, proprios affectus per communes primos contemplari. Nam ea quæ ijs accidunt quæ componuntur ex indiuiduis, ex diffinitionibus innotescent, propterea q. diffinitio simplex quæ principium est omnium, Et ea quæ simplicibus accidunt per se quidem ipsis solis: per ipsa uero cæteris competunt.

¶ Oportet autem cum totum aliquod negocietur aliquis, diuidere Tex. 81.

I *genus in atoma ſpecie prima. Poſtea ſic illorum definitiones tentare accipere, ut rectæ lineæ, & circuli, & recti anguli. Poſt hæc autem accipientem, quod genus ſit: ut utrum quantitatum, aut qualitatum, proprias paßiones ſpeculando de communibus primis. Compoſitis.n.ex atomis conuenientia: ex definitionibus erunt manifeſta, propterea q. principium eſt omnium definitio, & qđ ſimplex.* Et ſimplicibus p ſe ineſſe cõuenictia ſolis, alijs aũt p illa.

Linea recta A B

A ———————— B Circulus.

K

A

Flexoſa ſiue Curua

C8, 104. Continua. ¶ Hactenus de Methodo inueniendi definitiones ſpecierum ſpãliſſimarũ: nũc vero Methodũ aſſignat, qua inuenire poterimus generum definitiones. Cuius rei cã eſt: qm Cauſa cõtinuationis. Auer. definitio nõ tm̃ ſpecierũ eſt: ſed generũ, ergo oportet aſſignare artẽ cuiq; ꝓpriã. Sed quæ gña ſint, quorũ definitiones quærimus: Auer. aſſerit illa eſſe ſubalterna. Hæc n. definitionem habent, vt Them. & Philop. dixerunt. Conſtat aũt Methodus hæc tribus præceptis. Primũ eſt: (vt genus definiendũ in primas & p ſe ſpẽs diuidas) verbi cã: lineã: cuius quærimus definitionẽ: in rectã circularẽ: & flexuoſam. Hæc.n. eſt diuiſio lineæ in primis eius ſpecies. Se L cundũ eſt (vt ſpẽs illas definias p Methodũ aſſignatã) & colligas cõia vnũ vel plura, in qbus oẽs ſpẽrum definitiones cõueniunt. Tertiũ eſt (vt his factis) & memoria ſeruatis, reponas genus cuius definitionẽ quæris in ſuo proprio gñe, ſpeculãdo ꝓprias paſſiones primorũ generũ. Horũ pceptorũ exempla: & vſus, & vtilitas patebit exponẽ verborũ Ariſ. inqt. ¶ Oportet autẽ cũ totum aliqđ negociet quiſpiã, tale genus totũ in prima atoma ſpẽ diuidere, hoc eſt in ſpẽs primas ſpãliſſimas illius gñis: & p totũ: genus intelligit. Eſt.n. genus totũ ſpẽrũ, & ſpẽs partes gñis: vt Auer. inqt primo auſcultationũ phyſicarũ: Eſt ergo pceptũ, vt genus definiendum diuidatur in ſuas primas ſpẽs, verbi cauſa: vt numerũ in trinitatẽ: & dualiQuæ Phi. tatẽ. ¶ Inquit Philop. verbũ illud prima ſupfluũ eſſe, qa ſatis eſt dicere in atomas ſpẽs. Atomæ.n. ſpẽs primæ ſunt Cõfutatio M & indiuiduæ. ¶ Sed pace Philoponi dixerim, nõ ſupfluit verbũ illud. nã animal põt diuidi p aliquas atomas ſpẽs vt per albũ & nigrũ, hæc.n. atoma ſunt ſpẽs, non tñ ſunt primæ animalis ſpẽs: ſed primæ coloris. quare nõ ab rõne primas & atomas appoſuit. Seruit aũt hoc pceptũ ſecũdo: qđ ſtatim ſubdit. Non.n poſſunt colligi cõia definitionũ ſpẽrũ gñis, cuius definitionẽ quærimus: niſi ipſum genus in ſpẽs illas diuiſeris. Deinde affert exemplũ, inqt. Vt numerũ in trinitatẽ, & dualitatẽ, hæc de primo præcepto. Affert & ſecundũ, cũ inqt. Poſtea oportet tentare p propriã Methodũ ſuperius aſſignatã: definitiones illorũ primorũ ſpẽ accipere, vt definitionẽ rectę lineę, & cir Definitiones ſpẽrũ lineæ. culi: ideſt lineæ circularis, & recti anguli. ſ. fluxuoſę lineę. Verbi cã, recta eſt longitudo: cuius extrema ſunt duo pũ

N cta: in qbus mediũ nõ diſcrepat. Circularis vero eſt, lõgitudo: cuius extrema ſunt duo pũcta, ad vnũ reducta. Flexuoſa deniq; eſt longitudo: cuius extrema ſunt duo puncta, in qbus mediũ diſcrepat. In his definitionibus cõe eſt, longitudo: cuius extrema ſunt duo puncta: cætera vero propria. Eſt ergo ſecundũ pceptũ vt facta diuiſione generis: definiãtur illius gñis ſpẽs, & hoc inqt. Poſtea ſic illorũ definitiones oportet tẽtare accipere, vt definitionẽ rectæ, & definitionẽ circularis: & definitionẽ flexuoſę. Verũ pceptũ eſt incõpletũ, niſi ſuppleas: qbus definitionibus aſſignatis colligañ cõia, in qbus ſpẽs & definitiones earum cõueniũt: & ſeruenẽ talia cõia: ſiue vnũ ſit: ſiue plura nã ea le cõe erit in definitione gñis: cuius definitionẽ qrimus, dña, vel loco dñæ cõſtitutũ: & hæc eſt ſcdi pcepti vtilitas. Nã tale cõe: qđ ex ſpẽrũ definitionibus reponiẽ: dña vel loco dñæ eſt in definitione gñis definiẽdi, hæc de ſecũdo pcepto. Deinde aſſignat tertiũ & inqt. Poſt hæc aũt O accipere oportet qđ genus eſt ad genus: cuius definitionẽ quęrimus: vtrũ ſit quãtitatũ, an qlitatũ: & dat modũ quo poterimus tale genus quærere: & inquit. Proprias paſſiones ſpeculando de cõibus primis gñibus, quæ pdicamẽta dicuntur, Poterimus ergo genus lineæ qrere ſpeculãdo ꝓprias paſſiones primorũ generũ q gñaliſſima dicunẽ, vt ſubæ: propriũ, vt accñtibus nõ ſubijci, quãtitati ꝓpriũ, vt ſecundũ ipſam æqle vel inæqle dicaẽ. qualitati ſecũdũ ipſam ſile vel diſſimile. nã ſic p paſſiones generũ primorũ diſcurrẽdo poterimus ſcire, an linea ſit gñis quãtitatis: qa ſi ipſi cõpetit eſſe id: ſecundũ qđ æqle vel inęqle aliqđ dicit, erit genus lineæ quãtitatis. Si vero lineæ cõpetit id qđ eſt propriũ qualitati erit genus lineæ qualitas. Ex his P patet vtilitas pceptorũ. Ex ſcdo.n. colligimus id, qđ & differẽtia: vel loco dñæ in definitione lineæ. Primũ ſeruit ſecũdo: nõ.n. poterimus ex definitionibus ſpẽrũ cõe colligere: qđ differẽtia eſt gñis definiẽdi, niſi genus in illas prius diuidaẽ. Ex tertio vero præcepto colligimus genus, eius generis ſubalterni: cuius definitionẽ quærimus. Quare tota definitio reſultat quæ eſt quãtitas lõga cuius extrema ſunt duo puncta: dña quidẽ ex primis duobus pceptis genus vero ex tertio. Et qa quis poſſet quærere: cur generũ definitiones ex eis cõibus habentur, quæ ex ſpecierum definitionibus colliguntur. Specierũ vero definitiones nõ ex cõibus collectis aliunde. Ideo reſpõdẽdo huius dñæ cãm aſſignat. q d. quia cõpoſitis ex aliqbus Atomis atq; ſimplicibus aliquibus ex definitionibus eorũ ſimpliciũ cõia manifeſta erũt, ex quibus cõſtant, verbi cã: cõia quæ cõ Q petunt miſtis ex elemẽtis: ex definitionibus demẽtorum colligunẽ, cõia quæ cõpetunt dictioni: quæ ex ſyllabis eſt, ex definitionibus ſyllabarũ colliguntur & ſic de alijs, quare cũ gña cõpoſita ſint ex Atomis ſpẽbus: eſt.n. genus cõpoſitũ ex Atomis ſpẽbus (vt inquit Philoponus) inquantum genus toti aſſimilatur: ſpecies vero partibus, & totũ ex partibus cõſtat: & ita genus ex ſpẽbus: ſit vt cõmunia generi ex definitionibus ſpẽrum eius colligantur. Tũ quia (vt Ariſ. inqt) definitio principiũ omniũ eorũ, q ſunt poſt ipſam. Tũ quia eſt quid ſimplex reſpectu definitionis gñis: veluti ſpẽs ipſa reſpectu gñis: patet ergo cõia gñis ex qbus cõſtat gñis definitio: colligi ex definitionibus ſpẽrũ, & tota cã eſt, qa genus eſt cõpoſitũ ex ſpẽbus nullã habẽs naturã pter ſpẽs, qre gñis definitio ex definitionibus ſpẽrũ reponẽda erit. Simplicibus vero conueniẽtia ſiue cõia p ſe ſolis ineſſe oportet, nõ aliũde: cũ ſint prima

atq;

A atq; simplicia, qbus nihil prius est, vñ cõia pdicata reponere possint: propterea alijs per illa simplicia reponẽda sunt. Patet igitur cã: cur genus cõia suæ definitionis: quæ loco drĩæ ponũtur, ex specierũ definitionibus reponit, species vero est nullo sua cõia. Nã gña cõposita sunt ex spẽbus. Spẽ: vero primo simplices, & nullis reponentes prioribus. 1. dubiũ. ⁋ Sed occurres, qm̃ ita spẽs indiuiduis cõparatur: vt genus spẽbus: ergo (vt genus suas drĩas reponit a cõibus specierũ, ita spẽs a cõibus indiuiduorũ. Quare hæc Methodus põt esse spẽrũ, sicut generũ: accedit q̃ Methodus definitionẽ spẽrũ pñt cõuenire definitionibus gñis. Cur.n. generũ definitiones inuenire nõ possumus p Methodũ, quã assignauimus definitiõibus specierũ. Solutio. ⁋ Innuit Them. solutionẽ: qa gñi nulla rñdet natura ppria alia a naturis spẽrũ, pp quod qcquid gñi cõpetit ex naturis spẽ B rũ reponiẽ. At spẽi certa natura rñdet: & qdẽ alia a naturis sine rebus indiuiduorũ: rõne cuius cõpetere pñt quædã: quæ nõ ex indiuiduis reponũtur. ⁋ Quũ vero quærebaẽ an Methodus definitionibus specierũ cõueniẽs possit cõuenire definitionibus generũ. ⁋ Arbitror q̃ sic, possumus.n. cũ genus subalternũ quærimus qd sit: accipere ea pdicata in qd, quæ nõ trãscendũt genus eius: totq; eorũ accipere, & eo vsq;, quousq; totũ sit in æquo, & qdlibet sit in plus: qre prima Methodus põt omnibus definibilibus cõuenire. Hæc vero gñibus solũ: quã Aris. ad pleniorẽ doctrinã addit. Secũda dubitatio. ⁋ Secũdo occurres: quæ cõia ex definitionibus spẽrũ reponẽda sunt. Sunt.n. quædã q̃ omnibus Solutio. spẽbus cõpetunt, & alijs. ⁋ Innuit Them. solutionẽ: ea cõia ex definitionibus spẽrũ esse reponẽda, quæ nõ vltra genus definiendũ C trãscẽdunt: quæq; omnibus spẽbus cõpetant illius & nullis alijs, nã hæc cõia in definitione gñis 3. dubiũ. drĩæ loco ponenẽ. ⁋ Tertio quæres. Cur definitio spẽi est Solutio. principiũ definitionis gñis. ⁋ Et dicendũ q̃ quemadmodũ spẽs generis principiũ est: dico principiũ: quo genus existit. Sic definitio speciei principiũ est definitionis gñis: Præterea quoniã simplex (vt Speusippus inqt) Vult hrẽ rõnẽ principij. At cũ definitio spẽi simplex quoddã sit: definitio generis quasi illã cõtinens, cõpositũ quoddã, iõ 4. dubiũ. definitio spẽi principiũ esse põt definitionis gñis. ⁋ Quæres deniq; cũ sint aliquæ spẽs, quæ nihil cõe habent. Vt spẽs magnanimitatis: qũo definitio generis earũ vestigabitur. Respõdet Them. ⁋ Rñdet Them. tales spẽs nõ habere genus vnũ cõe, nisi æquiuocum, & sic nõ oportet illius definitionẽ quærere. ⁋ Hæc sunt: quæ intellexi de hoc textu: nec sine labo D re, est.n. (vt vides) textus obscurus: & hoc omnes fatentur, pauci vero elaborarunt in eius expositione.

⁋ At qui diuisiones quæ per differẽtias proficiscuntur, utiles sunt ad diffinitiones hoc pacto inuestigandas. ipsas tamen non ostendere dictum est antea. Vtiles autem erunt hoc pacto solum ad ratiocinandum ipsum quid est. Atq; uidebitur ipsa diuisio nihil facere prorsus, sed uniuersa statim accipere: perinde atq; si eadem ab initio sine diuisione quispiam sumeret.

Tex. 19. *⁋ Sed diuisiones quæ sunt secundum differentias: utiles sunt ad sic procedendum, quomodo tamen demonstrant, dictum est prius,* Demfare verbũ in accipiẽs est. *Vtiles autem utiq; erunt ad sic syllogizandum quod quid est, & tamen uidebitur utiq; demonstrare, sed mox accipere omnia tanquam si ex principio acceperit aliquis sine diuisione.*

Cõ. 105. Cõtinuatio ⁋ Cum assignauit Methodus: quibus definitiones colligere poterimus. Nunc (vt Philoponus inquit) ostendit vtilitatem diuisiuæ Methodi: & secundũ Philoponũ prima vtilitas est ex eo: q̃ per diuisionem: quę est secũdum differentias generis cuius speciem quærimus definire, colligi E mus ea, quæ in eo q̃ quid est prædicantur. Expõ ph. Refutatio ⁋ Quæ expositio non mihi placet: hæc enim vtilitas proximo textu Propria expositio. patuit. ⁋ Ideo videtur mihi q̃ Arist. declarauit diuisiuam Methodum vtilem esse ad sumendum vniuersalia, & per se prædicata in plus: ex quibus congregatis propria cõpositi essentia declaratur. Cum ergo Aristo. hoc declarauit: nunc ostendit talem diuisionem Methodum non simpliciter syllogizare ipsum quid est: sed sic, hoc est aliquo modo saltem cum petitione principij (vt superius dictũ est) & facit hoc Arist. ne quis credat eum approbare hic: quod superius improbauit: inquit. ⁋ Sed diuisiones: quæ sunt secundum differentias generis: vtiles sunt, non quidẽ ad simpliciter syllogizandum quod quid est, sed ad sic procedendum, hoc est ad syllogizandum cum petitione principij. Et de hoc se remittit ad ea, quæ dixit. Ideo in- F quit: quomodo tamen demonstrant, dictum est prius. & quia dixit esse vtiles ad sic procedendum: exponit quid ipse intelligat per sic procedere: & inquit quasi dicat dico ad sic procedendum: hoc est ad sic syllogizandum: & tamen videbitur diuidens vtiq; demonstrare sup. non tamẽ supple demonstrat Sed mox vr̃ accipere omnia: ac si Sup. a. 17. ex principio quis accipiat sine diuisione ea, quę in diuisione accipit, accipit enim in diuisione quæ sine diuisione videntur accipi, quatenus accipiuntur cũ petitione eius rei: quæ in principio quæritur. Ergo diuisiua Methodus licet sit vtilis, tñ non simplr̃ syllogizat qd qd est: sed sic: hoc est cũ petitione eius rei: quæ quæritur in principio.

⁋ Refert autem ea quæ prædicantur primum & posterius prædicari ueluti si animal mite bipes, animal bipes mite dicatur. Etenim si ex duobus omnis definitio constet: & unum quid sit ipsum G *animal mansuetum, atq; rursus ex hoc & differentia fiat unum: homo inquam, uel quicquid tandem id sit quod unum efficitur necesse est diuidentem petere semper.*

⁋ Differt autem aliquid primum & posterius prædicamentorũ prædicari, ut est dicere animal mansuetum bipes, uel bipes animal mansuetum Si enim omne ex duobus est: & unum quid sit animal mansuetum: iterum ex hoc & differẽtia homo, aut quicquid iam sit: quod aliquando unum fiat, necesse est diuidentem petere.

Com. 106 ⁋ Hic (vt mihi vr̃) diuisiuæ Methodi vtilitatẽ tangit, sed quæ sit hæc vtilitas non facile est discernere. Vtilitas diuisiuæ methodi secũ quosdã aliquos Philopo. ⁋ Quidã dixerunt diuisiuã Methodum esse vtilẽ ad colligẽdũ ea, q̃ vt quid est pdicantur in vna definitione: & sic (vt dicunt) vtilis est ad ostendendum vnitatẽ definitionis, non enim potest definitio colligi in vnum, nisi ex diuisione primo præcedat multitudo. ⁋ Philoponus vult Aristote. H ostendere quomodo diuisiua Methodus vtilis est ad ordinem eorum, quæ in definitione assumuntur. ⁋ Vbi debes scire q̃ ordo eorum quę in definitione ponuntur: esse potest, aut respectu generis: & differentiæ, aut respectu differentiarum, Aristo. ergo ostendit ordinem respectu generis & differentiæ hic, & si hoc pacto intelligit, bene dicit inquit. ⁋ Differt autem aliquid primum hoc est primo loco: & posterius hoc est posteriori loco prędicari, eorum prædicamentorum: quæ in definitione prædicantur. Cuius exemplum ponit, & inquit. Vt est dicere animal mansuetum bipes, vel bipes animal mansuetũ. Hoc accepto: pbat diuidẽtem aliquid accipe primo loco: & aliquid posteriori loco: & accepit tria: q̃ reqrunẽ ad definitionis rõnẽ: & inquit. Si.n. omne. i. qdlibet compositũ est ex duobus ad minus; vel ex pluribus reducibili-

I bus ad duo:hoc est primum. Deinde accipit secundum, et inquit. Et vnum quid sit animal mansuetum: hoc est: & quælibet definitio est quoddam compositum: quod dici tur vnum quid: accepit.n. animal mãsuetum loco cuiusli bet definitionis: hoc est secundũ. Accipit tertium & inqt. Iterum ex hoc & differentia homo est, aut quicquid iã sit, quod aliquando vnum fiat: hoc est: & omnis definitio constat ex genere & differentia: vt illa hominis: hoc ẽ tertium. Ex his infert ordinem generis & differentiæ in definitione, & inquit. Necesse est diuidentem petere.s. genus absq; diuisione sup. & differentiam secundo loco col ligere ex diuisione. Et ita genus primo loco: differentia se cundo accipitur. ¶ Verum hæc conclusio (vt mihi videt) ex vltimo assumpto sequitur: sequitur.n. definitio est ex genere & differentia vnum quoddam, ergo necesse est ge
K nus accipi primo loco, non.n. potest accipi differẽtia pri mo loco, cum accipiatur vt concessum: & differentia accipitur per diuisionem generis. Cætera assumpta.s. q̃ omne compositum constet duobus: & quod omnis definitio sit quid vnum compositum, accipiuntur non ad rationem, sed ad declarationẽ terminorũ, quia posset quis quęrere quomõ definitio sit quid vnũ: & ex quot cõstat: ideo ad tollendum hæc accipit definitionem esse vnum ex duobus compositum: & ipsam esse quoddam compositum: & ita non assumuntur frustra.

¶ Præterea hoc pacto dũtaxat fieri potest, ut nihil eorum præter mittatur quæ sunt in diffinitione ponenda. Sumpto nãq; genere primo: si accipiatur aliqua diuisionum inferiorum, non omne ca det in illa, ceu non omne animal, aut continuarum aut diuisarum
L *alarum est, sed uolatile animal omne, huius est enim hæc differẽtia. Prima autem animalis ea est differentia in quam omne animal cadit, & cuiusq; cæterorum similiter generum, & eorum quæ sunt extra animal: & eorum quæ sub ipso sunt collocata, seu uolucris ea est differentia prima: in quam omnis uolucris cadit, & piscis itidem ea, in quã omnis piscis. Hoc igitur si proficiscatur quispiam pacto sciat nihil prorsus prætermisisse q̃ si non hoc mõ pcedat: et prætermittere eũ necesse ẽ, et idipsum quoq; nescire.*

¶ Amplius ad nihil relinquendum. In ipso quid est, sic solummodo contingit. Cum.n. primum accipitur genus siquidem inferiorum aliquam diuisionem accipiat, non incidet omne in hoc. Vt nõ om ne animal totipennes, aut scissipennes. Sed uolatile animal omne, huius.n. differentia hæc est. Prima autem est animalis, in quã om ne animal incidit. Similiter & in unoquoq; aliorum, & in his, quæ extra genera, & quæ sub ipsis sunt ut in aue, in qua est om nis. Et in pisce, in qua omnis est piscis. Sic quidem igitur uaden-
M *ti est scire quoniam nihil relictum est. Aliter autem & relinque re necesse est, & non scire.*

Cõ. 107. Notandũ. Duplex diuisio gñis Pria siue immediata & remota

¶ Nunc tangit secundã vtilitatẽ: & quæ sit hæc vtilitas, primo, pponit, & inqt. ¶ Amplius ad nihil relinquẽdũ in ipso quid est: sic idest p diuisiuã Methodũ solũmõ contingit: ergo sc̃da vtilitas est: qua p diuisionẽ nihil in diffini tione derelinquaf eorũ: q̃ necessaria sunt in ipso qd est.

¶ Animaduersione dignũ generis esse diuisiones: alteram primã & immediatã: & hęc est quæ euacuat totã diuisi na turã: & dico euacuare, quãdo nihil sub diuiso cõtinetur, qd non cõtineaf sub aliquo diuisionis mẽbro. & ecõtra, quãdo nihil sub aliquo diuisionis mẽbro, q̃d nõ cõtineaf sub diuiso. Alterã vero remotã: quæ subdiuisio dicitur: & hæc cũ sit alicuius mẽbri eorũ: quæ sub gñe continenf: nõ euacuat vniuersam diuisi naturã. Rursus diuisio prima duplex est: altera prima primitate æquationis: altera

Diuisio generis prima iterum duplex est.

N & primitate æq̃tionis & essentiæ. Primitate æq̃tionis diui sio est: vt si animal p rudibile: & risibile diuideref. Sinaũt per rõnale & irrõnale diuisio est prima & primitate æquationis. & essentiæ. Vtraq;.n. æquata est: cũ vtraq; euacuat vniuersam diuisi naturã, licet secũda animali sit essentialior. ¶ Arist. ergo per diuisionẽ primã & subdiuisionẽ in telligit eã, quæ p essentialia assignanf. Tunc quo diuisio vtilis sit ad nihil relinquẽdũ, inquit. Cũ enĩ primũ accipit genus, tãq; concessum, siquidẽ aliquã diuisionẽ inferiorũ accipiat: hoc est derelinquat diuisionẽ primã: & trãseat ad subdiuisionẽ, quæ est diuisio alicuius spẽi earũ, quæ sub genere continentur: nõ incidet oẽ animal in hoc.i. in hanc diuisionẽ: cũ non euacuabit vniuersam diuisi naturã. cu ius exempiũ affert: & inquit. Vt nõ omne animal totipẽ nes: aut scissipẽnes est, totipẽnia animalia sunt vespertilio: musca: & id genus. Scissipennia, vt coruus: & picus. Sed volatile animal omne est totipennes: vel scissipẽnes, nam huius animalis volatilis dr̃ia hęc est. Prima aũt animalis di uisio est, in quã oẽ animal incidit, vt volatile, aquatile, & terrestre. Nullũ est.n. animal non incidens in aliquod ho rũ: nec contra (vt patet) & sicut dico de animali. Sic̃ intel lige & in vnoquoq; aliorũ generũ: tã in his: quæ extra genera sunt, qualia sunt nõ subalternatim posita: q̃ in his quæ sunt sub ipsis: hoc est subalternatim posita: & affert exẽpla eorũ generũ: quæ nõ subalternatim ponuntur & inquit. Vt in aue ea diuisio est prima in qua est oĩs auis. Et in pisce ea: quæ est omnis piscis. Tũc recolligit vtilitatẽ & inquit. Sic quidẽ igitur vadẽti ordinate p diuisiones, & non saltando ad subdiuisionẽ omittendo primã diui sionẽ est scire: qm̃ in definitione nihil relictũ est. Aliter au tẽ vadenti.s. per saltũ & derelinquere necesse est: & non scire. Quare via diuisiua vtilis est ad sufficientiã definitio nis. Quatenus cum proceditur ordinate, nihil prætermit titur de necessarijs ad definitionem.

Alia tot pẽnia & scissipẽnia

O

P

¶ Non autẽ oportet qui diffinit ac diuidit omnia scire quæ sunt. Quãquam nõnulli essent fieri non posse, ut quisquam unquã differentias ad unũquodq; cuiusq; sciat nisi scierit unumquodq;. Sine uero differentijs nunquam fieri posse, ut quicquam sciatur. A quo nãq; non differt quispiam, idem quod illud inquiunt esse a quo uero differt ab eo diuersum esse.

¶ Neq; autem oportet definientem, & diuidentem: omnia scire en tis Et tamen impossibile dicunt esse quidem differentias cognoscere, quæ sunt ad unumquodq; non cognoscentem unũquodq;. Si ne autem differentijs nõ esse unumquodq; scire, a quo enim non differt: idem esse huic, A quo autẽ differt alterũ ab hoc. Tex. 20.

¶ Speusippus Phs (vt Them. & Philop. narrãt) diuisiuã Methodũ inutilẽ esse tradit. Et vtebaf (vt arbitror) hoc syl logismo. Si cõtingit definire: & diuidere aliquod: cõtingit scire oẽs dr̃ias illius. Si cõtingit scire oẽs dr̃ias illius, cõ tingit scire oẽs spẽs illius. Ergo si contingit definire: & diuidere aliquod, cõtingit scire omnes spẽs illius, cuius est illud definibile: quod falsum est: & impoẽ. ¶ Respondet primo ad naturam: & inqt. Neq; autẽ oportet definiẽtẽ & diuidẽtẽ omnia scire.i. oẽs spẽs cognoscere eius gñis: cuius diuisio fit: hoc est ad materiã. Deinde sumit duo: quæ Speusippus asserebat cõtra diuisiuã Methodũ. & inquit. Et tñ impoẽ dicũt esse qdam dr̃ias oẽs alicuius gñis cognoscere: quæ sunt ad vnũquodq; hoc est ad vnãquãq; spẽciẽ: non cognoscẽtẽ vnũquodque idest vnaquãque spẽciẽ. Est ergo primũ qd Speusippus asseruit: cognosci nõ posse dr̃ias: qbus genus diuiditur: nisi omnes generis

Cõ. 108. Quæ speusipp' phs. Q

A spẽs cognoscanť: qbus drīæ illę attribuunť. Secūdo accepit huic qſi conuersum: & inqt: aūt pro &. q.d. & è cōtra: sine differētijs dixerūt non posse scire vnūquodque hoc est vnāquamq; spēm, dixit ergo Speusippus: & q̄ diuidi potest genus p drīas. nisi sciamus oēs spēs, qbus attribuunť differētiæ: & ita differētiæ gñis sciri nō pñt non cognitis spēbus. Et q̄ nec contra: spēs cognosci pñt: nō cognitis drījs. Et huius secūdi cām assignat Speusippus: quia spēs nō possunt cognosci esse diuersas, nisi p differētias. Dicebat.n. oē nō differēs ab aliquo esse idē illi sicut a quo differt aliquid alterū esse ab illo: q̄re sine differētijs nō possunt spēs cognosci. Spēs.n. cū cognoscūtur: oportet vt cognoscanť quatenus differūt: nō differens.n. ab aliquo idē illi est. Et si non cognoscerenť vt differētes: cognoscerentur vt eædē. ¶ Ex his pōt elici alia forma sylli. Si diuisio esset vtilis: oportet scire oēs differētias gñis. Si oportet scire oēs differētias gñis, oportet scire oēs spēs: hoc aūt falsum est: hoc igitur est primū Speusippi argumentū, quo viā diuisiuā refutauit. ¶ Animaduerte de mēte Speusippi: duo. Primū q̄ oē non differens ab aliquo est idem illi. Secundū. est q̄ oē differēs ab aliquo, est alterū ab illo. Ex his duobus vult habere sine cognitione drīarū nō posse spēs cognosci, & tu intellige cognitione pfecta, nō.n. pōt spēs pfecte cognosci, nisi per drīam: & coueniētiā. Quare sine drīam cognitione spēs pfecte cognosci non poterit. Verū si hoc qd̄ scdo assumit Speusippus: sit verū. siue nō: satis exprimo eius assumpto argumētū Speusippi patet, nā si nō pñt drīæ cognosci: nisi cognitis spēbus: quarum sunt drīæ, sequiť genus diuidi non posse sufficienter: nisi omnibus spēbus cognitis: quod est impossibile.

Alia forma sylli. | B | Notandū.

C *¶ Primo igitur hoc est falsum. Non.n. quauis differētia res sunt diuersæ: Complures.n. insunt rebus eisdem specie differētiæ: sed non per substantiam, neq; per se. Primum quidem hoc falsum est: non.n. secundum omnem differentiā alterū est, multæ.n. sunt differentiæ in eisdem spē, nō tamē secundū substātiā neq; per se.*

Cō. 109. ¶ Refutat Arist. ea, quæ Speusippus dixit, & primo refutat, qd̄ vltimo loco dixit Speusippus. Secūdo respondet ad primā Speusippi rōnē. ¶ Vbi debes scire vltimo loco dixisse Speusippū oē differēs esse alterum: redarguit hoc Arist. nā aliquod indiuiduū spēi differt ab alio eiusdē speciei, vt Socrates ab Alcibiade, & tamē non est alterū ab illo inqt. ¶ Primū quidem hoc falsum est. s. quod vltimo Speusippus ait: nō.n. oē differens secundū quāuis differētiā alterū est. multæ.n. sunt differentiæ in indiuiduis eisdē spē: quibus illa differūt, & tñ illa cū sint eiusdē speciei: nō sunt altera secūdū substantiā atq; per se, & sic nō oē differēs ab aliquo est alterū ab illo. Et p alterū Arist. intelligit aliud: hoc est essentialiter differens nō.n. habuit curā de nominibus, sicut Porphyrius in libro de quinq; vocibus, qui voluit oēm differentiā facere alterū: non tamen aliud. Aristoteles.n. alterū & aliud idē appellat hic. Vtrū vero oē non differens ab aliquo sit idē illi: Aristo. non disputat. Speusippus enim asserit, omne non differens ab alio: esse illi idem. Aristoteles vero de hoc nihil loquitur: tamen scias hoc etiam falsum esse, hippocentaurus.n. nō differt ab homine, & tamen non est idem homini.

D

¶ Deinde cum quispiam acceperit ea quæ opponuntur, & differentiam, & omne, aut in hanc partem, aut in illam cadere, sumpseritq; in altera parte rem eam quam quærit esse: & idipsum cognouerit, nihil refert si sciat, necne de quibus aliæ differētiæ prædicantur. Patet.n. cum habiturum esse rationem substantiæ, si sic proficiscens. ad ea tādē peruenerit, quorū nō est vlterius drīa.

E *¶ Postea cum accipiat opposita & differentiam, & q. omne inci dit hinc aut inde: & accipiat in altero esse, quod quæritur, & hoc cognoscat, nihil differt scire aut nō scire de quibuscunq; prædicantur alijs differre. Manifestum enim quod si sic uadens ueniat in hæc, quorum non est amplius differentia: habebit rōnē subæ.*

Cō. 110. ¶ Nūc respōdet ad formā argumēti Speusippi: & asserit nō oporteret vt definitionē inueniēs: & quidē p æquatā generis diuisionē: vt sciat oēs per se spēs illius generis: quibus illæ drīæ attribuunť: sufic.n. cognosci genus diuidi p aliquas drīas sufficienter: & non oēs illius spēs cognosci. Possumus.n. scire animal sufficiēter diuidi p rōnale, & irrōnale: & tñ nō oēs species animalis cognoscimus: sed hominē & equū solū. Et q̄ ita sit, probat, & enumerat omnes conditiones requisitas ad diuisiuam Methodū, ostendens secundū nullā earū oportere spēs generis eius rei. q̄ definitur: oēs cognoscere, & inqr. ¶ Postea cū aliquis accipiat opposita & differentiā illorū oppositorū: est ergo prima cōditio, vt genus primo loco cōstituiū diuidatur drīas oppositis. i. cōtradictorijs. verbi cā, vt animal per rōnale, & irrōnale. & cognoscatur differētia taliū oppositorū quibus genus prima diuisione sui diuidiť. Deinde tangit scdam: & inqt. Et q̄ oē incidat aut hinc, aut inde: hoc est, vt diuisio talis p opposita sit æquata diuiso saltē ex parte eius, qd̄ diuidiť: sic q̄ oē diuisum contineatur in altero diuidenū. Deinde tāgit tertiā: & inquit. Et accipiat in altero diuidenū esse id qd̄ quæriť, verbi cā, res quæ definitur, sit in altero mēbro. Tāgit & quartā, & inquit. Et hoc cognoscat. s. determinate: sub quo illorū non sit, vt determinate q̄ nō sit irrōnale. Nā si hæc omnia diuidens obseruauerit: nulla drīa erit scire, aut nō scire de quibuscūque alijs drīæ non pdicanť. poterit.n. definitionem inuenire nō sciendo omnes generis spēs. Manifestum est enim (vt inquit) q̄ si vadens sic, veniat tandē in hæc. s. vltima, quorū non est amplius drīa: habet rōnē substantiæ eius rei: cuius quærebat rōnē. ¶ Debes scire nos posse hr̄e talē conditionē in diuisione, & cognoscere species oēs generis. Possum.n. diuidere animal cōtradictorijs differentijs: vt per rōnale, & irrōnale: & non appræhendere omnes animalis species. Nā scire potero hoc per regulā cōtradictoriarū, quæ est vt de quolibet dicatur altera, & ita de animali potero scire dici rōnale, vel irrōnale. Secūdo possumus scire talē diuisionē esse adæquatā saltē ex parte diuisi: (vt dicit secūda cōditio) dato q̄ nō sciā omnes animalis spēs. Nā per regulā cōtradictoriarū omnis diuisio p cōtradictoria est adæquata diuiso ex parte diuisi, cum omne in altero illorū cōtineať. Tertio possum cognoscere hominē cōtineri sub altero illorū cōtradictoriorū p regulā cōtradictoriorū, etiā non scitis omnibus speciebus animalis. Quarto possum scire hominē nō esse alterū illorū determinate, vt q̄ nō sit irrōnale. p syllm: vel p modū superius assignatū: & nō scire oēs spēs animalis. & cum hæ conditiones sufficiāt pro diuisiua Methodo, & ad nullā harum requiritur omniū specierum generis cognitio: ergo cessat argumentum Speusippi.

F | G | H

¶ Omne autem ipsam diuisionem cadere: si sint ea opposita quorū non est medium quicquā, non est postulatio. Necesse est.n. omne in altero ipsorum esse, si illius est differentia.

¶ Omne autem incidere in diuisionem, si sint opposita, quorum non est medium non est petitio, necesse est.n. omne in altero ipsorum esse, siquidem illius differentia est.

I ⁋Sed dices cõtra, quia in prima cõditione petitur id, qd
Cõ. 111. in principio quærebatur. assumitur. n. omne animal rõna
le esse, vel irrationale modo hoc quæritur sumitur. n. &
non probatur. Respondet Aris. & inquit. ⁋Omne aut. s.
animal incidere in diuisionẽ. s. esse rõnale, vel irrõnale, si
sint opposita, quorũ non est mediũ. i. si sint cõtradictoria:
nõ est petitio: qa assumptũ illud patet vigore primi prin
cipij, qd est vt de quolibet dicaṫ alterũ cõtradictoriorũ:
& hoc subdit dicens: necesse est. n. oẽ animal in altero ip-
sorũ diuidẽtiũ esse. siquidẽ illius animalis dr̃ia est ꝑ oppo
sita cõtradictoria: & ita nõ petitur: qa cõstat illud assum-
ptũ primo principio, & ita patet solo ad scdm argumẽtũ
Speusippi: quo nitebatur diuisiuã Methodũ refellere.
⁋Ad extruendam autem probandamue ꝑ diuisiones diffinitionem
hæc tria sunt obseruanda. Primum ut ea sumantur quæ hoc ipso
quid est prædicantur. Secundum ut hæc adeo disponantur, ut pri-
K *mũ in primo, secũdũ in scdo loco ponatur. Tertiũ ut hæc oĩa sint.*
Tex. 21. *⁋Ad probandum autem terminum ꝑ diuisiones tria oportet con*
iecturare (ut accipiantur prædicata in eo quod quid est). Et hæc
ordinare quid primũ est aut secundũ. aut quoniã hæc oĩa sint.
Cõ. 112. ⁋His disputatis, pmittit tria pcepta obseruanda in diuisi
ua Methodo: & hoc ꝓponit: & inqt. ⁋Ad ꝓbandũ autẽ
terminũ siue definitionẽ ꝑ diuisiones tria oportet cõiectu
rare: & diligenter obseruare, quorũ. Primũ est vt in diui-
sione ea pdicata accipianṫ: quę de diuiso pdicantur: vt qd
est, hoc est per se, & essentialiter. Secundũ ẽ ordinare qd
primũ est, & vlius, qdue secũdũ, & minus vlẽ. Tertiũ est:
vt hæc omnia sint: & nullũ relinquatur: alioq nõ eẽt diui
sio ꝑfecta. Hæc. n. tria in mẽte semꝑ tenẽda sunt.
⁋Atq; primum istorum erit si possumus quemadmodum ad acci-
dẽs rõcinari ipsum inquã cõpetere & per genus probare.
⁋Est autẽ horum unum primũ per id: quod possumus sicut ad acci
L *dens syllogizare, quoniã inest, & per genus probare.*
⁋Illa tria pcepta ꝑ ordinẽ exponit: & primo primũ. Ha
Cõ. 113. Expõ S. Tho. bet aũt hic textus tres expõnes. ⁋Prima est expositoris,
vbi debes scire primũ pceptũ fuisse: vt ea pdicata in di-
uisionibus accipiantur quæ prædicãtur in eo qd quid est
in qbus intelliguntur. & quæ accipiuntur genera, & q̃ acci-
piuntur dr̃ię. Et qm̃ quæ pdicanṫ in eo qd qd est, siue ge
nera sint, siue dr̃iæ insunt ꝑ ea loca ꝓbantur: qbus ꝓbari
solẽt accñtia: cũ ꝓbantur inquantũ insunt: qa est inesse cõ-
mune accñtibus: & his, quæ in qd prædicantur. Quate-
nus vero in qd pdicantur, ꝓbantur: ꝑ loca quibus termi
nãtur ꝓblemata de gñe: Et hoc inquit. Est autẽ horũ vnũ
pceptum primũ ꝑ id possibile a nobis ꝓbari, ꝑ qd possu
M mus sicut ad accidẽs. i. ꝓblema de accñte syllogizare: qm̃
inest & ꝓbare ꝑ genus. i. per id ꝑ qd possumus ꝓbare
ꝓblema de genere. Nã per locos, qbus terminamus acci
dẽtia: scimus pdicata in quid inesse: ꝑ locos qbus termina
alia expõ mus genera scimus genera & dr̃ias, vt qd pdicari. ⁋Alij
vero referũt primã partẽ ad differẽtias, quæ prædicanṫ
in quale, & dñr inesse spẽbus per modũ accñtis. Scdam
vero referunt ad genera: quæ prædicantur in quid. Inqt.
⁋Est aũt horũ vnũ primũ per id ꝑ qd possumus: sicut ad
accidens syllogizare. & hoc modo inueniuntur dr̃ię, q̃
per modũ accñtis insunt. Nã per talia loca syllogizamus
accñtia: qm̃ insunt: & ꝑ genus ꝓbare, & hoc modo inue
Expõ Thẽ. & Philo. nimus genera. ⁋Sed Thẽ. & Philop. litterã legunt cõ-
paratiuã hoc modo. ⁋Est ãt horũ vnũ primũ ꝑ id quod
possumus & per genus ꝓbare: sicut ad accñs syllogizare
qm̃ inest. In Topicis. n. ꝓbamus aliqd esse genus ꝑ loca,

quibus terminamus ꝓblema de genere, quasi dicat pri- N
mum præceptũ impleri a nobis per id, qd possumus ꝓ- Libro. 4.
bare ꝑ genus, qm̃. a. vel. b. est genus alicuius. Nã eadẽ ar-
te ꝓbabimus dr̃ias: veluti syllogizare possumus accñs de
aliquo, qm̃ inest. Nã sicut accidẽtia ꝓbantur ꝓprijs locis:
qm̃ insunt, sic & aliqua: qm̃ sunt genera ꝓbantur ꝓprijs
locis: & his etiã differẽtiæ ꝓbantur. Ergo litera est cõpa-
ratiua, & sensus est categoricus hoc modo, ꝙ pdicata in
quid hr̃i possunt ꝑ loca: quibus terminãtur ꝓblemata de
genere veluti accñs ꝑ loca, quibus terminanṫ ꝓblemata
de accidentibus. ⁋Sed occurres. Si ea quæ pdicanṫ in eo Dubiũ.
quod qd est, hr̃i pñt sufficienter ꝑ loca, quibus ꝓblema-
ta de gñe terminãṫ: tũc & genus: & dr̃ię, ex qbus cõstat
definitio, sufficiẽter habeṫ ꝑ loca topica. Hic ergo supfluit
via diuisiua: cũ abũde via topica compositiua sufficiat.
⁋Põt dici pcepta topica valere ad inuestigationẽ ipsius O Solutio.
qd est. hæc vero valent ad inuestigatæ definitionis expe
rientiã. Iõ illic inuẽtiue: hic resolutiue definitio inuenitur.
⁋Vel fortasse & quidẽ subtilius dici põt Aris. ꝑ ea q̃ p- alia expõ.
dicãtur in qd, intelligere gña definibiliũ rerũ. Hæc aũt in
Analytica Methodo supponunṫ (vt superius dixit) defi-
nitis inesse. Probanṫ aũt inesse ꝑ topicã Methodũ: qa his
locis: qbus gña ꝓbanṫ: supposito aũt gñe rei, q̃ definiṫ: ꝑ
Analyticã Methodũ dr̃iæ inueniunṫ & ordinatæ, & suf
ficiẽter. Quare primũ pceptũ: qd est eorũ: q̃ de definito p
dicanṫ in qd. vt gña topica Methodo cõpletur. Cætera p
cepta Analytica diuisione cõplentur. Et hęc põt esse quar
ta expositio huius loci: quæ pulchra est.
⁋Secundum fiet si ipsum primum sumpserimus. Hoc autem erit si
id accipiatur quod tale est, ut ipsum quidem omnia sequatur. Om
nia autem ipsum non e contra sequantur. Necesse est. n. aliquid P
esse tale, quo sumpto idem iam erit & in inferioribus modus. Id
n. erit secundũ quod cæterorũ est primum. Et id etiã tertium, qd
est hærentiũ primũ. Supo nãq; sublato, id quod hæret cæterorum
erit primum ut patet. Et in cæteris eodem modo.
⁋Ordinare autem sicut oportet, erit si primum accipiat. Hoc aũt
erit si accipiatur, quod ad omnia sequitur, ad illud autem non om
nia. Necesse est. n. aliquod esse hmõi. Accepto autẽ hoc, iam idem
modus in inferioribus est. Secundũ. n. aliorum primum erit, et ter
tiũ eorũ, quæ consequenter se habẽt. Remoto. n. quod est sursum,
consequens aliorũ primum erit, Similiter autem & in alijs.
⁋Hoc scdm pceptũ supponit tertiũ. Nõ. n. possumus or Cõ. 114.
dinare res nisi illæ prius fuerit inuẽtæ & quidẽ sufficiẽter
Et qa de dr̃iarũ inuentarũ sufficiẽtia loquiṫ tertiũ pceptũ,
ideo in hoc scdo supponẽdo tertiũ dicamus (vt Philop.
& The. dixerũt). Secũdũ pceptũ esse: vt dr̃iæ collocentur
seriatim. Et notãter dicit de dr̃ijs: qm̃ de genere nulla qõ Q
est cũ. n. genus definiri aut supponiṫ: aut ex topica via ac
cipiṫ: nemo dubitat primo loco esse sumendũ eo mõ quo
suppõnes accipiunṫ. Quare scdm pceptũ erit solũ de dr̃ia
rũ ordine. ⁋Hoc autẽ pceptũ impleṫ: si (vt inqt Thẽ.) Thẽ.
maiores dr̃ias atq; vliores loco priore cõstituas. ⁋Vel (vt Philopo.
inquit Philop) hoc præceptũ intelligit de ordine omniũ
eorũ: q̃ ponũtur in definitione: & ita vult genus esse in-
telligendũ in tali numero. Et tũc hoc pceptũ cõpletur: si
prio loco ea sumanṫ: q̃ sunt natura priora: vt gña ver. gr.
vt in definitione hoĩs aĩal: qd ad ea oĩa seqtur, q̃ in hoĩs
definitione ponunṫ: ad ipm vero illa nõ sequunṫ, inqt. Or
dinare ãt sicut oportet: dr̃ias definitionis scdm expõnem
Themistij vel dr̃ias: & gña, scdm expõnẽ Phil. erit si inue
nies definitionẽ primũ natura, & vlitate accipiat, & cõ-
sequenter

A quęrer id accipiat: quod est natura secundũ: & cõsequenter id: q̃d est natura tertiũ vsq; ad vltimũ natura. Sed q̃d sit natura primũ: & q̃d natura secũdũ: exponit, & inquit. Hoc aũt. s. natura primũ erit, si accipiatur: quod ad omnia sequit, ad illud aũt nõ omnia. Et loquit Prioristice, nam Prioristice seques est magis vle: ans siue p̃cedens minus vle. Ergo primo loco secundũ Them. vlior dr̃ia post genus accipiẽda est. Secundũ Philop. vero genus ante omnes differentias collocandũ est: quod sequat ad oẽs illas, & nõ ecõtra, cuius cãm ait: cũ inquit. Necesse est. n. liq̃d eẽ hmõi: accipit. n. genus (vt cõcessum simplr̃) vel via Topica inuentũ de re, cuius definitionẽ q̃rimus. Hoc mõ in hominis diffinitione primo loco accipiat Animal: q̃a vlius q̃d est rõnali, mortali: & Bipede: q̃ sunt differentiæ: quid

B igitur sit natura primũ: ex hisce patet. Quid vero sit natura secundũ, exponit: & inq̃t. Accepto aũt hoc eo modo: quo diximus: q̃a sequtur ad cætera, & nõ ecõtra. Iã idem modus in cæteris inferioribus est. Quia id accipiat scd̃m: q̃d ad cætera sequtur: & nõ ecõtra. Nã (vt inquit) Natura secundũ cæterorũ post ipsum primũ erit. Tertiũ erit: q̃d est ante alia quæ cõsequẽter se habẽt. Nã remoto secũdo quod est sursum: ipsum aliorũ primũ erit. Similiter aũt & in alijs post scd̃m vsq; ad vltimũ idẽ modus seruet.

¶ *Patebit autem hec omnia esse, quod erat tertium, si sumpserimus primum ipsum per diuisionem: omne aut hoc, aut hoc animal esse. Esse autem hoc, & rursus totius differentiam, huius extremi uero non ulterius differentiam esse, uel etiam statim cum ultima differentia ab ipso toto: non differe re id specie.*

¶ *Quod autem omnia hec sint, manifestum est ex eo: quia accipitur hoc, & primum secundum diuisionem, quoniam omne aut hoc,*

C *aut illud est. Est autem hoc. Et iterum huius totius differentiam. Vltimi autem non amplius esse differentiam. Vel etiam statim cũ ultima differentia a toto non differre specie hoc.*

Com. 115. ¶ Hoc est tertiũ p̃ceptũ. s. vt oẽs dr̃iæ accipiant quousq; genus põt diuidi. Perficit aũt hoc p̃ceptũ: vt Them. innuit & Philop. exponit: duobus. Primo: vt diuisio eousq; euadat: donec pueniat ad vltimã differentiã scd̃m speciẽ. Secũdo q̃ dũ ex omnibus dr̃ijs & gñe q̃dã p̃priũ exeat, q̃d in aliã rẽ nequeat trãsferri: Inq̃t. ¶ Q̃d aũt omnia hęc sint & nihil in definitione sit p̃termissũ, manifestũ ex eo est: q̃a accipit hoc. s. genus, vel simplr̃: vel Topica Methodo: & accipit primũ hoc ẽ prima dr̃ia scd̃m diuisionẽ: dico diuisionẽ: qua habet genus nõ aut hoc. s. rõnale: aut illud ẽẽ. s. irrõnale. Hæc. n. dr̃ prima diuisio & dr̃ia: q̃ hac prima diuisione accipit, dr̃ prima: vel primũ acceptũ analytica Methodo. Est aũt hoc. i. & accipit q̃ id q̃ definit sit

D hoc (vtpote hõ q̃ aĩal rõnale) Animal quidẽ acceptione simplr̃: vel Topica: rõnale vero prima diuisione gñis. Et iterũ accipit huius totius dr̃iam esse: q̃si dicat esse illius totius: q̃d est animal rõnale. Iterũ dr̃iam esse accipiendã, q̃m oẽ animal rõnale est, aut mortale, aut immortale. Vltimi autẽ cõpositi ex vltima dr̃ia: quale est animal rõnale mortale Bipes: nõ amplius sumat aliquã aliã esse differentiã. Quare p̃ obseruatione tertij p̃cepti primo necesse est genus diuidere, & cũ diuisa dr̃ia cõstituere eousq;: quo ad vltimũ cõpositũ pueniat nõ vlterius p̃ differẽtias diuisibile. Deinde exponit q̃d secũdo obseruandũ est p̃ obseruatione eiusdẽ p̃cepti: & inq̃t. Vel etiã: hoc est: & etiã statim hoc aggregatũ cũ vltima differẽtia cõpositũ: quale ẽ aĩal rõnale mortale: accipiat nõ differre a toto, immo (vt Them. inq̃t) accipit tãq; definitio p̃priũ: q̃d nulli alteri cõpetat. His ergo duobus seruatis, tertiũ p̃ceptũ in Analytica Methodo cõplebit. Nã cũ genus vsq; ad vltimam differẽtiã diuidit: & totũ aggregatũ cũ illa accipit. Et totũ hoc cũ definito cõuertit: plene omniũ dr̃iarũ sufficiẽtia habebitur. Et ita patet tertium præceptum, quod forrasse bene p̃spicienti secundũ debuit esse.

E

¶ *Patet enim neque plus oportet quicquã additum esse. Omnia nã que sumpto hoc ipso quid est predicantur. Neq; quicquam deesse. Nam aut genus aut differentia esset. At genes est ipsum primum, & hoc cum differentijs simul est sumptum, differentiæ etiã uniuersæ sunt sumptæ, nulla. n. prorsus posterior est. Spẽ nãq; differret ipsum extremũ. At hoc dictum est non differre.*

F ¶ *Manifestum. n. dictum est, quoniam neq; plus apponitur. Omnia enim in eo q̃ quid est accipiuntur horum. Neq; deficit aliquid, aut. n. genus: aut differentia utiq; erit. Genus quidem est hoc: & primum, & ipsum cum differentijs acceptum. Differentiæ autem omnes habentur. Non. n. amplius est posterior. Specie. n. utiq; differret ultimum. Hoc autem dictum est non differre.*

¶ Quod sufficiãt hæc tria p̃cepta, Aris. ostẽdit, quia solis his concessis, atq; obseruatis: definitio nec est in prius neq; in minus: & ita per hæc sufficienter habetur. Et hoc pacto Themistius Philoponus & expositor rectè verba Arist. legunt. Inquit enim Aristoteles. ¶ Manifestum enim est, quoniam neq; plus apponitur. Idem patet in definitione iuxta hæc præcepta nihil apponi, quo definitio suo definito fit in plus. Cuius causam ait: nam horum: quæ vt quid est prædicantur: omnia accipiuntur, & ita totum aggregatum erit proprium conuertibile cum definito: & ita non poterit esse in plus definito. Hoc autem accipitur partim ex primo: partim ex secundo præcepto. Deinde q̃ nihil deficiat proponit: neq; deficit aliquid: quo definitio fit in minus vel extranea, quia si quid deficeret, esset genus aut differentia. Genus quidem est hoc: & est primum: & ipsum est cum omnibus differentijs acceptum: & ita genus non deficit. Differentiæ autem omnes habentur non. n. amplius aliqua est posterior: alioq; vltimum constitutum differret vel diuidi posset differentijs adhuc: cuius contrarium sumptum est dictum est. n. ipsum vlterius non differre, nec diuidi posse. ¶ Vel verba Aristo. facilius intelligi possunt: q̃ præcepta illa sufficiant, quia illis obseruatis: definitio cõpletur: ex eo quia nihil in plus, hoc est nihil extranei habebit. Extraneum. n. dicitur in plus ei: cui additur, quia non est illi conueniens. Quod vero nihil extranei habeat: partim ex primo. partim ex tertio præcepto accipitur: quia ex illis habetur ea, quæ accipiuntur in definitione: accipi vt quid est: & ita non sunt extranea. Insuper illis obseruatis, & potissimum tertio pręcepto concesso: in definitione nihil deficit, quia omnia necessaria ponuntur, genus. n. non deficit: vt primo & tertio præcepto patet. Differentiæ etiam non desunt: vt ex tertio præcepto patet. Ergo his obseruatis: Analytica Methodus patebit eritq; sufficienter assignata, quando in definitione, quæ hac Methodo colligitur, nihil extranei: nihilq; deficientis continuatur.

Cõ. 116.

G

2. exp.

H

¶ *Quærere autem oportet inspiciendo, primum ad ea quæ sunt similia: & nullam inter se differentiam habent, quidnam idem habeant uniuersa, Deinde ad alia quæ sub eodem cum illis genere collocantur & sunt quidem eiusdem inter se speciei: ab illis autẽ spẽ sunt diuersa: Atq; si in his accipiatur aliquid penitus idem, et in alijs simili mõ. Rursus cõsiderandũ ẽ si in his quæ sunt sumpta sit aliquid idem, quousque ad unam rationem fiat accessio.*

A lis, & Aiacis: q̃ fuerūt magnanimi in nō patiēdo iniurias. Alcibiades.n. cū dux atheniēsiū fuisset: re parū fauste gesta in Sicilia: cū audisset se nō mō dānatū, sed p omnium sacerdotū religiones Dijs deuotū: impatiēs iniuriæ: totū couertit ingeniū: vt atheniēsibus belliū inferret, cōsiliato sibi Tisapherne Darij regis pfecto. Achilles vero ob raptā sibi a Menelao Briseidā vsq adeo: exarsit: vt maximo græcis discrimine laborātibus, eis suppetias aduersus Troes negauerit. Aiax iniuria affectus ab Vlisse sibi mortē cōsciuit ī insaniā versus. Patet ergo hos fuisse magnanimos ī nō patiēdo iniurias, & ita ijs cōe est nō pati iniurias. ℣ Lysander vero & Socrates in tollerādo aduersa: magnanimi fuerūt: nō.n. in aduersis submittebanī, nec in fœdis extollebātur. Fuit āt Lysander classis Lacedęmoniorū pfectus & patiētissimus, vt Marcus Tullius inquit. Quāta vero B fuerit Socratis tolerātia: in Phedone & Menexeno legit. His ergo cōe est impossibilitas circa fortunas: inqt.

℣ Vt dico si quid est magnanimitas q̃rimus intendendū est in quosdā magnanimos, quos scimus ex historijs & ex gestis fuisse magnanimos, qd habeāt cōe vnū oēs: inquātū sunt hmōi.i. magnanimi sunt, vt si Alcibiades magnanimus, & Achilles: & Aiax: quid vnū cōe oēs hñt, vtpote iniuriati nō tollerare iniurias. Hic.n. dimicauit .s. Alcibiades aduersus Atheniēses: ille insaniuit: Achilles.s. ob raptā sibi a Menelao Briseidā. Hic aūt interfecit seipsum .s. Aiax. Ergo ijs omnibus cōe est iniurias nō pati, hæc ē vna prima magnanimorū coordinatio: & p hanc habet exēplū primæ considerationis. Deiñ ponit exēplū scđe cōsiderationis: & inqt. Iterum in alteris magnanimis, alterius C coordinationis idē agēdū ē: vt in Lysandro: & Socrate, Hiro: & Diogene: si iā indifferētes esse dicant.i. nō mutati fortunati & infortunati. Hñt.n. oēs hi impassibilitatē circa fortunas tanq̃ cōe: hæc erat scđa cōsideratio. Deiñ tāgit tertiā, & inqt. Hæc duo accipiēs intēdas q idē hñt illa duo accepta in vtrisq coordinationibus, videlicet quid impassibilitas q̃ est circa fortunā, q̃ erat cōe in scđa coordinatione: & quid nō tollerātia cū iniurianī quæ erat cōe in prima, habeāt cōe: erit.n. illud cōe: magnanimitatis rō. Sin aūt nihil cōmune sit, vt rei veritas est: duæ vtriq species erunt magnanimitatis, & sic indicatur tertiæ: & quartæ considerationis exemplum.

D *℣ Omnis aūt diffinitio uniuersalis est semper Medicus.n. nō diffinit salubre cuidā oculo, sed aut oī: aut specie determinato.*

℣ Semp.n. oīs definitio uniuersalis est, nō.n. in quodā oculo dicit Cō.119. *sanabile medicus: sed aut in omni, aut in spē determinans.*

℣ Quia dixerat nō esse definibile æquiuocū: q̃si assignat cām: qa definitio est rei vlis: mō æquiuocū nō est res vlis. Quod vero definitio sit rei vlis: exēplo pbat: quia medi 2.expō. cus nō definit sanitatē particularē: sed vlem. ℣ Vel fortasse cū assignauit regulas definitionū nunc assignat regulā rei definitæ, asserēs rē definitā debere esse vlem. Quia (vt inqt) nō in quodā oculo dicit medicus sanabile eē definit. s. Socratis: aut Platonis, sed aut in gñe quod omni cōpetit s. hoibus: e brutis aut definit sanabile determinās in spē. s. hominis ergo regula est nihil definiri nisi genus aut spe 3.expō. ciē. ℣ Vel (vt alijs placet) cū Aristo. posuit regulā inueniēdi definitiones: pbat regulā, & primo illā pbat ex parte termini ad quē: asserēs bene esse dictū in regula, vt procedamus ad vlē, qa rerū vlium ppriæ definitiones sunt: vt exēplo rerū: quas medicus definit: ostendit. nō.n. cū definit sanabile in oculo: definit sanabile in oculo Socratis: aut Platonis: sed sanabile in animali: vel homine. E

℣ Atque facilius est singulare diffinire quā uniuersale. Quapropter a singularibus ad uniuersalia oportet ascendere. Equiuocationes enim in uniuersalibus magis latent, quam in his quæ non differunt.

℣ Et facile magis est singulare definire quā uniuersale. Vnde oportet a singularibus ad uniuersalia ascendere. Etenim equiuocationes magis latent in uniuersalibus quā in indifferentibus.

℣ Secundo probat Aristo. regulam ex parte termini a quo Methodus.n. qua generis definitio inuenitur, habet Cō.120. duos terminos: vt visum est: ipsum genus: quod, pximo textu appellauit vniuersale, & species ipsas: e quibus ad definitionem generis proceditur colligendo commune: quod est ratio generis, vt dictum est: Cū ergo regulæ sufficientiam probauit ex parte termini ad quē: nunc pbat F eius sufficientiam ex parte termini a quo: asserens bene esse dictum, vt in tali regula procedamus a speciebus, quia facilius est speciem q̃ genus definire: & facit talem illationem: siue enthimema facilius est indiuiduam speciem definire: q̃ genus. Ergo oportet procedere a singularibus speciebus colligendo commune ad vniuersalia. vt habeatur tale commune: vt ratio generis vniuersalis. Antecedens assumptum probat ex eo: quia æquiuocationes magis latēt in vniuersalibus generibus: q̃ in indifferētibus speciebus. Huius primo accepit antecedens & inquit. Et facilius est singulare.i. atomam speciem definire q̃ vniuersale genus hoc est añs. Dat cōsequens: & inquit. Vñ oportet a singularibus.s. spēbus atomis in vlia genera ascendere colligen G do (vt diximus in Methodo cōe omnibus illis) quod est: vt generis ratio Deiñ pbat assumptū, & inquit. Etenim æquiuocationes magis latent in vlibus gñibus: q̃ in indifferentibus.i. singularibus speciebus. Appellat autē spēs in differentia quatenus indiuidua sub his nō differunt: nisi p accñs. Patet igitur recte esse dictū in Methodo esse procedendū a singularibus speciebus. colligendo cōmune vt rōnem generis. ℣ Sed huic aduersatur, quod primo phyficæ Dub5. auscultationis dictū est. Vbi ab vlibus dixit esse ad singu Te.cō.4. laria procedendū. ℣ Sed dicendū illic Aristo. esse locutū Solutio. in ordine doctrinarū totaliū: quales doctrinæ totales sunt Metaphysica: Physica: & Mathematica. Hic loquitur in Methodis definitiuis: quæ docent inuenire definitiones, et sic tollitur contradictio. ℣ Animaduerte tamen Themistium velle Aristo. comparare inter Methodos superius assignatas. Assignauit Methodum quæ docet ge- H nus definire, & Methodum quæ docet speciem definire, comparando ergo inter has Aristoteles (vt vult Themistius) dicit species aromas facilius definire quā the.c.14 genera. ℣ Quam expositionem iuniores nonnulli secuti sunt: asserentes, rem hanc Aristoteles tribus rationibus probare. Quarum secunda ponitur ibi. (Etenim æquiuocationes.) Tertia ibi. (Sicut autem in demonstrationibus.) Ego vero non video quomodo hęc expositio verbis Aristo. bene applicari possit, propterea hanc omitto.

℣ Vt autem in demonstrationibus ratiocinandi forma, sic in diffinitionibus dilucidatas infit oportet. Quæ quidem fuerit, si seorsum id diffiniat quispiam quod in pluribus generibus est, per ea quæ in unoquoq; dicuntur ueluti simile non omne, sed id quod in coloribus est & figuris, & acutum similiter quod est in uoce, et sic ad ipsum commune proficiscatur cauens ne æquiuocationem offendat.

A couertibilibus cõstat. Problema est, pp qd hõ dormit:& pp qd hõ vigilat. Conclusio est pp qd hõ est risibilis:& ppter qd equus est hinnibilis. Arist. ergo oñdit quid sit mediũ, nõ simplr, sed in pblematibus, nã mediũ in cõclusionibus demõrauit. Assignat aũt p inuẽtione talis medij q̃tuor cõsideratiões. Prima est vt genus supponat: eorũ quorũ pblemata q̃rimus: vt hoĩs, eq, & piscis. Hoc vero supponat, aut vt cõcessum, aut per loca topica. Scda est, vt hoc genus diuidat in omnia ea: q̃ sub ipso cõtinent: vel in plura eorũ: q̃ nobis cõstant. Tertia est: vt colligant oĩa cõia illis: in q̃ diuisum ẽ genus. Vt si animal diuidit in hominẽ, equũ, & piscẽ: colligatur somnus: vigilia, motus: & sensus. Quarta est, vt videat an hæc ei gñi insint: qd in illa

B erat diuisum, nã si illi gñi insit, iã habet pp qd & mediũ in pblematibus: q̃ quærunt de spẽbus illius gñis. Erit. n. genus ipm: vt animal in talibus omnibus mediũ: inquit. ¶ Ad hñda pblemata de cõtẽtis sub aliquo: eligere oportet & decisiones & diuisiones. i. oportet genus diuidere in omnia, vel plura: q̃ sub ipso sunt, hæc fuit scda cõsideratio. Sic ãt eligere oportet genus omniũ cõe: vt sit subm atque cõcessum, vel aliũde inuentũ. Hæc erat prima cõsideratio. Innuit ãt tertiã in exẽplo, qd subscribit, & inqt. Vt si animalia sint & q̃ cõsiderant. i. si spẽs animalis sint ea, quorũ pblemata q̃rũt: oportet sup. eligere q̃lia omni animali insunt: ẽ ergo tertia cõsideratio, vt facta gñis diuisione cõsiderent q̃lia cõia sint: q̃ his omnibus insunt: q̃ animal diuidebãt. Prætermisit quartã, qa satis ex his tribus

C habet. Nã si habẽtur cõia: q̃ omnibus spẽbus cõpetũt: statim cognoscit q̃ illa insunt gñi, q̃ in talia diuidebat, & p cõsequẽs habet mediũ, ppter qd in pblematibus: q̃ de cõtẽtis sub animali q̃rebant. Docet eodẽ mõ esse agendũ p diuisionẽ alicuius eorũ, q̃ sub gñe cõtinebantur. Verbi cã: ipsius auis: q̃ sub animali cõtinetur: nã si q̃rimus pblemata de cõtẽtis sub aue, oportet auẽ diuidere in coruũ, & picũ & sturnũ: & id genus, & deinde colligere cõia his omnibus, & illa attribuere aui, nã auis erit mediũ, & pp quid in spẽbus auis: de q̃bus pblemata q̃runt. Idẽ in cæteris agẽdũ ẽ: donec venerimus ad spẽm atomã, q̃ vlterius in spẽs nõ est diuisibilis: inqt. Acceptis aũt his: sup. de gñe cõi, & assignatis his cõsiderationibus p inuentione medij in spẽbus sup̃mi gñis, rursus reliquorũ: q̃ genus diuidebãt, oportet diuisionẽ facere & q̃rere q̃lia primũ oẽ sequa

D tur. i. q̃lia sunt q̃ sequũtur primũ omnibus cõe. Vtpote p tot & siles cõsiderationes: vt si hoc quod vlterius subdiuiditur, sit auis, q̃lia sequãtur oẽm auẽ, & breuiter ita agẽdũ est, vt egimus in prima diuisione: Et sic eligere oportet et diuidere semp illi pxima, nã sic faciẽdo habebimus iã dicere, ppter quid sequẽtia siue accñtia insunt his: q̃ sunt sub cõi. Exẽplũ affert, vt ppter qd homini: aut equo insunt. Disponit aũt terminos, vt res facilius deprehẽdatur, & inquit. Sit ãt animal in quo. a. b. aũt sequẽtia ad oẽ animal. In quibus autẽ sunt. c. d. e sint q̃dã animalia, videlicet hõ: equus, piscis, q̃bus patebit quã ob cãm ipm. b. insit ipsi. d. nã ppter. a. inest. Silr aũt fieri põt & in alijs per diuisionẽ & subdiuisionẽ, nã sp in alijs est eadẽ rõ. ¶ Quo vero ad verba attinet dixit decisiones, & diuisiones: vel qa alterũ alterius est expõ, vel qa res põt diuidi: & decidi diuiditur p partes subẽtiuas, deciditur p integrales. Mõ animal põt eẽ mediũ tã ad spẽs, cũ diuidit per partes subẽtiuas, & accipiuntur cõia omnibus partibus subẽtiuis, q̃ ad spẽs cũ diuidit per partes integrales. Et accipiuntur cõia omnibus il-

Verborũ expositio

lis partibus, cũ. n. animal diuidit per mẽbra cõia omnibus mẽbris sunt calidũ, frigidũ: humidũ, & siccũ. Modo hoc de omnibus animalis speciebus possunt demonstrari per ipsum animal: vt in exemplo patet. E

¶ Eadẽ autẽ est semper & in alijs rõ, atq; nunc sic dicimus p tradita nobis nomina cõia rebus. Oportet autẽ nõ solũ in his ipsis dicto mõ cõsiderare, sed ẽt si aliquid aliud uideatur cõe cõpetẽs, & idipsum accipere, deinde sumere & ea quæ ipsum sequuntur, & ea quæ hoc sequitur ueluti cornigeris cõpetit eritiũ habere, superioribusq; uacare dentibus. Sumãtur igitur hæc, & rursus accipiẽda sunt ea quibus cõpetit, sequiturq; gerere cornua. Patet. n. propter quid illis competũt ea quæ diximus. Nam ob idipsum illis inerunt, quia cornua gerunt. F

¶ Nũc quidẽ igitur scdm ea, q̃ assignãtur cõia noĩa dicimus. Oportet autẽ non solũ in his cõsiderare, sed ẽt si aliquid aliud uĩ cõe exñs accipientẽ. Postea quæ nã hoc sequitur. Et qualia hoc sequuntur. Vt cornua habentia habere omasum & nõ bidẽtia ẽe. Itẽ habere cornua, quæ sequitur. Manifestũ est. n. propter quid in illis est, quod dicitur. Propter id. n q. cornua habent, inest.

Tex. 23. Echinon. Omasum. ἐχῖνος. Bidentia. Vtrinque dentata.

Cõ. 114. expõ the.

¶ Themistius exponit (vt mihi vĩ) alio mõ cæteris. Posset n. qs q̃rere: si genus: qd dictũ est esse mediũ in pblematibus, nõ habeat nomẽ, quid agendũ erit. Quæri. n. solent hæc pblemata in naturali sciẽtia, ppter quid bos: ceruus, & capra nõ sunt bidẽtia. i. vtrinq; dentata: & ppter quid habẽt multiplicẽ vẽtrẽ, vbi patet genus pximũ: qd ẽ cõe illis nõ hẽre nomẽ. Animal. n. nõ est illis pprĩũ genus, sed remotũ. Quærit ad quid recurrẽdũ erit. Rñdet Arist. (vt

G Themistius interpretatur) esse recurrendũ ad cõem passionẽ: quæ illis cõmunis sit: qualis est cornigerũ esse. Nã talis passio erit mediũ: & ppter quid in talibus, mõ seruentur cõditiones, quas in cõsiderationibus diximus: videlicet, vt subẽta de quibus quæruntur, sub tali passione sint: & q̃ sita cõpetãt omni tali passioni. Erit. n. tũc talis passione mediũ conueniens in talibus pblematibus. ¶ Philoponus vero & Thomas nõ ab rõne asserunt Aristotelẽ velle Methodũ dictã ampliare nõ mõ ad genus nominatũ: sed ad genus proprio nomine innominatũ. Nã siue nominatũ sit genus antiquo: & cõsueto nomine, siue nominatũ nouo: & inconsueto nomine: modo sit cõe omnibus subiectis: quorũ quærimus pblemata, & illa quæ quærunt, cõpetat omni tali generi, semper est conueniẽs mediũ, & ppter quid in talibus pblematibus: inquit. ¶ Nũc quidẽ igr scdm ea: q̃ assignãt antiq̃tus cõia generũ noĩa Methodũ

Expositio Phi.

H dicimus. q. d. hactenus de Methodo q̃n gña hñt assignata cõia noĩa, & antiq̃tus appropriata. Sed extẽdo Methodũ. Oportet accipiẽtẽ pblemata ñ solũ cõsiderare dictã Methodũ in his gñibus: q̃bus assignatũ iã ẽ nomẽ: sed ẽt gñibus, q̃bus ñ assignatũ ẽ antiq̃tus nomẽ. Si aliqd tale. i. mõ aliqd tale vĩ oĩbus illis: de q̃bus q̃rimus pblemata: cõe exñs: cui nomẽ assignatũ nõ sit: sed de nouo factũ. q. d. mõ tali gñi cõpetãt oẽs cõsideratiões, q̃r prima erat: vt sit cõe omnibus eis: quorũ pblemata q̃runt. Deiñ replicat secũdã consideratione, & inqt. Postea q̃ nã sint illa, q̃ hoc cõe genus sequat: hoc est: & mõ aliq̃ spẽs sint: quas tale genus innominatũ sequat. Replicat tertiã: cum inquit. Et qualia hoc sequantur, idest, & mõ aliq̃ cõia quæsita sint, quæ hoc innominatũ genus sequuntur. q. d. eadẽ est Methodus in genere innominato. Si sit cõe aliquibus: & aliqua cõtineãtur sub illo: & sint quędã accñtia illi cõi cõpetẽtia. Nã his stãtibus Methodus eadẽ est in gñe nominato: & innominato. Exẽpla ponit: & inquit. Vt sunt hæc problemata:

A *Eadē autē ꝓblemata sunt, quæ ꝗdē idē me diū habēt ut quoniā omnia antiperistasis sunt, horum autē quædam genere eadē sunt, quæ habent differentias, aut quæ aliter sunt, ut propter quid resonat: aut propter quid apparet, aut propter quid iris. Omnia n. hæc unum problema sunt genere. Omnia. n. repercusio sunt. sed specie altera. Alio autem ex eo quia mediū sub altero mediū est differunt problematū, ut pp quid nilus deficiēte mēse magis fluit? pp id quod himealior est deficiēs. & pp quid himealior est deficiēs pp id quod luna deficit. hæc. n. sic se habent adinuicem.*

Cõ. 116 Cõtinuatio. Hactenus de ipõ ꝓpter quid in ꝓblematibus. Nūc q̄ di canť ꝓblemata eadē: & quot modis dicantur eadē: exponit: & inqt. Eadē aūt ꝓblemata sunt: q: ꝗdē idē medium hñt. Verbi cā: vt si omnia sint antiperistasis: & tu intellige in ꝑdicatione cāli. i. ꝓpter antiperistasim, dr̄ aūt græce, an

B tiperistasis: latine cõtra pulsio: & de verbo ad verbū cõ traria circūstatio. Si ergo sint aliq̄ ꝓblemata, quorū omniū mediū ē antiperistasis: hæc dicunť eadē. Deinde quot modis eadē dicanť. exponit & inqt. Horū aūt q̄dā gñe ea dē sunt quædā sunt eadē subalternatione. Exponit aūt: q̄ gñe eadē sunt: & inquit. Eadē gñe sunt: quæcunq; habēt dñias: aut q̄cunq; aliter sunt. i. q̄ūolibet diuersa, mō alterū sub altero nõ collocet. Exēplū ponit & inquit. Vt ꝓpter quid resonat locus iste. i. ꝓpter quid in hoc loco fit echo: & ꝓpter quid apparet. s. in speculo imago: & ꝓpter qd in nubibus est iris. Omnia. n. (vt inquit.) Hæc vnū ꝓblema sunt gñe: quia omnia repercussio sunt. i. ꝓpter repercussionē. Echo. n. repercussio vocis ē. Imago repcussio spēi

C visibilis. Iris repercussio in luminis, verū altera sunt spē, vt patet. Deinde exponit, q̄ dicanť eadē subalternatione, & inquit. Alia vero de numero ꝓblematū eadē sunt subalternatione, ex eo quia dñne per hoc q̄ mediū est sub me dio. Exēplū, vt ꝓpter quid nilus deficiēte mense. i. in fine mēsis fluit, & inūdat, pp id quod himealior est deficiens mēsis, & ꝓpter quid himealior est deficiēs mensis, ꝓpter id quod luna deficit. nā deficiēte lumine, deficit calor: qui

dubitatio Solutio. resoluebat pluuias. Hæc. n. (vt inquit) ꝓblemata sic se hñt adinuicē in subalternatione. Sed q̄res q̄re nõ posuit nec

alia dubi. docuit inuenire mediū in q̄onibus si est: & quia est. Et di cendū: quia si est ad quid est: & quia est ad ꝓpter qd ē re ducitur. Vel quia si est: & q̄a ē nõ sunt sciētifice q̄ones. Se pe. n. p sensus terminať. Vlterius dubitabis ēt q̄a nõ vidē

Solutio. tur ꝓblemata eadē eē pp mediū. Est. n. mediū extra extre ma ꝓblematis. Et dicēdū ꝓblemata aliq̄n differre rõne

D materiæ, quę est cõpositio terminorū. Aliq̄n rõne formę, nõ quidē perficientis: sed declarātis esse, & sic propter me dia differunt: & propter media conueniunt.

Ambiget aūt quispiā de cā & de eo cuius est causa: & ne tum causa, cū est id cuius est cā. veluti cū frondes decidunt, est ne tū ipsa cā defluēdi frõdes latitudo inq̄ foliorū, si idipsū illius sit cā.

Tex. 25. *De cā autē, et cuius cā est. Dubitabit aliquis, utrum cum cātū ē, & cā est (ut folio fluit) aut deficit, & causa deficiendi, et folio fluendi erit, ut si hoc est, lata habere folia. Deficere autē huius, quod est in medio esse.*

Cõ. 117. Expõ Tho. Qualis ex positio. Thomas exponit Aristo. velle quærere de mutuo coexistentia effectus cū cā, vtrū patet cā exñte effectus sit: & econtra effectu existente cā sit. Sed hæc expositio ambi guā vr̄. nam Aristo. quærit solū vtrū effectui existente cā sit. vtrū vero causā existēte: effectus sit: Aristo. nõ q̄rit. Præterea Aristo. quæsiuit: & dissoluit hoc ꝓblema, cū q̄ siuit, vtrū cā & effectus simul sint. Declarauit. n. agentē et materiā nõ simul esse cū effectu. Formalē vero & finalē si

mul esse. Quare exponit Philoponus solū: vtrū existēte effectu cā sit: contra vero non quærit. Sed hæc expõ licet conueniat verbis his: non tamen conuenit exemplis in ferius exponendis. Ideo arbitror verba hæc esse supplē da hoc pacto. De cā aūt: & de eo: cuius est aliqua cā, hoc est de causa: & effectu dubitabit aliquis. Vtrū cū cātū est, est & causa, & supple econtra cū causa est. erit & causa tum. Vt si folio fluit aliquid. s. vitis, aut deficie. s. luna: erit & deficiendi causa: & folio fluendi causa, vt si hoc est. s. fo lio fluere, sit lata folia habere: deficere aūt si sit: supple: sit terram esse in medio. Subaudi & econtra: si sit terra in me dio, sit lunam deficere, & si sit folio fluere: sit lata folia habere. Si ergo verba sic legantur suppletorie: q̃ est de mu tua coexistētia causæ & effectus. Cum vero Philoponus dicebat hanc quæstionem superius fuisse motam, & dis solutam. Dicemus alia forma fuisse superius quæsita, & alia forma hæc quæri: superius. n. quærebatur de mutua coexistentia effectus & causæ secundum rem. Hic vero se cundum syllogisticam cõuersionem. Præterea hic copio sius rem attingit: ibi breuius, Quare cum Thoma expo no Aristotelem velle quærere de mutua effectus & cau sæ coexistentia. Nam verba legenda sunt suppletoriæ: vt in exemplis patebit. Themistius vir doctissimus in sua Paraphrasi sic textum legit: cum inquit. Ad hæc ambigat quispiam de causa: & eo, cuius est causa. Et exponit verba: & inquit: causam: ipsum medium voco. Id cuius est causa, conclusionem. Nunquid in contrarium commeet conclusione posita vti medium afferatur. Ecce quod quærit vtrum demonstratio sit reciproca ab effectu in causam, & a causa ad effectum.

E Expo Philo. Refuta Propria expositio

F

Them. Sese p huius c.

G

Vel cū deficit luna, est ne tū interpõ terræ. nam si nõ est aliqua alia, erit ipsorū causa, Si in simul sunt cā: & id cuius est cā, ceu si intercedit terra, deficit luna, aut si latitudo sit foliorum defluunt frondes, tum mutuo profectæ demonstrabuntur.

Si. n. non est aliqua alia erit cā ipsorum. Si uero causa sit simul & cantum, ut si in medio est terra, deficit, aut si latum est folium folio fluit. Si autem sic est, simul utique erunt, & demõstra buntur per inuicem.

Cõ. 12 Cū mouit q̄onem. Hic argumētatur pro vtraq; sui par te & lege sic verba. Si. n. nõ est. s. mutua cāe & effectus coexistentia, ipsorum effectiuū aliqua alia causa erit, & ip si effectus erunt alterius causæ. Pro altera parte lege sic. Si vero causa sit simul & causatū. s. conuersim coexisten tes, vt si in medio est terra: deficit: & econtra: si deficit: in medio est terra: aut si latum est folium, vitis folio fluit, si inq; sic conuersim coexistant, simul vtiq; erunt, & demõ strabuntur per inuicē circulariter: quod est reprobatum primo huius. Quare quæstio pro vtraq; sui parte est ambigua. Nam si effectus & causa mutuo non conuertuntur erit effectus sine causa, vel causa sine sui effectu. Sin autem conuertuntur: erit circularis demonstratio.

H Tex. 6.

Sit enim, a, frondes depon t, d, plāta cuius sunt folia lata, c, ui tis. Si igitur, a, cuilibet competit, b. Omnis n. planta cuius folia sunt lata frondes deponit, b, uero, c, ipsi competit. Latas. n. frõdes quælibet uitis habet, a, etiam ipsi, c, competit. Omnisq; uitis fron des suas deponit. Atque causa. b. medium est, ut patet. At licet ēt per foliorū defluxū lata uitem habere folia demõstrare. Sit. n. d. lata habere folia, abiicere frondes, e, uitis autē, f, e, igitur cuilibet inest, f. Omnis. n. uitis abijcit suas frondes, d, uero cuilibet cõ petit, e, omnis nāq; planta quæ frõdes deponit habet folia lata, omnis ergo uitis habet folia lata. atq; cā est foliorum defluxus.

I *Sit.n.folio fluere in quo,a,Latifolium in quo,b, Vitis uero in quo,c.Si igitur inest ipsi,b,a.Omne enim latifolium folio fluit, c,autē inest,b,Omnis enim uitis latifolia est,& ,a,inerit,c.Omnis uitis folio fluit.Cā autē est,b,mediū.Quod autē & latifolia uitis sit,est per id,q̃ folio fluit, demostrare. Sit enim ,d, quidem latifolium,e,autē folio fluere.Vitis uero in quo,z,ipsi igitur,z, inest,e.Etenim folio fluit omnis uitis.Ipsi autem,e,inest,d. Omne enim fluens folio est latifolium. Omnis itaq; uitis latifolium est,Causa autem est folio fluere.*

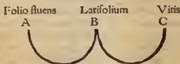

K

Cō. 129. Deduxit ad hoc absurdū demr̄onē esse circularem: si p̄ inuicē cā & effectus demr̄arentur.Nūc q̄uo fieret hæc circularis demr̄o per exēpla ondit. Vbi cā & effectus in demostratione cōuerterenẽ:& inquit. Sit.n.folio fluere in quo.a.latifoliū vero sit in quo.b.vitis aūt sit in quo c.ter- L minis sic cōstitutis.Si ipsum.a.inest ipsi.b.medio:vt rei veritatẽ inest.Nā oē latifolium folio fluit.Ipsum autem.b.insit ipsi.c.vt rei veritate inest:nā omnis vitis latifolia est:cōclusio erit,q̄ &.a. inerit ipsi .c. Quia omnis vitis folio fluit.In hoc syllō cā est.b.mediū, effectus siue passio est a folio fluere.c.vero subiectū passionis:quare demr̄o erit p̄ cām.Deinde ponit exēplū demr̄onis:quæ est per effectū. & inquit.Quod autē & latifolia vitis sit, est per id quod est folio fluere demonstrare:& sic demr̄o erit per effectū cōstituit vero sic terminos,& inquit: Sit enim.d.quidem latifoliū.e.aūt folio fluere. Vitis vero sit in quo.z. igitur terminis sic collocatis , ipsi.z. inest .e. Etenim folio fluit omnis vitis.Ipsis autē.e.inest.d.omne enim folio fluens ē M latifoliū.Omnis itaq; vitis latifoliū est, cā autem est folio fluere,qua cōcludetur vitē esse latifoliā. Et ita vī circularis demr̄o:quia in prima latifoliū est cā concl̄onis.In scd̄a folio fluere est cā conclusionis . Quo vero ad verba attinet. Verbū folio fluere græce est φυλλορρεῖν. Latinis diceretur defrondescere. Sunt vere stirpiū aliæ lata folia habentes(vt ficus,pirus,vitis:& id genus).Aliæ vero angustiora folia habentes(vt oliuæ,pinus: & id genus).Quæ folia angustiora habent(vt inquit Theophrastus in libro de stirpibus)perpetua coma virēt:p̄p̄ pinguedinē atq; oleaginitate,q̃ viscositatē facientes. cū difficultate defrondescunt.Quæ vero folia lata habēt: facile defrondescunt: ex eo quia cito perdunt frondiū humorē. Vnde & Aristo.postea asserit hæc defrondescere ob arescentiā succi: ob magnitudinem enim foliorū in talibus desiccatur succus.Ex his patent tum verba:tum exempla.

Verborū expositio. Cur arbores hñtes paruissima folia cōtinuo virēt & cū difficultate defrondescunt et cur habentes lata ecōtrario.

Quod si fieri nequit,ut sint sibi mutuo cāe,cā nāq; prior est eo cuius est causa,& deficiendi quidem causa est in medio terram esse.huius autem non est causa deficere lunā.Atq; demostratio quæ sit per causam:est propter quid,demonstratio uero quæ non per causam sit,est ea qua quidpiam tantū esse ostenditur. Qui per defectum terram in medio esse percepit:is scit quidem idipsum esse propter quid aūt est non cognoscit.Atq; deficere lunam non esse causam ut sit in medio terra,sed econtra causam esse , ut deficiat luna:inde perspici potest: In rōne nāq; deficiendi inest in medio terrā esse,Quare patet p̄ hoc illud,sed non p̄ illud hoc inotescere. N

Si autem non contingit cās esse adinuicē(causa enim prius est eo,cuius est causa) & deficiēdi quidem est causa.Terram esse in medio:eius quod est,in medio terram esse non est causa deficere. Si igitur per cām demostratio est:propter quid est.Si autē nō per causam,ipsius quia est.Quoniā quidam terra in medio est cognouit.Propter quid autem non.Quod autē deficere nō sit cā in medio essendi,sed,hoc.deficiendi manifestum est.In ratione.n.deficiendi est,quod est in medio.Quare manifestum est q̃ per hoc illud cognoscetur,sed non hoc per illud. O

Secūdū expositionē Themistij:& Philoponi,hic Arist. solauit:licet expositor solutionē acceperit proximo textu. Est autē solutio demostrationē circularē nō esse:quia tūc folio fluere esset effectus latifolij:& cā eiusdē: cōcedit tamē cām effectum,& effectum causam demonstrari posse, verū nec eodem genere demostrationis,nec eodem genere cognitionis.Nā cum demonstratur effectus per cām: demostratio est p̄pter quid:& cognitio est rei,& conclusionis.Cū econtra per effectum demonstratur cā,demōstratio est quia:& cognitio est cōclusionis tm̄.Est autē hæc solutio ex Hypothesi,ideo inquit. Si autē nō cōtingit causas esse sibiinuicē cās:vt est rei veritas in eodē genere cāæ: quia causa prior est eo,cuius est cā:hæc est Hypothesis.ideo infert:& deficiēdi quidē cā est terrā esse in medio: eius vero quod est in medio terrā esse: nō est cā deficere: sed effectus.Tūc vltra p̄cedit ad d̄rias demr̄onū: & inquit.Si igitur demr̄o per cām:est demostratio p̄pter qd: demōstratio vero non per causam, demostratio est quia est,sequitur ex hoc vt terrā esse in medio cognouit:qm̄ ē, propter quid aūt non cognouit.Ergo prima differētia ē, q̄ demr̄o per cām est in genere demonstrationis p̄pter quid:demr̄o per effectū in genere demonstrationis quia: hæc est prima d̄ria.Deinde exponit secūdā:& inquit, q̄ autē deficere non sit cā secūdū rē essendi in medio,sed potius ecōtra hoc:scilicet esse in medio cā est deficiendi.manifestū est.Nam in definitione defectus ponitur esse in medio,& cum nihil ponatur in definitione: nisi cā , erit esse in medio cā secūdū rē defectus.Ex hoc dat scd̄am d̄riam, & inquit.Quare manifestū est q̄ per hoc illud cognoscetur secūdū rē:scilicet per esse in medio cognoscetur defectus. Sed nō hoc,scilicet esse in medio per illud:scilicet per ip̄m deficere:& sic scd̄a differētia est q̄ in demostratione per causam:mediū est causa conclusionis & rei.In demostratione per effectum medium est causa cōclusionis , & nō rei.Et sic non est absurdum causam effectum,& effectum causam demonstrare:quoniā nec est idem demostrationis genus:nec eadem cognitionis species hoc pacto (vt mihi videtur) Them̄.exponit.

Cō. 130. Expō The.& Philo.

P

Q

An fieri potest,ut unius plures sint causæ.Etenim si sit, ut idē primo de pluribus prædicetur.Sit,a, quod quidem tam,b, quā,c, cōpetat primo,quorū alterum insit,d,alterū ipsi cōpetat,e, Inerit igit̄ ipsum,a,illis utrisq;,e,inquā et,d.Atq; ut insit qdē ipsi,d,cāē ipsum,b.Vt cōpetat aūt ipsi,e,cā est ipsum,c, Quare si cā est, necesse est & rē esse.Si uero res est.non est necesse id esse quod est causa.sed cām quidem:esse non tamen omnem.

A *An contingat unius plures esse causas. Etenim si est idem de pluribus prædicari, primo sit, a, ipsi, b, primo inexistens. c. alij primo: & hæc insint ipsis. d. e. inerit itaq; a. ipsis. d. e. Causa aũt g. a. insit ipsi. d. quidem: est. b. Ipsi uero. e. est. c. Quare cũ causa sit: ne cesse est rem esse. sed res cum sit, non necesse est id omne esse quod cunque causa est: sed causam quidem non tamen omnem.*

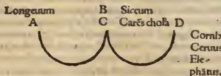

B

Cõ. 131. Hactenus egit de mutua cãæ atq; causati coexñtia. Nũc quærit sc̃do an huius effectus pñt esse plures cãæ. Quæ qõ si q̃rit sc̃dm diuersum genus cãę: dubia minime videt. Nemo enim dubitat eiusdẽ statuæ esse effectricẽ cãm: Phi diã: materialẽ, Et formalẽ. Cæsaris figurã. Finalẽ vero memoriã. Quærit ergo (vt Philopono vĩ) an eiusdẽ effectus

expõ phi. sp̃ẽ esse possint diuersæ cãæ sp̃ẽ: quæ tamẽ genere eadẽ sint. Venit aũt ad hãc qõnẽ Aristo. (vt Philoponus innuit) ex eo quia in solõne ꝓxime. q. fecerat enthimema tale. Si cã cũ effectu nõ cõuertit: accidit eiusdẽ effectus plu

C res esse cãs. Et q̃m non expofuit an eiusdẽ effectus plures eẽ cãs sit absurdũ vel ne, ꝓpea q̃rit an eiusdẽ effectus plu res possint eẽ cãæ: oñdẽs q̃uo possunt: & q̃uo nõ possũt:

Propria expositio hoc pacto Philoponus colligat qõnes hasce. Ego vero dicere qõnẽ hanc esse per se in hoc libro perscrutabilẽ: ꝓpterea siue cũ p̃cedẽte colligari possit: siue nõ: erat Arist. necessariũ illã hoc libro disputare. Et quidẽ loco hoc: cũ hic agatur de cãis: inquit. An cõtingat vnius eiusdẽq; effectus plures cãs esse: scilicet specie differẽtes. Respõdet, & in quit Etenim. q. d. affirmãdo cõtingit: si est idẽ effectus: de pluribus p̃dicari primo. Q. d. cõtingit eẽ eiusdẽ rei plures cãs, mõ p̃dicet idẽ effectus de pluribus subiectis: verbi cã. Lõgeuũ de cornice, ceruo: & elephãto, nã hæc concesso

D alia cã p̃dicat longeuũ de cornice, alia de ceruo elephãto. De cornice. n. prædicat lõgæuũ, ex eo quia cornix ẽ animal siccũ, melãcholicũ, q̃si terreũ: & fixæ naturæ. De elephãto vero ex eo, quia est animal carens cholera: quę est in cæteris animalibus cã corruptionis in humoribus propter facilẽ eius motũ, & ita cã mortis (vt exponũt Philoponus & Themistius etiã de ceruo) An vero hæ sint causæ longeuitatis taliũ animaliũ: in libris de animalibus inuestigetur, satis aũt nobis sit accipere eiusdẽ rei posse esse plures cãs specie, cũ illa res p̃dicetur de diuersis subiectis sp̃ẽ differentibus: nã cũ p̃dicetur de diuersis subiectis sp̃ẽ: eadẽ causa non poterit de illis prædicari. Affert aũt exẽplũ & disponit terminos, & inquit Sit. a. scilicet lõgeuũ ipsi. b. primo inexistẽs: scilicet animali sicco. Et sit etiã alij: scilicet. c. primo inexistens idest animali charenti cholera, ita vt longeuum vtrisq; insit. Et hęc duo. s. siccũ, & carẽs cholera insit ipsis. d. e. siccũ quidẽ cornici: carẽs cholera ceruo, & elephãto. Terminis sic dispositis a. longeuum inerit ipsis. d. e

cornici & elephãto: & erit cã, qua longeuũ. a. inest ipsi. d. quidẽ: hoc est cornici. b. quidẽ. i. siccũ esse. Ipsi vero. e. ele- E
phãto cã qua longeuũ inest: erit. c. hoc est carens cholera. Et ita patet eiusdẽ rei esse plures cãs specie: si eadẽ rei prædicatur de pluribus subiectis sp̃ẽ: & quoniã eandẽ rẽ prædicari de pluribus subiectis sp̃ẽ perspicuũ est: etiã eiusdẽ rei plures esse causas perspicuũ erit. Ex his infert tale corolariũ, ꝙ quotiescunq; idẽ effectus pluribus subiectis inest: qui habet plures cãs. semper quãdo altera eius effectus cã omnibus illis subiectis inest: omnibus illis inerit idem effectus: vt si cornici: & elephãto inest siccũ animal esse: inest vtrisq; esse longeuũ. Contra vero non. Non. n. si vtrisq; longeuum esse insit, vtrisq; inest siccum animal esse. Ergo ex causa sequitur effectus vr̃ in omnibus, in quibus cã reperitur: nõ autẽ ex effectu sequitur cũ omnis: in quibus F
effectus reperitur, quia ex effectu habente plures causas non sequitur nisi altera earũ sub disiũctione: inquit. Quare cũ cã sit scilicet in omnibus subiectis: in quibus reperiri potest: necesse est rẽ esse in illis omnibus, & omnẽ effectũ esse: sed res: cũ sit in illis omnibus, non necesse est id omne esse: quodcunq; cã est eius effectus. sed necesse est cãm sup. aliquã esse in illis, vt siccũ animal esse, vel carens cholera: nõ tamẽ oẽm hoc est vtraq;, vt enim dicebamus ab effectu habente plures causas, non omnis cã sequitur: sed alte ra. Ex his patet & secundæ. q. determinatio: & corollariũ.

At si semper id qd proponitur uniuersale est: causa quoq; tota quædã est. & id cuius est causa uniuersale etiam est. Veluti folijs spoliari: toti cuidã inest determinato: & si species sunt illius: & his uniuersaliter aut plantis: aut huiusce modi plãtis cõpetit: quare & medium in his: & id cuius est causa equa sint oportet: & conuertantur: veluti propter quid arbores folijs spoliantur. Quid si id ipsum ob congelationem esse oportet: & si congelatio non cuius inest: sed arbori: folijs arborem spoliari oportet.

An si semper uniuersale problema: & cã totũ quoddam est: & cuius est cã: uniuersale (ut folio fluere toti cuidã determinato) & si species ipsius sint: & his uniuersaliter: & plantis: aut hmõi plãtis. Quare & mediũ æquale oportet esse in his, & in eo cuius est causa, & conuerti. Vt pp quid arbores folio fluũt. Si ergo pp dẽsitatẽ: humidi, si & folio fluit arbor oportet esse densitatẽ. Si et dẽsitas est nõ in quolibet. sed in arbore, est folio fluere. Aut. Tunc.

Folio fluens A. Densum B Arbor C H

Hæc põt esse tertia qõ: an cũ est vle ꝓblema: & cã & effectus vles mediũ cõuertat cũ extremis: s. cũ cã: & cũ effectu. Et eũc oportet exponere verbũ grecũ interrogatiue ꝑ an. Et hoc pacto cõplures exposuerũt. Mihi aũt vr̃ textũ eẽ legẽdũ disiũctiuæ, cũ. n. dixerat ex effectu nõ seq oẽm cãm. Nũc declarat q̃n ex effectu sequit omnis cã, et q̃bus cõditiõibus ex effectu sequr omnis cã. Et vult ex effectu oẽm cãm seq: cũ ꝓblema ẽ vle. Problema vero ẽ vle cũ cã vr̃ p̃dicat de effectu: & effectus p̃dicatur vr̃ de aliquo subo, cuius sunt aliq̃ sp̃es: de quibus vr̃ effectus p̃dicat, vt si cã esset arescẽs esse, & effectus folio fluere, & subm plãta: sub qua sunt oẽs arbores: quibus cõpetit arescere: tũc ꝓblema est vle: & cã infert oẽm effectũ, & effectus oẽm cãm: ingt. Aut si semper vle problema est: & Cõ. 131.

I exponit quo pacto vle: p cōditiones reqsitas ad ,pblema vle: & inqt. Et cā totū quoddā est hoc est vlr effectui cōpetēs, & id cuius est cā. i. effectus est vle vt folio fluere: qd est vlis effectus alicui toti determinato vlr cōpetēs: ita q sub illo toto & spēs aliq sint, & his vlr insit (vt & plātis & talibus plātis. s. arboribus). Sunt igit conditiones ,pblematis vlis hae (vt causa vlr effectui cōperat) & effectus vlr alicui subo: sub quo spēs sunt: qbus vlr effectus cōpetit, tūc qsi infert: & mediū esse æqle in his spēbus: & in effectu, cuius est cā: & cōuerti. Et ita exponēdo verbū: quare quod grece ē σοι latine hic sonat tūc. q. d. cū ,pblema ē vle mō, quo expositū est: tūc & mediū æqle oportet esse in his spēbus: & in eo cuius est cā, & cōuerti: & ita a cā sequet omnis effectus: & ab effectu omnis cā. Vbi vero eiusdem effectus

K fuerint plures cāe spē differētes (vt, pximo textu diximus) nō cōuertit effectus cū cā. Exponit aūt p exēplū: quod dixerat, & inqt. Vt pp qd arbores folio fluūt, & p arbores intelligit plātas latifolias. Si ergo pp dēsitatē. i. arescētiā: humidi, tūc si & arbor folio fluit: oportet esset dēsitatē. i. arescētiā: si & dēsitas ē nō in quolibet siue qlibet plāta. sed in qlibet arbore: ē folio fluere: ecce igit qūo ex cā seqt omnis effectus: & ex effectu ois cā seruatis his: q diximus. Si ergo legat hoc pacto disūctiue tex. verba eius clara sunt.

¶ At quaeret quispiā rursus si fieri poßit, ut non eadem eiusdem sit uniuersis causa, sed diuersa, necne. An si per se quidem est demonstratum: & non per signum aut per accidens id fieri nequit, quippe cum ipsum medium extremi sit ratio, Sin uero nō hoc pacto est demonstratum, fieri potest.

¶ Vtrū aūt cōtingat nō eandē esse cām eiusdē effectus, sed alterā uel ne? An si quide per se demonstretur, et nō per signū, aut accñs nō pōt esse. Rō. n. extremi. medii est. Si uero nō sic cōtingit.

L

C. 133. ¶ Haec qō nō facile intelligit: mihi tñ vr: qōnē esse sic intelligendā. Vtrū alicuius effectus posſit esse cā altera, & extranea, p quā ille demōstret: & hoc inqt. ¶ Vtrū aūt cōtingat nō eandē cām esse alicuius eiusdē effectus: sed alteram hoc est extraneā: p quā effectus ille demrāri possit, ita vel ne. ¶ Rñdet q si demrō est p se: & nō p signū: neq p accidēs: nō pōt esse demrō talis effectus p talē cām altera. i. extraneā. Quia in demrōne p se rō alterius extremi mediū est: q nō pōt esse extranea alicui eorū. Sin aūt demrō nō sic fuerit p se, cōtingit demrāri talē effectū p cām extraneā. ¶ Quo vero ad verba attinet. signū hic differt ab accñte (vt Philop. inqt.) Et Arist. declarat primo rhetoricorū. Est. n. signū qd infert id: cuius est signū necessario: vt lac hre in mamillis, & seqt. n. hęc mulier habet lac in mamillis, ergo peperit. Accñs vero est qd infert id cuius est: nō necessario. Vt noctu vagari: nō. n. sequitur necessario noctu vagat ergo fur: bñ. n. coniecturabit sequit. Verū de his libro scdo priorū. Ex his patet p cām nō intellexisse: cām rei, sed cōclusionis. Nō. n. signū vel accñs est cā rei, sed cōclusiōis. Verū cū demrō est p se: cā est rei & cōclusionis. cū est extranea: est cā conclusionis nō rei. Sic mihi vr esse intelligendum quod Aristo. asserit hic.

Verborū expositio. gnum diffe. ab accidente. M

¶ Fit autē id cuius, & id cui est cā, per accñs considerentur. Non tamē ex numero eorū esse uidentur quae proponuntur. Quod si ita non est similiter habebunt & mediū. Si. n. aequiuoca fint, medium habebunt aequiuocum. Si fint ut in genere, mediū hēbunt similiter, uelutipp quid ēt mutuo ordine similitudinē subeūt rōnum. Est enim alia cā in lineis, & in numeris. Atq eadē alia quidē est, ut linearū rōne subit. Eadē autē ut tale habet incrementū & eodē in omnibus modo. Vt color autē colori figuraeq figurae sit similis. Alia erit alij cā. Simile naq in his est aequiuocū. In figuris. n. in similitudine forsitan rōnum consistit. quae inter latera sunt & angulorū aequalitate. In coloribus autē in unitatē ipsius sensus, aut aliquo tali, ea uero quae similitudine rationum eadem sunt, mediū identidem similitudine rationum idem habebunt. N

conuertibiliter. mutuo ōmutabiliter.

¶ Est autē & cuius causa: & cui considerare secundum accidēs non tamen uidentur problemata esse. Si autem non similiter se habebit mediū. Nam si sunt aequiuoca, aequiuocum medium est. Si uero sicut in genere similiter se habebit, ut propter quid conuertibiliter, analogum est. Alia enim est causa in lineis, & in numeris, et eadē, inquantū quidē lineae, alia est. Inquantū uero habens augumētum tale, eadem est, sic in omnibus. Similem autē esse colorē colori, & figurā figurae, aliā esse alij. Equiuocū. n. est simile in his. Hic quidē est fortaßis secūdum analogiā habere latera, & aequales angulos. In coloribus autem unum sensum esse, aut aliquid aliud huiusmodi. Quae autem secundum analogiam eadem sunt, et medium habent secundum analogiam. O

¶ Themistius vult Aristo. velle declarare mediū seq cōditionē maioris extremitatis. Nā cū declarauerat de coexñtia cāe & cāti: cōsentaneū vr esse declarare quonāmō mediū se hēat ad extrema: qre (vt Them. innuit) declarabit mediū seq cōditionē maioris extremi. Et tūc iuxta hāc expōnē Arist. primo pmittit extrema demrōnis: qles sunt maior & minor extremitates nō p se cōsiderari in demrōne: sed p accñs. Et ppea inqt. ¶ Est aūt id cuius cā: & id cui est cā: p accñs cōsiderare in demrōne, nō tñ sunt ,pblemata, & ,ppōnes, q p se in demrōne cōsiderant. Quo vero ad verba attinet: in demrōnibus maior extremitas dr cuius cā: minor extremitas cui causa: mediū vero ipsa cā dr. Quia igit id cuius cā est, & id cui cā est: termini sunt, in demostratione p accñs cōsiderant, q licet p accñs cōsideret, ,pblemata nō sunt: sed termini, ex qbus cōficiūt ,pblemata: hoc ergo est, qd Arist. pmittit: & (vt puto ,p expōne terminorū) q extrema appellat. Hoc ergo pmisso: oñdit mediū seq cōditionē maioris extremi qñ demrō nō fuerit p signū: vel p accñs, & hoc inqt. Si aūt non sup. demrō fuerit p signū: aut p accñs, mediū similiter se hēbit cū maiori extremitate: q dr cuius cā. Et signat Arist. p hęc verba (vt Them. innuit) mediū nō seq cōditionē extremitatis: cū demrō fuerit p signū, aut p accñs. ¶ Philop. vero (si recte verba eius intellexi) refert hęc verba ad ,pxime dicta. Nā cū Arist. declarauerat aliq demrōnē posse esse p cām extraneā, qsi remouēdo qōnē: inqt. ¶ Est aūt & id cuius cā aliq est: & id cui cā aliq est: cōsiderare scdm accñs: vtpote in demrōnibus: quarū mediū est accñs: nō tñ vident ,pblemata esse: sup. ea, q ex talibus p accñs deducunt: sed qdā rhetoricae cōclusiones. Qd si dicant ,pblemata: siir se hēbit mediū (vt se hēt maior extremitas) q est pdicatū ,pblematis: & hoc inqt. Si aūt nō sic se habet, sed qrunt vt ,pblemata: siir se habebit mediū, vt pdicatū ,pblematis se hēt, & tūc iuxta hāc expōnē Aristo. dedit intelligere qñ mediū sequit conditionē maioris extremitatis, & qñ nō. Sequit n. tūc maioris extremitatis cōditionē: cū ,pblemata sunt p se, & p media ,ppria: cū vero q demrant, nō sunt per se ,pblemata: neq p media ,ppria: tūc nō sequit mediū maioris extremi cōditionē. Pōt ergo textus hic cū pcedēti sic copulari: si aūt nō sic. i. si aūt demrō nō fuerit p se cōtingit demrāri p cām extraneā. Est āt cōtingit aūt demrōnē ñ eē p se, cū & cuius cā: & cui cā cōsideraē p accñs, vt rhetor cōsiderat. Addit tñ hęc q demrō p accñs demrat, nō eē ,pblemata, sed Theses, q sūt qōnes rhetoricę. Deiñ pōit cōditiones

C. 134. Expositio Them.

Verborū expositio.

P

expō phi.

Q

A cõditiones qbus seruatis, mediũ sequit̃ cõditionẽ maioris, & inqt. Si aũt nõ fuerit demr̃o per accñs, sed p se: & ꝓblemata p se: tũc mediũ se habebit silr, sicut maior extremitas. dico silr: quo ad æquiuocationẽ: & vniuocationẽ. In rhetoricis vero syllis mediũ nõ seqt̃ cõditionẽ alicuius extremi: qa nõ fiunt per media ꝓpria, sed extranea. Nec quo ad rẽ expõ Them. differt ab hac: licet videat̃ aliqua dña quo ad prima verba textus. Vterq; tñ vult Arist. declarare mediũ seq cõditionẽ maioris extremitatis, qñ demonstratio est ex his: q̃ sunt p se, & ꝓblemata sunt per se. Et qa mediũ in talibus sequit̃ cõditionẽ maioris extremitatis: exponit quo ad q̃, mediũ sequit̃ cõditionẽ maioris extremitatis: & inqt. Nã si maiora extrema in demr̃onibus sunt æquoca: ęquiuocũ mediũ est. Si vero sint sicut

B in genere, hoc ẽ vniuoca mediũ se silr se habebit: & erit vniuocũ. Affert excẽpla: & inqt. Vt pp qd cõmutabiliter analogũ idest pp qd cõmutata ꝓportio aliqbus inest. Constat. n. hãc passionẽ esse maiorẽ extremitatẽ, & analogũ siue æquocũ qd, & eius mediũ silr: & hoc exponit: & inquit. Alia. n. est cã in lineis, & numeris, & eadẽ. Inquãtum quidẽ lineæ sup. aliæ sunt a numeris alia cã est, q̃ de lineis cõmutata ꝓportio demr̃at̃: & qua de numeris. Inquantũ vero hñs augumẽtũ tale (qđ est rõ cõmutatæ ꝓportiõis. Est. n. cõmutata ꝓportio, q̃ auget̃ vniformiter) cã eadem est & ita quo ad subã: cã alia est. Quo ad rõnẽ passionis, est eadẽ. Addit sic eẽ intelligẽdũ in oĩbus, hoc ẽ tpibus & corporibus: & supficiebus, in qbus omnibus cõmutata ꝓportio reperit̃: In omnibus. n. rõne habita ad subã mediũ est aliud, atq; aliud: rõne vero habita ad nomẽ vel nominis sigñationẽ, mediũ ẽ idẽ omnibus. Vlterius assignat

C aliud exẽplũ, & inqt. Similẽ aũt esse colorẽ colori: & figurã figurę: aliã esse sup. cãm aliã alij: dicẽdũ est nã silr in his, nõ est vniuocũ, sed æquocũ. Hic ydẽ. s. in figuris silr est scdm ꝓportionẽ hr̃e latera: & æqles angulos. Oẽs. n. figuræ eiusdẽ gñis ęqlaterę sunt, & ęqangulę. In coloribus aũt silr est hr̃e vnũ sensum: aut aliud hmõi. Et nõ mõ mediũ sequit̃ maiorẽ quo ad vniuocationẽ & æquocationẽ: sed quo ad analogiã, iõ inqt. Quæ aũt extrema maiora in demr̃onibus p se sunt scdm analogiã eadẽ: et mediũ idẽ hñt scdm analogiã. Patet ergo mediũ in demr̃onibus p se seq cõditionẽ maioris extremitatis, quę ad æquocationẽ vniuocationẽ: & analogiã. ¶ Quęres & nõ iniuria: minor

Dubitatio Solutio. extremitas in demr̃one quẽ locũ teneant. ¶ Esset autẽ ad

D hoc dicendũ minorẽ extremitatẽ in demr̃one se hr̃e vt cõcessum: & materiã. Maior aũt extremitas se hẽt (vt cãtũ) & quęsitũ. Mediũ vero (vt cã) & mediũ. Est. n. minor extremitas cõcessum: quod supponitur, & materia vtriusq; s. medij, & q̃siti. Quare nõ ab re Themistius, & Philop. tria esse in demõstratione affirmarunt quod: cuius causa: & cui causa. Est. n. mediũ: quod cã: est quæsitũ siue maior: cuius cã, est minor siue concessum cui est causa.

¶ Causa aũt & id cuius est causa, atq; id cui est cã, ita se habent ad mutuo sese sequendũ. Nã si hoc sumas p singula, id cuius est cã ad plura sese extendit: uelut externos angulos quatuor rectis equales habere extẽdit triangulũ atq; quadratum. Quod si omnia sumas, equatur. Sunt. n. quecunq; quatuor rectis æquales externos angulos habẽt. Similiter sese habet & mediũ. Est autẽ ipsum mediũ extremi ratio primi. Quo circa scientiæ omnes per diffinitionẽ fiunt, ueluti spoliari frondibus simul sequitur uitem, atq; excedit. Et ficum itẽ atq; excedit, sed non omnis superat, sed equatur. Si igitur primũ mediũ sumpseris rõ illud erit abijciendi folia. Erit. n. primũ quidẽ mediũ uersus extremũ alterũ, tales inq̃ uniuersis esse, deinde mediũ huius succũ cõgelari, uel aliquid aliud tale. At si quispiã interrogauerit quid est defluere folis, congelari respõdebimus eum succum qui in seminis coniunctione consistit.

E

¶ Habent autẽ se sic ad consequendũ adinuicẽ cã, & cuius causa, & cui est cã: unũquodq; tamẽ accipiẽti, cuius est cã, in plus est, ut quatuor æquales, qui sunt extra, plus sunt q̃ triangulus, aut quadrãgulus in omnibus autẽ æqualiter. Quęcunq;. n. quatuor rectis æquales qui sunt extra. Et medium similiter est. Est autẽ mediũ rõ primi extremi, ex quo omnes scientiæ per definitionẽ fiunt. Vt folio fluere similiter sequitur uitẽ, & excellit, & ficũ, & excellit sed non omnia, sed æqualia. Si ig tur accipias primum mediũ (rõ, folio fluendi est. Erit. n. primũ quidẽ in altera medium, quoniam huiusmodi sunt omnia, deinde huius medium) quoniam succus densatur, aut quoddam aliud huiusmodi. quid autem est folio fluere? densari in contactu seminis succum.

F

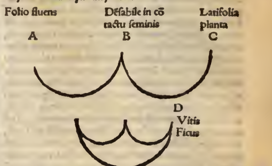

G

¶ Secũdũ Them. Arist. agit de reciprocatione eius cuius est causa, & eius: cui est cã. hoc ẽ de reciprocatione subi & passionis. Appellat aũt id, cui est cã, subm, vt arborẽ: vitẽ, ficũ. Id cuius est cã: affectionẽ: vt defrondescere: siue folio fluere. Causam vero, humorẽ cõrrahi: aut quod vis aliud. Quia igr supra dictũ est cãm, & id cuius est cã conuerti: si definitio cã fit, & quod definit effectus: nũc quo cuius cã. i. affectio, & cui cã. i. subm cõuertatur, exponit. Et (vt placet Them.) affectio & subm primũ reciprocantur: vt defrondescere & plãta latifolia. Affectio vero: & subm particulare, quod subi primi est aliq pars: nõ reciprocant̃: vt vitis: & defrõdescere. Iuxta hãc expõnẽ lege verba: inquit. ¶ Sed cã: & cuius cã & cui cã ad consequẽdũ inuicẽ se habẽt sic: hoc est partim vt diximus, & partim: vt dicemus. Diximus. n. cãm: & cuius cã cõuerti: qñ cã est definitio eius quod est cuius cã. Nũc vero dicemus cuius cãm: & cui cã cõuerti: cũ cui cã: hoc est subm vlr, et primo sumitur, nõ aũt particulariter. Iõ subdit: vnũqđq; tñ accipiẽti hoc est accipiẽti subiectũ tñ particulariter: cuius cã in plus est subto. Exẽplũ affert, & inquit, vt q̃tuor æqles, qui sunt extra: hoc est oẽs extrinsecos angulos quatuor rectis æqles hr̃e est affectio in plus se hñs q̃ triãgulus. aut quadrãgulus: & ita est in plus q̃ subm particulare quoduis sumptũ. Est tñ hæc affectio æqlr se hñs in omnibus. i. in subto primo cõtineñti omnia particularia subta. ¶ Debes scire Capanũ virũ doctissimũ libro primo elemẽtorũ Euclidis demr̃atiue ꝓbasse in omni figura multiãgula oẽs extrinsecos angulos q̃tuor rectis hr̃e æquales: vbi cõstat subiectũ primũ esse figurã multiãgulã: affectionẽ esse oẽs extrinsecos angulos q̃tuor rectis hr̃e æq-

Cõ. 115. Them. expõ.

H

Qua Capanus. Propositio nem. 32.

I les.Cõstat aũt affectionẽ cõuerti cũ subto primo:nõ autẽ cũ subto particulari.Iõ inqt.Quæcunq; n.figuræ multiangulæ angulos,q sunt extra q̃tuor rectis ęq̃les hñt.Et ppea hæc affectio cũ primo subto cõuertitur: nõ aũt cũ subto particulari.℞ Mihi aũt vr Arist.agere de duplici reciprocatione:& affectionis cũ subto, & de hac in prima parte textus.Et medij cũ subto:& de hac agit in scd̃a parte textus,& hęc ẽ expõ Phi.& cõuenit verbis Arist.& tũc:lege sic.℞ Hñt aũt se cã:& cuius cã:& cui cã ad cõsequẽdũ se: cũ sup.sic se hñt (vt dictũ est)hoc est in demrõnibus p se, quæ pcedũt p media ppria.Ponit tñ primo qñ affectio cõuertit̃:cũ subo,& qñ nõ cõuertit̃ & inqt.Vnũquodq; tñ accipiẽti.i.subm particulare accipiẽti cuius cã.i.affectio

K in plus est.Vt q̃tuor æq̃les:q sunt extra in plus sunt q̃ triãgulus,aut q̃drãgulus,In omnibus aũt æquali sunt.i.in subiecto primo æq̃lis est affectio illa.Nã q̃cũq; figura angulos,q sunt extra q̃tuor rectis æq̃les hẽt. Et ita patet passionẽ & subtũ primũ cõuerti,nõ tñ subm particulare. Secũdo declarat:qũo mediũ cõuertit̃ cũ subto: & qũo nõ, & inqt.Et mediũ silr ẽ:cũ subto se hñs:nã cũ primo subto se hẽt cõuertibilr,cũ subto particulari se hẽt in plus.Exponit aũt quid p med ũ intelligit,& inquit.Est aũt medium rõ primi extremi:& assignat cãm:& inqt. Ex quo.i. ex eo mediũ est rõ primi extremi:quia õẽs sciẽtiæ p definitionẽ primi extremi fiũt:vt supponit.Deinde ponit exẽplũ, p qd̃ dat intelligere qñ passio cũ subto cõuertit̃:& qñ nõ & inquit. Vt hæc passio q̃ est folio fluere silr seqt̃ vitẽ, & excellit, & si cũ & excellit.sed nõ excellit oĩa.i. subm primũ,qd̃ omnia cõtinet:sed æq̃lia excellit.i. particularia

L excellit: q hic vocat æq̃lia, forte quia omnia sunt æq̃lia sub gñe,vel spẽ,Demũ epilogat:& obscure loqtur:& inquit.Si igit̃ accipias primũ & propriũ mediũ:& nõ extraneũ uel per accñs.videlicet qm̃ succus densat̃ siue arescit, aut quodcũq; aliud mediũ fuerit:tale mediũ erit rõ folio fluẽdi:qd̃ est affectio.Et qm̃ duplex est demrõ altera prima:& vlis:in q̃ demrat̃ vlr:qm̃ omnis plãta latifolia folio fluit.Alia particularis:in qua pbat̃:qm̃ ficus vel vitis folio fluit,iõ inqt.Erit n.mediũ primũ quidẽ in altera de mostratione:q̃ demrat:qm̃ hmõi sunt omnia.i. q̃ est vlis, pbans qm̃ omnis plãta latifolia folio fluit. Deinde huius s.particularis demrõnis erit mediũ,in qua pbat̃ qm̃ ficus: ve vitis folio fluit.Et ita in vtraq; erit mediũ,in prima erit primũ & vlẽ mediũ cũ subto cõuertibile:in scd̃a erit me

M diũ,scd̃m,& in plus.Quia accepit succũ dẽsari:esse definitionẽ folio fluẽdi,hæc demrat ex cõi interrogatione,q̃ fieri solet:& inquit.Quid aũt est folio fluere? Rñderi solet est dẽsari in cõtactu seminis succũ.Hoc ergo mediũ vtraq; in demrõne mediũ est:in vli quidẽ æq̃le cũ subto.In particulari in plus. Patet ergo qũo affectio sit in plus & qũo in æquo cũ subto: & qũo medium, sit in plus, & qũo inæquo cũ subo:q duo pposuit Arist.declare.℞ Animaduerte tñ:oẽs hos textus eẽ obscuros,&grecos circa illos nõ cõcordes eẽ:nec(vt mihi vr)bñ exponũt. Tu vero indica.℞ Quo vero adverba attinet: Arist.dicit qm̃ succus dẽsat̃,aut q̃dã aliud:qm̃ duæ sunt cãę q̃bus arbores latifoliæ defrõdescũt. Altera:qa humidũ contrahit̃. Altera: quia humidũ fit fluidũ:propterea ait,aut aliqd aliud.

℞ *In figuris aũt hoc pacto quispiã assignabit, quærentibus quonã pacto se sequantur cã & id cuius est cã.Ponatur,a,cuilibet inesse,b,ipsum aũt,b,cuiq; cõpetat eorũ quæ sunt,d,a,igitur uniuersale bisce fuerit quæ sunt,d.Etenim id uniuersale dico quod nõ cõuertitur.id aũt uniuersale uocito primũ cũ quo unumquodq; quidẽ non cõuertitur uniuersa aũt conuertũtur atq; æquantur B.igitur cã est ut,a,cunctis hisce cõpetat quæ sunt,d.Oportet: ergo ipsum,a, ad plura sese extendere quã ipsum,b. Quia si ita non est,cur magis hoc erit illius causa? Quia si,b,nõ omnibus cõpetit,e,erunt uniuersa illa unũ quid aliud ab ipso,b.Aliqui quonã pacto dicere licebit.A quidẽ ipsum omni cõpetere,e,ipsum aũt,e,nõ omni cõpetere,a,Cũ uero nõ erit aliqua cã.nã ipsum,a,cũctis cõpetit,d, at ipsis ẽt,e,Et ipsa igitur unũ quid erũt, atq; id cõsiderare oportet, et sic,c,Fieri igitur põt,ut eiusdẽ,sed nõ eisdẽ spẽ plures sint cãe, ueluti ut lõge sint uite quadrupedes quidẽ cã est ipsas bili uacare, uolucres autem ipsas esse siccas aut aliquid aliud.* N

℞ *In figuris autẽ sic assignabit consecutionẽ cãe, & cuius ẽ cãe. Insit,a,ipsi,b,inexũs omni,b,aũt unicuique,d, in plus tñ,b, quid est igitur uniuersale inerit utiq; ipsius,d, Hoc.n. dico uniuersale quod non conuertitur.primũ autẽ uniuersale,cui unumquodq; quidẽ non cõuertitur:omnia aũt cõuertuntur, & non excedũt. Ipsis igitur,d,cã ipsius,a,est,b.oportet ergo,a,in plus quã,b, extendi. Si uero nõ,quid magis cã erit hoc illius. Si igitur omnibus,e,insit,a,erũt aliquid illa unũ omnia aliud,a,b. Si.n. nõ qũo erit dicere,quoniã cui ipsum,e,inest,ei omni ipsum,a.Cui aũt ipsum,a,inest,ei non oĩ ipsum,e, Propter quid.n.non erit cã aliqua,ut ipsum,a,insit omnibus,d. Sed nũquid et quæ sunt,e,erunt aliqd unũ. Cõsiderare igitur oportet hoc, & sic,c.Cõtingit igitur eiusdẽ plures cãs esse,sed nõ eisdẽ spẽ ut lõgeua esse quidẽ quadrupeda non habere cholerã cã est.Volatilia aũt sicca esse,aut alterũ quid.* O

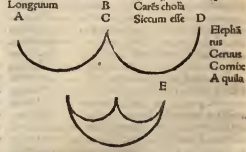

P

℞ Quæ superius pertractauit.Nũc p̃ exẽpla exponit: & hoc facit (vt Philoponus inquit) vt notius & credibilius fiat:id quod oñsum est.Et primo per exemplũ exponit, qũo eiusdẽ effectus sint plures cãæ,non tñ in codẽ subo: sed in diuersis subiectis spẽ:& hoc pponit:& inquit.℞ In figuris aũt.i.exẽplis sic assignabit aliquis cõsecutionẽ cãę: & eius cuius est cã:& primo per exẽplũ assignabit: qũo eiusdẽ effectus sint plures cãæ:nõ quidẽ eidẽ subiecto,sed spẽ diuersis,& inquit.Insit.a.lõgæuũ ipsi.b.carenti cholera inexũs omni,ita vt oẽ carẽs cholera sit longæuũ.b. vero insit vnicuiq;.d:vt elephãto & ceruo:in plus tamen,quia alijs multis ab his.Ex isto casu infert p̃ter ppositũ.b: quidẽ igit vlẽ inerit vtriq; ipsis.d. eo quia inest omnibus.d. & est in plus:vt assumpsit.Est autem hoc obiter dictũ: quia ppositũ est per exẽplũ declarare qũo eiusdẽ effectus sint plures cãæ.Et qm̃ hoc:quod hinc infert:est p̃ter ppositũ, etiã p̃ter ppositũ declarat quid hic per vlẽ velit. nã vlẽ primo huius accepit pro pprio: & adequato: iõ inquit. Hoc.n.dico vlẽ,quod nõ cõuertit̃, & ita hic loquitur de vli Prioristico, primũ aũt vlẽ, cui vnũquodq; quidẽ nõ cõuertit̃,hoc est cũ quo nullũ particulare cõuertitur: oĩa aũt.i.subiectũ oĩa cõtinẽs cõuertit̃:& non excellit:& hoc Cõ. 136. Q Cap. 13.

Propria expositio

Demonstrationis alia particularis.

Verborum expositio.

A dē vle. Posterioristicū vt definitio, & propriū. Ergo hic loquitur de vli Prioristico: qđ pdicat & inest omnibus, & est in plus his expositis: & deductis extra ppositū, redit ad ppositū. & inqt. Ipsis igitur. d. cā ipsius. a. est. b. hoc est q omnibus. d. insit. a. causa est ipsum. b. carēs cholera. De indevult pbare q ipsius. a. cā est qdā alia ab ipso b. vt potest. c.) hoc est q. c. sit cā q. a. insit alijs subiectis gñe diuersis ab ipsis. d. vt q insit ipsis. e. per. c. mediū atq cām. Ad huius pbationē sumit. a. plus esse q. b. hoc est pluribus cōpetere q cōpetat. b. Et hoc pponit: & inquit. Oportet ergo. a. in plus q. b. extendi. Et intelligit per. a. longæuū: per. b. vero carens cholera. Verbū ergo executiue. & nō illatiue tenetur. Probat aūt hoc assumptū, scilicet q. a. in plus sit q. b. & inquit. Si enim non sit in plus: sed in equo. quid p cur, magis hoc: scilicet. b. sit cā illius, scilicet. a. q

B insit ipsis. d. q sup. ecōtra. Et per cām intelligit nō scdm rē sed scdm cōclōnē. Et recte dicit: qa si. a. effectus cōuertitur cū. b. cā nō magis. b. erit cā scdm cōclusionē ipsius. a. ipsis d. q insit ipsis. d. & ita erit cōuersio syllogistica: qm termini cōuertibiles sunt: cuius contrariū superius pbauit: & nūc supponit. Dixit. n. eiusdē posse esse plures cās: quarū cū nulla cōuertit effectus. Ex hoc assumpto, infert aliud, & inquit. Si igit omnibus. e. insit. a. & sup. est in plus: omnia illa. e. erūt aliqđ vnū aliud ab ipso. b. aliud dico ab ipso. b. quia erūt omnia lōgæua. Et nō per. b. pbat hoc, & inquit. Si. n. nō erūt. e. aliud qd ab ipso. b. sed erunt lōgæua p ipm. b. quo erit dicere, qm cui ipm. e. inest: ei omni ipm. a. inest: cui aūt ipsum. a. inest, ei nō omni ipsum. e. imo erūt a. & e. cōuertibilia qa. a. cōpetit omnibus. e. per. b. & ita ipsa. d. nō erūt alia ab ipsis. c. nā pter quid. e. sint. a. nō erit

C aliq alia cā: vt ipm. a. insit omnibus. d. immo eadē: quia. b. erit cā, & q. a. insit. e. & ipsis. d. sed qm hoc falsum est, inquit. Sed & nūquid & q sunt. e. ipsa: erūt aliq vnū. s. sed cur. a. insit ipsis. e. erit aliq vna alia cā ab ipso. b. ppea cōcludit, cōsiderare igitur oportet hoc: scilicet quid sit illud vnū: per qđ. a. inest ipsis. e. & sit p mō illud vnū. c. scilicet siccū esse, quo. a. inest omnibus. e. Ex his vult hre per exēplū. a. lōgæuū esse hre duas cās: alterā: p quā inest omnibus d. alterā per quā inest omnibus. e. Propterea cōcludit intē tū, & inqt. Cōtingit igit eiusdē plures cās eē, sed nō eiusdē subiō sed spē. Vt lōgæua quidē esse qdrupeda nō hre cholerā: cā est. Volatilia autē lōgæua esse: cā est sicca esse, aut

D alterū quid, quodcūq illud sit: patet igit exēplo eiusdē in

Dubiū. 1. Solu phi. diuersis subiectis plures cās esse. ☞ Quæres an sint duæ demōstrationes hæ: quarū altera p. b. altera per. c. sit. ☞ Philoponus autumat has demōnes nō esse per se, sed p accñs:

Refutatio aut per signū. Quia demō per se fit ex primis. ☞ Sed si q Philop. inquit bñ intellexit: nō placet, qm media taliū demōstrationū: nec sunt accñtia, nec signa. Vt Arist. in exēplis inuuit. Præterea qđlibet illorū mediorū Arist. appellat pter quid, ergo nulla illarū esse pōt demō p signū:

Propria expositio aut p accñs. ☞ Vt ergo mihi qlibet talē demōnē esse p se nō tñ vlem, qm nō est ex primis, nec phibet eiusdē effe-

2. dubiū. ctus p se esse plures cās, mō insit diuersis subiectis. ☞ Quæres et an effectio: vt lōgæuū esse sit vnius rōnis in omnibus

Sol. Phi. illis subiectis: vtpote in. d. & e. ☞ Philoponus affectionē nō esse vnius rōnis in omnibus subiectis, sed asserit eē analogū quoddā, licet videat vnū quid & huius rei cām affirmat ex eo: qa plures cāæ primæ nō possunt esse eiusdē

Iuniores. effectus. ☞ Iuniores vero asserunt fieri posse vt alidđ vnū eiusdē rōnis sit in diuersis subiectis; qđ tñ rōne habita ad suū genus: vniuocū est. Rōne vero habita ad sua subia: quibus inest analogū est. Vt dimensio in cœlo, & ælementis. Rōne quidem habita ad genus quātitatis, est vniuoca. Ratione vero habita ad coelum: & ad elementū, est analoga: sed hæc quæstio metaphysica est. E

☞ Quod si nō statim accedit ad indiuiduū, & si non solū unū, sed plura sunt media, plures etiā & causæ sunt. Vtrū aūt mediorum sit singulis causa, utrū id qđ est uersus uniuersale primum, an id quod uersus singula collocatur. Patet igitur ea eē que propinquissima sunt unicuiq; cui ē cā, nā ut primū sit sub uniuersali hoc est causa, uelutī ut, a, cōpetat ipsi, d, cā est ipsum, c, Vt igitur, a, cōpetat ipsi, d, causa ipsum, c, ut aūt, a, cōpetat ipsi, e, cā est ipsum, b, at ut huic insit id ipsum. At. n. de rōcinatione quidem demostrationeue quidnam utrunq; sit. Et quo sit modo satis iam patuit, & simul ēt demostratiua scientia, Est. n. idem. F

☞ Si autē in atomū non statim ueniunt, & non solum unum mediū est, sed plura, et causæ plures sunt. Vtrū autē cā mediorū, quæ est ad uniuersale primū sit, an quæ singularis, ad singularia. Manifestū igitur, quoniā quæ proxime unicuiq; sunt, cui cā est. Eius n. esse, quod primū sub uniuersali est. hæc est causa: Vt ipsi, d, eius quod est a, inesse, c, causa est. Ipsi igitur, d, ipsum, c, causa est eius quod est, a, ipsi aūt, c, ipsum, b, Huic aūt idē de syllogismo igitur & de demostratione quid unumquodq; sit, & quomodo fiat, manifestū est, simul aūt, & de sciētia demostratiua. Idē. n. est.

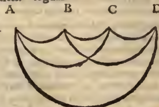

G

☞ Quærit Aristo. qōnē hypotheticā. s. dato q maior extremitas nō immediate insit minori extremitati, sed inter maiorē & minorē extremitatē plura media sint, & per cōsequens plures cāæ. Vtrū potior cā, cur maior minori insit, sit ea cā, que ppe minorē est, an ea: q ppe maiorē, verbi cā, vt si a. insit ipsi. d. nō statim: sed inter sint. c. b. mediæ cāæ. Vtrū potior cā: cur. a. inest ipsi. d. sit. c. an. b. de hac qōne Arist. primo sumit hypothesim: q videlicet. a. insit ipsi d. nō statim: sed p plura media: & ita p plures cās, & inqt. Si aūt in atomū. i. ad immediatū maiores cū de minoribus pdicatur: nō statim veniūt: & nō soliū vnū mediū est inter maiores & minores: sed plura: & ēt cāæ plures sunt: p quas maiores minoribus insunt, hæc est hypothesis, qua hac sumpta. Vtrū de numero mediorū, quibus. a. inest ipsi d. ea potior cā sit, q est ad vle, hoc est ad maiorē, videlicet b. an q singularis. i. pxima: q est ad singularia hoc est ad minores. s. ad. d. vtpote. c. Rndet Aristo. potiorē cām esse pximā. s. c. & inqt. Manifestum igitur, qm potiores cāæ eius effectus: cui est aliq cā: sunt illæ: q sunt illi minori pximæ: vt. c. potior est. b. Et assignat rōnē: & inqt. Quia eius esse, qđ est minorē esse sub vli primo & p se: hoc est sub maiore: hæc cā: q illi est pxima potior est. Est ergo rō: q iō cā pxima minori: est potior, qa est illa: p quā maior inest minori. Per. c. enim. a. ipm inest ipsi. d. per. b. aūt nō ipsi. d. in est sed ipsi. c. Per latifoliū. n. defrōdescere inest ipsi Ficui, p

Cō. 137

H

I scđm succū cõdensabile inest ipsi.c.hoc est ipsi latifolio:ergo cā ꝓxima minori est potior cū cā. Hæc:quæ dixit exēplo manifestat:& inquit. Vt ipsi.d.eius:qđ est.a.inesse.c. cā est. Et repetit hoc:& inqt. Ipsi igiř.d. cā est eius qđ ē.a. ipsum.c. Ipsi aūt.c.ipsum.b.hoc est, cā vero cur ipsi.c.insit a.est ipm.b.huic āt.s.b.cur.a.insit idē est cā.i. nulla alia est cā:ꝗ idē.a.est.n.illi immediate exñs. Ergo bñ dcm̄ est potiorē cām:q̄re.a.inest ipsi.d.esse.c.qa ꝑ.c.inest ipsi.d.ꝑ.b. vero.inest ipsi.c.epilogat:& inqt. De syllõ igiř.s. in libro priorū,& de demrone in hoc libro:qd vnumqđq; sit:& q̄uo fiat:hoc est & de medio syllī:& demrõnis, manifestū est. Siſ aūt & de sciētia demratiua manifestū est:idē.n.ē demro & sciētia demratiua. Est tñ dr̄ia vt Philop. inquit. Quia sciētia demõstratiua est vt habitus demro vt actus.

Scia demratiua et demro in quo differant.

Dubiū.

K ⁋Sed cõtra hæc dubitares:vr̄.n.potiorem cām esse,quæ ꝓpe.a.est primo:qa habet rõnē prioris scđo quia lõgius se habet ab effectu:ergo habet magis rõnē cāæ. Præterea in ipsa cessat qõ:si.n.q̄rimus ꝑꝑ qd Ficus defrõdescit,qm̄ est latifolia, si adhuc q̄rimus ꝑꝑ qd latifoliū defrõdescit: dicemus:quia est scđm succo cõdēsabile cum vero quæreremus ꝑꝑ quid scđm succū cõdēsabile : ē defrõdescēs, nõ possumus cām assignare:qa ē immediata:ergo potior cā est.b.cū in ipsa cesset qõ. ⁋Et dicēdū cām potiorē esse: bifariā dici,aut simplr̄,aut huius simplr̄ cā potior,ē.b.vt rões cogūt:huius vero , hoc est ꝙ.a. insit ipsi.d. potior cā est.c.a.n.nõ põt inesse ipsi.d. nisi ꝑ.c. Ipsi vero.c. non nisi per b. Ergo potior causa cur.a.inest ipsi.d.est.c. non, autē est absolute potior vt rationes cogunt.

Solutio.

L *⁋De principijs aūt quo nā pacto nota nobis euadunt , & quis habitus ea cognoscit hic patefiet, si antea dubitamus. Fieri itaq; nõ posse,ut demõstrationē quisquā scientiā consequatur , si non cognoscat prima principia uacātia medijs:prius est dictum ac explicatū. Dubitauerit autē quispiā utrū cognitio eorū quæ medijs uacāt sit eadē,an ante non eadē,& utrum scientia sit utriusq; an ante sit,sed alterius quidē scientia alterius autem aliquid aliud genus,& utrum habitus eorum non insint,sed fiant ac acquirantur,an insint quidem licet lateant.*

Tex. 27. *⁋De principijs autē,& q̄uo fiat cognita, & quis est cognoscēs habitus,hinc manifestū est dubitantibus primū. Quod quidē igitur non contingit scire per demõstrationē nõ cognoscentē prima principia immediata,dictū est prius. Immediatorū autē cognitionē,& utrum eadem est an non eadē . Dubitabit utique Aliquis. Et utrū scientia utriusque est,an:non. An huius quidem sciētia illius aūt alterū aliquod genus sit. Et utrū eam non insint habitus, fiant. An cum insint:lateant.*

M

Cõ. 138. ⁋De principijs demrõnis mouet qõnem quo ad duo:vt q̄uo illa nobis innotescāt,& q̄ potētia sit:qua illa cognoscimus, vñ inquit. ⁋De principijs aūt:& q̄uo fiāt cognita, & quis est habitus.i.potētia illa cognoscēs. Hic manifestū est dubitātibus primū. Hæc est qõ in gñe . Per spēs vero q̄rit tres qões:& primo sumit eū:q nõ cognoscit prima principia immediata:saltē qa vera sunt , nõ posse scire ꝑ demrõnē:& hoc inqt. Quod quidē igiř nõ cõtingit scire per demrõnē nõ cognoscētē prima principia immediata, dictū est prius lib.i.Ibi.n. dictum est ante oēm demrõnē oportere scire prima principia:qa vera sunt. Tūc circa cognitionē primorū principiorū,q̄rit tria:& inquit. Immediatorū aūt principiorū cognitionē. ⁋Dubitabit vtiq; qs: & vtrū eadē est cū sciētia demõstratiua.s.spē:an nõ eadē: sed altera spē. Est ergo prima qõ:vtrū cognitio primorū principiorū sit eiusdē spēi cū sciētia demratiua:an alterius spēi. ⁋Scđo q̄rit & vtrū sciētia vtriusq;.s.principij & cõclusionis est,an nõ. Est ergo qõ scđa, vtrū cognitio immediatorū principiorū:& cõclusionū vtraq; sit sciētia:an huius quidē sciētia.s.cõclusionū. Illius aūt .s. principij alterū aliqđ genus sit honorabilius,& excellētius. ⁋Tertio q̄rit: & vtrū cū nõ insint nobis a natura habitus primorū principiorū:fiāt nobis de nouo:An cū insint nobis a natura, vt Plato autumat in Cratillo:lateāt: & nõ cognoscamus illos inesse. Hæc enim qõ est valde desiderabilis.ꝓpter qđ (vt Themistius inquit) Aristo.incepit disputare hāc. N

Tex. 5.

⁋Si igitur ipsos habemus absurdū est sane. Fit.n. ut lateat nos habentes certiores demõstratione cognitiones has habere. Sin uero non habentes prius acquirimus .quonā pacto cognoscamus atque discamus ex non antecedenti . Id.n.fieri nequit, ut de demõstratione etiam dicebamus. Cõstat igitur fieri nõ posse:ut aut habeamus ipsos,non.n.sane ignoraremus ,aut ignari nullũq; habentes habitum consequamur . O

⁋Si quidem igitur habemus ipsos,inconueniens est. Contingit.n. certiores habentes cognitiones quā demõstratio sit:latere. Sin aūt accipiemus non habētes prius,quomodo utique cognoscemus & addiscemus ex non præexistente cognitione. Impossibile.n.est:sicut in demõstrationē diximus. Manifestum igitur est : quoniam neque habere possibile est. Sic ignorantibus , neque etiam non habentibus habitum fieri.

⁋Pertractat vltimā qõnē,& disputat ꝓ vtraq; ꝑte. Erat enim qõ:vtrū habitus primorū principiorū sit nobis cõgenitus,an sit de nouo acq̄situs. Argumētatur ergo, si ipsos habitus habemus cõgenitos,incõueniēs est. Contingit enim certiores habētes cognitiones ꝙ demro sit, nos latere. Quod vr̄ ridiculū,quia (vt Them̄. inquit). Quemadmodū demrõnē tenere nullus põt:si tenere se ignoret,ita nec scire principia:q̄ scire se nesciat. Ego .n. potissimū,ꝙ principiorū cognitio certior est. Sic igitur nõ põt cognitio eorū esse nobis cõgenita:& nos latere. Sin aūt accipiamus supple demrõnē nõ habētes prius cognitionē principiorū cõgenitā, vel sic (& est melius) Sin aūt accipiamus cognitionē principiorū nullā prius congenitā hñtes: tūc illa cognitio fiet in nobis de nouo , & nulla alia p̄cedet: ꝙ vr̄ falsum. Nā q̄uo vtiq; cognoscemus: & addiscemus illā ex nõ præexñte cognitione? Impōle.n. est aliquā hr̄e doctrinā siue principiorū siue cõclusionū ex nõ p̄exñte cognitione:sicut de demrõne diximus. Ex his qõnē concludit,& inquit. Manifestū igitur est,qm̄ neq; habere possibile est a natura congenitā eā sic nobis ignorantibus. Neque ēt possibile est habitum eorum fieri de nouo etiā nullam præexistentem cognitionem habentibus:ergo quæstio pro vtraq; parte est dubia. Cõ. 139. P Q

⁋Necesse est itaq; uim quidē nos aliquā potentiāq; habere,nõ tñ talē ut his ipsis exactior sit,ac certitudine præstabilior. Videtur aūt idipsum animalibus cunctis inesse. Nā habent uim quandam insitā discernēdi,quā quidē uniuersi sensum appellant.

⁋Necesse est itaq; habere quandam quidē potentiā,non talem aūt habere,quæ sit his honorabilior secundum certitudinem. Videtur autē hoc omnibus inesse animalibus. Habent .n. cõnaturalem potentiam discretiuam,quam sensum uocant.

⁋Nūc soluit qõnē. Et primo pro solõne sumit nos homines hr̄e quādā,siue vim:siue potētiā ,siue virtutē,nõ tñ necesse est talē hr̄e:quæ sit his principijs honorabilior scđm certitudinis excellentiā. Cuius cām affert Philoponus ex eo ꝙ illa potētia respectu principiorū est veluti subiectū & materia:vel potius vt Seminariū, Cognitio aūt principiorū: Cõ. 140

A piorũ:veluti finis & forma, & ita potẽtia illa nõ põt esse pstantior cognitione principiorũ. Et ne quis credat hanc potentiã propriã esse hominibus, subscr. bit. Vr aũt hoc: siue principiũ: siue potẽtia omnibus inesse animalibus: qđ pbat ex eo, quia cũcta animalia videnẽ habere naturalẽ quandã potentiã iudicatiuã, siue discretiuã: qua discernũt vtile ab inutili & delectabile a tristi, quã physici vocãt sensum. Dixit aũt vt hoc oĩbus inesse animalibus: qa hic acci piẽ, & nõ probaẽ. Sed in libro de anima, & de sensu satis abunde probatur. Sic igitur ex his pro suppositione accipitur homines habere potentiã discretiuam, quæ sensus dicitur: cunctis animalibus tributam.

B *¶ Insito autem animalibus sensu natura in quibusdam fit formæ sensibilis mansio, in quibusdam non fit.*

¶ In quibus igitur non fit bisce præter ipsum sentire non est cognitio, aut omnino, aut eorum circa quæ non fit formæ mansio. In Quę quidam. *quibus autem fit, ut causa sentiunt unum quid in anima habeant. In his cum multa talia fiunt differentia quædam emergit, ut quibusdam ex talium mansione rõ fiat, quibusdam non fiat.*

¶ Cum autem insit sensus, his quidem animalibus fit mansio sensati, Alijs aũt non fit. Quibuscunq; igitur non fit: aut omnino, aut circa quædam non fit, his nec cognitio extra ipsum sentire est. In quibus autem inest sentientibus, habere est unum quoddã in anima. Multis igitur factis hmõi iã, differẽtia quędã fit, ut in his sit fieri ratione ex taliũ memoria, in alijs autem non.

Co.141. ¶ Scđo pro solutione sumit diuisionẽ animaliũ. Cũ.n.omnibus animalibus insit sensus. Prima diuisio est, q his animalibus fit mãsio sensati: ita, vt post sentire remaneat aliquid in sentiẽte: qđ dr memoria. Alijs aũt animalibus talis
C mãsio nõ fit: cũ nihil post ipsam sentire derelinquaẽ. Hãc diuisionẽ alijs verbis Arist. in libro de memoria sic affert, q animaliũ habentiũ sensum. Alia eius, quod sentiũt: memoriã seruãt. Alia post sentire nullã, prius memoriã hñt. Quæ memoriã seruãt: perfecta animalia sunt: & prudẽtia: vt primo metaphysicæ dr. Quæ vero post sentire memoriã nõ seruãt impfecta animalia sunt. & nõ prudẽtia. Rursus eorũ: q post ipsum sentire memoriã nõ hñt: quorundã hñt. Hñt.n.eorũ memoriã: q fortiter mouerũt sensum. Quæ vero debiliter fortasse memoriã nõ habeẽ. Puto.n. In phæmio. muscas eorũ hre memoriã: quæ fortiter sensum earũ mouerũt. Aliquorũ aũt debiliter mouentiũ fortasse memoriã nõ habent. Verũ hæc animalia siue habeãt aliquorũ
D memoriã siue nõ hñat: post sentire, nihil seruãt eorũ saltẽ: quorũ illis nõ inest memoria: & hoc inquit. Quibuscũque igitur nõ fit. s. memoria aut omnino. s. nullorũ penitus, aut saltẽ nõ fit circa qđã debiliter mouẽtia, his nec cognitio extra ipsum sentire est, saltẽ eorũ, quorũ nõ est memoria. Ecceq innuit aliã subdiuisionẽ. In quibus aũt (vt in quit) sentiẽtibus inest aliquid, est hre vnũ quoddã simulachrũ in anima: qđ dr memoria. Vlterius eorũ animaliũ: q memoriã hñt: subscribit diuisionẽ: & inqt. Multis igiẽ factis hmõi memorijs iã, drĩa quædã fit subaudi animaliũ: vel taliũ memoriarũ, vt fit ex memoria taliũ in his animalibus fieri rõnẽ. In alijs autẽ nõ fit fieri rõnẽ. Q.d. eorũ animaliũ. quæ multas memorias hñt, alia sunt, q̃ ex illis memorijs gñare rõnẽ. i. experimentũ: quod est aliqua rõ, vt homines, qui ex multis memorijs quãdã rõnẽ colligũt, q dr experimẽtũ. Alia vero, quæ ex multis memorijs nullã rõnẽ deducunt: aut experimentũ: vt Bruta. Est ergo diuisio animaliũ, q alia eorũ: quę sentiunt memoriã seruant, alia nõ: quæ nõ seruant memoriã, vt penitus nullorũ seruãt, aut aliquorũ. eorũ vero: quę seruãt: alia ex illis memo- E
rijs deducunt experimentũ, alia non. Ex his vult habere secundam suppositionẽ: scilicet q homines & sensum, & memoriã: & experimentũ habeant.

¶ Ex sensu igitur fit memoria quemadmodum dicimus: ex memoria uero sæpius eiusdem facta, experientia nascitur. Plures.n.memoriæ numero una experientia est. Experiẽtia uero aut ex omni uniuersali quietẽ iam in anima conseruto, quod est unum præter multa quodq; in omnibus illis unũ inest, idemq; principiũ artis atque scientiæ pullulant, artis si sit circa generationem: scientiæ si sit circa id quod est.

¶ Ex sensu igitur fit memoria, sicut dicimus. Ex memoria autem multoties eiusdem facta, experimentum. Multæ.n. memoriæ numero experimentum est unum. Ex experimento autẽ, aut ex omni quiescente uniuersali in anima, aut uno præter multa (quod in omnibus illis idẽ unũ s.t). Artis principiũ & sciẽ est. Si quidẽ igitur circa generationẽ artis est. Si uero circa ens, scientiæ. F

¶ Ex his deducit qũo cognitio primorũ principiorũ in nobis fiat, & vnde accedat, & inqt. ¶ Ex sensu igitur fit memoria: scilicet in hominibus: sicut nũc diximus. Ex memoria aũt multoties eiusdẽ facta, fit experimentũ. Nam multæ memoriæ numero sunt vnũ experimentũ saltẽ in pdicatione cãli. Ex experimento aũt: quod est aut vlẽ de omni, vel de nullo quiescẽs in anima, vt in subiecto, aut quod est vnũ: pter multa. f. singularia: nõ ita pter singularia, sicut diuersum secũdũ esse (vt Plato dixit) sed quod in omnibus illis est vnũ & idẽ secũdũ rẽ: & solũ rõne diuersum: est artis, & scientiæ principiũ. Artis quidẽ secũdũ generationẽ: & operationẽ: qua aliquid fit. Scientiæ vero secundũ ens, vt intelligibile, & speculabile. Est ergo ordo, sensus hominibus inest a natura, sensatio vero ex sensibilibus, ex sensatione fit memoria: ex memorijs experimẽtũ, quod vlẽ pdicatiuũ in anima: vel in singularibus ipsis positũ. Et experimẽto tandẽ fit principiũ artis & scientiæ: hoc pacto sciẽtiarum principia nobis insunt. Dixit autem experimentũ, qđ est vniuersale: eẽ aut in anima, aut vnũ cõe pter multa, sed in illis omnibus positũ: qa (vt Philop. inquit) Per vlẽ hic intelligit ppõnem vlẽm, quæ aut est in intellectu: aut in rebus singularibus, aliquo modo ab illis distincta, est enim vt inquit: vlẽ multiplex. Co.141. G

¶ Neq; igitur determinati habitus insunt, neq; ab alijs ad cognoscendum magis aptis habitus, sed a sensu fiunt ut diximus, ueluti in prælio facta fuga, si stetit unus & stetit alius, deinde alius, donec ad principiũ est puentũ. Anima autẽ & talis ut poßit id pati. H

¶ Neq; igitur insunt determinati habitus, neq; ab alijs habitibus fiunt notioribus, sed a sensu. Vt in pugna euersione facta. uno stãte, alter stetit. Postea alter, quousq; in principium ueniant. Anima autem est, qualis poßit pati hoc.

¶ Ad formã ergo qõnis rñdet, q habitus primorũ principiorũ neq; sunt nobis insiti atq; a natura instituti (vt Plato: & Socrates autumant) neq; ex alijs habitibus notioribus in nobis fiunt. Sed fiunt sensu mõ quo dixit: & per exemplum rursus exponit, & inquit, vt in pugna euersio ne siue in plio cũ terga vertũt: vno nãq; stante, alter se illi adiungendo stetit: postea alter, quousq; in principiũ belli veniãt: quasi iterũ belli principiũ instaurent, sic fit principiũ artis & scientiæ: q ex sensu memoria: ex multis memorijs experimentũ: & sic fit vniuersale: quod est principiũ artis, & scientiæ. Et quia quis posset dicere, qũo in anima tale principium fieri posit, cũ non videaẽ passiua. Rñdet: & inqt. Anima autẽ est talis exñs: qualis possit pati Co.142.

I hoc, eo quia hēt intellectū passiuū, quo pati pōt a sensibilibus. Nihil ergo phibet hoc fieri in anima: licet sit forma.

Quod aūt dictum est antea, sed non dilucide dictum est, id rursus dicemus. Nam cum steterit unum quæ non differunt, primum uniuersale tum in anima nascitur. Etenim sentit illud quidem singulare. Sensus autē est ipsius uniuersalis ut hominis, sed non callie hominis. Rursus in his ipsis stat quousq; ad ea stet quæ partibus uacāt, atq; ad ipsa uniuersalia, ueluti tale animal donec stet animal, & in hoc mō eodem. Necesse est igitur nobis ut ex hisce patet, ipsa prima inductione cognoscere. Sic enim & sensus efficit in nobis ipsum uniuersale.

Quod autē dictum est quidē ante, non clare autē dictū est, iterū dicamus. Stante.n. uno indifferentiū. Primū quidē in anima uniuersale est. Etenim sentire quidem singulare est, sensus autē uni-
K *uersalis, ut hōis, sed non Calliæ hominis. Iterū in his statur, quo usque utiq; impartibilia, & uniuersalia sint. Vt huiusmodi animal, quousq; animal, & in hoc similiter. Manifestum igitur est, quoniam nobis prima inductione cognoscere necessarium est. Etenim & sensus sic uniuersale facit.*

C6.144. Multipliciter ea, quæ dicta sunt, videntur obscura. Primo, quia nō vr: quonā pacto anima: cū sit vna: a tot memorijs possit pati. Scdo: quia nō vr ex sensu deduci posse vle: cū nō sit nisi singulariū. Tertio, qa nō vr: qīo intellectus possit pcedere vltra vle: qd ex singularibus deduxit: Videmus.n. intellectū scādere ad vlissima: quorū singularia sensus apphēdere nō vr. Quarto, qa ex his, q dixit: nō apparet qlis nā sit hæc methodus, q intellus ex singularibus vle deducit, iō inqt. Qd aūt dictū est quidem
L ante: nō clare aūt dictū est. Iō iterū dicamus. Nō clare eē dictū asserit ppter illa qtuor. Resoluēdo ergo illa qtuor p ordinē: resoluēdo primū inquit. Stante.n. vli ipso vno de numero indifferentiū primū quidē in anima vle est: nā licet vle sit multa singularia, est vnū vle: sub cuius vnitate anima pōt pati a multis. Hæc de primo. Resoluēdo vero secūdū inqt. Etenim sentire quidē est singulare: resq; singularis. Sensus aūt est rei vlis. Nā sensus est hominis: nō Calliæ hominis. Rē hāc Philop. & Them. exposuerūt. Nam quoties sensu cognoscimus Socratē: vna in Socrate cognoscimus hominē. Et qui hoc rubrū: illud callidū videt: simul & rubrū & calidū videt. Sensus ergo cognoscit vle nō seorsum a singulari: sed aliquo mō singulari mixtū. Et licet cognoscamus sensu vle hoc mō singulari mixtū. Tn
M sentire ē res singularis: veluti calefacere, & vrere. Alibi vero alr diximus, nūc vero sic dixisse nobis satis sit. Hæc de scdo. Resoluēdo tertiū: inqt. Iterū in his stat quousq; vtiq; impartibilia: & vlia sint: vt hmōi aial sensu pcipimus: quousq; aial sit: intellu apphensū. Et hoc. s. corpe sit: quousq; corpus sit: & i hmōi subaquousq; suba sit: & in hoc ente, quousq; ens sit. Percipius.n. sensu hoc aial: quousq; intellu pcipimus animal seorsum a singulari animali. Percipimus sensu hoc corpus, quousq; intellectu pcipimus corpus vle seorsum a singulari corpore, & sic de alijs. Hæc de tertio. Ex his tribus resoluit qrtū, & inqt. Manifestū igit est, qm nobis prima principia necessariū ē cognoscere inductiōe, nō aūt syllō, aut demōne: & cām affert, cū inqt. Etenim & sensus sic inducēdo vle facit saltē dispositiuæ: & pprie intellectus vle facit: & pspicua est solutio primæ.q.

Cū autē mentis habituū quibus uerū perspicimus quidam ueri perpetuo sint, ut intellectus atq; scientia, quidam interdum falsum suscipiant: ut opio, subducendæq; rōnis principiū, nullumq; aliud genus exactius sit scientia quā intellectus, atque principia notio-

N *ra sint demōstrationibus, scientiaq; cum rōne sit omnis, hæc inq cum ita sint, scientia quidem principiorum non erit, sed cum fieri nequeat ut aliud quicquā uerius scientia sit quā intellectus ipse. Intellectus profecto principiorum habitus erit. Quod ex eo quoque perspicuum fuerit, quia demōstrationis principium non est demōstratio. Quare neque scientia. Si igitur præter scientiā nullum aliud genus uerum habemus quā intellectum, intellectus sane scientiæ principium erit, atq; principium quidem est ipsius principij. Scientia autem ad rem omnem sese habet similiter.*

Quoniam autē circa intelligentiā habituum, quibus uerū dicimus. Alij quidem semper ueri sunt. Alij autē recipiunt falsitatem, ut opinio, & rō. Vera autē semper sunt scientia & intellectus. Et nullū genus scientia certius est, quā intellectus. Principia autē demōstrationū certiora sunt. Scientia aūt omnis cum rōne est.
O *Principiorū scientia quidem non utiq; erit. Quoniam autem nihil uerius contingit esse scientia quā intellectum, Intellectus utique erit principiorum ex his considerantibus. Et quoniam demōstrationis principium non demōstratio est. Quare neque scientiæ scia. Si igitur nullū aliud præter sciam habemus genus uerū. Intellectus utiq; erit sciæ principium. Et principium quidem principij utiq; erit. Si aūt omnis, similiter se habet ad omnem.*

Nūc soluit duas primas qōnes. Pro quartū solōne sumit C6.145.
quatuor. Quorū primū est: q sciētia: & intellectus sunt habitus semp veri. Et p sciētiā: intelligit demonstratiuā intelligentiā: p intellectū vero nō potentiā: sed cognitionē principiorū, q iō intellectus dr: qa nobilior est sciētia. Cū n. cognitio principiorū, & sciētia demratiua ex intellectu pficiscant: cognitio primorū principiorū retinet nomen suæ originis: & dr intellectus, inqt. Qm aūt circa diano
P eā hoc est intelligentiā habituū: quibus verū dicimus: atq; explicamus. Alij quidē semp veri sunt. Alij autē veri: sed nō semper: quia recipiūt falsitatē, vt opinio: q est cōclusio silli dialectici, & rō: q est sylls ipse dialecticus. Veri aūt habitus semp, sunt sciētia & intellectus principiorū. Hæc est prima suppō. Deinde secūdo sumit: nullū esse genus notitiæ ipsa sciētia certius: nisi sit ipse intellectus, & hoc dico si esse pōt aliquod genus notitiæ certius esse ipsa scientia. Non.n. esse pōt opinio: vel rō: nec ipsamet scientia. Ergo si quidē certius ipsa scientia: erit intellectus. Hæc est secūda. Deinde sumit tertio principia demrōnū esse certiora ipsis demrōnibus, scientijsq; demonstratiuis. Nec hoc probat:
Q sed ex primo libro sumit, qa pter quod vnūquodq; tale: & illud magis. Hæc est tertia. Sumit qrto sciētiā oēm Tex.5.
esse cū rōne: hoc est per demrōnē, quā nec pbat: sed ex libro primo vult esse pbatā. Ex his qtuor suppōnibus, soluit qōnes: Prima erat: An cognitio primorū principiorū sit sciētia: vel alterius gnīs a scientia. soluit, Principiorū itaq; cognitio sciētia quidē non erit, sed alterius gnīs, pbatur: ex suppōnibus tertia, & qrta. Nā principia demrōnū sunt certiora ipsa demratiua sciētia: vt dicit tertia suppō. Ergo sciētia principiorū nō est sciētia demratiua. Præterea pbatur ex qrta sciētia demratiua est p rōne. Principiorū vero cognitio nō per rōnē est ergo notitia primorū principiorū nō est sciētia. Hæc ad primā qōnē. Rndet ad secūdā, quæ erat. Si notitia primorū principiorū nō est sciētia, quid est, vtrū sit quid nobilius. Rndet, & sumit secundā suppōnē, p antecedēte: & inquit. Qm aūt nihil verius cōtingit esse sciētia q intellectū. Hæc.n. erat secūda suppositio. Nō.n. pōt opinio vel rō verior esse sciētia: Iō infert. Intellectus vtiq; erit cognitio primorū principiorum: erit dico notitia pricipiorū intellectus ex his cōsiderātibus

quæ

A quæ diximus, qm̃ ex ſecũda ſuppõne. Et nõ ſolũ erit ex his cõſideratibus: ſed ẽt qm̃ demõnis principiũ nõ eſt de mõſtratio, q̃re neq; ſciæ principiũ erit ſciẽtia: igiť cũ nõ ſit opinio, neq; rõ: erit intellus: & ſic patet ad ſecundã qõnẽ. ⁋ Ex ſolutionibus harũ qõnũ infert duo corollaria. Pri-
1. corol. mũ cũ inquit. Si igiť nullũ aliud p̃ter ſciẽtiã habemus genus verũ, niſi intellectũ. Intellus vtiq; erit ſciẽtię principiũ. Nõ. n. põt eſſe opinio vel rõ, ergo intellus eſt principiũ ſciẽtiæ: & eſt primũ. Secundo infert: & principiũ quidem
Secundũ principij vtiq; erit: ſiquidẽ omnis. ſ. ſciẽtia ſiliť ſe habeat ad oẽm concluſionẽ, cuius ipſa eſt principiũ: vt intellus ſe habet ad ipſam ſcientiã. Eſt. n. intellectus principiũ ſciẽtię de mõſtratiuæ, & ſcientia demõſtratiua principiũ cõclõnis. Ergo patet duo: & q̃ intellus principiorũ ſit principiũ ſcien
B tiæ demõſtratiuę, & q̃d principiũ aliquod ſit alicuius principij principiũ: vt intellus qui eſt principiũ ſcientiæ demõſtrati
q̃ſ de me dio ð̃mõnis. uæ: q̃ eſt principiũ cõcluſionis. Verba aũt illa: Si aũt omnis, legãtur ſiquidẽ omnis: & ita patet ad tres qõnes. ⁋ Sed circa finẽ quæriť q̃d ſit mediũ demõnis, ꝓpter quid, & dixi ꝓpter quid: qm̃ ſyllogiſmus ab effectu ad cãm non
Com. 5. eſt demõ: ſed (vt Philoponus inq̃t) cõiectura. ⁋ Vbi ani maduerte q̃ in demõne p p quid tria ſunt: vt Philoponus dixit primo huius, cõceſſum & eſt minor extremitas: quod ab aliquibus ſubm̃ cõcluſionis dr̃: quæſitũ: quod ẽ extremitas maior: & cõclõnis: prędicatũ: eſt autẽ quæſitũ aliq̃n paſſio cõceſſi: vt ſi demõſtrareť de homine riſibile. Aliq̃n quæſitũ: & genus, vt ſi de homine corpus demõſtraretur. Hinc quæriť: vtrũ in demõne ꝓpter quid mediũ
C ſit maioris extremitatis definitio: ſiue maior illa extremi-
Philop. tas ſit paſſio: ſiue quæſitã. Philoponus ita in hoc libro ſecũdo aſſeruit definitionẽ maioris extremitatis, ſiue q̃ſiti eſſe mediũ in demõne ꝓpter quid: quã (vt inquit Ariſto. declarare promiſit. Declarauit ẽt definitionẽ minoris extremitatis per accñs. Principaliter. n. (vt dicit) definitionẽ maioris intẽdit. ⁋ Huius põnis vr̃ Themiſtius in hoc ſecũ
Theml. Cap. 11. do: Ariſt. etiã maxime cap. 8. Moueť aũt Themiſtius: qm̃ Ariſto. aſſerit definitionẽ quæ mediũ eſt: variari in vnitate pro maioris extremi variatione: qm̃ ſi maior extremitas eſt vniuoca: & definitio, quæ mediũ eſt, erit vniuoca. Et ſi maior extremitas eſt analoga: ẽt definitio, quæ mediũ eſt: erit talis. Mouit etiã Philoponus vt puto, qm̃ Ariſto. aſſerit mediũ cãm & definitionẽ idẽ eſſe. Quod de de
D finitione minoris extremi intelligi nõ põt. ⁋ Hanc põnem
Tho. & Egid. Alex. & Simplicius. Thomas vir doctiſſimus: & Egidius ſecuti ſunt. Alexander vero & Simplicius aſſeruerũt definitionẽ cõceſſi eſſe mediũ: quã definitionẽ Ariſto. principaliter in hoc ſecũdo intẽdere aiũt. Moueť autẽ auctoritate Theophraſti: qui aſſeruit principalẽ huius libri intẽtionẽ eſſe de definitione ſubiecti: quæ mediũ eſt. Secundariã vero eſſe de definitione paſſionis. Pro hac parte vr̃ Ariſt. primo huius cap. de vtilitate ſignificatorũ p ſe: vbi aſſerit duo ſignificata per ſe eſſe demõni neceſſaria: primũ: & ſcdm. ⁋ Alia aũt, vt di-
Cap. 15. xit Themi Ibi, amplificãdi exornandique cã eſſe: vt etiã Philop. exponit. Per quæ dant intelligere mediũ demõnis eſſe definitionẽ ſubti: quia ſic propõ prima erit in ſecũdo mõ: & ſecũda propõ in primo mõ. ⁋ Pro hac parte
Rões p parte. ſunt nullæ Ariſto. auctoritas in philoſophia: quę cũ ſint vltra hunc librũ: p̃termittanť. Pro hac quoque parte ſunt
Prima. ẽt rões. Prima quidẽ, qm̃ paſſio effluit a principijs ſubti:
Secunda ergo p illa debet demõrari. Secũdo, qm̃ propriũ nõ habet eſſe: niſi per ſubti eſſentiã: ergo per illã debet demõſtrari.

E Præterea quicq̃d eſſe demõrat: demõrat ineſſe, vt Ariſt. hic
Tertia. inq̃t. Sed cõceſſi definitio oñdit rei ſubam & eſſe. Ergo de mõſtrat ineſſe eorũ oĩum: q̃ cõceſſo inſunt. Præterea id: quo omnia quæſita ſoluunť de ſubõ: eſt mediũ in eorũ
Quarta. demõratione. Sed ſubti bona definitio eſt, qua omnia de il lo q̃ſita ſoluunť: vt aſſerit Ariſto. ⁋ Pro cõſilio horũ dicẽ
ob ſtitatio põnum. Queſtiuo q̃ de conceſſo demõſtratio põt accipi dupl. dũ quæſitũ q̃d de cõceſſo demõrať, poſſe accipi ꝓut actu ſubõ vel cõceſſo ineſt, vt ſumereť ridere: & ſic ſubõ cõpetit ſoli: nõ tñ omni & ſemp. Alio mõ accipi ꝓut aptitudine ſubõ cõpetit, & ſic nihil aliud eſt niſi ſubm̃ aptũ na tũ: vt riſibilitas eſt hõ aptus ridere. Vñ defectus luminis põt accipi actu, & ſic eſt accñs ꝓpriũ lunæ: quod ſoli cõ petit: nõ ſemp. Et põt accipi aptitudine: & ſic eſt ipſa luna
F apta eclipſari. Tunc dicerẽ q̃ ſumẽdo q̃ſitũ actu: ſic cũ nõ fluat ex principijs cõceſſi, demõſtrabiť de illo per definitionẽ q̃ſiti: & non per definitionẽ ſubiecti qm̃ cũ definitione ſua cõuertiť, nõ aũt cũ definitione ſubti. At cũ apti tudinaliter accipiť: ſic cũ nihil ſit niſi ſubm̃ aptũ, de ſubõ demõrabitur definitione ſubiecti, qm̃ definitio illius cũ paſſione cõuertiť. Nihil tñ prohibet ẽt definitione paſſionis demõrari. Sic igiť dicendũ quæſitũ in actu ſumptũ demõrari ſolũ definitione ſui: & nõ ſubiecti: & ſic intellexit prima põ. In aptitudine vero demõrari põt & definitione ſubiecti & definitione q̃ſiti, qm̃ cũ vtraq; cõuertiť. Et ſic intellexit ſcda põ, hactenus medio demõnis. ⁋ Cõſequẽter
dubitatio alia. text. 6. dubitať. Nã primo huius Ariſt. aſſerit prima principia demonſtrationũ ſcibilia eſſe per ſe: q̃a ex ipſorũ terminorũ ſciẽtia: termini vero ſciunť intellu, & ſic vult nos cogno-
G ſceť principia intellu: quo & eorũ terminos cognoſcimus. Hic autẽ aſſerit principia ſciri ex memorijs: ſenſibus, & ex periẽtijs: & ſic nõ ſolo lumine intellus, & ita vr̃ nõ parua in dictis Ariſt. cõtradictio. Præterea Ariſto. primo huius cõcluſiões reſoluit ad principia, principia mediata ad immediata, immediata vero ad terminos: terminos aũt ad lumẽ intellus. Aſſerit. n. cõclones cognoſci ex principijs. Mediata vero principia ex immediatis, immediata vero cognoſci ex terminis, terminos vero cognoſci intellu. Et ſic nunq̃. reſoluit ad ſenſus memorias & experiẽtias. ⁋ Ad
Solutio. hãc dubõnẽ reſpõderẽ ſaluo meliori iudicio: q̃ immediata principia bifariã cõſiderari poſſunt: ſimplr̃: & negãti. Si cõſiderenť ſimpliciter: ſic illa ſcimus ex memorijs, ſenſibus, & experiẽtijs, vtputa inductione ex ſingularibus ſen
H ſibus, & memorijs deductis. Scimus. n. oẽ elementũ ex cõtrario fieri: qm̃ oẽ q̃d gñať, generať ex cõtrario. Vlterius ſcimus oẽ: quod generať: gñari ex cõtrarijs inductiõe ſingulariũ omniũ: quæ ſenſibus: & memorijs, & experiẽtijs colligiť. Et hoc pacto immediata principia ex memorijs: ſenſibus: & eſperiẽtijs habeť: vtputa cũ abſolute cõſiderãtur: At ſi conſideranť reſpectu illa negãtis, ſic reſoluũť ad primas cões dignitates: & illæ in terminos: qui intellectu accipiũtur: & ſic tollitur cõtradictio. Hic. n. Ariſto. loquitur de principijs abſolute conſideratis. In primo vero huius loquitur de principijs conſideratis reſpectu negantis.

Hæc de ſecundo libro Poſteriorum.

FINIS.

REGISTRVM.

a b c d e f g h i k l m n o

Omnes ſunt terni, præter, h, qui duernus, & , o, quaternus.

B
O
S